



Quæstionum, Et Resolutionvm Legalium Libri Duo

Quæstionum, Et Resolutionum Legalium Libri Duo - Quorum Prior in duas Partes divisus, continet Resolutiones Beneficiales, Canonicas Et Regvlares: Secundus Controversias Civiles determinat

Tonduti, Pierre François de

Lugduni, 1683

Quæstionum Benefifialium, Canonicarum Et Regvlarivm Liber Primus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98367](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98367)



QUÆSTIONUM BENEFICIALIUM, CANONICARUM ET REGULARIVM LIBER PRIMUS.



CAPUT I.

De autoritate Capituli & Canonico-
rum in Beneficiatos, curam animarum
nomine Capituli ex statuto, vel fun-
datione exercentes.

SUMMARIUM.

- 1 Cura in Ecclesia Collegiata apud quem resideat.
- 2 Curatus dici non potest qui alieno nomine curam exercet.
- 3 Capitulum dicitur Curatus principalis, quando cura spectat ad ipsam; deputati vero, vel beneficiati pro Capitulo exercentes dicuntur Coadiutores.
- 4 Capitulum quod habet curam animarum, potest unum vel plures Parochos subdelegare.
- 5 Deputati ad vitam pro exercitio curæ, habent quasi titulum, & non possunt sine causa amoveri.
- 6 Episcopus curam penes Capitulum existentem potest transferre ad unam ex Dignitatibus ipsius Capituli; etiam per viam perpetuæ unionis, accedente consensu Capituli.
- 7 Renunciatio non nocet successoribus in beneficio.
- 8 Curatus quomodo teneatur ad residentiam tempore pestis.
- 9 Capitulum habet intentionem fundatam in administratione rerum Ecclesiæ suæ.
- 10 Consensus Episcopi necessarius est in immutando statu Ecclesiæ.
- 11 Beneficiati, vel Portionarii non sunt de Capitulo.
- 12 Beneficia conferri non possunt non habentibus ordinem annexum.
- 13 Fundatores penam privationis ipso jure in limine foundationis imponere possunt.
- 14 Quando pena privationis ipso jure imponitur per statutum, utrum requiratur declaratoria facti. Remissive.

Tom. I. Pars I.

15 Ante declaratoriam privationis quoad factum, possessor non debet amoveri.



APITULUM cujusdam Ecclesiæ Cathedralis sequentes difficultates pro veritate decidendas proposuit.

Prima, Utrum Canonici qui sunt fundatores beneficiariorum, possint per seiplos exercere curam dictæ Ecclesiæ incumbentem, cum in ipso foundationis limine beneficiatos ad hoc adstrinxerint.

Secunda, Utrum beneficiati exercentes, qui tempore pestis grassantis recesserunt, & curam Canonici reliquerunt, juri suo renunciantes; possint cessante peste cogere Capitulum ut eos præsentet Episcopo ad exercitium curæ, durante vita.

Tertia, Utrum ipso pestis tempore beneficiati qui curam habent, teneantur residere, maxime requirente Capitulo, ne animæ sine pastore maneant.

Quarta, Utrum Capitulum invitis beneficiatis possit pro augmento cultus divini assumere alios Sacerdotes ad Curam exercendam.

Quinta, Utrum Capitulum possit dimittere eos qui non sunt promoti intra annum ad sacerdotium, cum ad id teneantur, & hoc caveatur in ipsa foundatione.

Sexta, Utrum Capitulum possit nominare alium loco illius, qui per duos menses absens fuerit sine licentia Capituli, prout in foundatione caveatur.

Ad primam quæstionem responsum fuit, curam in casu proposito ad solum Capitulum spectare, exercitium vero Curæ ad deputatos, seu deputandos per Capitulum. Quia in Ecclesia Collegiata cura non dicitur residere penes Præpositum, Decanum aut alium Superiorem Capituli, seu ipsius Dignitatem principalem, neque penes Canonicos ut Canonicos, sed uti Collegium. Maxime cum duo deputentur beneficiati ad exercendam dictam Curam, quo casu solum exercitium Curæ pertinet ad deputatos, Cura vero residet penes Capitulum. Sicut enim non potest una sponsa habere duos viros, ita non potest una Ecclesia habere duos Curatos, sed debet esse unius capitis.

A non

2 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

non plurius, quoniam de officio ord. cum non ignores, de preben. Barbof. in tract. de officio & potestate Episcopi. p. 3. alleg. 60. n. 30. & alleg. 57. n. 159. vers. quarto requiritur. post Mascard. de probat. conclus. 469. incip. Curam animarum. num. 5. Rot. in recentior. decis. 340. part. 2. & decis. 226. num. 7. & 8. part. 1. quæ est repetita part. 3. decis. 258. in recentior. Callador. decis. 11. de Prebend. num. 3. Ludovisi. decis. 370. n. 11.

2 Et cum dicti Beneficiarii non exercent, nec unquam exercuerint nomine proprio, sed tantum nomine Capituli: nullo modo pretendere possunt nomen & titulum veri Curati, quod nunquam illis convenit, qui alieno nomine curam exercent, cap. extirpanda, §. qui vero, de prebend. Gonzal. ad regul. 8. gloss. 6. n. 40. Barbof. d. alleg. 57. num. 159. vers. Tertio requiritur. Rot. d. decis. 226. n. 1. part. 1. recentior. Gratian. discept. 865. num. 21.

3 Quod clarè comprobatur ex verbis statutorum dicti Capituli, ibi, ad exercendum officium Curæ. Idè beneficiarii sunt tantum coadjutores Capituli, quod principalis Parochi nomen obtinet. Gratian. d. 865. num. 26.

4 Secundò fuit dictum de jure communi dependere ex arbitrio & voluntate Capituli, committere exercitium curæ animarum alicui deputato, vel pluribus in solidum, si voluerit ita delegare; remanente tamen cura penes Capitulum, quod est verus rector. Gratian. loco citato, num. 36.

5 Sed tamen quia statutum se refert ad consuetudinem & ad statuta antiqua, in illis verbis, prout hactenus observatum extitit, & secundum quod in antiquis statutis caveretur; ideo videndum erit quid de consuetudine fuerit observatum. Si enim Capellani ad Curæ exercitium per Capitulum perpetuò, id est ad vitam, hucusque deputari contineverunt, non potest Capitulum sine causa legitima sic deputatos, & ab Episcopo approbatos removere: sed si ad tempus, vel ad beneplacitum Capituli deputentur. Nam quoad deputatos ad vitam, licet titulus Ecclesiæ vel Curæ ad ipsos non pertineat, tamen dicuntur habere quasi titulum; & ideo sine causa amoveri non possunt: ut post Anton. de Butrio conf. 3. tradit Card. Tusch. lit. C. conclus. 1098. n. 4.

6 Potest tamen cum consensu, & autoritate Episcopi cura transferri ad Canonicos, ipsi capitulo beneficos; cum etiam ipse Episcopus (de consensu tamen Capituli) talem curam penes Capitulum existentem possit etiam per viam perpetuæ unionis transferre ad unum ex Dignitatibus Capituli: ut censuit sacra Congregatio relata per Garz. de benefic. part. 9. cap. 2. n. 290. Gratian. d. cap. 685. n. 3.

Maximè verò, quia in antiquo dictæ Ecclesiæ statuto, quod per novum non fuit immutatum, caveretur nominatim quod administratores cum consilio P. æpositi & Canonicorum, assumere debeant numerum sufficientem idoneorum servitorum, & inter ceteros, duos Capellanos Curatos, Episcopo vel ejus Officiali præsentandos, qui debeant jurare de fideliter exercendo eorum officia. Et si contingat illos esse inobedientes, aut negligentes, aut aliàs reprobos in eorum ministeriis; quod per majorem partem Capituli removeantur, & licententur; & alii magis idonei & utiles subrogentur. Ex quibus verbis constat dictos Curatos posse ex illorum institutione ad libitum Capituli mutari, & alios in eorum locum in dicta Cura subrogari. Unde concludendum est, quod cum beneficiarii non habeant illi quasi titulum administrationis curæ; Capitulum potest sibi assumere illud onus, & deputare Canonicos, aut alios sibi bene visos de Capitulo, ad exerci-

tium Curæ, præsertim accedente Episcopi consensu.

Ad secundam questionem responsio patet ex his quæ superius dicta sunt, nempe Capitulum non posse cogi ad nominandum unum ex beneficiariis in deputatum perpetuum ad curam exercendam; nisi talis esset consuetudo, quo casu, videlicet tali existente consuetudine, in dicta Ecclesia deputandi perpetuum alicum administratorem curæ animarum; & renunciatio facta per beneficiarios, ipsis quidem qui renunciant noceret, durante eorum vita; sed non illorum successoribus in beneficio, per text. in cap. veniens, de transact. Rot. in recentior. decis. 730. n. 3. part. 3.

Ad tertiam. Parochus qui curam animarum exercet, tenetur tempore pestis inservire: poterit tamen recedere, dimisso aliquo substituto idoneo, ita quod Grex nullum omnino detrimentum spirituale patitur: Bonacin. in tract. de oblig. & oner. benefic. ad res. d. d. h. §. punct. 5. num. 3. & 4.

Ad quartam respondetur, Capitulum adjungens posse extraneos Sacerdotes ad inserviendum Ecclesiæ, pro augmento cultus divini; quantumvis reclamantibus beneficiariis: cum certum sit Capitulum de jure communi habere intentionem fundatam, in administratione negotiorum, & rerum suæ Ecclesiæ, & de illis ad libitum posse statuere: cap. cum omnes, de constit. cum ibi notatis. Quod intelligendum est, dummodo non fiat aliqua immutatio status Ecclesiæ: quia tunc necessarius esset Episcopi consensus, Rot. decis. 21. num. 1. part. 2. veniens, cum notatis per Doctores in d. cap. cum omnes.

Potest autem Capitulum, quod ex Canonis componitur, statutum seu conclusionem hujusmodi circa augmentum cultus divini facere, absque interventus beneficiariorum, seu portionariorum: quia illi non sunt de Capitulo, ut sæpe fuit decisum in Rot. veluti d. d. 3. n. 1. part. 1. recentior, & decis. 423. part. 1. 4. recentior.

Ad quintam. Cum in limine fundationis expressè cautum sit, Beneficiarios teneri certos ordines sacros suscipere intra tempus præfixum, sub pena privationis suæ beneficiaturæ; aliàs, illis non promissis, Capitulum providebit de aliis: constat dicta beneficia esse Sacerdotalia, vel respectivè, Diaconalia; & aliàs habere factum ordinem annexum, & ideo non posse fieri de talibus beneficiis provisionem periculis non habentibus, vel non observantibus qualitates in fundatione appositas: cum fundatori licitum sit legem dare in fundationis limine: cap. præterea, de jur. patron. cap. quanto, de cess. Gonzal. ad regul. gloss. 5. num. 102. & 103. Verall. decis. 290. part. 2. Monet. de commut. ult. volunt. cap. 10. n. 153. & 154.

Excusari tamen possunt, qui intra annum vel aliud tempus requisitum promoti non fuerunt; quoniam privationis ipso jure pena fuerit imposita, si justum aliquod habuerint impedimentum: per text. in cap. cum ex eo, in princ. & §. final. de elect. in 6. & cap. cum missa, §. 2. cod. tit. lib. 6. Moneta ubi supra, num. 155. idcirco Capitulum potest quidem eo casu de alio providere: sed si beneficiarius justum aliquod probaverit impedimentum, non erit suo beneficio privandus, ex supradictis.

Ad sextam respondetur prout in præcedentibus, nempe potuisse fundatores in ipso fundationis limine, privationis ipso jure, penam apponere: Verall. d. dec. 290. part. 2. Gonzal. loc. proxime citat. salva tamen legitimi impedimenti allegatione, ut mox dictum est.

Utrum autem, quando pena privationis incutitur ipso jure, requiratur declaratoria facti prostantia, & necessitate executionis: affirmativam tenet Loter. de re benefic. lib. 3. quaest. 28. ubi n. 25. dicit interim ante talem declaratoriam, posse florem esse manere

Quaest. & Resol. benefic. Cap. II. & III.

3

manutenendum. Videri tamen poterunt per eum fuisse deducta ead. quaest. 28. n. 30. & multis seqq. ad quae pro nunc me remitto.



CAPUT II.

De Virginibus congregationis sanctae Ursulae. Utrum sint capaces successione in Gallia.

SUMMARIUM.

1. Quaestio, An persona sit verè religiosa, dependet ex modo vivendi, & constitutionibus congregationis.
2. Virgines sanctae Ursulae, in quo differant à Virginitate tertii ordinis.
3. Virgines tertii ordinis an succedant in Gallia.
4. Votum clausurae reddit Virgines incapaces successione apud Gallos.
5. Dispositio authentica defuncto, Cod. ad senatusconsultum Tertylli, servatur in Gallia, & in curia Tholosana.
6. Renuntiatio ab ingrediente Monasterium facta, sub praetextu laesione cuiuslibet non rescinditur.

1. Omissis quae de hac quaestione copiose tractat Menoch. conf. 948. dixi secundum Gallicas constitutiones & consuetudines, quae Religiosos profectos à successione repellunt: totam hujus quaestione resolutionem ex regulis, & modo vivendi praeceptis istarum congregationum dependere. Unde alias in Gallia cum de hoc tractaretur circa successione puellarum tertii ordinis; Senatus decrevit quod partes deducerent & probarent modum vivendi, ad iudicium interim Puellae provisione alimentorum: ut apud Tournet in sua collect. arrest. benefic. lit. R. cap. 136.

2. Loquendo tamen in genere, quamvis sit magna differentia inter Sorores sanctae Ursulae, & Sorores tertii ordinis; quia istae non vivunt in communi, sed in suis viventibus hospitibus poenitentiam agunt, & virtutum Domino in humilitate famulantur: ut dicitur in Clement. 1. de relig. domib. Sorores verò sanctae Ursulae in communi vivunt, maioremque disciplinam regularem observant. Ex una tamen congregatione ad aliam refecti potest, quoad ipsas ut sensus supremorum Galliae tribunalium, circa illarum successione; cum utriusque generis puellae nullum solenne votum religionis evitant.

3. Veniendo igitur ad puncti propositi resolutionem; Senatus Gallici hoc observant, quod tertii ordinis Religiosae in coelibatu remanentes, solum succedunt in usufructu: si verò matrimonio copulentur, quod facere possunt, tunc etiam in proprietate succedunt. Pap. lib. 21. tit. 1. de successione, arrest. 1. Quamvis Imbert. in suo Enchirid. in verb. Moyne profex, illas successione incapaces esse, generaliter existimaverit: diceis ita fuisse iudicatum. Quem sequitur Scholiafies ad Lovet lit. C. numero 8. Petrus Gregor. in synagm. lib. 45. cap. 2. num. 8. Barry de successione lib. 16. tit. 1. num. 6. Quod verum est, si votum clausurae emisserint; nam illo non emisso, non sunt omnino incapaces, ut supra dictum est; adden. ad Pap. d. arrest. 1. post Chopin. lib. 4. de privileg. rustic. part. 3. cap. 8. artic. 7. & de sacra polit. lib. 2. tit. ult. num. 9.

Tom. I. Pars I.

Et ex his colligi potest, quod Religiosae sanctae Ursulae in Gallia à successione repelluntur, si clausurae perpetuae votum emisserint: sin minus, ad successione proprietatis admittuntur, dum dimisso coelibatu matrimonium contraxerint.

Quae successio deferretur secundum ordinem & modum authenticae defuncto, Cod. ad S. C. Tertylli. quae in Gallia, & nominatim in Curia Tholosana observatur, teste Maynard. lib. 6. c. 93. in princ. & juxta novell. 118. §. si verò cum ascendentibus.

Et haec tanto magis procedunt, supposita renunciatione bonorum omnium paternorum, & maternorum; adversus quam, dum Monasterii ingressus causa facta fuit, non datur restitutio ex capite laesionis enormissimae: ut sapius fuit iudicatum, & inter ceteros docet Cancr. lib. 2. var. resol. cap. 8. num. 80. in nov. & lib. 3. cap. 15. de renunciatio. n. 13.



CAPUT III.

De aetate ad obtinendos Prioratus Conventuales, vel non Conventuales, in Gallia requisita.

SUMMARIUM.

1. Omnia Beneficia simplicia hodie ex Concil. Trid. requirunt aetatem 14. annorum.
2. Sufficit tamen annus 14. incipit.
3. In Gallia sufficit septennium in simplicibus beneficiis, secundum Ius antiquum.
4. Beneficia quae sonant in nomen Rectoriae per se stant, non possunt possideri in Gallia à minore 14. annorum.
5. In Prioratibus Conventualibus, minor 25. annis non admittitur.
6. Prioratus non Conventuales Curati 25. annos requirunt.
7. Prioratus non Conventuales, in quibus cura per Vicarium perpetuum exercetur, exigunt annum vigesimum.
8. Prioratus non Conventuales, in quibus cura nec per senec per alium exercetur, exigunt annum 14.
9. Hodie tamen ex Concil. Trident. & ex Regis constitutione requiritur annus 16.
10. Aetas & alia qualitates requisita, dum beneficium Regulare datur in titulum, debent intervenire in commenda. Intellige ut n. 12.
11. Si Minori Commendetur beneficium, debet promoveri ad Ordinem requisitum intra Annum, non à die adeptae possessionis, sed legitima aetatis.
12. In Commenda temporalis, debent omnino intervenire qualitates requisita, dum illud beneficium daretur in titulum.

1. Vm quaeritur quae Aetas requiratur in Gallia, ad obtinendos Prioratus non Conventuales; hoc est, quibus nulli subsumunt qui collegialiter vivunt. Prima sit conclusio, quod omnia beneficia simplicia requirunt hodie aetatem 14. annorum ex Concilio Tridentino sess. 24. de reformat. cap. 6. §. sufficit tamen annum 14. attigisse, ut Sacra Congregatio declaravit. Barbof. de Episc. part. 3. allegat. 60. num. 76.

Secunda. In Gallia Conciliaris dispositio hoc in capite non observatur; sed sufficit septennium ad

A 2 obij

4 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

obtinenda simplicia beneficia. Selva de benef. part. 3. quæst. 5. num. 27. Garz. de benef. part. 7. cap. 4. num. 4.

Tertia. Si verò sonent in nomen Rectoriæ per se stant, etiam si sint beneficia simplicia, ætatem 14. annorum requirunt: quia in illis requiritur iudicium, cuius impuberes non sunt capaces. cap. in de-
corum, de arate & qualis. ordin. & cap. super inordi-
nata, de prabend.

Quarta. Si sint prioratus Conventuales, ætas exi-
gitur 15. annorum. Clem. ne in agro, §. ceterum, de stat.
Monach.

Quinta. Si prioratus non Conventuales, quibus
cura animatum imminet per seipsum exerceri, solita
ætas, pariter requiritur 25. annorum, d. §. ceterum, &
d. cap. super inordinata, & ibi DD.

Sexta. Si prioratus sint non Conventuales, in quibus
Cura per Vicarium perpetuum exerceri solet, re-
quitur ætas 20. annorum. d. Clem. ne in agro, §. ceterum,
de stat. Monach.

Septima. Si sint Prioratus non Conventuales, in
quibus Cura nec per se, nec per alium exercetur; re-
quitur saltem ætas 14. annorum. Guill. Bened. in cap.
Raynuius in verb. adjecta impuberi, n. 60. Abb. d. cap.
super inordinata, n. 9. de prabend. Selva. d. part. 3. quæst. 5.
n. 20. & 21. † Sed hodie cum certum sit hos Priora-
tus regulares, non professis non esse conferendos;

requiritur ætas 16. annorum, quæ necessaria est ex
Concil Trident. ad Professionem: cui etiam annuit
Blesensis constitutio art. 28. ut notat addit. margina-
lis ad Selva. d. quæst. 5. n. 23.

Octava Conclusio. Si Prioratus regularis detur in
commendam, eadem requiritur ætas quæ require-
re, si daretur in titulum, ex sententia Gonzal. ad
regul. 8. Cancel. gloss. 5. §. 8. num. 9. per text. in cap.
nemo deinceps, de elect. lib. 6. allegat Verall. decis. 127.
num. 3. part. 1.

Sed veritas est in contrarium, nempe quod si Pa-
pa minori 25. annis commendet beneficium Regula-
re valet concessio; sed cum ætatem legitimam atti-
gerit, debet ad ordinem requisitum promoveri: &
sic dum requiritur sacerdotium, debet promoveri in-
tra annum, non à die collationis computandum, sed
à die quo legitimam ad sacerdotium ætatem habue-
rit: ut decisum fuit per Arresta apud Lovet in addit.
lit. B. n. 4. Et hoc fundatur in dispositione d. §. ceterum,
ibi: intra vigesimum quintum suæ ætatis annum,
si ante annum ipsum in Conventuales Prioratus eis
fuerint commissi, aut collati, se faciant ad sacerdotium
promoveri. Ubi notandum est verbum commissi, quod
commendam importat. Rebuff. de pacif. possess. nu-
mero mibi 54.

Nec obstat text. in d. cap. nemo deinceps, quia ibi
agitur de Commenda temporalis facta ad sex Menses,
nos de Commenda perpetua. Et ita etiam Verall.
decis. 127. num. 3. part. 1.



CAPVT IV.

An filij Hæreticorum sint capaces
beneficiorum.

SUMMARIUM.

- 1 Filij hæreticorum ex dispositione Iuris communis
inhabiles sunt ad obtinenda beneficia.
- 2 Filij hæreticorum de Iure communi, privantur etiam
beneficiis jam obtentis, secundum multorum
sententiam.

De Iure Gallico, filij hæreticorum non sint inhabi-
les ad obtinenda beneficia; nec amittunt obtenta.

Si quæstio proposita secundum Iuris communis
terminos esset decidenda, concludendum esset
filios hæreticorum, ad obtinenda beneficia omnino
inhabiles esse: cap. Quicumque 2. §. hæretici. Et cap.
statutum, l. 2. de hæretic. lib. 6. Rebuff. in prax. tit. de
mod. amitt. benef. n. 25. Garz. de benef. part. 1. cap. 16.
num. 75. & seqq. Quod locum habet, si liberi sint
legitimi, sive illegitimi; ne plus luxuria consequatur,
quàm castitas. Et si liberi sint nati ante commu-
sum delictum, sive post. Lotter. de re benef. lib. 3.
quæst. 28. n. 70. & seqq.

Sed si agatur de beneficiis jam obtentis, quæstio
est valde controversa, ut videtur est apud Garz. loc.
cit. n. 75. & multis seqq. Sed tamen post longam dis-
putationem tam coram Penia, quàm coram Peregrin-
tationem tam coram Penia, quàm coram Peregrin-
no tunc Rota Romanæ Auditoribus habitam; fui-
tandem conclusum hæreticorum filios etiam obter-
tis beneficiis privari: ut videre est in decisionibus
quas inserit Theodos. Rub. in suis singular. ad decis.
Ror. Roman. ad decis. 202. & 203. coram Penia fol. 1. r. 6.
& multis seqq. Quarum decisionum postrema infer-
tur quoque apud Garz. loc. cit. d. part. 1. cap. 10. n. 70.
& post 2. volum. consil. Farinac. decis. 123. sequitur &
comprobat Lotter. de re benef. d. quæst. 28. num. 51.
& seqq.

Si verò negotium juxta Gallicas leges deciden-
dum sit, non solum hæreticorum filij Catholice vi-
ventes; sed ipsi quoque hæretici, si dimisso errore ad
fidem Catholicam conversi fuerint, beneficiorum
capaces existimandi sunt. Imò solent in Gallia hæ-
retici ad fidem redeunt, ad sua quoque beneficia ob
errorem & hæresim amissa redire. Quodque plus est,
si quis beneficium Ecclesiasticum obtinens, hæreti-
corum sectam amplecti voluerit, conceditur illi tem-
pus ad beneficium dimitendum. Papon. & ibi addit.
lib. 3. tit. 6. arrest. 3. refert Tornet. lib. 3. arrest. benef. l. 1.
H. art. 15. & lit. K. art. 3. Et hoc vigore articulo-
rum secretorum pacis occasione per Reges conce-
ssorum. Deus exorandus est ut huic malo pro sua be-
nignitate occurrere dignetur.



CAPVT V.

De prohibitionem facta per fundatorem in
ipso foundationis limine, ne alius superius
præter Episcopum beneficium Ecclesia-
sticum conferre possit.

SUMMARIUM.

- 1 Ordinarius non potest cognoscere de validitate pro-
visionum, quando disputatur de potestate Legati
vel alterius Superioris.
- 2 Vicario per obitum non datur, quando beneficium
vacat per resignationem.
- 3 Beneficiis sedis Apostolicæ reservatis, provisio ab
Ordinario non est legitimus contradictor, alio-
quin provisum Apostolicum.
- 4 Fundator beneficij perpetui, non potest apponere
legem in fundatione contra potestatem conferendi
quam summus Pontifex, aut Legatus habet.
Secus in beneficio non perpetuo, quod non est pri-
vilegium.
- 5 Fundator non potest apponere condiciones sub de-
necisum

nevisus in limine fundationis, nisi approbentur ab Episcopo.

6 Episcopus non potest prestare auctoritatem in fundatione, dum agitur de interesse ipsius Episcopi.

¶ Vm tractaretur de quodam proviso Apostolico per literas Illustrissimi & Reverendissimi Domini Vicelegati Auenionensis, iudicatum fuit controuersiam illam coram Episcopo tractari non posse; quàmvis regulariter causæ omnes in prima instantia coram Episcopo, dum de beneficiis agitur, ventilari debeant: ex sacri concilij Tridentini dispositione, sess. 24. c. 20. causæ omnes. Quia conueniens non est, ut inferior de potestate sui Superioris cognoscat: ut ostendit Gabriel conf. 182. numero 17. vol. 2. Quod verum est si agatur de potestate Superioris; nam si disputaretur de nullitate provisionis, posset de ea re inferior iudicare; ut dixi in tract. de præiur. iudic. c. 5. numero 15.

¶ Et dum deueniretur ad decisionem negotij principalis, statim fuit collationem Episcopi, seu ejus Vicarij generalis, nullam esse & inuvalidam; cum facta fuerit de beneficio vti vacante per obitum vltimi illius possessoris, cum tamen vacaret per resignationem per ipsum factam: & vti sic vacans fuisset per sedem Apostolicam collatum. Quod autem per resignationem vacat, non potest per obitum conferri. Callad. decis. 1. & 2. de renuntiati. Gabriel conf. 193. n. 1. vol. 2.

¶ Ex alio etiam capite dicta provisio subsistere non poterat: quia facta fuerat de beneficio; tanquam vacante per obitum de mense Ianuario, seu etiam Februario; & sic in mense reservato: cum iste Episcopus non gauderet alternativa, seu ob non factam illius acceptationem, seu ob defectum residentie: & propterea provisos Apostolicos debuit manuteneri, vel etiam imitti aduersus provisos ab Ordinario; etiam si ab hoc provisos, esset in possessione beneficij, attento quod provisos facta fuit in mense reservato; & sic provisos ab Ordinario non habebat parum titulum: unde quàmvis possideret, non erat legitimus contraditor. D. Argel. in tract. de legir. contradi. quæst. 1. p. art. 5. num. 128. Ne alioquin auctoritas Pontificia eludatur per Ordinarios, qui ut plurimum habent noticiam vacationis, antequam summus Pontifex aut Legatus eam habuerit: ut per Eund. loc. cit. num. 97. & 98.

¶ Nec obstat quod fundator in limine fundationis hanc legem dixerit, ut nemo præter Episcopum beneficium huiusmodi conferre posset, aliàs ex nunc, prout ex tunc, dictus fundator eandem fundationem reuocabat, & alijs pijs operibus applicari mandabat. Quia talis conditio, seu tale onus huic beneficio seu perpetuæ capellaniam imponi non poterat; quod nullus collator, præter Episcopum illam conferre posset. Rebuff. in tractat. de pacif. possessor. numer. 349. Paris. conf. 34. numer. 12. vol. 4. Et cum talis conditio sit contra naturam perpetui beneficij, & contra jus, non debet admitti, sed pro non scripta habenda est. Rot. in antia. sub tit. de testam. decis. 10. per tot. Et post Felin. Lambertin. Couarru. & Gutier. ostendit Gonfial. ad regul. 8. gloss. 5. numero 42. Et in specie, quod non obstante contraria testatoris dispositione, beneficium vacans in mense reservato, conferri debeat auctoritate Sedis Apostolicæ; & Ordinarius non possit se intrinittere, cum regula comprehendat tam ordinarios quàm extraordinarios collatores, tradit Garz. de benefic. par. 5. cap. 1. num. 620.

Tom. I. Pars I.

Accedit, quod licet fundator regulariter in fundationis limine conditiones sibi bene visas apponere possit, etiam juri communi contrarias: hoc tamen non habet locum, quando tales conditiones ab Ordinatione approbatæ non fuerint. Rot. decis. 561. numer. 2. part. 2. recentior. ¶ Et quando tractatur de utilitate, vel interesse ipsius Episcopi, non potest Episcopus examinare & approbare conditiones, & qualitates appostas in fundatione; cum non possit simul fungi officio iudicis & partis: unde solus consensus & auctoritas Episcopi, non potest præjudicare iuribus Sedis Apostolicæ, & potestati quam habet in collatione beneficiorum; quia inferior non tollit legem & iura Superioris, Clement. de Romani, de elect. Et ita determinatum per Rot. Roman. decis. 331. num. 5. & per tot. par. 4. recentior. Et in hac civitate Auenionensi fuit secundum prædicta iudicatum, in fauorem egregij Domini Ioannis Scoti iurium Doctoris, protulsi de quadam capellaniam ad resignationem Reuerend. D. Pauli Capentras, contra Reuerend. Ioannem Brusslet, assertum fundatorem dictæ capellaniam, sub invocatione sanctæ Annæ, provisos ab Episcopo in mense reservato.



C A P V T V I.

De Pensione anteriori, in nouæ pensionis concessione exprimenda.

S U M M A R I U M.

- 1 Reservatio pensionis nulla est, si non fuerit facta mentio alterius pensionis super eodem beneficio imposta.
- 2 Temporis diuturnitas validam reddit concessionem pensionis; in qua mentio pensionis anterioris facta non fuit.
- 3 Pensio affecta vitio simonia, vel alio reali, nulla temporis diuturnitate confirmatur.
- 4 Quo remedio succurrendum sit in Gallia ei, qui nulliter pensionem obtinuit, non facta mentione pensionis anterioris super eodem beneficio iam imposta.

¶ Concessio pensionis, non facta mentione pensionis anterioris super eodem beneficio iam impostæ, nulla est & invalida; quia omnia debent exprimi, quæ concedentem difficiliorē reddidissent. Garz. de benefic. par. 2. cap. 5. numero 561. Gigas de Pensionib. q. 29. Rot. decis. 119. numero 2. par. 4. recent. Boët. decis. 192. per tot. Forget. au titre des pensions, num. 25.

¶ Sed tamen huiusmodi pensiones, lapsu diuturni temporis confirmari possunt; si possessor per longi temporis spatium in solutione vtriusque pensionis perseverauerit: hoc enim casu locus est regula de pacificis possessoribus in Gallia, Bley. de benefic. tit. de pensionibus, num. 23. in gloss. H. ¶ Quod tamen ita accipiendum est, dummodo nullo vitio reali, veluti simonia, aut simili affecta sit; nam tunc diuturnitate temporis confirmari, seu valida reddi non potest. Charond. lib. 1. respons. 47. Torner. in arrest. benefic. litt. P. num. 8.

¶ Quod si de pensionis validitate in Gallia dubitetur, ad Christianissimam Galliarum Regem recurrendum est, pro obtinenda illius confirmatione, quatenus

6 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

tenuis opus est, non obstante tali defectu exprimen-
do. Atque ita fuit practicum. Quod intelligendum
est salva semper auctoritate Sedis Apostolicæ, cum
ea quæ summi Pontificis potestati aduersantur ap-
probati nec possint, nec debeant.



CAPVT VII.

De appellatione interposita à beneficij col-
latione facta per Episcopum.

S V M M A R I V M.

- 1 Appellatio à provisionibus beneficij factis per Episcopum, dicitur extrajudicialis, nec causat attentatam.
- 2 Si Episcopus procedat in forma iudicij contentiosæ, licet appellare à collatione beneficij, & suspenditur executio.

Dixi in quadam causa vertente in curia Palatij Auenionensis, quod appellatio facta à collatione beneficij facta per Illustriss. Dominum Episcopum, non suspendebat executionem, nec causabat attentatam: cum Episcopus simpliciter contulisset sine forma iudicii, & sic erat appellatio extrajudicialis, quæ non causat attentatam: c. constitutus 46. de appellat. Cavalcant. decis. 26. num. 56. part. 3. Marecot. lib. 2. var. resol. cap. 64. num. 20. Lancell. de attentat. cap. 12. limit. 49. Gonzal. ad regul. 8. §. 9. in annotat. num. 27. & 29.

2 Quicquid aliud sit, quando Episcopus processisset in forma iudicii, & per viam contentiosæ jurisdictionis: ut per Eund. 203. sed dum Episcopus procedit tanquam collator ordinarius, non debet admitti appellatio, quæ suspendat executionem, & causet attentatam: quia tunc procedit dumtaxat ut collator, non ut iudex. Gonzal. ibid. num. 36. Plura dixi in tract. de præuent. iudic. cap. 32. numero 14. & sequentibus.



CAPVT VIII.

De dispensatione cum illegitimis.

S V M M A R I V M.

- 1 Illegitimi sunt incapaces ordinum, & beneficiorum.
- 2 Episcopus dispensare potest cum illegitimis ad minores ordines, & beneficia simplicia.
- 3 Assertioni Episcopi standum est in iis, quæ eius simplici informationi commissa sunt; vel si non adsit in commissione clausula, vocatis vocandis.
- 4 In extrajudicialibus semper præsumuntur intervenisse solemnitates ad actum requisitæ.
- 5 Quando dispensatio fuit sortita effectum, omnia legitime & solemniter facta præsumuntur.
- 6 In impetratione beneficii non est exprimenda dispensatio jam per Episcopum approbata, & executioni demandata.
- 7 In impetratione beneficii exprimi debent beneficia jam obventa.

Verum quidem est, omnes illegitimè natos non solum ad beneficia, sed etiam ad ordines, ipsique clericatum, sine dispensatione promoueri non posse: cap. Innotuit 20. de Elect. cap. fin. de fil. Presbyt. & sed tamen illi non solum ex dispensatione Pontificia, sed etiam Episcopali redduntur habiles: ex illa quidem, ad omnia; ex hac ad minores ordines, & beneficia sine cura: cap. 1. & ibi Gloss. & DD. de fil. Presbyt. in 6. & Quod si Episcopus in collatione clericatus, de hac dispensatione fecerit mentionem, non erit necesse ei, cui sic collatio facta fuit, docere de aliqua processura judicialiter aut extrajudicialiter super dispensatione facta: cum de iure præsumatur, collationem ordinum ab Episcopo rite & rectè, & servatis servandis factam fuisse; & ab eo dispensationem examinari. Non enim tenetur Ordinarius procedere in similibus dispensationibus in forma iudicij; sed sufficit sola informatio extrajudicialis, quando nullus adest contradictor, & in commissione non adest clausula, vocatis vocandis. Pute. decis. 140. n. 1. & 2. in notis, alijs decis. 154. Gonzal. ad regul. 8. §. 9. gloss. 1. in annot. n. 20.

Dum igitur Episcopus in literis ordinum, seu clericatus, nominat promouendum filium naturalem, summo Pontifice dispensatum, non tenetur promouere, iustificare illam enunciativam; quia in extrajudicialibus, semper præsumitur quod intervenit solemnitas ad talem actum requisita; & quæ spectat ad officium exercentis talem actum. Innocent. in cap. notuit, sub numero 4. de eo qui fuit, ord. suscep. Petre. con. 362. num. 5. vol. 2. atque ita per Rot. Roman. iudicatum fuit, super certa dispensatione matrimonij commissa Ordinario, qui assensum præstiterat contrafactui matrimonij; quamvis non constaret de aliqua verificatione narratorum. Quia, inquit, cum post talem dispensationem matrimonium in facie Ecclesiæ celebratum fuerit; præsumendum est, literas Ordinarii fuisse exhibitas, præsumque se extrajudicialiter informasse. Rot. decis. 405. n. 1. & 2. part. 1. in reuoc. & Et cum dispensatio effectum sortita fuerit, præsumitur, quod præcesserit informatio, tanquam necessarium antecedens. Rot. ad loc. Garz. de benefic. par. 6. cap. 2. n. 247. & seqq.

Similiter non est opus, quod in impetratione beneficii fiat aliqua mentio dispensationis iam sortite effectum; & per Ordinarium, dum primam rationem contulit, executioni demandatæ: cum omnes actus, qui fiunt in consequentiam, siue sacros ordines, aut beneficia conferendo, fiant tantum in executionem actus præcedentis. Rot. in antiq. decis. 3. de fil. Presbyt. Et dubium dumtaxat intraret, si ageretur de obtinenda nova dispensatione, quia tunc regula generalis est, quod debeat fieri mentio primæ, ut inferius loco ostendetur: sed dum nova dispensatio non petitur, impetratio sine expressione dispensationis est valida: ut dicit Rot. ad decis. 3. de fil. Presbyt. in antiq. Garz. de benefic. par. 7. cap. 2. n. 73.

Cauendum tamen est, ut non omittatur in impetratione, expressio aliorum beneficiorum per impetrantem obtentorum, quia ommissio talis expressionis nullam sine dubio impetrationem redderet, c. si quis proprio, de præbend. in 6. Clement. 2. de Offic. Ordin. cum simil. Et si in hoc erratum fuisset, remedium adhibendum esset per novam provisionem. De hoc autem defectu expressionis obtentorum, dicemus infra c. 27. num. 36. & cap. 29.

CAPVT

Quæst. & Resol. benefic. Cap. IX. & X.

CAPVT IX.

De qualitatibus in provisione beneficij exprimendis, & observandis; & quando status ultimus sit attendendus.

S V M M A R I V M.

- 1 In beneficij impetratione exprimi debet, si residentiam requiratur.
- 2 Si ex fundacione collatio fieri debeat oriundo ex certo loco, non valet collatio facta extraneo.
- 3 Capella est incompatibilis cum canonicatu, si illa assiduum servitium & residentiam requiratur.
- 4 Ultimus status in beneficalibus attendendus est.
- 5 Provisiones Apostolicæ non mutant statum beneficii.
- 6 Ultimus status non attenditur, quando constat legitime de statu precedenti, nisi probetur præscriptio cum alijs requisitis.
- 7 Quæ sint necessaria, ut status beneficii fuerit legitime præscriptus.
- 8 Si ob defectum heredium fundatoris, Ecclesia libertatem acquirit, collatio nihilominus fieri debet habenti qualitates ex fundacione requisitas.
- 9 Præscriptio non est extendenda, sed tantum præscriptum quantum possessum.

Cum ex lege fundacionis Capellania continuam residentiam exigeret, nec alijs quàm oriundis ex illo loco, ubi fundatio facta erat, conferri deberet; si non expressè, vel falsò narrata fuerat qualitas residentiae, collatio hoc ipso nulla erat, præsertim si alteri quàm originario loci illius facta fuisset. Qualitatem siquidem beneficii requirantis residentiam, omnino exprimendam esse in illius impetratione certum est; aliàs nullam esse collationem. *Selua de benef. part. 3. quæst. 11. numero 42. Gonzal. ad reg. 8. §. 9. num. 30. Et adeit regula Cancellariæ 63. de expressione qualit. in benef. impetr. Quod autem attinet ad aliam qualitatem requisitam ex fundacione, quod beneficium non possit alteri quàm oriundo ex loco conferri, certum etiam est non solum qualitatem illam in impetratione beneficii exprimendam fuisse, sed etiam collationem alteri quàm filio patrimoniali, seu oriundo ex loco factam, nullius esse momenti. *G. rz. de benef. part. 7. cap. 19. n. 1. 2. & seqq.**

Sed restabat difficultas, quia videbatur quod status illius beneficii mutatus fuisset; cum per plures annos illa Capellania absque onere residentiae possessa fuisset: ad quam licet Capellanus ex fundacione teneretur, quia erat obligatus assistere divinis officiis in Choro, & ideo non poterat simul cum Canonicatu obtineri: ut ostendit *Barbof. in tract. de iur. Eccles. lib. 3. cap. 5. num. 28.* Tamen ultimus illius possessor Capellaniam obtinuit simul cum Canonicatu: & certum est autem in materia beneficali, semper attendendum esse ultimum statum. *Rot. Decis. 49. in antiq. sub tit. de Rescript. Ferret. conf. 382. num. 11. & 12.*

Quæ tamen difficultas non obstat, tum quia provisiones ultimi possessoris erant Apostolicæ, quæ non mutant statum beneficii. *Achill. decis. ult. de Iur. patr. Rot. decis. 421. n. 2. part. 2. recent.*

Tum etiam, quia quando constat de legitimo statu

precedenti, non attenditur ultimus status contrarius, nisi probetur legitime præscriptus, & mutatus spatio quadraginta annorum. *Gratian. discept. forens. c. 574. num. 13. & 14.*

Tum, & denique; quia ad mutandum statum beneficii, ultra quadragenariam, plura alia requiruntur, nempe potestas, & voluntas superioris, necnon etiam bona fides, & præterea scientia & patientia illorum, qui ex hac status mutatione præiudicium recipiunt, quæ in hoc casu non concurrebant. Ad den. ad *Ludovis. decis. 34. num. 20.* Et plenè *Rot. coram illustri bon. mem. Dunozetto in Lucana Iuris patronatus de podijs, diebus 23. Martij & 20. Novembr. 1620.* ubi quod animus Ordinarii non præsumitur fuisse mutandi statum beneficii, quando breve temporis spatium intercessit, & non concurrentibus requisitis, de quibus supra. Quorum decisionum prior, quæ est sub 23. Martij, inseritur post tract. *Viani de Iure patr. decis. 29.*

Neque prædictis obesse potest quod mortuo sine hæredibus fundatore, aut alijs non comparentibus illius successoribus, Ecclesia libertatem acquisiverit, & ius conferendi fuerit omnino devolutum, & translatum in Episcopum. Quia devolutio ad Superiorem facta intelligitur cum omnibus qualitatibus, oneribus, & conditionibus, quæ ex fundacione requiruntur. *Barbof. de Episcop. par. 3. alleg. 72. numero 119. Francisc. Marc. decis. 494. numero 7. part. 1. Gutier. conf. 1. numero 31. Lambertin. de Iure patr. in 7. quæst. princip. 3. part. 1. art. 13. lib. 3. Garz. de benef. par. 10. cap. 3. num. 42.* Et nominatim quoad illam qualitatem requisitam, quod provisus sit filius patrimonialis: quia & quamvis in cæteris aliqua præscriptio allegari possit, ex eo nihil inferri possit ad istam qualitatem; siquidem tantum præscriptum, quantum possessum. *Seraphin. decis. 1404. num. 2. Barbof. Axiom. 211. n. 13.*

CAPVT X.

De incompatibilitate officiorum Procuratoris Generalis, & Provincialis apud Regulares.

S V M M A R I V M.

- 1 Officium Procuratoris Generalis est incompatibile cum officio, seu munere Provincialis.
- 2 Capitulum nihil potest statuere adversus ordinationem summi Pontificis, & n. 4.
- 3 Capitulum habet manus ligatas per clausulam decreti irritantis.

PROCURATORES Generales Ordinis per summum Pontificem in Romana curia, & in curia Christianissimi Francorum Regis deputati; ea lege, ut suis respectivè fungerentur officiis, usque ad proximum tunc capitulum generale, quod in brevi celebrari mandabatur; non poterant in capitulo intermedio eligi in Provinciales, & cum onus Provincialis sit incompatible cum onere procuratoris generalis, nec aliquis religiosus simul & semel duo officia, personalem residentiam requirentia, aut personarum & dignitatem habentia, sine dispensatione obtinere possit, *argum. cap. de multa, de Prabend. Mirand. in manual. prelat. regul. tom. 2. quæst. 3. art. 3.*

Renunciatio verò officij Procuratoris generalis, &

quam facere intendebant Provinciales eligendi, non poterat eos ad provincialatum reddere idoneos, quia cum summus Pontifex iustis de causis mandaverit capitulum generale celebrari anno 1636. in capitulo intermedio quod voluit celebrari anno 1635. mandaverit deputari Provinciales: & quod Procuratores generales in brevi Apostolico nominati, eorum Officio fungerentur respectivè in Romana curia, & in Regno Franciæ, usque ad dictum proximum capitulum generale; non poterunt capitulares, in illo capitulo intermedio derogare Pontificiæ constitutioni: nec deputati & approbati à summo Pontifice renunciare suæ deputationi, nisi interveniente ejusdem summi Pontificis auctoritate. Quia quando constitutio Pontificia facta fuit ad bonum commune, non potest illi per consensum capituli, vel particularium derogari, vel ab ea recedi in præjudicium religionis: ut in fortioribus terminis de capitulo generali loquens tradit Mirand. in manual. prelat. regul. tom. 2. q. 29. art. 8. in 1. & 2. conclusi. Et est communis Doctorum traditio in cap. cum accessissent 8. de constit. 3. Quod tanto magis procedit, quia in Brevi concessio à summo Pontifice, adest decreti irritantis clausula, adjecta etiam penam excommunicationis: ob quæ multo minus recedi potest à voluntate expressa summi Pontificis. Covarr. in cap. quamvis pactum, part. 2. 4. §. 2. n. 13. Cum ergo tractetur de mera & clara dispositione Papali, nullo modo possunt religiosi illi contravenire. Rot. decis. 84. num. 6. part. 1. recentior. Quamvis supradictis cessantibus, possit religiosus qui fuit electus, & nunquam possessionem apprehendit, neque administravit, electioni renunciare; ut aliud officium quod alias esset incompatible, consequatur, maxime cessante clausula decreti irritantis: ut tradit Novar. decis. 66. per tot. part. 1.



CAPUT XI.

Utrum Episcopus possit cogere Canonicos ad assistendum cum cappis, Canonicis aut Dignitatibus divinum officium facientibus. Et utrum Canonici ab hoc gravamine appellare possint.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus in Synodo statuta condere potest, dummodo non sint contraria juri communi.
- 2 Episcopus statuta sine capitulo facere non potest.
- 3 Statuta & decreta facta in Synodo, dicuntur statuta solius Episcopi.
- 4 Episcopus in condendis statutis requirere debet consensum capituli, sed non tenetur illud sequi.
- 5 Tractatus capituli pro condendis statutis sufficit, quod fiat in privatis congregationibus.
- 6 Qua sit differentia inter Synodum provincialem, & Diocesana. Remissivè.
- 7 Episcopus potest penam imponere, ubi jus non imponit, vel penam juris augere.
- 8 Episcopus penam excommunicationis imponere potest, etiam absque trina monitione.
- 9 Excommunicationis pena non debet facile imponi.
- 10 Consuetudo Ecclesiæ, circa dilationem capparum, debet observari.
- 11 Appellari non potest à pena imposita per statutum Episcopi.

- 12 Appellari potest à declaratione pena legi, vel statuti.
- 13 A pena excommunicationis contenta in decreto, datur appellatio.
- 14 A decreto facto favore cultus divini, non datur appellatio suspensiva.
- 15 Datur tamen appellatio quoad effectum devolutionis.

Supponendum in primis est, Episcopum statuta condere posse, dummodo juri communi non sint contraria: ut probatur in cap. quod super his, de major. & obed. capit. ex ore. §. porro, de priv. cap. licet, de off. ordin. Duenn. regul. 245. Barbo. de off. & pot. Episc. allegat. 93. n. 23. Tusc. litt. E. concl. 351. Et quoniam regulariter Episcopus statuta condere non possit, sine consilio sui capituli: cap. Episcopus, 14. dist. 2. Barbo. ubi supr. n. 25.

Tamen advertendum est sufficere, quod Episcopus negotium communicaverit capitulo, prout supponitur in facto; quia Canonici Ecclesiæ Cathedralis de qua agebatur, fuerant (prout esse solent) præfentes in Synodo Diocesana. Decreta verò & constitutiones quæ fiunt in Synodo, non dicuntur statuta Synodi, neque fiunt à Synodo; sed à solo Episcopo, qui solus illa subscribit, solus publicari mandat, solus ad illorum observantiam cogit: ut bene ostendit Ugelin. in tract. de Episcop. part. 2. cap. 47. n. 7. ubi docet congregacionem Eminentiss. Cardinalium, qui Concilii Tridentini interpretationi præfati sunt, declarasse Episcopum in Diocesana Synodo posse constitutiones facere, absque consensu & approbatione Cleri: debere tamen requirere consilium Capituli, licet illud sequi minime teneatur. Quod etiam voluit Stephan. Quatant. in sum. bullar. in verb. Synodus Diocesana. Et quod plus est, sufficit quod talis tractatus fiat in privatis congregationibus, dummodo postea decreta in Synodo publicentur. Et ad præmissa faciunt quæ tradit Sanch. in tract. de matrim. lib. 8. disp. 17. num. 33. ubi ostendit diffinitionem inter Synodum Diocesana & Synodum Provinciale. Idem voluit Barbo. dist. allegat. 93. numero 15. in fin.

Et prædicta locum habent, non obstante pena excommunicationis appolita in dicto decreto: quia Episcopus potest apponere penam, ubi jus non apponit, vel aggravare penam à iure impositam, cap. in causa, & ibi Abb. De eo qui fuit. ordin. suscep. Etiam apponendo penam excommunicationis, suspensionis & interdicti absque trina monitione, licet illa regulariter requiratur: cap. sacro, de sentent. excomm. & ill. Boich. col. 1. Henric. Bott. in tract. de Synodo Episc. part. 2. conclus. 13. n. 106. & 109.

Melius tamen fecisset illustrissimus Dominus Episcopus, si tam facilis non fuisset in laxando penam excommunicationis, in qua valde parcum esse oportet: cum tales penæ potius sint in laqueum Christianis, quam in utilitatem: ut notat Bott. loc. citat. num. 113. Et ideo cum aliis quidam Episcopus decretum fecisset in Synodo, adjecta penam excommunicationis: Rota Romana penam illam non approbavit, dixitque illam non posse servari, cum sit illa quæcatoria animarum, ut videre est in decis. 757. n. 2. par. 2. recentior.

Et præmissa omnia procedunt, posito quod non probetur consuetudo dictæ Ecclesiæ, circa dilationem quatuor capparum, in contrarium: nempe quod Domini Beneficiarii sint in tali consuetudine, non assistendi Canonici, vel Præposito Ecclesiæ diebus omnibus celebranti, vel officium facienti, cum qua-

tuor cappis : si enim contraria consuetudo legitimè probaretur, res non transiret sine difficultate : ex dicta decisione Rot. 757. num. 1. part. 2. recentior.

Attamen difficillima erit huius contraria consuetudinis, in hac Ecclesia Cathedrali probatio, si eam Præbendati aduersus Canonicos facere intendant; cum jam à multis annis de tempore quo insignis Iuriconsultus Stephan. Bertrandi viuebat, beneficiati consueuissent assistentiam facere Canonicis & Dignitatibus in officiis solemnibus : ut de hac eadem Ecclesia loquens testatur consil. 195. lib. 1. posterior. quod consilium est totum de hac materia, & valde fauet constitutioni factæ per Illustrissimum Dominum Episcopum.

- 11 Quibus ita positis, sequitur resolutio dubij, ut um ab huiusmodi decreto seu constitutione Episcopali appellari possit; nam à pœna per statutum Episcopi imposita, appellari non potest : Bott. in d. tract. de Synodo, art. 1. conclus. 1. n. 115. quia à pœna legis vel constitutionis non appellatur : c. quia nos 32. de appellat. f. Licet à declaratione pœnæ per statutum Episcopi imposita, detur appellatio; quia appellans fœdum non fuisse ligatus pœna statuti illius Episcopalis, cum multi dentur casus, in quibus contravenientes tali statuto, pœnam non incurrunt. Bott. dissol. loc. numero 17.

- 13 Præterea verius videtur, quod à pœna excommunicationis in illo decreto contenta, detur appellatio suspensiva; quia decretum illud excommunicationis pœnam infligens, non videtur obseruandum tanquam illaqueatorium animarum, ut sup. diximus ex d. decis. 75. n. 2. par. 2. recentior.

- 14 Semotà vero pœna excommunicationis, in reliquis d. cta appellatio non debet suspendere executionem, saltem donec Dominus Episcopus fuerit inhibitus : quia agitur de decreto facto propter augmentum cultus diuini; quo casu, pendente appellatione, fit prouisio propter fauorem diuini cultus. Rebuff. de sentent. prouision. in præfat. numero 37. & num. 38. in fin. ubi dicit, quod non obstante appellatione, fieri debet seruitium Ecclesie per modum prouisionis; ne cultus diuinus pereat, aut minuat; f. sine tamen præiudicio appellationis, quoad effectum deuolutiuum. Sigism. Scacc. in tract. de appellat. quæst. 17. limit. 26. num. 1. vers. ratio huius limitationis. Salsgad. in tract. de Reg. protel. part. 3. cap. 2. numero 69.

CAPVT XII.

Parochus Ecclesie per aliquot milliaria distans, an possit lucrari distributiones, annuaria, & missas fundatas, deferuendo, saltem per substitutum.

SUMMARIUM.

- 1 Distributionum quotidianarum quatuor species.
- 2 Residentia, & presentia personalis in choro, multum inter se differunt.
- 3 Residentia duplex est; una præcisæ, & alia causatiua; & quomodo inter se differant.
- 4 Quæ residentia requiratur in simplici præstimonio, vel beneficio.
- 5 Beneficium quod habet onus celebrandi missas, non est incompatible cum curato.
- 6 Seruitia Ecclesie, ex quibus sint inter se compa-

ribilia.

- 7 Beneficia simplicia si sint seruitoria, requirunt residentiam.
- 8 Incompatibilitas consideranda est non respectu tituli, sed respectu seruitij, dum agitur de lucrandis distributionibus.
- 9 Distributiones quæ præstantur pro seruitio personalis, dicuntur personales.
- 10 Substitutus non admittitur, quando distributiones præstantur ratione seruitij personalis, etiam in fauorem absentium ex causa studij, vel alia iusta causa.
- 11 Missæ per turnum celebranda, non possunt dici per substitutum.
- 12 Statutum recipit interpretationem à iure communi.

Distributionum quæ inserviuntibus, & diuino officio assistentibus dantur, quatuor sunt species. Prima, quando certus est numerus præbendarum, sed præbendæ non sunt distinctæ. Secunda, quando præbendæ sunt distinctæ, & distributiones dantur de mensa communi residentibus in loco; quamuis diuinis officiis non intersint. Tertia est earum quæ dantur illis, qui intersunt horis diurnis & nocturnis Ecclesie, & choro, actuale seruitium & ministerium sibi competens exhibendo. Quarta continet omnia emolumenta quæ diuiduntur, & distribuuntur presentibus tantum, & iis qui intersunt certis sacris, piisque actionibus; qualia sunt annuaria; mortuaria, & alia huiusmodi, de quibus in cap. vnic. de cleric. non residen. lib. 6. Et has quatuor species distributionum refert & explicat Monet. de distribut. quotid. par. 1. q. 3. per tot.

Inter residentiam autem, & interessentiam personalem in choro, etiam quoad distributionum quotidianarum perceptionem, magna est differentia: ex Casar. de Grass. decis. 5. de præben. num. 3. cum pluribus citatis per Monet. in d. tract. de distr. quotid. par. 1. quæst. 4. numero 18. Rot. decis. 330. numero 2. par. 1. diuers.

Potest residentia duplex est; una præcisæ, qualis requiritur in parochialibus, in canonicatibus, & similibus: alia est causatiua, videlicet ut clericus teneatur residere sub pœna privationis fructuum, non autem sub pœna privationis tituli; qualis est ea quæ requiritur in certis capellanis; quæ obligant ad interessendum in choro diurnis, nocturnis missæ officiis, sub pœna privationis emolumentorum. Et similiter dum quis obligatur inservire; quando id sibi iniungitur à Præposito, vel alio superiore; aut quando obligatur inservire certo tempore, & non continuo: ut bene explicat Rot. decis. 489. num. 1. & per tot. par. 2. in recentior.

Ex quibus sic suppositis, sequentes eliciuntur resolutiones. Primum quod licet regulariter residentia, quæ requiritur in simplici beneficio, vel præstimonio, non dicatur præcisæ, sed tantum causatiua; cum plerumque seruitium tam missarum, quam aliorum similium præstari possit per substitutum; & ideo f. beneficium habens onus annexum celebrandi missas, non sit incompatible cum beneficio curato, recte Gratian. decis. March. 155. Tamen residentia quæ requiritur in Parocho, exigitur præcisæ & personalis; neque potest Parochus curam animarum exercens in loco satis remoto ab Ecclesia parochiali excusari, non tantum ab interessentia, de qua nullum est dubium; sed nec à residentia in alia non Parochiali, supposito quod seruitium istius, semper & continuo concurret cum seruitio Ecclesie parochialis. Certum est autem, f. quod

10 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij

quodd duo servitia dicuntur incompatibilia, quando vno & eodem tempore concurrunt, & eodem tempore requiritur praesentia, & interressentia personalis in servitio vtriusque. *Garc. de benef. part. 11. c. 5. n. 86. vers. sed id de residentia. Massobri. in prax. concurs. requisit. 1. dub. 3. vers. nisi forte concurreret.* ¶ Sicut beneficia etiā simplicia, quae aliās ex generali consuetudine residentia non requirerent; ea tamē exigunt, si sint servitoria. *Griuell. decis. Dolan. 89. n. 9.* Incompatibilitas enim tunc generaliter inducitur, quando nō potest quis simul & semel vtrique beneficio de-
 8 servire; ¶ talisque incompatibilitas tunc producitur ratione obligationis ad servitia simul impossibilia; cum nemo naturaliter duobus in locis simul & semel esse possit: & potius ratione servitij, quam ratione tituli. *Garf. d. n. 86.* Et conferunt tradita per *Rot. Decis. 140. n. 4. c. 7. part. 4. recentior. vbi ostenditur induci incompatibilitatem ex residentia & interressentia eodem tempore requisita.* Vnde concluditur in casu duplicis servitij eodem tempore requisiti, adesse incompatibilitatem beneficiorum.
 9 Secundō colligitur, quodd dum distributiones quae praestantur in Ecclesia satis remota à Parochiali, requirunt servitium personale, & dantur tantum ratione ministerij personalis, prout explicat *Rot. d. decis. 330. n. 2. part. 1. divers.* vbi plures alij citantur; & est text. in c. de cetero, ibi, quae non consueverunt absentibus exhiberi, extr. de Cleric. non residen. *Bleyn. de benef. tit. de Praesimonia, n. 16. fol. 342.* Tali casu non potest quis deservire per substitutum: cum de jure
 10 non admittatur substitutus in casibus, in quibus requiritur servitium personale: ita ut absens etiam ex causa studij, vel alia iusta de causa, non possit percipere distributiones quotidianas; neque per substitutum servare possit: per text. & DD. in cap. fin. de rescrip. in 6. *Barbos. de Canon. c. Dignit. c. 25. num. 10.* Vbi dicit, quodd nullo casu absens potest percipere distributiones, Missis aut defunctorum
 11 anniverariis applicatas. ¶ Et in puncto quodd Missae quae per turnum in Ecclesia celebrari debent, non possunt dici per substitutum, ostendit *Azor. Instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 8. num. 16.* & post eum *Barbos. in cap. significatum. num. 4. de preben.*
 12 Et licet statutis dictae Ecclesiae caveatur, quodd vno deficiente in servitio sui officij, Oeconomus eiusdem Ecclesiae de alio provideat; non tamen propterea sequitur, quodd licitū sit abesse à servitio Ecclesiae sine causa, vel ex causa merē voluntaria. ¶ Et statutum omne debet intelligi juxta terminos juris communis. *Menoch. conf. 187. n. 29. c. 31.* Cum illud statutū non sit juris communis correctorium, nec sit juri contrarium, ut per eundem *num. 31. in 2. c. 3. casu.*



CAPUT XIII.

De tempore intra quod capi debet in Gallia possessio beneficij. Et de praevia Ordinarij approbatione necessaria.

SUMMARY.

- 1 Possessio beneficij in Gallia capi non debet, nisi praecedat approbatio persona ab Ordinario.
- 2 Prouisus debet se sistere personaliter coram Ordinario, antequam beneficij possessionem apprehendat.
- 3 Signatura in forma dignum, nihil aliud est quam

mandatum de providendo.

- 4 Possessionem capiens absque praevia Ordinarij approbatione, est intrusus in illo beneficio.
- 5 Approbatio provisi facta ab Ordinario per epistolam, non valet, ex Regia ordinatione in Gallia.
- 6 Vicarius foraneus, non potest examinare provisum in forma dignum.
- 7 Recusante Ordinario exequi literas in forma dignum, quo remedio in Gallia utendum sit.
- 8 Appellari potest à recusatione Ordinarij, cui fuit data commissio in forma dignum.
- 9 Intra quod tempus capi debeat possessio beneficij in Gallia & fieri publicatio, & numero 13, 14. & 15.
- 10 Beneficium habetur pro derelicto, si eius possessio intra triennium capta non fuerit, & n. 13.
- 11 Possessio post sex menses in Gallia si capta non fuerit, viuentē resignante, vel si actus fraudis suspicio, non suffragatur.
- 12 Verus intellectus & praxi regula, de Publicand. resignat. in Gallia.
- 13 Beneficium, cuius possessio intra triennium capta non fuit, amittitur, etiam in odium provisi per obitum.
- 14 Publicatio provisionis facta in curia per resignationem, debet fieri intra sex menses, si vere extra curiam, intra mensem.
- 15 Tempus publicationis numeratur à die datae.
- 16 Possessio vno resignante capienda est.
- 17 Ut beneficium resignatum vacet per obitum, tria requiruntur.
- 18 Tempus ad publicationem assignatum, non est substantiale in Gallia.
- 19 Qui non publicavit potest moram purgare, in Gallia.
- 20 Publicatio potest fieri in Gallia per aquipollens.

Indubitatum est apud Gallos resignatium possessionem beneficij capere non posse, nisi praecedat approbatio, seu, ut dicunt, *visa* Ordinarij, iudicij Vicarij generalis, juxta formam ordinationis *Blesensis art. 12. c. 13.* & *Melodunenfis art. 14.* Nec sufficit ad Episcopum ordinarium scripsisse probando illud *visa*, seu approbatione: quia provisus ipse personaliter corā eo se praesentare tenetur, illique signaturā suam exhibere, ante quā exhibitionem & praesentationem, executor in forma dignum nullam habet jurisdictionem, quoad illa quae suam commisionem concernunt. Quia licet executori seu commissario in forma dignum jurisdictionis quæatur à die datae rescripti; illam tamen exercere non potest ante praesentationem illius. *Ricc. collect. 1588. Garf. de benefic. par. 6. c. 2. n. 7. c. multis segg.* ¶ Conditionalia licet quidem sunt huiusmodi rescripta; eandemque vim habent, quam mandatum de providendo: & per consequens approbatio Ordinarij est vera provisio. Quia licet Ordinarius de validitate, vel invaliditate provisionis cognoscere non possit; tamen ad eam spectat de capacitate, vel incapacitate provisi iudicium appositum in rescripto; & confertur per ipsum jus incommutabile illi, qui signaturam obtinuit: ut explicatur apud *Tornet in arrest. benefic. lit. B. n. 23.* ¶ Vnde si resignatarius caperet possessionem beneficii resignati, ante obtentum *visa*, seu approbationem Ordinarij; esset in illo beneficio intrusus, itant non posset fuit beneficio regulae de triennali, ut explicat *Theuen. ad ordinat. Reg. lib. 1. tit. 21. art. 4. vers. poss.* *Louët lit. P. num. 25.* Et per consequens resignatus

Quæst. & Resol. benefic. Cap. XIII. 11

gnans redire posset ad beneficium resignatum, attento quod resignatio facta fuit in favorem: ut alibi dicemus.

5 Constat ex supradictis, quod epistola scripta per Episcopum ad resignatarium, per quam declarat se illius personam ad beneficium, de quo agitur, obtinendum, omnino approbare; non sufficit pro observatione Regiæ ordinationis, per quam requiritur ut provisor personaliter coram Ordinario, se listat: dictaque ordinatio continet verba præcisa & conditionalia: *Ne pourront prendre possession des bénéfices, ny s'imiscer à la jouissance d'eux, sans estre préalablement presentez à l'Ordinaire, pour subir l'examen & obtenir le Visa, lequel ne pourra estre baillé sans avoir veu & examiné ceux qui seront proveuz: & dont ils seront tenuz faire mention expresse.* Hoc est: non poterunt capere possessionem beneficiorum, nec se immiscere in fructione ipsorum, nisi prius se præsentaverint Ordinario ad subeundum examen, & obtinendum visa; quod dari non poterit nisi prius visis & examinatis provisis: & de hoc tenebuntur expressam facere mentionem.

6 Nec sufficit, quod i huiusmodi personalis comparatio fiat coram Vicario foraneo, cum talis Vicarius non sit iudex ordinarius, sed dumtaxat delegatus; cum non à jure, sed ab Episcopo jurisdictionem habeat, *Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 29. n. 10.* Et ideo ordinatio exigit, ut præsentatio fiat coram Episcopo, vel Archiepiscopo diocesano & Ordinario, vel in eorum absentia, coram ipsorum Vicario generali; & à quib. præcisè approbatio, vel reprobatio debet obtineri. Et hac de causa cum Ordinarius civitatis Parisiensis noluisse concedere suam approbationem, seu visa, & ab ejus denegatione fuisset appellatum ad curiam Parliamenti tanquam ab abusu (prout pacticatur in Gallia, ubi talis appellatio sic nominatur) Senatus mandavit appellanti, ut recurreret ad Episcopum, aut illius Vicarium, à quo approbationis vel reiectionis obtineret attestationem: ut ex Bergeron. notavit. *Tornet in reolec. arrest. lirt. C. n. 43.*

8 Quod autem attinet ad appellationem, quæ interponi debet in casum denegationis sui visa per Ordinarium factæ; non est dubitandum quin ad summum Pontificem, aut ad Legationem in locis ubi ejus facultates sunt receptæ recurri & appellari possit: quia tunc non tractatur de validitate aut invaliditate provisionum, per summum Pontificem in curia Romana factarum; sed tantum de justitia, vel injustitia recursus interpositi, ut colligitur ex notatis per Garz. *de benefic. part. 6. c. 2. n. 81. & multis seqq.* Ubi ostenditur huiusmodi appellationes, etiam ad Nuncios Apostolicos interponi posse; si de causis beneficiabilibus cognoscendi potestas ipsis, in eorum facultatibus, concessa sit: qualem sine dubio habent Legati & Vicelegati Avenionens.

9 Hæc verò approbatione Ordinarii possessio beneficij resignati capiendi est. & publicanda resignatio juxta regulam Cancellariæ de publicand. resign. quæ est una ex regulis in Gallia receptis: idque intra sex menses; circa quorum computationem variæ fuerunt sententiæ; nonnullis existimantibus illos à die præstiti consensus computandos; aliis à die admittæ resignationis, ut notat Theven. *ad ordin. Reg. lib. 1. tit. 25. art. 1. in verb. En la forme qui s'ensuit.* Verum tamen hoc in Gallia observatur, quod possessio beneficij resignati, non solum intra sex menses legitime capi potest, sed etiam post, dummodo intra triennium: quo elapso, beneficium tanquam dimidium, & pro derelicto habitum, non amplius spectat ad provisorum, qui omne jus suum amittit, tam quoad possessorium, quam

quoad petitorium; per text. & gloss. in capite 1. in verb. tenentur, de pacific. possessor. Peleus lib. 1. action. forens. capite 40. † Sed quoad sex menses, non obstante eorum lapsu, semper & quocumque in Gallia possessio capi potest, dummodo capiatur intra triennium, ut mox dictum fuit; & dummodo resignans sit vivas, ut probatur ex regula, quæ utitur hac clausula, *si postmodum*: dummodo etiam nulla fraudis conjectura vel præsumptio colligi possit. Et ideo consuetus erit, possessionem aliquo saltem ante resignationis obitum tempore, captam esse. Quæ omnia explicat Theven. *d. artic. 1. tit. 25. in verb. La prise de possession.* Peleus in comment. *Analyt. cap. 32. in princip.* Hodie autem ex edicto Ludovici XIII. possessio capiendi est per duos dies integros ante mortem resignantis; ut in articulo 17. dictarum ordinationum.

Ut autem vera praxis regulæ de publicandis resignationibus habeatur, juxta observantiam curiarum Galliar; sciendum est in primis, quod licet de jure communi nullum esset præfixum certum tempus ad publicandas resignationes, & capiendam possessionem: † nihilominus si provisor per resignationem, beneficij resignati possessionem per triennium apprehendere neglexerit, præsumitur illud habuisse pro derelicto, & ab omni suo jure cadit: ut supra diximus n. 10. & ultra ibi citatos testatur Boer. *dec. 3. 12. num. 1. & 24. n. 3.* Peleus lib. 1. action. forens. cap. 29. & actione 40. qui loquuntur de quocumque provisor, etiam per obitum: & probatur per text. in cap. 1. de pacific. possessor. & ibi Gloss. in verb. triennio. † attamen quando agitur de beneficio resignato, cautum est per regul. Cancell. de public. resign. quæ una est ex illis quæ in Gallia sunt receptæ, ut publicatio talis resignationis fiat intra sex menses, quoad resignationes in curia Romana factas subsequatur provisorie in eadem curia; intra verò mensem unum, si agatur de provisorio in Legatione per resignationem, quia mensis datur provisorio extra Romanam curiam, cujus curiæ appellatione Legatio non continetur, ex Rebuff. in regul. de public. resign. gloss. 6. Petr. Greg. Tholof. in instit. benefic. cap. 32. num. 19. † Quod tempus à die datæ supplicationis seu provisionis computandum esse Rebuff. censuit in explicatione d. regulæ de public. resign. Licet contrarium teneat Gomez: quæ de re supra egimus hoc cap. n. 9. † Et hæc de capiendi intra triennium possessione intelligenda sunt, ut locum habeant vivente resignante; eo enim mortuo, resignatario capta possessio minime suffragatur. Papon. & ibi adden. lib. 3. tit. 1. art. 6. Theven. *d. lib. 1. in ordin. Reg. tit. 25. in 3. verb. La prise de possession.* Quamdiu autem vivit resignans, possessio intra triennium capi potest; nec in Gallia observatur definitio Codic. *Fabr. 59. sub tit. de sacrosan. Eccles.* Quia quævis intra tempus regulæ, publicatio resignationis facta non fuerit; sufficit ipsam intra triennium, vivo tamen resignante, factam fuisse. † Et in summa, tria copulativè in Gallia concurrere debent, ad hoc ut beneficium resignatum vacet per obitum. Primum, quod non fuerit facta publicatio resignationis. Secundum, quod non sit capta possessio beneficij resignati. Tertium, quod resignans post sex menses in curia, vel post mensem extra curiam, mortuus fuerit: & non solum mortuus fuerit: sed quod tempore obitus esset adhuc in possessione beneficij resignati. Petr. Greg. in instit. rei benefic. cap. 31. num. 22. Et uno ex his tribus deficiente, beneficium non vacat per obitum, sed per resignationem. Gomez *ad d. regul. de public. question. 16.* Peleus in comment. *Analyt. cap. 32. numero 37.* Ratio est, quia regula formaliter & conditionaliter

pref. 83. num. 25. Gratian. discip. forens. c. 640. n. 20.
 & seq. † ubi dicit, quod triplex est habitus. Quidam
 omnino distinctus, nempe quando novitii habitus alio
 utuntur, alio autem professi : alter est indistinctus
 tertius indistinctissimus. Primo casu, qui nostro con-
 venit ; aut distinctio est latens, aut patens, veluti
 in colore, scissura, vel forma : si distinctio est patens,
 etiam si deest habitus pro viginti annos, non
 ramen ex eo censetur profusus.

- tam ex eo ceteris proficiat.
 P^{ro}positio igitur quod virgo illa possit, uti non;
 professæ expressè nec tacite, à Monasterio recedere;
 dum quæreretur utrum Monasterium, alimenta illi
 per plures annos præstita, jure repetere possit: Re-
 spondi distinguendum esse. Primo enim, si servitæ
 per Novitiam Monasterio præstita, erant æquivalen-
 tia alimentis ipsi præstitis, certum est Monasterium
 repetere non posse: & æquivalentia erant in casu
 proposito, quia puellæ illius obsequio Monasterium
 indigebat; & illam non habuisset, similem impen-
 sam pro alia vel novitia vel profecta factum ut om-
 nino fuisset, cum numerus personarum in illo Mo-
 nasterio, ex tenore fundationis certus & determina-
 tus esset requiritus; & idè repetitioni alimentorum
 locus non erat: ex iis quæ tradit Sanch. in *præq.*
decal. lib. 6. cap. 10. n. 2.

Quando verò servatur per Religiosum vel Religiosam illud monasterium, non attingunt valores alimentorum illi præstitorum; si licet major videatur dubitandi ratio, non tamen hoc etiam casu monasterium quidpiam à novitio eximente petere potest, sub prætextu alimentorum illi præstitorum; ne sub hoc prætextu liber exitus novitiorum à monasterio impediatur, aut retardetur: ut Doctores unanimi consensu tenent, & inter cæteros Gemin. in cap. 2. q. 1. lib. 6. Philip. Franc. in 2. cap. final. Nicol. de Vblis. tract. de success. ab intest. regular. in 2. part. n. 103. in fin. Eman. Roderic. quasi. Regul. tom. 3. q. 15. art. 1. circa eandem constitutionem. Barbos. in cap. 2. num. 23. num. 2. de regular.

Et secundum hæc judicatum fuit in suprema Co-
 rtiâ Parlamenti Auriacensis, inter Nobilem Mariam
 filiam Domini du Fles, & condomini Sancti Roma-
 ni; & Monasterium Sancti Andreae.

ni & Monasterium Sancti Andree.
 Constat epim quod illa, obsequia solita preste-
 terat quando inuenerat intra monasterium, quia
 propterea cum alimentis erant compensanda: ad in-
 star pupilli erga tutorem. Gloss. fin. in l. quod si
 fidei, ff. de re, iudic. l. si paterno affectu, & ibi Di-
 res, Cod. de negot. & ff. Munoz de rationi, cap. 119.
 Surd. de aliment. tit. 9. quæst. 39. num. 17. Idem expo-
 nendum in Monacho, quia qui altari servit, de altari
 vivere debet: cap. cum secundum de prob. Surd. de ali-
 men. tit. 1. quæst. 75. num. 1. Etiam lite pendente lupu-
 liditate professionis. Idem dicit. 1. quæst. 128. num. 10.
 & 11. Et scilicet pater putativus alimenta filio professa
 non repetit, Bartol. in l. 1. §. competit, ff. si mal. vel non
 nom. Narr. conf. 108. Cordub. in l. si quis in alio,
 §. si vel parens, ff. de liber. agnos. num. 39. ita & mona-
 sterium erga dictam Dominam Mariam, cum com-
 ni opinione habebatur pro Religiosa, cum cano-
 nendum esset professa.

Nec in contrarium faciunt tradita per Sanchi, *in*
præcep. decal. lib. 6. cap. 10. num. 5. quem alii sequun-
tur; dum constituit differentiam inter novitias &
novitias: quia loquuntur in casu pacti expressi facti
in ipso actu receptionis novitiæ, de solvendo expen-
sas victus, & vestitus ipsius. Et præterea decernit
illa, necnon tradita per Barbos. *de Jure Decula lib. 1.*
cap. 2. num. 177. procedunt in ea; quæ intra annum
probationis moritur, vel recedit; non autem in ea
quæ

De tacita professione, & de alimentis, ac
dote Moniali non professæ è Monaste-
rio exeunti, restituenda.

- 1 Tacite professionis presumptio excluditur per
continuatam delationem habitus Novitiorum di-
stincti ab habitu professorum.
- 2 Habitus Novitiorum quando dicatur distinctus ab
habitu professorum.
- 3 Vtrum Monasterium petere possit à Novitio ex-
eunte expensas pro ejus alimentis factas.
- 4 Monasterium nihil petere potest à Novitio, ne li-
ber ejus exitus impediatur.
- 5 Dos spiritualis, mortuâ moniali, non transit ad
heredes.
- 6 Dos spiritualis restituitur moniali ob professionis
nullitatem, aut alias licitè exeunti.

IN Monasterio distinctus erat habitus professorum
monialium & novitiarum. Et cum virgo quædam
nobilis per plures annos novitiarum gestasset habi-
tum, nec unquam actibus capitalibus interfuisset,
nullisque alios actus professis solis convenientes
exercuisset, semperque pro novitia se gessisset: Dixi
non posse in ea aliquam tacitam professionem præ-
sumi, & quæ locum non habet, nisi concurret gesta-
tio habitus professorum distincti ab habitu novitia-
rum: *cap. qui verò, de regular. in 6. Eman. Roderic.
tom. 3. quest. regul. 17. art. 1. quem sequitur Hieron.
Roderic. quest. regul. cap. 101. num. 53. Sanch. in præ-
cep. decal. lib. 5. cap. 3. num. 24. Et probatur in cap. 6.
de novit. de regular. & cap. constitutionem, eod. tit. lib. 6.
Menoch. conf. 396. n. 16. & in tract. de præsumpt. lib. 6.*

quæ communiter pro Religiosa habeatur, & omnia obsequia sicut aliæ Religiosæ, Monasterio consueverat reddere. Et propterea ita, ut supra dictum est, fuit iudicatum.

Quod autem de alimentis moniali è Monasterio exeunti restituendis dictum est, eadem ratione, in d. & multò fortius in restitutione dotis, per ipsam monasterio tempore ingressus assignata, statuendum est: non ex eo quod soluto matrimonio spirituali dotis restitutioni locus sit, † cum non sit eadem hujus dotis ratio, cum dote carnalis matrimonij; eo quod mortuâ Religiosâ, non ad ejus heredes dos transeat, sed in ipso monasterio remaneat: ut concludit Sanch. in præcep. decal. lib. 7. cap. 9. num. 23. idque potius ex vi generalis consuetudinis, quàm ex dispositione legis, ut ibi Author advertit: † sed ex eo quia monacho, aut moniali licet post professionem exeunti, omnia per eam delata vel oblata, sint ipsi aut ejus hæredibus restituenda; siue professionem nulliter emisit, siue alio modo (licet tamen) è Monasterio recesserit. DD. in cap. quod te, maxime Abb. num. 5. & 6. de cleric. conjug. Nat. conf. 180. Menoch. conf. 184. num. 13. tanquam cessante causa fina i propter quam dos constituta fuit. Gratian. discept. forens. cap. 96. num. 24. Atque ita fuit decisum.

CAPUT XV.

De concursu plurium Executorum, ad puellas dotandas testamento deputatorum; & quis ex illis præferendus sit in nominatione quoad possessionem.

SUMMARIUM.

- 1 Commissio data pro executione faciendâ uni ex duobus, conferatur cuilibet data in solidum.
- 2 Amplius, licet unus ex duobus executoribus esset alio dignior.
- 3 Inter plures executores datos in solidum, præferatur ille qui prævenit, & num. 5.
- 4 Inter plures iudices in solidum datos, locus est præventioni.
- 6 Executor testamenti qui prævenit, præferendus est in exequendo.
- 7 Vno executorum nolente, aut negligente, alius solus exequi potest.
- 8 Iuri accrescendi vel non decrescendi locus est inter plures executores testamentarios.
- 9 Presentatio unius ex compatronis, alterius jura coadiuvat. Limita ut ibidem, & infra n. 12. in fine.
- 10 Executores testamentorum censentur juri suo renunciare, si intra annum non acceptis munus sibi demandatum.
- 11 Executores deputati pro administratione dotis puellarum, nubilium, & illarum nominatione, equiparantur executoribus testamentorum.
- 12 Possessionis magnum est commodum.
- 13 Actus gesti per antecessorem in beneficio, prosunt successori.
- 14 Manuentio datur in quasi possessione eligendi & nominandi puellas, ex elemosina dotandas.
- 15 Quando non sit opus articulare scientiam in possessione.

Tom. I. Pars I.

- 16 Scientia præsumitur ex temporis diuturnitate, & actibus multiplicatis.
- 17 Actus non dicitur facultativus, nisi de hoc clare constet.
- 18 Possessio privativa ex quibus probetur.

Testator relicta cuiusdam operis pij pro puellis nuptui tradendis administratione Capitulo certæ Ecclesiæ, mandavit distributionem fieri interveniente consensu unius ex duobus ejusdem Ecclesiæ præcentoribus. Hanc administrationem primi præcentores qui extra Civitatem habitare solent, per annos sexaginta à morte testatoris elapsos neglexerunt, solis secundis præcentoribus administrantibus, & omnes actus administratorios exercentibus. Unde, dum quæreretur utrum post tanti temporis spatium, primus præcentor secundum in sua quasi possessione dictæ distributionis, seu administrationis turbare posset? Respondi non posse: imò secundum præcentorem in possessione esse fundatum. † Siquidem hoc in jure indubitatum est per illam clausulam, *Vni ex præcentoribus*, utrique ipsorum concessam fuisse præminentiam in solidum, in executione & distributione, ac interventione in administratione prædicti operis. Menoch. lib. 2. præsumpt. 18. num. 35. Barboz. de clausul. cap. 125. num. 64. Ita ut unus sine alio interveniendi facultatem habeat. Vantius de nullit. ex defect. iurisdic. ordin. num. 179. † Idque non obstante quod eorum unus altero sit major, & nuncupetur primus præcentor: quia quando unus est major seu dignior, & alter minor seu minus dignus, si uterque potest æquè principaliter adiri, tunc etiam si major esset præsens, non tamen silet minor propter præsentiam majoris; cap. cum Ecclesiâ, de offic. Ordin. Bald. in l. 1. §. Consulit, ff. de offic. Consul. Unde duæ inferri possunt conclusiones. Prima, † quod locus est præventioni inter duos illos Præcentores; ita ut qui ex illis præoccupavit administrationem, seu præminentiam ipsius, ille solus continuare debeat. Menoch. d. lib. 2. præsumpt. 18. numero 37. Valent. d. numero 179. † Ubi dicit, quod si plures dati sunt iudices, ita ut inter ipsos locus sit præventioni, quod factum dicitur si commissio uni ipsorum, vel cuilibet ipsorum data sit; tunc si unus præoccupaverit, alter se immiscere non potest. † Idemque in pluribus Iudicibus executoribus determinat Rot. decis. 783. num. 3. part. 3. recentior. per text. in cap. cum plures, de offic. deleg. in 6. Quod etiam probatur per text. in d. l. 1. §. Consulit, ff. de offic. Consul. Ubi dicitur, quod qui apud unum ex Consulibus nomina edidit, apud alium Consulem manumittere non potest. Ex quo ibidem ad multa infert Bartol. & nominatim num. 7. Ubi dicit quod si Episcopus duos habeat Vicarios, causa accepta coram uno non potest continuari coram alio. † Et quod ibi dicitur de Consulibus, Vicariis, Iudicibus, & similibus; idem pariter de executoribus testamentariis statuendum est: ut dicit Bald. conf. 473. post med. vers. si habemus, l. 2.

Secundò inferitur, quod uno ex præcentoribus absente, vel exequi nolente, potestas ad alium solum devolvitur, per text. in cap. Religiosus, §. sanè, de testam. in 6. Paria enim sunt quod unus sit executor, vel quod sint duo, quorum unus exequi non vult, vel non potest. Mich. Grass. in §. executor ultimar. volunt. quæst. 4. n. 4. Dilect. de art. testand. tit. 7. cant. 8. Gratian. discept. forens. cap. 812. Tusc. lit. E. conclus. 534. n. 18. † Quia inter plures executores locus est juri accrescendi, seu non decrescendi. Bellon de jur. accresce. cap. 6. quæst. 27. Et in terminis nominationis

- tionis puellarum dotandarum, Rot. *decif. 213. num. 3. part. 5. recentior.* Tota igitur devoluta est nominandi facultas ad secundum præcentorem, ob primorum negligentiam, durante tali temporis spatio: † sicut dicitur de patrono qui vidit solum compatronum præsentare per plures annos; nam per tanti temporis intervalum tacens; jus suum delecere videtur. Rot. *decif. 251. n. 4. part. 2. recentior.* Quod multò magis in executoribus locum habet; † qui munus suum intra annum acceptare tenentur; aliàs illi renunciassè præsumuntur. Bald. *conf. 287. n. 4. vers. quintus casus, vol. 4.*
- 11 † Quod autem de executoribus dicitur, idem & de nominatoribus puellarum dotandarum statuendum est; ad effectum ut unus per alium removeri possit. Gratian. *discept. foren. cap. 522. num. 3.*
- 12 Sed cum magnum sit commodum possessionis, & retinenda, *Instit. de jurisdict.* distique primi præcentores non solum propter decem, imò & propter sexaginta annorum negligentiam, animo destiterint, ex traditis per Rip. in *cap. cum Ecclesia, num. 11. in fin. de caus. possess. & propr.* Post. in *tract. de manuten. obser. 58. num. 2. & 3. cum ibi citat.* non poterit de negari secundo præcentori manutentio: sive tales actus ab ipso, seu ab ejus antecessoribus in hoc beneficio facti fuerint. Rot. post *tract. Postij de Ma. nuten. decif. 194. num. 13.* † Nam quod manutentionis remedia competant personis, ad electionem puellarum dotandarum deputatis, fuit decisum per Rot. post *dictum tract. de manuten. decif. 250. num. 1. & seqq. & decif. 242. n. 2. part. 5. recentior.* Post. in *d. tract. observ. 10. num. 47.* † Adeo ut non sit opus hoc casu, probare scientiam primorum præcentorum, cum secundi titulum habeant, uti comprehensi in nominatione testatoris; quo casu, scientia adversarij non requiritur, ad obtinendum in judicio manutentionis. Castren. in *l. servitutes prædiorum 14. num. 9. in fin. ff. de servitut.* Ubi dicit, hoc esse perpetuò menti tenendum, Seraph. *decif. 1213. num. 5. in fin. vers. Et postremo.* Rot. *decif. 533. num. 3. circa med. part. 2. recentior.* † Præterea scientia primorum præcentorum, præsumitur ex diuturnitate temporis, & actibus continua serie multiplicatis. Burat. *decif. 222. num. 6. & decif. 604. num. 8.*
- 17 Neque existimandum est, hic tractari de actibus facultativis. Quia facti sunt in vim tituli præcedentis, & per longissimum tempus continuati: & in dubio danda est manutentio, si non clarè constet de actibus facultativis, quod sint tales. Adden. ad Ludovif. *decif. 162. litt. C.*
- 18 Rursus possessio hujusmodi non cumulativa, sed privativa dici debet; cum non constet de aliquo initio possessionis primorum præcentorum: & sic secundi non possunt dici possidere nomine illorum, qui nunquam possidere cœperunt. Post. *obser. 73. num. 37. & 38.* Tum etiam propter tanti temporis continuationem, quæ facit, ut possessio privativè & jure proprio facta censetur: & quod primi præcentores, animo dereliquerint possessionem, Post. *obser. 73. num. 43.* Et diximus *sup. num. 9. & 12.*
- Sed si negotium decidendum esset in petitorio, questio esset altioris indaginis, videndum enim esset an antecessores potuerint successoribus in beneficio præjudicare, dum agitur de jure quod habet tractum temporis successivum: juxta notata infra *cap. 88. n. 5. hoc lib. 1.* utrum supra dicta procedant in actibus qui sunt reiterabiles, & alia multa quæ sunt extra materiam possessorij.

CAPUT XVI.

Quando distributio legati pij facienda est in certum opus, residuum verò hospitali solvendum, si contingat legatum diminui aliquo casu postea succedente, an omnia legata pia pro rata debeant minui, an verò illud quod de residuo præstari debet.

SUMMARIUM.

- 1 Merus executor legati pij, quis dicatur.
- 2 In dubio is qui legatum pium distribuere debet, dicitur merus executor.
- 3 Residui appellatione quid comprehendatur.
- 4 Diminutio legati postea contingens, cedit damno ejus cui residuum præstandum est.
- 5 Merus executor est nudus minister, nec testatoris dispositionem excedere potest.

UT à proposito distributionis pij legati materia minime recedamus, alius casus tractandus est secundum quem fuit judicatum: nempe quando testator certos annuos redditus, in pios usus per quamdam confraternitatem distribui mandavit, residuum verò hospitali perfolui: si diminuti fuerint illi redditus propter subsecutas evictiones, damnum solus hospitalis, cui residuum præstari debebat, jactare cedere debere. † Nam isti confratres erant meri executores. Rot. *decif. 425. numero 1. & num. 10. vers. prout nec etiam relevat, part. 4. recentior.* † Tum etiam quia quotiescumque agitur de legato pio, causa tantalis censetur esse ipsum legatum pium: & sic relictum censetur duntaxat factummero executoris. Ludovif. *decif. 544. num. 42. vers. prout etiam censetur.* Unde cum voluntas testatoris sit expressa, ut hospitali nihil habeat, nisi residuum quod superest post certas & determinatas præstationes; sequitur † appellatione residui id solum contineri posse, quod superest post solutionem certorum illorum onerum, in testamento expressorum: itaut si nihil superest post solutionem onerum, nihil proflus hospitali deberetur, *l. quod si Marcius 80. ff. de hered. instit. & ibi DD. ff. de verb. sign.* † Et si quæ diminutio de præterito evenierit, vel contingat in futurum, illa fieri non debet de certis & determinatis pijs operibus, per testatorem specificatis; sed de residuo hospitali relictum duntaxat: ut decidit Alexand. *conf. 216.* Magister Albert. *num. 4. lib. 7.* quem citat & sequitur Tusc. *lit. R. & conclus. 255. num. 4.* † Unde sequitur quod Domini Rectores illius congregationis seu confraternitatis, non potuerunt in aliquo derogare voluntati testatoris, nec plus assignare Hospitali, quam illi relictum fuerit; cum merus executor sit nudus minister voluntatis testatoris. Rot. *decif. 391. num. 2. part. 1. recentior.* repetita apud Ludovif. *decif. 544. num. 3.* Ea ratio quia nudus minister non se representat, sed solum testatorem. Bald. in *l. si quis Titio, num. 3. ff. de legat. 2.*

Et de materia videndus Burat. *decif. 432. num. 7. Gratian. discept. foren. cap. 446. & 563. & 666. num. 7. Marta de success. leg. part. 4. q. 15. num. 19.*

CAPUT XVII.

De interpretatione ordinationis Regiæ circa præbendas præceptorales. Et ad quem spectet electio, seu deputatio magistri scholarum, de jure communi.

SUMMARIUM.

- 1 Præbendarum præceptorialium provisio, quomodo fieri debeat ex Concilio Tridentino, & ex Regia ordinatione.
- 2 Voces quomodo computari debeant in deputatio-
ne præceptoris.
- 3 Nominatio ad præbendam præceptoralem, utrum collegialiter fieri debeat; an verò sufficiat illam fieri separatim.
- 4 Institutio ad præbendam præceptoralem, ad solum Episcopum pertinet.
- 5 Nominatio ad præbendam præceptoralem, si contra formam Regiæ Ordinationis ignoranter facta fuerit, potest ad novam nominationem procedere.
- 6 Forma cap. quia propter 42. de elect. quæ sit? Et an illius omisio privet ipso jure eligentes facultate eligendi.
- 7 Secunda electio facta ante sententiam declaratoriam privationis, est valida.
- 8 Intrusus dicitur, qui ante Episcopi institutionem, vel confirmationem, aut alias sine legitimo titulo possessionem accipit.
- 9 Possessionem capiens in casu postulationis, vel electionis, ante Episcopi confirmationem, vel institutionem, dicitur intrusus.
- 10 Idem dicendum est de eo, qui possessionem capis post presentationem, & ante Episcopi collationem.
- 11 Electio, est actus spiritualis; presentatio verò, temporalis: ideo jus eligendi non competit laicis, sicut jus presentandi.
- 12 Ad hoc ut quis dicatur intrusus, sufficit quod administraverit, & spiritualia exercuerit absque perceptione fructuum temporalium.
- 13 Nominans scienter intrusum, vel alias inhabilem, privatur jure nominandi pro illa vice.
- 14 Intrusionis mentio in provisionibus facienda est, ad hoc ut sint validæ.
- 15 De jure communi, ad quos spectet deputatio magistri scholarum.
- 16 Decuriones quamvis ignorantes, eligunt magistrum scholarum, & advocatum. Secus est in examine Doctorum, quod debet fieri per peritos.
- 17 Deputatio magistri scholarum, dum ab ordine Decurionum fieri debet, collegialiter est facienda.
- 18 Magistri scholarum quamvis à Concilio deputati, debent facere fidei professionem, & Episcopus illos examinare potest.

Acrosancti Concilij Tridentini constitutione sess. 5. de reformat. capite 1. cavetur, quod Ecclesiæ, quarum annui proventus tenues fuerint, saltem magistrum habeant ab Episcopo, cum consilio capituli eligendum, qui clericos aliosque scholares pauperes gratis Grammaticam doceat. Sed ordinatio Re-

Tom. I. Pars I.

gia latius sese extendit: mandat enim in omnibus Ecclesiis Cathedralibus vel Collegiatis, reservari præbendam Theologalem; juxta formam, & ad effectus in ordinatione contentos. Et si præbendæ dictæ Ecclesiæ excedant numerum decem (principali dignitate non comprehensâ) aliam præbendam destinari pro salario præceptoris, qui gratis juvenes illius civitatis eò mediante instituit teneatur. Qui præceptor eligetur per Archiepiscopum, vel Episcopum, vocatis suarum Ecclesiarum Canonicis, & Consulibus civitatis; & desitui poterit per Episcopum, vel Archiepiscopum, ex opinione supradictorum: quam ordinationem refert Thevenau lib. 1. tit. 7. art. 2.

De cujus ordinationis praxi & interpretatione cum dubitari contingeret. Dixi in primis, electionem illius qui de illa præbenda præceptorali provideri debet, spectare ad Episcopum pro una voce; capitulum pro alia; & consules pro tertia. Atque ita judicatum fuisse testatur Maynard, lib. 1. cap. 13.

Secundo dictam nominationem præceptoris, ab illis tribus ad quos jus nominandi pertinet, fieri posse conjunctim & collegialiter, vel separatim. Quamvis enim nominatio pro parte capituli, non nisi capitulariter fieri possit; cum jus nominandi ad capitulares pertineat, non ut singulos, sed uti universos: capitulum tamen quoad alios nominatores vel electores, non intervenit nisi tanquam constitutus unam personam fictam, & habens unam vocem; dislicque tres non nominant uti unum corpus, sed uti tres nominatores: & per consequens possunt procedere ad nominationem conjunctim, vel separatim; absque eo quodd inter ipsos opus sit ulla congregatione: juxta doctrinam Joan. Andr. & Panor. mit. in 3. dub. in cap. quoniam, de jurepatr. Dec. in cap. cum omnes, numero 9. in fine, de instit. Ricc. in prax. juris patr. decis. 177. Rot. decis. 2. num. 3. part. 7. recentior.

Tertiò institutionem dicti præceptoris ad solum Episcopum, vel Archiepiscopum, non autem ad consules vel capitulum pertinere; cum alij præter Episcopum vocem habeant dumtaxat, sed institutio ad solum Episcopum, vel Archiepiscopum pertineat. Ita ostendit Charond. Aux. responses du droit françois, lib. 3. resp. 61. vers. car l'élection & provision du receveur.

Quartò quodd si in nominatione seu electione per capitulum vel consules facta, aliquis adesset defectus in forma electionis, iidem nominatores vel electores possent novam facere electionem, servatâ formâ requisitâ, neque privari jure eligendi, nisi si & quatenus electionem scienter, contra formam debitam fecissent de persona indigna. Francisc. Marc. q. 481. n. 13. part. 1. excepto casu cap. quia propter, 42. de elect. ubi est casus specialis adversus eos; qui ad electiones non procedunt, servatâ unâ ex tribus formis, nempe scrutinijs, compromissi, vel inspirationis: Burat. decis. Rot. 809. num. 14. & 15. imò etiam in casu d. cap. quia propter. Electores non privantur jure eligendi ipso jure, sed requiritur ut præcedat sententia declaratoria dictæ privationis: textus enim in d. cap. quia propter, conceptus est per verba futuri temporis, priventur, prout explicat Iraquel. ad l. si unquam, in verb. revertatur, num. 177. Cod. de revoc. donat. & idem nova electio facta ante sententiam declaratoriam privationis, non potest de nullitate impugnari: cap. cum terra, de elect. Menoch. conf. 67. num. 28. & 29. Lothet. de re benefic. lib. 2. q. 19. n. 66. & 67. & lib. 3. quæst. 17. num. 105.

B 2

Quintò,

16 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

- 8 Quinto, ex præmissis inferitur, quod si quis de præbenda præceptoriali à capitulo provisiones obtinuerit, & sub illius prætextu possessionem obtinuerit, tanquam sine legitimo vel colorato titulo possidens, dicitur intrusus, si possessionem apprehenderit, & in illo munere sese ingesserit, & exercuerit: licet enim forsitan collatio aliarum præbendarum ex statuto, fundatione, vel consuetudine ad capitulum pertineret; tamen cum præbendæ præceptorialis provisio, ex clara ordinationis Regiæ dispositione, ad Archiepiscopum vel Episcopum pertineat; ut etiam tradit Charond. loc. cit. nempe lib. 3. respons. 61. Sequitur sic possidentem esse intrusum: cap. ad aures, de excess. prælat. cap. quia diversitatem, de concess. præb. Rebuff. in praxi ad regul. Cancellar. de subrogand. gloss. 4. numero 4. Ricc. in prax. var. resol. cap. 224. DD. in cap. avaritia, de præbend. in 6. ¶ Quia dispositio dicti cap. avaritia, adversus eos qui ante Episcopi confirmationem, vel institutionem, possessionem accipiunt, locum habet; non solum in casum electionis, vel postulationis, cap. bona memoria Moguntinensis, de elect. ¶ Sed etiam in casum præsentationis, Franc. in d. cap. avaritia, numero 2. Calderin. conf. 8. de elect. Lap. allegat. 8. sub num. 4. & 5. vers. sic & pena.
- 11 Hoc autem in casu, dum agitur de nominatione vigore Regiæ ordinationis faciendæ, non potest prætendi quod agatur de jure eligendi; cum electio sit actus spiritualis. Abb. in cap. illa quidem, sub num. 5. vers. præsertim cum electio, de elect. Quia per electionem is qui eligitur, acquirit jus spirituale: præsentatio vero est actus temporalis, per quem non transferitur in præsentatum jus aliquod spirituale, sed aliqua duntaxat præparatio ad jus spirituale acquirendum. Abb. in cap. quod scitur, §. super eo, num. 6. de elect. Potius ergo ad præsentationem, quam ad electionem nominatio hujusmodi accedere videtur.
- 12 Sed queritur quid dicendum, si talis à capitulo provisorius, nullos ex illa præbenda fructus adhuc perceperit; utrum propterea cesset vitium intrusionis? Respondetur, ut quis dicatur intrusus, sufficere quamlibet fructuum perceptionem, sive temporalium, sive spiritualium: & sic sufficere ad incurrendum vitium intrusionis, quod quis actus sub muneris incumbentes exercuerit, etiam absque ulla fructuum temporalium perceptione. Rot. diversor. decis. 83. num. 4. part. 3. lib. 3. Put. decis. 45. lib. 3.
- 13 Rursus queri potest, utrum sic nominantes jure nominandi sint privati, vel privandi; casu quo primæ nominationis nullitatem agnoscens, eundem prius nominatum iterum præsentaverint Episcopo, seu nominaverint? Respondetur, dictos nominantes inhabilem & intrusum scienter, privatos fuisse pro illa vice jure suo; & jus illud ad solum Episcopum per jus non decrescendi devolutum fuisse. Rip. in l. re conjuncti, num. 234. ff. de legat. 3. Præles Belon. de jur. accrescen. cap. 6. quæst. 48. numero 28. ¶ Adeo ut ne quidem in Legatione obtineri possint novæ provisiones, aut in Urbe ad favorem ejusdem, nisi facta mentione intrusionis. Joan. de Selu. de benesic. part. 3. quæst. 11.
- 15 Sed quid dicendum, cessante ordinatione Regiæ, ad quem pertineat deputatio magistri scholarum? Respondetur de hoc esse textum in cap. quia nonnullis, vers. verum, de magistr. in decretal. in illis verbis, constituitur magister idoneus à prelato cum capitulo, seu majori & saniori parte capituli eligendus, qui Clericos in Grammatica ac alios instruat juxta posse. Quod etiam probatur per textum expressum in l. magistros, Cod. de profess. & medic. lib. 10. ibi, sed ju-

dicio Ordinis probatus decretum Curialium mereatur, & ibid. tradit Gloss. in verb. Ordinis, quæ explicat, id est, Decurionum; & ad hoc allegat text. in l. 1. ff. de decret. ab Ord. sac. quæ duo jura, Civile nempe & Canonikum; cum illud, Decurionum; hoc vero, canonikum; consensum exigat, sic concordantur; videlicet quod si magistri salarium ab Ecclesia recipiant, aut legere vellent in Theologia, consensus capituli requiratur: si vero salarium solvatur per communitatem, requiratur consensus Decurionum, juxta d. l. magistros, Cod. de profess. & medic. lib. 10. & l. ambrosios, in fin. ff. de decret. ab Ord. facien. Et ita distinguit Rebuff. in d. l. magistros, num. 3.

Et hac in re omnino notanda est differentia, quam affert Luc. de Penn. in d. l. magistros, col. 2. in fin. vers. vel dic quod hæc lex, inter approbationem quam fit pro Doctoratu, & eam quæ fit pro lectione alius, cuius scientiæ in studio ordinario: quia licet pro Doctoratu requiratur examen personarum ejusdem professionis, neque approbatio fieri debeat ab ordine Decurionum: tamen pro lectione in studio ordinario, sufficit approbatio Decurionum, aut alius juxta statuta, ordinationes, vel consuetudines locorum. Quod probatur etiam à simili, cum deputatio Advocatorum communitatis fiat per ipsos Decuriones, seu Consiliarios; quamvis non Doctores & juris ignaros: l. sed & reprobari, in princ. ff. de excessat. tut. & in l. ut gradatim, §. reprobari, ff. de munerib. & honor. quia scilicet habent salarium à publico, l. providendum, ff. de postuland. l. foris, Cod. de advocat. divers. judic.

Disctaque electio magistrorum quæ pertinet ad collegium, seu Concilium aut Ordinem, cuius sumptibus illis salarium solvitur, non debet fieri per Decuriones uti singulos, ut evitetur confusio: sed collegialiter, tanquam representantes totum corpus, ut probatur ex traditis per Cardin. Zabarel. in Clement. 1. vers. quibus, num. 4. maxime circa fin. sub tit. de magistr. & ibid. Anchar. idem tradit Avendan. in tract. de exequen. mandat. Reg. parisi. cap. 10. num. 9. vers. omnium autem.

Cæterum isti magistri etiam in Grammatica, quamvis per Concilium deputati, tenentur facere professionem fidei, & Episcopus potest illos examinare. Barbof. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 13. num. 44. & seqq. & de potest. Episc. allegat. 61. num. 2. Porro in dubiis regular. in verb. professio fidei, num. 3. Quirub. in summa Bullar. ad constitut. 89. Pij IV. Quirant. in verb. fidei professio. Eman. Roderic. tom. 9. 72. artic. 2. Ubi vigesimam octavam Pij IV. constitutionem desuper editam ad longum refert.



CAPUT XVIII.

Utrum Commissarius generalis ad infideles habeat vocem passivam in electione Provincialis.

SUMMARIUM.

- 1 Onus Commissarii generalis ad infideles, requiritur personalem residentiam.
- 2 Commissary generales ad infideles, habent jurisdictionem ordinariam in Religiosis, in illis partibus degentes.
- 3 Officium Commissarii generalis ad infideles, dicitur

mitti non potest sine autoritate summi Pontificis.

- 4 Electus à summo Pontifice ad aliquod officium, aut ab alio confirmatus, non potest illi renunciare, nisi in manibus ipsius.
- 5 Per acceptationem officij secundi incompatibilis, inducitur tacita renunciatio primi.
- 6 Quae sit differentia inter postulationem, & electionem.

PROponitur difficultas, utrum Religiosus qui à summo Pontifice deputatus fuit Commissarius generalis missionis ad infideles in remotissimis partibus degentes, possit habere vocem passivam in electione Provincialis, & aliorum officialium sui ordinis, post acceptatam per eum dictam commissionem. In qua resolvendum est, dictum Religiosum non esse capacem vocis passivae, in dicta congregatione capituli provincialis, pro obtinendis officiis dicti ordinis: quia certum est, dictam commissionem generalem esse omnino incompatibilem cum exercitio officiorum dictae provinciae, utpote requirentem personalem residentiam: adeo ut in nonnullis religiosorum ordinibus constitutum fuerit, tales Commissarii reverri non posse ante decennium completum: ut notavit Mirand. in manual. prelat. regul. part. 2. q. 12. art. 3. in 3. conclus. Qui quidem Commissarii generales habent jurisdictionem ordinariam in religiosos in illis partibus degentes: ut per eund. loc. cit. art. 2. in prima conclus.

3 Quod quidem officium certum est dimitti non posse, aut illi renunciari, sine autoritate ejusdem summi Pontificis qui aliud concessit: ut notatur in cap. admonet 4. & cap. quod in dubiis 8. de renunciat. probat text. in l. Legatus 20. ff. de offic. Praesid. & ibi Gloss. & DD. in Clemen. 1. de renunciat. ibi: in cuius manibus cessio erat facienda; Abb. in cap. 2. n. 10. de rescriptis. spoliar. Francisc. Marc. quaest. 626. num. 6. & 629. part. 1.

4 Et hoc non solum procedit, posito quod dictus Commissarius fuerit immediate deputatus à Sancto Pontifice, verum etiam locum habet, etiam si fuisset electus à R.P. Generali, aut à capitulo; sed tamen per summum Pontificem confirmatus: quia officij renunciatio fieri debet, non in manibus eligentis, sed confirmantis. Bartol. in l. 2. Cod. de defensor. civit. Dec. in l. jus dicentis, num. 47. ff. de iurisdic. om. iud. l. more majorum, num. 26. & ibi Jaf. num. 31. ff. cod. tit. Sura. conf. 85. numero 33.

5 Ergo cum per acceptationem officij incompatibilis, inducatur tacita renunciatio dictae commissionis generalis; non potest dictus R. Pater ad tale officium eligi; cum non sit hic casus electionis, sed postulationis; hoc est, quod non debet eligi, sed à summo Pontifice postulari; cum sit alteri officio alligatus, liberumque non habeat volatum. Postulantes enim non consentiunt in Postulatum, nec illum eligunt; sed petunt gratiosè, ut tollatur vinculum, seu defectus impediens electionem, per eum qui hoc facere potest. Petr. à Biaxio in director. elect. part. 2. cap. 34. num. 3. Et notatur in cap. Et si unanimiter, quod est ultimum; & ibi Gloss. & DD. de postulat. prelat. Ad instar Episcopi, qui alteri Ecclesiae jam est alligatus, qui non potest eligi, licet postulari possit à Papa, ut absolvetur ab onere Episcopatus, d. cap. fin. de postulat. prelat. Mirand. d. tom. 2. quaest. 23. artic. 1. conclus. 5. vers. circa septimum.

7 Non potest igitur dictus Religiosus eligi, sed tantum postulari.

Tom. I. Pars I.

CAPUT XIX.

De requisitis ad probationem Simoniae, nempe tractatu praecedenti, & quod in illius executionem pecunia, vel alia res temporalis data fuerit. Et utrum possit dari alteri pecunia pro expensis factis circa beneficium, vel ad redimendam vexationem.

SUMMARIVM.

- 1 In Crimine Simonia requiritur exacta & concludens probatio.
- 2 Simonia est difficilis probationis, & probatur ex conjecturis; sed oportet illas conjecturas plene & concludenter probari.
- 3 Ut probetur Simonia, debet constare de duobus, nempe de praecedenti conventionione, & quod pecunia vel res temporalis data fuerit in executionem illius conventionionis.
- 4 In probatione Simonia non admittuntur testes inimici; nec probationes imperfectae coniunguntur.
- 5 Amplius ut locum habeat in quacunque accusatione criminali, imò etiam de crimine civiliter ageretur.
- 6 Si de Simonia opponeretur per viam exceptionis, sufficerent leviores probationes.
- 7 Pecunia non potest dari pro beneficio, etiam sub praetextu expensarum. An vero dari possit ad redimendam vexationem. Remissive numero 10.
- 8 Pecunia dare potest possessor beneficij ad redimendam injustam vexationem.
- 9 Qui beneficium non possidet, sed illud petit, non potest dare pecuniam, etiam sub praetextu redimendae vexationis.

Cum quidam Presbyter in curia Episcopali Cavallicensi fuisset de Simonia accusatus: Respondi de ea non constare; & ideo accusatore non probante, reum esse absolvendum, l. qui accusare, Cod. de eden. Et maxime quia in crimine Simoniae, requiritur exacta & concludens probatio. Felin. in cap. super his, num. 17. de accusat. Rot. decis. 418. num. 4. part. 1. recentior. cum Simonia sit difficilis probationis, cap. per tuas, de Simon. Et licet per conjecturas probetur, illae tamen debent esse concludentes, & evidentes. Clar. in 5. Simonia, num. 12. Mascard. de probat. concl. 1310. n. 27. Paris. de rescriptis, lib. 1. q. 8. num. 14. talesque conjecturae debent plene & concludenter probari. Paris. ibid. num. 15.

In casu proposito, non constabat de requisitis ad probationem Simoniae: quia licet reus dixisset extrajudicialiter, se fratri resignantis centum aureos dedisse, pro expensis per eum in lite factis: inter ceteras rationes defensionis huius rei, haec erat praecipua, quod non erat probata accusatoris intentio; nisi simul doceret, haec pecunias, in vim praecedentis resignationis conventionis fuisse expeditas. Farinac. conf. crimin. 75. num. 1. 3. 16. 38. 80. & 83. & passim in toto consilio. Ludovil. decis. 238. num. 10. Rot. decis. 166. num. 2. & 9. part. 2. recentior. Mascard. conclus. 1311. num. 4. 5. & 6. Idem Ludovil. decis. 517. num. 30. & 31.

B 3

Accedebat

4 Accedebat testium inimicitia, cum etiam in crimine Simonia, & aliis, quamvis sint difficilis probationis, testes inimici non admittantur: Ludovif. *decif. 5. 17. num. 6. & sequent.* Sicuti nec singulares, cum probationes imperfectae hoc casu non conjungantur. Ludovif. *ibid. num. 28.* † Quod generaliter locum habere vult in omnibus judiciis criminalibus, etiam si de crimine civiliter ageretur.

6 Quod tamen sic intelligendum est, ut locum habeat quando Simonia per modum accusationis proponitur, prout in hoc casu: † si enim per modum exceptionis proponeretur, ex tractatu praecedenti colligi posset id quod postea datum est, fuisse expensum in executionem pacti antea conventi, si aliae concurrerent verisimilitudines. Loth. *de re benefic. lib. 3. quest. 29. num. 61.* Ubi sic intelligendam monet decisionem Seraphini 237. necnon 244. Ubi ex probatione tractatus, & plurium actuum in illius executionem factorum, decifum fuit constare de Simonia.

7 Poterat etiam dici, quod licet non possit dari pecunia alicui, ut renunciet beneficio, etiam sub praetextu expensarum: ut per Mohedan. *decif. 5. de Simon. Put. decif. 42. in correct. per text. in cap. cum pridem 4. de pact. Paris. de resig. lib. 14. tit. 7. num. 1.*

8 † Tamen cum accusatus iste beneficium possideret, & litigans cum eo non haberet jus in eo, nec in sua praetensione fundatus esset: potuit ipse colliganti pecuniam, vel aliquid aliud temporale dare, ut liti injustae renunciaret, ad redimendam vexationem. Burat. *decif. 307. num. 5.* Ubi subdit hoc casu non requiri superioris auctoritatem in renunciatione: ex traditis per Garz. *de benefic. part. 11. cap. 3. num. 249. Paris. de resig. lib. 7. quest. 1. num. 104.*

9 † Loquor de beneficii possessore: nam petitor non potest dare pecuniam, etiam ad redimendam vexationem: Loth. *de re benefic. d. lib. 3. quest. 29. num. 129. & 130.* † Copiose hanc materiam tractat omnes casus distinguens Sanchez *in opere morali, lib. 2. cap. 3. dub. 30. per tot.*



CAPUT XX.

An Moniales cogi possint, praesertim in Gallia, ad observationem clausurae, non obstante consuetudine in contrarium, cuius initij memoria non extat.

SYMMARIUM.

- 1 Moniales cogenda sunt ad clausurae observationem, non obstante qualibet exemptione: & quoad hoc, subiunguntur jurisdictioni Episcopi.
- 2 Virum in Gallia, Episcopi possint cogere Moniales ad clausurae observationem, qua tempore professionis ipsarum non observabatur.
- 3 Religiosi non possunt cogi ad austeritates regulae quas non sunt professi. Distingue ut numero 5. & 6.
- 4 Text. in cap. 1. de stat. regul. lib. 6. non est receptus in Gallia. Sed tamen observanda est illius dispositio, necnon Concilij Tridentini quoad clausuram, & de hoc adest Regia ordinatio, ut num. 7. & 13.

- 8 Consuetudo immemoralis, & privilegium pariter passu ambulant.
- 9 Papa derogat primitiva regula Religiosorum in illis, quae non respiciunt tria vota substantialia: veluti in Ordine Praemonstratensi, dum cavebatur professos non posse removeri a domo, in qua professionem emisserant; cui Regula summus Pontifex derogavit.
- 10 Consuetudo irritabilis, nulla praescriptione temporis roboratur.
- 11 Clausura rigor non pendet a monialium voto, sed a lege Superiorum.
- 12 Puella quae non vivunt in congregatione aliarum, non possunt cogi ad servandam clausuram.

Non est dubitandum, quin constitutio Fel. Re. cor. Bonifacii VIII. in cap. periculoso, de stat. regular. omnino debeat observari, & juxta ipsam omnes Religiosae expresse vel tacite professae, quocumque nomine nuncupentur, etiam si alias ad clausuram minime tenerentur; ad eam nihilominus cogenda sint per Episcopos, qui hac in re auctoritatem & jurisdictionem habent, etiam super monialibus exemptis: cum dispositio illius cap. periculoso, fuerit confirmata in Concilio Trident. sess. 25. de regular. & monial. cap. 5. Et per constitutionem sanctae mem. Pij V. editam anno 1566. 4. Kalend. Junij, de quibus fuit Bonacin. in tract. de clausura monial. & alij allegati per Barbof. super d. Conc. Trident. loc. cit. quae hic non repeti.

Sed quia in Gallia plurima sunt monasteria, in quibus clausura non fuit hactenus observata; fuit saepius interrogatus, utrum Episcopi in Gallia possint cogere moniales ad observantiam clausurae, non obstante antiqua & immemoriali consuetudine, aut privilegio hujusmodi monasteriorum. In qua questione fuit aliquando dubius propter punctile consilium Oldradi 96. incipit, Nunquid Monachi, ubi movet dubium, utrum Papa possit includere monacham contra suam voluntatem; & pro affirmativa inducit textum in d. cap. periculoso; de stat. regul. lib. 6. † Sed tamen in contrarium considerat, quod ab initio datur ingressu annus probationis, ut monasterij austeritates experiantur; quae si sibi non placeant, potest infra illum annum exire: ut in cap. ad Apostolicam, de regular. Ergo non videtur, quod contra suam voluntatem, cogi possit ad alperitatem regulae observantiam, nisi saltem sibi detur alius terminus, intra quem clausurae rigorem experiantur; quibus addi potest text. in cap. infirmante, Qui claustrum vel votum. In quo constat solemnem professionem emitti posse per feminas, ea conditione ut in domo propria remanerent.

Praeterea videtur, quod text. in d. cap. periculoso, de regular. in 6. non sit receptus in Gallia; cum ita testetur Glof. & Joan. Andr. in d. cap. periculoso. Ubi refertur arrestum Curiae Parliamenti contra Archiepiscopum Burdegalem; unde duo casus referuntur apud Bouchel in summa benefic. in verb. Religieux, pag. mihi 938. In quibus religiosi ad strictiorem regulam cogi non possunt. † Primus est quando professio fuit limitata ad certam regulae observantiam, veluti si professionem emittens, dicat se praeterea v. g. Sancti Francisci regulam, eo modo quod nunc observatur: & eo casu non potest postea ad strictiorem observantiam cogi: quia actus agnitionis ultra eorum intentionem operari non possunt, nec omnis, ff. si certum pet. & limitata causa limitatam producit effectum, in agris, ff. de acq. rer. dom. & super hoc refert Hostiensis, in sum. in tit. de vot. §. nunc. Secundo

6 Secundus casus est quando per tempus immemorabile, laxior regula fuit observata; quo casu cum nova videatur introduci regula, non est quis ad illam adstringendus. Panormit. in cap. Deus qui 11. de vit. & honest. cleric. &c.

7 His tamen non obstantibus, se diligentius considerata, & in deliberationem deducta cum viris admodum eruditissimis; Censuimus ex vi ordinationis Regiae, quae Concilio Tridentino conformis est, cogi posse quascunque Moniales in congregatione viventes, ad observantiam clausurae; non obstante quacunque contraria, etiam immemorabili consuetudine. Atque ita de iure interrogatus, Respondi quibuldam Provinciae Monialibus, anno 1641. licet alias re non ita discussa; aliud sensissem an. 1632. Siquidem Regia ordinatio monet Episcopos, Archiepiscopos, & alios Superiores Monasteriorum Religiosarum, ut diligenter & serio incumbant reformationi & maintenance clausurae ipsarum, illasque ad id cogant per censuras Ecclesiasticas, & alias poenas iuris; injungendo Regiis officialibus, ut ipsis opem & auxilium ad hunc effectum praestent. Prohibendo dictis monialibus ne post factam professionem, sub quocunque tempore, aut sub quocunque praetextu seu colore, à monasterio exeant, nisi legitima de causa ab Episcopo aut Superiore approbata. Et hoc non obstantibus omnibus dispensationibus, vel privilegiis in contrarium. Haec sunt verba Regiae ordinationis, quae continent derogationem omnium privilegiorum, & dispensationum quarumcunque quae in contrarium allegari possunt; adeo ut eadem ratione, imò & multo fortius, cuicumque consuetudini, quamvis immemorabili, derogatum per dictam constitutionem censetur: & cum consuetudo immemorialis, & privilegium pari passu ambulent. Felin. in cap. accedentes 11. num. 6. de prescript. Rot. decis. 614. num. 2. part. 2. recentior. & decis. 11. num. 2. & 3. ead. part. 2. Unde propter vim clausulae derogatoriae, cum alias orta esset controversia inter Religiosos ordinis Praemonstratensis, utrum censeretur sublata primitiva dicti ordinis regula in certis capitibus in hac usque tempora observari consuetis, per confirmationes factas in favorem reformationum ejusdem ordinis: fuit alias decisum in Rota Romana, per plures decisiones; derogatum fuisse regulae in illis capitibus quae non erant contraria tribus votis substantialibus Religionis; nempe paupertatis, castitatis, & obedientiae: veluti in eo capite in quo fuerat stabilitum, religiosos professos censeret affiliatos illius domus, seu monasterii, in quo professionem emisissent; & recte factam fuisse regulam in contrarium, quod liceret religiosos Superiore volente ad ejus libitum, ab uno monasterio ad aliud ejusdem ordinis transferre: ut per Rot. decis. 4. num. 9. & 33. num. 4. part. 6. recentior. in Tullensi reformationis, ann. 1630. & 1631. coram eruditissimo & illustrissimo Domino meo Domino du Noizer Rotae Decano.

10 Nec potest allegari aliqua temporis etiam immemorabilis praescriptio, quando agitur de consuetudine irrationabili, vel iniqua, aut bonis moribus contraria, qualis est ea, quae Moniales extra clausuram divagantur; cap. final. de consuetud. & Non obstat consil. Oldradi 96. Quia procedere potest, quando agitur de nova regula introducenda, contra primam institutionem; & de iis in quibus non versatur utilitas publica, & periculum pudicitiae virginalis & honestatis, prout in casu isto; cujus favore certum est potuisse summum Pontificem, & cum eo Regem Galliae Christianissimum constitutionem praedictam edere, quae Moniales ad clausuram obligentur: si-

quidem clausuram servare, aut non servare, non dependet à voluntate monialium: sed ipsis etiam invitis & reluctantibus, possunt supremi Moderatores, penes quos hujus rei potestas est, illas ad clausuram observantiam cogere; non ex ipsarum voluntate, sed ex legis & constitutionis potestate, & auctoritate: ut dicit Bonacin. in tract. de clausura. quest. 1. punct. 2. n. 5. Mirand. de Monialib. in 1. quest. art. 4. & consil. 6. vers. sed monico. Unde fuimus Pontifex in sua constitutione, foundationibus & consuetudinibus etiam immemorialibus expresse derogavit.

Secundum argumentum petiitum ex d. cap. insinuante, Qui cleric. vel coenob. locum habere possent, si ageretur de voto emisso ab ea, quae non vult in congregatione vivere; nam quoad moniales in aliarum coetu & congregatione viventes, non possunt se eximere à clausura, propter claram legis & constitutionis prohibitionem, ex tradit. per Bonac. loc. proxime cit. Et propterea non assentior rationi allatae per Scott. in select. Pontific. constit. Theorem. 227. dum voluit clausuram, in voto castitatis antecederet promissam censeret: quia Respondeo votum castitatis extra congregationem sine clausura subsistere posse.

Ad id quod tertio loco dicitur, ex Gloss. & Joan. Andr. in d. cap. periculo 1. de stat. regular. in 6. Respondetur hodie constitutionem illam super monialium clausuram, editam fuisse per Regiam ordinationem, quae non vigeat tempore Joan. Andreae. Imò & dictam sanctae memoriae Pii V. constitutionem ann. 1566. editam observandam esse in Gallia, testatur Theven. ad ordin. Reg. lib. 1. tit. 10. art. 8. & 9.

Quod verò opponitur de professione limitata ad certam regulam, & ad certam vivendi normam; eandem admittit responsionem, quae in responsione ad secundum argumentum allata est: ut locum quidem habeat in ea, quae separatim in domo sua vivere desiderat; non autem in ea quae in congregatione aliarum monialium religiosum statum ducere vult: ex Bonacin. & Mirand. ubi sup.

Similiter, & ad id quod opponitur de consuetudine immemorabili, superius responsum fuit, sublatum esse omne privilegium, & consuetudinem, ex mente constitutionum in hac materia editarum: praesertim quando talis consuetudo non est rationi consentanea, ut supra diximus num. 10. Nam per clausulas generales non obstantiarum, censetur huic consuetudini irrationabili derogatum. Rot. decis. 71. num. 6. & 7. part. 5. recentior. Addent. ad Burat. decis. 435. num. 16.



CAPUT XXI.

An solus Superior Regularis possit dare licentiam Monialibus, in casibus licitis, à monasterio egrediendi: an verò etiam Episcopi licentia requiratur. Et utrum Confessarius monialium qui non impedit talem egressum, puniendus sit poenis contentis in Bulla Pii V. Et quid circa hoc observetur in Gallia, & Hispania.

S Y M M A R I U M.

1. Licentiam egrediendi à Monasterio iustis de causis, Superiores Regulares sine Episcopo concedere.

- cedere possunt, ex multorum sententia. Alii tamen contraria fuerunt opinionis, ut num. 2. Et hac sententia verior est, & conformis declarationi sacrae Congregationis Concilii, numero 3.
- 4 In Gallia sufficit licentia solius Episcopi, vel solius Superioris Regularis, ut moniales egrediantur e monasterio. Item in Hispania, numero 5.
- 6 Quae poena per Bullam sanctae mem. Pii V. imponantur monialibus, & Superioribus, sine licentia legitima egredientibus, vel egressum permittentibus.
- 7 Moniales sanctae Clarae, speciale votum clausurae emittunt.
- 8 Confessarius excusatur à poena constitutionis editae super clausura monialium, si classicorum Doctorum sententiam, quamvis erroneam, sequatur.
- 9 Confessarius tenetur obedire sui Superioris praecepto, etiamsi dubius sit utrum illud sit iustum, an non.
- 10 Subditus tenetur suo Superiori obedire, quando solam habet dubitationem, utrum quod sibi praecipitur, sit illicitum, si id non cognoscat evidenter.
- 11 Confessarius tenetur praecepto sui Superioris obedire, quando id quod praecipitur iustum est; sed si dubitatur de auctoritate & potestate iubentis.

Dubium mihi à quodam Religioso probo & erudito, qui nonnullarum monialium confessiones audiebat, ex Superiorum commissione sibi data propositum, duo continebat capita. Primum, ad quem spectet facultas dandi licentiam Monialibus exundi in casu licito à monasterio, an ad Superiorem regularem habentem jurisdictionem quasi Episcopalem solum, an verò ipsius etiam Episcopi licentia copulative requiratur. Secundum, utrum Confessarius Monialium qui non impedit illarum egressum, inciderit in poenas contentas in Bulla fel. recor. Pii V. si ultra sui Provincialis licentiam, non curavit adungi licentiam egrediendi, in scriptis ab Episcopo concedendam.

- 1 Ad primum dubium Respondi, varias circa questionem illam reperiri Doctorum sententias. Nam quod sola Superioris Regularis licentia sufficiat, veluti Provincialis, aut alterius jurisdictionem quasi Episcopalem habentis, tenuit Navar. *conf. 48. num. 6. de regular. in respons. ad 2. question. Jacob. de Grassi. part. 1. lib. 4. cap. 23. num. 6. Eman. Roderic. quast. regular. tom. 1. quast. 49. art. 6. Mirand. de sacris monial. quast. 3. art. 6. Portel. in dubiis regul. in verb. clausura monialium, §. egressus, num. 26. Hieron. Roder. res. sol. 26. num. 41.*
- 2 Contrarium tamen tenuit Barbof. in *tract. de poen. test. Episc. part. 3. alleg. 102. num. 28. & in tract. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 44. num. 89. Joan. Bap. Scott. in select. Pontif. constit. theore. 228. vers. declarat etiam. Tambur. in tract. de jur. Abbatif. & Monial. disp. 20. quast. 5. num. 6. & 11. Eandemque sententiam probat Sanch. in *praecep. decalog. part. 2. lib. 6. cap. 15. num. 28. Quod tamen intelligendum est, ut procedat, nisi constitutionibus religionis aliter cautum sit, ut testatur Bonacin. in tract. de clausur. quast. 1. punct. 8. num. 1.**

- 3 In hac Doctorum contrarietate, posterior sententia tenenda est; nempe non licere Monialibus subiectis Sedi Apostolicae, vel Superioribus regularibus,

egredi è monasterio in casibus per Bullas & constitutiones Apostolicas exceptis, nisi adit simultaneus consensus, tam Episcopi, quam Superioris regularis: adeo ut si illae quae Superioribus regularibus subditae sunt, ausae fuerint egredi cum sola Superioris regularis licentia; nec illam simul ab Episcopo habuerint, puniri possint per Episcopos loci ordinarios, poenis in Bulla Pii V. contentis, non obstantibus quibuscumque privilegiis, & exemptionibus in contrarium. Sic enim determinavit sacra Concilii congregatio, teste Barbof. in *dec. Apostol. collect. 509. n. 6.*

In Gallia tamen, sola Superioris Regularis licentia sufficit, neque ulla infligitur poena monialibus, sic è monasterio egredientibus: quia Regia ordinatio loquitur alternatim, requirens licentiam Episcopi, vel Superioris. † Idemque in Hispania servari testatur Theveneau ad *ordin. Gall. lib. 1. tit. 10. art. 9. Scott. dicto Theorem. 228.*

Pro responsione ad secundum dubium, supponendum in primis est, quòd per Bullam sanctae memor. Pii V. quae inseritur apud Quarant. in *summ. bullar. in verb. monasteria monialium*, renovata fuit constitutio *cap. 1. de stat. regul. in 6.* Et per aliam constitutionem ejusdem Pontificis, quae incipit. *Decoris*, cujus epitome habetur apud Scott. in *select. Pontif. constit. epitom. 93.* fuit additum, non licere monialibus etiam ex Regia prolapia, vel praetextu cujuscunque facultatis, aut infirmitatis, egredi è proprio monasterio, nisi causa magni incendi, leprae & epidimiae, cujus causae approbatio fieri debeat in scriptis per Superiores simul, & per Ordinarium; quamvis monasteria sint exempta: & in dictis casibus, licentia detur solum ad tempus necessarium: & si licet fiat, egredientes ipsae, dantes licentiam, comitantes, & recipientes sint ipso facto excommunicatae; & absolutio Papae reservetur: & egressae, ac dantes licentiam, priventur omnibus dignitatibus & officiis, atque ad eadem, & alia fiant inhabiles in futurum.

Et ideo propter illud verbum, *comitantes & recipientes*, quòd eadem ratione comprehendere videtur omnes auxilium & opem praestantes; agebatur contra confessarium, quòd egressum monialium non impediret: † maxime cum ageretur de Monialibus sanctae Clarae, quae speciali voto ad clausuram obligantur: ut testatur Eman. Roderic. *tom. 1. quast. regular. 49. art. 1. in fin.*

Dixi nihilominus confessarium non posse ullam ratione molestari, nec in poenas Bullae incidisse. Quia cum Doctores classici illam opinionem teneant, quòd solius Provincialis licentia sufficiat, nec declarationes sacrae congregationis omnibus, quamvis eruditis, notae sint; non videtur poena dignus, qui tot praeclarorum Doctorum sententiam sequatur. Ita in simili ferè casu Bonacin. in *tract. de clausur. quast. 1. punct. 9. num. 19.* Ubi asserit, quòd licet monialibus licentia exundi concedi nequeat, ob maximum periculosum qui non sit contagiosus; tamen si Superiores talem licentiam concesserint, non sunt puniendi: quia pro se habent opinionem Doctorum Classicorum, imò sola Doctoris Navari auctoritate excusat à poena illum, qui credidit solum Superioris regularis licentiam in hac materia sufficere: ut dicit Eman. Roderic. *d. tom. 1. quast. regul. 49. art. 3. vers. sed advertendum. Sanch. in praecep. decal. d. lib. 6. cap. 15. num. 42.*

Et hoc multò magis locum habere debet in Confessario, qui sui Superioris praecepto obedire tenetur, etiamsi sit dubius an res quam sibi praecipit Superior sit justa vel injusta: ut copiose comprobat Sanch.

loc. proximè citat. lib. 6. cap. 3. num. 3. Dian. part. 2. tract. 13. de opin. probab. art. 10. † Ubi concludit hanc probabiliorē, & communiorē esse sententiam; quod subditus tenetur suo Superiori obedire, quando solum opinionem habet, illud quod sibi præcipitur esse illicitum, quia Superior habet potestatem omnia subdito præcipiendi, quæ subditus non cognoscit evidenter esse illicita, & ultra Superioris potestatem. † Quod multo magis locum habere dicebam in casu proposito, quia ipsi Confessarius constabat rem justam, esse ex se fundatam in iustitia & aequitate; sed solum dubitari poterat, utrum præceptum peccaret in forma ob defectum potestatis Superioris; quapropter non solum poterat, verum etiam tenebatur Confessarius præcepto sui Provincialis obedire. Sanch. in præcep. decal. lib. 6. cap. 3. numero 4. Et per has rationes, non fuit amplius dictus Confessarius molestatus, anno 1638, mense Julij.



CAPUT XXII.

Mortuo Pensionario, utrum Pensiones non exactæ transeant ad ejus hæredes. Et utrum nondum maturatæ transmittantur ad ipsos, pro rata temporis. Et quomodo hujus ratæ computatio fieri debeat.

SUMMARIUM.

- 1 Clerici saculares in statu Avenionensi, habent facultatem disponendi de fructibus suorum beneficiorum, ex privilegio, & consuetudine.
- 2 Pensionarius transmittit ad hæredes pensiones decursas, etiam in locis ubi Clerici non habent facultatem testandi: non tamen fructus beneficiorum: & quæ sit ratio.
- 3 Referuntur duæ sententiæ, quarum una solos pensionis maturatæ terminos, transmittit ad hæredes existimat: alia verò pro rata temporis, num. 4. Rota distinguere solet inter cessationem pensionis voluntariam, & necessariam, num. 5.
- 6 Computatio pensionis fieri debet, ex sententia aliquorum, secundam ratam temporis quo pensionarius vixit.
- 7 Annus pensionis beneficiaria computari debet ad ratam temporis perceptionis fructuum, non temporis vite illius. Et hæc vera est sententia.
- 8 Anni computatio in materia pensionum Ecclesiasticarum, incipit à die quo pensiones reservatæ sunt, à quo tempore fit computatio rata fructuum perceptorum. Quod propositis exemplis explicatur.
- 9 Annus à quo tempore incipiat in aliis causis præter pensiones Ecclesiasticas. Remissivè.

Pensionis reservatio facta fuerat die 7. Novembris anni 1630. in quolibet festo Sancti Joannis & Natalis Domini, pro medietate solvenda. Mortuus est pensionarius in principio Februarij 1632. Unde dubitatum fuit, utrum tota pensio ad hæredes translata fuerit, an pro rata temporis, à die re-

servationis 7. Novembris computando, an verò à die fructuum perceptorum.

Pro cujus questionis resolutione supponendum in primis est, quod in civitate Avenionensi, & toto ejus statu, Clerici ex antiquissima consuetudine, & summorum Pontificum privilegiis, ac concessionibus, habent facultatem testandi, & de fructibus suorum beneficiorum disponendi in favorem suorum hæredum; exceptis tamen Episcopis, & Religiosis, quibus specialis testandi facultas concessa non est. † Et tamen quamvis testandi facultas non esset alicui Episcopo, aut alteri concessa, transmitteret nihilominus pensiones non exactas ad hæredes, sive ex testamento, sive ab intestato; cum debeat fieri differentia inter fructus beneficiorum non exactos, & pensiones. Illi enim remanent in dominio Ecclesiæ: Pensiones non item; cum in mera temporalitate consistant, ut dicit Marefcor. lib. 2. var. resol. cap. 2. Et ante cum Gigas de pension. quest. 52.

Quibus ita suppositis, adverto varias circa propositam difficultatem fuisse Doctorum sententias: & inter cæteros, Barbol. in l. divorcio 8. ff. solut. matr. part. 2. num. 39. usque ad 44. re diligenter examinata, concludere videtur num. 43. solos pensionis maturatos terminos ad hæredes transmitti, ita ut pensionarius iste, solum terminum in die Natalis Domini decursum transmittat; nihil autem de futuro, in diem Sancti Joannis Baptistæ destinator quem sequitur Castill. in tract. de usufruct. cap. 79. num. 17. cum aliis per eos citatis.

Alij verò æquiorē, & magis communiter receptam amplexi sunt sententiam; à qua in judicando & consulendo non est recedendum: ut scilicet nec tota pensio successori in beneficio, nec tota hæredi pensionarij adjudicetur, sed ad utrumque pro rata temporis pertineat. Quam sententiam intrepidè sequutus fuit Peregrin. in tract. de fideicom. articul. 49. num. 191. post plures alios per eum allegatos. Costa qui plures etiam citat, in tract. de ration. rat. quest. 10. numero 4. Gabriel conf. 191. per tot. vol. 2. Honded. conf. 85. num. 13. 23. & seqq. cum pluribus ibi citatis volum. 2.

Rota verò Romana post varias super hac questione deliberationes, tandem hac distinctione dubium terminavit, quod aut pensio per actum voluntarium, veluti per translationem cessavit; aut per actum necessarium, veluti per obitum pensionarij. Primo casu, quia is qui cedit seu transfert pensionem, nihil sibi reservasse censetur: idè tota pensio ad cessionarium seu translationarium pertinet. Secundo verò casu, pro rata temporis ad hæredes pensionarij transit: ut habetur apud Put. decis. 14. per tot. lib. 3. & in decis. 278. num. 6. part. 2. in recentior. Ubi etiam d. consil. Gabriel. 191. lib. 2. fuit approbatum, necnon Honded. conf. 85. lib. 2. & tradit Theodos. Rub. in suis observat. ad decis. Orani in Seguntina beneficiorum, t. Jun. 1592. num. 4. Lotter. de benef. lib. 1. quest. 44. num. 1. usque ad 19.

In praxi tamen, quomodo computanda sit hæc rata temporis, non satis constat. Dubitari siquidem potest utrum rata ista considerari debeat, & computari, habitâ proportionē ad tempus quo pensionarius vixit, prout computari debere censuit Nic. Garf. in tract. de benef. part. 2. cap. 1. à num. 105. usque ad num. 125. maxime verò num. 120. ita ut si pensionarius mortuus fuerit mense Februarij, pensio ad ejus hæredes transmittatur pro rata termini decursi ut loquitur Garf. ibid. num. 116. & sic pro rata temporis decursi à die natalis Domini. Cujus opinionis funda-

fundamentum petitur ex eo, quod pensionarius ex constitutione Pij V. tenetur recitare parvum officium B. Virginis: & per consequens ei acquiri debet pensio pro rata servitij, & vitæ, qua durante officium recitavit; maxime cum pensiones istæ sint ad instar alimentorum, quæ debentur ad ratam temporis, quo vita alimentarij duravit. Et ejusdem sententiæ fuit Covar. lib. 1. var. resol. cap. 15. num. 13. Peregr. de fideicom. artio. 49. num. 101. apud quos alij citantur.

Alij tamen existimant, ratam temporis considerandam & computandam esse, non ad proportionem temporis quo pensionarius vixit: sed ad ratam fructuum per beneficiarium, qui pensione oneratus est, perceptorum; ita ut si pensio fuerit imposita tam super fructibus, quam super distributionibus; attendi debeat quantum de fructibus percepit, vel propter illorum maturitatem percipere debuerit, aut potuerit, beneficij pensione onerati possessor. Similiter & quantum ex aliis emolumentis & distributionibus, super quibus pensio imposita est, & ad ratam & proportionem illorum, pensio hæredibus pensionarij sic adjudicanda. Et ita censuit Caccialup. in tract. de pensionib. quest. 25. Gigas in eod. tract. quest. 53. Cost. d. quest. 10. numero 4. Honded. conf. 85. num. 23. & seq. vol. 2. Tusc. lit. P. conclus. 267. numero 8. & 9. & egregie Monald. conf. 107. per tot. ubi ostendit integram pensionem deberi hæredibus pensionarij, si ipse mortuus fuerit eo tempore, quo beneficium pensione oneratum possidens, percepit integram fructuum recollectionem. Et hæc posterior sententia sequenda est, cum eam tandem sequuta fuerit post longum examen Rot. Rom. apud Duran. decis. 448. per tot. ubi omnes pro utraque sententia rationes optime discutuntur. Et ideo concluditur ibidem, quod cum pensionarius obiisset die 25. Octobris, quo tempore fructus omnes in illis partibus erant recollecti; integra pensio totius anni debebatur hæredibus pensionarij, & sic integer terminus, qui solvendus erat in die Natalis Domini.

Hæc tamen decisio non ita clarè questionem resolvit, quin adhuc remaneat scrupulus; nempe quomodo computari debeat annus iste, vel à mense Januarij, vel à tempore recollectionis fructuum; videlicet ab una recollectione ad aliam, vel à die datæ impositionis pensionis; & prout in diverso casu, de varia anni computatione agit Munnoz in tract. de ratiocin. comput. 21. num. 7. & 8. & comput. 26. numero 9.

Sed clarè difficultas hæc explicatur apud Cavaler. decis. 129. nempe quod annus debeat inchoari à die quo pensio fuit imposita: cui decisioni non resistit Duran. d. decis. 448. quia in casu istius decisionis pensio fuerat imposita die 10. Maij, & sic totius anni pensio debebatur: cum supponeretur in facto, quod tempore mortis pensionarij, qui è vivis excesserat die 25. Octob. anni 1632. omnes fructus totius anni usque ad 10. Maij anni 1633. omnino percepti fuerant per illius beneficij possessorem. Quod convenit resolutioni factæ d. decis. 129. eoram Cavaler. de computando anno à die reservatæ pensionis, prout in casu sibi proposito, in quo reservatio pensionis super Episcopatu Carpentoracensi, facta fuerat in favorem Eminentissimi quondam Cardinalis Baronij die 23. Septemb. At verò Cardinalis mortuus fuerat die 29. Junij. Et sic post paucos dies à tempore maturitatis Sancti Joannis Baptista: ideo Rota resoluit deberi pensionem hæredibus Domini Cardinalis, pro rata fructuum perceptorum à die 23. Septemb. 1606.

usque ad diem 29. Junij 1607. quo die mortuus est Cardinalis. Intelligitur itaque tota perceptio fructuum finita die reservatæ pensionis, & sic cum recollectio granatorum non esset facta die 29. Junij, vindemia autem jam fuissent finitæ die 23. Septemb. ann. 1606. qui erat annus mortis à 23. Septembris computandus, parva admodum quantitas pensionis fuit hæredibus Domini Cardinalis adjudicata. Quod applicando ad casum propositum, conclusum fuit pensionem dumtaxat hæredibus pensionarij deberi, ad ratam fructuum perceptorum à die 7. Novembris, necnon distributionum, & emolumentorum Canonicatus, super quo pensio fuerat reservata.



CAPUT XXIII.

De novorum Monasteriorum ædificatione, & antiquorum translatione, & quorum ad id autoritas requiratur.

SUMMARIUM

- 1 Mendicantes non possunt nova loca acquirere, sua sedis Apostolica licentia.
- 2 Quid circa novorum monasteriorum erectionem servetur in Gallia.
- 3 Excommunicatio contra alienantes domos regulares, quomodo intelligenda.
- 4 Erectio novorum monasteriorum, quomodo faciunda ex Concilio Tridentino.
- 5 Privilegia nova monasteria ad libitum erigendi, sunt hodie revocata.
- 6 Monialium monasteria erigi nequeunt sua licentia sedis Apostolica, & Episcopi.
- 7 Translatio Monasterij ad locum salubriorem, quædam oppidi, non exigit sedis Apostolicæ licentiam; sed sufficit consensus Ordinarij.
- 8 Episcopus ex causa mutare potest defuncti voluntatem, consentiente fundatore, vel ejus hæredibus; aut etiam ipsis negligenter.
- 9 Quomodo intelligi debeat privilegium mendicantibus concessum, quo nova monasteria non erigantur in loco non distante per 300. casus.
- 10 Præjudicium quod oritur ex sepulchris & missis, non est considerabile in materia erectionis novorum monasteriorum.
- 11 Translatio monasterij fit cum omnibus bonis ad illud spectantibus.

Notandum est in primis Bonifacij VIII. Pontificis Maximi constitutione cautum esse in cap. cum ex eo, de excess. prelat. in 6. ne Religiosi mendicantes, tam prædicatores, quam minores, aut alij nova monasteria habere aut acquirere, vel acquisita seu recepta transferre seu alienare possint sine speciali sedis Apostolicæ licentia: non obstantibus quibuscumque eorum privilegiis. Quam constitutionem postea Clemens V. in Concilio Viennensi renovavit, adjecta etiam excommunicationis poena in clement. cupientes, de penis. & Quæ censetur etiam in Gallia servanda est, teste Chopin. lib. 1. monastic. tit. 3. numero 11. qui allegat etiam ad hoc constitutionem Gregorij X. in cap. unic. §. con-

firmata, de Religios. dom. in 6. & Agathense Concilium in cap. de monachis, 18. quæst. 2. Servanda inquam est in Gallia, ex eodem autore, quoad monasteria non mendicantia; mendicantibus enim à summo Pontifice concessa privilegia, in Gallia admilla & executioni demandata fuisse testatur, favore Reverendorum Patrum de Observantia ordinis Sancti Francisci, qui vulgò Recollecti nuncupantur: & liberam ipsis in vim privilegij Pontificij, adium concessam fuisse structuram: quibus suas etiam partes Christianissimus Rex postmodum accommodavit: quod fusiùs idem Author prosequitur, & varia circa novorum monasteriorum ædificationem arcta Senatus eodem loco refert, quæ hîc transcribere superflui laboris esset.

3 Verùm & hoc secundo loco notandum est, constitutionem illam Concilij Viennensis, de domibus antea receptis duntaxat mentionem fecisse; & ideo ad domos post illius Concilij celebrationem, nempe post annum 1311. quo Concilium illud congregatum fuit, receptas, extendi non potuisse: ut notarunt Geminian. & Ancharan. in d. cap. cum ex eo, de excess. prelat. in 6. Bonacin. de excommunic. extra bull. dist. 2. quæst. 8. punct. 2. n. 4. vers. observandum tamen.

4 Tertiò supponendum est, quod ex constitutione Concilij Tridentini sess. 25. de regular. cap. 3. nova monasteria sine consensu Episcopi, & licentia ipsius erigi non possunt. Ultra quam constitutionem Sacra congregatio declaravit, necessariam esse in novorum monasteriorum erectione causæ cognitionem; necnon summi Pontificis permissionem ac licentiam. Quod etiam statuit Clemens VIII. Non tamen licet Ordinariis hujusmodi licentias concedere, nisi vocatis & auditis Prælati Conventualibus locorum, ubi ædificandum est, & aliis interesse habentibus: ut advertit Barb. lib. 2. sur. Eccles. cap. 12. num. 7.

5 Et quamvis pluribus Religiosis concessum fuerit privilegium à summis Pontificibus, nova monasteria ad libitum ædificandi omnia tamen familia privilegia revocata fuerunt per constitutionem Felice Record. Urbani VIII. sub Dat. Romæ die 28. Augusti 1624. quam ad longum inserit Tamburin. de jur. abbat. tom. 3. dist. 1. quæst. 1. quæ incipit Romanus Pontifex. Per quam fuit ordinatum, non obstantibus quibuscumque privilegiis, servandam esse constitutionem sacrorum canonum & Concilij Tridentini, Clementis VIII. & Gregorij XV. circa novorum monasteriorum erectionem.

6 Quarrò supponendum est ratione monasteriorum monialium, etiam ante dictam Urbani VIII. constitutionem, nempe ante annum 1615. ex speciali Sacre congregationis decisione statutum fuisse, ut illa erigi non possent, nisi de speciali sedis Apostolicæ indultu; & interveniente Ordinariorum consensu, necnon in locis muro cinctis: ut not. Barbos. in suis decis. apostol. in verb. monasteria monialium, collect. 504. num. 1. & 2. ubi alij DD. referuntur.

7 Quintò, considerandum est, quæ de novo monasterio ædificando dicta sunt, non procedere quando agitur de antiquo monasterio in alium locum transferendo: unde cum quidam conventus Ordinis Sancti Dominici, jam tunc à viginti & amplius annis in quodam loco ædificatus, consentiente Episcopo, totoque populo annuente, nec contradicentibus Religiosis Ordinis Sancti Francisci, tractaret de transferendo monasterium jam tunc extra civitatem in loco minus commodo ædificatum, ad locum commodiorem, & magis sanum: Respondi hoc licet fieri posse, absque nova licentia superiorum, nempe

Episcopi, & summi Pontificis: quod sic fieri posse testatur Barbos. lib. 2. de jur. Eccles. univers. cap. 12. num. 78. ubi dicit licet mutari posse conventum sanitatis causâ, è vallibus ad colles; quia hoc casu nullus novus acquiritur titulus, sed primus renovatur aut ampliatur. Idem tradit Mirand. in manual. prelat. regul. quæst. 33. art. 5. in 2. conclus. Hieron. Roderic. quæst. regul. 55. num. 10. Eman. Roder. quæst. regular. tom. 2. quæst. 49. art. 9. Portel. in dubiis regular. in verb. monasterium, num. 5. licet asserat ad istam mutationem requiri novam Episcopi licentiam; allegans ad hoc eund. Eman. Roderic. qui hoc dicit tom. 1. quæst. 23. art. 7. in fin. vers. notandum tamen, quamvis idem tom. 2. quæst. 49. art. 4. & Portel. ubi sup. num. 7. referat Sixti V. privilegium mutandi monasteria ad alium locum, sine Episcopi licentia.

His ita constitutis. Dixi Religiosos Sancti Dominici, non solum in possessione conventus jam acquisiti mantinendos esse; verùm etiam ad translationem ejusdem ad salubriorem locum admittendos, interveniente tamen consensu fundatoris, qui in priori loco fundare voluerat; vel hæredum ipsius una cum consensu & autoritate Episcopi, qui tanquam sedis Apostolicæ Delegatus, ultimas defunctorum voluntates ex justa, & rationabili causa commutare potest: ut disponit Concil. Trident. sess. 22. de reformat. cap. 6. & sess. 25. cap. 4. Barbos. de Episcopi part. 3. alleg. 83. num. 5. & 6. Vel si malint religiosi, recurrere poterunt ad Legationem, ubi id sine difficultate obtinebunt, cum sit conforme juri communi: per textum in cap. nos quidem, de testam. ex quo probatur, quod testatore mandante, monasterium construi in certo loco, si ibi commodè construi non possit, arbitrio hæredis & Episcopi, in d. & solo autoritate interponente Episcopo, si adit hæredis negligentia, in alio commodiori loco construi debet: & ita tradit Monet. in tract. de commut. ult. volunt. cap. 3. n. 78. Quod ad alios casus non est extendendum, ut dicemus cap. 68. num. 7. & 12. & cap. 113. n. 5. quia aliud est substantiam voluntatis, aliud accidentia commutari, veluti locum, & tempus, & similia; Moneta ibi, cap. 5. n. 336. & dicemus dicto c. 68. n. 12. post Mohedan. decis. 11. de Inreparatione, n. 2. Sin autem Episcopus debitè requisitus, commutationem illam justis causis innixam concedere recuserit: praxis communiter recepta est, ut ab hac denegatione appelletur, & causa appellationis coram Superioribus ad quos appellare licet introduatur.

Quod verò attinet ad oppositionem factam per Religiosos Ordinis Minorum sancti Francisci, qui Pontificio nituntur privilegio, ne quis propè eorum domos novum monasterium intra trecentarum canarum spatium per aërem mensurandarum, ædificare possit: Dixi illam recipiendam non esse. Quia privilegium hujusmodi, quod à Clemente IV. & Julio II. Minoribus concessum est, locum habet duntaxat favore illorum religiosorum qui mendicant; ne propter aliorum conventuum proximitatem, ipsorum elemosinis fiat præjudicium. Unde si dicti prædicatores ostendant se aliundè non mendicando vivere posse, privilegium illud non erit considerabile; cum nullum ex nova illa ædificatione Minoribus præjudicium inferri possit: ut in simili consideravit Rot. decis. 746. num. 1. part. 2. recentior. nam textus in d. cap. 1. de excess. prelat. loquitur de taxat de iis qui mendicant. Et hodie ex Concilio Tridentino Episcopi soli, hanc translationem conventus de loco ad locum facere possunt. Rot. decis. 193. num. 8. & 9. part. 5. recentior.

Similiter

24 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

- 10 Similiter, nullum præjudicium considerari potest pro parte fratrum Minorum, ex eo quod Christi fideles in nova Ecclesia possint eligere sepulturam, quam alioquin elegissent in Ecclesia Minorum, & in ea missas & anniversaria celebrari curassent. Quia cum versetur in facultativis, non potest aliquod nasci præjudicium consideratione dignum. Potest enim quilibet in Ecclesia sibi benefica opera pia exercere, & sepulturam sibi eligere: c. 1. de sepultur. unde intrat doctrina Bartol. in l. quo minus, n. 2. in fin. ff. de summi. Rot. decis. 745. num. 3. part. 2. recentior.
- 11 Unde sequitur non potuisse denegari translationem istam conventus ab uno loco ad alium, cum omnibus bonis primi conventus, quæ ad secundum pertinebunt: ut decidit Rot. decis. 193. n. 7. part. 5. recentior. per text. in cap. 2. de religiof. domib.



CAPUT XXIV.

Receptio Monialium ad professionem ad quem spectet, utrum ad Episcopum, vel ad Ordinis Generalem, Abbatissam, vel Monasterium seu Capitulum: Et quæ pro hujus professionis validitate requirantur.

SUMMARIUM.

- 1 Admissio religiosorum ad professionem, spectat ad superiorem immediatum illius conventus, ubi novitatus factus fuit; non autem ad mediatum.
- 2 Episcopus, aut Generalis Ordinis, non potest moniales solus ad professionem recipere, sine capitulo, & superiore immediato.
- 3 Non potest monialis in monasterio recipi, contra voluntatem capituli.
- 4 Atque ita Regia ordinatione sancitum est.
- 5 In recipiendis ad professionem monialibus, nec solius capituli, nec solius Abbatissæ consensus sufficit; sed requiritur utriusque.
- 6 In rebus magni ponderis consensus requiritur Prælati & Capituli, copulativè.
- 7 Moniales quarum numerus definitus est, ultra illum numerum recipi non debent; sed nec ultra monasterij facultates, si dotem non offerant.
- 8 Ante professionem emissam, sicut religiosus, ita & conventus penitere potest.
- 9 Novitatus debet esse continuus absque interruptione, maxime in monialibus.
- 10 Ad validitatem professionis monialium, plurima requiruntur tam de iure, quam ex Christianissimi Francorum Regis constitutionibus.
- 11 Professio monialium non potest aliter probari quam per scripturam.

Propositæ fuerunt sequentes quæstiones, pro parte cuiusdam monasterij Regiæ foundationis in Gallia, decidendæ.

Prima, utrum Episcopus, invita Abbatissa, jubere possit ut quædam puella ad professionem admitteretur.

Secunda, utrum sufficiat consensus Episcopi & monialium, sine Abbatissa.

Tertia, utrum in omnem eventum Abbatissa sit fundata petendo, ut dicta puella minimè recipiatur, nisi dotata congruè dote.

Ut facilius quæstiones istæ resolvantur, advertendum est in primis, quod jure communi inspecto, monachorum receptio ad conventum & Prælatum immediatum monasterij, in quo novitatus factus fuit, & annus illius completus; non autem ad alium superiorem mediatum pertinet: ut ex Navar. refert Sayr. in florib. decis. tit. 23. de regular. decis. 58. argumento cap. ad apostolicam, de regular. quod etiam voluit Gloss. in cap. fin. de regular. in 6. verb. peritiam, quam ibi sequuntur communiter Doctores. Ex quo præsupposito resultat resolutio primæ quæstionis. Non enim potest per se vel Episcopus, vel alius quilibet prælati regularis, sine conventu moniales creare vel recipere, nec Abbatissa vel conventui præcipere, ut ipsis invitis aliquam monialem admittant. Quod si faceret Episcopus, iusto cum gravamine, ab illius præcepto posset appellari. Lap. alleg. 2. Calder. conf. 16 de regular. quos citat & sequitur Mirand. in manual. prælat. regul. part. 1. q. 15. art. 1. in 3. conclus. Neque enim rationi consentaneum esset, ut Abbatissa & Monasterium, contra propriam voluntatem cogerentur admittere puellas ad eorum obedientiam, jurisdictionem & subjectionem: ut dicit Mirand. in tract. de monialib. q. 8. art. 1. Emen. Roderic. quæst. regular. tom. 3. q. 9. art. 2. Imò & monachus habiitum recipere non debet, nisi à persona ad id potestatem habente: cap. portectum, cum ibi notat. de regular. Quod & Regiæ ordinationi conforme est, in qua non ad aliud Episcopi requiritur autoritas in receptione monialium, quam ad explorandam puellæ voluntatem, eaque de causa per Episcopum, aut ejus Vicarium per mensem ante professionem faciendam moneri jubet.

Ad secundam quæstionem respondetur, neque solum Abbatissæ consensus sine conventu, neque solum conventus sine Abbatissa voluntatem sufficere, ut monialis legitimè recepta dicatur, sed utriusque copulativè intervenire debere: quod tanquam indubitatum supponit Gloss. in cap. fin. de regular. in 6. & sequitur Mirand. in manual. d. q. 15. art. 1. conclus. 2. Quia in rebus magni momenti, quæ est receptio religiosorum, Prælati sine Capitulo, vel Capitulum sine Prælato nihil facere possunt. cap. quanto, cap. novit, cap. ea noscitur, de his quæ sunt à prælat. sine cons. capit.

Ad tertiam quæstionem respondetur, tam ex dispositione Concilij Tridentini, quam de jure communi; in omnibus monasteriis certum debere assignari numerum monialium, juxta facultates reddituum monasterij, ultra quem non liceat ullas Religiosas admittere. Abb. in cap. quoniam, vers. in glossa prima, in fin. de Simon. Quod in casu proposito factum fuerat per transactionem olim inter Episcopum, & moniales initam; per quam numerus illarum ad duodecim reductus est, qui eo tempore completus erat, unde multò minus cogi poterant moniales ad puellæ illius receptionem, maxime sine dote: cum sit institutum monasterium, si facultates non suppetant, dotem petere & exigere posse. DD. in d. cap. quoniam, de Simon. Menoch. conf. 193. num. 4.

Verum, quia Dominus Episcopus prætendit cogere monasterium ad hujus puellæ receptionem, tanquam novitiæ, sed tanquam monialis jam admissæ: videndum est utrum hæc sit fundata præteritio. Et sanè non esse fundatam, fuit determinatum.

Non enim tanquam novitiæ potest admitti, ut jam probavimus: nec tanquam professæ, cum nullam completo professionem emisit, nec novitatum compleverit: & ideo sicut ipsa potest penitere, ita & monasterium illam reculare, ut sit par utriusque condi-

tio: cap. consulti, cap. postulasti, cum ibi notatis, de Regular. ¶ Præsertim cum novitiatus non fuerit continuus, sed interruptus; quod admitti nullo modo potest, Abb. Ancharan. & alij in d. cap. ad apostolicam, de Regular. Maxime in monialibus, quæ licet ad curandam valetudinem per aliquod tempus exiverint à monasterio, etiam cum licentia Abbatissæ, non possunt reversæ annum adimplere; sed de novo absque temporum interruptorum conjunctione, illum inchoare debent, Gratian. discept. 166. num. 14. & 15. ¶ Cum igitur dicta puella non possit dici novicia in statu professionis, multo minus recipienda fuit tanquam professa, quia non concurrebant quatuor illa copulativè requisita, ex consuetudine Gallie & ordinationibus Regiis; nempe ætas, capacitas personæ recipientis, juramentum in scripturam redactum, & registratio. ¶ Quidquid enim sit de professionibus virorum, hoc certum est in probandis mulierum professionibus, scripturam de substantia requiri: cap. omnes fœminæ 37. ubi Gloss. in princ. caus. 27. quæst. 1. cap. vidua 20. quæst. 1. Gratian. discept. fœverf. 640. num. 5. Quæ omnia deficiebant in casu proposito, nempe ætas hujus puellæ minor annorum sexdecim, quæ tamen ex Concilio Tridentino, & ex ordinatione Regia omnino requiruntur, ut Carolus IX. statuit: deficiebat etiam consensus personæ recipientis, nempe Abbatissæ, sicut & instrumentum, & registratio: ergo non poterat hæc puella dici professa, ex notatis per Tornet. in recolect. arrest. in caus. benefic. lib. 2. num. 202.



CAPUT XXV.

Quando, & cujus expensis adjutor, seu secundarius, Parocho deputari debeat. Quenam Ecclesiæ teneantur contribuere in expensis visitationis Episcopi: & quid pro illis expensis Episcopus exigere possit. Quid possit Episcopus statuere circa pias defunctorum voluntates, campanas privatorum Oratoriorum, & processiones. Denique utrum Hospitalia in Gallia subiaceant visitationi Episcopi.

SUMMARIUM.

- 1 Adjutor seu secundarius, quando dari debeat Parocho.
- 2 Parochus regulariter non tenetur ad plus, quam ad tenendum simplicem clericum qui eum adiuvet.
- 3 Quadragesimali vel Paschali tempore, Parochus potest advocare externos confessores, si ipse non sufficiat; nec propterea dandus est illi adjutor, ex mente Rotæ, & cujus sententia concordatur cum declarationibus sacre congregationis. Ibidem.
- 4 Omnes Ecclesiæ contribuere tenentur ad expensas visitationis.
- 5 Excipiuntur Ecclesiæ exemptæ.
- 6 Item Ecclesiæ paupertate laborantes.
- 7 Item excipiuntur hospitalia infirmorum, leprosorum, & similia.
- 8 Episcopus non potest regulariter pias testantium voluntates commutare, excepto casu impossibili.

Tom. I. Pars I.

tatis, aut simili, & quomodo id sit intelligendum.

- 9 Episcopus nihil ultra expensas visitationis petere potest, imò ne fragmenta ad domum suam deferri curare.
- 10 Pœna Episcopo & ejus domesticis aliquid ultra visitationem in visitatione perentibus, quanam sit imposita.
- 11 Visitati possunt expensam visitationis pecuniare redimere.
- 12 Episcopus in terris Ecclesiæ hospitalia visitare potest.
- 13 Quid servetur in Gallia circa potestatem Episcopi, quoad visitationem hospitalium.
- 14 Campanas in privatis Oratoriis, sine Episcopi licentia habere non licet.
- 15 Processionum abusus corrigi Episcopus appellatione remota.

Nonnullæ à quodam Episcopo movebantur difficultates, dum Ecclesias suas visitaret. Et primo quando, & in quibus casibus, & cujus expensis Parocho adiutorem seu secundarium deputare posset. Secundò, quanam Ecclesiæ tenerentur contribuere ist expensis visitationis. Tertio, utrum Episcopus visitando, possit pias defunctorum voluntates commutare. Quarto, quomodo regulati, seu taxari debeant expensæ visitationis. Quintò, quam potestatem habeat Episcopus circa visitationem hospitalium, præsertim in Gallia. Sextò, quid statuendum sit super campanis privatorum Oratoriorum, & quid circa processiones in possessionibus.

Quibus questionibus responsum fuit in primis, expensam secundarij seu adjutoris qui Parocho assistere debet in administratione Sacramentorum, ad ipsius Parochi onus pertinere: cum unusquisque curam animarum exercens, debeat habere aliquem qui sibi assistat: cap. 3. de vi. & honest. cleric. Quia licet in illo capite fiat dumtaxat mentio de clerico, idem tamen dicendum est de secundario etiam Presbytero; quando parochia ita numerosa est, ut simplex clericus non sufficiat: atque ita fuit iudicatum ratione Prioratus loci de Biturris, uniti auctoritate Apostolica Conventui Patrum Minorum hujus civitatis Avenionensis; quamvis super hoc pendeat appellatio, ex eo quod dicti patres prætendunt populo non esse necessarium adiutorem.

Verum non potest regulariter Episcopus Parocho invito, capellanum seu adiutorem adungere; nisi probeatur quod Parochus solus sine alio capellano Sacerdote, non posset muneri suo satisfacere. Et ad hunc effectum Rota censuit probari debere quod propter defectum ministrorum, & multitudinem incolarum, infantes sine baptismo & homines sine sacramentis obierint: ex Hostiens. in cap. ad audientiam 1. num. 3. de Eccles. adif. Verat. decis. 240. num. 1. part. 2. Ricc. collect. 2926. vers. bene verum. ¶ Neque sufficit probare, quod tempore Quadragesimæ & Paschatis, unus Rector non sufficiat pro audientis confessionibus, & sanctissimo Sacramento administrando: quia illo tempore vocari possunt exteri sacerdotes, quibus Parochus reliquo anni tempore non indigebit: ita censuit Rot. in Vallisolerana servitij, allegata per add. Ludovif. decis. 245. num. 12. Ricc. loci mox citato. Ex cujus dictis colligitur hujus servitij per adiutorem præstandi onus, de pensioni non esse deducendum, quando prædictæ circumstantiæ non concurrunt: quia tunc onus illud non est necessarium. Et hoc verum est quamvis reditus Parochi essent sufficientes, saltem respectu pensionarij in cujus

26 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

cujus præjudicium non minuitur pensio per onus secundarii, quando non adest necessitas tenendi adiutorem; sed duntaxat per expensam simplicis clerici. Et hac ratione procedunt tradita per Rot. *decis.* 56. num. 3. *part.* 2. *divers.* ut traditur apud Burat. *decis.* 468. num. 8.

Sed hæc Rotæ sententia contraria videtur determinationi sacre congregationis interpretum sacri Concilii Tridentini, quæ in quadam Tirassonensi declaravit, non debere expectari quod Parochiani decedant sine sacramentis, ut Episcopi cogant Rectores ad sibi alios sacerdotes adjungendum; in locis in quibus populus adeo numerosus est, ut unus Rector non sufficiat: juxta *cap.* 4. *sess.* 21. *de reformat.*

Utræque tamen sententia sic conciliatur, ut ipse quidem Episcopus, si de evidenti necessitate parochianorum, & de periculo defectus sacramentorum, sibi extrajudicialiter appareat; Parochum cogere possit ad sibi alium sacerdotem adjungendum, cum id ipsius Episcopi muneris incumbat, & hac in re ex officio procedere queat. Sed Rota quæ non nisi judicialiter procedere solet, & causâ cognitâ, & ad partis instantiam, non decrevit talem adjunctionem donec sibi de necessitate parochianorum in forma judicii appareat: quam conciliationem affert Nic. Garz. in *tract.* de *benefic.* *part.* 12. *cap.* 3. num. 9. & 10. confert *decis.* Cas. de Grass. 1. *de Paroch.*

Potest quod diximus, adiutorem sumptibus Parochi esse deputandum, ita intelligendum est, ut si quis alius decimas præter Parochum percipiat, is ad adjungendum Rectorem in administratione sacramentorum concurrere teneatur: ut notavit Garz. *cap.* 3. num. 10. in *fin.* *vers.* maxime, & fuit *decisum* per Rot. apud Seraphin. *decis.* 780. num. 4. Et generaliter ex fructibus beneficiorum, expensas adiutoris ministrandas esse tradit Gonsal. ad *reg.* 8. *gloss.* 5. §. 9. n. 33. Quod si fructus beneficiorum non sufficiant, in subsidium tenebuntur parochiani. Ric. in *prax.* *ver. for.* *Eccles.* *decis.* 574. num. 11.

4. Secundò dictum fuit, omnes Ecclesiasticos regulariter teneri contribuere ad expensas visitationis, per text. in *cap. super*, 14. *de censib.* quam contributionem faciendam esse pro rata facultatum, testatur Cost. *de ration. rate.* *quest.* 89. num. 4. post Alberic. ad l. 2. §. cum in *eadem*, num. 6. ff. ad *leg. Rhod. de jact.*

5. Exciipiuntur tamen ab hujusmodi solutione Ecclesiæ exemptæ, Cost. *ibid.* Item excipiuntur Ecclesiæ paupertate laborantes; has enim Ecclesias pauperes tenetur Episcopus propriis sumptibus visitare: Surd. *de alimen. tit.* 1. *quest.* 64. num. 10. Similiter excipiuntur Hospitalia infirmorum, leproforum, aut similium personarum. Barbof. in *tract.* de *offic. & potest. Episc.* *part.* 3. *allegat.* 73. num. 50. Communitates verò ad hanc expensam non tenentur. Barbof. *ibid.* num. 45. Ubi dicit quod quamvis Communitates has expensas facere consueverint, ad illas tamen invitæ cogi non debent.

8. Tertiò fuit responsum, non posse Episcopum pias testantium voluntates commutare ad alium locum, vel ad alium effectum, etiam consentientibus hæredibus, nisi adesset impossibilitas adimplendi eo modo, quo fuit à testatore ordinatum, aut negligentia hæredis, aliave justa causa: ut ostendit Monet. *de commut. ult. vol.* *cap.* 5. num. 325. & 335. & *segg.* Quæ de re alia occasione agemus, nempe *cap.* 68. num. 7. & *segg.* *cap.* 112. num. 5. & *segg.* Et vide suprà *cap.* 23. num. 8. Ubi distinximus commutationem accidentium, veluti loci & temporis, aliarumve circumstantiarum, à commutatione substantiæ, Mohed. *decis.* 1. *de Iurepatronat.*

Quartò Resolutum fuit, non posse Episcopum ultra expensas visitationis quidquam accipere, neque aliquid ex iis quæ superfluum, ad domum deferre; sed solo victu debere esse contentum: & non solum ipsum non posse ultra victum aliquid accipere, sed nec ejus domesticos, sub poena maledictionis, & interdicti ingressus Ecclesiæ, ac restitutionis dupli, non obstante remissione Conc. Trident. *de reformat.* *sess.* 24. *cap.* 3. text. est in *cap.* 1. §. prohibemus, & in *cap. exigit*, *de Censib.* lib. 6. Barbof. *d. allegat.* 73. num. 44. Ricc. in *prax. visitat.* *decis.* 612. Liberum tamen erit visitatis expensam visitationis congruenti pecunia redimere: Barbof. *d. cap.* 73. num. 56.

Quintò determinatum fuit, rem esse expeditam in terris Ecclesiæ, & in locis ubi Concilium Tridentinum fuit receptum, Episcopos hospitalia visitare posse, & ab illorum administratoribus rationum redditionem exigere, propter expensam ejusdem Concilii dispositionem, *sess.* 25. *de reformat.* 8. Barbof. *de Episcop.* *alleg.* 75. num. 1.

In Gallia verò res maximam patietur difficultatem, propter expensam ordinationem Regiam, quæ Judicibus laicis hujusmodi negotii cognitionem committit, & expeditionem mandat; de qua Bonchel in *summa benefic. in verb. visitationis*, & arresta li. per hoc lata per senatum Parisiensem refert Tonne in *sua recollectione arrest.* in li. 1. n. 265. & li. 2. n. 26. in *sua recollectione arrest.* in li. 1. n. 265. & li. 2. n. 26. quæquam ex juris communis dispositione, jus visitandi Hospitalia & alia loca pia ad Episcopum pertineat: per text. in *cap. quidam* 18. q. 2. & in *c. 5. & 4. de relig. domib.* Cardin. Tusc. *lib. 1. conclus.* 161. n. 1. *segg.* Unde non obstantibus prædictis ordinationibus, & adversus ea quæ author quidam natione Galus hac in materia scripsit, opinio contraria magis placuit Theven. in *annotat. ad ordinat. Reg.* tit. 25. lib. 1. art. 1. in *verb. & autres lieux pitoyables*. Ubi dicit omnia Hospitalia, siue erecta fuerint auctoritate Episcopi, siue non; dummodò causâ pietatis sint instituta, quamvis essent loca privata, non obstat quacumque consuetudine in contrarium, Episcopi visitationi esse supposita, nisi fundatione auctoritate. Per quam visitationem non fit præjudicium Regiæ jurisdictioni, nec magni ejus Elemosinarum, cum in Concilio Tridentino nominatim excipiuntur loca pia, quæ sub immediata Regum protectione sunt constituta, ut hæc sine ipsorum licentia visitari ab Episcopis non possint. Præterea addit per Episcopos visitationem non impediri Judices Regios, pro redditibus temporalibus hujusmodi locorum, in casu abusum, providere: dicens ita fuisse declaratum per Eminentissimos Dominos sacri Concilii Interpretes. Quæstio ista fuerat olim decisa per Edictum Francisci I. Galliarum Regis, sub die 29. Decembris anni 1543. quo cautum fuit, Judices omnes ordinarios, Ballivos & Senescallos, ex debito officii tenentese informare de redditibus omnium Hospitalium, seu locorum pro curandis infirmis destinatorum, ut etiam pro leprosis: & casu quo Rectores & administratores ipsorum officio suo, prout decet, minime fungerentur, alios in illorum locum nominatos idoneos, & sufficientes, quibus hæc cura per magnum Regium Elemosinarum demandaretur.

Postea verò, alio Edicto sub die 15. Januarii, idem Franciscus I. ordinavit omnes hujusmodi administratores teneri remittere titulos fundationis Hospitalium, & locorum similium, simul etiam computa suæ administrationis intra certum tempus, in manibus Judicum cujuscumque loci: qui etiam facerent visitationem dictorum Hospitalium & locorum piorum: eos verò qui malè administrasse reperi-

sentur, ab officio autoritate Curie Parlamenti removendos esse.

Super ejus arresti verificatione, cum formata fuisset oppositio parte magni Regij Elemosinarij, nec non parte plurium Cardinalium, Episcoporum, Ducum, Comitum, & aliorum interesse habentium; superma Parlamenti Curia, rejectis hujusmodi oppositionibus, mandavit procedi ad publicationem literarum patentium Regie Majestatis; respectu dumtaxat distributionis fructuum dictorum hospitalium, sine præjudicio jurisdictionis Ecclesiasticæ quoad spiritualia, & quoad personas Ecclesiasticas: & salutæ Prælati facultate duos probos homines in quolibet loco deputandi, qui Judicibus Regiis assistere possint, non retardata tamen executione edicti Regij. Quæ facultas similiter præsentis fundatoribus & Patronis concessa fuit, sine retardatione Regie voluntatis, duos probos viros, ut supra, deputandi. Quæ executione facta, reservavit sibi Parlamentum facultatem jus dicendi super redditione computorum dictorum locorum, & super aliis juribus ad Patronum laicum pertinentibus. Hujusmodi autem arrestum latum fuit die 4. Februarii ejusdem anni 1545.

Adesset etiam simile edictum Caroli IX. anno 1561. mense Aprilis, & aliud ejusdem Regis, anno 1566. quibus hæc cura hospitalium committitur Judicibus laicis: ut refert Fontanon tom. 4. tit. des malades, hospitaux, &c. fol. mihi 583.

Cui accessit edictum Henrici III. sub die 14. Augusti, & verificatum in Parlamento die 7. Septembris 1585. quo revisio rationum administrationis hospitalium, confraternitatum, & aliorum locorum piorum committitur Judicibus Regiis cujuslibet loci, in prima instantia; & supremis curiis Parlamenti in secunda: apud Fontanon tom. 4. fol. 957.

Tempore autem Henrici magni, anno videlicet 1606. constitutum fuit ut magni Regij Elemosinarij autoritate, seu per commissarios aut vicarios ab illo deputandos, procederetur ad generalem hospitalium, & aliorum similium locorum piorum reformationem, auditionem & revisionem generalem computorum administratorum, colonorum, seu summariorum & commissariorum, penes quos horum locorum cura fuerat: & pecunie ex illo reliquatu provocantes, destinatae fuerunt ad solarium nobilium & militum mutilatorum: & pro hujus Edicti executione, stabilita fuit curia nuncupata *La chambre de la charité*, quæ tamen revocata fuit, & res ad antiquas ordinationes reducta anno 1611.

Verum Ludovicus XIII. per suas literas in formam Edicti publicatas 24. Octobr. an. 1612. crexit cameram generalem reformationis hospitalium, leprosariorum, & aliorum locorum piorum, compositionem ex quatuor Consiliariis, & supplicum libellorum Magistris, *Maîtres des Requêtes ordinaires de son hôtel*, una cum quatuor magni consilij Consiliariis; ut simul magno cum Gallie Elemosinario, seu ejus Vicariis, vel quinque ex ipsis in aliorum absentia, seu impedimento; instante Regio Procuratore Generali, seu ejus Substituto; serio intendant horum locorum reformationi, computorum redditioni, seu revisioni, usurpationum punctioni, & correctioni, & generaliter super litibus occasione præmissorum motis, vel movendis, jus dicendi; cum annexis, & connexis. Et in casum appellationis cognitio magno Regio Consilio tributa fuit, sublata omnibus Judicibus inferioribus judicandi facultate, prout hæc omnia refert Carolus Chapuseau Doctor Gallus in suo tract. de Jurisdict. Gallie, cap. 17. Melius tamen esset, si & jurisdictio Ecclesiastica con-

Tom. I. Pars I.

servaretur, & sancta Concilij Tridentini dispositio executioni demandaretur.

Sexto, quod attinet ad campanas in privatis Ordinibus constitutas; certum est illas ibidem teneri non posse, ut publice pulsentur sine Episcopi licentia; cum ad loca illa universus populus minime convocetur: ut notant DD. communiter in cap. patentibus 10. de privileg. Fusch. de visit. lib. 1. cap. 14. numero 5.

Licet tamen est, ibidem habere campanulam ad usum privatum, non quæ publice pulsetur: ut bene comprobatur Barbof. in d. cap. patentibus, num. 6.

Ultimo, quoad præcedentiam in processionibus, servanda est consuetudo: si autem adit abusus, nemo dubitat quin Episcopus providere possit. Intentio tamen sacri Concilij est, ut Episcopus similes controversias, quantum fieri potest, componat omni appellatione remota, quoad effectum suspensivum; ita ut decreta Episcopi mandentur executioni, non obstante appellatione, sine præjudicio jurium partium in gradu appellationis deducendorum: ut legitur in Concil. Trident. sess. 25. de Regular. cap. 13. Barbof. in decis. Apostol. decis. 590. num. 1. Ubi de materia præcedentiae plurima notatu digna per totum illud caput, ex mente Cardinalium concilij interpretum, referuntur.



CAPUT XXVI.

Quando, & quomodo procurator constitutus ad resignandum beneficium possit revocari. Et quæ requirantur, ut talis revocatio sit valida. Quibus, & quomodo sit notificanda. Et in quibus casibus res dicatur integra, ad hoc ut revocatio sortiat effectum, tam de jure communi, quam de jure Gallico. Et quod revocans mandatum ad resignandum, teneatur ad interesse & expensas. Et quomodo taxari debeant. Item de executione simplicis signature in Gallia. Et de regressu ob non solutionem pensionis.

SUMMARIUM.

1. Mandatum ad resignandum beneficium revocari potest.
2. Ampliatur; etiam si factum fuerit cum juramento.
3. Procurator constitutus cum juramento de non revocando, non potest revocari, nisi ex causa de novo superveniente.
4. Fallit in constitutione procuratoris ad resignandum, qui revocari potest, non obstante promissione jurata de non revocando.
5. Revocatio procuratoris, sive tacita, sive expressa, debet notificari.
6. Tacite multis modis procurator revocatur, veluti per constitutionem secundi procuratoris.
7. Ampliatur; etiam si procurator secundo loco constitutus, mandatum non acceptaverit.
8. Procurator non revocatur per constitutionem secundi, quando in secundo instrumento adest clausula, circa revocationem.
9. Si plures procuratores fuerint constituti, utrum omnibus

C 2

28 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

- omnibus intimanda sit revocatio.
- 10 Intimatio revocationis sufficit quod fiat procuratori, vel collatori.
- 11 Intimatio summo Pontifici revocationis fieri debet in Camera, & Cancellaria.
- 12 Intimatio procuratori fieri debet ipsimet, nec sufficit quod fiat cursori.
- 13 Intimatio revocationis, an requiratur pro forma, an verò sufficiat illius sola scientia.
- 14 Intimatio sufficit quod fiat ipsi parti, quando pars est certa; veluti in mandato ad resignandum in favorem, vel ad permutandum.
- 15 Revocatio Procuratoris ad resignandum, fieri debet re integra.
- 16 Consensus praestitus in parva data non est attendendus.
- 17 Consensus causalis quis dicatur.
- 18 Consensus formalis procuratoris ad resignandum in quo consistat; & quomodo differat à causali.
- 19 Post praestitum consensum causalem, licet nondum fuerint expedita littera, utrum procurator ad resignandum constitutus revocari possit.
- 20 Gratiam sola signatura perfectam esse, quomodo intelligatur.
- 21 Ex stilo Romanae curiae, non prius praestatur consensus formalis, quam causalis.
- 22 Regula Cancellariae 44. de consensibus praestandis, non servatur in Gallia.
- 23 Procurator potest bullas expediri facere, quamvis resignans ante bullarum expeditionem moriatur, si illo vivente supplicatio signata fuerit.
- 24 Facto mandato ad resignandum coram summo Pontifice, utrum Ordinarius negotium revocationis expedire possit & varia sunt opinioniones.
- 25 In Gallia servatur opinio Seluae & Barbatiae, quod per constitutionem procuratoris ad resignandum coram Papa, ligatae sunt manus Ordinarii.
- 26 Ampliatur, ut procedat siue revocatio fuerit intimata procuratori, siue non: sufficit tamen scientia procuratoris vel superioris, secundum Doctores Gallos.
- 27 Revocans procuratorem constitutum ad resignandum, vel ad permutandum, tenetur procuratori ad damna illius & interesse, usque ad revocationem intimatam.
- 28 Revocans procuratorem, tenetur etiam ad damna illius, qui cum illo contraxit, & numero 30. Et ad interesse, & expensas omnium quorum intererat, mandatum non esse revocatum.
- 29 Interesse ob revocationem mandati ad resignandum, liquidatur juxta leg. unic. Cod. de sentent. quae pro eo quod interest profer.
- 30 Interesse est difficultis probationis, & nulla certa juris definitione comprehendi potest.
- 31 Interesse singulare iudicis arbitrio liquidatur.
- 32 Interesse aliud est intra rem, aliud extra rem.
- 33 Ob revocationem mandati, solum interesse intra rem debetur.
- 34 Quando quis actum facit jure permittente, solum interesse intrinsecum debetur.
- 35 Interesse tam intra, quam extra rem, debetur in delictis; quamvis duplum excedat: juxta multorum sententiam.
- 36 Revocans mandatum, solum tenetur ad interesse

quod provenit immediate ex revocatione, non autem quod mediate.

- 38 Pensio de jure peti non potest, litteris non confectis.
- 39 In Gallia, sola signatura non habet paratam executionem pro executione pensionis beneficiis: & qua pro tali executione requirantur.
- 40 Pensionarius habet regressum contra beneficium resignatum, si pensio sibi non solvatur, tam de jure communi, quam de jure Gallico.
- 41 Regressus resignanti concessus, contra resignarium non solventem pensionem, non fuit sublatum per Concilium Tridentinum.

Quidam Abbas monasterij in patria Linguae Occitanae constituti, dictam Abbatiam dimittere volens, fecit mandatum ad illam resignandum in favorem certae personae, in manibus Sanctissimi D.N. Papae, sub reservatione pensionis mille & centum librarum: in vim cuius mandati resignatarius provisiones obtinuit in Romana Curia mense Februarii anni 1633. non obstante revocatione dicti mandati ad resignandum per Dominum Abbatem facta longè ante dictas provisiones, nempe die 18. Novemb. anni 1632. illiusque revocationis intimatione facta tam in Camera, quam in Cancellaria Apostolica eodem mense Novemb. Super quo duae quaestiones propositae fuerunt pro parte Domini Abbatis. Prima, utrum resignatarius esset fundatus in praetensione dictae Abbatiae, & utrum revocatio mandati ad resignandum obstat dicto resignatario. Secunda utrum procedere posset dictus Dominus Abbas resignans viâ executionis, aut quo remedio petere pensionem sibi reservatam, casu quo mallet petere pensionem sibi reservatam, aut quo remedio ipsi consultum esset, tam in partibus Galliae, quam ratione honorum sitorum in locis immediate summo Pontifici subiectis.

Pro resolutione primae difficultatis supponendum est, mandatum ad resignandum simpliciter factum, revocari posse, ut notavit Paris. de resignat. lib. 9. quaest. 25. numero 2. Quod procedit etiam si mandatum fuisset factum cum juramento, quia juramentum debet intelligi secundum naturam actus, cui adjungitur, ut copiose notavit Boët. decis. 207. num. 1. Paris. de resignat. lib. 1. quaest. numero 44. nisi tamen instrumentum juramentum contineret expressam promissionem de non revocando; tunc enim revocari non posset procurator constitutus, nisi nova superveniente causa: notavit Boët. decis. 207. numero 2. Sed hoc non habet locum in constitutione procuratoris ad resignandum; nam si statim constitutum permutasset, non valet resignatio facta per procuratorem. Boët. ibid. numero 3. in fin. Quod tamen intelligendum est, ut locum habeat, dummodo revocatio procuratoris legitime fuerit intimata, per text. in Clement. unic. de renunciat. Paris. d. quaest. 25. numero 13. Quod procedit, siue revocatio sit expressa siue tacita; ut per Gloss. in d. Clement. unic. de renunciat. in verb. quomodolibet. Tacite autem multis modis revocatur procurator, & inter ceteros per constitutionem alterius procuratoris, ut in procuratore ad resignandum, tradit Paris. d. quaest. numero 3. etiam si procurator secundo loco constitutus, mandatum non acceptaverit. Mantica. de cens. lib. 7. tit. 22. numero 38. Bellamer. decis. 530. add. ad Burat. decis. 723. numero 7. Fallit tamen, nisi adhibita fuerit in secundo mandato clausula, citra revocationem, add. ad d. Burat. decis. 723. num. 7.

- 9 Sed dubium esse potest, quomodo fieri debeat ista notificatio revocationis mandati: qua in re concludendum est primò, quod si plures sint procuratores in solidum constituti, omnibus notificatio fieri debet: alias resignatio facta ab eo qui nescivit se revocatum, valebit: si verò procuratores constituti sint sine clausula in solidum; valebit resignatio facta per unum; quia in spiritualibus non habet locum cap. si duo, §. fin. de procur. in 6. ut bene comprobatur Rebuff. in conc. d. de sublat. Clement. literis, in verb. re-
- 10 signatione, vers. amplia, siue sit unus. † Sufficit autem quod intimatio revocationis fiat ipsi procuratori, vel collatori; ut dicitur in illa Clement. unic. de renunciat. † Intimatio autem quæ fit summo Pontifici, debet fieri tam in camera, quam in Cancellaria;
- 11 Paris. d. lib. 9. quæst. 26. numero 8. & 9. † Quæ verò fit procuratori, debet ipsimet fieri; nec sufficeret factum fuisse cursori, qui missus fuit ad sumendas expeditiones beneficij: quia cursor non teneretur credere alteri dicenti mandatum fuisse revocatum; nec si credat, teneretur revelare, nisi fuerit in retem productus; ut dicit Rebuff. loco proxime citato, in verb.
- 12 resignatione, vers. Sexto. † An autem sufficiat sola scientia vel notitia revocationis, an verò pro forma requiratur intimatio; dubitavit Rot. decis. 130. numero 20. part. 6. recentior. quæ in eam videtur inclinare sententiam, ut sola notitia sufficiat: per text. in d. Clement. unic. ibi, notitia revocationis. Paris. d. quæst. 25. numero 29. † Sufficit etiam quod intimatio fiat ipsi parti, quando agitur de mandato ad permuandam, vel etiam ad resignandum in favorem certæ personæ: tunc enim cum persona sit certa, intimatio ipsi facta valida est: ut notavit Paris. d. lib. 9. quæst. 27. num. 10. & multis seqq.
- 13 Ista autem intimatio revocationis mandati ad resignandum, fieri debet re integra; nam si procurator revocatus consensum formalem præstiterit, antequam illi fuisset intimata revocatio; valent gesta per eum, & resignatio subsisteret, non obstante revocatione mandati.
- 14 Pro cuius rei intelligentia sciendum est, in praxi triplici modo considerari posse consensum in provisionibus beneficiorum. Primò dum præstatur consensus in parva data, qui vocatur parvus consensus, & hic non facit desinere rem esse integram: quia gratia non dicitur perfecta, nisi post signatam supplicationem, & ideo non obstante tali consensu, potest procedi ad revocationem procuratoris. Cokier ad regul. 43. alias 44. de consens. in resignat. & pension. numero 25. & 26. post Paris. de resign. lib. 1. quæst. 12. num. 42. Lotter. de re benefic. lib. 3. quæst. 16. num. 18. Gratian. discip. for. cap. 191. num. 3. & seqq.
- 15 Secundò consideratur tanquam consensus causalis, qui narratur in supplicatione, & in litteris pertinentibus ac si jam formaliter præstitus fuisset; & hic consensus est causa, & radix in qua fundantur provisiones, & concessionibus beneficiorum.
- 16 Tertiò, dicitur consensus formalis, qui præstatur in expeditione litterarum, juxta Regul. Cancell. 43. alias 44. de consens. in resign. & pens. vers. nec litera resignationis. Secundus consensus respicit substantiam gratiæ, & est de essentia illius, ut dicit Mohedan. de is. §. de renunciat. licet ibi talem consensum vocet formalem. Tertius verò consensus respicit solam expeditionem litterarum, & formalitatem extrinsecam, in vim regulæ Cancellariæ observandam: unde & illi solet Papa derogare. Lotter. de re benefic. lib. 4. quæst. 35. numero 1. Licet illius sententia non videatur ab aliis Doctoribus recepta, ut mox dicemus; † & propterea secundum illius opinionem.

Tom. I. Pars I.

nitionem explicatam d. cap. 35. post præstitum secundi generis consensum; nempe causalem; retn non esse integram, & non esse locum poenitentiae, quando videlicet talis consensus fuit præstitus post signatam supplicationem, cum appositione datæ per Datarium; ita ut inutiliter hoc casu revocetur mandatum, quamvis consensus, juxta regulam Cancellariæ, nondum fuisset pro expeditione litterarum extensus: ut explicat idem Lotter. d. lib. 3. quæst. 16. numero 51. vers. nihilominus.

Veruntamen alij Doctores contrarium tenuerunt, & inter ceteros Cokier ad d. regul. 43. alias 44. de consens. m. 26. & 27. nempe quod etiam si in superscriptione supplicationis dicatur, resignantem præstitisse consensum; tamen donec, & quousque non est datus formalis consensus, qui est cum expresse datur in camera, vel Cancellaria; & extenditur à Notario, licitum est recedere à resignatione, & procuratorem revocare: & talis est Curie stilus. Quod etiam decisum fuit apud Verall. decis. 217. n. 8. part. 1. & tradit Paris. de resignat. lib. 8. quæst. 8. numero 40. & 43. & omnium optimè Gratian. discip. forens. cap. 191. per tot. Ubi ostendit quod signatura fingitur obtenta eadem die qua parva data obtenta fuit; & expeditio litterarum retrahitur ad illud tempus: & quod post obtentam parvam datam, porrigitur supplicatio; & Notarius nondum extendit consensum procuratoris, sed solum notat diem consensus in tergo mandati: postea verò Notarius extendit illum consensum, non sub data dici qua fit extensus, sed sub illa data, qua annotatio facta fuit in tergo mandati: & tamen donec consensus fuerit extensus in Camera vel Cancellaria, potest fieri revocatio mandati. Et talis est stilus Curie, qui proedit non solum post correctam supplicationem; sed etiam post solutam compositionem Datario, ut bene explicat Gratian. d. cap. 191. num. 5. & 6. & seqq.

Et secundum hanc sententiam, non obstat ratio adducta per Lotterium, quod gratia perfecta dicitur per solam signaturam. Quia imò non dicitur perfecta ante litterarum expeditionem, ante quam gratia dicitur informis: ut notavit Paris. de resign. lib. 1. quæst. 12. numero 38.

Hodie tamen, ex stilo moderno Romanæ Curie quæstionem istam superfluum esse notavit Lotter. d. lib. 3. quæst. 16. numero 59. vers. est tamen verum; quia non prius consensus apponitur in dorso supplicationis signatæ, quam ille sit in Cancellaria præstitus, & in libris Camere extensus sub ea formalitate, quæ respicit tam signaturam, quam litterarum expeditionem.

Multòque magis superflua est inagatio ista in Gallia; in qua regula illa de Consensibus, minime observatur, tanquam contraria juri communi; quia inter admittam resignationem, & bullarum expeditionem resignans variare non potest secundum jus commune: per text. in Clement. 1. de renunciat. † Et ideo, si resignans ante bullarum expeditionem moriatur, poterit nihilominus procurator bullas expediti facere, tanquam quid dependens à procuratione, quæ jam executioni mandati cepta est, juxta text. in l. Iulianus ff. qui testis d. cogant. Et opinio illa Lotterij servatur in Gallia, nempe quod per verbum Fiat, gratia est absoluta, & negotium resignationis expeditum: atque ita judicatum fuisse testatur Papon. lib. 2. tit. 8. de resignation. art. 13. Cod. decis. forens. lib. 1. tit. 30. decis. 17.

Verum non modica difficultas versatur in quæstione illa, utrum si mandatum factum fuerit ad resignandum eorum summo Pontifice, siue simpliciter, siue in

in favorem, sive etiam ad permutandum, possit postea illud idem beneficium coram Ordinario resignari, ante intimatam revocationem procuratoris in Romana curia constituti. Duæ siquidem in hac controversia fuerunt contrariæ opiniones. Prima, quod ligatæ sint manus Ordinarij, adeo ut conferre non possit, nisi prius procurator constitutus in curia revocatus fuerit, & illi intimata revocatio: quam opinionem sequutus fuit Barbat. quem citat & sequitur Paris. *de resign. lib. 9. quest. 25. numero 44. & multis seqq.* Joan. Selua. *in tract. de benefic. part. 3. quest. 16. numero 3. vers. & subdit Felin. & vers. tamen contrarium.* Ubi additio marginalis testatur, opinionem illam in Gallia servari. Boër. *decis. 207. numero 6.*

Altera opinio est, prævalere resignationem factam à principali coram Ordinario, quamvis procurator ad Romanam Curiam missus, nondum fuisset revocatus; dummodò provisio Ordinarij præcedat collationem summi Pontificis: neque ligatas esse manus Ordinarij, per nuntij missionem ad summum Pontificem; quia sufficit quod procurator revocetur, licet revocatio illi non fuerit intimata, quando renunciatio domini præcedit renunciatio- nem procuratoris: ut tenet Felin. *in cap. ex parte Decani, num. 16. de rescript.*

25 Sed opinio Felini communiter reprobat, ut notavit Paris. *d. quest. 25. numero 53. in fin. & in Gallia sæpius pro opinione Seluæ, & Barbatæ fuit judicatum: ut apud Boër. d. decis. 207. Papon. lib. 2. tit. 8. des resignations, Arr. 15. Tournet. en ses Arrests benéficiels, lit. O, num. 1. † Qui sustinet dictam opinionem locum habere, sive revocatio procuratoris notificata fuerit, sive non: sed add. ad Papon, & arrestum prædictum relatum per Tournet in fine, licet non exigant intimationem, & notificationem intimationis; tamen existimant requiri scientiam dictæ renunciacionis vel in procuratore, vel in Superiore resignationem admittente. Cod. *decis. forens. lib. 1. tit. 30. des resignations, decis. 19. & ibi add. in fin.* Qui omnes nituntur consilio cujusdam Doctoris Galli per eos allegato. Poterit tamen Ordinarius conferre per obitum, si Papa apposuisset manum per resignationem. Gonzal. *gloss. 52. num. 49.**

27 In casibus autem in quibus permilla est revocatio procuratoris ad resignandum constituti, si factæ fuerint expensæ pro executione mandati, debet revocans illas refarcire, & damna restituere, non modò ipsi procuratori, sed etiam parti, si illius interest, teste Rebuff. *in Concord. tit. de sublat. Clement. litter. in verb. resignatione, in 4. limit. vers. tamen is qui revocat.* Bald. *in l. si mandassem, in 3. colum.* Ubi dicit, quod si procuratoris aliquid interest, Dominus non liberatur ab interesse propter revocationem, quia procurator non est certificatus, & idèò mandatum adhuc durat post revocationem ad effectum, ut con-

28 stituens teneatur ad interesse mandatarij. † Similiter respectu illius, cum quo procurator aliquid gessit, durat mandatum ad effectum consequendi damna & interesse, usque ad tempus revocations intimatæ: tenetur ergo constituens ad damna, sive consistant in expensis, sive in aliis damnis: ut bene *ibidem*

29 explicat Bald. † dicens illud interesse liquidandum esse juxta l. unic. *Cod. de sent. qua pro eo quod interest profer.* Idem tradit Gloss. *in Clement. unic. in verb. teneat, de renunciat. ibi, licet teneatur ad expensas &*

30 *interesse ejus cujus interfuit.* Et Felin. *in d. cap. ex parte Decani 33. num. 26. de rescript.*

31 Illud autem interesse difficilis est probationis; cum potius in facto, quam in jure consistat: l. qua-

tenus 24. ff. *de reg. jur.* idèò taxari & liquidari debet, juxta qualitatem personarum, locorum & temporum: per text. in l. Pomponius, *in fin. ff. de negot. gest. l. cum quem temere ff. de judic. aliàs nulla certa juris definitione comprehendendi possunt, ut dicit Maynard. lib. 4. cap. 59. num. 4. l. fin. ff. de præst. stipul. Barbof. in l. 2. in fin. Cod. de rescind. vendit. † Et multum in hoc potest judicis arbitrium, ut dicit Menoch. *de arbitrar. cas. 116. num. 20. & cas. 120. num. 5.* Ubi dicit, quando agitur de interesse communi, non difficilis est illius probatio; aliud esse dicit in interesse singulari, quod ex communi valore probari nequit; sed ex qualitate personarum, & negotij: idèò conjecturis probari debet, & à judicis arbitrio dependet.*

Porro generalis est distinctio, ut aliud dicatur interesse intrinsecum, sive intra rem; aliud extrinsecum, sive extra rem: hæc enim est communis Doctorum distinctio, quamvis illam reprobet Scacc. *de commere. §. 7. gloss. 2. n. 91. fol. 454.* Sed loquitur contra communem sensum omnium Doctorum, in d. l. unic. *Cod. de senten. qua pro eo quod interest profer.*

In casu proposito, solum interesse intrinsecum, seu intra rem peti potest, veluti expensæ factæ pro expeditione ad urbem, pro nunciis, cursoribus & aliis similibus; non autem extrinsecum, seu extra rem: ex regula generali proposita per DD. in l. 1. *quando Cod. unde vi, & nominatim per Plot. ibid. §. 1. num. 27. DD. in d. l. unic. & ibi Rebuff. in gloss. in verb. Dupli. Fumeus in tract. de eo quod interest, numero 43. & seqq. † Nempe quod quotiescumque alius quis actus sit lege permittente, & dando operam relicta, solum interesse intrinsecum debetur: quod etiam tradunt Bartol. Alexand. Castrenf. Jas. & alij omnes in l. nummis, ff. de jurejur. † Secus si illicite, & cum delicto actus fiat; tunc enim omne interesse tam intra, quam extra rem deberi fatentur DD. citati. † Quod procedit, etiam si interesse illud exderet in duplo interesse commune, ut explicat Fachin. *lib. 1. controvers. jur. cap. 49.* Ubi ostendit, quod licet regulariter interesse non possit excedere duplum, tamen in delictis, & in obligationibus quæ ex delicto nascuntur, interesse duplum excedere potest: quod tamen nunc non discutio, quia est extra materiam nostram.*

Notandum etiam est hoc casu, solum interesse deberi quod processit immediate ex facto mandati, seu constitutis procuratorem; non autem quod mediatè: ex notatis per Jas. & alios in l. 2. §. si sit illo, num. 23. & 24. ff. *de verb. oblig.*

Ad secundam difficultatem respondetur, dictam resignantem non posse petere dictam pensionem contra bona, & redditus d. Abbatis sitæ intra monachiam S. D. N. Papæ, literis non confectis: in decidit Manric. *decis. 286. Ricc. collect. 1665.* addit ad Ludovif. *decis. 440. num. 8.* Idque propter decretum, quod solet apponi in concessione pensionum cum hac clausula, vigore literarum Apostolicarum desuper conficiendarum, nec antea, aliàs prædicta pensio sit nulla. Ad hunc autem effectum literæ dicuntur expeditæ, quando sunt plumbatæ. Ludovif. *d. decis. 440. num. 5.*

Quod verò redditus beneficij qui sunt in Gallia non potest simpliciter Dominus Abbas resignans concedere viâ executivâ, pro consequenda pensione servata; tam propter clausulam appositam in simplici signatura, quod major expressio fieri possit in litteris; tum etiam quia talis est stilus curiarum Galliarum non possit procedi viâ executivâ per pignorationem bonorum, & reddituum, quamvis specialiter affecta fuerint.

fuerint pro solutione pensionis, nisi prius confectis literis, ut notavit Forget in tit. des pensions beneficielles, num. 17. vers. toutes fois les simples signatures, re-latus apud Bouchel. in sum. benefic. in verb. pensiones. Tria enim requiruntur, ut simplex signatura executionem habeat in Gallia. Primum, quod habeat attestationem expeditionarium, vel Notariorum Apostolicorum, aliarumve similium personarum expertarum in materia harum expeditionum. Secundo, quod talis attestatio, seu verificatio fiat potius coram iudice Ecclesiastico, quam alibi. Tertio, quod talis signatura fuerit homologata, & declarata exequutoria parte præfente, vel legitimè citata in iurisdictione seculari: ut declarat Forget loc. cit. num. 19. vers. mais je demanday. Eandem executionem denegari simplici signaturæ, pro consequenda pensione, tradit Bleyen. in tract. de benefic. tit. de pens. benefic. num. 26. in glos. K. Ubi dicit, non posse simplici signaturam executioni demandatæ, sine literis executorialibus.

Poterit etiam Dominus Abbas resignans, in defectum solutionis pensionis, intentare regressum & reditum ad pristinum beneficium & Abbatiam: quia clausula regressus in defectum solutionis, semper reservata censetur, & tacitè subintelligitur in omnibus provisionibus pensionum Ecclesiasticarum, & beneficialium; ad instar donationis quæ revocatur, si donatarius conditionem donationi appositam non adimpleverit: prout ita iudicatum fuisse per plurima arresta Curie Parlamenti, testatur Torneus in sua recollect. arrest. benefic. lit. P, numero 88. † Hos autem accessus & regressus qui in resignationibus beneficiorum conceduntur, ob non solutionem pensionis, non abstulit Concil. Trident. sess. 25. de reformat. cap. 7. teste Paril. de resignat. lib. 6. quæst. 5. num. 100. Barbof. in praxi exigendi pensiones, quæst. 9. num. 2. ubi fusiùs de praxi huius regressus. Vide infra cap. 69.



CAPUT XXVII.

De Beneficiorum vacatione ipso iure. De homicidio & assassinio, an & quando ex illis oriatur privatio ipso iure. De Beneficij impetratione sub falso nomine. De exprimenda accusatione in rescripto; & de beneficio habente curam habitum; & de beneficiis incompatilibus. Publicationem in impetratione certo modo non esse necessariam. Utrum obtinens novum titulum, teneatur novam capere possessionem, si titulus sit confirmatorius primi.

SUMMARIUM.

- 1 Privatio beneficiorum ipso iure, in quibus casibus, & pro quibus delictis inducatur, & num. 5.
- 2 In quibus casibus inducatur privatio beneficij per solam Iudicis sententiam, & num. 7.
- 3 Pro homicidio, imò & pro parricidio nemo privatur beneficij ipso iure. Contra num. 12.
- 4 Crimen assassinij inducit privationem beneficij ipso iure.
- 5 Receptatores privantur beneficiis ipso iure in

- 6 assassinio. Intellige interveniente dolo, num. 7.
- 8 Assassinium non dicitur, nisi fiat mediante pecunia.
- 9 Privatus ipso iure beneficiis, non potest resignare etiam ante sententiam.
- 10 Quid si privatus per sententiam appellaverit, & post appellationem resignaverit.
- 11 In Gallia, licita est etiam resignatio ante sententiam, si beneficium non vacet ipso iure.
- 12 Non modo simplex resignatio, sed etiam in favorem licita est, in non vacantibus ipso iure.
- 13 Resignatio Beneficij ipso iure non vacantis, sit coram Papa; dimissio vero coram Ordinario.
- 14 Quæ clausula apponi debeat, ut delinquens in præiudicium impetrantis resignare non possit.
- 15 In impetratione fieri debet mentio litis pendentis super accusatione. Et num. 35.
- 16 Accusatus potest resignare etiam post conclusum in causa, quando non privatur ipso iure.
- 17 Accusatus potest resignare in favorem coram summo Pontifice, etiam post conclusum in causa, secundum anteriorem sententiam: licet alij contrarium sentiant.
- 18 Resignari non potest beneficium post impetrationem, si illa devenit ad notitiam possessoris, propter illius malam fidem, & propter clausulam decreti irritantis.
- 19 Contrarium tenuit Garz. cuius sententia reprobatum num. 21. licet opinio Garzia sit in iure prior, sed communis est in contrarium.
- 20 Quando privatio oritur ipso iure, interim tamen ante sententiam declaratoriam facti, possessor manutendus est.
- 21 Sententia condemnans ad poenam ratione delicti, non operatur privationem in iis quæ illam non inducunt ipso iure, nisi privatio expresse per sententiam declaretur.
- 22 Quando privatio inducitur ipso iure, sufficit sententia condemnatoria delicti, absque expressione pene privationis.
- 23 Sola condemnatio ad carceres perpetuos non infert poenam privationis beneficiorum.
- 24 Omnis gratia in qua falsum narratur, nulla est, & invalida.
- 25 Simonia non committitur punibilis, nisi probata conventionione, & illius effectuatione.
- 26 Reservatio beneplaciti summi Pontificis omnem Simoniam excludit.
- 27 Amplia, ut etiam hoc procedat in beneficiis Gallia.
- 28 Fallit, si beneplacitum fuerit reservatum duntaxat animo fraudem obreptendi.
- 29 Impetratio beneficij falso expresso nomine nulla est.
- 30 Quæ sit vis illius clausule, Quod major expressio fieri possit in literis.
- 31 Qualitas Doctoris dicitur confrontatio aquivoca, quia pluribus convenire potest.
- 32 Quando duo reperiuntur ejusdem nominis, identitas debet probari per demonstrationes concludentes, & non dubias, seu equivocas.
- 33 Impetrans debet facere mentionem aliorum beneficiorum quæ obtinet, alias gratia est nulla.
- 34 Amplia, ut exprimenda sint beneficia obtenta, quantumcunque modici valoris.
- 35 In Gallia non debet exprimi quæ beneficia quis jam obtineat, quando agitur de collationibus Regiis.
- 36 Nec expressio obtentorum requiritur in permutationibus.
- 37 Quantitas beneficij curati habitum, non est exprimenda in impetratione.

32 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

- 41 In Gallia contrarium observandum est; & qualitas beneficii curati habitu exprimenda.
- 42 Duo beneficia uniformia sub eodem tetto possideri non possunt.
- 43 Per pacificam possessionem secundi incompatibilis, vacat primum ipso iure.
- 44 In Gallia tamen primum incompatible, non vacat nisi post annum.
- 45 Primum beneficium habens tantam curam habitalem, non vacat per adeptionem secundi.
- 46 Duo capellania sub eodem tetto, sine summi Pontificis dispensatione possideri nequeunt.
- 47 Ut primum beneficium vacet, requiritur pacifica possessio secundi incompatibilis.
- 48 Canonicatus infert sine alia expressione stallum in choro, & vocem in capitulo.
- 49 Regula de publicandis, locum habet dumtaxat in resignationibus & cessionibus.
- 50 Nova provisio novam possessionem exigit. Intellige ut num. 52.
- 51 In beneficalibus datur manutentio, non obstante quod titulus sit discoloratus.
- 52 Causam possessionis mutare licet in beneficalibus, absque nova apprehensione.

VARIÆ aliæ proposita fuerunt decidendæ quæstiones, super impetratione quorundam beneficiorum sutorum in partibus Galliæ. Et primò quidem, utrum Sacerdos qui mandaverat fieri assassinium in persona alterius Sacerdotis, posset resignare sua beneficia in præjudicium ejus, qui illa uti vacantia impetraverat. Et quid de receptatoribus homicidarum, seu assassinatorum statuendum esset.

Secundò, utrum ille qui obtinuit à summo Pontifice dispensationem, ad effectum duo incompatibilia beneficia possidendi, possit uti effectu gratiæ, si falsum narraverit.

Tertiò, utrum beneficium illius, qui pecunias sub beneplacito Sanctissimi D.N. Papæ, pro ipsius adeptione promisit, jure impetrari possit ex capite simoniæ: maxime homologatione, post longum tempus in vim mandati annum excedentis concessa.

Quartò, utrum impetratio facta cum errore circa nomen proprium sit valida.

Quintò, utrum accusatus in mandato ad resignandum, teneatur de accusatione expressam facere mentionem.

Sextò, utrum impetrans beneficium, veluti Præposituram, teneatur mentionem facere, seu exprimere aliud beneficium habens curam habitu.

Septimò, utrum quis possit obtinere in eadem Ecclesia beneficium habens curam habitu, simul cum duabus capellaniis absque dispensatione.

Octavò, an obtenta gratia si neutri, beneficia incompatibilia ante gratiam posset, statim vacare censcantur.

Nonò, utrum necesse sit in impetratione Præposituræ, exprimere quod Præpositus habeat vocem activam, & passivam in capitulo.

Decimò, utrum impetratio remaneat sine effectu, si intra tempus requisitum juxta regul. Cancell. de public. resign. non fuerit publicata.

Ultimò, utrum ille qui semel impetravit, & vigore commissionis in forma dignum arbitramur, fuit approbatus; si novam provisionem obtineat, novum capere possessionem teneatur; aut aliàs quomodo hoc casu procedendum sit.

Prima quæstio, pro vera & distincta resolutione, quædam exigit supponenda. In primis ergo notandū est, privationem beneficii duobus modis accidere

posse. Primò quidem, privatio inducitur ipso jure. Secundò, per solam Judicis privationem, & sic factio hominis legalem poenam imponentis, & sententiam declaratoriam profertentis. Ipso jure vacant beneficia per obitum: per resignationem: per alterius beneficii incompatibilis affectuionem: per matrimonium: per religionis professionem: ob non promotionem ad sacerdotium intra annum, in parochialibus: ob Prælati ad aliam Ecclesiam translationem: si electus intra mensem, à die sibi præsentatæ electionis, illi non consenserit; vel electionis confirmationem infra tres menses à die præstiti consensus non obtinuerit: si electus, vel præsentatus ante confirmationem, vel institutionem, administrationi per se, vel per alium se ingesserit: Item per promotionem ad Episcopatum, adepta possessione, & consecratione sequuta; vel lapso tempore ad illam petendam præfixo: si quis militiæ seculari se adscripserit: (quamvis hoc hodie parum observetur in Gallia:) si quis beneficii possessionem violententer adeptus fuerit: si lequestrum vigore Clemen. 1. de sequestr. possess. appositum violaverit: si beneficiatus ab Ordinario monitus, titulum suum non exhibuerit: si beneficium pro delecto habuerit: si in hæresis crimen incidit, aut hæreticorum factor fuerit: (quid tamen circa hoc servetur in Gallia, diximus supra cap. 4. n. 3.) Item vacant ipso jure beneficia, ob simoniam realem; non tamen ipso jure vacant ob solam conventionalem beneficia obventa. Rursus propter crimen læsæ majestatis, falsitatis litterarum apostolicarum, percussions Cardinalis, vel Episcopi, assassinium, occisionem Rectoris suæ Ecclesiæ, carcerationem clericis donec beneficium suum resignaverit, administrationem tempore suspensionis, sodomiam. Item si resignans in infirmitate constitutus, per viginti dies non supervenerit si resignatarius intra tempus præfixum non publicaverit, aut in Gallia aliud non fecerit, quod publicationis instar sit, (de quo diximus cap. 13. n. 18.) Si parochialis provisio contra formam constitutionis Pij V. concessa fuerit: si quis pro alio eximio se supposuerit, aut beneficium seu pensionem sub hac suppositione obtinuerit: si Antipapæ, vel hæretici adhæserit: si Papa ad beneplacitum confectus mortuus fuerit: si beneficium per summum Pontificem ad tempus collato, Pontifex ipse mortuus fuerit: si qui ad nutum contulit, suam concessionem revoverit: si provisus fuerit depositus, aut privatus beneficio: si ante litterarum expeditionem, beneficium à Papa collati possessionem apprehenderit: si in Romana curia litigantes, aut Judices, Advocatos, Procuratores aut Notarios eorum, contra Alexandrinæ constitutionis prohibitionem offenderit: si per annum saltem in excommunicatione quis infortuitus: si adversus decretum de dimittendo, beneficium ultra tempus in eo definitum possederit: si quis ad ordines per saltum, vel extra tempora, aut sine dimissionis promotus sit. Item propter confidentiam, aut si fundator ita disposuisset, seu constitutione, aut statuto cautum esset; & ob malam valoris expeditionem. Quos omnes vacationis ipso jure beneficii modos, exponit ad longum Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glof. 15. à num. 3. usque ad 134.

Secundus modus vacationis beneficiorum est: quando non ipso jure vacant, sed dumtaxat per Judicis privationem, & sententiam. Quod regulariter accidit in delictis non exceptis, veluti si agatur de homicidio non qualificato, de sacrilegio, de publico concubinato, de incendiario, perituro, residere potente, bannito, & aliis, de quibus per Rebuff. in pra-

- si sit, de mod. amit. benefic. num. 50. usque ad fin. Item si agatur de adulteris, incestuosis, incorrigibilibus, aleatoribus, furibus, ululariis, stupratoribus, & omnibus aliis gravia crimina perpetrantibus, dummodò tamen talis poena exprimitur à jure, aliàs non: Rebuff. in praxi, d. tit. de mod. amit. benefic. n. 62. Gonsal. loc. cit. num. 139.
- 3 Secundò supponendum est, quod licet, ut supra diximus, pro simplici homicidio non inducatur privatio beneficiorum ipso jure, etiam si ageretur de parricidio, quicquid dixerit Rebuff. in tract. de pacif. possess. num. 265. quem citat & reprehendit Gabriel cons. 196. n. 7. vol. 1. Ubi etiam loquitur de eo, qui occiderat patrem suum spiritualem.
- 4 Tamen quando agitur de assassinio, certum est induci privationem beneficiorum ipso jure, propter atrocitatem criminis: ut habetur in cap. 1. de homicid. lib. 6. Massob. in praxi habenda concurs. requisi. 1. dub. 2. num. 30. † Ubi omnes casus vacationis beneficiorum ipso jure recenset usque ad numerum 63. Et à d. num. 63. recenset casus, quibus beneficia vacant de facto tantum, quæ etiam omnia enumerantur apud Cokier ad Reg. 18. Cancell. gloss. 7. num. 20. usque ad fin. illius glossæ.
- 6 Et quemadmodum propter assassinium, beneficia vacant ipso jure; ita & beneficia illorum, qui assassinos receptaverint, eadem ratione vacare censenda sunt, per text. expref. in d. cap. 1. de homicid. in 6. in illis verbis, per assassinos interfici fecerit, vel etiam mandaverit, aut eos receptaverit, vel defenderit, seu occultaverit.
- 7 Constituta tamen differentiâ inter eos qui receptantur, & qui receptatos habuerunt, quia receptatio non committitur, nec punitur sine dolo, & mala intentione, ut explicat Farinac. de Consulor. q. 133. n. 55. Gub. conf. 28. n. 10. & seqq.
- 8 Supponendum est tertio, quod de essentia assassinii est, ut fiat interveniente pecunia, alioquin non dicitur assassinium; nisi tamen aliquid promitteretur, quod esset loco pecunie. Farinac. de homicid. q. 123. num. 19. & seq. n. 41. & n. 53. & seq. ubi bene hanc materiam explicat.
- 9 Supponendum est quarto, inter plurimas differentias quæ proponuntur vacationis beneficiorum ipso jure, aut per sententiam declaratoriam; hanc afferri solere: quòd qui ipso jure privatus est beneficio, illud resignare non potest; qui verò non ipso jure privatus est, sed privandus, potest resignare etiam post accusationem, & aliàs donec sententia lata fuerit in rem judicatum transacta. Gonsal. ubi sup. gloss. 15. num. 146. & 147. ubi plures allegat. Rebuff. in d. tit. de mod. amit. benefic. num. 51. Ro. decif. 377. num. 1. part. 3. recent. & est indubitata regula apud omnes DD. † Si tamen post latam privationis sententiam, à qua fuerit appellatum, condemnatus resignaverit, talis resignatio erit, in pendentem: quia si resignans pendente appellatione mortuus fuerit, aut si sententiam absolutoriam reportaverit, valebit resignatio: at si gratiam à Principe, aut alio ad id potestatem habente obtinuerit, irrita remanebit resignatio: si denique sententia privationis in gradu appellationis confirmata fuerit, resignatio pendente appellatione facta, per viam retractionis censetur invalida tantum ab initio, l. post contractum capitale crimen, jura l. si aliquis, ff. de donat. caus. mort. & ita referunt sensisse quendam ad regul. de infirm. resignant. num. 379. licet contrarium teneat Garz. de benefic. part. 1. cap. 3. num. 95.
- 11 Quod autem mox dictum est de privationis sententia, adversus beneficiatum delinquentem regula-

riter requisita, ad hoc ut beneficio careat, etiam in Gallia tribunalibus observatur, teste Maynard. lib. 1. quest. jur. scrip. cap. 61. qui post Præpositum in cap. studeat, 50. distinct. asserit post commissum capitale crimen, ante tamen sententiam condemnatoriam, licitam esse resignationem beneficii; vel etiam post latam sententiam, si ab ea fuerit appellatum: Rebuff. in tract. de pacif. possess. num. 262. alias 314. Charond. lib. 1. respons. 22. in fin. † quanquam Maynard. in d. cap. 61. inter delicta ob quæ beneficium vacat ipso jure, enumeret parricidium, & alia quædam delicta, quæ non omnia videntur secum afferre beneficiorum privationem ipso jure, ut supra ostendimus n. 3. post Gabriel. d. cons. 197. lib. 1. His non absimilis est resolutio Pelei lib. 1. action. forens. 31. Theven. ad Consil. Reg. lib. 1. tit. 22. art. 5.

Supradicta ampliatur, ut etiam sit licita resignatio in favorem, ante latam privationis sententiam, in beneficiis ipso jure non vacantibus. Rebuff. de pacif. possess. num. 263. alias 316. Felin. in cap. inquisitionis, num. 4. de accusat. Garz. de benefic. part. 1. c. 3. num. 64. † Intellige si resignatio fiat coram Papa; nam si coram Ordinario, fieri debet simplex beneficii dimissio: cum nemo dubitet resignationes in favorem fieri non posse coram Ordinario, sed nec coram Legato: add. ad Lovet. lit. C. num. 40. Reliqua hanc materiam concernentia, fuse discutit Garz. de part. 1. cap. 3. n. 62. & multis seqq.

Supponendum est quinto, in casibus in quibus beneficia non vacant ipso jure, posse impetrationem valide fieri cum clausula sequenti, quæ impedit quominus delinquens possit resignare in præjudicium impetrantis; videlicet cum decreto, quod resignatio cedat in favorem impetrantis: quæ clausula facilius conceditur, quando accusatus fuit condemnatus per primam sententiam; raro autem conceditur, antequam prima sententia condemnatoria lata fuerit: ut notavit Cokier ad regul. Cancell. 45. num. 8. Farin. de homicid. quest. 119. num. 91. Garz. d. part. 1. cap. 3. num. 112.

Supponendum est sexto, quod licet post commissum crimen, resignatio in favorem coram summo Pontifice fieri possit, ut supra diximus; hoc tamen intelligendum est, ut procedat, dummodò in tali resignatione fiat mentio litis pendentis: aliàs resignatio nulla erit. Rebuff. in d. tit. de mod. amit. benefic. n. 52. in fin. Farin. l. q. 119. n. 76. & 77. Mar. Anton. lib. 2. var. resol. cap. 112. resol. 70. vers. primo.

Septimò supponendum est, quod accusatus de delicto, ex quo non oriatur ipso jure beneficii privatio, resignare potest etiam post conclusum in causa. Quod indubitatum ego existimo; si enim, ut mox dictum est, resignare potest etiam post primam & secundam sententiam, donec intervenerit res judicata; multò fortius resignare poterit post causæ conclusionem, & sic ante sententiam. † Sed difficultas est, utrum post conclusum in causa, possit resignatio fieri in favorem? Ratio dubitandi est, quia aperiretur via fraudibus, atque ideo Paris. censuit solam simplicem hoc casu renunciationem admittendam esse, in tract. de resign. benefic. lib. 3. quest. 16. num. 42. Farinac. d. q. 119. num. 80. & 81. Maxime quia vix possibile est, ut fama Rei apud graves viros læsa non fuerit; quo casu militare videntur quæ dicta sunt apud Garz. d. cap. 3. num. 69. atque ita ego consilui: sed revera hoc apud me maturius cogitantem, non transit sine magna difficultate; quia rationes illæ fraudis & infamiae, multò magis militante post latam sententiam: & tamen illo etiam casu, nihilominus accusatus resignare potest in favorem, si non fuerit inducta privatio ipso jure

jure: & per consequens verior videtur mihi sententia Garf. d. c. 3. n. 90. ut etiam ante conclusum in causa, resignatio coram Papa hoc casu fieri possit.

- 19 Supponendum est octavo, quæstionem esse admodum controversam; utrum valida sit resignatio beneficiorum, in quibus non fuit inducta ipso jure vacatio, quando delinquens habuit notitiam impetrationis adversus se factæ. Quod enim hoc casu resignatio fieri nequeat, propter malam fidem resignantis, tenuit Paris. de resign. lib. 3. quæst. 16. num. 35. & seqq. Peleus in Comment. Analit. de benefic. cap. 36. vers. non omnis, fol. mibi 126. Farinac. d. quæst. 119. n. 88. & 89. idque propter vim & efficaciam decreti irritantis, apposti in impetrationis rescripto; quæ clausula nullam & invalidam reddit resignationem postea factam. Boër. decis. 205. num. 8. Lancel. de attent. part. 2. cap. 5. num. 12. & 13. quia, inquit, resignatio facta inquisitione pendente, ab eo qui verisimiliter sciebat se privandum esse, non valet: idem Boër. decis. 2. num. 5. Joan. Bapt. Cost. de fact. scient. & ignor. cent. 2. distinct. 44. Et hujus sententiæ Author fuit Anton. de Butrio conf. 43. circa fin. vers. sed hic non proponitur scientia: & Ludovic. Gomef. ad regul. de annali, quæst. 42. vers. est tamen advertendum. Aufser. in not. ad Capell. Tholos. decis. 436. in princ. idem tenet Felin. in cap. in nostra 32. num. 38. vers. idem mandatum Papa, de rescript. Lancel. de attent. cap. 5. num. 12. Cokier ad regul. de Annal. 32. num. 30.

- 20 Contrariam tamen sententiam amplectitur Garf. d. part. 11. cap. 3. num. 84. cum nonnullis Doctoribus per eum citatis, quæ sententia magis in jure fundata videtur: quia sive sciat quis, sive ignoret, dum beneficium ante privationem resignat amico vel consanguineo, nulla interveniente confidentia aut alia simili fraude, jure suo utitur, cum beneficium nondum vacat: & per consequens nemini facit injuriam, l. non fraudantur, ff. de reg. jur. cessat ergo illa fraudis consideratio. Et ad objectionem petitam ex decreto irritanti, bene respondet Garf. num. 85. decretum illud operari dumtaxat, si & quantum casus privationis advenerit, & non alias: cum igitur tempore resignationis nondum eveniret casus privationis, non potest etiam adesse aliquis effectus decreti irritantis: alioquin eodem modo decretum operaretur, existente ignorantia resignantis, quia sive sciret impetrationem, sive ignoraret, semper decretum illum afficeret, quia afficit ignorantes: cap. dudum, de præben. in 6. cap. 1. de concess. præben. Et cum beneficium nondum vacet, donec lata fuerint tres conformes sententiæ super illius privatione, non videtur impediri illius resignatio, cum impetratio illius nondum vacantis, nulla sit: & in hoc nihil faciat scientia vel ignorantia possessoris, stante impetrationis nullitate, de qua per Gonzal. ad reg. 8. gloss. 15. num. 148.

- 21 Cæterum, si negotium ex pluralitate Doctorum judicandum sit, prior sententia prævalebit, quam communem esse post Paris. testatur Farinac. d. quæst. 119. num. 88. existimans ab ea in judicando vix recedendum. Et secundum illam opinionem ego consilui, maxime quia agebatur de beneficio sito in Gallia, propter auctoritatem Boëtii seu Senatus Burdegalen. & Aufserii ad d. decis. 436. Capell. Tholos.

- 22 In omnibus autem casibus, in quibus privatio beneficii ipso jure inducitur ex causa delicti; certum est interim donec lata fuerit sententia declaratoria facti, possessorum manutenendum esse. Lotter. de re benefic. lib. 3. quæst. 18. n. 28. Rot. decis. 255. n. 2. part. 3. recent. & decis. 179. n. 9. in impressis post consil. Farinac.

Supponendum est nono, quod licet quis fuerit condemnatus ratione delicti, ex quo non venit privandus ipso jure; non carebit suo beneficio, nisi expressè in sententia pena privationis declarata fuerit: quia sententia est stricti juris, & nihil continet nisi quod in ea exprimitur. † Si verò agatur de crimine, ex quo pena privationis ipso jure irrogatur; sequitur privatio ex sola sententia condemnatoria delicti, quamvis in ea nihil de privatione dictum fuerit. Campanil. in divers. Jur. Canon. n. br. 11. cap. 23. n. 121. † Unde si quis ad penam perpetui carceris fuerit condemnatus, si nihil aliud in sententia dictum fuerit, non erit privatus beneficii: ut adversus Garz. et Lotter. de re benefic. lib. 3. quæst. 33. n. 58. Et ex his expedita est prima quæstio proposita.

Ad secundam quæstionem principalem Dixi, regulam esse generalem, omnia rescripta & gratias, in quibus falsum narratur; nullas esse, & invalidas, neque posse impetranter illarum effectu frui. Glor. in cap. quia circa, de consang. & affin. in fin. cap. dudum, §. insuper, de elect. Et obreptio ac subreptio vitiant ipso jure gratiam, cap. si signatorem, de præben. in Clement. cap. dudum, de privileg. Petr. Gregori. de rescript. lib. 1. cap. 15. num. 111.

Ad tertiam Respondi, ad hoc ut Simonia sit punibilis, necessarium requiri quod pecunia fuerit effectualiter soluta, vel aliquid aliud pecuniæ æquivalens præstitum: & quod talis solutio vel præstatio facta fuerit in executionem pacti, vel conventionis præcedentis: ita ut si duo illa requisita non concurrant, non sit locus pænæ alicui ob causam Simoniam infligendam. Rot. Roman. apud Ludovif. decis. 133. num. 10. & decis. 517. num. 30. copiose Farinac. conf. 75. per tot.

Et quamvis insimul probaretur tractatus pænæ, & illius effectus, & excluderetur tamen Simonia, & illius effectus, si summi Pontificis beneplacitum in concordia fuisset reservatum, qui totum summo Pontifice, si omnia bene expiaretur, nulla committeretur Simonia. Farinac. d. conf. 75. num. 19. 33. & 72. † Quod etiam in Gallia indubitan- tum est. Add. ad Lovet. lit. c. num. 40.

Quod tamen sano modo intelligendum est, si enim clausula illa, sub beneplacito Sanctissimæ, fuisset imposita, utpote si ante obtentum summi Pontificis beneplacitum, conventio fuisset executioni tradita, & pecunia soluta, aut alia res æquivalens tradita, non expectatâ homologatione; hoc casu committeretur Simonia. Mohedan. tit. de Simon. decis. num. 6. Rot. divers. decis. 673. part. 3. lib. 3.

Ad quartam debitationem Dixi, impetrationem cum errore nominis, seu sub alieno nomine propositam, invalidam esse; quamvis illam per errorem factam fuisse proponatur. Rot. decis. 16. de rescriptis novis, ubi dicitur, impetrationem factam pro Francisco Bernardino, qui nihilominus Joannes Bernardinus vocabatur, nullam esse; nisi tamen ex aliquibus circumstantiis, veluti ex designatione officii, aut dignitatis ipsius impetrantis, certitudo & identitatis personæ evidenter colligi possit: ut bene expiatur Ricc. Collect. 1496. super l. si quis in fundi vocatus, ff. de legat. 1. & Barbos. in cap. in nostra 32. super l. & 7. de rescript.

Clausula verò illa, quod nomen & cognomen verior expressio fieri possit in literis, nihil jure, quando nomen impetrantis male fuit expressum. Rebuff. in 2. part. signat. in verb. nomen & cognomen, num. 4.

Cæterum in casu proposito, qualitas Doctoris adjecta

- adfecta nomini erroneo, non est talis ut possit personam certificare, & gratiam validam reddere; quia est qualitas æquiuoca, quæ potest pluribus aliis personis conuenire. Si tamen duo essent ejusdem nominis, quorum vnus esset Doctor, alius non; ista expressio Doctoratus videretur sufficiens ad dignoscendum vtri ex duobus facta esset collatio: alioqui si remaneat æquiuocum, gratia est nulla: non enim resignationes & confrontationes dubiæ & æquiuocæ in iure admittuntur, ad probandam identitatem: sed probatio debet esse concludens, quando duo eiusdem nominis, & cognominis reperiuntur. *Malcard. de probat. conclus. 875. n. 2. Gratian. discep. foren. 554. num. 58. Peregr. de pñcom. ar. 44. numero 46. vers. quare vis huius negotij.* Vbi dicit huius negotij vim ad hoc reduci, an vltra nomen proprium concurrat aliqua alia qualitas, quæ vni conueniat, & non alteri: nam dispositio in eo verificabitur, nisi ex aduerso probetur alium extrare, cui eadem qualitas conueniat: tunc enim probatio redditur dubia, & sic insufficientis ad probandam identitatem; pro cuius verificatione necesse est probare duas saltem demonstrationes, quæ vni tantum conueniant. *Marefcot. lib. 1. var. resol. cap. 12. n. 32.*
- 35 Quintæ quæstionis resolutio pendet ex notatis supra num. 16. nempe quod omnino necesse est exponere summo Pontifici, qualiter resignans fuit de tali crimine accusatus: & quod super eo penderet, aliis nulla est impetratio: *Rebuff. in praxi, tit. de mod. amitt. benef. num. 5. in fin. Farinac. d. quæst. 19. num. 76. & 77.*
- 36 Ad sextam quæstionem Dixi, nullum esse dubium, quin impetrans beneficium teneatur mentionem facere aliorum beneficiorum jam obtentorum, alias impetratio nulla erit, cap. cum adeo, & ibi DD. de Rescript. cap. de multis, de praben. Menoch. de arbit. cas. 201. num. 41. Barbof. in cap. ad audiendam, 1. num. 3. de Rescript. Ioan. Selu. de benefic. part. 3. quæst. 11. num. 1.
- 37 Tomet. in ar. benef. lib. 2. n. 60. Quod procedat etiam si beneficia jam obtenta essent quantumcunque modici valoris. *Monald. conf. 92. n. 1. & 2.* Hoc tamen non procedit in Gallia, in Regijs collationibus, in quibus non sunt exprimenda prius obtenta. *Lbuer & ibi add. lib. 2. num. 3. & sicut nec in permutationibus. Idem ibid.*
- 40 Sed maior est difficultas, vtrum qualitas beneficij curati habitu, sit exprimenda pro validitate provisionis. Verbi gratia, si beneficium ex primæua sui origine haberet curam animarum, quæ tamen de præsentis non potest exerceri; quia propter bellum, aut aliam ob causam totus populus ab illo loco recessit. Pro negatiua, quod qualitas illa beneficij curati habitu, exprimenda non sit; fuit decisum apud Seraphin. *decis. 936. Gabriel. conf. 191. lib. 1. Cavaler. decis. 164. num. 2. Lotter. de re benefic. lib. 1. quæst. 20. n. 135. Garz. de benefic. part. 5. cap. 3. num. 99. & seqq.* ita ut certum sit, hanc opinionem in beneficiis fisis in Italia, aut in locis summo Pontifici immediatè subiectis, seruandam esse.
- 41 Sed in Gallia, & in curijs Parlamenti alio modo iudicatur; nempe omnino necessariam esse expressionem curæ, quantumvis habitualis. *Rebuff. in prax. tit. de dispensat. rat. etat. in verb. etiam si curam, vers. S. cum dō. additio ad Alexand. conf. 74. in verb. haberi, vol. 4. add. margin. ad Selu. de benefic. part. 3. q. 72. num. 2. vers. nota o. iter. Bley. de benefic. in tit. de simplic. & dupli. benef. n. 37.*
- 42 Ad septimam propositionem constituenda est regula, duo beneficia sub eodem tecto esse incompatibilia, si sint vniuersalia; veluti duæ Dignitates, duæ

Canonicatus, & similes. Ideo per pacificam ademptionem secundi, vacare primum ipso iure, per text. in cap. de multa, de praben. *Garz. de benefic. part. 1. c. 5. num. 182.* In Gallia tamen primum incompatible non vacat, nisi post annum. *Louer in collect. ar. rescript. lib. 1. n. 5. in fin. & ibi addit.*

Sed tamen per ademptionem alterius curati actus, non vacabit ex capite incompatibilitatis primum, quod solam curam habitualement habebat. *Rebuff. in d. tit. de dispensat. rat. etat. in verb. etiam si curam, vers. verum tamen. Rot. decis. 179. n. 2. part. 2. recentior.*

Quod ad Capellanas, teneri nequeunt plures sub eodem tecto, sine legitima dispensatione summi Pontificis; aliis dum secunda obtinetur, oportet omnino dimittere primam: *Garz. loc. cit. num. 22. & multis seqq. Ricc. decis. 156. part. 2.*

Ad octauam certum est, non statim per ademptionem secundi incompatibilis beneficij, vacare primum; sed ita demum si secundi possessio pacifica fuerit, nisi tamen possessor litem sibi in fraudem legis moueri procurauerit; aut per eum steterit, quominus pacificam secundi possessionem adipiscatur: ita *Garz. de benefic. part. 1. cap. 5. n. 100.*

Ad nonam. Sufficit exprimere, Præposituram habere canonicatum sibi annexum: nam eo ipso inferitur per necessariam consequentiam, ipsum Præpositum habere stallum in choro, & vocem in capitulo: ita ut non sit opus alia huius rei particulari expressione. *Seraph. decis. 474. n. 2. & decis. 1495. n. 2.*

Ad decimam, Respondetur non esse in illius declaratione diutius insistendum: cum nec constitutio de publicand. resignat. nec regul. Cancell. 14. loquantur de aliis provisionibus, quam de illis quæ sunt per resignationem, aut iurium cessionem. Et hoc indubitatum est.

Ad vltimam quæstionem resolutio hæc est. Si possessor titulum habeat saltem coloratum, licet obtineat rescriptum si *Neutri*, non tamen indiget noua possessione; dum, ut fieri solet, gratiam obtinet cum clausula *sine præiudicio iuris iam quæsti, & ius iuri addendo.* Sed si nequidem titulum haberet coloratum, noua indigeret possessionis apprehensione; quia in beneficiis nunquam admittitur vitiosus ingressus. Ita decidit *Cod. Fabr. lib. 1. tit. 2. de sacrosan. Eccles. defin. 13.* Quamuis aliter sentiat *Chassin. conf. 30. num. 13.*

Et in beneficiis dari debeat manutentio in summario possessorio illi, qui titulum habet, quamuis discoloratum. *Post. de manutent. obseru. 42. n. 28.* Verum Rota Rom. hanc sequitur opinionem, ut non sit opus noua possessionis apprehensione; sed licitum sit cuiusque, nouum titulum cum priorum accumulare; & causam possessionis sibi mutare, nulla noua apprehensione possessionis interueniente; & sic primam possessionem continuare, vigore novi tituli superuenientis. *Burat. decis. 117. num. 18.* quæ est repetita in *recent. 741. num. 8. part. 2. Lotter. de re benefic. lib. 2. quæst. 46. num. 21.* vbi plures decisiones ad hoc allegantur. Quod & in Gallia obseruatur ex *Papon. lib. 8. tit. 17. ar. 1.* quia licet ex pluribus titulis possit quis possidere, tamen vnica possessio sufficit, 1. 3. ex pluribus, ff. de acq. poss. *Rebuff. in prax. tit. 2. de subrogat. n. 28.* & potest possessio acquiri ex titulo invalido. Idem in tit. de rescript. *Etiam, & Perinde valere, n. 52.* & potest fieri acquisitio possessionis sine causa. *Bart. in l. quod meo, num. 1. ff. de acq. possess. lal. in l. 3. §. gen. nro, ff. eod. tit. & licet causa sit iniusta, ob quam possessio capta fuit; ipsa tamen possessio vera est. Rot. decis. 275. n. 5. part. 1. recent.*

CAPUT XXVIII.

Quæ sit subrogationis praxis in Gallia.

SUMMARIUM.

- 1 Subrogatio in beneficiis quomodo & quando obtineri possit, breviter enarratur.
- 2 In Gallia quomodo fiant subrogationes beneficiales. Et num. 11. remittitur.
- 3 Ex juris communis dispositione, collatio facta colliganti per viam subrogationis prævalet, si intra mensem obtineatur.
- 4 In Gallia collatores ordinarii beneficia litigiosa conferre solent. Et num. 6. & 8.
- 5 Litteræ subrogationis in Gallia obtinentur à Rege vel à Cancellaria.
- 7 Obtenia subrogatione, quomodo procedendum sit in Gallia.
- 9 Si duo subrogati invicem contendant, prævalet illi cuius iura sunt meliora.
- 10 Permutationes etiam super jure præsentis possunt fieri coram Ordinario, in Gallia.
- 12 Subrogatio peti debet intra mensem, non à die notitiæ, sed à die obitus.
- 13 Colligans non potest petere subrogationem, si annus fuerit elapsus; qui annus non computatur à die adeptæ possessionis, sed à die datæ tituli.
- 14 Fallit si petens subrogationem sit in possessione; tunc enim annus non currit in præjudicium possidentis.

1 Subrogatio in beneficiis nihil aliud est, quam alicujus in jus & locum alterius suppositio; quæ ad hoc inventa est, ut colligantibus novus non debeat adversarius: sed si unus ex illis cedat vel debeat possit alter colligans obtinere à summo Pontifice, vel Legato ad id potestatem habente, se supponi & subrogari in jus & locum sui adversarii, qui cessit jus suum alteri, vel mortuus est; dummodo id petat intra mensem à die mortis, aut à die præstiti consensuum numerandum: & si durante hoc mense, tertius quidam illud beneficium obtinuerit, prævalet concessio facta colliganti subrogato, quamquam & possit Papa tertium non colligantem subrogare, cum derogatione regulæ de subrog. colligant. vel etiam absque derogatione, quando colligans extra curiam decessit. Ita Rebuff. in prax. tit. de subrog. in princ. & num. 6. & alij D.D. super reg. 28. de subrogand. collig.

- 2 Sed in Gallia praxis subrogationis est omnino diversa. Et ideo alias requisitus super prioratu loci de Vachères, cujus occasione Mirallius duas subrogationes obtinuerat, unam in jus Caroli, aliam in jus Danielis, qui à Carolo resignationem habuerat, & ambo mortui erant lite pendente; adversus quem subrogatum contendebat Martinus, qui beneficium illud uti vacans per obitum impetraverat. † Dixi quod licet ex juris communis dispositione, beneficium illud non posset per alium quam per Papam, nec alteri quam colliganti conferri, per text. in Clement. unic. in l. pendens, cap. 2. od. tit. in 6. In Gallia tamen contrarium observatur: † Licitum enim est collatoribus ordinariis, beneficia litigiosa per obitum vel resignationem unius ex partibus colligantibus vacantia, conferre. † Quia collatione facta, im-

petrantur litteræ à Rege vel Cancellaria, ad effectum obtinendi subrogationem in jus & locum defuncti, vel cedentis. Petr. Gregor. in instr. rei benefic. cap. 40. num. 27. vers. in Gallia. Rebuff. in concordat. mand. Apost. §. declarante, in verbo successores, vers. præterea signandum est. † Conferunt enim in Gallia Ordinarii quæcumque beneficia, non obstante quod sint litigiosa. Adden. ad Parif. de resign. lib. 2. quest. 3. num. 105. Peleus in Analyti. cap. 37. vers. in hoc regno, fol. mibi 141. Ubi dicit, quod hodie non servatur in Gallia jus antiquum: sed statim mortuo beneficiario, confertur alteri beneficium etiam litigiosum per Ordinarium, vel per Papam. † Quod si quis fuerit subrogatus per Papam in jus alterius, accipit possessionem in vim subrogationis Papæ; & postea impetrat litteras Regias, quibus petit se subrogari in jus & possessionem ac instantiam mortui: nisi ipse jam esset in possessione: quia sufficit continuatio sine nova apprehensione, ut supra dictum est cap. præced. num. 111. † Et si prædictis opponatur, Ordinarius non habere potestatem subrogandi? Respondent Doctores Galli, non ab Ordinario, sed à Rege, & per litteras Regias subrogationem concedi. Et ita practicatur.

Unde pro resolutione casus propositi, concludendum erat, quod cum duo concurrerent petentes se ad subrogationem admitti, nempe Mirallius & Martinus; ille ex juris utriusque colligantis defuncti, hic ex propria impetratione; discutendum erat de titulis amorum, & is obtinere debebat, cujus iura essent meliora, ut decidit Papon. lib. 8. tit. 18. art. 7. Tornet. lib. 2. lit. 8. n. 46.

Præterea dixi Martinum licet potuisse permutare coram Ordinario, coram quo permutationes etiam de jure præsentis fieri possunt in Gallia, saltem de consuetudine: ut testatur addit ad Parif. de resign. lib. 9. tit. 16. num. 13.

Si quis autem plura juxta praxim Gallie circa subrogationes scire desideret: adeat Rebuff. in locis proximè citatis, nempe in prax. tit. de subrog. & in concordat. tit. de mandat. Apostol. §. declarante, in verbo successores.

Debet autem ab ipsis colligantibus peti subrogatio intra mensem, non à die notitiæ, sed à die obitus; adeo ut si post tempus illud petatur, succedat jus commune; ut prior privilegetur, posteriores sint invalidæ. Expill. Annot. num. 2. & 3.

Et non potest peti subrogatio per colligantem, si annus à data suarum provisionum fuerit elapsus: non dico à data capte possessionis, quæ in hac materia non inspicitur; sed à data tituli, add. ad Pap. lib. 8. tit. 17. art. 3. † Quod verum est, si subrogationem petens non possideat; nam eo possidente, non currit annus, ut post Rebuff. advertit add. ad Locut. lit. 8. num. 6.

CAPUT XXIX.

De nullitate interpretationis, ex eo quod non fuit expressum jus ad rem, quod impetranti super alio beneficio competebat.

SUMMARIUM.

- 1 Impetrans tenetur facere expressam mentionem aliorum beneficiorum quæ obtinet.
- 2 Expressum

2. Exprimi debent in impetratione beneficia, super quibus impetrans non habet jus formatum; sed duntaxat jus ad rem.
3. Resignare non potest quis beneficium, in quo nihil juris habet.
4. Incompatibilitas beneficiorum non nocet impetranti, sed ambo possidere potest; quamdiu durabit lis & possessio non erit pacifica.

Causa talis propositus fuit. Titius duas parvas capellanas possidens, impetravit certo modo quoddam beneficium regulare, cum decreto de suscipiendo habitum intra tres menses, & professionem regularem emittendo; dictasque capellanas dimittendo; dictum verò beneficium regulare semper fuit litigiosum.

Idem Titius postea canonicatum obtinuit, nulla facta mentione præmissorum, & illius possessionem adeptus est: in cuius possessionis adeptione se Tertius opposuit, prætendens se primo provictim de dicto canonicatu per resignationem; deinde verò per obitum.

Quæsitum fuit 1. utrum impetratio canonicatus sit valida. 2. utrum Titius possit dictum canonicatum resignare. 3. utrum beneficia illa incompatibilia simul tenere possit, cum sint litigiosa.

Respondi sine dubio impetrationem canonicatus factam per Titium, nullam esse; cum in ea non fuerit facta mentio obtentorum, quod tamen erat omnino necessarium: per text. in cap. si motu proprio 23. de prebend. in 6. Menochi. de arbitrar. cas. 201. n. 41. qui id ampliat num. 42. etiam si essent beneficia modici valoris. Diximus sup. cap. 26. num. 26. & 27.

Similiter quamvis impetrans non haberet jus plene formatum in aliquo beneficio, sed duntaxat jus ad rem; aut si beneficium de facto, non de jure possideret; teneatur nihilominus illud exprimere. Menochi. ubi sup. num. 43. Selu. de benefic. part. 3. quæst. 11. num. 4. Paris. de resignat. lib. 10. quæst. 2. n. 73. & 75. Garc. de benefic. part. 1. cap. 2. num. 122. & seqq. Ubi reprehendit Gonzal. contrarium sententiam.

Unde sequitur, Titium resignare non posse, cum nullum jus habeat in canonicatu, ob non factam expressionem beneficiorum obtentorum: & beneficium illud uti vacans, posse à Tertio impetrari. Paris. de resignat. lib. 2. quæst. 22. num. 6.

Si tamen obtenta expresserit in impetratione beneficij regularis, non nocebit illi incompatibilitas; cum durante lite non teneatur priora beneficia dimittere, ut diximus supra cap. 27. num. 47. & tradit Coker ad reguli 51. Cancellar. num. 9.

3. Clausula decreti irritantis inficit tam titulum, quam possessionem.
4. Non datur possessio etiam immemoralis in præjudicium exemptionis clericorum, & n. 7.
5. Derogatio specialis requiritur, ut fiat præjudicium privilegij clericalibus.
6. Otto requisita copulative concurrere debent in casibus, in quibus clerici collectari possunt.
8. Bona ad Ecclesiasticos transeunt cum onere suo, quando agitur de onere perpetuo & invariabili; secus si onus sit incertum, & variabile.
9. Vicelegatus nihil potest statuere contra jus commune.
10. Clausula, citra præjudicium jurium, suffragatur etiam in possessorio.
11. Clerici sunt immunes etiam ab impositionibus factis super carne, vino, & similibus.
12. Clerici bene faciunt, si component & transigant super collectis cum Universitatibus, quando ad sunt plures expensæ factæ pro communi utilitate clericorum & laicorum.
13. Clerici succedunt in onere collectarum, si bona emerint, aut acquisiverint sub pacto expresso illas solvendi.

Cum alias consuluissem pro immunitate Ecclesiasticorum ab onere collectarum, pro debitis communibus exsoluendis impostarum per communitates laicorum: tandem fuit lata sententia in favorem dictæ immunitatis. Pro cuius justificatione, respondendo ad dubia quæ contra Clerum proposita fuerant, Dixi in primis; non constare de quasi possessione collectandi: quia aderant tantum certi actus qui vel liti causam dederant; vel lite pendente facti fuerant; & ideo non sufficiebant, ut ex illis deveniretur ad manutentionem. Rot. decis. 533. num. 2. part. 1. recentior. & part. 2. decis. 36. num. 1. Cancr. lib. 3. var. resol. cap. 4. num. 95.

Et quamvis constaret de aliis actibus possessionis, non tamen possent suffragari in præjudicium ordinis clericalis, cap. quanquam, de Censib. authent. item nulla communitas. Cod. de Epis. & cler. Ruin. cons. 117. in fin. vers. non obstat postremo, vol. 4. Rot. decis. 72. num. 8. & 9. part. 1. recentior.

Præterea, propter clausulas irritantes contentas in bulla Cænæ Domini, non potest opponi aliqua possessio in præjudicium ordinis clericalis; tales enim clausule inficiunt titulum & possessionem. Cassador. decis. 1. de caus. possess. & propriet. Cod. Fabr. lib. 1. tit. 2. defin. 21. num. 3. & in proprio casu nostro Barbol. de Jur. Eccles. cap. 39. §. 5. numero 59. vers. septimo quæro. Et sane cum immunitas clericorum sit de jure divino, nulla possessio in contrarium opponi potest. Carol. de Grass. de effect. cleric. effect. 3. num. 114.

Quod præcedit, non obstante quacunque consuetudine, etiam immemoriali in contrarium, propter excommunicationem contentam in dicta bulla: Graf. d. effect. 3. num. 118.

Et quamvis in contrarium allegarentur quædam Bullæ Leonis X. & Clementis VII. necnon decisio Clementis VIII. relata per Mart. de jurisdict. part. 4. centur. 1. cas. 1. num. 52. Tamen dixi hæc non obstare; quia cum in dictis bullis nulla adesset expressæ derogatio privilegiorum clericis competentium: cum tamen constitutio illos non afficeret, nisi specialiter fuissent nominati. Ugolin. in tract. de censur. sum. Pontif. refer. cap. 18. §. 2. per tot.

Decisio verò Clementis VIII. non obstat; tum quia in casu illo collecta imponebatur autoritate summi

CAPUT XXX.

De immunitate Clericorum à collectis, tam pro bonis Ecclesiæ, quam pro patrimonialibus. Et in quibus casibus, ac quomodo collectari possunt per laicos.

SUMMARIUM.

1. Actus qui dederunt causam liti, vel facti fuere lite pendente, non sufficiunt ad manutentionem.
2. Possessorij actus adversus clericos particulares non suffragantur, in præjudicium ordinis clericalis.

Tom. I. Pars I.

summi Pontificis, quod hic factum non fuerat: tum etiam, quia ibi constabat notoriè, laicos non habere facultates sufficientes ad solvenda onera, ut legitur apud Mart. d. num. 52. & 53. quod in casu nostro non verificabatur.

6 Et quamvis clerici teneantur aliquando contribuere, non solum ad pestem & famem repellendam, sed etiam ad aliqua concernentia illorum utilitatem tamen illa contributio non debet fieri, nisi octo concurrentibus, quorum primum est, ut non collectentur nisi in subsidium, & deficientibus facultatibus laicorum. 2. Quod contributio fiat, consulto Romano Pontifice. 3. Ut constet impositionem fieri ex causa necessaria. 4. Ut deliberatio circa talem impositionem fiat convocato concilio tam clericorum, quam laicorum. 5. Ut pecunia pro qua imponitur collecta, fuerit consumpta, vel debeat consumi ad illum usum pro quo fuit imposita, & non ad alios. 6. Quod necessitas vel utilitas sit magna & urgens. 7. Quod negotium tangat directè Ecclesiam. 8. Ut agatur de necessitate communi inter clericos & laicos: quæ omnia copiosè tradit Carol. de Grassi. d. effect. 3. num. 227. usque ad 248. Et ferè omnia referuntur per Rot. decis. 42. à num. 3. usque ad 9. part. 4. recentior. & de dicta immunitate clericorum copiosè tractat Rot. decis. 338. per tot. part. 6. recentior. 7 Ubi numero 70. ostenditur, Rectorem non posse per suum consensum præjudicare Ecclesiæ, quamvis permiserit bona poni in catastro laicorum; quamvis etiam aliquo tempore persolveret collectas: quia non potuit præjudicare Ecclesiæ sine assensu summi Pontificis, ut ibi dicitur num. 77. Et sic fuit bis diligenter examinato articulo per Rotam Romanam resolutum.

8 Quæ immunitas extendenda est ad bona patrimonialia clericorum. Cum enim duo sint onerum genera, quædam certa, invariabilia & perpetua, ut sunt census & tributa; alia verò sint variabilia & incerta, quæ per æs & libram modò majora, modò minora imponuntur: si de primi generis oneribus agatur, certum est illa transire ad privilegiatos, ad quos res ipsa onere invariabili affecta pertransit: si verò de oneribus secundi generis, quales sunt collectæ, quæ pro ære alieno dissolvendo imponi solent, tunc res non transit cum suo onere: sed si privilegiatus succedat, utetur suo privilegio, quamvis requisiverit à persona non privilegiata. Rot. d. decis. 42. numero 11. 12. & 13. part. 4. recentior. Scott. in constit. Pontific. theore. 77. vers. porro bona patrimonialia. Bonacin. tom. 3. disput. 1. quæst. 19. punct. 3. num. 12. vers. sententia. Ubi plures allegat. Garz. d. effect. 3. numero 27. 28. & 32. Ubi dicit contrariam opinionem esse communiter damnatam.

9 Et quamvis in casu proposito allegaretur decretum quoddam, aliàs factum per Eminentiss. Cardinalem de Comitibus contra clericos: Respondi, non potuisse Vicelegatum derogare dispositioni juris communis. Rot. decis. 500. num. 4. in fin. part. 3. recentior. Honded. conf. 93. num. 70. vol. 2. 10

Maximè cum decretum illud factum fuisse proponeretur cum clausula, sine præjudicio juris partium, quæ illarum jura præservat etiam in summariissimo processu. Seraphin. decis. 810. num. 1.

11 Majus tamen dubium versari videbatur circa impositionem factam super carne quæ in publico macello vendebatur; cujus pretium dicebatur augeri mediantibus quibusdam pascuis communibus, quæ per universitatem dabantur macellaris: & non videbatur æquum, ut clerici utilitatem perciperent ex pascuis laicorum. Sed ad hoc responsum fuit, idem

jus competere clericis super pascuis communibus, quod laicis; & ideo Communitas nihil dabit macellaris plusquam ipsimet clerici, qui partem habebant in pascuis. Bertrand. conf. 92. vol. 3. part. 1. Et ideo si super pane, carne & aliis venalibus imponantur gabelle, clerici & personæ Ecclesiasticæ non teneantur contribuere, ut decidit Rot. decis. 159. num. 8. part. 7. recentior. dicens istam esse veram, & communem sententiam, quicquid alij dicant in contrarium.

Et ex his lata fuit sententia in favorem Ecclesiasticorum: circa quam tamen duo notanda esse existimo. Et primò quidem, quod cum magna pars impositionum, quæ fiunt per Communitates, maximè in statu Avenionensi & Comitatu Venaissino, fiant pro exsolvendis oneribus & debitis contractis ex causa belli, seu ad depellendam famem & pestem, & aliis in quibus de jure Ecclesiastici contribuere debent, non expedit ut clerici reddant se difficiles in contribuendo pro rata eos tangente, cum autoritate superiorum, & intervenientibus aliis de jure requisitis. Quemadmodum fecerunt Domini de clero, qui cum civitate Avenionensi transegerunt super modo solvendi collectas.

Secundò notandum est, quod licet clerici sint immunes à dictis oneribus, tamen ad illa teneantur, si in contractu acquisitionis ad eorum solutionem se obligaverint: quia Ecclesia licet sit immunis à collectis, non tamen est immunis à conventionibus ita tradit Cardin. Alban. in tract. de immunit. Eccles. num. 80. vers. nunc rationem illam, adden. ad Buzat. decis. 780. num. ult. col. ult. Rot. decis. 339. num. 62. part. 6. recentior. Sanch. in opere moral. lib. 2. cap. 4. disput. 57. num. 8. Ubi quod donans vel concedens in actu concessionis potest apponere legem quam voluerit, & Ecclesia tenetur illam observare, live in fraudem ipsius Ecclesiæ id actum sit, live non. Nic. Bellon. conf. 40. num. 4. & 5. Et onera quæ procedunt ex pacto inito cum autoribus clericis, à quibus ipse jus habet, dicuntur realia, & rem ipsam sequuntur, ut ostendit Barboz. de jure Eccles. cap. 33. h. 5. num. 37. Vide Dian. resolut. 82. tract. 2. vol. 1. & resolut. 44. & 45. Quid de prohibita introductione vectorum fructuum intra civitatem, idem Diana loquens de prohibitione ingressus vini forensis, resolut. 68. & 69. Carol. de Grassi. d. effect. cap. effect. 2. num. 315. Quid de taxa fructuum, Diana resolut. 71. Quid de consuetudine immemoriali, Diana loc. citato resolut. 96.

CAPUT XXXI.

An, & quando capellania requiratur privatum esse actu celebrantem, aut aptum ad celebrandum. Et quando, & ex quibus possideri queat per simplicem clericum.

SUMMARIUM.

- 1 Capellania non est Sacerdotalis, quamvis fundator dixerit, quod institutus in ea teneatur celebrare.
- 2 Amplius, ut hoc procedat, quamvis fundator mandasset presentari unum, qui sit idoneus.
- 3 Idem, si fundator dixisset institui capellanum, qui diu nocturne celebret divina officia, sicut ceteri.
- 4 Vel si dixisset, quod teneatur assistere processionalibus, & divinis officiis.

5 Capellania

- 5 Capellania dicitur Sacerdotalis, si ex verbis fundationis colligatur intentio fundatoris. Et ex quibus.
- 6 Nomen Presbyteri refertur ad simplices Clericos.
- 7 Fallit si testamentum fuerit latino idiomate conscriptum.
Sublimita, nisi testator esset imperitus; tunc enim larga sit interpretatio, num. 12. & vide num. 8.
- 9 Deciso Mantic. 129. in quibus terminis procedat.
- 10 Consuetudo interpretativa facit, ut simplices Clerici admitti possint, vel non, ad capellaniam.
Amplius licet consuetudo non esset præscripta, num. 11.
- 13 Quando capellania est Sacerdotalis, tenetur provisor de ea, per se ipsum inservire, & non per substitutum.
- 14 Curatus tenetur ad continuam residentiam, & celebrationem Missarum.
- 15 Cura est incompatibilis cum capellanis Sacerdotalibus, in loco ita remoto constitutis, ut utriusque servitio Parochus simul interesse non possit.
- 16 Virum in impetratione capellaniam necesse sit pro illius validitate exprimere, quod habet ordinem presbyteratus annexum.

Quæstio admodum practicabilis est, an, & quando capellania censetur Sacerdotalis, & requiratur quod provisor sit Sacerdos, & actu celebrans; an verò per simplicem clericum possit obtineri. In qua variè secundum facti contingentiam, Sacerdotalis esse, vel non esse, Respondi: attentis maximè verbis in fundatione appositis. Nam super testamento Domini quondam Petri de Villanova loci de Grans in Provincia provincie condito anno 1348. die 15. Maij. Dixi capellaniam per eum fundatam non esse Sacerdotalem; & in ea deserviri posse per substitutum, etiam si testator dixisset, quod institueretur capellanus qui singulis diebus celebrare teneretur. Quia licet nonnulli Doctores, ex illis verbis voluerint inferre capellaniam esse Sacerdotalem; & tamen contraria sententia prævaluit, & illam amplexa est Rot. Roman. existimans illam fundationem non continere præciliam Sacerdotii necessitatem, nec personalem residentiam; sed per alium fieri posse servitium in eadem capellania; ut notavit Burat. decis. 92. n. 2. & sega. Idque eo magis, quia Sacra Cardinalium Concilii interpretum congregatio ita sæpius declaravit, ut refert Gonzal. ad regul. 8. gloss. 5. n. 77. & 88. & testatur ibid. Burat. & qui subdit hoc procedere, quamvis testator voluisset quod præsentandus esset idoneus; quia idoneitas etiam considerari potest ad hoc ut per substitutum faciat celebrari. Idem tenuit Gratian. disp. 133. num. 10. & segg. & ubi loquitur in casu quo testator voluerat, quod Capellanus diu nocturne celebraret divina officia, sicut ceteri Capellani; referens ita per S. congregationem fuisse determinatum.

Unde nec obstat possidenti vigore dicti testamenti, quod testator voluerat provisor assistere processionibus & divinis officiis. Quia ista possunt exerceri per substitutum; idè non inferunt provisorum debere esse Sacerdotem. Rot. decis. 65. n. 2. part. 3. recentior.

Sed è contrario super testamento D. Berengarii Goffridi consultus eodem ferè tempore, contrarium respondi; nempe capellaniam per eum fundatam esse

Tom. I. Pars I.

Sacerdotalem, nisi præscriptio vel consuetudo obstarer in contrarium. Ratio est, quia testator claris verbis suam intentionem expresserat, mandans suum nepotem institui in dicta capellania, casu quo ad sacros ordines pervenerit, & Missam celebraverit, & interim voluit poni unum presbyterum sufficientem, donec ipse fuerit effectus presbyter, & missam novam celebraverit; si verò non pervenerit ad presbyteratus ordinem, &c. Quæ omnes clausulæ satis demonstrant illius intentionem fuisse, ut provisor de dicta capellania esset actu presbyter, sicut in similibus terminis respondit dicta Eminenti. Cardinal. congregatio, referente Barbof. de iur. Eccles. lib. 3. c. 5. n. 33. Et ita dixi capellaniam à dicto Berengario fundatam, per testamentum ab eo conditum die 17. Octobr. 1419. esse sacerdotalem.

Et eadem ratione, super alio testamento consultus Respondi, ex verbis fundationis apparere beneficium de quo agebatur, esse sacerdotale; quia testatrix usa fuerat his verbis: Volo & ordino quod de bonis meis fundetur una capellania, in Ecclesia parochiali sancti Amantii, in honorem beate Catharinæ, in qua quidem capellania dici & celebrari volo qualibet septimana tres missas: & eo casu adveniente, instituo & Patronos esse volo Propinquos meæ parentelæ, & quod patronus teneatur, & debeat providere de uno presbytero idoneo & sufficienti; & casu quo non reperiretur aliquis, qui dictæ capellaniam vellet inservire, nec onus celebrandi dicendo tres missas modo præmisso in se assumere, volo quod bona mea dentur amore Dei, tam operæ dictæ Ecclesiæ, &c.

Quia licet sæpius Rota Romana existimaverit nomen presbyteri posse etiam simplicibus clericis adaptari, ut colligitur in cap. vestra, junct. princip. cum fin. de cohabit. cleric. & mul. Mantic. decis. 129. num. 1. & 7. Tamen hoc non procedit, quando testamentum conceptum fuit latino idiomate, prout in hoc casu; tunc enim non refertur nisi ad insignitos ordine sacerdotali, per rationem allatam à Rolan. cons. 83. num. 21. vol. 3. Rot. decis. 14. num. 7. part. 7. recentior. ubi alii citantur: & Maximè quia illud testamentum, de quo agebatur, conditum fuerat à muliere, quæ vim & efficaciam verborum latinorum ignorabat: & propterea interpretatio fieri debebat secundum communem usum loquendi, & verba propriè, non autem improprie & fide intelligenda, l. fin. & ibi DD. Cod. de his qui ven. arat. imper.

Dicta verò decis. 129. apud Mantic. fundatur potius in observantia verbi dubii interpretativa, ut not. Barbof. de iur. Eccles. lib. 3. cap. 5. de capellan. num. 33. & Sicut etiam stante consuetudine interpretativa admittendi clericos, etiam non sacerdotes, seu in minoribus ordinibus constitutos, collationem capellaniam factam simplici clerico; validam esse determinavit Rot. d. decis. 14. n. 8. part. 7. recentior. & Adeo ut non sit necesse consuetudinem esse præscriptam, ut dicit Mantic. d. decis. 129. num. 2. Rot. d. decis. 14. n. 5. & 6. part. 7. recentior.

Et licet replicari possit, contrarium probari posse ex traditis per Gonzal. ad reg. 8. gloss. 5. num. 85. & 86. & Maximè quia testatrix erat ignara, & sic ejus dispositio largo modo intelligenda videbatur, ex tradit. per Mantic. de consuet. ult. vol. lib. 3. tit. 5. num. 7. & 8.

Non tamen ideo recedendum existimavi à præcedenti resolutione, quia Gonzal. ut & Mantic. videtur se restringere ad observantiam admittendi non presbyteros, cum tamen in casu proposito supponeretur semper provisos fuisse actu celebrantes, quæ consuetudo servanda est, ut tradit idem Gonzal. loc. cit. n. 107.

D 2 Sed.

Sed semotis omnibus prædictis considerationibus, hæc una sufficit ad declarandam mentem fundatricis, quæ colligitur ex verbis illis: Provideatur de sufficienti Presbytero; & casu quo non reperiretur qui vellent dictæ Capellaniam inservire, nec onus celebrandi dictas tres missas assumere, &c. quibus sic stantibus, debet provifus per se ipsum celebrare, & non per substitutum, præsertim junctis aliis supra adductis, quæ insimul, & non separatim consideranda sunt, ad eliciendam intentionem fundatricis. †

13 Debet ergo provifus actualiter & per se, non per substitutum deservire. Garz. de benef. part. 7. cap. 1. num. 86. & multis seqq. Barbof. de jur. Eccles. d. cap. 5. n. 33. & 34. Gonzal. d. gloss. 5. num. 100. Novar. lib. 1. quest. forens. cap. 115. Aliquid hæc de re diximus infra cap. 118. num. 26. & seqq.

Unde sequitur dictam capellaniam fundatam in Ecclesia loci de S. Chamas, esse incompatibilem cum

14 cura loci de Grans: † tenetur enim Curatus ex debito officij missas in sua Ecclesia parochiali celebrare, juxta Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 14. Barbof. de offic. & potest. paroch. cap. 11. num. 5. Cum igitur non possit simul duobus in locis constitui, & ex necessitate curæ teneatur ad continuam residentiam in loco de Grans, non potest satisfacere celebrationi missarum in d. Ecclesia loci de S. Chamas indictæ:

15 † Unde oritur incompatibilitas, Garz. d. part. 11. c. 5. n. 86. vers. sed id de residentia. Massobr. in prax. cons. requir. 1. dub. 3. n. 7. vers. nisi forte. Rot. Divers. decis. 483. n. 3. part. 1. ubi dicitur hoc habere locum quando residentia est continua; adeo ut si quis possit in utroque beneficio deservire, beneficia non dicantur incompatibilia, veluti si ex jure speciali, statuto vel consuetudine, residentia in utroque requiratur; quo casu per ademptionem capellaniam, vacant beneficia jam adepta, propter incompatibilitatem; ut dicit Card. Zabarel. cons. 3. ubi concludit quod licet canonicatus requiratur præcisam residentiam, non tamen est incompatibilis cum capellania habente onus annexum singulis diebus celebrandi missas; quia hoc onus potest se compati cum residentia requisita in canonicatu. Idem tradit Grivel. decis. Dolan. 89. n. 9. & 10. ubi dicit, quod si capellania habet onus coadjuvandi Parochum in cura animarum, dicitur requirere residentiam, & ex eo inducitur incompatibilitas; & nos superius cap. 12. copiose demonstravimus.

16 An verò, & quomodo in impetratione hujusmodi capellaniarum habentium ordinem annexum, aut onus celebrandi missas, vel requirementium personalem residentiam, facienda sit mentio harum qualitatum, resolvitur per sequentes conclusiones.

Prima, non esse necessarium quod in impetratione exprimatur, capellaniam habere annexum onus celebrandi missas, quia talis qualitas licet fuisset expressa, non ideo difficiliorem reddidisset summum Pontificem ad gratiam concedendam. Cum enim Judicis arbitrio relinquatur judicandum, utrum qualitas non expressa sit talis, quæ difficiliorem reddidisset Principem concedentem, consideratis scilicet negotij circumstantiis, ut tradit Rot. decis. 24. n. 8. part. 3. recent. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 21. num. 19. nullus Index existimabit expressionem oneris celebrandi missas, difficiliorem redditurum fuisse summum Pontificem ad gratiam concedendam; quia cum capellania sit beneficium Ecclesiasticum, & propter divinum officium detur beneficium, cap. cum secundum, de præbend. cap. fin. de præscript. in 6. potuit cogitare summus Pontifex capellaniam habere aliquod jus spiritualitatis annexum, Felin. in cap. in nostra 32. n. 9. vers. de tertio, de rescript. Cum etiam ipsum no-

men capellaniam, quodammodo præ se ferat celebrationem missarum. Rot. decis. 65. num. 1. part. 2. recentior.

Secunda conclusio; quamvis capella habeat annexum ordinem sacerdotii, non est necesse illud exprimere in impetratione: Imò sufficit quod provifus sit habilis actu, vel habitu ad illius ordinis susceptionem, cap. si pro clericis, & cap. ei cui, de præb. in 6. Rot. d. decis. 65. n. 2.

Tertia conclusio, quamvis capellania requirat residentiam, non tamen necessarium illius qualitatis fieri debet mentio in impetratione: quia residentia de jure communi inest omnibus beneficiis, qualitates autem quæ insunt de jure, sunt notæ summo Pontifici ideo non sunt de necessitate exprimendæ. Selv. de benef. part. 3. quest. 12. n. 12. & ita decidit Rot. d. decis. 65. n. 1. vers. quo verò ad residentiam.



CAPVT XXXII.

De jure patronatus hæreditario, gentilitio & mixto: & quomodo voces patronorum debeant computari, quando fit præsentatio.

S V M M A R I V M.

- 1 Jus patronatus quando sit gentilitium, hæreditarium vel mixtum.
- 2 Qualitas hæreditaria non est incompatibilis cum jus patronatus gentilitio.
- 3 In dubio jus patronatus censendum est hæreditarium.
- 4 In gentilitio succeditur in capita, in hæreditario in stirpes.
- 5 In gentilitio succedunt qui sunt proximi utique successoris, exclusis remotioribus.
- 6 In hæreditario mille computantur pro uno quem præsentant.
- 7 In gentilitio quilibet suum caput constituit, sed remotiores excluduntur à proximioribus, num. 22.
- 8 Explicatur sententia Barbofæ, & aliorum, qui dicunt jus patronatus relitum per donatum vel legatum, acquiri in capita. Et num. 12. contrarium verius ostenditur, excepto jus patronatus gentilitio.
- 9 Hæredes ex inæqualibus portionibus succedunt tamen equaliter in jus patronatus. Fallit quando voces sunt æquales, quia præsentatus ab eo qui majorem habet partem hæreditatis, præferatur, num. 11.
- 10 In gentilitio post primos vocatos, alii succedunt in stirpes. Limita, nisi familia esset vocata tamquam unum corpus, & collegialiter, n. 14.
- 11 Si duobus corporibus competat jus patronatus, quodlibet corpus pro uno tantum jure numeratur.
- 12 Quæ requirantur ut jus patronatus sit mixtum et gentilitio & hæreditario.
- 13 Jus patronatus mixtum non potest transferri, nisi deficiente tota familia vocata.
- 14 Finita familia jus patronatus transit ad hæredes extraneos, nec Ecclesia libertatem acquirit.
- 15 In jus patronatus mixto succeditur in capita, licet

Quæst. & Resol. benefic. Cap. XXXII. 41

et non sit purè gentilitium; in eo tamen filii emancipati non admittuntur vivis parentibus ad præsentandum, secus in purè gentilitiis.

20 Virum filius in iurepatronatus gentilitio representet personam patris, & quid de nepote respectu patris, num. 21.

22 Eadem ratio representationis locum habet in iure patronatus, quæ in profanis successionebus observatur.

23 In iurepatronatus successione consuetudo attendenda est.

24 Quando agitur de derogatione qualitatum fundationis, maior pars patronorum non præjudicat minori; sed unius oppositio derogationem impedit.

25 Permutatio non exigit consensum patroni, sed sufficit illius requisitio; quod tamen in Gallia non admittitur, nec valet permutatio renuente patrono, num. 26.

27 In Gallia non admittitur derogatio iurepatronatus laicalis pro medietate.

28 Praxis computationis vocum in iurepatronatus hereditario.

29 Data paritate vocum, locus est gratificationi.

30 Praxis computationis vocum, quando unus ex patronis fuit institutus hæres, aut aliter successit comparationis; & quando debeant fieri plures uncie in iurepatronatus, sicut in successionebus hereditariis.

31 Verum qui sunt de alio corpore, possunt adherere voci aliorum patronorum alterius corporis: & in hoc casu voces conjunguntur cum alia voce perfecta. Resolvitur opinio Peregrini.

32 Sed tamen contrarium iudicatum fuit in Rota Romana, quia maior pars minus spiritus absorbet minorem, & minor pro nihilo reputatur.

Alia decidenda fuit quæstio super testamento D. quondam Berengarii Goffidi, de quo præcedenti capite actum fuit; nempe utrum illud iurepatronatus esset hereditarium, vel gentilitium; & quomodo voces plurium successorum deberent computari. Quæ quæstio, cum sæpius occurrat in praxi, ideo accuratius examinanda est.

Itaque supponendum est primò, iurepatronatus quoddam esse hereditarium, quod videlicet transit ad quoscumque hæredes, etiam extraneos; aliud verò gentilitium, seu familiare, quod solum transit ad eos qui sunt de certo genere, seu familia; quævis non fuerint hæredes instituti: aliud denique mixtum, quod duo requirit in persona successoris; nempe ut sit hæres, & de familia. Qualitas enim hereditaria non adversatur juri gentilitio, & familiari; & hæc mixtura sufficit ad exclusionem extranei; ad instar feudi, quod potest esse in parte hereditarium, & in parte ex pacto, & providentia: Rota decis. 247. n. 5. in fine, art. 4. recent. post Cardin. in Clement. plures, de iurepatronatu, colum. fin. & alios ibi allegatos.

In dubio, iurepatronatus præsumitur hereditarium: ut tradunt DD. omnes in dicta Clem. plures, Rota decis. 756. n. 1. part. 2. recent. Scraph. decis. 456. n. 1.

In iurepatronatus hereditario, succeditur in stirpes: in gentilitio seu familiari, succeditur in capita; & quilibet de familia pro uno numeratur in dando vocem, quamvis non sit hæres: ut dicitur in Clement. plures, Rota decis. 251. num. 5. part. 2. recent. Ita tamen ut illi de familia admittantur ordine successi-

Tom. I. Pars I.

vo, & de gradu in gradum; quando in testamento vel fundatione adfuerint verba tractum temporis successuum importantia: juxta sententiam Cumanii in l. cum ita, §. in fideicommissio, ff. de legat. 2. & aliorum quos citat & sequitur Rota decis. 482. num. 2. part. 1. recent. Lotter. de re benefic. lib. 2. quæst. 21. num. 123, & 124. Ricc. in prax. decis. 199.

Et propterea, etiam si essent nulle personæ, quæ uni ex hæredibus in ejus portione successissent; pro una tantum voce computarentur, Duran. decis. Rota Romana 438. num. 12. Gratian. discept. forens. cap. 521. num. 14. Idque in iurepatronatus hereditario. Contra verò in patronatu gentilitio, qualibet persona suum caput constituit, & pro una voce computatur; Campanili in divers. juris canonic. rubric. 11. c. 13. n. 484. Burat. decis. 183. num. 4. & 16. Lotter. d. quæst. 11. num. 124. intelligendo ut supra quoad jus, sed usque quoad exercitium; quia proximiores præferuntur remotioribus, nisi aliter ex tenore fundationis, aut consuetudine colligatur: ut ibidem dicit Lotter. & Macerati. lib. 1. resol. 87. num. 1.

Quæ de iurepatronatus hereditario diximus, non procedunt in eo quod ex donatione aut legato acquiritur; nam in eo non succeditur in stirpes, sed in capita: ut tenet Ricc. in praxi iurepatronatus, decis. 210. n. 269. & collect. 1733. Barbosa loco citato, n. 70. Sed notandum est illos loqui de iurepatronatus legato vel donato familiæ, & jus ac fundamentum illorum sit potius in contemplationem familiæ, & sic videntur potius agere de familiari seu gentilitio; idcò contrarium verius est, ut infra dicitur num. 2.

In computandis autem hæredum vocibus, non est inspicendum pro qua parte quis fuerit hæres institutus; imò si tres fuerint hæredes, unus pro sex uncis, alius pro quatuor, tertius pro duabus; tantum ponderabit vox tertii, quantum primi; licet ex disparibus portionibus sint instituti, ut tenuit Peregr. consil. 27. vol. 2. n. 7. & consil. 32. num. 7. vol. 1. Aldovin. apud eundem Peregr. consil. 18. n. 3. vol. 5. Lambertin. in tract. de iurepatron. lib. 2. part. 3. quæst. 5. princip. n. 4. v. r. s. adverte tamen. Ubi tamen dicit, vocem illius qui majorem habet hereditatis portionem, hoc operari ut in paritate vocum non sit locus gratificationi; sed præsentatus ab eo qui majorem habet hereditatis portionem, præferendus sit præsentato ab eo, qui minorem habet partem.

Eademque ratione si pluribus ex legato vel donatione competat iurepatronatus, veluti si quis bona omnia certi loci ex inæqualibus portionibus reliquerit, & per consequens iurepatronatus quod venit accessorie cum universitate bonorum; isti nihilominus legatarii vel donatarii æquales erunt in iurepatronatus, ut dicit ibidem Lambertin. sed melius lib. 1. part. 2. quæst. 1. art. 24. num. 1. in fine, & sequitur Peregr. d. l. l. consil. 32. n. 9. vol. 1. Ubi concludit iurepatronatus spectare æqualiter, & pro virili ad singulos donatarios, quamvis ex quinque donator tertium uni, aliam tertiam bonorum partem alteri, residuum verò tertiam tribus aliis reliquisset; quia cum tres illi donatarii ultinæ tertie partis, nominibus propriis essent vocati, debebant in iurepatronatus habere voces æquales; quamvis in bonis donatis quilibet pro tertie tertie admittitur. Et ideo quæ superius dicta sunt ex Barbosa & aliis, de quibus supra n. 9. locum tantum habent in iurepatronatus gentilitio; non autem in eo in quo familiæ, seu agnationis ratio non fuit considerata: cum (ut dictum est in eo in quo familiæ ratio habita fuit, succedatur in capita. Intelligendo tamen de primis vocatis, nam sequentes post primum gradum debent admitti in stirpes.

D 3 Ricc.

42 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

- Rice, in *decis. cur. Archiep. Neapol. part. 2. decis. 6. numero 1. vers. ita tamen*. Quod tamen non procedit si familia esset vocata tanquam unum corpus, & collegialiter; tunc enim voces computandæ essent per capita, non per stirpes: Rot. *decis. 42. part. 4. recent. tom. 2. Lambertin. de jure patronatus lib. 1. part. 2. quest. 1. artic. 25. num. 17.* † Et si duæ universitates vel familiæ haberent jus patronatus, tanquam duo corpora seu collegia, qualibet familia haberet unam vocem, & sic omnes de familia pro uno tantum computarentur: ut per Lambertin. *loco citato*. Et vox cujuslibet familiæ, conficitur ex majori parte familiarum concurrentium. Rota *decis. 2. part. 7. recent.* Et sic, etiam si sint mille descendentes ex qualibet familia; tamen pro una voce computantur. Rota *ibidem, num. 9. & 10.*
- 14 Supradicta omnia procedunt in jure patronatus gentilitio, vel respectivè hereditario. Sed quid dicendum de mixto? Respondetur, quod cum in mixto utraque qualitas concurrere debeat, nempe quod succedere volens sit simul hæres, & sit de familia, ut dicit Rota *decis. 96. numero 18. part. 6. recent.* † Et tale jus patronatus non possit transferri ad hæredem extraneum, nisi deficiente tota familia vocata, Rota *decis. 166. num. 24. eadem part. 6.* † Finita autem tota familia, transit ad hæredes extraneos, nec Ecclesia libertatem acquirit, Burat. *decis. 183. numero 21.* & Costa de rat. *quest. 97. num. 12.* Ideo ad 19 instar gentilitij, † in mixto succeditur in capita, & non in stirpes, eo modo quo supra dictum est. Burat. *decis. 647. numero 10. & 679. num. 8.* Filij tamen emancipati non habent vocem, vivis parentibus, in mixto; secus in purè gentilitijs. Ratio est, quia in mixto requiritur quod sint hæres; quæ qualitas vivis parentibus non potest verificari. Rota apud Vivian. *de jure patr. lib. 4. cap. 1. numero 71. vers. non obstat quod in jure patronatus*. Adden. ad Burat. *decis. 183. num. 27.*
- Deveniendū nunc ad praxin, & ad resolutionem propositæ questionis, Censui jus patronatus de quo nunc agebatur, esse gentilitium: cum in eo testator expresse descendentes vocaverit, & in eorum defectum proximiores, ex supra notatis *num. 8.* & ideo succedi per capita, & non in stirpes. Et sic descendentes Jacobi, qui sunt septem, si concurrant ad nominationem alicujus, prævalere descendantibus ex Catharina, Anna & Leonarda, qui sunt duntaxat 20 quinque; † & hoc si filius præmortui representet personam patris, de quo dubitandum, cum proximiores sint vocati, quo casu excluditur representatio, Fular. *de substit. quest. 485. numero 36. & sequent.* Maximè, quia agitur de collateralibus gradus 21 ulterioris, Fular. *ibidem, num. 106.* † Nam si ageretur de patruo, & nepote. Gratian. *d. cap. 521. numero 16.* inclinatur pro representatione, in hoc jure patronatus gentilitio; cessante representatione, vox 22 illa non computaretur. † Quia ut supra dictum est, soli proximiores, exclusis remotioribus, hac in materia admittuntur, sicut in profanis. Gabriel *consil. 169. num. 2.3. & 4. volum. 2.* † qui hoc limitat *num. 9.* nisi consuetudo esset in contrarium: sicuti & Peregr. *d. consil. 33. num. 25. & 26. vol. 1.* cum supra citatis *num. 8.*
- 24 Adeo ut si ageretur de derogatione qualitarum foundationis, non majoris partis consensus, sed omnium singularium per capita exigendus esset: & oppositio unius sufficeret ad impediendam talem derogationem. Lambertin. *lib. 2. part. 1. quest. 7. art. 30. n. 23.*
- 25 Similiter licet Rebuff. in *praxi, tit. de permut. n. 22.* dicat requirendos esse patronos, dum sit permutatio

beneficij juris patronatus; & hanc requisitionem sufficere, quamvis non consentiant: hoc casu requiri omnes debent, nemine dempto, & singulariter ac per capita, ex supradictis. † Tamen in Gallia hoc non recipitur contra voluntatem patroni, Ferret. ad Guid. Pap. *decis. 374.* Cokier *de permut. benef. capit. 19. num. 10. & seq.* cum agatur de Jure patronatus laicali, Peleus ad regul. *Cancel. cap. 10. vers. permutatio non potest.* Ubi quod si aliter fiat, appellatur in Gallia, tanquam ab abusu: † sicut nec admittitur in Gallia derogatio juris patronatus laicalis pro medietate. Rebuff. in *3. part. signaturæ, in verbo, necnon juris patronatus, numero 69.*

Sed si ex consuetudine, vel ex aliis præsumptionibus constare possit jus patronatus illud esse hereditarium; quilibet hæres pro uno computaretur, & eo mortuo hæreses ipsius, quamvis plures, unam tantum vocem haberent. Quod si duo eodem tempore fundaverint, reservato jure patronatus, singulæ hereditates post eorum obitum pro una duntaxat voce erunt computandæ. Et si una hereditas præsentavit unum, & de alia hereditate unus eundem præsentaverit, tres verò vel quatuor residui alium, præsentatus à prima hereditate instituendus erit: quia habet dimidiam partem vocum, & unam vocem de alia medietate. Si voces sint omnino æquales, locus erit gratificationi: ita Ugolin. *de Episcop. cap. 51. §. 1. num. 8.*

Unde si fundator tres hæreses reliquerit A. B. C. constituent omnino tres voces, sed si C. v. g. hæredem instituerit A. pro tertia parte, M. pro duabus tertijs; hoc casu adveniente casu præsentationis, si A. præsentet unum, B. verò alium, & M. alium, præferetur præsentatus ab A. quia habet quinque uncias cum dimidia; B. verò quatuor; & M. duntaxat duas cum dimidia, ut bene comprobatur Pergr. *dicto consil. 27. num. 13. & seq. volum. 2.* † dicimus posse eos, qui sunt de alio corpore, per additionem unire vocem suam, quamvis in minori numero respectu sui corporis, seu stirpis, cum voce aliorum corporis: ut per eundem *num. 16. & seq. 1.3.* Quod tamen pro nunc non transit apud nos hoc dubio. Nam Rota Romana sæpius judicavit minorem partem unius stirpis, pro nihilo reputari; & quod major pars in hoc casu absorbet minorem, ut apud Cavaler. *decis. 519. num. 3.* Lotter. *de rebus lib. 2. quest. 11. num. 135. & 136.*



CAPUT XXXIII

De collatione beneficij per Episcopum proprio, vel resignantis nepoti, vel consanguineo facta. De impetratione beneficij viventis. De Episcopo dicente se contulisse beneficium, quod non contulerat, quomodo puniatur ratione mendacij. Denique an, & quando post primam collationem nullam, aut quæ effectum non fuit sortita, possit Episcopus iterum conferre.

SUMMARIUM.

- 1 Beneficia Gallia primo impetranti conferenda sunt, Fallit primo in beneficiis consistorialibus, & quæ dicuntur consistorialia, quare sic denominantur, & Fallit

Quaest. & Resol. benefic. Cap. XXXIII. 43

Fallit secundo in collationibus qua sunt coram ordinariis collatoribus, num. 3.

- 4 Episcopus proprio nepoti, vel consanguineo, beneficio per obitum vacantia conferre potest, & numero 6.
- 5 Potest Episcopus proprio nepoti personam super beneficio assignare.
- 7 Non impeditur quis beneficium proprio nepoti resignare.
- 8 Resignatio si facta sit coram Ordinario, non potest ille beneficium sic resignatum conferre suo nepoti, consanguineo, vel familiari, vel consanguineo resignantis.
- 9 Fallit in beneficiis jurisprædicationis, ex declaratione Sacrae Congregationis.
- 10 Licet impetrans beneficium viventis reddatur indignus, non tamen ideo collator suo jure conferendi privatur, si ignoranter contulerit.
- 11 Collator ordinarius dicens se contulisse, cum non contulerit, privatur jure conferendi ob mendacium.
- 12 Episcopus conferens indigno, privatur jure conferendi; & quomodo id procedat, & num. 13.
- 14 Episcopus tenetur inquirere super conditione illorum, quibus beneficia confert.
- 15 Prima Episcopi collatio impedit secundam, & quando id locum habeat.
- 16 Secundo conferre potest Episcopus, si prima collatio sit facta incapaci, aut non fuerit acceptata, num. 18. Intellige ut num. 17. dummodo res sit integra, & quando dicatur integra. Sed hoc casus audiri debet primus, cui collatio facta est: num. 19. & 20.

Multa alias proponebantur adversus eujusdam beneficii collationem ab Ordinario apud Provinciales factam; quibus ipsam nullam atque invalidam declarandam esse contendebatur.

Et primo quidem, ex eo quod collatio facta fuerat alteri, quam illi qui in petendo beneficio fuerat diligentior.

Secundo, quia collatio per Episcopum facta fuerat nepoti proprio.

Tertio, quod collatio facta fuerat illi, qui beneficium viventis impetraverat.

Quarto, quod Episcopus requisitus declarando, ntrum beneficium illud contulisset: Respondit affirmativè, quamvis tunc collatio facta non fuisset.

Quinto, quod idem collator jam de eodem beneficio, aliam collationem fecerat; & per consequens iteratò conferre non poterat.

- 1 Quorum oppositionum majorem partem frivolum esse censui. In primis enim, & quamvis in collationibus quæ fiunt per summum Pontificem, vel ejus Legatum, attendi debeat (quoad beneficia Gallia) quis sit prior in data, quæ attenditur ab hora & die qua cursor accedit ad urbem; & exceptis beneficiis consistorialibus, veluti Episcopatibus & similibus, quæ ideo consistorialia nuncupantur, quia in publico consistorio per publicationem & præconizationem expeditur prævia nominatione Regia; quorum non datur expeditio, nisi prævia informatione vitæ & morum, præconizatione consistorialiter facta, & aliis similibus; ut dicit additio ad Louët liter. M. n. 10. col. 4. versic. Car les François ont ce privilege; & liter. B. num. 13. Ubi ponit praxim procedendi in provisione beneficiorum consistorialium Gallia.
- 3 Tamen dum agitur de collatore ordinario, indubitatum est ipsum non teneri beneficia per obitum vacantia conferre primo currenti, vel requirenti;

quia de natura collationis est ut sit libera, gratiosa, & nullo modo coacta, nec ad certas personas restricta & limitata; nisi tamen statuto aut fundatione cautum sit, ut certo personatum generi beneficia debeantur: ut notat Garcias in tract. de benef. part. 5. cap. 7. num. 69. & 70.

Quoad secundam verò oppositionem, Dixi non impediri Episcopum, aut alium collatorem ordinarium quominus beneficia per obitum vacantia proprio nepoti, vel consanguineo conferat: non obstantibus bullis adversus confidentarios per Pium V. & summos Pontifices factis, dummodo digni sint. Quod eadem ratione de reservatione pensionis dicendum est, quam in favorem nepotis, vel consanguinei, Episcopus reservare potest, ut notat Paris. in tract. de confiden. quest. 1. numero 20. Rota decis. 166. numero 4. part. 2. recent. Gratian. discept. forens. cap. 617. num. 8. Ubi dicit iustam causam reservationis pensionis per Episcopum faciendæ hanc esse, si sit in favorem nepotis, & ut commodius litteris incumbere valeat.

Dixi, per obitum vacantia, quia licet non impediat quis in favorem affinium, vel consanguineorum, beneficia resignare; dummodo resignatio non fuerit facta in fraudem, veluti ut facilius committeretur homicidium: ut docet Navar. in manuali cap. 23. numero 107. & post eum Paris. de resignat. lib. 4. cap. 8. num. 6. Tamen hoc procedit, quando resignatio fit coram summo Pontifice, quæ valida est, etiamsi fiat in favorem nepotis, vel consanguinei: dummodo tamen in impetratione exprimat gradus consanguinitatis, vel affinitatis; ut notat addit. ad Paris. dicto lib. 4. quest. 6. n. 6. Nam coram Ordinario non valet resignatio, etiam purè & simpliciter facta, si Episcopus beneficium sic resignatum contulerit filiis consanguineis, affinibus vel familiaribus propriis, vel etiam ipsius resignantis; quod prudenter statutum est per sel. record. Pium V. constit. 58. etiamsi id fiat multiplicatis per circuitum resignationibus: & graves constitutæ pœnæ adversus contravenientes, ut notat Paris. in d. tract. de resignat. lib. 5. quest. 7. num. 188. & seq.

Dicta verò Pij V. constitutio, ultra quod inferitur in bullario, refertur etiam ad longum apud Quarant. in summa bullar. in verbo Beneficiorum resignatio, fol. mihi 112. & apud Scott. in selectis summi Pontific. constitut. Epist. 101. theorem. 251.

Illam tamen prohibicio admittendi resignationes, & providendi consanguineos, non habet locum in beneficiis jurisprædicationis; quæ non comprehenduntur in §. ceterum, in d. constitutione Pij V. declaravit Sacra Congregatio, teste Quaranta loc. citat. versic. ad majorem. Plura de dicta constitutione tradunt DD. per Baubolam citati de jure Ecclesiast. univers. lib. 3. cap. 15. numero 112. & in decis. Apostolicis, ap. 61. num. 13. Filliuc. tract. 45. cap. 8. num. 28. & 29.

Ad tertiam quæstionem responsum fuit, quod licet impetrans beneficium viventis reddatur ipso jure indignus, cap. 1. de concess. præb. Rebuff. in prax. tit. de reprob. benef. viventis impetr. num. 13. & 18. DD. in d. c. 1. de concess. præben. Tamen collator non privatur suo jure conferendi, nisi dolose, & scienter talem collationem fecerit. Rebuff. loc. citat. num. 21. Intelligendo tamen de collatore ordinario, non summo Pontifice poterit illud beneficium eidem conferre, si hoc illi exprimat. Rebuff. ibidem, numero 22. Selu. de benef. part. 3. dicta quest. 47.

Ad quartam respondetur, quod si Episcopus aut alius collator declaraverit se beneficium contulisse, quod tamen nondum erat collatum: ratione talis

D 4 mendacij

mendacij, privatur jure conferendi; quia per mendacium perditur privilegium: & ita saltem in Gallia judicabitur, prout sic judicatum fuisse, testatur Rebuff. in concord. tit. de collat. §. si quis verò, in verbo, disposuerit, versic. ultimo si collator.

- 12 Ad quintam oppositionem responsum fuit, duas hic pugnare regulas generales, quarum altera vult, quod si Episcopus indigno beneficium contulerit, privetur pro illa vice jure conferendi: per text. in cap. cum in cunctis 7. §. clerici sanè, de electione.
- 13 Quod tamen procedit in quatuor casibus ibidem expressis, nempe si collatio facta fuerit illi, qui patiebatur defectum in natalibus, vel in ætate, scientia vel moribus: ut notavit Abbas in d. §. clerici, num. 6. dictamque regulam approbavit Rota apud Mantu.
- 14 decif. 158. numero 1. & 2. dicens Quod Episcopum non posse prætereignere ignorantiam conditionis illius, cui beneficium contulit; cum teneatur se informare & inquirere de vita & moribus illius: quod etiam tradit Barbosa in dicto §. clerici, num. 37. Variatio enim in personis Ecclesiasticis maxime est vitanda. Clement. unica in princip. de renunciat. Quod etiam collatio impedit secundam, quando utraque sit ab eodem Ordinario, & eodem jure; nam si secunda collatio fieret alio medio quam prima; ut si primam collator fecisset jure ordinario, secundam verò coactè, veluti in vim mandati Apostolici de conferendo; vel in Gallia, in vim gradus & nominationis, ratione beneficiorum quæ Graduatis aut nominatis conferre tenetur, posset secundam collationem facere, non obstante prima: ut notavit addit. ad Louet litt. P. n. 25. circa finem, versic. les collations ordinaires. Quia prima collatio facta fuit jure ordinario, secunda, Pontifice vel lege cogente: ut dicit Selua dicta quest. 47. & ibi additio marginalis post Rebuff. in tract. nominat. quest. 17. num. 8. juncto num. 59.
- 16 Alia regula proponitur in contrarium, nempe quod si Episcopus nulliter beneficium contulerit, potest nihilominus idem beneficium iterum conferre, quamvis ille cui primo contulit non sit capax: juxta tradita per Castrenf. consil. 365. num. 2. part. 1. quia non præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum, cap. non præstat, de reg. jur. Gonzal. ad regul. 8. gloss. 15. §. 2. num. 7.
- 17 Quæ regula procedit, dummodo res sit integra, id est, nisi per lapsum temporis collator ordinarius fuerit exclusus, vel per appellationem interpositam ad superiorem, aut per collationem sedis Apostolicæ; ex his enim impediretur potestas ordinarij collatoris, ut declarat Lotter. de re benefic. lib. 2. quest. 21. num. 73.
- 18 Unde si beneficium collatum fuerit alicui, qui non acceptavit, poterit Ordinarius alteri conferre; quia stante non acceptatione, res dicitur integra, & beneficium alteri conferri potest, ex decif. Verali 231. part. 1. & decif. 59. num. 2. part. 2. Covar. lib. 2. variar. resolut. cap. 16. num. 3. & 4.
- 19 Hæ duæ regulæ sic concordantur, ut prima locum habeat, si prior collatio fuerit facta indigno, secus si fuerit facta incapaci: nam primo casu amittit potestatem conferendi, si indignitas sit una ex dictis quatuor supra deductis; secunda verò regula procedit in collatione facta incapaci, aut non acceptanti, vel si aliis modis sit invalida, ut explicat Castrenf. consil. 365. num. 2. p. 1. Unde si Episcopus beneficium contulerit, spreto patrono; vel ad præsentationem illius qui non poterat præsentare, non impeditur postea idem beneficium, eidem aut alteri conferre, Selu. dicta 9. 47. n. 2. part. 3. Quod tamen intelligendum est, ut casu quo collatio secundam

da fiat alteri, quàm ei cui primo beneficium collatum fuerat; fiat audito prius & consentiente, aut condemnato eo cui prius beneficium collatum erat; alioquin secunda collatio nulla erit, ut notatur in Codic. Fabrian. lib. 1. tit. 3. definit. 51.

Et sic apparet resolutio propositæ quæstionis ex appellatione facti; nam si prima collatio contineret defectum ex indignitate personæ, non poterit amplius conferre: si verò ex illius incapacitate, aut aliis modis, de quibus supra, poterit Episcopus iterum facere collationem, juxta distinctionem Castrensis supra allegatam, cui accedunt tradita per addit. ad Louet dicta litt. P. num. 25. in fin. Quia tradita ibi de patrono indignum vel incapacem præsentante, locum etiam habent in collatore, ex identitate rationis.



CAPUT XXXIV.

De Sententia suspensionis, cum condemnatione ad poenam pecuniariam per Episcopum lata contra Theologum, qui dum publicè verbum Dei prædicaret, propositionem hæreticam vel de hæresi suspectam pronuntiavit.

SUMMARIUM.

- 1 Non datur appellatio à sententia, per quam quis declaratur hæreticus.
- 2 Intellige ut procedat respectu judicis à quo, sed tamen superior non impeditur appellationem admittit, & inhibitiones decernere.
- 3 Appellatio datur à sententia declaratoria hæresis, si alibi iusta & legitima causa appellandi.
- 4 Poena hæresis ultra corporalem, est confiscatio bonorum, & privatio beneficiorum ipsius jure.
- 5 De essentia hæresis est obstinatio, & pertinacia.
- 6 In quo consistat pertinacia requisita ad hoc, ut quis declaretur hæreticus.
- 7 Proferens propositionem ambiguum, in dubio præsumitur hæreticus, si alioquin sit bonæ famæ.
- 8 A declaratione poenæ suspensionis datur appellatio quoad effectum devolutivum.
- 9 A suspensione à divinis officiis si fuerit appellatum, non suspenditur executio: secus si appellatum fuerit à suspensione à beneficiis; tunc enim datur appellatio etiam quoad effectum suspensivum.
- 10 Episcopus vel alius iudex, non obstante sententia suspensionis per eum lata, potest concedere aliquid tempus ei qui suspensus est licentiam celebrandi.
- 11 Licitum est appellare ad Metropolitanum, in casibus in quibus Episcopi procedunt vigore Concilij, tanquam sedis Apostolicæ delegati.

Cum quidam vir pius simul & eruditus, possideret præbendam Theologicam, proposuisset in publica prædicatione quandam assertionem ab Ecclesia Catholica damnatam; fuit per Episcopum declaratus convictus de hæresi, & ad poenam centum librarum condemnatus; necnon à prædicationis exercitio ad triennium suspensus; à qua sententia appellavit, & de illius appellationis validitate & effectibus

dubitatum fuit. Super hoc consultus. Respondi dictam appellationem legitime interpositam fuisse, & in Legatione, vel apud Metropolitanum committendam esse; prout in effectu dictus Theologus fuit postea ad pristinum statum restitutus. Ratio est, quia licet per canonicas constitutiones, & à sententia per quam quis declaratur hæreticus nequeat appellari, cap. ut inquisitionis officium, versic. ut qui de heresi, de heretic. in 6. Tamen generalis illa regula duas recipit limitationes, quæ in proposito casu locum habent. 1. Prima, quod licet iudex à quo non debeat talem appellationem admittere, superior tamen, ad quem appellatum fuit, potest confilio de gravamine & iniusticia primæ sententiæ, decernere inhibitiones adversus iudicem à quo, in vim & consequentiam appellationis interpositæ: teste Felin. in cap. ad abolendam, num. 3. in fin. versic. sed adverte, de hereticis, in decretal.

2. Altera limitatio est, ut liceat à sententia in causa hæreseos lata appellare, existente iusta & legitima gravaminis causa: ut testatur Sigismund. Scacc. de appellat. quæst. 17. limit. 4. num. 67. juncto num. 84. Prefertim in Gallia, ubi dispositio d. cap. ut inquisitionis, non ita rigorose observatur.

Rationabiles verò causæ appellationis, per dictum Dominum Theologum interpositæ, plures sunt; in primis verò, quia d. sententia Episcopalis magnam continebat contrarietatem: quia dictum Theologum declarabat hæreticum, de heresi convictum, & nihilominus illum condemnabat dumtaxat ad multatam centum librarum, & suspensionem à prædicatione ad triennium: & cum tamen certum sit de jure, penam hæreseos esse corporalem, unâ cum confiscatione bonorum, ultra omnimodam privationem beneficiorum, quæ per hæresim vacant ipso jure: ut probatur per text. in cap. cum secundum leges, de hereticis in 6. Garcias de beneficiis, part. 11. cap. 10. num. 66.

Secundò quia dictus Dominus Theologus, postquam publicam dictæ assertionis propositionem fecisset, confestim in proxima sequenti prædicatione declaravit errorem suæ propositionis, quam declaravit juxta mentem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, statimque in jus vocatus protestatus fuit, se nullam aliam doctrinam credere & profiteri præter eam, quam Sancta Romana Ecclesia Catholica tenet & proficitur: non potuit igitur ullo modo tanquam hæreticus condemnari. 3. Cum præcipua hæreseos circumstantia, eaque substantialis sit, ut quis suum cum pertinacia teneatur errorem: Farin. in tract. de heresi, quæst. 178. num. 16. & seqq. Cæsar Carena in tract. de offic. inquisit. part. 2. tit. 1. de heresi, §. 1. num. 10. Anton. de Soula in aphorism. inquisit. lib. 1. cap. 8. num. 1. & 2. & maxime num. 3. 4. Ubi dicit pertinaciam, quæ ad hæresim requiritur, exigere per actum positivum contradictionem eorum quæ constat esse de fide: & eum qui sic contradicit, non esse corrigi paratum. Pertinacia igitur in eo consistit, quod quis prudens & sciens errorem adversus Ecclesiam Catholicam teneatur: ut dicit Sanch. de præcept. decalog. lib. 2. cap. 7. num. 2. 5. Quod maxime procedit attenda qualitate dicti Domini Theologi, qui simul erat Ecclesiæ Cathedralis Archidiaconus, & eruditione & pietate insignis; quo casu facta propositione ambigua, aut æquivoca, quæ duplicem sensum habere potest; fieri debet interpretatio favorabilis ad exclusionem delicti: atque ita observatur in tribunali Sanctæ Inquisitionis, Ricciul. in tract. de jure personar. extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 5. cap. 5. num. 5. 7. & 8.

Tertiò, quia non solum à declaratione penæ penitentiæ licita est appellatio, sed etiam (saltem quoad effectum devolutivum) à declaratione suspensionis: ut notant DD. in cap. ad hæc, de appellat. 1. Imò 9. licita est appellatio quoad utrumque effectum, tam devolutivum, quam suspensivum, quando agitur de suspensione, præterquam à divinis officiis, veluti si quis suspendatur à beneficio, aut alia simili suspensione. Franc. in dict. cap. ad hæc, num. 4. per textum in cap. 15. de sententia excommunicationis, in 6. veluti si quis suspendatur ab ingressu civitatis vel palatii, aut si ageretur de suspensione à Pontificalibus, vel ab usu pallii, per appellationem suspenderetur effectus sententiæ, ut tenet Franc. in dict. v. 4. Consului tamen ad majorem cautelam, ut Dominus Theologus abstinere à prædicationis exercitio, donec illius suspensionis revocationem obtinisset; nisi tamen prædicandi licentiam ab eodem Episcopo obtinisset. 10. Potest enim Episcopus, vel iudex, non obstante suspensionis sententia per eum lata, ex iusta causa illam suspendere ad tempus, & concedere licentiam exercendi: ut notat Bonacin. in tit. de suspens. disput. 3. punct. 1. n. 4.

Imò notandum est, appellationem illam interpositam potuisse, tam in Legatione, quam coram Metropolitanis; quia etiam in casibus in quibus Episcopi procedunt, tanquam sedis Apostolicæ delegati, licita est appellatio ad Metropolitanum: ut notavit Barboz. in Concil. Trident. sess. 13. de reformat. cap. 2. n. 3. atque ita praxis observat. Quæ omnia dicta sunt sub correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ.

CAPUT XXXV.

De extinctione pensionis beneficiariæ faciendæ in præjudicium creditorum pensionarii. Et utrum possint dicti creditores obtinere inhibitiones de extinguendo pensionem, & de præcepto facto contra Capitulum, de solvendo pensiones dictis creditoribus pensionarii. Et quomodo Capitulum teneatur ad pensiones impositas super canonicatu.

SUMMARIUM.

1. Debitum pensionis imposita super beneficio, potest quandoque pensionem extinguere.
2. Non potest fieri inhibitiio, & conventio de non extinguendo pensionem.
3. Pensionis extinctio cedit in utilitatem Ecclesiæ, quia pensio est onus beneficii, & servitus imposita Ecclesiæ.
4. Non valet actus, per quem pensio redditur inextinguibilis, tanquam Ecclesiæ præjudicans.
5. Non valet mandatum irrevocabile factum creditori, ad exigendam pensionem Ecclesiasticam.
6. Vsfusfructus extinguere non potest in præjudicium creditorum.
7. Pensiones Ecclesiasticæ non sunt in commercio nostro quoad jus, sed tantum quoad factum.
8. Extinctio pensionis Ecclesiasticæ, regulariter non presumitur facta in fraudem creditorum.
9. Actio ad petendam pensionem non datur nisi

CONTRA

46 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

- contra eum qui fructus beneficii percipit.
- 10 Qui non habet possessionem beneficii, non tenetur ad solutionem pensionis super eo imposita.
 - 11 Resignans post resignationem habetur pro mortuo quoad beneficium resignatum.
 - 12 Oblationes & fideiussiones occasione beneficii praestite, expirant facta illius resignatione.
 - 13 Capitulum tenetur ad solutionem pensionis, quando fructus percipit propter absentiam & impedimentum Canonici.
 - 14 Fructus beneficii accrescunt praesentibus, cum suo onere pensionis super beneficio imposita.
 - 15 Capitulum, an verò singulares persona de capitulo, teneantur, & cogi possint ad solutionem pensionis, pro rata temporis, quo fructus canonicatus (Canonici absentibus) perceperunt. Remissive.

Intantibus Canonici resignantis creditoribus, duplex facta fuerat inhibito; una contra resignatarium de extinguendo pensionem so. scutorum, per resignantem super illo canonicatu servatam: altera adversus capitulum de solvendo dictam pensionem dicto resignanti; imò præceptum fuit de solvendo creditoribus eandem pensionem, juxta formam obligationis de solvendo præstitæ per dictum capitulum.

- 1 Utramque procedendi formam dixi de jure subsistere non posse: † nam quod attinet ad inhibitionem factam resignatario, certum est licitum ipsi esse pensionem quandocumque extinguere, ex notat. per Gigantem in tract. de pension. quæst. 45. † Ita ut nec possit fieri conventio, vel prohibitio, per quam pensionarius prohibeatur extinguere pensionem; nisi talis conventio, vel prohibitio fuerit summi Pontificis autoritate roborata. † Quia pensionis extinctio cedit principaliter in utilitatem & commodum Ecclesiæ, cum sit onus beneficio impositum, & servitus ipsius Ecclesiæ, Camill. Borell. in summa decis. lib. 1. cap. 30. n. 2. Gig. de pension. quæst. 96. num. 1. † Quod si talis prohibitio subsisteret, pensio redderetur inextinguibilis, saltem durante vita resignantis; quod esset in præjudicium Ecclesiæ: & sic non potest valere, Abbas in cap. pervenit, num. 2. de arbitrio. † Neque valeret mandatum irrevocabile factum per pensionarium suo creditori, ad pensionem Ecclesiasticam exigendam: sicut non valet mandatum factum per eum qui præbendam, vel beneficium possidet, de exigendo fructus sui beneficii durante toto vitæ suæ tempore. Rebuff. in compend. alien. ver. Eccles. n. 27. † Et quamvis usufructus extinguere non possit in præjudicium creditorum, l. 3. ff. de his quæ in fraud. cred. in his tamen pensionibus alia ratio est: quia usufructus in commercio nostro est, † non item pensio Ecclesiastica; quæ tamen quoad factum, & fructuum perceptionem in commercio est; non quoad jus percipiendi, ut bene explicat Rota decis. 129. n. 4. part. 1. recent. † Neque potest prætendi, quod extinctio pensionis fiat in fraudem; quia qui jure suo utitur nemini injuriam facit: atque ita decidit Rota Rom. non impediri extinctionem pensionis, non obstante mandato irrevocabili per pensionarium facto, ut per totam illam decis. 129. part. 1. recent. Unde conclusum fuit, dictas inhibitiones de extinguendo pensionem, non posse de jure subsistere.

Quoad præceptum verò, & inhibitiones capitulo factas, eadem ratione non esse fundatas dictum fuit.

- 9 † Quia actio ad petendam pensionem non datur nisi contra eum, qui fructus beneficii percipit. Rot. decis. 699. num. 1. part. 1. divers. † Et qui non habet posses-

sionem beneficii vel præbendæ super qua pensio est imposita, non tenetur ad illius solutionem. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 34. num. 47. Gratian. discept. forens. cap. 535. num. 4. Borell. in summa decis. lib. 1. cap. 14. lib. 1. Cum igitur Capitulum non possideat canonicatum & præbendam, super qua pensio fuit imposita, sequitur præceptum de solvendo factum capitulo, non posse subsistere. Neque obstare censui, quod Capitulum præstiterat obligationem de solvendo pensionem durante vita resignantis. Quia talis obligatio præstita fuerat, quando resignans beneficii possessionem acceperat, quod eadem pensione jam antea reperiebatur oneratum; quæ cum realis esset, ad resignatarium successorum transibat: illa autem Capituli obligatio restricta erat ad tempus, quo ille beneficium possideret, tantum quod si se a Chanoine: expirabat ergo Capituli obligatio per resignationem ipsius, sic restrictam & limitatam. † Maxime quia canonici ille prior, per resignationem habebatur pro mortuo in beneficio resignato, Abbas in cap. nisi essent, in gloss. ult. de preben. Paris. de resign. lib. 1. quæst. 8. num. 7. † Et ideo omnes obligationes, & fideiussiones expirant statim facta resignatione. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 34. a num. 45. Nicol. Garc. de benef. part. 1. cap. 5. num. 178. & 179. † Non negamus tamen, quin cum tante extinctione, & durante pensione, Capitulum, ad cujus notitiam devenit creditum resignantis, teneatur ad solutionem illius pensionis, pro rata ipsius tangente, dum fructus canonicatus percipit propter absentiam, vel aliud impedimentum canonici moderni possessoris dicti canonicatus: ex traditis per Marefcot. lib. 2. variat. resol. cap. 18. num. 50. † Quia cum pensio sit imposita super fructibus, redditibus, proventibus canonicatus, non possint illi fructus transire ad Capitulum seu ad canonicos prætenso quibus accrescunt, juxta cap. 1. de clericis, non resident. lib. 6. nisi cum suo onere, & sic cum gravamine dictæ pensionis, Gonzal. ad reg. 8. gloss. 35. num. 44. Nicol. Garc. de benef. part. 1. cap. 5. num. 14. & ita fuit etiam determinatum per Rot. decis. 133. part. 2. recentior.

Utrum autem Capitulum teneatur ad solutionem pensionis, an verò singulares personæ de capitulo videatur Garcias loco citato, num. 221. & seqq. ubi bene quæstionem istam resoluit.



CAPUT XXXVI.

Quod Episcopus non possit in beneficiis non annexis, seu unitis, Vicarium perpetuum constituere, ut sic beneficium curatum reducatur in simplex. In unitis vero quomodo, & quando Vicarium perpetuum, vel amovibilem deputare queat.

S V M M A R I U M.

- 1 Episcopus non potest beneficium curatum constituere in simplex, per deputationem vicarii. Et num. 5.
- 2 Nullus præter Papam, potest in perpetuum a residentia dispensare.
- 3 Cultus divinus non augetur per deputationem Vicarii, nisi etiam principalis curam exerceat.
- 4 Episcopus beneficia dividere, aut dismemberare non potest.

- 5 Concilium Tridentinum prohibet conversionem beneficii curati in simplex.
- 6 In parochialibus unitis, Episcopus potest Vicarium perpetuum constituere.
- 7 Vicarii perpetui deputatio non habet locum in beneficiis dependentibus non unitis.
- 8 Deputatio Vicarii perpetui fieri non potest per Episcopum, nisi in visitatione, & iusta subsistente causa.
- 9 Deputatio Vicarii perpetui locum habet, etiam si beneficium regulare possideatur per secularem ex dispensatione Apostolica.
- 10 Per deputationem Vicarii perpetui beneficium redditur simplex, & sine cura.
- 11 Referuntur variis casus, in quibus non est procedendum ad deputationem Vicarii perpetui, sed temporalis & amovibilis.
- 12 Ad quem spectet nominatio Vicarii perpetui in Ecclesiis unitis, Collegiis, Capitulis, vel Monasteriis.
- 13 Referuntur plures Rota Romana decisiones, in quibus tota materia deputationis Vicarii perpetui continetur.

Beneficium regulare, cui annexæ sunt duæ Ecclesiæ parochiales, & à tempore immemoriali unitæ, converti potest in beneficium simplex, absque cura animarum, per deputationem Vicarii perpetui. Quia licet Episcopus non possit beneficia secularia unita, quibus cura animarum annexa est, convertere in simplicia per deputationem Vicarii perpetui, cap. exti. *anda*, §. qui vero, de *præbend.* & ibi DD. maxime Abbas num. 2. ea ratione, quia nullus prælatus infra Papam, potest in perpetuum à residentia dispensare, *Put. decis. 233. in collect. lib. 3.* ubi quod Vicarius perpetuus non potest per Episcopum constitui, nisi propter annexionem alterius beneficii curati. Quod procedit etiam si talis Vicarii deputatio esset colorata sub prætextu augmenti cultus divini, & divitiarum Ecclesiæ: siquidem divinus cultus non augetur, nisi uterque, tam principalis, quam Vicarius actualiter intervirent: ut dicit Hostiens. in *summa, in tit. de offic. vicarii*, §. & in quibus, *vers. ex præmissis*: non enim licitum est Episcopo beneficium dismembrare, vel dividere, nec ex uno duo facere: quod accideret si assignata congrua portione, deputaretur Vicarius perpetuus, *Garc. de benef. part. 12. cap. 4.* Et hoc expresse constitutum est in Concil. Trident. sess. 25. cap. 16. de reformat. his verbis: *Statuit sancta Synodus, ut Ecclesiastica beneficia secularia, quorumque nomine appellantur, quæ curam animarum ex primæva eorum institutione, aut aliter quomodocumque retinent, illa deinceps in simplex beneficium, etiam assignata vicario congrua portione, non convertantur, non obstantibus quibuscumque gratiis, &c.* Idem ex mente Concilii notavit Monet. de *commut. ult. volunt. cap. 11. num. 64. & 65.* Gonzal. ad reg. 8. gloss. 5. §. 3. num. 13. Verall. part. 3. decis. 339. num. 1. Tamen quando agitur de parochialibus perpetuo unitis monasteriis, Ecclesiis, capitulis, collegiis, beneficiis, aut piis locis, Episcopus illas visitare tenetur singulis annis, & sollicitè providere, ut per idoneos Vicarios animarum cura exerceatur, ut statuitur in Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 7. Si tamen parochialis Ecclesia non est unita monasterio, sed dumtaxat ab eo dependens, aut esset membrum monasterii, dicta conciliaris constitutio locum sibi non vendicaret, ut resolvit sacra congregatio, teste Nicol. Garc. de *benef. part. 11. cap. 2. num. 14. in fin.*

8 Cæterum hanc Vicarii perpetui deputationem

fieri non posse ab Episcopo, in his beneficiis unitis monasteriis, nisi iusta subsistente causa, & in visitatione, tradunt *Garc. loc. citat. num. 12.* Barbof. de *Episcopis*, part. 3. alleg. 72. n. 190. *vers. ad vertendum.*

Prædicta omnia, quæ de parochialibus unitis monasteriis dicta sunt, locum habent, sive beneficium regulare, cui cura annexa est, possideatur à regulari, sive per dispensationem à seculari. Rebuff. in *prax. tit. de vicar. perpet. num. 11.* quod est notandum, quia dum secularis illud possidet, videtur cessare ratio finalis constitutionis, quæ est ne religiosi ab exercitiis eorum quæ sunt religionis averantur.

Et ex his in facti contingentia, Respondi posse Episcopum in visitatione Vicarium perpetuum, in his duobus beneficiis, quæ pro uno ratione unionis reputantur, constituere; & tunc cura ad Vicarium perpetuum devolvetur: beneficium verò regulare, simplex & sine cura remanebit. *Gonzal. dict. gloss. 5. §. 3. num. 24.*

In certis tamen casibus, non perpetuus, sed amovibilis Vicarius deputatur, veluti si ageretur de parochiali, pleno jure subiecta monasterio. Lotter. de *re benef. lib. 1. quæst. 33. num. 93.* & in aliis casibus, quos ad longum recenset Ricc. in *praxi aurea variar. resolut. cap. 293. per totum.* Barbof. de *Episc. d. alleg. 72. num. 189.* idem Barbof. in *cap. de monachis 12. num. 4. de præbendis.* Et de *jur. Eccles. univers. lib. 3. cap. 6. num. 6. & seq.* Videlicet primò, quando beneficium fuit unitum à tempore immemoriali, & nunquam fuit deputatus Vicarius perpetuus. Secundò, quando unio facta fuit cum pacto de serviti faciendo per Vicarium amovibilem. Tertiò, quando unio facta fuit monasterio mendicantium, aut Monachorum. Quartò, ex privilegio remunerationis causa concessio. Quintò, si pro bono pacis Vicarius temporalis apponendus esset, & amovibilis. Sextò, quando particulariter, & per se unita est vicaria perpetua. Septimò, ex privilegio Pontificio post Concilium Tridentinum concessio. Quæ omnia prosequitur, & explicat Barbof. *dicto cap. 6. num. 6. usque ad 13.* apud quem etiam, & authores ab eo citatos, videri poterunt ea omnia, quæ materiam Vicarii perpetui continent.

Ad quem verò spectet nominatio Vicarii perpetui, tradit *Salgad. de Reg. protect. part. 3. cap. 9. n. 156.* nempe ad eos quorum monasteriis, capitulis, vel beneficiis parochiales unitæ sunt.

Plura de his Vicariis perpetuis, & ad quem pertineat illorum deputatio, & utrum debeant illorum provisiones fieri per concursum, tradit *Rota decis. 102. per tot. part. 1. recent. & decis. 153. & 710. part. 2. recent. & decis. 99. & 785. part. 3. recent.* quæ est *decis. 214. & 923.* apud *Burat. & decis. 16. part. 6. recent. & decis. 445. part. 5. & decis. 5. part. 7. recent.* Cavalier. *decis. 350. num. 4.* Ubi explicatur in quo casu Vicarii parochialium unitarum monasteriis, debeant esse perpetui, nempe quando consueverunt Episcopo presentari, & per Episcopum institui; alias sunt amovibiles: & ita explicat *cap. unic. de capell. monach. in 6.*

CAPUT XXXVII.

Quæ requirantur ad utilitatem unionis, tam de jure communi, quam de jure Gallico. Et quibus remediis unio impugnari queat. Et utrum longi temporis præscriptio hac

48 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

hac in re sufficiat, tam in beneficiis principalibus unitis, quam illorum accessoriis.

S U M M A R I U M.

1. Consensus Abbatis, cui jus est conferendi beneficium uniendum, non est precisè necessarius pro validitate unionis.
2. Sufficit consensus abbatis post unionem praestitus, pro illius validitate.
3. Clausula unionis, etiam quod interesse habentes vocati non fuerint, non attenditur in Gallia.
4. Appellatur ab unionibus nulliter factis, etiam post centum annos & amplius, in Gallia.
5. Dominus loci, nec populus citandi sunt in unionem faciendam.
6. Consensus populi quando requiritur, collegialiter praestandus est.
7. Unio non audito Regio procuratore nulla declaratur, non obstante lapsu temporis. Intellige ut n. 8.
8. Unio regulariter valida praesumitur post longissimi temporis spatium, si per illud continuo fuerit observata.
9. Unio praesumitur valida post 40. annos, si titulum habeat; sin minus post tempus immemorabile.
10. In unionem sufficit titulus putativus cum observantia quadragenaria.
11. Contra abusum nulla datur cuiuscunque temporis praescriptio: quomodo id sustineri possit.
12. Sufficit unionem beneficii principalis esse validam, nec de accessorio querendum est.
13. Unio probatur etiam conjecturis.
14. Sententia in causa status personarum, afficit omnes.
15. Sententia contumacialis praesumitur lata ob contumaciam, non autem ob bonum jus.

Pluribus in causis actum fuit de validitate unionum, vel iam factarum, vel quae fieri debebant in favorem Capitulorum Ecclesiarum secularium, de beneficiis tam in Gallia quam alibi sitis. Cujus quaestionis resolutioni paucis & resolutivè satisfacere desiderans, † Dixi in primis, Abbatis illius ad cuius collationem beneficium uniendum pertinet, consensum precisè non esse necessarium pro unionis validitate; dummodo ipse Abbas legitime, coram Commissario in paribus per summum Pontificem pro bullae fulminatione & executione deputato, fuerit citatus; cum omnes quidem in unionem interesse habentes citandi sint, sed si citati consentire recuserint, ad id per eundem commissarium compelli possint: ut probatur ex reg. Cancell. 21. in illis verbis: *vocatis quorum interest*. Peleus in *analyt. comment. c. 42*. Rebuff. in *praxi, tit. de unionib. gloss. 11.*

† Et consensum istorum ex post praestari sufficit; Boët. *decis. 345. num. 3*. Cokier ad *dictam reg. 21. alias 22. num. 28. in fine, versic. ceterum*, Petr. Greg. in *instit. rei benefic. cap. 20. num. 10. versic. poterit & capituli consensus*. Et supradicta procedunt in Gallia, † non obstante quod in bulla appositae fuisset illa clausula, *etiamsi interesse habentes vocati non fuerint*: quia talis clausula nulla habetur ratio in Gallia, teste Rebuffo *d. regul. 21. gloss. 10. & gloss. 11. num. 7*. solent enim Galli appellationes interponere ab huiusmodi clausulis, † & ab unionibus factis non vocatis vocandis, quas appellationes Galli vocant tanquam ab abusu; etiam post quinquaginta, vel centum & amplius annos. Maynard. *lib. 1. cap. 2. n. 4.*

Papon. *lib. 3. num. 10. arrest. 2*. Qui ea ratione nituntur, quod gravamen sit perpetuum. Charond. *lib. 7. cap. 32.*

Ceterum nec Dominus loci, nec populus vocari debet in unionem faciendam, minuscque consensum praestare: populus enim saepe contra propria commoda laborat. Rebuff. *dicta gloss. 11. num. 11. ad reg. Cancell. 21*. Nicol. Garc. *de benef. part. 12. cap. 2. num. 219*. Barbof. in *notis ad Concil. Trident. sess. 21. de reform. cap. 5. num. 8. & in tract. de Episc. alleg. 66. num. 27*. Si tamen justum impedimentum allegarent, audiendi sunt, ut per Garc. & alios supra citatos, † Non potest autem sufficiens populi consensus (casu quo necessarius fuisset) elici, ex eo quod major pars coram commissario Apostolico testimonium in causa unionis tulit: consensus enim populi in casibus in quibus necessarius est, non separatim, sed simul & collegialiter praestandus est, & communitate legitime congregata. DD. in *cap. cum omnis, & in cap. cum M. de co. sit. ut. & cap. in Genesi, de elect. Monet. de commut. ult. volunt. cap. 7. num. 398*.

Quod autem paulò ante diximus, posse post quantumcunque temporis spatium de nullitate unionis opponi, intelligendum est, ut locum habeat, si ex inspectione actorum constaret consensum, aut citationem interesse habentium in ea non intervenisse, aliave requisita in ea deficere: ut voluit Garc. *de beneficiis, part. 12. cap. 2. num. 178*. † Et hac ratione intelligendum est quod dicitur fuisse decisum, unionem irritam declarandam esse, non obstante quocumque temporis lapsu, si non audito Regis vel Principis Procuratore facta sit: ut decisum testatur Faber in *Cod. lib. 1. tit. 2. de finit. 48*.

Alioqui consensus post quadraginta, & multò magis post centum annorum spatium intervenisse praesumendus est, si concurrat continua unionis observantia toto illo tempore durante: Tiraguel. *de praescript. §. 1. gloss. 4. num. 21*. cum pluribus aliis quos citat & sequitur Nicol. Garc. *d. part. 12. cap. 2. num. 178*. † Si enim unio sit titulo roborata, sufficit 40. annorum praescriptio: sin minus, probanda est observantia & effectuatio unionis per tempus immemorabile; quae effectuatio & observantia necessario deducenda est, & probanda. Garc. *loc. citat. §. 3. n. 231*. ubi dicit sufficere titulum putativum, cum quadragenaria praescriptione: quia titulus ille est iustam praescribendi causam. Cokier ad *reg. Cancell. 21. num. 38*. Mascard. *de probat. conclus. 141. incipit, Unio beneficiorum, num. 11*. Ludovisi. *decis. 51. num. 1. & 3*. atque ita fuit iudicatum per Rotam Romanam in Lucana jurispraeconatus de Podis, 21. Martii 1620. coram Illustriss. & Reverendiss. bon. mem. D. Guillelmo du Nozetto, Domino meo observantissimo, cuius memorie & amicitiae multum me debere profiteor. † Et in specie quod titulus putativus sufficiat cum praescriptione quadraginta annorum, tradit Boërius *decis. 345. num. 5*. Rot. *decis. 223. num. 5. in fin. part. 1. recent*. Et ita existimo intelligendum esse, quod dicit Menoch. *lib. 6. praesumpt. d. num. 5*: dum vult praesumptam unionem non admitti, nisi immemorialis temporis roboratam praescribitur. Et quod dicunt DD. Galli, adversus abusum nullum currere praescriptionem, ut praeter citatos dicit Choppin. *de sacra posit. lib. 2. cap. 6. num. 7. & 8. ut suffragari possit quando unio non est alicui titulo innixa, sed si titulo sit munita: probatur ex DD. supra citatis*.

Unde capitulo cuiusdam Ecclesiae Metropolitanae, cui prioratus duo uni fuerant, quorum unus principalis, alius accessorius erat: Consultum ut si fieri posset, ostenderet per antiqua documenta, qualiter prioratus

status iste accessorius, de cuius unionis validitate dubitabatur, fuerat ab immemoriali tempore possessus uti accessorius; & annexus alteri principali, de cuius unionis validitate non dubitabatur. † Supposita quippe hac qualitate beneficii accessorij, quodque uti accessorium tanto tempore possessum fuerat, suppresso hac ratione illius titulo, non fuisset opus in unione principalis, istius accessorij facere mentionem, nec requirere consensum Abbatis, aut Capituli pro beneficio tunc extincto; dummodo requisita ad validitatem unionis circa principale beneficium, fuissent observata. Gomez ad reg. de trienniali, quæst. 8. num. 2. Barbof. de iure Ecclesiæ lib. 3. cap. 16. num. 10.

24 Multo magis hoc procedere dixi, si ultra longi temporis lapsum, unionis concurrerent conjecturae; de quibus Rebuff. in unionib. num. 19. Menoch. d. presump. 80. n. 6. lib. 6. Garc. par. 11. cap. 2. n. 56.

Sed quia difficilis erat istius accessorij qualitas, per tanti temporis spatium, probatio; nec per sententiam forsan vocato impetrante proferendam, res omnino certa esse poterat; fuit ad concordiam, me consulente, & suadente, devenit.

25 Quia licet sententia in causa status jus faciat quoad omnes, dum de statu personarum agitur, si ingenium, ff. de stat. homin. aliud tamen est si de reum statu tractari proponitur: sed neutro casu sententia sustineri posset, nisi vocato legitimo defensore, Regio nempe procuratore, & Abbate collatore ordinario, lata esset: Bart. Bald. & Angel. in d. ingenium. Gonz. ad reg. 8. glos. 9. §. 1. n. 84. & seq.

26 Multoque magis, si sententiam ferri contingeret in contumaciam, quæ non ex defectu juris, sed ob contumaciam lata præsumitur, Felin. in cap. ex litteris, num. 8. de constitut. & diximus inferius cap. 4. n. 16. & seq.



CAPUT XXXVIII.

Utrum forenses domicilium habentes, vel non habentes in aliquo loco, teneantur ad constructionem & reparationem Ecclesiæ Parochialis contribuere; & ad constructionem vel refectionem campanarum. Et utrum Prior vel Parochus ad tales expensas teneatur. Et quid in hoc servetur secundum consuetudinem Galliarum, & Comitatus Venayssini.

SUMMARIUM.

- 1 Onera quædam realia; alia personalia, alia dentur mixta: & quomodo inter se differant. Forenses quomodo ad onera illa contribuere teneantur: ibidem.
- 2 Qui non subditi, non possunt collectari, nec ligantur conclusionibus communitatis.
- 3 Quid observetur in comitatu Venayssino circa contributionem forensium.
- 4 Onus constructionis & reparationis Ecclesiæ est merè personale, & ad illud forenses cogi non possunt.
- 5 Forenses pro majori parte inhabitantes in aliquo loco, teneantur contribuere ad Ecclesiæ reparationem.
- 6 In Gallia, & maxime in Delphinatu, forenses Tom. I. Pars I.

non nobiles cum habitatoribus, æquali proportionem ad omnia onera mixta contribuant, & num. 9.

7 Forenses non teneantur contribuere ad campanarum expensas.

8 Campana directè respiciunt vocationem populi, & signum ad preces Deo fundendas.

10 Parochus tenetur ad reparationem Ecclesiæ.

11 Omnes qui ex decimis utilitatem percipiunt, in Ecclesiæ reparationem contribuant.

12 Referuntur DD. de materia reparationis Ecclesiæ tractantes.

13 Parochus an cogi possit ad reparationis & constructionis Ecclesiæ contributionem, per subtractionem decimarum.

14 Parochus tenetur ad expensas pro campanis.

15 Pro qua portione, & quando Parochus ad expensas constructionis & reparationis Ecclesiæ teneatur.

16 In qualibet Ecclesiæ Parochiali debet saltem adesse una campana, expensis Parochi fabricanda & conservanda.

Cum ad quandam Ecclesiæ Parochialem extræ oppidum ædificatam difficilis esset accessus, tempore præsertim hiemali, ob pluvias, nives, & alia temporis incommoda; eaque de causa populus novam intra locum ipsum construere vellet: fuit dubitatum, an forenses in loco illo ejusque territorio bona possidentes, ad expensam illius fabricæ contribuere teneantur; & similiter utrum Parochus in illo loco decimas percipiens, ad contribuendum in dictis fabricæ expensis compelli posset.

Pro cuius difficultatis resolutione supponendum imprimis est, onera quæ per communitates imponuntur, triplicis esse generis. Quædam enim sunt merè realia, quæ certam habent præstationem, veluti tributa, quæ rem ipsam afficiunt, & ad quemcumque possessorem transeunt; & hæc afficiunt etiam forenses; & alios quantumvis exemptos. Alia verò sunt personalia, ad quæ soli habitatores contribuere teneantur. Alia denique mixta, quæ & patrimonialia nuncupantur, quæ personis pro rebus imponuntur, nec certam & determinatam habent quæstionem; ad quæ etiam de jure communi forenses non teneantur; quia principaliter personis, rerum contemplatione, indicuntur. † Si igitur personæ non sint subdite, communitatis conclusionibus & deliberationibus ligari non possunt. Rot. Aven. decis. 182. num. 2. D. Ludovic. Bell. consil. 28. n. 14. In quo consilio licet multum favere communitatibus adversus forenses, tamen per transactionem initam inter communitatem Castrinovi, pro qua ipse consulebat, & forenses, multa per eum in suo consilio determinata, fuisse rejecta, ut patet ex lectura dictæ transactionis. † Et in Comitatu Venayssino, multe communitates cum forensibus transegerunt. Alia verò ad evitandas lites observant regulamentum, per modum expedientis factum, quo caveatur forenses in civitate Avenion. aut Comitatu Venayssino commorantes, pro rata bonorum quæ in aliis territoriis possident, pro duabus tantum partibus de tribus contribuere teneti; ita ut alteram partem soli habitatores sustineant.

Sed hoc intelligitur de muneribus patrimonialibus; nam ea quæ merè sunt personalia, sine dubio semper ad solos habitatores spectant: unde non immerito dubitatum fuit, an reparatio Ecclesiæ, vel ejus nova, eaque necessaria constructio, ad merè personalia munera referenda sit, an verò patrimonialium naturam sortiatur;

E Egi

- 4 Ego sanè, quantumvis reluctante communitate: Respondi onus hoc ad solos habitatores pertinere, nec ad illius contributionem forenses cogi posse, cum personis principaliter, quamvis habita ratione ad proportionem bonorum imponatur, nec Ecclesiæ usus magis ad forenses, quam ad quemlibet etiam omnino extraneum pertinere videatur: ut explicat Pek. in tract. de Eccles. reparat. cap. 11. num. 4. & sequent. Bertrand. consil. 126. num. 12. volum. 1. poster. Natt. consil. 215. Thesaur. decis. 149. & ibi addent. Bell. d. consil. 28. num. 20.
- 5 Si tamen forensis domicilium obtineret in illo loco, & ibi pro majori parte anni habitaret, teneretur ad Ecclesiæ constructionem & reparationem contribuere, in qua Sacramenta Christi fidelibus ministrari solent. Cabedo decis. 91. num. 9. Barbof. de Episcop. part. 3. allegat. 64. num. 10.
- 6 In Gallia tamen, & potissimum in patria Delphinatus, æquè forenses & habitatores contribuunt si nobiles non sint: ut copiosè & egregiè ostendit Expilly, plaidoyé 9. per totum, & decifum refert Bley. in suo opere beneficii, tit. de quarta pauper. & fabrica, num. 28. in gloss. P.
- 7 Debent etiam forenses, ex juris communis dispositione, eximi à contributione expensarum quæ fiunt pro constructione, conservatione & refectione campanarum; quia hæc expensa solos habitatores respicit; qui mediante illarum sono vocantur ad Ecclesiam; nec debet haberi respectus ad secundariam utilitatem, quam ex illis forenses percipiunt; dum imminente tempestate campanæ ad illam avertebantur: ut fuit aliàs determinatum inter communitatem Vasionis, & forenses in ejus territorio bonæ possidentes, apud Bertrand. consil. 53. num. 6. versio. & idem videtur dicendum de campanis, volum. 1. part. 2. quidquid in contrarium Avend. de exeq. mandat. part. 2. cap. 10. num. 25. versio. & ob id sequitur. Nam sententia Bertrandi verior est, quia expensa ista forensium utilitatem respicit secundario, & per accidens. † Quia principaliter campanæ sunt institutæ ad convocandum populum ad officia divina, vel ad preces faciendas dum timentur tempestates, quæ à malis spiritibus sæpius excitantur: ut dicit Ugolin. de Episcop. cap. 31. §. 1. num. 2.
- 8 Neque obstat quod Natta consil. 215. num. 7. & Gratian. discip. forens. cap. 84. num. 20. & 21. solum eximant forenses à voluntaria Ecclesiæ reparatione, non autem à necessaria.
- 9 Quia Doctores illi loquuntur de observantia & consuetudine, à qua non esse recedendum in hac materia, tradit idem Natt. consil. 447. per tot. Et quæ consuetudo viget in Italia; ut scilicet forenses indistinctè cum habitatoribus contribuant, ut notat Pek. in dicto tractat. de Eccles. reparat. dicto cap. 11. num. 5. & 6. & D. Bellus dicto consil. 28. num. 16. ubi etiam loquitur de generali totius Galliæ consuetudine; nos autem loquimur in terminis juris communis.
- 10 Quod autem attinet ad Parochum, certum est ipsum ad onus fabricæ ejusdem Ecclesiæ contribuere teneri, cap. 1. & cap. de his, de Eccles. edific. & ibi DD. Cened. collect. 153. Ricc. collect. 492. part. 3.
- 11 † Et generale est, ut quicumque percipit decimas teneatur contribuere pro Ecclesiæ reparatione, Bonvot en ses questions notables, part. 3. in verb. reparation d'Eglise, quæst. 2. fol. 212. & part. 2. in eod. verb. quæst. 1. fol. 188. fusè de hac materia D. Ludou. Bell. consil. 144. Marta de jurisdict. part. 2. cap. 48. Surd. consil. 62. num. 23. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 10. numero 15. & Concil. Trident. sess. 21. cap. 7. & ibi Barbofa, necnon dicta allegat. 64. part. 3. Tusch. in

verb. fabrica, conclus. 3. Aufser. ad decif. capell. Thesaur. 499. Papon. lib. 1. tit. 1. arrest. 14. & 15. Maynard. lib. 1. cap. 40. 41. & 42. Louet. littera R, numero 50. Abb. quæst. 3. in 6. dubio, Rip. respons. 26. & 68. Charond. lib. 1. respons. 67. Valaic. consil. 179.

Et præmissa adeò vera sunt, ut compelli etiam possit Parochus ad dictam contributionem per subtractionem decimarum, secundum Rip. dicto res. 26. num. 15. & res. 68. per totum, in quibus locis tractat de Domino Præposito villæ Insulæ in Comitatu Venassino, de quo etiam D. Ludou. Bell. dicto consil. 144. ad quos ego recurri, dum petium à me fuit consilium per Dominos Consules & Communitatem prædictam: & secundum meum consilium fuit observatum, in novæ Ecclesiæ ampla & magnifica constructione. Quoad tamen retentionem decimarum, contrarium, & meo quidem iudicio verius tenet Monet. in tract. de decim. cap. 7. quæst. 2. num. 41. tum quia liquidi non datur retentio pro illiquido: tum etiam quia nemini licitum est libi propria autoritate jus dicere.

Tenetur etiam Parochus contribuere in expensis constructionis, conservationis, & refectionis campanarum, eodem modo quo in expensis fabricæ ipsius Ecclesiæ: text. est in cap. final. de testam. test. quæ ornamentis, seu fabrica, luminaribus, seu aliis &c. & in puncto Bertran. d. consil. 53. num. 5. versio. & idem videtur, vol. 1. part. 2.

Sed difficultas superest, quomodo & pro qua portione Parochus ad dictas expensas contribuere teneatur. Vera resolutio est, quod hac in re, in primis loci consuetudo attendenda est. Secundò, si de consuetudine non apparet, & Ecclesia habet reditus ad id destinatos, illi prius ad dictos usus convertendi sunt, & ad id cogendi qui fructus perceperunt. Tertio, his cessantibus, Rector, & qui decimas percipiunt, pro rata contribuere teneantur. Quarto, ex generali consuetudine & ex æquitate, Rector ad presbyterij reparationem, populus verò ad novam Ecclesiæ contributi; ita ut presbyterium dicatur quidquid est in fornice, ubi presbyteri remanere solent, quæ omnia explicat D. Ludou. Bell. d. consil. 144. per tot. De his videndum est Concil. Trident. sess. 21. de reform. cap. 7. Fusc. de visit. lib. 1. cap. 10. n. 15. & 16. Ubique quartam fructuum partem reparandis Ecclesiæ destinari esse. Quod si fructus alimentis Parochi non sufficiant, Parochianos ad id esse cogendos, Canon tractant DD. in locis superius citatis.

Hoc ultimo loco notandum est, Parochum, si in Ecclesia Parochiali nulla adsit campana, teneri ad illius constructionem & applicationem: quia de jure exigitur, ut in omnibus Ecclesiis Parochialibus una saltem adsit campana. Joan. de Selo in tract. de benefic. quæst. 5. num. 82. Fusc. de visit. lib. 1. cap. 14. n. 9. Sed tamen in his omnibus multum potest consuetudo, ut sæpè dictum fuit.

CAPUT XXXIX.

De quadam transactione inita inter Parochum & populum, tam super solatione decimarum, quam super reparatione Ecclesiæ, cæreis, luminaribus, ornamentis Ecclesiæ, sumptibus Prædicatoris, epulis quas defunctus vocat, & aliis similibus expensis.

SUMMA

Quæst. & Resol. benefic. Cap. XXXIX. 51

SUMMARIUM.

- 1 Parochus habet intentionem fundatam in perceptio-
ne decimarum, ex omni genere fructuum in tota
parochia.
- 2 In materia decimarum, consuetudo est præcipue
attendenda.
- 3 Consuetudo eximit parochianos à solutione decima-
rum de certis fructibus.
- 4 Reparatio Ecclesiæ cathedralis spectat ad Episco-
pum.
- 5 Fabrica & reparatio inferiorum Ecclesiarum, ad
quem spectet.
- 6 Consuetudo attendi debet circa expensas reparatio-
nis Ecclesiæ.
- 7 Predicatoris expensam quis solvere teneatur: &
num. 12. Lampadem ardentem coram sanctissimo
Sacramento quis manuteneat debet. Ibidem.
- 8 Presbyterium cuius sumptibus reparandum.
- 9 Ornamenta Ecclesiæ quis facere teneatur.
- 10 Reparare, seu rescire, & readificare, multum in-
ter se differunt.
- 11 Observantia interpretativa quid possit, & an de-
beat esse præscripta.
- 12 Consuetudo non valet, quod Rector Ecclesiæ non
teneatur per se, vel per alterum predicare.
- 13 Qui per substitutum aliquem facere potest, tene-
tur illud facere suis sumptibus.
- 14 Predicatores verbi Dei, possunt petere sibi solui
elemosinam solitam.
- 15 Populus cogitur consueta servitia prestare.
- 16 Decemalis præstatio populum obligat ad soluenda
in futurum.
- 17 Populus non tenetur solvere salarium, seu elec-
mosinam consuetam Predicatori; sed dum tra-
xat alimenta, cessante consuetudine in con-
trarium.
- 18 Dilectio Gallicæ Entretienement, quid compre-
hendat.
- 19 Consuetudo qua Parochus tenetur ad epulas &
convivia, verum debeat observari.

Super interpretatione & observatione transactio-
nis, inter Parochum & parochianos olim initæ,
requisitus fui, ut pro veritate iudicium meum ab
utraque parte observandum interponerem: unde
super primo illius capite quo conveniunt fuerat,
quod licitum erit Domino Priori percipere deci-
mam consuetam, veluti vigesimam octavam partem
granorum bladi, siliginis, &c. Dixi casum soli-
tionis decimæ de vino & aliis rebus in transactio-
ne minimè comprehensis, remanere in dispositio-
ne juris communis: & ideo Priorem habere in-
tentionem fundatam in iure, quod de omnibus ter-
ra fructibus & proventus decima soluenda sit,
cap. non est, cap. nuncios, cap. ex parte, el. 2. & alibi
passim, extr. de decim. Unde cessante transactio-
ne, consuetudine, vel præscriptione legitima, solui de-
bet decima de omni frumento, grano, palea, &
aliis, de quibus per Monet. in trakt. de decim. cap. 4.
num. 2. & seq. adeo ut nihil probare teneatur Pa-
rochus, cum ejus intentio sit fundata in tota paro-
chia. Posthinc de manut. observat. 45. numero 43.
vbi plures Rotæ decisiones allegat. Sed tamen in
hac decimarum materia, multum attendenda est
consuetudo: cap. in aliquibus, §. fin. cap. commissum,
cap. cum sint homines, cap. ad Apostolicam, extr. de de-
cim. Rot. decis. 333. num. 4. part. 5. recent. vbi plures
aliæ decisiones, & jura allegantur. Quod tam in præ-
dialibus, quam perforalibus decimis locum habere

declarat Monet. in trakt. de decim. cap. 5. n. 87. & 94.
vbi ostendit valere illam consuetudinem, ut ex ec-
clesiasticis fructibus, veluti oleo, vino, feno, & similibus
nulla solvantur decima.

Quæ consuetudo sufficit, quod sit quadraginta
annorum, ut per eundem num. 103. Quamvis si age-
retur de vna Ecclesia ad aliam, sufficeret spatium
decem annorum, Rot. decis. 333. n. 5. part. 5. recent.
quia hoc casu consuetudo non est juri contraria, sed
præter jus.

Et ex his censui, quod si populus probaret con-
suetudinem nullas decimas soluendi de fructibus in
transactione minimè designatis, non tenebatur in fu-
turum de illis solvere; sin minus, ad solutionem co-
gendus erat in favorem Parochi: & quod totum
hoc ad consuetudinem reducendum erat.

Secundo transactionis capite conveniunt erat,
quod mediante summa duodecim librarum singulis
annis per Priorem soluenda, in manibus operario-
rum seu matriculariorum dictæ Ecclesiæ, ipse esse e-
immunus ab omni expensa luminarum, lampadum,
cereorum, candelarum, facium, ornamentorum, re-
parationum Ecclesiæ, campanarum, chordarum, & ali
intentionem Predicatoris tempore Quadragesi-
mæ. Ex quo quæsitum fuit, utrum populus tene-
retur ad reparationem Ecclesiæ, presbyterii ipsius, fontis
baptismalis, sacristiæ, cathedræ seu pulpiti
pro Predicatoribus necessariis, & similibus.

Dixi quod si actum fuisset de Ecclesiæ cathedralis
reparatione, ad illam Episcopus regulariter tene-
retur, cessante consuetudine in contrarium, Rot. decis.
6. 7. part. 1. recent. Tunc, de visitat. libro 1. capite 10.
num. 15. Sed quia agebatur de Ecclesiæ inferiori,
cessante consuetudine vel transactione, ad onus re-
parationis teneri illos qui beneficia possident, cap. 1.
& cap. de his, extr. de Ecclesiæ edificandis, & ibi DD. Ec-
quicunque percipit decimas, teneatur ad Ecclesiæ re-
parationem, Abbas quæst. 3. in 6. dubio. Rip. respons. 26.
& 68. Charond. lib. 1. resp. 57. Bouiot part. 3. in verb.
reparation d'eglise, quæst. 2. & dixi c. præcedenti, n. 11.
Sed dum adest consuetudo in contrarium, vel trans-
factio, prout in casu isto; ad illam recurrendum est.
Rip. d. respons. 68. n. 3. versic. item procedit. Surd. con-
sil. 62. num. 16.

Et quod dictum fuit de reparatione Ecclesiæ, eo-
dem modo dici debet de sumptibus pro Predicato-
re faciendis, & pro lampade ardentem ante sanctissi-
mum Eucharistiæ Sacramentum. Surd. d. consil. 62.
num. 17. Qui tamen subdit num. 18. post Rip. re-
spons. 27. num. 4. non sufficere quod aliqui particu-
lares actus illos ex devotione fecerint: nisi hoc fa-
ctum fuerit animo consuetudinem inducendi, sciente
& patiente universo populo: ad notata per DD. in l.
2. Cod. qua sit long. consuetud.

Et propterea si populus alias fecisset construi &
reparari presbyterium, & tamen Priorem interpel-
lasset ad contribuendum in sumptibus operis; ex-
pensa illa per populum facta non noceret: quia non
fuisset facta animo relevandi Priorem; maxime si
doceatur quod alias Prior, pluribus & diuersis vici-
bus talem expensam sustinere solitus fuit. Rip. dist.
resp. 26. num. 4. & 5.

Idem dicendum est de ornamentis pro seruitio
Ecclesiæ, & cultus divini necessariis; ut sunt plu-
vialia, calices & similia, sine quibus divini officia
celebrari nequeunt: cum ista à pari procedant cum
expensa reparationis Ecclesiæ. Et sicut illi qui deci-
mas percipiunt, ad Ecclesiæ refectionem teneantur,
ut mox dictum est; ita & ad istas expensas, tam or-
namentorum, quam aliarum rerum similiarum, ces-
sante

sante videlicet transactione, vel consuetudine in contrarium: *Surd. d. consil. 62. num. 5.* In casu autem proposito, verba transactionis erant clara, quod Prior mediante summa duodecim librarum annis singulis persolvenda; erat immunis ab ista expensa ornamentorum, candelarum, & reparationis Ecclesiae; unde nullus erat relictus dubitandi locus.

10 Advertendo tamen quod verba transactionis loquentia de reparatione Ecclesiae, non debeant extendi ad casum necessariae reedificationis: nam verbum *reparare* seu *reficere*, valde differt à verbo *re-edificare*, seu de novo facere, *l. 3. §. enim verò, & §. reficere, ff. de itinere actuque privat. l. 1. §. deinde, ff. de viis, l. 1. §. 1. ff. de via publica.*

11 Quod si aliqua alia dubitatio circa transactionis verba occurreret. Dixi ad observantiam recurrendum esse, quae consuetudine favorabilior est; cum observantia illa sit interpretativa mentis contrahentium in casu dubio: nam illa nihil operatur in claris, *l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. obligat. Rot. decis. 636. num. 9. & seq. part. 1. recent. & decis. 261. num. 4.* Nec requiritur quod fuerit praescripta, imò sufficit quod aliquando ita observatum. *Rot. decis. 49. num. 6. ead. part. 1.*

12 Sed quod attinet ad salarium seu elemosinam Prædicatoris: Censui, cessante consuetudine, populum ad illud minimè cogi posse, cum verum sit, & mota transactione, vel consuetudine, expensam tam salarii quam alimentorum Prædicatoris spectare ad eum qui habet curam animarum: tenetur enim ipse populo verbum Dei prædicare, *Clem. dudum, circa medium, & ibi not. Cardin. in versic. verum, de sepult.* Quia prædicare, est officium Curæ, ut dicit Abbas in cap. quod Dei, de stat. monach. numero 2.

13 Adeo ut consuetudine induci non possit, ut Rector Ecclesiae per se, vel per alium prædicare non teneatur. *Rip. dist. resp. 26. num. 44. Surd. de alim. tit. 1. quæst. 59. num. 7. & 8.* quod in Concilio Tridentino statutum est, *sess. 24. cap. 4. de reform.* his verbis: *per Parochos, sive, iis impeditis, per alios ab Episcopo deputandos.* Cum ergo munus prædicandi spectet ad Parochum, sequitur ipsum teneri suis sumptibus

14 Prædicatorem alere: quia dum is, ad quem pertinet actus, illum per substitutum peragere potest, tenetur id facere suis sumptibus: & probatur per text. in *l. sed si hereditas, §. 1. ff. ad exhib. & in cap. inter cetera sibi: Quibus ipsi dum indiquerint, congrue necessaria subministrant. extr. de offic. ordin. & ibi tradit Abb. & Surd. d. quæst. 59. numero 7.8. & 9. Ricc. in prax. for. Eccles. decis. 536. num. 1.*

15 Supradicta procedunt in alimentis Prædicatoris; sed quid dicendum de salario, seu elemosina Prædicatori dari consuevit. *Surd. consil. 254. per tot. & maxime num. 24. & 25.* existimavit Prædicatorem non posse aliquid pro salario exigere, citra vitium simoniae: sed tamen verius videtur, quod per modum elemosinae illi qui Prædicatori illam præstare soliti sunt, in futurum etiam cogi possint, ut existimavit sacra Cardinalium Concilii interpretum congregatio, ut refert Barbosa, in decis. Apost. in verbo Prædicator, collect. 552. num. 14. Sicut videmus in simili, populum ad consueta servitia præstanda cogi posse, *Bart. in l. privilegia, Cod. de sacros. Eccles. Ozalc. decis. 99. num. 20. & 21.* Adeo ut decennalis præstatio sufficiat ad obligandum populum ad continuationem elemosinae. *Ozalc. d. decis. 99. num. 17. Covar. lib. 1. variar. resol. cap. 17. num. 3. & bene comprobatur Excellentiss. I. C. inter Romanæ curiæ Advocatos nemini secundus, D. Paulus Ranuccius in suo eruditissimo responso relato apud Cens. in tract.*

de consil. quæst. 81. numero 15. versic. secundo quia.

His ita constitutis, deveniendo ad solutionem propositæ quæstionis, Dixi populum vigore transactionis ad alimenta Prædicatoris esse obligatum; sed ad illius salarium nec de jure, nec ex conventionione teneti.

De jure quidem, quia posito quod populus, cessante consuetudine, ad alimenta Prædicatoris teneatur; non tamen ideo ad ejus salarium cogi possit, tum ex traditis per *Surd. d. consil. 254. à num. 25. ad finem*, ubi in propriis terminis hanc quæstionem tractat, & ostendit quæ sint ad inducendam consuetudinem necessaria in casu isto: tum etiam, quia sapè in supremis tribunalibus decisum fuit, ut populus ad alimenta quidem, sed Prior seu Parochus ad salarium Prædicatoris teneatur, teste Maynard. *lib. 1. cap. 38.* ubi ita in casu occurrenti servandum ait.

Ex verbis autem transactionis, populus obligatur duntaxat ad alimenta Prædicatoris præstanda, non autem ad salarium, quia verbum illud in transactione positum *entretenement*, sola alimenta comprehendit, nempe cibaria victui, cultuique necessaria, quæ sub illa Gallica nomenclatura non ineptè exprimi testatur Joan. Philipp. Gallus Montpelienlis *resp. 43. num. 18.*

Fuit etiam in eadem causa ultimo loco dubitatum, quid statuendum esset de consuetudine convivij, singulis annis populo per Parochum (seu Rectorem) præstandi, an posset ad illius observationem cogi? In primis enim consuetudinem illam in supremis tribunalibus reprobata fuisse, tanquam abusivam, testatur Charond, *lib. 7. respons. cap. 79.* Deinde verò contrarium fuit ordinatum, & Parochus ad illius convivij præstationem continuandam coactus: addit. ad Pap. *lib. 1. tit. 1. arres. 3.* jura siquidem illa conviviorum seu festagiorum, inter Ecclesiasticos, aut etiam alicujus parochiæ habitatores, pluribus supremarum Curiarum arrestis comprobata fuerunt, eo quod ad fovendam inter ejusdem conditionis homines amicitiam plurimum conducant; *ult. Bley, in tract. de re benef. lib. 1. tit. 1. num. 47. in gloss. 8. fol. 169.* Chopin, de sacra polit. *lib. 3. tit. 4. num. 1.* ubi testatur demandatam esse horum conviviorum continuationem, a moderatione sumptus, & lacte scripturæ assidua lectione temperatam. De simili quæstione in utramque partem, licet in alio calce agit Bellam. *consil. 31. versic. secundò de prima videamus.* Ubi loquitur de consuetudine Ecclesie Rothomagensis, quod omnes Episcopi iustitiam ante receptionem tenerentur dare unum bonum prandium Archiepiscopo, & capitulo. Alios citat Barbosa in cap. Jacobus, de Simon.

CAPUT XL.

Ex quibus probetur beneficium esse Regulare. Electiva beneficia quædam collativa, alia confirmativa, quædam simpliciter electiva, & quis inde relatus effectus. De consensu collatorum præstito ex intervallo; & de possessione capitulariter capta. Processuras in forma dignum arbitramur, non esse adhibendas in provisionibus Ordinariorum. Religiosi quando curam animarum exercere possint per seipsos.

SUMMA

SUMMARIUM.

- 1 Omnia beneficia presumuntur secularia.
- 2 Beneficium esse regulare, probatur ex enunciativis plurium instrumentorum.
- 3 Collationes beneficii, tanquam regularis factæ, non probant qualitatem beneficii regularis; nisi probetur ipsius effectum fuisse sortitas.
- 4 Status beneficii non mutatur nisi spatio quadraginta annorum, cum aliis requisitis.
- 5 Quod maxime procedit, quando non agitur de quasi possessione, sed de pertinentia collationis.
- 6 Beneficium electivum quando dicatur collativum.
- 7 Quomodo differant beneficia electiva simplicia, collativa, & confirmativa.
- 8 Quando Ecclesia dicatur viduata, ad hoc ut fiat electio simplex juxta formam cap. quia propter, de elect. nempe per scrutinium, compromissum vel inspirationem.
- 9 Quis sit effectus triplicis differentia beneficiorum electivorum in Gallia.
- 10 Referuntur DD. de beneficiis electivis agentes.
- 11 Quando sunt plures collatores, sufficit collatio unius, subsequente aliorum consensu.
- 12 Quo remedio utendum, quando possessio non fuit capta capitulariter.
- 13 Provisus ab Ordinario non tenetur ad forma dignum.
- 14 Quæ sit pena professionis fidei non factæ intra bi-mensem, ex Regia ordinatione.
- 15 Religiosi possunt curam animarum exercere in Ecclesiis ab eorum monasteriis dependentibus, aut quæ sunt illorum membra.

Variis super collatione cujusdam prioratus, cui cura animarum imminerebat, exortis difficultatibus, per Canonicum regularem ordinis Sancti Augustini de eo provisum; & communicato cum viris doctis negotio, fuimus ejus qui sequitur voti: In primis beneficium illud non secularis esse, sed omnino regulare. Quia licet de jure omnia beneficia secularia presumantur, juxta primam illorum à B. Petro Apostolo, qui secularis erat, institutionem; Mascard. consi. 172. incip. Beneficium regulariter 3. 4. Tamen in casu proposito constabat beneficium illud ab omni tempore Canonicis regularibus, nunquam verò secularibus, fuisse collatum. Quod probabatur per varias enunciativas antiquissimas diversorum instrumentorum à diversis personis, & in diversis scripturis, ac diversis temporibus emanatas;

† Quod sufficit ad probandam qualitatem beneficii regularis. Rot. decif. 163. num. 2. part. 1. recent. Put. decif. 209. incipit, In una Bononiensi, lib. 2. & decif. 405. num. 3. eadem part. 1. Junctis potissimum pluribus ejusdem beneficii collationibus, tanquam de regulari; dummodo probetur illas fuisse effectivas; id est, quod provisi in effectu fecerint actus possessorios in hujusmodi beneficio. Ludovif. decif. 482. num. 8. Et licet producantur aliquæ provisiones per Episcopos in favorem personarum secularium factæ, non constabat de legitimo temporis intervallo ad mutandum statum beneficii, nempe de spatio quadraginta annorum, cum aliis requisitis, de quibus alio loco agemus. Rot. decif. 188. num. 1. part. 1. recent. & d. decif. 163. num. 3. eadem part. 1. † Maxime quia hic non agebatur de quasi possessione conferendi, sed de pertinentia collationis, & de statu beneficii, utrum secularis esset, an regulare: quo casu non inspicitur sola quasi possessio conferendi,

Tom. I. Pars I.

Ludovif. decif. 112. num. 3. in fin. Rot. decif. 737. part. 2. recent.

Secundò, fuit conclusum, beneficium de quo agebatur, potius esse collativum, quam electivum. Quia † constabat nominationes capitulares absque aliqua Superiorum confirmatione, per plures annos sortitas fuisse effectum, & executioni demandatas: ex quo sine dubio resultat status beneficii collativus; nam in electivis necessaria est superioris confirmatio, & illa deficiente, beneficium dicitur collativum: quia nominatio capitularis habet vim provisionis, & collationis. Nicol. Garc. de benefic. part. 1. cap. 6. num. 23. Barbol. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 19. num. 40. † Siquidem beneficiorum quæ per electionem deferuntur, tres sunt species. Quædam sunt quæ electiva confirmativa nuncupantur, quæ quoddam indigeant confirmatione. Aliæ sunt electivæ collativæ, quorum nominatio ad capitulum, & provisio ad superiorem spectat. Tertia species est eorum quæ merè sunt electivæ, in quibus providetur Ecclesiæ quasi viduata, juxta formam cap. quia propter, de election. quæ non habet locum in beneficiis inferioribus, nec in dignitatibus, per quarum vacationem Ecclesia non manet viduata pastore, ut ostendit Barbol. in d. cap. quia propter 32. num. 8. In his enim sufficit solus consensus capitularium legitime congregatorum; cum in aliis, quando scilicet Ecclesia manet viduata, † (quod accidit in electionibus Episcoporum & aliorum Prælatorum Ecclesiasticorum collegiarum, in dictis Ecclesiis collegiatis generalem jurisdictionem habentium, necnon in electioe Prælatorum regularium. Rot. decif. 312. num. 10. part. 4. recent. tom. 2. post Abbat. in d. cap. quia propter, num. 7. versic. circa istam partem primam,) debeat ad unguem forma ibi præscripta observari, aliàs electio sit nulla. Rot. decif. 574. num. 2. & per totam, part. 4. recent. tom. 4. Debet ergo fieri electio per scrutinium, vel compromissum, aut inspirationem, ut habetur in d. cap. quia propter. † Hujus distinctionis maximus est effectus; nam tertii generis beneficia in Gallia Regias nominationes admittunt, alia non item: in electivis collativis admittunt Gallia Pontificiam præventionem, non autem in confirmativis, teste Bleyn. de benefic. cap. ult. num. 47. in glof. O. Chopin. de sacra polit. lib. 1. cap. 2. num. 1. 2. 3. 4. de his etiam Peleus lib. 1. action. forens. 44. & action. 5. † Et plurima de beneficiis electivis Gonzal. ad regul. 8. glof. 19. Franc. Marc. decif. 90. maxime numero 9. part. 12. Codex Fabrian. lib. 1. tit. 2. definit. 44. Lotter. de re beneficii lib. 2. quæst. 16. num. 10. & seq.

Cum ergo beneficium, de quo agebatur, esset electivum collativum, diximus sufficere, quod consensus capituli postea accedat collationi factæ per Decanum. † Quia quando sunt plures collatores, si unus solus conferat, & alii tacite vel expresse consentiant; collatio remanet valida, quia alii collatores cedunt juri suo pro illa vice. Rot. apud Put. decif. 124. & 190. num. 3. lib. 3. Achill. de Grass. decif. 48. de præbendis. Rota coram Orano apud Garz. de benefic. part. 5. cap. 4. num. 42. & 43.

Quia verò provifus possessionem capitulariter non acceperat, casu quo dictus prioratus haberet annexam vocem in capitulo, remedio hoc utendum esse censuimus: nempe procurandum ut possessio expresse vel tacite à capitulo approbaretur, provifum hunc ad actus capitulares admittendo tanquam dicti beneficii possessorem. Rot. decif. 91. n. 6. part. 1. recent. addent. ad Ludovif. decif. 364. num. 6. versic. tertio non procedit.

E 3 Tertiò

34 Quarto dictum fuit quod Regia Caroli 9. Ble-
senfis ordinatio, *artic. 10.* circa fidei professionem
edita, non privat possessores beneficij ob non fa-
ctam dictam professionem intra duos menses, post
adeptam pacificam & non litigiosam possessionem,
sed duntaxat fructibus contravenientes carere vult.
Quod etiam conforme est Eminentissimorum Car-
dinalium Concilij Tridentini interpretum declar-
ationi, ad *sess. 24. cap. 12.* Barbof. in *decijs. Apostol.*
collect. 611. num. 7. 8. & 9. Ubi quod nec privatur
quis distributionibus quotidianis, nec effectibus
alijs professionis, veluti voce in capitulo, & simi-
libus, ob non emissam intra bimestre professionem
fidei. Idem de *jure Eccles. univ. vers. lib. 1. cap. 21. nu-
mero 71. & seq.*

15 Quinto, diximus nullum esse dubium, quin pro-
visus iste curam animarum per se ipsum exercere
possit: nam omnia illa questione, de qua alio loco
agemus, utrum Canonici regulares cum licentia
folius Abbatis, beneficium seculare curam anima-
rum annexam habens possidere queant; in casu pro-
posito res difficultate caret, cum agatur non de be-
neficio curato unito ipsi Monasterio, sed de bene-
ficio à prioratu dependente, tanquam membrum di-
cti prioratus; quo casu Rector per se ipsum defer-
vire debet. Anchar. in Clem. 1. de offic. Vicar. num. 4.
versic. dato autem hujus Vicarij. Garc. de benefic.
part. 10. cap. 2. num. 14. Ubi dicit, quod in Para-
chialitis quæ non sunt unitæ monasteriis; sed
sunt eorum membra, aut quomocumque depen-
dentes, non deputatur Vicarius: atque ita declara-
vit Congregatio, & sine ulla controversia serva-
tur in praxi.



CAPUT XLI.

Quomodo procedendum sit in causis criminalibus contra Religiosos. Quis sit eorum iudex competens. Quando in forma iudicii procedendum sit, & utrum religiosus possit ab Abbate Generali ad loca remota citari, & alia multa referuntur, quæ modum procedendi inter Religiosos respiciunt.

SUMMARIUM.

- 1 Si ex statutis Religionis collega cum Capitulo pro-
cedere debeant, processura per suos collegas fa-
cta nulla est.
2 Citatio adhiberi debet in causis religiosorum, alias
processura non valet.
3 Substantialia iudicy in causis regularium servan-
da sunt.
4 Non tamen cum tanto rigore prout inter seculares.

† Non tamen rigide modus judicialis in
servat

- servandus est, ut dicitur in cap. qualiter & quando 24. in fin. ext. de accusat. & in cap. per tuas. 32. §. fin. ext. de
 5 *simonia*. ¶ Potest nihilominus in illis causis appellari, quando Prælati excedunt modum religioſæ diſciplinæ, dummodò in appellatione exprimitur cauſa gravaminis: ut copioſe explicat Sanchez in præcep. decal. lib. 6. cap. 8. à n. 105. ad 111. ¶ Et nomina teſtium in cauſis criminalibus gravibus edi debent reo religioſo (excepto crimine hæreſeos, in quo procedunt Inquiſitores:) quo faciliſſe deſenſiones ſuas proponere queat, teſte Roder. d. tom. 2. q. 3. artic. 1. in fin. Hieron. Roder. reſol. 42. num. 35.
 7 Citatio autem iſta quæ fit inter religioſos, non debet fieri ſecundum ſtilum ordinarij iudicij: ſed more religioſorum, id eſt, per literas Secretarij Abbat. Provincialis, aut generalis, ab illis ſubſcriptas, & in rei manibus poſitas: ut idem Hieron. Roder. teſtatur reſolut. 44. num. 2.
 8 Hæc vera ſunt, quando Superior regularis procedit in forma iudicij, & tanquam Prælatuſ ad punitionem delicti, ſecus ſi procedat tanquam pater ad nudam morum correctionem, ſecundum formam regulæ: tunc enim nulla iuris ſolemnitates exiguntur, ex Eman. Roderic. d. tom. 2. quæſt. regul. quæſt. 3. artic. 1. in princip. Cum igitur adverſus religioſum illum ad delicti punitionem ageretur; ſequitur neceſſariam omnino fuiſſe illius citationem: & eâ omiſſâ, omnia nulla eſſe & invalida.
 9 Et quavis diceretur agi de delicto notorio, in quo nulla requiritur forma iuris; tamen id non ſubſiſtebat in iure, neque in facto. In iure quidem, quia licet contrâ religioſum poſſit Prælatuſ ſupremuſ, qualis eſt Generaliſ, procedere ad privationem, in delictis notoriis gravibus ſine citatione; hoc procedit quando notoriè conſtat nullam delinquenti competere poſſe deſenſionem, & non aliâs: ceſſantibus enim illis circumſtantiis, requiritur citatio, etiam ſi delicta prætenderentur notoria, Farin. de delict. quæſt. 21. num. 70. & 78. Hieron. Roder. reſol. 44. numero 1.
 10 In facto verò, quia factum præſentum non erat tale, quod notorium dici poſſet; cum notorium illud dicatur, quod nulla excuſatione vel tergiverſatione celari poſſet, ut potè cujuſ univerſuſ populuſ, aut major ejus pars teſtis eſſe queat: ut probat text. in cap. cum dilectiſ, ext. de purgat. canonie. cap. ex tua, & cap. fin. ext. de cohabit. cleric. & mulier. can. de maniſeſt. 2. quæſt. 1. Farin. dict. quæſt. 21. num. 4. Tale autem non erat negotium de quo agebatur, imò ſcriptura illa ſuper qua fundabatur notorietas, jam fuerat per D. Locumtenentem civitatis Aqueſiſ nulla & invalida declarata: unde ex ea non poterat deſumi notorietatis argumentum. ¶ Cum ad illam excludendam ſufficiat aliquam coloratam exceptionem opponere, cap. ſignificaverunt, num. 4. de reſcrib. Craver. conſil. 299. num. 8. Menoch. remed. 1. recap. poſſeſſ. num. 225. Contard. ad l. unic. Cod. ſi de moment. poſſeſſ. limit. 9. num. 29. & 31.
 12 Et caſu quo factum eſſet notorium, illud non eſſet facti permanentiſ, ſed potiùſ tranſeuntis; cum nulla poſt ſe veſtigia relinquat; idè non poterat procedi, niſi prævia probatione talis negotij cum cognitione cauſæ, Joſeph. Ludou. deciſ. 67. num. 21. Mafcard. de probat. conſuſ. 1106. num. 10.
 13 Imò in quocunque delicto notorio, quando Juedex procedit contra abſentem, requiritur cauſæ cognitio, Boſſ. in tit. quomodo proced. in crim. notor. numero 9. & 10.
 Similiter fruſtra opponebatur, hic agi potuiſſe via facti; quia agebatur de religioſo fugitivo. Quia

nec iſtud in facto ſubſiſtebat, nam R. iſte pater non auſugerat, niſi ut evitaret violentiam, & recureret ad locum tutum, & ad Superiores à quibus iudicari & corrigi poterat, ſi deliquiſſet: ¶ Quo caſu non dicitur fugitivuſ, l. quis ſit fugitivuſ, ff. de Edilitio edict. Sanch. in oper. moral. lib. 6. cap. 8. num. 2. Et cum fuga ortum habuiſſet ex juſta cauſa metus, nempe quia habebat perſecutores inimicoſ, qui cum eo contenderant pro munere P. adipiſcendo; nullum ex eo oriri poterat indicium vel probatio, Pariſ. de Put. in tract. de ſordid. in verb. fuga officialiſ, cap. 2. n. 1. & 3. Ghirlan. de relaxat. carcerat. in tit. de fuga carcerat. num. 11. in fin. & ſeq. ¶ Maxime verò, quia fuga non nocet, quando facta fuit poſt formatam inquisitionem. Peguer. deciſ. 17. num. 32. Maſtrill. deciſ. 296. num. 25. Cæſar Caren. de offi. Inquiſit. tit. 10. §. 11. num. 24.

Et ex hiſ conſtat inutiliter opponi, quod d. R. P. tanquam contumax non debet audiri appellando à ſententia adverſuſ ipſum lata: quia cum non teneatur comparere, ut demonſtratum fuit, non poteſt dici contumax. ¶ Et ſententia illa potiùſ ob contumaciam præſentam, quam propter delicti probationem lata præſumitur, Beltram. ad deciſ. 371. Ludoviſ. num. 11. ¶ unde ſtatim per comparitionem rei, ad nihilum reducit: ut dicitur ibidem poſt Dec. in cap. ex literiſ, num. 42. ext. de conſtitut. Seraph. deciſ. 972. num. 20. ¶ Et ex hujusmodi ſententia contumaciali ſine probationibus lata, non dicitur conſtare de delicto, Maſſil. in praxi criminaliſ, §. poſtquam, num. 48. ¶ de quo conſtare debet in actiſ per veras & legitimas probationes. Seraph. deciſ. 364. num. 10. & ſeq. ¶ Et teſtes debent formitet recipialiſ non impedit illorum receptio quin ſententia dicatur contumaciaſ, Seraph. auct. deciſ. 354. numero 10. verſe. ex teſtibus informationiſ. Roland. conſil. 29. numero 31. volum. 3. ¶ Maxime ſi adverſuſ teſtes dentur oppoſitioneſ, veluti ob inimicitiam, aut aliam ſimilem cauſam: Menoch. de arbitrar. lib. 1. quæſt. 28. num. 1. & caſu 110. num. 1. Creſcent. deciſ. 3. de reſcrib. num. 1. ¶ Una autem ex cauſiſ inimicitiaſ hic concurrebat, quia partes erant diviſæ in duas factioneſ; ita ut quierant uniuſ factioniſ, præſumantur malè affecti erga illoſ qui erant alteriuſ factioniſ, præſertim aliis circumſtantiis in facto intervenientibus: ex traditiſ per Peñam in direct. in quiſit. ſchol. 23. cauſa 16. Verum quia ſuperiùſ dictum fuit. Superiorem regularem duobuſ modis poſſe procedere; primò quidem judicialiter, ſecundò verò ſine forma & figura iudicii: operæ pretium erit ſcire, quando uno aut alio modo cõtra religioſoſ Abbateſ, aut alioſ Superioreſ procedere poſſit. Et ſanè cum in facti contingentia monachus quidam ſuæ adminiſtrationiſ rationem redditoruſ ad parteſ admodum remotas extra Monarchiâ citaretur, adhibitiſ etiam dicti Domini Abbatiſ literiſ requiſitoriis: Dixi præſentum religioſum ad locum illum accedere non teneri, nec executionem literarum rogatoriarum concedi poſſe; cum non judicialiter, ſed extra iudiciuſ pro ſola morum correctione juxta formam regulæ procedendum eſſet. ¶ Quamvis enim religioſi Superioribuſ ſuiſ in omnibuſ obedite teneantur, non tamen poſſunt in prima inſtantiâ à Generali ſui ordinis extra locum ſuæ habitationiſ evocari: ſed imprimiſ coram ſuiſ Iudicibuſ ordinariis conveniendi ſunt, ipſique Generales in ſeunda duntaxat inſtantiâ juſ reddere debent, juxta Concilii Tridentini diſpoſitionem in cap. cauſa omneſ 20. ſeſ. 24. de reformat. Atque ita determinat Laurent. Portel in dubiſ regul. in verbo Prælati poteſtaſ, num. 8. ergo caſu quo judicialiter procedi poſſet,

adeundus erat ordinarius religiosi Index; cum non debeant religiosi, dum contra eos proceditur criminaliter, a propriis claustris evocari; sed ad eos mitti solent visitatores qui illorum delicta corrigant, & mores reformant; & hæc est generalis omnium ordinum consuetudo in jure fundata, qua semper citatis competit jus revocandi ad domum suæ habitationis, l. 2. §. *legatis*, & ibi Gloss. ff. de *judiciis*.

- 24 Agebatur præterea de viro plusquam octuagenario, qui propter ætatis incommoda longissimum iter aggredi non poterat; & idcirco excusandus erat: prout in pari casu de eo, qui citatus erat ad comparandum personaliter coram summo Pontifice, & se non posse accedere respondebat propter infirmitatem, ob quam equitare non poterat, aut alia simili de causa, tradit Calderin. *conf. 1. de dilatione, per tot.* Rebuff. in *constit. Reg. tit. de excusatione, tom. 3. num. 66. & 68.* Idque potissimum, quia nihil per religiosum istum gestum fuerat, cujus reddendæ rationis actus facile per procuratorem expediri non posset: quo casu, non est necessaria personalis præsentia principalis. DD. in l. fin. Cod. de *procuratoribus*.

- 25 Denique licet Abbas jurisdictionem habeat in monachos, ut illos visitare & corrigere possit; hoc tamen ita intelligendum esse dicebant aliqui, ut hoc fieret non per modum contentiosæ jurisdictionis, nec in figura judicii; sed tantum extrajudicialiter, & juxta formam regulæ, tam procedendo, quam decidendo: prout determinat Rot. Rom. *decis. 17. num. 2. part. 1. recentior. & decis. 15. eadem part. 1. num. 11. 12. & 13.* Ubi dicitur, quod delicta monachorum duplici modo considerantur; aut ut propria ipsorum monachorum, aut ut communia, seu communem conversationem offendentia. Primo casu Abbas procedit secundum formam regulæ. Secundo casu, cognitio spectat ad Episcopum uti Judicem ordinarium. Sed dum Abbas procedit propter inobedientiam regulæ, procedere debet extrajudicialiter, & non per viam contentiosæ jurisdictionis, & hoc patet ex text. in cap. fin. de *statu monach.* Ubi dicitur, correctionem monachorum fieri debere per visitatores; qui si aliquem deliquisse reperiunt, id in primis Abbati illius loci denunciant; & ibi tradit Gloss. in verb. per *Abbatem loci*, qui textus nominatim loquitur de religiosi sancti Benedicti, dicens in his causis procedendum esse sine strepitu & figura judicii, & per impositionem penitentiae salutatis, juxta text. & Gloss. in cap. ad nostram, 3. ext. de *appellatione*. Rot. *decis. 20. num. 1. part. 1. in recentioribus*.

Advertendum tamen est, supradictas decisiones procedere quidem posse in terminis juris communis: secus tamen est, attentis privilegiis & exemptionibus concessis regularibus à summis Pontificibus; quarum virtute non possunt Ordinarii, Episcopi scilicet vel Archiepiscopi, de causis regularium cognoscere, nec illorum delicta punire; sed cognitio etiam judicialis hoc casu spectat ad Abbates, & alios Superiores regulares: ut notavit Marius Muta *decis. Sicil. 2. numero 16. & seq.* & copiose Tamtulin. de *jure Abbat. tom. 3. disput. 5. quest. 11. per tot.*

- 26 Sed adhuc supradictæ doctrinæ casui proposito applicabantur, quia non agebatur de jurisdictionis contentione inter Ordinarium & Superiorem regularem; sed contendeatur duntaxat utrum procedi posset in forma judicii: cum adversus monachum nihil prætenderetur, quod communem conversationem offendere posset: sed agebatur tantum de inobedientia regulæ, & delictis solos religiosos tangentibus contra monachum præsentis: & sic firma

remanebat regula in eo capite, in quo dictum fuit, non posse Superiorem regularem procedere in forma judicii: & sic malè fuisse petitum territorium, ad fines exequendi litteras requisitorias domini Abbatis: & hanc exceptionem incompetentiæ Judicis requirentis, recte coram judice requisito proponi potuisse, ex traditis per Menoch. *remed. 3. retinen. possess. num. 360.* & Et admitti debere appellationem, si ad ulteriora procederetur; & per eam retardari debere executionem litterarum judicis requirentis. Roland. *conf. 37. num. 4. volum. 1.* Quibus consideratis fuit dictus religiosus per Dominum Abbatem absolutus.



CAPUT XLII.

De jurisdictione Episcopi erga regulares curam animarum exercentes. Et quibus poenis plectatur Parochus absens sine licentia per Episcopum in scriptis data. Quomodo contra Parochum non residentem procedendum sit, & an requiratur trina monitio; an verò statim ad poenam privationis beneficii Episcopus procedere possit adversus Parochum non residentem.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus procedere potest contra regulares curam animarum exercentes, in iis quæ curam, vel sacramentorum administrationem concernunt.
- 2 Ampliatur ut procedat etiam in dependentibus à cura: ubi ponitur exemplum.
- 3 Residentia est annexa cura animarum.
- 4 Quid sit observandum, quando Parochus esse abesse à sua parochia.
- 5 Quæ sit Parochi non residentis poena, & cui, aut quomodo applicanda.
- 6 Utrum Episcopus teneatur procedere precedente fructuum subtrahitione, & excommunicatione, quando procedit contra Parochum non residentem.
- 7 Quomodo intelligenda sunt jura, & Rota decisiones, dum volunt requiri trinam monitionem, & Parochum per sex menses à die ultimæ monitionis esse expectandum, antequam ad privationis declarationem deveniatur. Quid in Gallia.
- 8 Episcopus debet vicarium deputare in locum Parochi absentis, cum assignatione salarii.

Episcopus contra Canonicum regularem curam animarum exercentem potest procedere, & judicare in omnibus iis quæ curam concernunt, & ab illa dependent: cap. 1. §. final. de *privilegiis in 6.* & ibi notum est in Concilio Tridentino, sess. 23. de *regul. cap. 1.* Ubi dicitur, in monasteriis quibus cura imminet personarum secularium, personas tam regulares quam seculares, curam hujusmodi exercentes, subesse immediatè in iis quæ ad curam animarum pertinent, & ad Sacramentorum administrationem jurisdictioni, visitationi & correctioni Episcopi, in cujus Diocesi sunt sita. & Quod Concilii decretum non solum obtinet in iis, quæ directè curam animarum

rum concernunt : sed etiam in dependentibus ab ea, & à Sacramentorum administratione : ut notavit Campanil. in *divers. jur. canon.* Rubr. 12. cap. 13. num. 51. & ante eum Marius Antonin. lib. 1. cap. 12. casu 50. *prope fin.* Ubi propterea concludit, Canonicum regularem & curatum, suppositum esse jurisdictioni Episcopi, & puniendum esse ab ipso, eo quod præmonitus noluit proficisci cum cruce ad Ecclesiam Cathedralis, ut deduceret crucem capituli ad locum ad quem eundem erat, juxta constitutionem Synodalem : quia agebatur de jure sepulture & funeris, quod dependebat ab Ecclesia curata, unde idem jus statuendum affertur in dependentibus quod in principali : ergo multo magis potest Episcopus procedere contra canonicum regularem curam exercentem, qui in sua Parochia residere recusat : ¶ eum residentia non solum dependat à cura animarum, sed etiam illi sit connexa, & ab ea inseparabilis : fuscè Barbof. de offic. & potest. Paroch. cap. 8. per tot.

Cum autem Episcopus adversus Parochum regularem procederet, tria capita in ejus decretis examinanda proponebantur. Primum, circa præceptum factum Parocho de residendo, sub pena privationis fructuum. Secundum, circa præceptum de residendo, sub pena privationis beneficii. Tertium constitutionem Vicarii ad exercitium curæ in locum absentis continebat. Tria autem hæc præcepta, in jure fundata esse non erat dubitandum. ¶ Nam quoad primum, certum est Parochum non posse abesse à sua Ecclesia, nisi interveniente justa causa per Episcopum cognoscenda, & in scriptis concedenda : ita tamen ut duorum mensium spatium non excedat. ¶ Si vero Parochus sine Episcopi licentia absit, non lucratur fructus sui beneficii, sed illi pijs operibus applicari debent, teste Nicol. Garc. de benefic. part. 3. cap. 2. num. 23. & num. 179. Quod Regia ordinatio conformis est, ut habetur apud Theveneau lib. 1. tit. 8. art. 2. *ordinat. Regiar.* Et est in arbitrio Episcopi, utrum fructus illos fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus applicare velit. Garc. ibi sup. num. 30. intelligendo (ut ibi per eum) de pauperibus, vel fabrica illius Ecclesiæ : ita ut nullam possit Episcopus cum Parocho super fructibus illis amissis facere compositionem. Barbof. de offic. Paroch. d. cap. 8. num. 68. Garc. d. num. 30. Cum igitur Episcopus simplex præceptum laxaverit, non potuit Parochus, cum quo gratiosè actum fuit, ab illo recurrere, aut appellare, cum illud in jure & Concilio Tridentino fundatum, & Regiæ constitutioni, cui in Gallia locus erat, omnino conforme esset.

¶ Quod ad secundum caput attinet, non adest aliud quod gravamen in eo : quia Episcopus non privavit Parochum, quod facere poterat, etiam non præcedente fructuum subtractione & excommunicatione, teste Barbof. de offic. Paroch. d. cap. 8. num. 74. Mantie. decis. 67. num. 7. Ubi dicit esse in electione Episcopi, an velit procedere præcedente fructuum subtractione, & excommunicatione ; vel non servatâ hæc formâ, opportunis juris remedijs ad privationem adversus non residentes : idque vigore Concilii Trident. sess. 24. de reformat. cap. 12. *versic. præterea.* Nam ex juris communis dispositione, debuisset in primis procedi per censuras Ecclesiasticas, & sequestrationem, antequam procederetur ad privationem beneficii : cap. ex tua 11. §. 1. de clericis non resid. debent etiam ex forma illius capituli præcedere tria edicta, & expectari lapsus sex mensium ab ultimo edicto. Mantie. decis. 12.

¶ Sed tamen eadem Rota Romana, negotio exactè

discusso in Terabensi Rectoria, anno 1619. coram Pio romano in recentior. part. 4. tom. 2. decis. 131. & 163. Censuit processuras Episcopi non subsistere : quia Parochus, cum non fuisset personaliter citatus, contumax dici non poterat, nec contra eum tanquam latitantem, vel fugitivum servata fuerat forma tradita per Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 1. incipiendo à censuris, deinde procedendo per fructuum sequestrationem, & subtractionem ; & super hoc allegatur decisio Eminentissim. Cardinalium Concilii interpretum : nec fuerat Parochus expectatus per sex menses, juxta dispositionem dicti cap. ex tua 11. ut habetur in d. decis. 131. part. 4. recent. tom. 2. Quæ decisio fuit postea confirmata decis. 163. eadem parte. Sed istæ decisiones declarantur duplici conclusione.

Prima, quando Parochus, aut alius beneficiatus est præsens, & personaliter citatus, vel monitus ut redeat ; tunc cum non possit excusari à manifesta contumacia, non requiritur trina monitio, sed unica sufficit personaliter executioni demandata : neque opus erit hoc casu expectare lapsum sex mensium post intimationem, imò tempus erit arbitrium. Abbas in d. cap. ex tua, num. 10. & 13. de clericis non resident. Garcia de benefic. part. 3. cap. 2. num. 155.

Quomodocumque se res habeat, Episcopus non gravaverat faciendo Parocho simplex præceptum ; comminatâ dumtaxat, sed non declaratâ privationis penâ.

Secunda conclusio, quando beneficiatus est absens, vel non potest personaliter requiri, seu citari ; hoc casu præcedere debet trina monitio, & postea sic monitus expectandus est per sex menses ; quibus elapsis, potest procedi ad privationem. Joan. de Selu. de benefic. part. 4. quasi. 5. num. 3. *versic. & istud tenendo, non obstat.* Garc. d. part. 3. cap. 2. num. 154.

Fallit ista conclusio, quando ille qui sic absit impedit ne personaliter citetur ; hoc enim impedimento probato, eodem modo proceditur contra eum per edicta, quo procederetur si personaliter posset apprehendi, ut probatur in *causam frequenter*, §. *porro*, & ibi DD. maximè Bald. num. 2. *extra, ut lit. non contest.* Lotter. de re benefic. lib. 3. quasi. 27. §. 2.

Sed in utroque casu, si ve agatur contra personam citatam, si ve in contumaciam adversus absentem qui non fuit repertus, dependet ab Episcopi arbitrio utrum velit procedere ad fructuum sequestrationem, vel ad censuras ; an verò per viam privationis inchoare, præcedentibus monitionibus, juxta distinctionem mox allegatam requisitis, ex traditis superius num. 6. Et determinat Lotter. d. lib. 3. quasi. 27. n. 15. Coccin. decis. 10. num. 5.

In Gallia verò, negligentia Diocesananorum causam dederat art. 5. edicti Aurelianensis, quo annotandorum fructuum potestas data erat adversus non residentes : sed edicto Blesensi art. 15. & 16. temperamentum adhibitum fuit, ut non nisi consulto Episcopo annotare liceat : ut tradit additio marginalis ad Seluam d. quasi. 5. in princip.

Tertium decreti caput nullum quoque gravamen continet ; cum de jure, absente Parocho, spectet ad Episcopum Vicarii deputatio, cum assignatione salarii competentis : ut testatur Barbof. de offic. & potest. paroch. d. cap. 8. num. 52. & 64. Joan. de Selu. de benefic. part. 4. cap. 5. num. 24. & *versic. his tamen & similibus.*

Confraternitates laicorum in Ecclesiis fundatae, possunt liberè illas Ecclesias dimittere, & ad alias se transferre; sicut & confratres ad aliam confraternitatem, prioremque ad libitum relinquere, quæ non potest ad funus confratris decedentis accedere, maximè inuitis hæredibus. Translatâ autem confraternitate, quid fiet de elemosynis & foundationibus confuctis.

- 1 *Vasa sacra certa Ecclesie addita, ad alias trans-*
ferrì non possunt, vel alienari.
- 2 *Res sacre potius intuitu Ecclesie in dubio data*
consentitur.
- 3 *Receptio ad confraternitatem neminem obligat, &*
est merè voluntaria, tam respectu confratrum,
quam respectu Ecclesie; & in hoc non datur
mandatum de manutendo.
- 4 *Confratres liberè possunt recedere à confraternitate,*
dummodo nihil de bonis ipsius retineant.
- 5 *Corpus confraternitatis non est annexum Ecclesie,*
& cum ea nihil habet commune.
- 6 *Canonici sunt unum corpus cum Ecclesie, & mo-*
nachi cum monasterio.
- 7 *Confraternitatum nec persona loco, nec locus per-*
sonis unius est.
- 8 *Ecclesiastici possunt liberè dimittere confraterni-*
tates.
- 9 *Spiritualis conjunctio confraternitatum cum Ec-*
clesia durat quandiu in ea confraternitas re-
manet.
- 10 *Confraternitates non possunt accedere ad funera,*
nisi expresse vocentur.
- 11 *Si quis à prima confraternitate ad secundam ac-*
cesserit; suus secunda, non autem prima con-
fraternitas comitari debet: maxime requirenti-
bus heredibus.
- 12 *Temporale capi potest pro servitio spirituali,*
suxta consuetudinem.
- 13 *Ex diuturni temporis annua prestatione oritur*
obligatio in futurum favore pie causæ.
- 14 *Ex quibus dicatur probata laudabilis consuetudo*
annua prestationis favore Ecclesie, & quod
possessorum in his habeat admixtam causam pro-
prietatis.
- 15 *Cessante servitio Ecclesie cessat annua prestatio*
contemplatione illius debita.

Tertia, utrūm dicti confratres factā translatione

Et quavis per religiosos efflet deductum, ipso esse in pacifica, quæta & immemoriali possessione faciendi servitium in dicta capella pro illa confraternitate: hoc non relevaret ad effectum de quo agitur: cùm debeat fieri differentia inter servitium, quo in sequenti questione agemus, & periculis confratrum; ac ea quæ sunt conclusiva confraternitatis, cui liberum est quomodocumque recedere, & ad alium locum transire; nullaque esse possit in istis actibus, quæ ab hominum libera voluntate dependunt, coactio. † Aded ut non solum possint consistere, è congregatione quomodocumque voluntate recedere, & confratratu renuntiare, dummodo non retineant de bonis illius; aliouquin antequam tempore, illa reddere debent: ut docet Jacob. Rebuffus in l. nemo, column. ult. *Cod. de spectulaculis, lib. 2. tit. 1.* in l. nemo, column. ult. *Cod. de spectulaculis, lib. 2. tit. 1.* requirit Petr. Rebuff. in consuet. Regius 10m. tit. 1. de confratratu, num. ult. fol. mibi 331. Sed etiam tum ipsum confraternitatis corpus ab illa Ecclesia ad quam accedere consueverat, possit recedere: & nihil commune habeat cum ipsa Ecclesia, ut dicit Nat. consil. 62. num. 6. ubi propterea concludit confraternitates istis non gaudere privilegio prebendæ, quo gaudet Ecclesia in qua sunt institutæ; cùm non sint illius membra. Et Castrensis. consil. 5. num. ult.

- volum. 2.* ubi dicit ea de causa posse istas confraternitates liberè ab Ecclesia, in qua institutæ sunt recedere. Hoc etiam bene determinat Petr. de Ubal. in *trakt. de canonica Episcop. quæst. 14. princip. num. 9.*
22. Quia quando persona est obligata loco, & inserta loco, & sicut sunt canonici Ecclesiæ; tunc collegium est in Ecclesia, & Ecclesia inest collegio, & unum sunt; est enim inseparabilis conjunctio, ut in *cap. requisisti, 15. ext. de testam.* Eodem modo, inter professos & monasterium est inseparabilis conjunctio, *cap. sicut, de jurejur. & can. qui verò, 16. quæst. 1.*
7. Aliud est in istis confraternitatibus, in quibus nec persona loco, nec locus personæ additus est; & unum ab altero est separabile, ut bene probat Petr. de Ubal. *loc. citat.* & sequitur Rot. coram Coccin. *decis. 472.* ubi concludit quod sicut confraternitas potest ad libitum recedere, & ita & potest ad libitum per Ecclesiasticos illius Ecclesiæ, in qua erecta est, dimitti: quia constituunt collegium personale, non naturale, reale & necessarium: cum nullam habeant cum Ecclesia conjunctionem, sed per se considerentur. Non tamen negari potest, quin durante confraternitate, adsit quædam spiritualis inter ipsam & Ecclesiam conjunctio, largo modo sumpta, ut dicit Petr. de Ubal. *dict. loco, num. 23.* Et hoc fundamentum, probabile est, motam fuisse sacram Congregationem civium; dum decrevit nullum jus competere confraternitatibus laicorum accedendi ad funera confratrum mortuorum; nisi quatenus ab hæredibus defuncti specialiter & expressè voceatur: cujus declarationis meminit Barbof. *de off. & potest. Paroch. cap. 26. num. 61. & in decis. Apostol. collect. 207. num. 22.*
11. Quia de causa cum nuper esset contentio inter confratres penitentium carulei coloris, & confratres albi coloris sacrum deferentes, ambobus corpus defuncti cujusdam ad sepulturam, ut moris est, portare contendebatur; fuit iuste & sapienter ordinatum à Reverendiss. Petro Peregrino de Tonduti Vicario generali in præfenti Civitate & Archiepiscopatu, ac Rotæ Auditore fratre meo dilectissimo, præferendos esse albi coloris penitentes: tum quia defunctus à Caruleis recesserat, permittens & volens se deferri inter Albos; quod, ut supradictum est *num. 4.* fieri sine dubio potest: tum quia soli Albi ab hæredibus defuncti vocabantur, unde Carulei non vocati accedere minime potrant.
12. Deveniendū ad resolutionem tertiæ quæstionis propositæ, non leve in ea dubium versari videtur. Quia poterunt isti religiosi summas singulis annis per spatium triginta annorum, & amplius solutas, accipere loco alimentorum, cum altari servierint, & de altari vivere debuerint: ex traditis per Sanch. *lib. 2. consil. moral. cap. 3. dubit. 11.* ubi fuscè ostendit posse accipi res temporales pro servitio spirituali; loco alimentorum vel sustentationis. Bonacin. *de si. non. disp. 1. quæst. 4. num. 9.* Et per consequens ex tanti temporis præstatione, videtur inducta obligatio continuandi & solvendi in futurum, non obstante quod præteritis præstationes factæ fuerint voluntariè & jure facultatis; quia hoc est privilegium causæ piæ, ut ex præteritis adibus per longum tempus continuatis, etiam jure facultatis, oriatur obligatio in futurum: ut per addent. ad Ludovis. *decis. 162. in fin. Rot. decis. 360. num. 7. part. 1. recent.* ubi deciditur presbyteros qui ornamenta pro usu cujusdam confraternitatis commodaverant, necnon campanas suæ Ecclesiæ pro majori festi diei celebritate, cogi poterant in futurum: quia non dicitur materia facultativa, quando agitur favore piæ causæ & cul-

tus divini, & diximus sup. *cap. 39. num. 17.* quibus addo Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 60. num. 9. & tit. 7. quæst. 3. num. 18.* Imò favore piæ causæ sufficere præstationem decennalem, multi censuerunt ad hoc ut Ecclesiæ, aut loco pio detur in similibus præstationibus manutentio. Felin. in *crad. Apostolicam, n. 3. extr. de Simon.* cum aliis citatis per Barbof. in *d. cap. n. 8. Veral. decis. 166. num. 2. part. 3.*

His non obstantibus, verius est nullam inductam fuisse consuetudinem sufficientem, per quam confratres in futurum, sublata confraternitate, & in alium locum translata, teneantur continuare solutionem summarum dicto conventui solvi solitarum.

Tum quia non simpliciter jura, & doctrinæ in contrarium allegatæ intelligendæ sunt, sed ita deum si probatum esset quod confraternitatis populus solutiones præteritas fecisset gratis, & non ad importunitatem clericorum, & nulla præcedente pactione; & quod totus populus, vel major pars permanserit in servanda consuetudine laudabili: istis enim non probatis, non potest dicta laudabilis consuetudo ex pia fidelium devotione introducta, ut in similibus terminis docet Gratian. *discept. forens. cap. 210. num. 29.* post Castrenf. *consil. 363. & 401. volum. 1.* Mathesil. *singul. 65. num. 13.* qui dicunt hoc casu possessionis simplicem probationem non sufficere, cum possessorium admixtam habeat proprietatis causam; imò si credimus Surd. *consil. 62. num. 18.* probandum est præstationes annuas factas fuisse animo consuetudinem inducendi, consentiente majori parte populi: cujus doctrinam approbavit Rot. *decis. 545. num. 3. part. 3. recentior.*

Tum etiam, quia, quamvis præstatio annua fuisset facta Ecclesiæ intuitu certi servitii, & in recompensationem spiritualium; quo casu doctrinæ superius allatas locum habere testatur Abbas Panorm. in *cap. suam nobis, num. 7. de Decim.* & tamen cum hodie cesset causa finalis servitii, & administrationis spiritualium, propter licitam confraternitatis ad aliam Ecclesiam translationem; cessante causa finali talis præstationis, cessare debet & ipsa præstatio respectu primi conventus, in quo erectum fuerat collegium, seu confraternitas; ne ipsa alioquin duplicis præstationis onere gravaretur, hoc est, tam respectu Ecclesiæ à qua fit translatio, quam illius ad quam. Idem supradicta concludunt quidem confraternitatem cogi posse ad continuandum servitium divinum, sed non magis inferunt ad unam, quam ad aliam Ecclesiam; nec magis ad eam à qua receditur, quam ad illam ad quam acceditur: sicut enim qui altari servit, de altari vivere debet: ita qui altari non servit, de altari vivere non debet: Surd. *de aliment. tit. 7. quæst. 35. num. 3.* Sicut dicitur de uxore, quæ si non sit in obsequio viri, non consequitur alimenta, ut per DD. in *l. quod in uxorem, Cod. de negot. gest. Surd. d. quæst. 25. num. 4.* Et ita ego pro veritate Respondi confraternitati Aurisicum anno 1634, & confraternitati amorum Fabricatorum anno 1642. Sed tamen Missæ, & aliæ fundationes non intuitu confraternitatis, sed contemplatione ipsius Ecclesiæ relictæ, recedente confraternitate semper in statu remanent, quod in dubio esse præsumendum, suprà ostensum fuit, *num. 2.* & fuscè explicat Mascard. in *locis ibidem citatis.*



CAPUT XLIV.

Accusatus in Sancto Officio Inquisitionis utrū habeat vocem activam & passivam in electione provincialis sui ordinis. Quid dicendum sit de eo qui condemnatus fuit ad abjurandum de levi, vel de vehementi. Et quomodo admittendæ sint in actu electionis voces eorum, de quorum potestate eligendi dubitabatur. Et quid in officiis secularium statuendum sit, utrū videlicet pendente officio, accusatus ab illius exercitio suspendi possit.

SYMMARIUM.

1. An Guardianus inquisitus possit habere vocem activam & passivam, & officiales deputare.
2. Per accusationem irrogari potest infamia facti, juris vero duntaxat per sententiam.
3. Explicatur Ricc. decis. 327. part. 2.
4. Suspectus de heresi, si per triennium emendatus vixerit, non excluditur ab officio.
5. Condemnatus ad abjurandum non removetur ab officio superioris sui ordinis.
6. Duplex est abjuratio, una formalis, alia penalis, & hac vel levis, vel vehemens.
7. Ex constitutione fel. record. Urbani VIII. qui abjuravit etiam de levi, removendi sunt ab officio.
8. Religiosus suspectus de heresi & diffamatus, suspendi potest ab officio usque ad sententiam.
9. Praxis procedendi ad electionem, dum dubitatur utrū quis vocem habeat.
10. Qui de vehementi abjuravit, non sunt admittendi ad audiendas fidelium confessiones.
11. In officio qui deliquit, suspendendus est ab illius exercitio, imò & ex causa, si extra officium delictum fuerit commissum, num. 12.
12. Quomodo procedatur pendente processu ad suspensionem ab officio, & qua sit praxis.
13. In officiis jurisdictione carentibus proceditur etiam quandoque ad suspensionem ab officio, lite pendente.

Fuit aliàs proposita dubitatio, utrū religiosus in sancto inquisitionis officio de aliquo crimine accusatus, pendente accusatione possit habere vocem activam & passivam in electione canonica Superioris: & utrū deputationes Guardianorum per eum ex officii sui potestate factæ, de jure subsistant.

Respondi religiosum sic inquisitum, ab officio per solam inquisitionem minime removeri; deputationesque Guardianorum per eum factas validas esse; neque defectu potestatis in deputante impugnari posse; & per consequens tam ipsum, quam Guardianos per eum deputatos, habituros esse vocem activam in capitulo provinciali. De passiva vero, non ita simpliciter statuendum esse respectu personæ ipsius inquisiti; sed cum hac distinctione: Aut enim supponimus, accusationem esse talem, ut ex ea bona fama inquisiti apud probos & graves viros notata fuerit, aut non: primo casu, Guardianus ille accu-

tatus voce etiam passiva privandus est: secundo casu, minime, ex communi resolutione DD. in cap. 4. de accusat. ubi concludunt eum qui de aliquo crimine inquisitus, vel infamia præcedente accusatus, aut denunciatus fuit, inhabilem esse ad obtinendas dignitates, obtentis tamen minime privari debere, nisi subsecuta sententia. Cum enim duplex sit infamia; una juris, altera facti; hæc per solam inquisitionem, illa per solam sententiam incurritur. Infamia juris per sententiam declaratoriam illata privat etiam obtinendis dignitatibus: infamia vero facti repellit duntaxat ab obtentis. Dyn. in cap. infamibus 87. & ibi Boer. in addit. de reg. jur. in 6. Felin. & alii in d. cap. omnipotens, de accusat. Nicol. Garcia de benefic. part. 7. cap. 8. num. 6. multis fess. Barbof. de potestate Episcop. part. 2. alleg. 43. num. 19. & in d. cap. omnipotens, num. 2. Bertachin. in verbis minoris notorius. Et optimè docet in terminis electionis Petr. de Bixio in directorio electionum, part. 2. cap. 23. per totum. Unde non possum assentiri de electione relatæ per Ricc. part. 3. decis. 327. ubi dicitur fuisse ex suo voto judicatum per quendam Superiorem regularem religiosum, in inquisitione pendente, competere vocem activam: nisi dicamus in casu illius famam ipsius apud probos & graves viros fuisse notatam, ut mox dictum est ex communi DD. traditione. Nam in ipso etiam de heresi suspecto decretum fuit aliàs ipsum non esse officii incapacem, nec ab eo posse removeri, si bene vixerit, & per triennium emendatus fuerit, quamvis abjurasset de vehementi in sancto inquisitionis tribunali, ut in decis. crimin. Farin. 51.

Unde cum aliàs quidam religiosus fuisset in sacro inquisitionis officio accusatus, quod nulla obtemperantia licentia quadam conclusiones Theologicas typis mandari curasset: fuit non obstante tali accusatione dictum, & conclusum per me, de voto gravium virorum, illum non esse propterea à voce activa & passiva repellendum in electionibus sui ordinis. Eum tamen de facto ad vocem passivam atque activam non fuisse admissum, mihi relatum fuit.

Idemque de eo qui condemnatus fuit ad abjurandum de levi, quia librum hæreticum legat, citat Hieron. Roderic. quest. regul. 73. num. 10. Imò & idem dicendum est de eo qui non tanquam verus hæreticus, sed tanquam de heresi suspectus, condemp-

natus fuit abjurare etiam de vehementi. Duplex est enim modus abjurandi. Primus, cum quis condemnatur ad abjurandum, tanquam verus hæreticus. Secundus, quando tanquam de heresi suspectus, quia videlicet non fuit probatum, illum esse verè hæreticum; sed tamen contra ipsum magna sunt præsumptiones: stantibus enim maximis præsumptionibus, reus ut se ab illis purget, cogitur de vehementi abjurare, jurans se hæresim nec incurre, nec unquam incursum: de quo duplici abjuramento agit Casar Carena in suo tract. de offic. inquisitor. part. 3. tit. 12. de abjurat. num. 7. intelligendum sit, part. 3. tit. 12. de abjurat. num. 7. quæ sit ob hoc de abjuracione simplici, non de ea quæ fit ob hoc de abjuracione formalis, de qua per eundem loc. citat. Quia ex simplici abjuracione non damnatur quis tanquam hæreticus; nec ei imponitur aliqua pena propter hæresim formalem: unde per abjuracionem sive levem, sive vehementem indiciam, & per consequens innocens ab imputatione hæreseos, & per consequens purgatur suspicio, & tollitur inhabilitas impedimentum. Sanch. lib. 2. in præcep. decalog. cap. 1. num. 12.

Sed tamen hodie, quia ex decreto Sacre Congregationis auctoritate sanctæ mem. Urbani VIII. facta,

regularis omnes, qui in sancto officio quodcumque poenæ genus vel poenitentia, exceptis salutaribus, habuerint, redduntur inhabiles ad quæcumque officia, vel dignitates suæ religionis; sequitur in vim talis decreti illos qui abjurant de levi, vel de vehementi, inhabiles reddi ad quæcumque officia, & dignitates suæ religionis. Quia abjuratio est poena, nec ullo modo venire potest appellatione poenitentia salutaria, quæ sola in dicto decreto excipitur.

Quamvis ergo ex sola abjuracione olim non esset religiosus privatus voce activa & passiva, ut testatur Hieronym. Roderic. & Sanch. locis citat. quibus additur Paris. de resignat. lib. 4. quæst. 3. num. 17. Rice. in prax. rerum fori Eccles. decis. 676. per tot. hodie tamen vigore dicti decreti aliter statuendum est: & is qui etiam de levi abjuravit, à dignitatibus arceus est, Caren. loc. citat. num. 14. Diana part. 4. tract. 8. cap. 64.

Præterea notandum est, quod si religiosus esset suspectus de hæresi, posset etiam ante sententiam suspendi ab officio & dignitate; quia fama ejus esset notata apud graves viros: sed post abjuracionem, recuperaret pristinum officium, imò & beneficium, non obstante illius collatione alteri facta, quia per abjuracionem purgatur infamia. Ricciul. de jur. person. ext. prem. Eccles. existens lib. 5. cap. 19. n. 25. Rot. apud Farin. inter criminales, decis. 51. n. 6. Et hoc intelligendum, nisi obstat dicta Urbani constitutio.

Praxis autem & forma procedendi in electione, dum dubitatur utrum aliquis sit ad vocem inhabilis, talis est, quod admittatur cum protestatione, ut illius vox valeat in quantum appareat postea eundem electioni interesse potuisse, & non aliàs; & quod noceat electioni aliàs legitima, quod non habens, seu non habentes vocem fuerint admissi una cum aliis, prout ita fieri debere testatur Mirand. in manual. prax. regul. tom. 2. quæst. 23. art. 11. in fin. versic. solummodo superest.

Quod autem mox dictum est de abjurantibus, eadem ratione dicendum est, ut qui de vehementi abjurant, nunquam admittantur ad audiendas fidelium confessiones; secus in abjurantibus de levi, prout decilum testatur Rice. in decis. 218. part. 2. Genuef. in prax. Archiep. cap. 45. num. 2. ubi refert declarationem sacre Congregationis. Diana part. 4. tract. 8. resol. 64. in princip.

Quid autem in officiis temporalibus statuendum sit, tradit Grivel. decis. Dolana 60. Vincent. de Fianchi. decis. 8. & ibi addentes. Vera resolutio est, quod aut agitur de delicto commisso extra officium, & tunc pendente accusatione non est locus suspensioni: aut de delicto commisso in officio, & tunc suspensio fieri debet, nisi iudex arbitretur accusationem calumniosam, aut malitiosam esse: ut dicit Franc. d. decis. 8. Joan. Andr. Georg. alleg. 42. n. 21.

Si tamen ageretur de tali delicto extra officium commisso, ex quo scandalum, si ille exerceret, resultare posset; perinde interdiceretur administratio ac si in officio deliquisset: teste Sanch. decis. 61. num. 3. versic. sed ampliat. part. 1.

Dices, quomodo sciri potest, utrum quis sit diffamatus ante defensiones reo datas, sive in officiis Ecclesiasticis & regularibus, sive in temporalibus.

Respondeo duas hic adhiberi causas cognitiones; unam summariam, antequam processus sit publicatus, ad effectum suspensionis ab officio decretandæ; alteram plenariam, ad effectum sententiæ in negotio principali proferendæ: de quo duplici iudicio in simili casu tractat Merlin. part. 1. controvers. cap. 40. num. 15. & Sanch. dicta decis. 61. num. 4.

Tom. I. Pars I.

Sed in hoc casu suspensionis, audiendus est etiam summarie reus in suis rationibus, ut idem advertit.

Potest licet nonnulli distinxerint inter officiales jurisdictionem habentes, & non habentes, ut illi suspendi debeant ab officio, hi vero non debeant suspendi: unde dicunt notarium de falso accusatum, pendente accusatione instrumenta conficere posse, ut notavit Farin. de falsis. quæst. 155. num. 64. & adhibitis distinctionibus Pacian. de probat. lib. 2. cap. 21. num. 134. & seq. & cap. 22. per tot. Tamen negari non potest, quin iudex etiam in officiis sine jurisdictione, ratione scandali vel infamiae procedere possit lite pendente, ad suspensionem: ut determinant Capiblan. de iure Baron. prag. 5. num. 80. Georg. dist. allegat. 42. num. 21. Sanch. qui ita iudicatum refert d. decis. 61. ad instar tutoris qui ob solam suspecti accusationem suspenditur à tutela, cum quem, Cod. de suspecti. tutorib. & §. si quis autem, Institut. eod. tit. Grivell. d. decis. 60. num. 9.



CAPUT XLV.

De validitate legati per Patrem liberis facti cum ea conditione, quod si ante 25. annos exirent à Societate Jesu, majori summa potirentur: utrum sit contra bonos mores, an verò sit validum? Et de legato facto majoris summae, liberis manentibus in saeculo, quam Presbyteris, vel Religiosis.

SUMMARIUM.

1. Condicio adjecta legato in odium religionis invalida est, & pro non scripta habetur.
2. Fideicommissum alicui in iunctum casu quo fiat religiosus, nullum est, & dispositio pura remanet, & sine gravamine.
3. Relictum filio, si presbyter vel monachus fieret, non extenditur ad casum quo filius in saeculo manens sine liberis decessat.
4. Quibus casibus valida sit dispositio facta adversus filios religiosos effectus.
5. Explicatur decisio Senatus Theolofani apud Maynard. lib. 5. cap. 14.
6. Condicio, si religiosus fiat, ademptionem legati continens, valida est, si facta fuerit principaliter pro conservatione bonorum in familia.
7. Pater plus relinquere potest liberis in saeculo manentibus, quam religionem intrantibus: & num. 10.
8. Attenditur principalis intentio testatoris, licet in consequentiam & secundario religionis ingressus ratio habita sit per testatorem.
9. Dispositio in odium religionis valida est, quando in odium certa religionis, vel certi ordinis facta fuit. Secus si in genere adversus quascunque religiones.
10. Condicio retrahens à nuptiis temporalibus nulla est, & pro non scripta habetur.
11. Argumentum non valet à matrimonio carnali ad spirituale, si adsit diversa ratio.
12. Qua sit ratio cur condicio retrahens à nuptiis temporalibus, sit nulla semper, non tamen semper, quæ à nuptiis spiritualibus.

F Testator

Testator filio suo seniori religionem Rever. Patrum Societatis Jesu ingressio, domum quandam legaverat casu quo ante 25. ætatis suæ annum exiret à dicta religione, & non aliàs, substituendo illi hoc casu ejus liberos masculos. Et casu quo ante illam ætatem non exeat à dicta Societate, eandem domum alteri filio suo natu minori, qui novitius tunc erat in eadem Societate, sub eadem conditione reliquit, ad eandem ætatem restricta: & si non egrediatur ante dictum tempus suæ ætatis 25. annorum, voluit domum illam in globo suæ hereditatis remanere. Et cuilibet ex dictis duobus filiis alia fecit legata sub ea conditione si ante ætatem 25. annorum exiret de dicta religione.

Ex quibus dum quæreretur utrum legata illa R. Patribus Societatis essent quærita, rejectis, & pro non scriptis habitis conditionibus prædictis: Dixi hoc in primis constituendum esse: † Quod si testatoris intentio fuisset disponendi in odium religionis, & filios suos invitandi ad admittendam vitam religiosam, talis conditio tanquam turpis esset rejicienda, & dispositio remaneret pura in favorem religionis, & religiosi legatarii, Peregr. de fidei. com. artic. 28. num. 75. Mohedan. decis. 3. de testam. num. 3. Rot. decis. 480. num. 9. part. 2. recent. Fular. consil. 141. per tot. Qui omnes concedunt † fideicommissum alicui injunctum, si religiosus vel presbyter fieret, nullum esse, & dispositionem putam & sine onere manere, reprobat Alexandro 3 consil. 100. lib. 4. ubi plus voluit: † nempe dispositionem illam attendi ad casum quo gravatus non efficeretur presbyter, sed decederet sine liberis: sed in casu Alexandri aliæ concurrebant conjecturæ, ex quibus colligi poterat, testatorem non tam ad qualitatem Sacerdotij, quam ad ejus effectum, nempe carentiam liberorum respexisse: ut bene advertit Card. Mantica, de consil. ult. volunt. lib. 11. tit. 16. 4 n. 9. † Supradictis accedit Thesaur. Jun. lib. 1. quest. forens. 60. num. 16. ubi explicat consil. Castrensis, 336. lib. 1. ut locum habeat, quando constat testatorem dispositionem suam fecisse in odium religionis: & ita videtur quoque intelligendus Simon de Prædis lib. 2. de interpret. ult. volunt. interpret. 2. dubit. 2. solut. 2. num. 193. fol. mibi 229. Galgancet. de condit. & demonstr. part. 1. cap. 45. Fular. de substit. quest. 463. 5 num. 9. † Et in hoc etiam sensu procedit decisio facta per Senatam Tholosanum, de qua Maynard lib. 5. cap. 14. ubi cum filius hæres universalis ex semisse fuisset institutus, si Jesuitarum religionem desereret, illa conditio fuit habita pro non scripta, & religiosus ille fuit admissus ad semissam hereditatis: quia in casu illo pater malum animum in suo testamento expresserat, & odium religionis ostenderat, præsertim in illa clausula: Pour servir d'exemple à tous jeunes enfans de n'entreprendre tels vœux sans le consentement de leurs Peres, qui est contrevenir aux commandemens de Dieu. Hoc est: Vt filius meus sit exemplo junioribus liberis, ne contra divinum præceptum similia vota, renuentibus & invitatis parentibus, faciant. Item in illis verbis, Oubliant sa faute, & la luy pardonnent. Hoc est: Ejus culpa & errori parcens. Rursus dum dicit: S'il revient à moy & à mon obéissance avec repentance, non seinte ny dissimulée à mon endroit. Id est: Si ad me & ad meam obedientiam vera & non ficta penitentia ductus redeat. Quæ omnia cum manifestum parentis odium erga religionem & statum religiosum ostenderent, non immerito fuit judicatum valere relictum, conditione rejecta.

6 Si verò constare possit testatorem non malo animo, neque odio religionis talem fecisse dispositio-

nem, tunc conditio erit valida & observanda, neque uti turpis rejicienda, v.g. si constet testatorem eodem dispoisse, eo animo ut bona in familia conferrentur, prout fieri solet in majoratibus & primogeniis; aut si agatur de feudo, aut illustri, ex qua domus sive familia accipiat denominationem; tunc enim non odio religionis, sed favore familiaris dispositionis facta censetur. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 12. num. 54. Castill. lib. 3. controvers. cap. 12. num. 36. Sanchez lib. 1. de matrim. disput. 34. num. 14. Duran. de condit. impossib. part. 2. cap. 3. num. 34.

Sic permixtum est parti plus relinquere liberis in sæculo manentibus, quam religionem profitentibus: cum hoc casu mens testatoris non sit ordinata, ut avertat liberos ab ingressu religionis; sed ut prospiciat rebus suis, & de eis disponat ad commodum eorum, quibus sibi magis visum fuerit eas relinquere. Neque probabile est viros pios ab ingressu religionis avocandos sub prætextu consequendi aliquam pecuniarum suam, aut alia bona temporalia, dum de æternis cogitant, & se suæque omnia bona detrahunt, ut Deo commodius inservere possint: ut bene dicit Menoch. consil. 169. num. 19. & l. 2. & post ipsum Gratian. discipul. forens. 281. num. 2. addent. ad Ludou. decis. 63. num. 25. & 26. num. 21. addent. ad Ludou. decis. 63. num. 25. & 26. & fuisse probatur ex traditis per Menoch. lib. 4. sumpt. 82. numero 3. usque ad 27. Fular. de substit. quest. 424. num. 23. juncto num. 26. † Et generaliter omnes in eo conveniunt, quod si conditio ea præcipue intentione adjecta sit, ut religioni noceret, non valebit, & pro non scripta habebitur: si verò præcipua testatoris seu disponentis intentio non tendat in odium religionis, valida remanebit, & observanda, ut tradit Fular. loc. citat. numero 25. & quest. 687. num. 13. Beltramin. ad dictam decis. Ludov. vis. 63. & omnes alij superius citati, Ripol. ad Titio centum, §. Titio centum 1. num. 18. & seq.

Videndum igitur est utrum in casu proposito dispositio testatoris censetur facta in odium religionis; an verò ad aliquem bonum alium finem: & si ad ad bonum potius finem, quam in odium religionis factam fuisse, vel ex eo colligitur, quod per eam non simpliciter liberi relictio privantur, quod religiosi fuerint, nec ea potissimum intentione ut ipsi à religione possint averti; cum illis legati fuerint bis mille aurei, sive religiosi fuerint, sive non & sic non privantur paternæ successione in odium religionis, cum illis multo minus relinquere potuisset, si odio religionis disponere voluisset, & erga religionem male affectus fuisset: solum ergo dictus testator aversus legatum illud casu quo liberi ante ætatem 25. annorum à religione illa recederent, seu dimitterentur: si verò post illam ætatem recederent, noluit illos plus habere, sed duntaxat contentos esse legato 2000. scolarum: Quod si odio religionis disposuisset, illos augmento carere voluisset, sive ante, sive post 25. annos religionem dereliquissent. Quod probatur à simili. † Ad hoc enim ut dispositio in odium religionis facta censetur, non sufficit illam fieri respectu certi casus; sed requiritur illam fieri generaliter in odium religionis in universum: & propterea non sufficit quod fiat in odium certi ordinis, seu religionis, vel Sancti Dominici, vel Sancti Francisci, ut dicuntur c. 45. in tract. de condit. & demonstr. Eodem igitur modo dicendum videtur legati ademptionem & privationem, quoad illius augmentum, non videri factam odio religionis, cum non generaliter & indistincte, sed respectu certæ ætatis facta fuerit. Peregr. de fidei. com. art. 28. num. 75. versic. nisi testator expressisset. Opant

Oportet igitur aliqua alia ratione motum fuisse testatorem, dum liberis post 25. annum à religione recedentibus nihil amplius legavit: forte quia religiosi Societatis Jesu possunt post prima vota dimitti, & post ann. 25. suæ ætatis solent ad sacerdotium promoveri. Cogitabat ergo testator sacerdotes post 25. annum effectos, majores & ampliori legato non indigere, ideo liberis sacerdotibus professis, vel non professis, nihil amplius relinquere voluit.

Addatur quod testator dictis liberis ante 20. annum decedentibus, substituit liberos ipsorum mascululos primogenitos, servato semper ordine primogenituræ; ita ut potius ad familiæ conservationem, quam in odium religionis id fecisse videatur: Atque ita insequendo communem DD. opinionem quæ hodie est receptissima, videtur concludendum quod testatorem minus relinquere potuisse liberis in religione perseverantibus, quam in sæculo manentibus: prout ultra DD. superius relatos servari testatur Mantie. de conjest. ult. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 32. versic. sed contrariam opinionem, & alii relati per Fontanell. d. pact. dot. lib. 4. glof. 2. num. 34. & 35. Cancer. lib. 1. variat. resol. cap. 24. n. 11. & seq. Sanch. in præcept. d. calog. lib. 7. cap. 15. n. 6.

Neque obstat si dicatur conditionem tetrahentem à nuptiis nullam esse, & pro non scripta habendam, l. quoties 22. l. cum tale 71. §. Maria, & l. Titio, si nupserit 99. ff. de condit. & demonstr. ergo & indistinctè rejiciendam esse conditionem, si religionem ingressus fueris: cum valeat argumentum à matrimonio carnali ad spirituale. Quia argumentum illud non procedit quando in utroque diversa est ratio, prout in hoc casu licet enim status religionis sit perfectior, tamen status matrimonii utilior est bono communi Republicæ, propter procreationem liberorum: & idèd hoc in casu, ab uno ad aliud non bene infertur, ut explicat Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 34. n. 11. Duran in tract. de condit. impossib. part. 2. cap. 3. num. 32. status enim religionis potius respicit privatum ingredientis, quam commune Republicæ bonum, ut per Duran. & Sanch. locis citatis.



CAPUT XLVI.

De dimidio laudemio de novennio in novennium solvendo, cujus temporis æstimatio debeat respici, & quomodo fiat. Utrum debeatur à monasterio, non expectatà morte naturali religiosi, tam de jure communi, quam de jure Gallico.

SUMMARIUM.

1. Emphyteusis in Ecclesiam vel alias manus mortuas transferri non potest, & num. 3.
2. Dominus in concessione emphyteutica potest apponere pacta sibi benevola.
3. Amortisatio quid sit in Gallia, & unde duxerit originem, & quomodo ab indemnitate differat.
4. Solutio dimidii laudemii unde duxerit originem, & quod in sola consuetudine rationabili fundetur.
5. Dominus directus cogere potest Ecclesiam ad vendendam rem emphyteuticam.
6. Si tamen eam in emphyteutam approbaverit, potest

Tom. I. Pars I.

vigere consuetudinis petere indemnitate dimidii laudemii.

8. Quando Dominus directus cogit manum mortuam ad vendendum, non debetur laudemium ex illa venditione.
9. Dominus directus non habet jus prelationis tempore solutionis novennii, cessante conventionione.
10. Solutio dimidii laudemii, seu renovatio emphyteusis, non est nova acquisitio.
11. Novus titulus non dicitur qui procedit ex causa necessaria in renovatione emphyteusis.
12. Valor bonorum inspicitur de tempore redemptionis, quando nullum fuit definitum pretium.
13. Jus prelationis si competat longe post contractum, æstimatio fit juxta tempus quo fit prelatio.
14. Æstimatio fieri debet juxta tempus ad quod differtur executio contractus, & quo nascitur actio.
15. In evizione attenditur æstimatio temporis, quo contingit evictio.
16. In æstimando bona ad effectum dimidii laudemii, attendi debet valor de tempore solutionis.
17. Æstimatio fieri debet de tota re, & non per partes.
18. In æstimazione domorum debet haberi ratio expensarum, qua fiunt pro illorum conservatione.
19. Res emphyteutica non debet nisi libera æstimari, sed cum suo onere.
20. Onera realia in æstimazione rei deducenda sunt.
21. Domus an æstimentur ex fructibus, an ex communi valore.
22. Quid in domibus rusticis, quomodo illarum æstimatio facienda.
23. Emphyteusis, an durante vita monachi transeat in monasterium.
24. Durante vita monachi non debetur per monasterium laudemium Domino directo.
25. Consensus Domini non requiritur in alienatione & lege inducta.
26. Quid si adsit pactum de non alienando in manus mortuas.
27. In Gallia monasterium non succedit, & si bona possideat, statim debet amortisationem.

Quando bona emphyteutica in Ecclesiam, vel in aliam manum mortuam transferuntur, variæ quæstiones inter ipsam & Dominos directos oriuntur, quarum decisio erit in praxi utilissima.

In primis igitur supponendum est, quod emphyteusis regulariter in Ecclesiam, vel in aliam manum mortuam alienari non potest, cum vigore pacti quod in omnibus ferè recognitionibus appositum reperitur, quo emphyteuta promittunt Dominis directis rem emphyteuticam non transferre in potentiores, nec in manus mortuas, vel in personas à jure prohibitas; & cum permillum sit cuilibet in concessione rei suæ apponere pacta sibi benevola, quibus non observatis, emphyteuta privatur jure suo: Joseph. Ludovisi. decis. Perus. 22. num. 7. & seq. Corbul. de jure emphyteut. tit. de causa privat. ob inobservant. pact. num. 1.

Tum etiam ex juris communis dispositione, cum Ecclesia & similes dicantur potentiores & privilegiatæ, in quas emphyteusis alienari non potest: Jalon in l. final. num. 97. Cod. de jur. emphyteut. Corbul. in tit. de caus. privat. ob alienationem, ampliat. 12. sub num. 1. versic. persona autem. Ludovisi. decis. 529. num. 6. & seq.

F. 2. III

4 In Gallia verò dum Rege consentiente bona transeunt ad Ecclesiam, tunc dicitur fieri amortisatio. Quia jure quidem antiquo apud Gallos Ecclesia non erat capax bonorum, insequendo morem ipsius in primæva nascentis origine, dum omnia bona inter pauperes distribuebantur: cap. *futuram Ecclesiam*, 12. q. 1. prout fuscè prosequitur Guillelm. Benedictus in cap. *Raynuius*, de *testam.* in verb. *Et uxorem nomine Adelaisiam*, decis. 1. numero 268. Et in effectu, *Levi non habuit partem*, neque possessionem cum fratribus suis, quia ipse Dominus possessio ejus est: tamen successu temporis permixta est personis Ecclesiasticis bonorum emphyteutica possessio, obtemperata à Regibus licentia & dispensatione quam vocant *Amortissement*, ut notavit Bacquet *du droit d'Amortissement*, cap. 40. data tamen indemnitate compensatione aliqua vel Regi, vel Dominis directis, ut ibidem notatur. Quod autem Regi ipsi persolvitur, nuncupatur *droit d'Amortissement*. Quod verò Dominis aliis directis, vocatur *droit d'Indemnité*: de quo etiam jure loquitur Gasp. Roder. de ann. reddit. lib. 2. quest. 22. num. 34.

5 Quemadmodum autem in Gallia, ita & in aliis partibus introductum est, ut pro Domini indemnitate, manus mortuæ aliquid certo definito tempore persolvant: veluti decimoquinto quoque anno, ut in regno Valentia, prout testatur Hieron. Leo decis. *V. Valent.* 77. num. 8. Apud nos verò jus illud indemnitate præstari solet dum bona devenerunt ad manus mortuas, veluti Ecclesias, Collegia, Civitates, & similes, de novennio in novennium: & tunc de consuetudine hujus patriæ solvitur dimidium laudemium, quod potius in consuetudine quam de jure communi fundatum esse testatur Leo d. decis. 77. num. 7. & 9.

6 Non tamen ideo credendum est, quod alienatione in manus mortuas veluti Ecclesiam facta, Dominus directus prohibeatur cogere ipsam Ecclesiam, aut aliam manum mortuam ad vendendum rem emptam, vel aliter acquisitam, quinimò hoc ipsi licitum est, ut fuscè explicatur per addent. ad Ludovis. decis. 520. n. 14. Barbosa in cap. *potuit*, n. 169. de locat.

7 Sed si Dominus directus non reclamaverit, dabitur illi actio pro sua indemnitate ad consequendum jus consueti laudemij dimidij, aut alterius summæ Dominis directis tempore præfixo exigi solitæ, ut dicit Leo d. decis. 77. num. 6. dicens quod si Dominus recipiendo censum ab Ecclesia, fuerit exclusus à jure cogendi illam ad evacuandum; non tamen excluditur à jure cogendi illam ad solvendam compensationem sibi debitam ratione amortisationis.

8 Dum autem Ecclesia, aut alia manus mortua cogitur vendere, non debetur Domino directo laudemium ex illa venditione, cum sit alienatio necessaria ex qua nullum debetur laudemium, prout sæpè in facti contingentia vidimus observari; & hoc juri consentaneum est, ex traditis per Amad. à Ponre quest. *laudem.* 26. fuscè Burg. de *laudem.* part. 2. in specul. 1. num. 13. cum pluribus per eum allegatis.

9 Solvente autem manu mortua dimidium laudemium Domino directo de novennio in novennium, vel aliam indemnitatem, modo & tempore juxta regionis consuetudinem solui solito: frustra prætenderet Dominus (nisi adesset particularis conventio in contrarium, concedens hanc facultatem Domino directo:) sibi competere jus prælationis, cum illud ex dispositione l. *final.* Cod. de jur. emphyteut. non competat nisi quando agitur de nova acquisitione, & quando mutatur emphyteuta, ut probatur per text. in d. l. *final.* ibi, *Alienare, vel jus emphyteuticum in*

alium transferre. Item ibi, *melliorationes suas aliis vendere, vel jus emphyteuticum in alium transferre.* At qui solutio ista dimidij laudemij seu alterius indemnitate, quamvis renovationem contineat recognitionis, non dicitur nova acquisitio, sed continuatio vel renovatio prioris. Gratian. *discep. forens.* 913. num. 22. Et cum non proveniat ex aliqua causa voluntaria, sed necessaria, non potest haberi pro novo titulo. Rot. decis. 201. n. 19. part. 7. recent. Non potest igitur locus esse juri prælationis in favore Domini directi.

Sed duæ notabiles in hac materia occurrunt questiones. Prima quomodo debeat fieri aestimatio bonorum emphyteuticorum, ad effectum liquidandi illud dimidium laudemium, quod Domino Directo pro sua indemnitate penditur: utrum habito respectu ad valorem bonorum juxta pretium conventum in contractu venditionis, an verò habito respectu ad tempus solutionis dimidij laudemij; & alias quomodo fieri debeat aestimatio. Ego alias in casu proposito dixi, aestimationem bonorum tam ad effectum juris prælationis quam dimidij laudemij, quod Domino directo quolibet novennio (non quidem ex juris dispositione, ut mox dictum est, sed ex consuetudine, vel ex peculiari conventionione) competebat, fieri debere juxta tempus novennij, & non juxta tempus acquisitionis. Quoad jus retentionis feudalis, in prælationis, regula generalis est, attendendum esse ad valorem tempore redemptionis, quando nullum certum pretium est definitum: ut notavit Rip. in l. 1. ff. de pri. ileg. credit. num. 21. in fin. ubi dicit, quod si fuerit dictum, quod aliquis poterit retrahere rem pro pretio quo fuit distracta, standum est certo: si verò fuit simpliciter dictum, quod possit retrahere, hoc intelligitur pro justo & communi pretio: si autem fuerit dictum, quod quis præferatur aliis omnibus, hoc intelligitur de pretio quod ab aliis repetiri poterit: quæ etiam videtur esse sententia Turbelli de *revendi. consanguinit.* §. 1. gloss. 18. num. 18. ex qua doctrina Ripæ, Covarruvias lib. 3. *variar. resolut.* cap. 14. num. 6. versic. *Quæritur prætermis.* & infra 11. quod si quis exerceat jus prælationis statim post primam venditionem, debet haberi ratio pretij illius temporis: quod si ex intervallo, ex aliqua speciali causa emptor alteri rem emptam vendere cogatur, tunc justum pretium & aestimatio debetur, nec habetur ratio pretij illius temporis quo res vendita fuit: quia hæc retentio, licet originem doceat ex prælo præambulo, tamen nec datur actio, nec petitio ante declarationem domini directi: & propterea inspicienda est aestimatio illius temporis, quo retentionem petere & exercere dominus potest: per text. in l. si hominem, ff. mandari, l. quoties in diem 56. ff. de verb. oblig. & ubi dicitur, quod si quis oleum in diem vel sub conditione promiserit, ejus aestimationem spectare oportet eo tempore quo dies obligationis venit: & ratio ibi redditur his verbis. *Tunc enim ab eo peti potest;* addit Glossa, *cum effectum:* quia dicitur quod licet antea contracta sit obligatio, non tamen datur actio & petitio eum effectum: & ideo eo tantum tempore fit aestimatio, quo oleum peti potest: atque ita declarat Marian. Socin. in l. 1. pulcrum, num. 264. ff. de verb. oblig. volum. 6. Repetitur.

Accedit præmissis, quod quando executio contractus confertur in tempus futurum; tunc non attenditur tempus contractus, sed tempus executionis. Pinell. in l. 2. de rescind. vendit. part. 3. cap. 4. num. 6. Sicut in evictione valor attenditur, qui est tempore evictionis. Surd. consil. 52. numero 50. & in retrovenditione attenditur pretium temporis illius, quo fit retrovenditio. Surd. *ibidem*, num. 51.

16 Et istis considerationibus motus Dixi, in æstimando valore bonorum ad effectum solvendi dimidij laudimij (nisi aliter conventum fuerit) debere attendi pretium temporis solutionis: cum generaliter in æstimacione faciendâ attendi debeat tempus & locus quo fieri debet solutio, d. l. quoties 59. ff. de verb. oblig. & ibi DD. maxime Alexand. & l. si hominem 37. ff. mandat. & in l. vinum, ff. si cert. petat. & ita in propriis terminis consuluit Æmilius Ferrer. consil. 2. i. ubi dicit quod communitas Masani tenetur solvere dimidium laudimium Domino illius loci pro molendino, habita ratione ad fructus & redditus qui percipiuntur ex illo molendino de tempore novennij, quo fieri debebat renovatio & solutio dimidij laudemij: quam sententiam sequitur Burg. in tract. de laudim. part. 2. in præf. 6. num. 26.

17 Æstimatio autem rei emphyteuticæ fieri debet hoc casu de tota re, prout tota valet; & non per partes: l. Mævius, §. final. & ibi Bartol. ff. famil. er. dis. und. Idem Bartol. in l. si ex falsis, Cod. de transact. Glos. & Bart. in l. 1. ff. commun. divid. Pinel. in l. 2. part. 3. cap. 4. num. 54. Cod. de rescind. vendit. Oltrad. consil. 235. quem sequitur Tusc. littera E, consil. 670. ubi quod totum æstimari debet ut quoddam totum ex partibus collectum; non autem ut singula partes, nec habito respectu ad partes, quantum qualibet pars per se considerata valeret: per text. in d. l. 1. Cod. commun. divid. Surd. consil. 217. num. 13. Burat. decis. 538. num. 6.

18 Et in æstimacione domorum & ædificiorum, debet haberi consideratio magnarum expensarum, quæ sunt in illarum manutentione, & reparatione. Scraph. decis. 952. num. 5.

19 Similiter res emphyteutica, ad effectum solvendi laudemium, non debet æstimari tanquam libera; sed cum onere subjectionis, tanquam emphyteutica: Amad. quæst. laudem. §. num. 1. & sic quanti valet utile dominium, sine directo.

20 Deducenda etiam sunt onera super ipsa re imposita, veluti si magnus canon emphyteuticus solveretur: Blancard. ad quæst. laudem. notab. §. num. 3. Licet etiam pro domibus, altis, & ædificiis solvendum sit laudimium: quia ædificium solo cedit, licet redditus sint parvi. Boër. decis. 19. num. 3. † Tamen, regulariter domus parvi fructus & magni valoris non debent æstimari ex valore ædificij, sed ex redditu: quia domus magnæ potius ad ornatum, quam occasione fructuum ædificantur. Joseph. Ludovif. decis. Perus. 65. num. 11. Quod non ita simpliciter verum est: non enim ædificia pretiosa ad rationem quinque pro centenariæ æstimanda sunt, ut advertit Surd. consil. 151. num. 70. sequitur add. ad Ludovif. decis. 553. num. 16. sed æstimatio fieri debet habito respectu ad materiam & formam: & videndum quanti similia ædificia in illo loco communiter venduntur, non autem simpliciter quanti materia & opere constant, nec quantos fructus reddunt: ut bene explicat Marcot. lib. 2. variar. resolut. c. 114. num. 13.

21 Æstimatio autem domus rusticæ non debet fieri principaliter, sed accessorie, in quantum redditu utilis, vel deterius prædium. Rot. decis. 457. numero 3. part. 3. recent.

Secunda quæstio, utrum emphyteuta religionem ingressus, Monasterium statim cogi possit ad vendendam rem emphyteuticam, an verò mors naturalis ipsius emphyteutæ religiosi expectanda sit; & per consequens utrum jus illud indemnitas (quod apud nos est dimidium laudimium quolibet novennio solvendum) exigi possit durante vita religiosi.

22 Tom. I. Pars I.

† In hac quæstione Barbof. de jur. Ecclesiast. lib. 3. cap. 31. num. 11. distinguit inter emphyteusum Ecclesiasticam, & profanam. Ecclesiasticam durante vita monachi tranire in Monasterium testatur, nisi intra biennium revocetur: per text. in authent. de alienat. & emphyt. §. 1. versic. si verò contingeret. Profanam verò in monasterium vita monachi durante indistinctè transire vult. Contrarium tamen in hoc secundo capite in praxi receptum esse testatur, & quamvis agatur de emphyteusi profana, cogi posse monasterium, aut Ecclesiam ad evacuandum intra annum: ut ostendit num. 13.

Verum quod durante vita religiosi non debeat laudemium, cum bona ipso jure transeant in monasterium, probatur ex traditis per Felin. in cap. in presentia, num. 49. extr. de probat. Gratian. discip. forens. 481. num. 69. in fin. add. ad Burat. decis. 394. num. 11. quia per professionem religiosi monasterium legis potestate succedit, juxta authent. ingressi, Cod. de sacrosanct. Eccles.

Consensus autem Domini non requiritur, quando agitur de alienacione à lege inducta, per text. in l. cum pater, §. cum tuer, ff. de legat. 2. secundum unum intellectum. Glos. singularis in l. pater, §. Julianus Agrippa, ff. de legat. 3. Bartol. in l. si ita 95. §. ea lege, ff. de verb. obligat. † Sed tamen si in

26 contractu recognitionis aut concessionis, emphyteuta expressè promiserit se non alienaturum in manus mortuas, prout plerumque fieri solet, non videtur licita translatio in monasterium: cum sit de personis prohibitis, in l. ult. Cod. de jure emphyt. in versic. his tamen personis. Glos. in cap. potuit in verb. prohibentur, extr. de locat. Clar. in §. emphyteusis, quæst. 33. Quia per tacitam istam declinationem bonorum factam Ecclesiæ, contraveniretur pacto, quod tamen pro nunc non decido.

27 Sed Dico quod in Gallia cessat tacita ista bonorum dedicatio, expressa verò omnino prohibita est, & dicta authent. Ingressi, in illo regno abrogata est; & sic non succedit monasterium, etiam si adlester expressa donatio in ejus favorem facta per ingredientem. Louet. litera C, num. 8. & ibi addentes fuisse. Ita ut non posset religiosus, sive major, sive minor in Gallia in articulo suæ professionis, aliquid monasterio vel directè, vel indirectè legaret ut sancitum fuit ordinatione Regiæ Aurelianensi art. 19. & Blesensi art. 28.

Statim enim facta professione monachi in Gallia pro mortuis habentur, & uti ex familia exclusi reputantur: ut in dict. addit. ad Louet litera C, numero 8. Ergo statim in Gallia non expectata morte naturali Monachi, cogi potest monasterium ad dimittendum vel ad solvendum dimidium laudimium suo tempore, nempe finito novennio, aut alias juxta loci consuetudinem.



CAPUT XLVII.

De jure cappæ, quod soluitur in receptione Canonicorum, & de validitate statuti quo jus istud solui mandatur, & utrum valida sit consuetudo solvendi aliquid officiniis capituli in ingressu. Quod si duo ad sine colligantes, quorum unus tantum capitulariter receptus sit, utrum duplex jus cappæ debeat. Obligatio fidejussoris

F 3 pro

66 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

pro soluendo jure cappæ, an sit valida, & utrum lite pendente serviens vni beneficio per se, alteri per substitutum ex decreto, vtriusque beneficii fructus lucretur, si secundi possessio illi adjudicata sit.

SUMMARIUM.

- 1 Statutum de soluenda certa summa in receptione novi canonici in utilitatem canonicorum, non valet. Sed vide infra.
- 2 Non licet aliquid capere in ingressu canonici novi, per quod antiqui liberentur ab onere proprio.
- 3 Novi canonici non debent cogi ad soluendum aliquid pueris chori, campanario, & aliis officialibus capituli.
- 4 Confraternitates non possunt cogere novos confratres ad aliquid soluendum. Intellige ut numer. 8.
- 5 Valet statutum Ecclesie, ut novi canonici certam summam soluant pro cappa, vel plurali.
- 6 Ampliatur etiam si statutum diceret non esse recipiendos canonicos, nisi prius soluta cappa.
- 7 Consuetudo soluendi jus cappæ in receptione canonici vel dignitatis, non est reprobata a Tridentino.
- 8 Quomodo novi confratres cogi possint ad soluendum aliquid in ingressu confraternitatis.
- 9 Cautiorem recipere licet pro solutione juris cappæ faciendæ, & illius obligatio est valida.
- 10 Quæ tacite insunt, licite exprimi possunt absque vitio simoniæ.
- 11 Licetum est conferre commendam sub conditione soluendi iura consuetæ.
- 12 Pactum fieri potest quod resignans, fructus beneficii resignati habeat, pro rata temporis quo inservivit.
- 13 Valet pactum cum resignante factum, quod resignatarius ultimum in choro locum teneat.
- 14 Possessio non capitulariter capta, nulla est.
- 15 Gabella non debetur ex actu nullo, vel non effectuato.
- 16 Laudemium non debetur ex actu nullo, aut resolutio ex causa existente tempore contractus.
- 17 Statutum debet intelligi secundum aliud caput eiusdem statuti.
- 18 Statutum quod loquitur de minoribus, debet intelligi de minoribus 20 annorum, juxta aliud caput eiusdem statuti declarantis minorem ætatem usque ad annum vigesimum.
- 19 Non potest capitulum consequi jus cappæ ex receptione canonici impugnata ab ipso.
- 20 Difficilis est exactio juris cappæ. Intellige de iure communi, secus ex statuto, num. 21.
- 21 Ius exigendi cappam non transit ad tertium, cum sit actio personalis.
- 22 Qui fuit negligens in exigendo pensionem, non habet pro ea actionem contra successorem.
- 23 Sequestrati fructus debent dari ei cui beneficium fuit adjudicatum.
- 24 Duplex distributio debetur ei qui ex legis permissione duo obtinet beneficia.
- 25 Duo iura competunt ei qui duas sustinet personas.
- 26 Beneficium incomparabile non dimittere quis tenetur, nisi post adeptam pacificam possessionem.

28 Qui duobus beneficiis inservit, debet vtriusque redditus percipere.

Statuto & consuetudine antiquissima Ecclesie Metropolitanae certum est, ut quicumque ad canonicatus possessionem admittuntur, in ipsa possessionis ademptione certam pecuniarum summam pro iure cappæ soluere teneantur. Cujus quidem statuti vigore, cum capitulum ageret adversus canonicum hebdomadarium, non pro jure cappæ suæ possessionem, quod jam ipse perfoluerat; sed pro jure cuiusdam colligantis, qui se eiusdem beneficii possessionem prætendebat, quasi capitulo duplex jus cappæ pro duplici possessione deberetur; & Canonicus ille hebdomadarius vel canonicatus possessor non modicum, sed & colligantis jus cappæ soluere tenebatur: Dixi capituli petitionem nullo jure niti.

In primis enim supponendum est, statutum hoc de soluendo jure cappæ in ademptione possessionis, variis objectionibus impeti posse. Quia statutum hoc vel consuetudo tendere videtur ad privatam canonicorum utilitatem, & per consequens invalidum per text. cum ibi not. in cap. Iacobus 44. de Simon. Liberantur enim canonici ab onere conficiendi ornamenta Ecclesie, ad quod ipsi obstricti fuissent. Unde laudabilem non esse consuetudinem, qua canonici recipiendi tenentur aliquid dare pro institutione vel reparatione bonorum Ecclesie, cum ex consuetudine privata resultet in fauorem ipsorum canonicorum; censuit Nicol. Garc. in tract. de beneficiis part. 8. cap. 1. numero 90. vbi refert declarationem Sacre congregationis super hoc factam. Et hoc maxime procedere videtur, quia pars aliqua istarum pecuniarum solvitur pueris chori, administratibus campanariis, & aliis officialibus vel servitoribus capituli, quod illicitum est: ut docet Garc. ibidem numero 91. & part. 3. cap. 2. numero 198. vbi refert declarationem Sacre congregationis super hoc factam, ut ibidem declarat. 9. Unde & hanc consuetudinem aliquid soluendi pro ademptione possessionis, tanquam simoniam, damnare videtur Rebuff. in concord. tit. de reservat. §. final. versic. quomodo etiam inferitur, licet se remittat ad notata per DD. in cap. cum M. de consuetudinibus. Et hac de re multa, licet satis confusi, mittit Cosim. in gloss. pragmat. sanct. tit. de amor. in verb. consuetudinibus. Ubi Probus addit, idem procedere in confraternitatibus, quæ non possunt condere statuta dicentia, quod quis recipi non possit nisi decem solvat: ad quod allegat Præposit. in cap. 1. dist. 42. Prædicta confirmantur ex dispositione Concil. Trident. sess. 24. cap. 14. de reform. & ex constitutione Pij V. quæ incipit: Durum nimis, edita anno 1570. pridie Kalend. Iunii, quam refert & explicat Bonnac. in tract. de Simon. quest. 7. §. 3. & Scott. Epitome 110. theoreme. 298.

Sed tamen necessarium est statutum illud & validum esse & observandum, prout quotidie non solum in illa Ecclesia, sed in pluribus aliis Ecclesiis collegiatis & capitulis ita observari videmus. Ita & in Ecclesia Tholosana quilibet noviter receptus tenetur soluere 40. ducatos pro vna cappa, siue plurali; quia hoc factum dicitur in fauorem cultus divini: sic videtur permutatio spiritualis cum spirituali: ut aduertit Auzer. ad decis. Capellæ Tholose. quest. 311. versic. sed quid si statuto. Quod ampliandum est, ut procedat etiam si statuto vel consuetudine capere non admittatur, nisi prius soluerit: ut notat Cenedo ad decretales, collect. 16. num. 2. vbi propterea dicit consuetudinem antiquam Ecclesie nostre Domini de Pilati validam esse, in qua Canonici, Dignitates,

Quæst. & Resol. benefic. Cap. XLVII. 67

Dignitates, & portionarii noviter recepti solvunt certam pecuniam fabricæ ejusdem Ecclesiæ, ut vulgò dicitur pro cappa. Quæ consuetudo valida est & attendenda, ac de jure servanda, etiam ex mente Concilii Tridentini, quo mandatur observari consuetudinem, qua aliquid in pios usus convertitur, & solutiones duntaxat illicitæ reprobantur: ut etiam notavit Scott, *dicto theorem. 298. colum. 2. versic. per hanc tamen constitutionem*, Bonacin. d. *quæst. 7. de Simon. §. 3. num. 5. Zerol. in prax. Episcop. part. 2. in verb. possessio beneficii*, §. 5. Barboz. ad *dictum Concil. Trident. sess. 24. cap. 4. num. 11.*

Ideo non obstant contraria, quia procedunt si pecunia illa converteretur in effectum in utilitatem propriam canonicorum; hoc enim illicitum est, quia esset dare spirituale pro temporali, contra juris & constitutionum dispositionem: ut patet ex iis quæ mox in medium atulimus.

Quod autem de confraternitatibus dictum est, intelligendum est ut locum non habeat, quando pecunia illa pro ingressu exsolvi solita, in pios usus convertuntur: tunc enim non solum validum, sed & laudabile statutum esse, vel consuetudinem, ut recipiendi aliquid in ingressu solvere teneantur, docet Sanch. *consil. moral. lib. 2. cap. 3. dubit. 23. num. 8.* cum hoc convertatur in sumptus necessarios confraternitatis, & in usus pios.

Quemadmodum autem licitum est ab ingredientibus, & ab iis qui ad canonicatus possessionem admittuntur, jus istud cappæ effectualiter recipere; ita etiam non realiter exsolvatur, licitum est cautionem de ea solvenda exigere: ut tenet Cosm. in d. *gloss. pragmat. sanction. tit. de annat.* quod probat per text. in *cap. significasti 4. de elect.* ubi dicitur: *et ea quæ tacite insunt, licite exprimi posse absque vitio simoniae*: quod & sumat Sanch. in *consil. moralib. lib. 2. cap. 3. dubio 25. num. 9. versic. At non est simonia*.

Ubi dicitur non esse simoniam, imò licitum esse alicui conferre commendam, eo adjecto modo & conditione, ut solvat quadraginta aureos, quos ex ordinis statuto teneat solvere quisque eam commendam habuerit: quidquid enim à jure permittum est, potest licite in pactum deduci, Campanil. in *diversor. juris canonici, lib. 11. rubric. 27. num. 41.* Ubi propterea inserta & validum esse pactum, quod resignans fructus beneficii lucretur pro rata temporis quo beneficium possedit: unde & in *ex insinuatione de simon.*

habetur, si conditionem tenendi ultimum locum in choro, non esse simoniam; quia de jure inest, Bonac. de *simon. quæst. 6. punct. 1. num. 7.*

His ita constitutis, deveniendi ad resolutionem principalis questionis propositæ, fundatam non fuisse capituli præventionem, in petendo duplici jure cappæ; probatur ex eo quod competitor dicti canonici beneficiarii nunquam acceperat possessionem illius beneficii capitulariter, imò quando comparuit in capitulo, fuit illi responsum, jam fuisse competitori datam possessionem, & de fructibus pro eodem beneficio duobus responderi non posse, si possessionem autem non capitulariter captam, nullam esse certi juris est, Paris. de *resign. lib. 6. quæst. 5. num. 32. & lib. 10. quæst. 6. num. 42.* Castador. *decis. 8. de caus. possess. & propriet. Gonfal. ad reg. 8. in proœmio, §. 3. num. 81.* Et in effectu possessio dicti beneficii uni tantum fuit concessa, nempe huic canonico hebdomadario, qui jura cappæ pro sua possessionis adeptione capitulo persolverat, & Et probatur exemplo gabellæ, quæ ex actu nullo non debetur, Jason. in *non dubium, num. 9. Cod. de legib.* Ubi idem esse asserit quando tractatur de actu non effectuato, quia

verba legis vel statuti intelligi debent cum effectu. *l. 1. §. hæc verba, ff. quod quisque juris*, fuscè Afinius de *execut. §. 1. cap. 39. num. 11. & per tot.* Similiter laudemium non debetur ex actu nullo, aut ex actu resolutio ex causa existente tempore contractus. Pap. *lib. 4. tit. 2. art. 29.* Qua de re videatur Amad. à Pont. *quæst. laudim. 38. & 39. Claper. causa 66. quæst. 1.*

Multoque magis præmissa procedunt, quia statutum illius Ecclesiæ, quod alstringit ingredientem ad solvendum jus cappæ, debet interpretationem desumere ex illa parte ejusdem statuti, qua prohibetur hebdomadarios admitti, nisi qui de gremio ejusdem Ecclesiæ fuerint: & sic dictus competitor qui repellebatur à capitulo, tanquam non existens de gremio, & habebat impedimentum proveniens ex ipsiusmet statuti ejusdem capituli, non poterat dici comprehensus in alia parte statuti loquentis de jure cappæ, argumento text. in *l. si cum fundum 126. ff. de verb. signif. Rot. decis. 168. num. 5. part. 4. recent. com. 1.* ubi propterea dicitur, quod statutum Urbis dum loquitur de minoribus, debet intelligi de minoribus viginti annis, secundum dispositionem ejusdem statuti in alio capite.

Propterea cum Capitulum semper impignaverit admissionem dicti competitoris, non potuit ex actu impugnato commodum juris cappæ reportare: præsertim cum impugnatio sortita fuerit suum effectum, & dictus competitor repulsus fuerit à portione dicti beneficii: ut per Seraph. *decis. 620. num. 5. cum similibus.*

Addebatur etiam, quod difficilis erat exactio contra resistentes & repugnantes pro consequenda solutione istorum jurium: ut dicunt DD. in *dict. cap. cum M. 9. de constitut.* Garc. de *benef. part. 8. cap. 1. num. 86.* sed hæc ratio non militat, nisi in terminis juris communis. Nam existente capituli statuto legitime confirmato, datur actio & petitio pro consequenda solutione istius juris cappæ: nempe conditio ex statuto, quæ est merè personalis, sicut & aliæ conditiones, *§. si itaque*, cum ibi notat, *Insist. de actionib.* & ideo non egrediebatur personam dicti competitoris, nec potest intentari contra dictum canonicum hebdomadarium, qui non est successor dicti competitoris, nec ab eo jus meretur; sed est omnino tertius, & extraneus.

Denique dictum capitulum omnino excludendum erat, qui factio proprio seipsum excluderat, dum oblatam pecuniam, imò & depositam per dictum competitorum expressè recusaverat: & sic, etiam si illi competisset actio contra successorem in beneficio, quæ tamen (ut dictum est) non competebar, ab ea excluderetur propter culpam & reculationem suam, ut probatur à simili de successore in beneficio, qui non tenetur ad pensiones decurtas tempore sui prædecessoris, quando creditor fuit negligens in exigendo. Seraph. *decis. 1351. Garc. de benefic. part. 1. cap. 5. num. 201. Pacific. de Salvian. inspect. 3. cap. 4. num. 626.*

His rationibus motus Illustrissimus & Reverendissimus Dominus Guillelmus du Nozer, Dominus meus singularis, Rotæ Romanæ Auditor, tunc Vicelegatus Avenionens. inclinabat in favorem dicti canonici hebdomadarii, pro exclusionem capituli ab illo duplicato jure cappæ.

Aliud tamen subtiliter dubium excitavit, quod cum dictus canonicus hebdomadarius possideret antea beneficiaturam in eadem Ecclesia incompatibilem sub eodem titulo, juxta *cap. de multa, et præcedis*, cum similibus, quam beneficiaturam non dimisit, nec dimittere tenebatur, quia canonicatus hebdomadarij

tractat. de offic. & potest. Paroch. cap. 20. num. 33. & in
decis. Apostol. collect. 405. num. 8. Ergo frustra videtur
querendum, utrum Judæi cogi possint domus suas,
scilicet illarum parietes tapetibus ornare.
2. Secundo, quia cum Judæi in terris Ecclesiæ ex
benignitate summi Pontificis habitare possint, & ex
ipsius gratia speciali, ut dicitur in decis. 194. num. 14.
part. 4. recent. tom. 2. non sint in eorum lege urbandi,
3. aut legem nostram observare cogendi. Imò apud
ipsos lex Moysis observanda sit, ut copiose per plu-
res casus explicat Cyriac. controvers. 241. per tot. Surd.
4. decis. 133. Et propterea filii Hebræorum parvuli qui
non sunt capaces rationis, non sunt baptisandi pa-
rentibus invitis: Cavalcan. decis. 21. num. 14. part. 2.
Afflict. decis. 151. Natta consil. 434. num. 5. Benincasi
de pauper. quest. 11. num. 8. Gratian. discept. forens.
cap. 658. num. 31. Paschal. de par. potest. part. 1. cap. 7.
5. num. 3. Si tamen puer esset doli capax, posset in vi-
to patre baptisari, qualis est ille qui habet ad minus
decem annos cum dimidio, Paschal. d. part. 1. cap. 7.
6. num. 5. & 6. Et si concurreret mater conversa cum
patre Judæo, præferenda esset mater favore religio-
nis: & hoc casu filius invito patre baptisaretur, quan-
vis in infantia constitutus: Gratian. discept. fo-
rens. 977. num. 20. & seq. Imò si adesset avus paternus
qui peteret filium infantem baptisari, præferendus
esset contradictioni patris, cum avus habeat nepo-
tem in sua potestate, ut copiose ostendit Gratian.
discept. 977. per tot. Paschal. d. cap. 7. num. 4. Multò
minus qui habent usum rationis, compelli poterunt
ad observandam legem nostram; militem enim vo-
luntarium diligit Deus, ut dicunt omnes DD. supra
7. citati: & adeo ut si pater penitentia ductus ante sul-
ceptum baptismum filios sibi restitui petierit, tali ca-
su filii patri sint restituendi, ut copiose consulu-
it Mart. consil. 184. per totum. Si autem Hebræi cogeren-
tur ad ornandos parietes domus tapetibus in ho-
norem sanctissimi Sacramenti, cogerentur legem
suam violare: ergo non sunt ad hoc astringendi.
8. Tertio, quia in spiritualibus concernentibus favo-
rem animarum, Judæi non ligantur legibus cano-
nicis, neque in sacramentalibus; quia de eorum ani-
ma non curamus; cum ipsi de ea non curent: cap.
gaudeamus, de divor. Thulc. litt. I. conclus. 368. n. 1.
& conclus. 369. num. 24. & 27. Farinac. in fragment.
in verb. Judæi, num. 639. Viu. opinio. 392. num. 3.
ergo cum decretum illud de ornando domum ta-
petibus respiciat spiritualia, videtur quod non liget
Hebræos.
9. In contrarium tamen Respondi contra Hebræos,
ipsos cogendos esse ad domum tapetibus ornandam,
vel potius ornari faciendam: quia licet statuta & or-
dinationes factæ circa ea quæ cultum divinum res-
picunt, non afficiant infideles, l. spadonem 17. §. con-
stitutiones, & §. iam autem, ubi dicitur: constitutio-
nes sine molestia in iis solis habere esse Judæos, per quæ
cultus divinus inquinari videtur, ff. de excusat. tutor.
& l. 3. §. finali, ff. de Decurion. ubi dicitur, necessita-
tem Judæis imponere constitutiones, ita tamen ut
superstitio eorum non laedatur. Tamen quando
constitutio aliquid specialiter mandat fieri per Ju-
dæos, tenentur obedire, ne per contemptum & in-
observantiam talis ordinationis, videantur illudere
Christianis: cap. quia, & cap. in nonnullis, §. diebus, ext.
de judiciis, ubi prohibetur Judæis ne diebus hebdo-
madæ sanctæ in publico compareant, aut fenestras
vel ostia aperta teneant. Similiter decretum super
observantia festorum comprehendit Judæos, quan-
do de ipsis specificam facit mentionem: Ricciul. in
tract. de person. extra quem. Eccles. existit. cap. 8. num. 2.

& 3. Bertach. in tract. de gabell. part. 7. quest. 17.
num. 38. & 39. Sicut & prudenter ordinatione Re-
gia constitutum est in Gallia, ut omnes cujuscunque
religionis, teneantur observare dies festos à sancta
Catholica & Romana Ecclesia indictos; nec possint
illis diebus laborare, vendere, vel apothecas publicè
apertas tenere: ut habetur inter ordinationes Re-
gias apud Thevenau lib. 1. de festis Ecclesiasticis,
tit. 11. art. 5. & en la conference des ordonnances Ro-
yaux, lib. 1. tit. 1. art. 20. Et certum est Judæos non
esse tolerandos in iis, quæ tendunt ad opprobrium
12. illius qui probra nostra delevit: cap. in nonnullis,
§. illud autem, de Judæis. Et nobis fidelibus esset ve-
rendum, ne divinam indignationem incurreremus, si
ea fieri pateremur, quæ fidei nostræ confusionem
inducunt: cap. etsi Judæos, cod. tit. Ricciul. lib. 2. c. 18.
num. 2. & 3.

Præterea advertendum est, in illa actione tapeti-
bus domus parietes exteriores ornandi, duo consi-
derari: nempe materiam, & actionem ipsam mate-
rialem; secundò formalem intentionem honorandi
sanctissimum Sacramentum. Respectu hujus secun-
di capitis, verissimum est non debere cogi Judæos ad
adorandam & honorandam sanctissimam Eucharis-
tiam: quia hoc esset contrarium legi, quæ ipsos uti
tolerat summus Pontifex, & contra d. l. 3. §. finali,
ff. de Decurion. & alia omnia jura in contrarium alle-
gata: sed quoad ipsam actionem materiam, non
potest dici quod Judæi cogantur legi suæ contrave-
nire; tum quia nemo impedit quin ipsi mediante pec-
unia opus hoc per interpositas Christianorum per-
sonas exercere possint: sicut aliquibus in locis co-
guntur verrere viam ante palatium ubi transire debet
sanctissima Eucharistia: quod ipsi Hebræi per se non
exercent, sed per Christianos, quorum operas lo-
cant: tum etiam, quia cum actio illa domus tapetibus
ornandi sit ex se indifferens, nec sit actio honoris &
reverentiæ erga Christum Dominum, nisi quatenus
ad id dirigatur ex intentione operantis, non potest di-
ci, quod Judæi cogantur ex hoc violare legem suam,
quia non coguntur ad aliquem actum internum ho-
noris & reverentiæ erga sanctissimum Sacramentum,
cùm sola causa & intentio ornantis reddat actionem
illam bonam inter Christianos, & malam in lege
Judæorum. Et probatur ex iis, quæ circa bonita-
tem vel malitiam actionum indifferentium copiose
tradit Sanch. lib. 1. in præcep. decalogi, cap. 7. num. 8,
& per totum illud caput. Actus autem internus
honoris non dependet à voluntate præcipientis ho-
minis, sed à mera voluntate & libero arbitrio ope-
rantis; quia excedit omnem humanam potestatem:
ut dicit idem Sanch. in præcep. decalogi, lib. 6. cap. 2. n. 6,
ergo non potest dici quod Judæi dum coguntur pa-
rietes domus tapetibus ornare, adstringantur ad vio-
lationem superstitionum suarum.

Non obstant adducta in contrarium. Quod enim
primo loco dicitur ex resolutione sacræ rituum Con-
gregationis, locum haberet si sanctissima Eucharistia
deferretur per plateas & vicus, ubi soli Hebræi habi-
tant; non autem quando (prout in casu proposito)
ad sunt permixta Christianorum domicilia; in quo
casu non decidit quidquam Congregatio, cujus ta-
men decisionis & correctioni me submitto.

Ad secundum Respondetur, Judæos non turbari
in exercitio eorum superstitionis: quia non coguntur
ad aliquem actum cultus exterioris, aut interioris er-
ga sanctissimum Sacramentum; sed ad actum quem-
dam qui ex se est indifferens, nec recipit bonitatem
nisi ex intentione operantis; ut supra dictum est
num. 13. & seqq.

Ad tertium Respondetur, hic non tractari de spiritualibus, sed de quodam actu exteriori, qui ex se indifferens est: & licet bonus sit ex intentione precipientis, tamen respectu operantis non dirigitur ad honorem sanctissimi Sacramenti, nisi ratione intentionis; quæ cum bona non sit in Judæis, non potest quoad ipsos dici actus honoris & reverentiæ erga sanctissimam Eucharistiam: & per consequens non adest ulla coactio ad violandam legem suam: † veluti quando coguntur ad audiendam prædicationem verbi Dei. Ricciol. *disto lib. 2. cap. 37.*

Similiter quamvis causa matrimonialis sit spiritualis, non tamen in omnibus possunt Judæi sequi leges, & consuetudines Judaicas quoad matrimonia contrahenda: sed canonicis etiam sanctionibus supponi possunt, † veluti quoad polygamiam, quæ olim apud Judæos frequentabatur, & tamen ea consuetudo Judæorum sublata est, etiam quoad ipsos Judæos ex lege Evangelicæ, cui ipsi quoad hoc obedire tenentur: ut notat Thomas Sanch. *de matrim. lib. 7. disput. 80. num. 12. & 14.* † Non possunt igitur Judæi duas simul habere uxores, nisi prima legitime dimissa, dato libello repudii: ut dicitur in *1. nemo Iudæorum 6.* & ibi Bartol. & alii, *Cod. de Iudæis.* † Imò quoad libellum repudii, non licere Judæis uxoribus illud dare post legem Evangelicam, cui in hoc ipso obedire teneri asserunt Doctores gravissimi, veluti Sanch. *de Matrim. lib. 10. disput. 1. num. 9. & lib. 3. disput. 12. n. 1.* Basil. Pont. *de matrim. lib. 7. cap. 50.* Bonac. *de matrim. quest. 2. punct. 11.* Barbof. *ad rubric. F. solut. matrim. 2. part. rubric. num. 10.* ubi alios citat. Gutier. *de matrim. cap. 106. num. 2. & 3.* Covarr. in *epitom. 4. decret. part. 2. cap. 7. §. 4. num. 6. & 7.*

21 Sed tamen Hostiensis in cap. gaudemus, de divor. colum. antepenult. in verb. qui autem, hoc explicat dicens, hoc locum habere si repudium daretur inter Judæos, & divorcium fieret sine justa causa. Et statim ibi in verb. repudiavit, explicat, id est sine causa.

22 Major tamen pars Doctorum existimat licitum esse Judæis aliam uxorem ducere, primâ solemniter repudiatâ, ut testatur Barbof. plures citans in *d. 1. nemo, Cod. de Iudæis*, & in cap. de infidelibus, n. 3. de consang. & affinit. Farinac. in *fragm. litt. l. num. 652.* & ita practicatur Avenione, ut testatur D. de Laurentiis *decis. Rot. Avenion. 157.* Bertrand. *consil. 132. volum. 6.* & *consil. 124. volum. 7.* Tusch. in *verb. Iudæis, conclus. 369. num. 2. 14. & 23.* & *conclus. 371. num. 74.* Vivius *opin. 533. n. 7.* Alexand. *consil. 72. num. 2. volum. 2.* Abb. in *d. cap. de infidelibus*, de consang. & affinit. num. 62. Hostiens. *ibidem*, in *fin. in verb. inter eos.* Joan. Andr. num. 5. Zabarel. num. 4. Butrius num. 9. Alexand. de Nervo num. 10. quos citat Barbof. in *eod. cap.* Baiard. ad Clar. in *§. fornicatio, num. 37.* Bald. *consil. 428. n. 4. volum. 5.* Menoch. *de arbit. casu 420. num. 94.* Ita ut hæc posterior opinio receptior sit, & in praxi apud nos observata.

Quidquid sit, concludendum est, Judæos recte cogi posse ad procurandum, quod eorum domus tapetibus exornentur tempore dictæ processionis; maxime ut evitetur contemptus & scandalum, cum omnes aliæ domus præter Hebraicas tapetibus ornate sint.



CAPUT XLIX.

Verum licentia prædicandi Religioso data sub ea conditione, ut ante susceptum

diaconatus ordinem prædicare non possit, de jure sit valida. Quibus in casibus actus qui purè fieri possunt, fieri valeant sub conditione. Et ex quibus actus dicatur conditionalis, vel modalis.

S U M M A R I U M.

- 1 Religiosi, ejus licentiam obtinere debeant, ut prædicare possint, sive intra, sive extra suorum ordinum Ecclesias.
- 2 Poena religiosi prædicantis sine Episcopi licentia, qua sit.
- 3 Religiosi sine licentia prædicantibus, non potest de jure Episcopus penam declarare.
- 4 Hodie tamen secus est ex constitutione Gregorii XV.
- 5 Quidquid purè fieri potest, etiam sub conditione fieri potest regulariter: & num. 7.
- 6 Actus legitimi non recipiunt diem & conditionem contra ipsorum naturam, secus si conditio illorum naturæ non repugnet.
- 8 Clerico in sacris nondum constituto, munus prædicandi committi non potest.
- 9 Verba sub conditione quandoque habent vim potius quam conditionis.
- 10 Verba sub conditione aliquando potius significant legem illi datam, quam conditionem.
- 11 Clausula, & non aliter, nec alio modo, non semper facit conditionem.
- 12 Duplex est forma, una substantialis, alia essentialis, quæ non impedit actus perfectiorem.
- 13 Condicio non nocet dum apponitur executioni actus perfecti.
- 14 Substantialia judicii inter religiosos servanda sunt.
- 15 Religiosi, in casibus in quibus appellatio ipsi prohibita est, possunt recurrere ad superiores per viam querelæ.

Constitutum est in Concilio Tridentino *sess. 5. de reformat. cap. 2.* in regulares, quod cupique ordinis regulares, etiam in Ecclesiis suorum ordinum, prædicare non possint, nisi à suis superioribus de vita & moribus ac scientia examinati, & approbati fuerint; & de eorum licentia, cum qua personaliter coram Episcopis se præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur antequam prædicare incipiant. In Ecclesiis verò quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam superiorum suorum, cum Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in Ecclesiis non suorum ordinum nullo modo prædicare possint. Quod Concilii decretum refert, & expone Mirand. in *Manuali prælatorum regul. part. 1. tit. 40. & seq.* Hicton. Rodetic. *quæst. regul. 112. num. 2.* Poth. in *dubii regul. in verb. prædicatores, num. 11.* Quod addit, penam prædicantis absque Episcopi licentia, excommunicationis non latæ, sed ferendæ contentiæ: cap. excommunicamus 13. §. quia vero, de heretic. † Sed illos sic sine Episcopi licentia prædicare non ab Episcopo, sed à suo superiore puniri esse: juxta declarationem Sacræ Congregationis. † Hodie tamen ab Episcopo puniri possunt ex constitutione Gregorii XV. Barbof. in *decis. 24. collect. 637. num. 2.*

Sed in facti contingentiâ dubitatum fuit, an valida esset licentia cuidam regulari à suo superiore ad prædicandum concessa, sub ea conditione, ut in

effectu praedicare non posset, nisi post susceptum diaconatus ordinem: & utrum licentia illa sine causa cognitione, & inaudita parte poterit à Vicario generali ordinis revocari.

Validam fuisse, nec revocari debuisse talem licentiam existimavi: quia regula generalis est, quidquid potest fieri pure, potest etiam fieri sub conditione, §. *emptio, Institut. de empt. & vendit. §. omnis stipulatio, Instit. de verb. obligat. l. 2. ff. de in diem addit. & notat Dynus in cap. actus, de regul. jur. in 6.*

Et licet actus legitimi non recipiant diem, neque conditionem, l. *actus 78. ff. de reg. jur. & cap. actus 50. eodem in 6.* tamen intelligendum est ut locum habeat, quando dies & conditio est contra naturam ipsorum actuum; scilicet, quando conditio vel dies non est contra substantiam, vel naturam illorum.

Quia tunc procedit illa generalis regula contraria, de qua supra; nempe quod quidquid potest fieri pure, potest etiam fieri sub conditione: ut dicunt Dec. & Cagnol. in d. l. *actus, de regul. jur.* Galignet. in tract. de condit. & demonstr. part. 2. cap. 1. quaest. 102. num. 1. & 2. Conditio autem illa, quod regularis praedicare non possit, nisi post susceptum diaconatus ordinem, non est contra, sed praeter naturam actus. Quia licet clerico in sacris non constituto, praedicatoris munus committi possit, ut ex mente Sacrae Congregationis Concilii refert Barbof. in decis. Apostolicis, collect. 592. num. 6. tamen non est inconveniens quod superior regularis, ad quem spectat dare licentiam praedicandi, possit illam suspendere ad certum tempus, vel ad certum casum, cum hoc non repugnet naturae concessionis.

Praeterea verba sub conditione, non semper faciunt conditionem, sed saepe sonant in modum: videlicet quando actus in se perfectus est, eique adjicitur aliquid quod semper respicit tempus ipsius actus iam perfecti: ut notatur in l. 1. Cod. de his quo sub modo leg. vel fidei om. relinq. & declarat Glos. in cap. verum, de condition. apposit. l. ea conditione, Cod. de rescindend. vendit. l. quoniam, & ibi Bald. Cod. de rev. permitt. l. cum vos, Cod. de donat. l. Maria, ff. de manumiss. testam. Unde cum licentia praedicandi sit pure concessa, & illius executio dilata ad tempus quo religiosus diaconatum assumpsit; & verba illa, sub conditione, potius legem datam religioso significant, quam conditionem; & actus approbationis remanet purus, sed ejus executio dilata ad tempus diaconatus. Tiraque. de retract. conventional. §. 2. gloss. 1. num. 76. & bene explicat Joan. Andr. Georg. alle. par. 3. num. 12. & seq. Qui hoc ampliat num. 23. & seq. ut locum habeat, etiam si adjecta fuisset clausula, & non aliter, nec alio modo: quando talis clausula respicit actum perfectum, dicens & duplicem esse formam, unam substantialem, cujus omisso vitiat actum, quia impedit perfectionem actus; aliam vero esse formam effectivalem, quae quamvis requiratur effectivè, tamen illius omisso non vitiat dispositionem; quia respicit actum perfectum, & requiritur ex postfacto: ut ibidem, num. 24. & 25.

Denique, quia etiam si ageretur de actu conditionali, non nocet illius validitati adjectio conditionis, quando talis conditio appositae fuit executioni, & non substantiae actus: quod in casu proposito factum fuit; in quo licentia praedicandi pure data fuit, ita tamen quod effectualiter ante susceptum diaconatus ordinem, facultatem illam exercere nequeat: & probatur in d. l. *nevia, ibi: libertas sub conditione suspensa, ff. de manumiss. testam. Dec. in d. l. actus legitimi, num. 7. ff. de reg. juris.*

Vicarium autem generale, qui non citatà parte ad dicta licentiae cassationem processit; non minus nulliter, quam injustè decrevisse constat. Injustè quidem, ob rationes superius deductas: nulliter vero, quia citatio est de jure naturali, & de substantia iudicii: & licet inter religiosos solemnitates iudiciorum non attendantur; tamen substantialia iudicii omnino servanda sunt. Emanuel Roderic. tom. 2. quaest. regul. 3. artic. 1. Et propterea à tali declaratione non potuit appellari, & ad superiores regulares saltem per viam querelae recurri: ex traditis per Sanch. in praecip. decalog. lib. 6. cap. 8. num. 110. ubi dicit quod in casibus in quibus religiosi appellare non possunt, propter constitutiones & regulas sui ordinis; possunt tamen per viam querelae ad superiores recurrere: licet hic recursus non suspendat jurisdictionem Praelati inferioris, donec inhibeatur.

CAPUT L.

Quomodo, & quando minor adversus beneficium resignationem ex causa laesionis in integrum restitui debeat, tam de jure communi, quam ex supremorum Galliae tribunalium decretis: & quomodo probeatur laesio, aut circumventio hoc casu. De resignatione facta in favorem praepositi, aut alterius erga minorem habentis auctoritatem. Vtrum minor restituatur adversus regulam de trienniali. Et de resignatione in favorem, facta coram Legato, in Gallia non recipienda.

SUMMARY.

1. Minores habentur pro majoribus in causis beneficiis.
2. Minores & filii familias in causis spiritualibus legitimam habent personam standi in iudicio, etiam si agatur de simplici fundatione Missarum.
3. Minor restituatur adversus resignationem, stante laesione, vel circumventione.
4. Minor adversus repudiationem hereditatis paterna restituendus est, etiam re non integra.
5. Differentia est inter resignantem beneficium, & repudiantem paternam hereditatem.
6. Titulus successionis hereditariae est lucrativus.
7. Petens restitutionem adversus resignationem beneficii jam adepti, agit de damno vitando.
8. Non datur minori restitutio ad revocanda alienata, si adversus repudiatam extranei hereditatem illam imploret.
9. Minor adversus laesum feudi restitutionem in integrum restituatur.
10. Quamvis minor habeat in casu speciali legitimam personam standi in iudicio, hoc debet intelligi, ut non minus in integrum restitui possit, si laesus fuerit. Et num. 12.
11. Minor restituatur adversus renunciationem beneficii jam obtenti, non autem adversus repudiationem obtinendi.
12. Restitutio in integrum facilius in causis spiritualibus concedenda est.

14 Minor

- 14 Minor adversus triennalem adversarii possessionem non restituitur in Gallia.
- 15 Minor quatuordecim annorum, quibus concurrentibus beneficium resignare possit.
- 16 Læso minori resignantis, ex quibus probari possit.
- 17 Quibus concurrentibus circumstantiis minor in Gallia adversus resignationem beneficii restitui solet.
- 18 Resignatio facta in favorem præceptoris, gubernatoris, aut alterius potestatem super resignante habentis, irrita est in Gallia.
- 19 Minor læsus in resignatione, & circumventus, implorat remedium reintegrande, in Gallia.
- 20 Rejicitur opinio Craveta consil. 90. num. 4. & aliorum.
- 21 Clausula, conscientiam oneramus, facit ut commissarius non teneatur procedere in forma iudicii.
- 22 Probatio per evidentiam facti admittitur contra acta Episcopi commissarii Apostolici.
- 23 Provisio in Legatione facta in vim mandati conditionalis ad resignandum, non recipitur in Gallia.

Minorem, qui beneficium monachale Cluniacensis ordinis possidebat, adversus illius resignationem per supremam Curiam Parlamenti Delphinatus restituendum esse Censui, propter enormissimam & totalem læsionem. Quia in decimo octavo, vel circiter, suæ ætatis anno constitutus prioratum illum in favorem sui Superioris regularis resignaverat, cujus respectu & occasione, juxta bullas suæ provisionis, professionem in illo ordine emiserat: quâ resignatione sic factâ nihil ipsi remanebat unde in illo ordine vivere posset.

- 1 Quamvis enim minores in beneficialibus pro majoribus habeantur, & contractus omnes facere possint; ut testatur Rot. apud Burat. decif. 483. num. 7. ubi agitur de validitate contractus per majorem 14. annorum, minorem tamen 25. circa pensionem Ecclesiasticam celebrati. † Unde & minorem, ac filium familias tam agendo, quam excipiendo, per se, & absque patris interveni in iudicio stare posse, circa capellaniam pro celebratione missarum fundatam, censuit eadem Rot. decif. 571. num. 1. par. 4. recent. tom. 1.
- 2 Tamen si cum minori ætate concurrat læsio vel dolus resignatarii, concedi debet omnino minori in integrum restitutio, ut tandem concludit Paris. in tract. de resignat. lib. 3. quest. 7. num. 45. † Idque etiam si possessio in resignatarium translata fuerit, & res non sit amplius integra; per text. in l. final. Cod. de repudiand. heredit. ubi habetur, minorem adversus repudiatam paternam hereditatem in integrum restitutionem obtinere posse, quamvis bona in emptores translata fuerint, & sic res non sit amplius integra.
- 3 Sed hæc ampliatio, licet in se vera sit; non tamen per illum textum probari videtur: quia non eadem est ratio repudiantis hereditatem, & beneficium resignantis; qui enim hereditatem repudiavit, certat de lucro non amittendo, ut probatur in l. 3. Cod. de jur. & fact. ignorant. † cum titulus hereditarius, sit titulus lucrativus, l. 1. §. lucrativus, Cod. de imponend. lucrat. descript. lib. 10. l. inter stipulantem, §. si rem, ff. de verb. obligat. Et sic dum minor adversus repudiatam hereditatem restituitur, non adversus damnum passum, sed adversus lucrum omissum restitui dicitur. † Qui verò adversus beneficii resignationem

restitui vult, agit de damno vitando, & de jure jam quæsito recuperando: unde multò fortius datur restitutio in integrum adversus beneficii renunciationem læsivam, etiam si jam alteri facta fuerit collatio: per text. in l. sciendum cum duobus legibus sequentibus, ff. ex quibus causis major.

Et sic non obstat text. in l. aut prætor 25. §. Secundo, ff. de minorib. ubi si non agatur de hereditate paterna, de qua loquitur text. in d. l. fin. Cod. de repud. vel abst. heredit. sed de hereditate extranei repudiata, non datur minori in integrum restitutio quando bona fuerunt alienata: quia illo casu agitur de lucro, at in casu resignationis beneficii, de damno, & amissione juris jam quæsiti.

Unde hanc sententiam ultra Paris. supra citatam, tenet Boër. decif. 350. num. 4. colum. 1. in fin. & sequ. adinstar feudi per minorem refutati, quod revertitur ad Dominum; & tamen minor adversus hanc refutationem in integrum restituitur. † Item quia licet minor ex aliqua causa speciali legitimam personam habeat standi in iudicio, non ideo privatur beneficio restitutionis. Et Guillelm. Benedict. in c. Raymuntius, in verb. adjecta impuberi, num. 62. ubi dicit, † quod tractans de beneficio obtinendo, videtur tunc stare de lucro: ideo minor ad beneficium sibi debitum, quod petere omisit, non potest tanquam læsus & damnum passus petere restitutionem: lectus in beneficio jam obtento: quia illud resignando lædunt, & damnum patitur circa jus quæsitum. In eadem sententia residet Peregr. dicens contrariam non esse tantam, in tract. de jur. fisci lib. 5. tit. 2. num. 47. vbi etiam responderi potest. Covar. lib. 1. variat. rñl. cap. 5. num. 3. versic. contrariam sententiam. Puteus decif. 427. lib. 1. in correct.

Neque obstat quod opponebatur, minores in beneficialibus haberi pro majoribus. Quia respondetur hoc esse verum quoad agendum, & administrandum, non tamen quoad hoc ut excludatur a beneficio restitutionis in integrum; adinstar Ecclesiarum que agere potest in iudicio; & tamen non impelluntur petere restitutionem in integrum, si læsa fuerint: cap. 1. de restitut. in integrum. † Imò fortius in Ecclesiasticis, & spiritualibus concedenda est minoribus restitutio: quia Ecclesia non debet tolerare fraudes, & deceptiones in istis contractibus: argum. cap. cum minorum, de rev. permitt. Et ita ad obiectum respondit Panormit. in cap. ex parte, num. 16. de restitut. spo. liat.

Notandum tamen est, quod si minor passus fuerit adversarium pacifice beneficium resignatum possidere, difficile posset in Gallia restitutionem adversus lapsum triennii obtinere: ut dicit Prob. in add. ad glos. pragmat. sanct. in tit. de pacific. possess. §. 1. in verb. impedimenti, in fin. versic. unum tamen dica tibi, quo loco testatur se nunquam vidisse, nec aures percipisse quod adversus decretum de pacificis possessionibus minor fuerit restitutus; nec in eo, quod peritiorum concernit, nec quoad possessorum eorum iudiciis in Gallia privativè agitari consuevit. Vnde Gomez ad regul. de trienn. quæst. 15. ubi bene edocuit, ad quem se refert Cokier ad reg. 31. num. 3. Pel. in anal. commen. cap. 35.

Quod si resignans esset minor quatuordecim annorum, prout vel dispensatione, vel etiam sine illa Gallia beneficium obtinere potest, teste Peto in action. 48. tunc solus ille beneficium resignare non posset; sed duo hoc casu requiruntur. Primum, quod hoc fiat in manibus Superiorum. Secundò, quod sit cum causæ cognitione. Guillelm. Benedict. in d. l. Raymuntius, in verb. & adjecta, num. 62. de restitut. Læsonem

- 16 Lætionem autem in casu proposito, imò & deceptionem intervenisse constabat: quia minor iste nullum aliud obtinebat beneficium, & unde viveret condecenter secundum statum suum non habebat: si enim plura habuisset beneficia, & uno ipsorum se exonerasset, nequaquam deceptus dicendus fuisset: ut bene explicat Rebuff. in prax. tit. Ratione persone & rei visitatur resign. numero 5. Gomez de trienn. d. quæst. 15. §. Qua læsione sic supposita, superma Gallie tribunalia minoribus, adversus beneficij resignationem inconsultè factam, beneficio restitutionis in integrum succurrere solent: ut pluribus arrestis judicatum testatur Mornac. in l. i. prator 7. in princip. ff. de minoribus. Louet, & ibi addent. liter. B. numero 7. ubi tamen in fine dicit, quod si ageretur de majore 18. vel 20. annorum, in quo nulla considerari posset circumventio, restitutionem Curia adversus beneficij renunciationem sollet denegare. Verum si agatur de resignatione facta ad utilitatem magistri, præceptoris, vel alterius super resignante habentis auctoritatem, tunc non solum restitutio conceditur, sed etiam tales resignationes districte prohibentur. Idem fuit decusum apud Papon. lib. 16. tit. 3. arrest. 3. ubi dicitur ex sola ætate non concedi restitutionem, nisi alia concurrant: & lib. 3. tit. 11. arrest. 1. & ibi addent. Ricc. collectan. 2977.
- 17 Et hoc casu, quando adest resignatio per minorem inconsultè facta in favorem, seu ad utilitatem persone, sub cujus gubernatione existit, potest ab eo intentari remedium reintegranda, ut reponatur ad pristinam beneficij resignati possessionem. Charond. lib. 1. respons. 46. quem sequitur Ricc. dicti collect. 2977.
- 18 Itaur parum sit curandum de opinione Cravetta consil. 90. num. 4. & aliorum qui minori denegandam in integrum restitutionem hoc casu existimant: cum adversus eos sit magis communis sententia, & Rotæ Romanæ, ac plurium supremorum tribunalium superiùs notata decreta.
- 19 Addebatur & hoc casu minis difficultatis adesse in concedenda restitutione minori resignanti: cum in provisionibus per resignatium obtentis, data fuisset commissio Archiepiscopo ordinario, seu ejus Officiali de mittendo in possessionem resignatium, si ipsi consisteret dictum Andream habere aliud, unde commodè vivere possit. Quæ verba sunt conditionalia, ita ut non verificata conditione, dictus Archiepiscopus non potuerit in possessionem resignatium inducere.
- 20 Et quamvis Archiepiscopus non teneretur processuras judiciales desuper facere: quia in commissione adjecta fuerant illa verba, super quo conscientiam vestram oneramus, quo casu sufficiunt extrajudiciales informationes, ut notat Gare. de benefic. part. 6. cap. 2. n. 247. Tamen contrarium per evidentiam probari poterit, ostendendo notoriè resignantem nihil habere, unde commodè vivere possit, non obstante decreto per Archiepiscopum facto: ut probatur per text. in cap. fin. de etat. & qualir. ordinan. in illis verbis, & per evidentiam facti.
- 21 Præmissis accedebat, quod mandatum ad resignandum in Legatione factum fuerat in favorem, cum clausula, & non alias, aliter, nec alio modo, quæ resignandi forma coram summo Pontifice admittitur; sed coram Legato non recipitur apud Gallos: imò nulla est tali casu resignatio. Ratio est, quia si Legatus talem resignationem sub conditione factam admittit, pactionem illicitam approbare censetur: si verò prædicta mandati ad resignandum forma

Tom. I. Pars I.

providet, collatio facta reperitur sub falso vacandi modo: ut bene arguit addit. ad Louet littera C. num. 40. in gloss. A. Et ex his dictus resignans per Curiam Parlamenti fuit restitutus, & ad suum beneficium reintegratus.



CAPUT LI.

De quadruplici personarum differentia apud Religiosos Societatis IESU, inter quos illi qui Scholastici nuncupantur, post emissâ simplicia vota biennij, quavis verè Religiosi sint, & votum paupertatis emisierint; possunt tamen bona, beneficia, & pensiones Ecclesiasticas retinere, & de bonis suis disponere; limitatè tamen ad voluntatem, seu licentiam Superiorum. Et quid observetur hodie in Gallia. Quid ante Henrici IV. constitutionem. Quid denique statuendum sit quoad bona per eos in Principatu Auriacensi possessa, tam de jure communi, quàm ex Serenissimi Principis constitutionibus.

SUMMARIUM.

- 1 Patres Societatis IESU, post emissâ vota simplicia, sunt verè religiosi.
- 2 Religiosi non habent velle, nec nolle, & de bonis suis disponere non possunt.
- 3 Quatuor personarum genera in Societate IESU considerari possunt.
- 4 Iesuita post vota solemnia sunt incapaces bonorum, & successionis, saltem ad effectum illa retinendi.
- 5 Coadjuutores formati qui sint in Societate IESU.
- 6 Scholastici qui nominantur inter religiosos dicta Societatis.
- 7 Religiosi Societatis prædictæ, post emissâ simplicia vota biennij, possunt bona sua retinere, ut scilicet, si casus occurrat, dimitti possunt.
- 8 In Gallia post editum Henrici IV. Iesuita post emissâ vota biennij sunt bonorum incapaces.
- 9 Ante Henrici IV. constitutionem, Iesuita post vota simplicia emissâ, erant capaces bonorum.
- 10 Domini præcipuus effectus est, ut quis de bonis suis ad libitum disponat.
- 11 Arguere non licet ab aliis religiosi ad Iesuitas: quia hi propriis & peculiaribus vivunt regulis.
- 12 Iesuita etiam post emissâ tria vota simplicia, remanent adhuc in probatione.
- 13 Paupertatis voto non repugnat, quod vivens bonorum suorum possessionem retineat, restrictam tamen ad superioris voluntatem.
- 14 Quomodo intelligendum sit quod dicitur, Papam non posse dispensare ut monachus proprium habeat.
- 15 Religiosi Societatis nondum solemniter professi, quomodo differant, quoad bonorum retentionem a monachis.
- 16 Qui dominium habet sine administratione, non prohibetur de re sua disponere, intervenientibus solemnitatibus requisitis.
- 17 In statu Auriacensi religiosi non succedunt, nisi specie

specialiter & expresse ipsi relinquatur, facta mentione incapacitatis ipsorum.

- 18 De jure communi religiosi testari, & de bonis suis disponere non possunt.
- 19 Explicatur constitutio Serenissimi Principis Auriacæ, sub titulo Quartæ Trebellianicæ.
- 20 Verba statuti vel constitutionis, quantum fieri potest, interpretationem accipere debent à jure communi.
- 21 Authent. Ingressi, Cod. de sacrosanct. Eccles. debet intelligi de illis qui effectualiter professionem emisserunt.
- 22 Religiosi per ingressum & professionem bona sua & seipsos Deo offerunt.
- 23 Iesuita emittendo vota simplicia, reservant sibi dominium bonorum, juxta constitutiones Societatis.
- 24 Emissio votorum biennij in dicta Societate, non facit professos, cum in illa viventes promittant se professuros quando placuerit Superioribus.
- 25 Iesuitæ semper expelli possunt non obstantibus votis simplicibus, etiam sine culpa sua, sed non sine causa.
- 26 Votum non debet operari contra intentionem votantis.
- 27 Votum est lex ex sola votantis intentione confurgens.
- 28 Tempore Apostolorum, & multò post, religiosi simplicibus votis contenti erant.
- 29 Religiosi Societatis IESU similes sunt religiosi antiquis, & primi temporis Ecclesie.
- 30 Primis Ecclesie temporibus religiosi votantes paupertatem, bonorum suorum dominium retinebant, & de iis disponere poterant.
- 31 Reservatio dominij regulata ad voluntatem superioris, etiam in solemnij professione religionis, valida est.

Dum de validitate donationis universalis inter vivos factæ per quendam religiosum Societatis IESU disputabatur, eo quod post emissâ vota simplicia in dicta Societate, elapso novitiatus biennio, nondum tamen secuta solemnij professione, facta fuisset pro validitate donationis post longam disputationem judicatum fuit, quæstione in duo capita distinctâ. Quorum alterum donationis illius validitatem aut invaliditatem respiciebat, juxta juris communis dispositionem: alterum verò referebatur ad specialem Principatus Auriacensis constitutionem, sub titulo de la Quartre Trebellianique, artic. 15. qua monasteriis & religiosi successio tacita prohibetur; nisi expresse, & facta mentione incapacitatis ipsorum, vocati sint.

- 1 In primo capite, res dubia primo intuitu videbatur: quia nemo negat, quin Patres dictæ Societatis ante solemnem professionem, emissis tamen votis simplicibus, sint verè religiosi, ut determinavit Gregor. XIII. duplici constitutione edita anno 1582. & 1584. quod Doctores omnes unanimi consensu fatentur. Si verè sunt religiosi: non habent velle, nec nolle, nec de bonis sibi obventis testari, vel disponere possunt. Authent. ingressi, Cod. de sacrosanct. Eccles. can. quia ingredientibus, 19. quæst. 3. Michaël Grass. §. testamentum, quæst. 34. numero 1. Tamburin. de jure Abbat. tom. 2. disp. 22. quæst. 18. numero 1. & seq.

3 Pro resolutione hujus difficultatis supponendum est in hac clarissima Societate, quatuor personarum conditiones considerari posse. Primò enim, quidam sunt novitij, qui nondum aliquod voti genus emi-

serunt: & de his non est quæstio nostra; cum indubitatum sit, illos de bonis suis ad libitum disponere posse: & si non disposuerint, ipsi intra annum novitiatus decedentibus, bona illorum ad successores ab intestato devenire debere: ut notatur in cap. fin. de success. ab intestat.

Secundum genus est eorum, qui vota emisserunt, quæ solemnia nuncupantur, ad differentiam simplicium, quæque juxta formas in dicta Societate præscriptas fieri solent: & de his similiter non agimus, quia isti sunt incapaces bonorum, & successiones, saltem ad effectum bona retinendi: Burat. decis. 245. Gabriel. consil. 28. lib. 1. nam quoad effectum bona vendendi, & illorum pretium in usus necessarios convertendi, non obstante professione, capaces sunt: ut notavit Marta. consil. 11. num. 41.

Tertium genus est Coadjutorum formatorum sive spiritualium, qui desumuntur ex religiosis quatuor generis, sive etiam coadjutorum temporalium, qui licet solemnia vota non emittant; non tamen ex constitutione capaces sunt dominij, nec condere possunt testamenta, nec hereditates adipisci quandoque sunt intra Societatem; nam ab ea expelli possunt, & quotidie (gravioribus ex causis) expelluntur: & de his similiter modò non agimus; cum religiosus de quo agitur, tempore donationis, intra quatuordecim dies Societatis statum constitutus esset.

Quartum itaque genus est eorum quos scholasticos vocant, qui votum quidem castitatis, paupertatis & obedientie emisserunt, simplex tamen: & inter hos aliqui futuri sunt sacerdotes, & alij in statu laicali remansuri, cum titulo coadjutorum temporalium: & isti remanent perpetuo obligati Societati, sed Superior Generalis potest eos semper dimittere cum causa, absque illorum culpa, non obstantibus dictis votis, juxta statuta dictæ religionis, & constitutiones à sede Apostolica confirmatas: & isti possunt de bonis suis cum autoritate Superiorum disponere, & bona temporalia possidere. Nam ut Societas majorem habere libertatem illos, si opus esset, dimittendi, simpliciter provisum fuit eos posse possidere bona sua, ne si postea dimitterentur, omnibus suis bonis spoliati, in dedecus ordinis clericalis mendicare cogerentur, ut expresse disponitur in constitutione prædictæ Gregor. XIII. quæ incipit, Ascendente Domino 8. Kalend. Jun. 1584. & omnes DD. unanimi consensu testantur, Anton. Ricciol. de jur. person. extr. tom. 1. Eccles. existens. lib. 8. cap. 9. num. 2. Garc. de jure. part. 7. cap. 10. numero 62. Barboz. de jur. Eccles. cap. 41. num. 191. & 192. & ita determinavit Rota coram Andrea decis. 78. num. 8. & seq. quæ est repetita decis. 246. part. 4. recent. num. 4. ubi etiam num. 8. ita testatur hanc esse communem & universalem observantiam inconcussè practicantem; ut illi qui finito novitiatus anno vota simplicia emisserunt, jus & dominium bonorum suorum retineant. Quæ omnia nuper Perillustri & Excellentissimi fratris meus dilectissimus Dominus Joannes Bapt. de Tonduti, Dominus loci de Blouvac, juris Pontificiæ Professor & Regens ordinarius, eruditissimè in suo testamentorum materiam tractans, publicè prælectionibus explicabat.

Et quamvis in Gallia post constitutionem Henrici IV. anno 1603. editam, & anno 1604. mensis Januarii verificatam; non solum professi, sed etiam qui vota simplicia emisserunt, sint successores incapaces, ut habetur in addit. ad Louet. lib. 1. C. num. 8. versic. pour ce qui est des Iesuites, fol. 175. colum. 1.

- 9 Tamen ante edictum illud saepe iudicatum fuit, tales religiosos, nondum emissi solenni professione, dominij, successionum & bonorum esse capaces: teste Chopino lib. 2. monastic. tit. 3. num. 9. fol. mihi 316. ubi duo arresta refert: alterum 4. Idus Octobris anni 1518. alterum 10. Kalend. Januarij 1592. in Curia camerae inquestarum prolata, Chenu apud Papon lib. 21. tit. 8. arrest. 9.
- 10 Unde sequitur dictos religiosos votis simplicibus religioni obstrictos, de bonis illis disponere posse, maxime in vita; cum praecipuus dominij effectus sit, ut quis de re sua ad libitum disponere queat, quod probatur per text. in d. authent. ingressi, Cod. de sacerdot. Eccles. ubi assertur ratio propter quam religiosi de rebus suis disponere non possunt: quia videlicet non sunt bonorum domini, ut pater in illis verbis, *utpote nec domini rerum*. Ergo supposita dominij retentione, cessat ratio finalis propter quam sic depositum fuit in illa Authentica; & per consequens qui dominium retinent, de bonis suis disponere possunt, non obstante professione. Quod probatur à simili: nam religiosi de fructibus beneficiorum regularium eodem modo disponere possunt, quo ceteri de beneficiorum suorum secularium fructibus disponunt, Rota decis. 772. num. 4. part. 1. divers. ubi alij citantur.
- 11 Et ex praedictis non erit difficilis responsio ad argumentum superius oppositum: quia non est par ratio religiosorum Societatis JESU, & aliorum, cum illi propriis regulis & constitutionibus ab aliis plane diversis utantur; ita ut ab his ad illos, & contra, arguere non liceat, ut notavit Burat. decis. 255. num. 5. Andr. d. decis. 78. num. 79. Menoch. consil. 1014. sub num. 14. Et propterea quamvis alij religiosi, post emissam vota regularia, efficiantur bonorum & successionis in particulari ac dispositionis incapaces: non ex hoc quidquam inferri potest adversus dictos Patres, qui non obstantibus tribus votis sine solemnitate factis, remanent adhuc veluti in probatione, ut ex eorum constitutionibus bene comprobatur Rota apud Andr. decis. 78. num. 17.
- 12 Sed nec paupertatis voto successio, aut dispositio ista repugnat: cum hac de bonis disponendi facultas non simplex sit, & libera; sed ad superioris voluntatem restricta, & limitata. Abbas in cap. 2. n. 4. in 3. morab. de stat. monachor. Rot. d. decis. 772. n. 1. part. 1. divers. & decis. 216. n. 12. & 13. part. 2. divers. ubi dicitur hoc locum habere non solum ad effectum retinendi, sed etiam ad effectum alienandi, donandi, & disponendi cum permissione superiorum.
- 13 Eadem ratione, & multo fortius dicendum est, non fieri praepjudicium voto paupertatis, si religiosus propria bona retineat de voluntate Papae: ideo dum dicitur in cap. quoad monasterium, de stat. regular. quod Papa non potest disponere ut monachus proprium habeat, utpote quod hoc sit voto paupertatis contrarium, & cum eo incompatible: intelligendum est de monachis, & aliis religiosis qui voto paupertatis generaliter, & indefinite in religione fecerunt. Aliud statuendum est quoad illos, qui votum & paupertatem restringere voluerunt, & referre ad certum paupertatis modum, secundum particularis religionis sanctiones à sede Apostolica approbatas; quibus dominium istud, & dispositio bonorum ad certum tempus, vel sub certis modis & formis limitate conceditur: ut optime explicat Emanuel Roderic. quest. regul. tom. 1. quest. 1. art. 4.
- 14 Praeterea cum tales religiosi nondum solemniter professi, solum retineant dominium, & non usum; nec administrationem sine licentia Superiorum: in

quo differunt ab aliis regularibus, qui usum & administrationem habere possunt; sed non dominium: ut per Emanuel. Roderic. loc. citat. Mirand. in manual. prelator. regul. part. 1. quest. 10. artic. 3. in 2. conclus. in respons. ad 1.

Licet autem dominium habeant religiosi dictae Societatis sine administratione, non propterea infertur eos disponere non posse, Superioris interveniente consensu. Sicut filiusfamilias, cujus bonorum administratio legitima penes patrem est; sed non propterea disponere prohibetur, si patris consensus & autoritas interveniat: l. fin. §. filius ancem, & ibi Gloss. Cod. de bon. qua. liber.

Secundi capitis difficultas petitur ex ordinationibus Serenissimi Principis Auriacensis, sub titulo de la Quarte Trebellianique, artic. 15. cujus haec sunt verba: *Monasteres & religions ne pourront succeder & entrer en succession, representans la personne de leurs religieux ou religieuses pour raison d'eux; quand lesdits religieux ou religieuses seront appelez raisement, & non specialement par la disposition de leurs parens ou autres; s'il n'est qu'expressément lesdits monasteres, ou religions soient appelez, & à eux expressément delaisé, faicte mention expresse de leur qualité, & incapacité.*

Ex quibus verbis colligi videtur, religiosos, seu potius monasterium, ex persona ipsorum esse successionis, & per consequens dispositionis incapaces, ratione bonorum in dicto principatu Auriacensi existentium.

Alia difficultas in hoc secundo capite proponi potest, quod cum Princeps velit in suo principatu, juris communis sanctiones observari; de jure autem juxta d. Authent. ingressi, religiosi testari aut alias de bonis sibi obventis disponere non possunt: & dicti Patres Societatis Jesu sint verè religiosi, ut supra ostensum fuit; sequitur dicendum, quod in dicto Principatu recipi non debet dispositio per eos de bonis facta; idque non obstante quacunque juris Canonici, aut alia Pontificia constitutione.

Sed tamen, non obstantibus istis difficultatibus, si firma remanet conclusio pro validitate dispositionis per dictum religiosum facta. Quod enim ad superius descriptam Principis constitutionem attinet, illa nullo modo ad casum propositum adaptari potest; cum non agatur modò de Monasterij successione ex persona religiosi, in vim tacitae bonorum dedicationis, quae in ipso professionis ingressu fieri solet, ut per Gloss. & omnes DD in d. authent. ingressi, sed de successione ipsius R. Patris, de quo agebatur, & de dispositione per eum facta; siquidem in illa ordinatione nullum adest verbum de successione personarum, sed ibi tantum fit sermo de successione Monasteriorum & religiosorum ordinum, ut patet ex illis verbis: *Monasteres & Religions ne pourront succeder.* Item dum dicitur, *representans la personne de leurs religieux*: nos autem fatemur Collegia dictae Societatis, necnon Domos professas, ipsasque etiam probationis Domos à tacita illa successione vigore Principalis illius ordinationis excludi; necnon à tacita bonorum religiosorum dedicatione. Quod etiam cavetur praedicta Gregorij XIII. constitutione, quae incipit, *Ascendente Domino*. Qua de causa ex illa Principis Auriacensis lege, nihil ad casum nostrum inferri potest; in quo de Monasterij ipsius successione non agitur, sed de religiosi capacitate quoad bonorum intentionem, & dispositionem, qui casus non est in illa lege comprehensus: unde quod constitutio non dicit, nec nos dicere debemus, *si verò negotium, §. de viro, ff. solut. matrim.*

20 Præterea verba cuiuscunque statuti vel constitutionis, quantum fieri potest, interpretationem accipere debent à dispositione juris communis: per text. notab. in cap. cum dilectus, §. quia nobis, de consuet. ubi Panormit. numero 2. Sed de jure communi, religiosi dictæ Societatis ante votorum solemnium præstationem de bonis suis disponere possunt; attento quod votum paupertatis per illos sub tali reservatione emittitur, ut superius ostensum fuit; & mox probabitur in responsione ad secundum dubium. Igitur dicta Principis ordinatio trahi non debet ad calum dispositionis per votentem reservatæ, de quo non loquitur, sed juxta juris communis terminos intelligenda est.

Deveniendū igitur ad secundam difficultatem: Dixi ex juris communis dispositione, religiosi dictæ Societatis competere facultatem disponendi de bonis suis cum licentia & consensu suorum Superiorum. † Quia d. authent. Ingressi, intelligenda est de

21 his qui verè professionem emiserunt; & locum habet professione effectualiter subsequita: quia ante professionem quis non dicitur ingressus, nec bona illius ante monasterio acquiruntur, quam professio

22 facta fuerit expressè, vel tacitè. † Siquidem per talem ingressum, religiosi se & sua dedicant Deo, ut dicit Glof. 1. Bart. Bald. Salicet. Castrenf. & alij passim. in d. authent. ingressi, Cod. de Sacrosanct. Ec-

23 clef. Riminald. jun. consil. 477. num. 9. 10. & 11. † Atqui religiosi dictæ Societatis, dum emittunt tria vota simplicia, non solum bona sua Deo non dedicant expressè, nec tacitè; sed potius eorum dominium sibi expressè reservant: cum vota illa emittant juxta constitutiones dictæ Societatis, & Bullas summorum Pontificum, per quas dominium bonorum illis expressè reservatur; ut adveniente casu expul-

24 † Imò quod plus est, tempore novitatus elapso, non profitentur expressè, nec tacitè; sed dumtaxat se professionem facturos promittunt, dum & quando ita Superioribus placuerit; & sic nec sunt verè novitij, nec verè professi; sed quidpiam medium inter novitios & professos: quod medium inter utrumque in illis religiosi ordinibus non potest dari. Imò in dicta Societate, religiosi trium votorum simplicium, videntur quadam ratione magis accedere ad novitios, quam ad professos, cum sint adhuc in statu probationis: † & semper cum causa, etiam sine culpa sua expelli possint; prout etiam consideravit Rota dicta decis. 246. num. 7. part. 4. recent. Cum ergo non sint professi, sed tantum promiserint profiteri: concludendum est etiam inspecta juris communis dispositione, dictæ Societatis religiosos ante solemnem professionem, successionis esse capaces; & bona sua donare, ac de illis cum licentia suorum Superiorum disponere posse. Omnia tamen remittendo ad constitutiones dictæ Societatis.

25 Nec facit ad propositum quod obiici posset: si hoc admitteremus, sequi quod votum contra votentis intentionem operaretur: cum tamen juxta illam debeat regulari, tam quoad substantiam, quam quoad circumstantias. Hoc enim fatemur; sed retorquendo argumentum dicimus, legem non aliter obligare, quam legislator obligare intendit, utpote quæ ex

27 sola legislatoris voluntate obligandi jus habeat. † Votum autem est lex à sola votentis voluntate dimanans, & ex illius intentione consurgens. Quare dum de votentis intentione apparet, quod paupertatis votum ad regulas & constitutiones illius Societatis regulare voluerit, absolum esset dicere, ipsum ad majora & graviora onera teneri, quam illius reli-

gionis (quam respexit) ordinationibus caveatur, & illum contra propriam intentionem obligari: ita Sanch. in præcep. decalog. lib. 4. cap. 11. num. 2.

In hac autem voti forma nulla adest paupertatis institutio contraria circumstantia. † Non enim semper 28 per religiosi votis solemnibus constituntur; quin potius notissimum est, tempore Apostolorum, & multò post, nempe primo, secundo, tertio, vel quarto ab Apostolis sæculo, religiosos simplicibus votis fuisse contentos; & votorum solemnitatem Ecclesie constitutionibus fuisse adiumentam: ut adverit Basil. Pontius in tract. de matrimonio, lib. 7. cap. 12. † 29 Ubi propterea ignorantia arguit eos, qui religiosos dictæ Societatis verè religiosos esse negant; cum sint antiqui illius temporis religiosi non absimiles. † Qui quidem antiqui religiosi, licet paupertatis voto se se adstringerent; bonorum tamen suorum dominium retinebant; & de illis disponere poterant: ut idem author fuse comprobat lib. 7. cap. 13. per tot. Eadem ergo ratione subsistit dominij reservatio in simplicibus prædictæ Societatis votis, facta ad instar antiquæ illius religiosorum vivendi normæ, præsertim cum & generalis consuetudo, & Rota Romanæ authoritas, & supremorum Gallie tribunalium decreta ante præfatam Henrici IV. constitutionem edita, ita sæpius declaraverint; & dispositiones similes, uti bonas & validas admiserint. † 30 Et cum reservatio non sit liberæ disponendi facultatis; sed regulata & limitata sub potestate & auctoritate Superioris: quo casu non solum in simplici voto paupertatis, sed etiam in solemnij professione, reservatio illa subsisteret: atque ita per Sacram Cardinalium Congregationem declaratum refert Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. dispens. numero 14. & 15. Quod tamen quomodo intelligendum sit, cum excedat terminos propositæ questionis, videatur Sanch. in præcep. decalog. lib. 4. cap. 4. num. 91. Barbos. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 42. numero 150. & seq. cum aliis per eos citatis.

Et ex his judicatum fuit, donationem de qua agebatur, esse validam, per supremum Austriacum Senatum anno 1644.



CAPUT LII.

Utrum non obstante consuetudine immemoriali cuiusdam insignis Ecclesie, quod Canonici assistere dumtaxat certis horis teneantur, veluti horis matutinis & vespertinis magni officij, & Missæ; Episcopus cogere illos possit ad assistendum omnibus officiis, tam majoribus, quam minoribus, & horis canonicalibus.

SUMMARIUM.

- 1 Consuetudo est valida, ut Canonici qui tantum horis choro interfuerint, integras distributiones lucrentur.
- 2 Concilium Tridentinum mandat tertiam partem fructuum converti in distributiones quotidianas, quando nulle sunt, vel nimis tenues.
- 3 Episcopi deputantur à Concilio ad applicandum fructum in distributiones quotidianas.
- 4 Concilio Tridentini duæ sanctiones in hoc capite distributionum quotidianarum explicantur. § Cap.

- 1 Capitulum simul cum Episcopo facit constitutiones super distributionibus quotidianis.
- 2 Capitulum solum sine Episcopo circa quotidianas distributiones statuere potest.
- 3 Paruum officium Gloriosissime Virginis, & mortuorum, quando & a quibus recitari debeat, ad hoc ut lucrentur distributiones quotidianas.
- 4 Officia parva praedicta, utrum extra chorum recitanda sint ex obligatione.
- 5 Consuetudo legitime introducta inferiendi per alium in choro, est valida.
- 6 Cap. unic. de Cleric. non residentib. quomodo intelligendum.
- 7 Applicatio distributionum debet fieri proportionabiliter.
- 8 In applicatione distributionum debet haberi ratio omnium.
- 9 Portio distributionum assignanda, juxta Concilium quanta esse debeat.

Vera resolutio quaestionis propositae, utrum Episcopus possit cogere Canonicos Ecclesiae Cathedralis ad assistendum omnibus, tam majoribus, quam minoribus officiis, omnibusque horis canonicis, obstante antiquissima & immemoriali consuetudine percipiendi integras distributiones, dummodo assistant horis matutinis, & vespertinis magni officij, & Missae majori; dependet ex sequentibus conclusionibus.

Prima Conclusio, validam esse consuetudinem ut distributiones quotidianae acquirantur illis canonicis, qui aliquibus & certis duntaxat horis divino servitio in Ecclesia interfuerint, ut colligitur ex Clem. 2. de arat. & qualib. & ibi Glof. in verb. certis horis, & ibi tradit Anchorani. n. 8. Cardin. 9. 17. Imol. n. 33. circa med. Duhen. reg. 2. 66. limit. 2. Roch. de Curt. in tract. de consuetud. n. 485. Moneta de distribut. quotid. part. 2. 9. 3. n. 43. quos refert, & sequitur Barbof. de Canon. & Dignit. cap. 21. n. 22. & in tract. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 18. n. 33. Quamvis contradicatur Graff. decis. aur. part. 2. lib. 3. c. 14. de cleric. non resid. n. 20. ex auctoritate Henrici Bohic. in cap. nonnulli, de cleric. non resident. qui tamen non loquitur de consuetudine, sed de statu per canonicos facto: ideo à priori sententia communiter recepta non est recedendum.

Secunda conclusio, ex dispositione Concilij Tridentini sess. 21. de reformat. cap. 3. ne divinus cultus minuat, statutum fuit, ut in omnibus Ecclesiis, tam cathedralibus, quam collegiatis, in quibus nullae sunt distributiones quotidianae, aut ita tenues, ut verisimiliter negligantur, tertia pars fructuum, & quorumcumque proventuum & obventionum, tam Dignitatum, quam canonicatum, personatum, portionum & officiorum, separetur, & in distributiones quotidianas convertatur, quae inter dignitates obtinentes, & ceteros divinis interefferentes, proportionabiliter juxta divisionem ab Episcopo, etiam tanquam sedis Apostolicae delegato faciendam dividatur: non obstantibus exemptionibus, & consuetudinibus etiam immemorialibus, & appellationibus quibuscumque.

Tertia Conclusio, ex ejusdem Concilij dispositione permixtum est Episcopis tertiam partem fructuum, dignitatum, personatum & officiorum in Ecclesiis cathedralibus vel collegiatis, in distributiones dividere per eos amittendas, qui personaliter qualibet die competens servitium non impleverint, & ipsius Ecclesiae fabricae, vel alteri pio loco applicare: ita statuit Concil. sess. 22. cap. 3.

Quarta Conclusio: Inter duas illas sacri Concilij sanctiones, magna est differentia: nam prior, quae est

sessio 21. c. 3. fit ex necessitate: posterior quae est sessio 22. c. 3. arbitrio Episcopi committitur. Prior fit quando nullae, vel tenues sunt distributiones: posterior non requirit distributiones tenues. Illa vult portiones non interuentium accrescere servientibus: haec portiones illas non quidem interuentibus, sed fabricae Ecclesiae, aut aliis piis operibus applicari mandat: ut notavit Nicol. Garc. in tract. de Benef. part. 3. cap. 2. num. 465.

Quinta Conclusio, non ad solum Episcopum, sed & ad ipsum quoque capitulum spectat statuere, quanam distributionum portio, cuilibet horae canonicae, seu alteri functioni Ecclesiasticae applicanda sit: quia spirituale regimen Ecclesiarum collegiarum ad Episcopum simul cum capitulo pertinet, ut notatur in cap. cum omnes, de consuet. & tradit Monet. de distribut. quotid. part. 2. quest. 3. n. 15. & 16. per textum & Glof. in cap. unic. de cleric. non resid. lib. 6. in versio. statumimus, in illis verbis: juxta Ecclesiae consuetudinem ordinationem, juncta ibidem in verb. ordinationem, quae sic explicat, ut puta quod detur tantum ei qui interstita communiter DD. Tusch. liter. D. conclus. 515. Bonacin. de hor. canonic. disp. 2. quest. 4. punct. 1. num. 4.

Imò in terminis constitutionis ejusdem Concilij, censuit ibi Moneta, hanc distributionem seu portionem assignationem singulis horis à solo capitulo, sine interventione Episcopi fieri posse: ex traditis per ipsum part. 2. quest. 13. num. 25. ubi dicit valere statutum canonicorum sine consensu Episcopi, circa modum dividendi quotidianas distributiones.

Sexta Conclusio: nulla Ecclesia cathedralis vel collegiata tenetur de jure communi recitare communiter officium Gloriosissimae Virginis Mariae: si tamen ad sit consuetudo, vel peculiare statutum mandans illud recitari in choro; Canonici omnes, qui volunt majoris officij distributiones lucrari, tenentur etiam huic parvo officio interesse, quod eadem ratione de officio mortuorum dicendum est, ex Monet. loc. citat. part. 2. quest. 3. num. 4. & seqq.

Circa quod advertendum est, quod ex bullis Pij V. & Clement VIII. quae in principio Breviarj Romani continentur, nemo tenetur extra chorum ad recitanda parva illa officia, exceptis Ecclesiis in quibus consuetudo est illa recitandi: ita Bonac. loc. citat. disp. 1. 9. 3. punct. 1. n. 12. & bene explicat disp. 2. q. 4. punct. 1. n. 5.

Septima Conclusio, quod legitima consuetudine, praesertim immemoriali, induci potest: ut quis per alium in choro inferiatur, & distributiones lucretur: Monet. in d. tract. part. 2. quest. 12. n. 48. & fusiè Berous 9. 114. per tot. ubi dicit eos qui resident, & intersunt per capellanos, vel per vicarios, per quos superioris auctoritate, aut ex consuetudine inferiunt Ecclesiae, haberi pro interefferentibus ad effectum lucrandi distributiones quotidianas: quia talis consuetudo immemoralis habet vim legitimae concessionis, & privilegij. Alios plures citat & sequitur Bonac. loc. citat. disp. 2. q. 5. punct. 6. n. 17. Et propterea, cum in quadam Ecclesia cathedrali, canonici inferiunt ex consuetudine omnem hominum memoriam excedente, per mansionarios & anniversarios ac stipendiarios, qui sunt omnes clerici ejusdem Ecclesiae, qui recipiunt salaria & stipendia dignitatibus, canonicis & capitulo, à quibus fundati fuerunt de propriis eorum redditibus, ne cultus divinus deferretur: Censui alias & Respondi, sufficienter Dominos de capitulo interesse singulis horis canonicis, dum illis intersunt per substitutos, quod fit sine ullo scandalo, cum officium honorifice fiat per presbyteros ejusdem Ecclesiae in numero sufficienti, & absque ullo notabili detrimento cultus divini. Et juxta praemissa fuit

fuit hactenus observatum, & conquievit animus Episcopi qui nihil nisi justum, & rationi consonum desiderabat.

- 10 Neque obstat *cap. unic. de cleric. non resident. in 6.* & Concil. Trident. quibus consuetudines omnes reprobantur, absentibus lucrum distributionum quotidianarum tribuentes. Quia respondetur eos qui interserviunt per alios de corpore ejusdem Ecclesiae, videri interservire per se ipsos fictione juris; cum ob id Ecclesia damnum non patiatur, nec ulla permutatio in Ecclesia sequatur, interessente eo qui alias interesse consueverat. Ultra quod quando Concilium reprobat quancunque consuetudinem contrariam, non censetur reprobare eam quae justa ex causa introducta fuit: ut notavit Bonacin. in *tracl. sup. citat. disput. 2. quest. 1. punct. 5. num. 3.*
- 11 Octava Conclusio: in casibus in quibus Episcopus tertiam partem fructuum seu proventuum distributionibus applicat, hoc debet facere proportionabiliter, ut qui plus contribuit, plus lucretur, servata semper consuetudine distribuendi: ut voluit Costa in *tracl. de rat. quest. 106. numero 9. 10. & 11. i vel (& melius) juxta declarationem Sacrae Congregationis*, ut illis à quibus nihil debetur, & à quibus multum adferretur, multum detur: ut voluit Zerol. in *praxi Episcop. part. 1. in verb. distributiones quotidiana. num. 3. in 2. & 3. dubio.*
- 12 Nona Conclusio: non est necesse omnino tertiam partem assignari pro distributionibus, in casibus in quibus locus est executioni decreti praedicti Concilij Tridentini: sed sufficit talem portionem pro distributionibus destinari, quanta sufficiat ad constituendas distributiones, quae singulis horis verifimiliter minime neglegantur. Ugolin. *de potest. Episcop. cap. 19. §. 2. numero 4. versic. portio hac autem.* Quod conforme est sacrae Congregationis declarationi, quam retulit Garz. *de benefic. part. 3. cap. 2. num. 484. versic. unde in una Abulensi.* Et ex his resoluta manet quaestio proposita.



CAPUT LIIL.

De nullitate susceptionis ordinum ab eo qui aliis non sanæ mentis fuerat. Super quo defectu Episcopus ad ordinum susceptionem dispensare non potest, sed solus Papa. De differentia inter nullitatis declarationem, & dispensationem super ordinibus susceptis. Quando maritus juvenis facit votum continentiae, utrum uxor validè profiteri possit, & declarata nulla pro marito ordinum susceptione, utrum professio religionis facta per conjugatam revocari possit, aut saltem marito praemortuo, uxor ad religionem, quam professæ fuit, redire cogatur.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus habet suam intentionem fundatam pro cognitione omnium causarum Ecclesiasticarum, & spiritualium, in prima instantia; tam de jure communi, quam in Gallia ex Concordatis.

- 2 Concordata Galliae præservarunt Episcopalem jurisdictionem.
- 3 Nullitas professionis ex Concilio Tridentino interpretanda est coram Ordinario, & Superiori regulari, apud quem facta fuit professio.
- 4 Cessante dispositione Concilij, cognitio nullitatis professionis spectat ad Episcopum ordinariam.
- 5 Causa nullitatis susceptionis ordinum coram Episcopo tractanda est, in prima instantia.
- 6 Quæ sit differentia inter dispensationem super susceptis ordinibus, & sententiam declarandam nullitatis ipsorum.
- 7 Dispensationis nomen aliquando improprie, & largo modo sumitur.
- 8 Quando bene probatum fuit, aliquem fuisse furiosum, vel mente captum; omnes actus postea facti, præsumuntur evenisse tempore furoris, vel dementiæ.
- 9 Ex eo quod quis sit furiosus, vel mente captus, oritur irregularitas.
- 10 Qui semel deliravit, & mente captus, aut furiosus fuit, non est habilis ad sacros ordines in futurum suscipiendos, propter periculum recidendi.
- 11 Episcopus non potest dispensare, ut is qui semel demens fuit, postea sacros ordines suscipiat; sed solus Papa id potest, quando agitur de magna & permanenti dementia: si verò agatur de ea qui jam ante furorem vel dementiam ordines susceperat, potest Episcopus illorum executionem permittere arbitrio suo, facto prius sanæ mentis experimento.
- 12 Ordinum susceptio ex causa merus nulla redditur.
- 13 Professio mulieris conjugata, marito etiam imoerente existente, si nihil aliud obstat, tenet quoad ipsam.
- 14 Uxor religionem professæ, si à marito revocatur, in casibus in quibus illius revocatio conceditur, tenetur ad religionem quam professæ est redire, mortuo marito.
- 15 Quando maritus est juvenis & de inconvenienti suspectus, uxore votum religionis & professionem emittere cupiente; non debet esse contentum voto continentiae per maritum emittendo, sed ambo debent ingredi religionem.
- 16 Si tamen maritus votum castitatis fecerit validum, & sub eo prætærit uxor fecerit professionem, illi imputare debet, nec illam revocare poterit.
- 17 Si mariti votum continentiae, & susceptionis ordinum sit nulla; poterit hoc casu uxor, non obstante professione, à religione per maritum revocari.
- 18 Professio uxoris est valida, quatenus omnia fuerint requisita accidentalia.
- 19 Verum ex sola juris ignorantia mulieris conjugata professio sit nulla declaranda.
- 20 Si maritus per vim & metum consenserit uxori religionem ingredi, vel tempore conjugis non sanæ mentis fuerit, poterit uxorem revocare.

Vt quidam, ex illustri familia oriundus in partibus Galliae, agebat coram Archiepiscopo loci Ordinario, ad nullitatem susceptionis sacrorum ordinum: cumque Ordinarius decrevisset, quod ipse in primis doceret de legitima summi Pontificis dispensatione à suscepto subdiaconatu, & postea super ejus petitione provideretur, prout juris: ipse appellavit, & causam appellantis allocui ex vicinioribus Episcopis in Gallia, ut fieri solebat, committi curavit. Unde disceptatum fuit pri-

mò de validitate appellationis, & iusta causa gravaminis. Secundò utrum in effectu, ipse fundatus esset in sua præsentione nullitatis subdiaconatus susceptionis, sub eo prætextu, quod alias ante subdiaconatum fuerat conjugatus; sed eo consentiente uxor ipsius, emissio per eum continentia voto (quod à subdiaconatus ordine pender) religionem ingressa fuerat, & in ea professionem emiserat. Quæstio fuit tertio utrùm declarata nulla susceptione & collatione subdiaconatus, posset uxorem professam ad suum consortium & cohabitationem, non obstante illa professione, evocare.

1 Ad primam quæstionem Censui iusto cum gravamine ab Ordinarij decreto fuisse appellatum. Supponendo in primis, verum quidem esse quod Episcopi sunt iudices omnium causarum Ecclesiasticarum, & spiritualium in prima instantia: cap. cum contingat, de for. compet. & habent suam intentionem fundatam in jurisdictione ordinaria causarum suarum diocesani: cap. cum persona, de privileg. in 6. DD. in d. cap. cum contingat, & in cap. 1. de offi. Ordin. can. omnes basilicæ 16. quæst. 7. Burchard in tract. de Episcop. lib. 4. part. 2. quæst. 35. num. 80. Rot. de cis. 15. num. 2. part. 1. & decis. 248. num. 1. part. 2. recent. & per decretum Concilij Trident. sess. 24. cap. 20. præsertim in Gallia ex Concordatis tit. de causis, §. huiusmodi quoque. Et in specie dum agitur de professione nulla declaranda, cognitio huius rei spectat ad Episcopum loci Ordinarium, cum intervenit Superioris regularis: quod etiam notatur Ricc. in prax. verum fori Eccles. cap. 20. Alias cessante Concilio, cognitio nullitatis professionis spectaret ad Episcopum, Barbof. in tract. de Episcop. allegat. 101. num. 1. Et in specie casus propositi, quod cognitio nullitatis susceptionis ordinis spectet ad Episcopum, tradit Sayr. in florib. decis. 101. 23. decis. 3. post Navarr. consilio 4. alias 2. de his que in iuribus caus.

6 Secundò supponendum est, magnam esse differentiam inter dispensationem, & sententiam declaratoriam nullitatis: hæc enim quod de iure inest, declarat, & detegit; illa quod de iure minime competit, concedit: siquidem dispensatio omnis supponit ius esse contrarium: Bald. in l. 2. Cod. de iur. jur. num. 2. Castrenf. Alex. & Jas. in l. decem, ff. de verb. obligat. Surd. consil. 552. num. 12. Rot. decis. 497. num. 5. part. 1. recent. & decis. 524. numero 3. Quia quod fit per viam dispensationis, fieri non posse dicitur: Tiraquel. de retract. consil. 8. 32. glof. 1. num. 59. Sanch. de matrim. lib. 8. disput. 1. num. 1. Licet dispensatio aliquando sumatur improprie, pro iuris declaratione: cap. quinquaginta, de iur. jur. Specular. in tit. de dispensat. §. dispensatio, paulò post princip. Sed in casu proposito, dispensationis nomen non aliam, quam propriam habere poterat significationem. Quia cum processus esset instructus ad ius dicendum super nullitate collationis ordinis subdiaconatus; dominus Iudex à quo, qui debebat iudicare utrùm valida esset vel invalida ordinis susceptio; decrevit fieri fidem in primis de dispensatione adversus dicti ordinis susceptionem; & sic loquutus est de dispensatione proprie sumpta, prout opponitur iuris competentis declarationi. Et ex his conclusum fuit in primo capite, dominum Iudicem à quo gravasse, dum non reddidit ius super declaratione petita nullitatis; & dispensationem exegit ubi non erat necessaria, cum petitio fundata esset super declaratione nullitatis; & sic super remedio incompatibili cum Pontificia dispensatione, juxta prædicta.

Quod autem attinet ad secundum caput, concernens nullitatem adeptionis ordinis subdiaconatus, non est opus in medium adducere probationes dementiæ, in negotio & de facto de quo agitur concurrentes, quæ iustis de causis omittuntur; sed posito pro nimis vero quod vir iste nobilis, ex morbo melancholico in dementiam incidit; postea verò, cessante morbo & animi alienatione, relicta conjugæ, subdiaconatus ordinem suscepit; nulla à summo Pontifice irregularitatis dispensatione obventa, præsumptio juris est, donec contrarium probetur, collationem ordinum etiam tempore dementiæ factam fuisse. Quando enim probatum est aliquem semel dementem fuisse, vel furiosum; omnes actus postea per ipsum gesti, præsumuntur facti tempore dementiæ, vel furoris. Gratian. decis. forens. cap. 843. num. 36. nam passionibus animi vehementes semper durare præsumuntur. Mascard. de probat. conclus. 825. num. 2. & nominatim in furioso, quamvis haberet dilucida intervalia, cujus actus præsumuntur facti tempore furoris. Mascard. conclus. 824. num. 4. Paris. de resignat. benefic. lib. 3. quæst. 8. num. 11. post Rebuff. in praxi Regul. de infirm. resignant. gloss. 2. num. 20. Barbof. in collect. in cap. cum inter 21. num. 101. de elect. & in cap. fin. num. 13. de success. ab intestat. ubi plures alios allegat.

Verum quia præsumptio ista contrariis probationibus elidi potest, & in effectu prætendebatur probatum in contrarium, dementiam cessasse tempore collationis subdiaconatus: ideo dubitatum fuit, utrùm rectè diceretur ad sacros ordines facta promotio personæ, quæ licet aliàs non sine mentis fuisset, eo tamen tempore quo sacris ordinibus initiatus est, ad sanam mentem redierat.

Dixi tamen nec hoc casu validam esse ordinum collationem, imò nullam & sine effectu declarandam esse. Certum enim est in primis, omnes furiosos, dementes & furiosos irregulares esse, & sacrorum ordinum omnino incapaces, teste Nicol. Plovio in tract. de irregul. regul. 1. Quod non solum procedit in eo qui tempore promotionis erat mente captus, verum etiam in eo qui alias mentis delirium continuum passus est, ita ut verè fatuus, demens, vel furiosus dici poterit; quamvis postea ad sanam mentem rediisset: per text. in canon. marium, 33. dist. 1. in illis verbis: *inque illum, qui in furiam aliquando versus insanivit*. Quod ita statutum est ad evitandum scandalum, ne iterum ad furiam vel insaniam redeat. Adde ut Episcopus non potuerit ipsi ordines concedere, nec super ista irregularitate etiam ob præteritam dementiam constituta, dispensare. Quia ad Episcopum non pertinet dispensatio huiusmodi, sed illa summo duntaxat Pontifici reservata est, cui prius constare debet de recuperata mentis sanitate, etiam si tales dementes, aut furiosi pristino statui perfectè fuissent restituti; cum hac tamen distinctione, quod si post promotionem ad sacros ordines furor supervenerit, poterit Episcopus dispensare, seu verius permittere ut talis sic redintegratus pristina mentis sanitati; ordines, quibus ante furorem aut dementiam initiatus fuit, exercere possit; factò prius experimento per spatium unius anni, aut alterius temporis, arbitrio ipsius Episcopi statuendi. Si verò furor ante susceptionem ordinum supervenisset, & ageretur de suscipiendis post finitum furorem, seu dementiam ordinibus; tunc non dispensat Episcopus ut suscipi possint ordines, sed solus Papa: intelligendo semper de magna & permanenti animi aliena

alienatione, qualis erat ea, quæ in casu proposito intervenerat. Ita docet Majol. *de irregularit. lib. 2. cap. 14. Ugo. in eod. tract. cap. 53. & 54. Navarr. in manual. confess. cap. 27. num. 203. Avil. de censur. part. 7. de irregular. disput. 3. dubit. 4. in 1. & 2. conclus. cum pluribus aliis, quos citat & sequitur Bonacin. part. 1. in tract. de irregular. disputat. 7. quest. 2. punct. 1. num. 23. Unde non erat opus docere, quod subdiaconus iste dispensatus fuisset, ad reclamandum adversus ordinum susceptionem; prout Ordinarius injuste decreverat: sed sufficiebat docere de furore præterito, cujus occasione contracta fuerat irregularitas, super qua nulla summi Pontificis rehabilitatio produci poterat; cum in effectu obtemperata non fuisset.*

- 12 Accedebat vis & metus per consanguineos illatus: quibus probatis, sequebatur vel ex hoc solo capite, susceptionem sacri subdiaconatus ordinis nullam & irritam remanere, per text. in cap. 2. & ibi Glof. de his quæ vi metusve caus. fiunt. Unde nec ad illum ordinem aliqua orta fuit obligatio. Dum de nullitate loquor, intelligo de ipsa in ordine ut ad functiones, non quoad characterem.

In tertio capite non eadem adhiberi debet consideratio quoad uxoris professionem, quæ circa susceptionem ordinum respectu mariti: sed actus unius separatas habet rationes ab actu alterius. Nam si uxorem respiciamus, quamvis maritus esset juvenis & de incontinentia suspectus, nihilominus valida est uxoris in religione facta professio. Non enim requiritur pro substantia & validitate uxoris professionis, ut maritus ipse religionem quoque ingrediat, ibique professionem emitat: unde perversio illius ordinis, seu defectus illius circumstantiæ & conditionis non substantialis, non vitiat uxoris professionem: ut notavit Sanch. *de matrim. lib. 7. disput. 33. num. 2.* † Et ideo in casibus in quibus maritus uxorem revocare potest, eo quod in uxoris professione non fuerat observatus ordo juris, & alia requisita non substantialia; veluti si maritus non modo religionem non fuisset ingressus, verum etiam quantumvis juvenis & incontinentiæ suspectus, ne quidem simplex castitatis votum fecisset, quamvis per maritum revocaretur, & cum eo cohabitare cogeretur ad evitandum periculum incontinentiæ ipsius; si tamen postea contingeret maritum præmori uxori, teneretur uxor mortuo marito redire ad monasterium, in quo religionem professæ fuerat: ut notavit Sanch. *lib. 7. de matrim. disput. 33. num. 5.* & est text. in cap. ex parte 9. de convers. conjugat. in illis verbis: *ea tamen sublata de medio, votum sine salutis sue periculo non potuit violare.*

- 14 Si verò mariti personam consideramus, quamvis verum sit quod cum ipse esset juvenis, oportebat illum religionem ingredi, & profiteri, ad hoc ut uxor valide religionem ingrederetur: neque sufficiebat maritum emitte votum castitatis, aut sacros ordines suscipere: per text. in cap. cum sis 4. & in cap. uxoriatus 8. & in cap. ad Apostolicam 13. de convers. conjugat. Gutier. in tract. de matrim. cap. 95. num. 1. Dian. *resolut. moral. tom. 2. tract. 4. cap. 73. in principio.* Gratian. *discept. forens. cap. 102. numero 21. & 22.*

- 15 Tamen hoc casu maritus uxorem à monasterio, quod de ipsius consensu ingressa est, revocare non poterit: † nisi consensum illum nulliter, aut invalide intervenisse supponamus. Ratio est, quia maritus manens in seculo, se castitatis voto alligaverat: & ideo cum volenti non fiat injuria, si mariti consensus aut promotio ad sacros ordines, alio ex ca-

pitate non reddatur invalida; non poterit uxorem professam à monasterio revocare: ut notatur per Sanch. *lib. 7. disput. 33. num. 9.* † Quia conditio illa quod maritus ipse professionem emitat, uxore proficiente, non est substantialis; sed accidentalis, ut dictum est post Sanch. *d. disput. 33. num. 2.* Gutier. *de matrim. d. cap. 95. num. 11. & 12.* Sed si promotio mariti ad sacros ordines nulla & invalida declaretur, quidam existimant, posse hoc casu uxorem revocari, ut cum marito habitare debeat: Sanch. *loc. citat. num. 12.* † Sed tamen idem *num. 15.* concludit diffidentiam fieri debere inter uxorem & maritum, agentes ad revocationem professi conjugis. Nam quoad uxorem in seculo manentem, si habuerit scientiam juris, quo cavetur uxorem juvenem debere ingredi religionem, sicut maritus; non poterit virum professum revocare: secus verò si fuerit illius juris ignara. Sed quoad maritum, sive juris esse ignarus, sive non, eo quod uxori licentiam profecti concedit, censetur vovere, ac proinde non potest uxorem revocare.

In casu tamen proposito, cum maritus non esset sanæ mentis, & consensum per vim & metum præstiterit: talis consensus habetur pro non præstito. † Ideo verè dici potest, uxorem professionem emis-
sisse, absque consensu mariti, eaque ratione motum, recuperata pristina mentis sanitate, jus habere uxorem revocandi, per text. in cap. quidam 3. & in c. placet 12. de convers. conjugat.



CAPUT LIV.

De fundatore laico beneficii cum reservatione juris patronatus, & facultatis de illo disponendi pro libito suæ voluntatis, & liberè, tam inter vivos, quam causa mortis, prout vigore hujus reservationis potuerit disponere in favorem laici, sine licentia & approbatione Episcopi. Et an posterior donatio ejusdem juris patronatus, facta in favorem Ecclesiæ, vel loci pii, etiam sine approbatione Episcopi, prævalere debeat priori donationi.

SUMMARIUM.

- 1 Donatio juris patronatus est irrevocabilis: & tenet duas illius donationes, prima debet posteriori prævalere.
- 2 Qui habet facultatem eligendi, vel nominandi unum ex pluribus certis, tam in vita, quam in morte, facta semel electione, variare non potest.
- 3 Donatio juris patronatus facta laico, nulla est, nisi non interveniat Episcopi consensus.
- 4 Episcopus unico actu potest approbare fundatorem & reservationem juris patronatus, & illius translationem.
- 5 Approbatio unius donationis facta per Episcopum, non extenditur ad futuras, & ad alias donationes, sed qualibet donatio suam requirit approbationem.
- 6 Fundator si sibi, & Titio reservaverit juris patronatus, qui cum Titio simul presentatur, non potest alteri remittere juris patronatus in præsentationem.

- judicium Titij, quamvis adiecerit illa verba:
Aut aliis pro libito suae voluntatis.
7. Quando iurispatronatus transferatur à laico in laicum, non sufficit tacitus Episcopi consensus: sed requiritur expressus & specialis.
 8. Quamvis emphyteusis transferatur in personas comprehensas, tamen domini consensus & approbatio semper requiritur.
 9. Reservatio facultatis disponendi facta sine praedictio iurum Episcoporum, non potest operari, ut dispositio fiat in laicum de iurispatronatus, sine illius consensu.
 10. Liberè disponendi facultatem sibi reservans, intelligitur ut disponere possit propria auctoritate, & sine licentia Superioris.
 11. Intellige ut hoc procedat, quando concedens nihil sibi reservavit, vel quando agitur de praedictio ipsius concedentis.
 12. Facultas liberè disponendi reservata, vel alicui concessa; intelligi debet iuxta naturam actus, vel iuxta formam iuris.
 13. In donatione iurispatronatus facta in favorem Ecclesiae, vel alterius loci pii, non requiritur Episcopi approbatio.
 14. Posterior donatio non confirmata ab Episcopo, facta in favorem Ecclesiae, vel loci pii, prevalere debet primae donationi factae in favorem laici de iurispatronatus; si pariter prima donatio careat Episcopi approbatione.
 15. Consensus Episcopi primae donationi factae laico interveniens post secundam donationem factam Ecclesiae, non praedictat secundo donatario, cui statim jus fuerat questum.

sanguinei ipsius fundatricis, invalidam esse i postero-
riorem vero factam per ipsam fundatricem in fa-
vorem capituli validam esse, & legitimam: & iurispatronatus beneficii fundati, ad capitulum, non autem ad donatarium laicum pertinere.

Quia licet fundatrix in instrumento foundationis sibi reservaverit iurispatronatus, & post obitum suum voluerit illud pertinere ad suos haeredes: & deficientibus dictis haeredibus, voluerit dictum iurispatronatus pertinere, & devolum esse dicto capitulo, nisi aliter ipsa domina fundatrix de eodè iurispatronatus in favorem aliorum, sive inter vivos, sive causa mortis disponere voluerit, & sibi placuerit: quam voluntatem, & liberam disponendi facultatem, sibi expressum reservavit: tamen facultas illa de dicto iurispatronatus aliter disponendi, debet intelligi sub ea conditione, quod interveniant omnia de iure requisita, & sic Episcopi consensus accedat. Nam licet titulo institutionis hereditariae, vel donationis universalis interveniente; iurispatronatus à laico in laicum transferri possit, quia transit cum universitate bonorum: tamen est dum agitur de donatione particulari facta de dicto iurispatronatus in favorem laici: tunc enim consensus praestitus in una donatione, non se extendit ad futuras; sed quaelibet donatio suum requirit consensum, ut notavit Lambertini, de iurispatron. lib. 1. part. 2. quaest. 2. principali, artic. 2. n. 6. fol. mihi 132. verso. ceterè proximè dicta. Quamvis in casu, in quo dispensatio facta fuit in favorem haeredum sanguinis, relinquat cogitandum: quia retinet aliquid ex qualitate hereditaria.

Et ad praemissa confert consilium Calderini 20. de iurispatron. quod approbat Roch. de Curte in tract. de iurispatron. in verb. ipse vel is à quo, num. 330. fol. mihi 40. ubi dicit quod fundator cum consensu Episcopi reservaverat iurispatronatus sibi, & Titio, vel aliis quos ipse edificans pro libito voluntatis eligere voluisset: contigit quod dictus Titius bis praesentavit unà cum fundatore: postea, eveniente casu tertiae praesentationis, fundator volebat Titium excludere, & alium tertium sibi ad praesentandum adungere. Concluditur ibi, quod cum in creatione huius beneficii fuerit actum cum auctoritate Episcopi, ut jus praesentandi fundatori & Titio competere, illa clausula, vel alteri per ipsum pro libito voluntatis eligendo, non poterat praedictare Titio, cujus persona iam fuerat ab Episcopo approbata. Pari ratione, cum Episcopus foundationem, de qua agitur, approbasset in favorem capituli in defectum haeredum; necesse erat dictum iurispatronatus, deficientibus fundatricis haeredibus, soli capitulo competere: & clausulam, nisi alter ipsa disposuerit, non posse sortiri effectum in favorem consanguinei laici, cujus persona ab Episcopo non fuerat approbata in praedictum capituli; cui jus erat questum per foundationem, Episcopi auctoritate confirmatam, & per specialem donationem ejusdem iurispatronatus, quamvis tempore posterioriorem: de qua inferius agemus num. 14.

Siquidem quotiescumque iurispatronatus transferatur à laico in laicum, non sufficit tacitus consensus Episcopi, sed requiritur expressus: nec satis est Episcopum in genere assensum & auctoritatem praestare, sed debet adesse specialis approbatio; quia tractatur de actu odioso, & de translatione huius iuris in personam donationis particularis incapacem. Et ex generali & tacito consensu, non potest Episcopus iudicare ac discutere rationes ob quas expediat iurispatronatus in alium laicum transferri; & utrum hæc translatio futura sit utilis Ecclesiae: & utrum contractus sit licitus, vel illicitus, & simoniacus: & an persona.

Videatur prima facie concludendum, donationem iurispatronatus factam per fundatricem validam esse & legitimam, non obstante defectu consensus & auctoritatis Episcopi: itaut per posteriorem donationem factam in favorem capituli, revocari non potuerit: iuxta tradita per Gratian. discept. forens. cap. 177. Quia ex voluntate primi fundatoris jus nominandi translatum est ad donatarium irrevocabiliter: ut ibi notat Gratian. num. 4. t. Sicut alias ille, cui permilla est electio, tam in vita, quam in morte, non potest variare post factam semel nominationem, & electionem. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 34. in fine, Caldas de iure emphyteut. in tit. de potest. eligendi, lib. 3. c. 4. num. 49. Rot. decis. 323. num. 1. part. 1. in recent. iuxta ea quae infra lib. 2. cap. 50. & 51. copiosius exponemus.

Et licet Gratian. ibidem, praesupponat necessarium esse Episcopi consensum, quando donatio facta fuit laico, prout in casu isto, donatarius in prima donatione nominatus erat laicus, quod & verissimum est per text. in cap. quod autem. 5. & cap. illud 8. de iurispatronat. Tamen satis dicebatur Episcopus approbasse sequentem donationem factam laico, ex eo quod approbaverat foundationem praecedentem factam cum illa qualitate, quod fundatrix posset de iurispatronatus inter vivos, vel causa mortis disponere: in cuius facultatis consequentiam fundatrix iurispatronatus consanguineo suo donaverat. t. Quia Episcopus unico actu censetur approbasse foundationem & reservationem iurispatronatus, nec non illius translationem in extraneum. Lambertini. de iurispatron. lib. 1. part. 1. in quarta quaest. principal. artic. 10. num. 2. fol. mihi 32. verso.

Verum his non obstantibus, multae & validae rationes deducebantur in contrarium, ad demonstrandum, donationem illam factam in favorem laici con-

sona in quam sit translatio, sit talis cui voluerit, aut debuerit Episcopus gratiam facere. Ideo iurispatronatus ante approbationem Episcopi, semper remansit apud fundatricem, non autem penes donatarium: qui tempore donationis erat Episcopo incognitus; nec per consequens ejus persona poterit ab Episcopo approbati, prout determinat Ferret. *consil.* 343. num. 2. *versic. sed utrum, & sequentib.*

8 Et hoc probatur à simili. Nam quidquid Doctores disputent circa emphyteusim, hoc certum est, quod filius aut alius nominatus in investitura feudali, tenetur nihilominus consensum Domini, & illius approbationem petere: per text. in *cap. 1. quo temp. miles, & cap. in n. s. feudorum, & ibi DD.* Et ratio est, quia emphyteusis continet onera realia, sicut feudum personalia: ideo persona emphyteuta, & ejus capacitas pro solutione onerum realium; & fundatarij pro praeestatione personalium, à Domino approbati debet. Eadem ratione cum consensus Episcopi circa translationem, iurispatronatus, respiciat personam approbationem, quae Episcopo nominata, & ab ea cognita vel approbata non fuerat tempore fundacionis; consequens est, ut in dicta translatione novus Episcopi consensus intervenire debeat.

9 Quod tanto magis procedit, quia reservatio facultatis disponendi de iurispatronatus, sicut & alia in dicta fundacione contenta, non fuerunt simpliciter ab Episcopo approbata, sed cum clausula praeservativa, citra praesudicium iurium nobis & successoribus nostris competentium, & competiturorum: ita ut pretendi non possit quod Ordinarius sibi praedjudicare voluerit, quominus ab eo peti debeat approbatio, & confirmatio translationis in personam laicam faciendam: cum clausula illa praeservet omnia jura concedentis. *Mart. de claus. part. 1. claus. 158. num. 1.*

10 Neque obstat si dicatur, licuisse fundatrici, iurispatronatus illud in laicum, etiam sine Episcopi consensu vel autoritate transferre: cum autorisante ipso Episcopo in limine fundacionis, sibi reservaverit jus de illo libere disponendi: quod verbum libere, significat etiam sine Episcopi autoritate translationem fieri potuisse: juxta *Glos. in Clem. plures, versic. & ut facilius, de iurispatron. in verb. libere, Barbof. de dictio. cap. 190. num. 2. qui plurimos allegat.*

11 Quia responsum fuit, dictionem illam libere, varias habere significationes: ut notat *Surd. consil.* 265. num. 30. & *consil.* 313. num. 94. & seq. nec significat quod actus poterit fieri propria autoritate, quando potest aliud operari, prout hic: quia operatur ut libere possit disponere, habito respectu ad haeredes, & capitulum; non autem habito respectu ad superiorem, autoritatem dictae fundacioni praestantem: tum quia ipse hoc fecit sine praesudicio iurium sui Episcopatus, ut mox dictum fuit; tum etiam, quia in dicta autorisatione nihil in dubio contra se ipsum, & suam autoritatem facere voluisse censendus est, cum in qualibet dispositione semper censetur excepta persona loquentis: *l. inquisitio, Cod. de solut. Surd. consil.* 47. num. 20.

12 Et facultas libera debet intelligi secundum subiectam materiam, & secundum leges & jura de illa materia loquentia: *Alex. consil.* 80. n. 12. *volum. 1. Gozadin. consil.* 58. num. 22. *Seraph. decis.* 576. numero 4. *Gonzal. ad regul. 8. gloss.* 53. num. 24. *Surd. disto. consil.* 313. num. 94.

Constat igitur ex praemissis, donationem iurispatronatus factam laico consanguineo fundatricis, cuius persona non fuerat approbata, nullam esse; & propterea, illa non obstante, licitum fuisse fundatrici de dicto iurispatronatus disponere in favorem ca-

pituli, in praesudicium primi illius donatarij, cuius donatio subsistere non poterat; & multo magis in praesudicium suorum haeredum: quod quamvis in ultima donatione facta capitulo non intervenisset Episcopalis approbatio, quae non requirebatur in hac ultima translatione iurispatronatus facta capitulo, vel alteri loco pio: *Roch. de Curte in tract. de iurispatron. in verb. ipse vel is à quo, num. 30. Ferret. de consil.* 343. num. 5. per text. in *cap. 1. & ibi Geminian. & Franc. de iurispatron. lib. 1. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 23. num. 13. Steph. Gratian. dist. 463. forens. 177. num. 3. & Optime Duran. lib. 2. de iurispatronatus: quorum prior facta fuerat in favorem laici; sed sine confirmatione Episcopi: posterius vero facta fuerat etiam absque consensu Episcopi, sed in favorem loci pii: & concludit pro validitate secundae donationis. & Addens non valere confirmationem Episcopi subsequutam primae donationis, in praesudicium secundae donatarij, cui jus erat intermedio tempore quaesitum.*

Haec causa fuit transactioe sopita: quia durum est contra stimulum calcitrare, & lex fundacionis erat admodum clara. Ideo consilui concediam, & ita factum fuit.



CAPUT LV.

De casibus in quibus puella, vel sponsa, aut uxor sequestrari possit. Quomodo, quibus ex causis, & quibus observatis sequestratio fieri possit, & apud quos. Et utrum talis sequestratio duret usque ad sententiam, & illius executionem; an vero, & quando etiam post laram sententiam. Et quid statuendum sit de muliere egente ad thori separationem, vel ad illam in jus vocata, in instante marito.

S V M M A R I V M.

- 1 Sponsa sequestranda est, si ex parte mariti alteretur iustus timor violentiae.
- 2 Sponsa traducta ad domum mariti, non sequestratur, sed restituitur marito, saltem quoad cohabitationem, non autem quoad copulam.
- 3 Si periculum sit ne sponsus per verba de praesenti traductam, sed nondum cognitam sponsum vel comprimatur, non est restitutioni locus, sed praecedendum est ad sequestrationem.
- 4 Puella, cui periculum est ne tutores immaturos, & inaequales procurent nuptias, sequestranda est.
- 5 Marri binuba non debet permitti, ut puellam suam nubilem extra locum solita habitationis traducat, & multo minus extra Alveolam.
- 6 Si duo contendant de aliqua sponsa, ipsa durante pendente sequestrari, ne postea contingat coactionem reddi illis foris.
- 7 Mulier nupta, traducta & cognita, debet remanere apud virum, nec locus est sequestrationi, pendente iudicio nullitatis matrimonii.
- 8 Limitatur nisi adessent evidentes & clarescentes matrimonii probationes: tunc etiam mulier non redderetur viro, sed licet pendente iudicio sequestrationi.

- 9 Differentia quoad sequestrationem statuitur inter virginem, & corruptam.
 - 10 Index non debet conforere peccatum sub prætextu matrimonii, dum de eo sibi clarè constat; sed debet etiam ex officio partes separare.
 - 11 Mulier nupta, de adulterio convicta, etiam post sententiam manere debet in sequestro.
 - 12 Quæ sit praxis procedendi in causa separationis thori ex capite fornicationis.
 - 13 Mulier lite pendente super separatione thori sequestranda est: non tamen præcisè requiritur quod hæc sequestratio fiat in monasterio, sed potest fieri in alio loco honesto & tuto.
 - 14 Post sententiam separationis thori ex culpa viri, uxor libera ab omni sequestratione dimittenda est.
 - 15 Quæ observanda sint à iudice, ad mulieris, vel puella sequestrationem deveniente.
 - 16 Sequestratio non debet fieri apud affines mulieris vel puella, si suspecti sint.
 - 17 Relatio peritorum nulla est, si pars in eorum deputatione citata non fuerit.
 - 18 Index non potest nominare peritos, nisi in casum discordia, vel contumacia.
 - 19 Cessante causa finali sequestrationis mulieris, cessare debet sequestratio.
 - 20 Sponsa cogenda est per executiones & censuras, ad observationem data fidei; etiam si non intervenierit iuramentum in promissione. Amplia, etiam si diceret se fidei promississe, numer. 21.
 - 22 Sponsa, contra quam agitur ut fidem observet, debet manere in sequestro usque ad finem litis, & numer. 23.
 - 24 Quando agitur duntaxat de exploranda voluntate mulieris, facta exploratione, finitur sequestratio.
 - 25 Quandoque, sed magnà cum circumspetione, sequestrationis mulieris vicem subit cautio.
 - 26 Novus casus in quo dubitari potest, an sit locus sequestro: remittitur ad cap. 79. infra.
- 1 Ceterum est, puellam quæ cum aliquo sponsalia contraxit, sequestrandam esse, quando sponsus iustam habet causam timendi, ne ipsi à parentibus aliqua inferatur violentia, si forsan ipsis inficis contraxit: quod de jure communi licet (quidquid sit de jure Galliarum). Probatur per text. in cap. cum locum, quem ibi sic intelligit Abbas numer. 5. de sponsalib. in versis. ex quo inferitur, ubi dicit quod ad matrimonium contrahendum non sufficit purus consensus, sed debet esse cum plena libertate & securitate: & ideo quando est indagandus animus puellæ, iudex debet ex officio providere, ut collocetur in domo, ubi nullum metum, nullamque violentiam timere possit. Quamobrem si timeatur de violentia, puella sequestrari debet in monasterio monialium, vel apud honestos ipsius consanguineos. Caroc. in tract. de sequestro, quest. 1. 6. quest. princip. numer. 2.
- 2 Supradicta procedunt, quando agitur de sponsa per verba de futuro; secus esset dicendum, si ageretur de sponsa de presenti; quia tunc distinguendum esset, utrum illa ad domum mariti traducta fuisset, an non: si traducta sit, & nondum cognita, maritus debet manuteneri in possessione suæ uxoris quoad cohabitationem, & alia obsequia per uxorem debita; non tamen quoad copulam, in cuius possessione nunquam fuit; & si spoliatus fuerit, debet reintegrari: & sic nullus erit hoc casu sequestrationi locus, secundum Thom. Sanch. de matrim. lib. 7. dis-

put. 112. numer. 8. † Si tamen hoc casu timor esset ex parte mariti, ne violenter copulam extorqueret, dum de sponsæ restitutione disputatur; tali casu non esset restituenda, donec de illius exceptionibus cognitum esset: ut ibidem tradit Sanch. numer. 10. Et hoc casu existimo maritum iuste petere posse sponsæ suæ per verba de presenti sequestrationem, si timor ad sit suæ fornicationis: per text. in cap. penult. de probat. in illis verbis: Ponatis interim in illo monasterio quod intravit, ut ibi secure valeat commorari, donec iudiciali sententia quid agi debeat decernatur.

Tertius est casus in quo sequestratio peti potest, quando agitur de puella quam tutor nimis festinanter nuptui tradere vult, aut illi inæquale matrimonium procurare: tunc enim ipsa sequestratur. Caroc. in dicto tract. de sequestro, quest. 6. princip. quest. 1. numer. 1. ubi etiam dicit sequestrari à vitrico ex causa suspitionis. † Unde in casu occurrenti Consului, & sic observatum fuit, quod puella juvenis, cuius mater extra Monarchiam nupsit, & ad secunda vota convolverat, sequestraretur in monasterio, donec de ejus matrimonio fuisset actum, & ad illius perfectionem eventum: quia timor erat ne mater illam abduceret extra Monarchiam, ubi citationes exequi, & iurisdicção curiæ Episcopalis ordinariæ exerceri non posset, quæ postea fuit tradita viro idoneo, & monasterio, in quo sequestri nomine existeret, abducta, ex traditis notanter per Rot. decis. 255. n. 21. part. 6. recent. ubi dicitur multum convenire juri & æquitati, ac saluti filiorum, ut non abducantur à loco suæ originis, & habitationis; & iudicem posse etiam ab ipsa matre exigere cautionem, de illos non abduciendo extra illum locum.

Quartus casus est in quo conceditur sequestratio, si duo contendunt de aliqua sponsa, quam uterque sibi prætendit matrimonio jungendam esse: tunc enim, lite pendente, puella sequestrari, & copula interdicti debet: per text. in cap. 2. & in cap. tua fraternitas 4. de spons. duor. & in cap. tenor 10. §. final. junctis gloss. in verb. accedat, de sentent. & re iudic. per quæ jura ita tenet Narr. consil. 250. numer. 9. sequitur Gaill. lib. 1. observ. 112. n. 15. attestans ita fuisse in camera Imperiali observatum, quanquam in iuribus per eos allegatis prohibeantur quidem geminata sponsalia, sed de sequestratione ibi non fiat mentio: sed melius probatur per text. in d. cap. cum locum 14. de sponsalib. secundum primam lectionem, quam exponit Gu-tier. de matrim. cap. 37. numer. 1.

Quintus est casus, dum agitur de muliere nupta post matrimonium consummatum, ad cuius tamen nullitatem uxor agit; & hoc casu non est decernendum sequestrum, quia maritus sua possessione spoliaretur, ut probatur per text. Gloss. & DD. in d. cap. cum locum, juncto cap. 1. ut lit. pendente. & quamvis DD. in d. cap. cum locum, dicant mulierem esse sequestrandam, quando timetur quod executio propter potentiam adversarii fieri non possit: tamen loquuntur quando mulier est virgo; vel si est corrupta, ipsa stat contra matrimonium: sed quando ipsa non stat contra matrimonium; sed is, contra quem agitur ad matrimonii nullitatem, illam possidet, & matrimonium illius est plenè probatum, & consummatum; tunc non est locus sequestro, sed mulier debet remanere apud virum, qui in ejus possessione reperitur, ut fuit decisum apud Puteum decis. 247. lib. 3. in correctis, ubi notatur in margine, causâ iterum propositâ, fuisse decisum non esse locum sequestro. † Neque obstat, quod agatur de materia peccati. Quia etiam in hac materia fit restitutio uxoris marito, quando non ad sunt claræ & evidentes probationes in contrarium:

per text. in cap. litteras, de reſtit. ſpoliar. Rot. apud Poſt. decif. 241. n. 3. & 4.

Dixi, quando non adſunt probationes in contrarium. Quia ſi iudici notoriè conſtaret de peccato, non eſſent conjuges in eo conſovendi, ſed conſeſtim ſeparandi: ut in d. cap. litteras 13. ibi, & probationes offerantur incontinenti, de reſtit. ſpoliar. & tradit additio margin. ad Put. d. decif. 248. lib. 3.

9 Unde in caſu occurrenti. Dixi, verum quidē eſſe maritum lite pendente & conſummato matrimonio manutendū eſſe; quamvis agatur de materia peccati: ut præter ſupra deducta probatur per Gratian. diſcept. forenſ. cap. 8, n. 6. ubi docet hoc caſu non eſſe locum ſequeſtrationi uxoris. Poſtius de manutent. obſervat. 10. n. 97. & 98. ubi id bene explicat, ut locum habeat ſi ageretur de virgine; quia ipſa ſequeſtranda eſt: ſecus de muliere corrupta, conſummatōque matrimonio, præſertim ſi ex eo liberi creati fuerint: quam diſtinctionem etiam facere videtur Rot. apud Ludoviſ. decif. 351. n. 45.

10 Tamen quia notoriè conſtat illam mulierem vivere cum peccato; quia matrimonium non fuerat contractum coram proprio Parocho, neque denunciationes in Gallia ex ordinationibus requiſitæ inter venerant; ſed ſolum instrumentum matrimonii ſumptum per notarium, & mulier illa retenta fuerat à viro per aliquod tempus, tanquam focaria ſeu concubina. Conſulvi ut ipſa prius dimiſſa, vir inſtaret ad matrimonii perfectionem in facie Sanctæ Mariæ Eccleſiæ, prout fuit factum; & ſis introducta ad obtinendam matrimonii celebrationem, non obſtanti- bus aliis impedimentis, & oppoſitionibus affinium: quia alioquin ipſe iudex Eccleſiaſticus partium ordinarius potuiſſet ad ſeparationem conſortii & cohabitationis procedere ex officio, lite durante: Gemina. conſil. 76. in princip. Tuſch. liter. P. conſuſ. 441. n. 14. Poſtius de manutent. obſervat. 10. n. 95. add. ad Butar. decif. 815. n. 22.

11 Sextus caſus eſt, quando agitur de muliere nupta, quæ propter adulterium ſeparatur à marito: & hic ſequeſtranda eſt omnino, ſi maritus hoc petat, & expenſas offerat, in loco in quo peccandi occasio omnino tollatur: veluti in monaſterio (in locis in quibus adſunt monaſteria convertitarum) ut fuſe comprobatur Farin. de delict. carnis, quaſt. 141. n. 19. idque non ſolum durante lite, ſed etiam ipſa finita; quia hoc illi datur loco pœnæ: ut ibi per Farinac.

12 Septimus caſus, quando uxor agit ad ſeparationem thori propter culpam mariti, veluti propter ejus ſævitiam, aut adulterium; & datur iudici ſumus periculi imminentis, caſu quo uxor cum marito habitaret: juxta praxim quam aſſert Sanch. in tract. de matrim. lib. 10. diſp. 18. n. 30. ubi dicit, quod iudex debet capere ſumarias informationes, etiam parte non citata, ſuper juſto timore futuræ & irreparabilis ſævitiae, qui ſufficit ad obtinendam ſeparationem ad tempus;

13 & tunc mulier ſequeſtrari debet, & poni in loco tuto, donec cauſa fuerit decisa: Farin. quaſt. 143. n. 218. veluti in domo alicujus mulieris honeſtæ, in qua vir, vel ejus affines, & conſanguinei aliquam injuriam aut violentiam inferre non poſſint: & viciffim mulier non habeat occaſionem malè vivendi, aut etiam in aliquo monaſterio monialium: quia non exigitur præciſe quod ipſa ſequeſtretrur in monaſterio, neque ad id præciſe per judicem cogi poteſt, ſed ad iudicis officium pertinet, ut provideat de loco commo- do & ſecuro ac honeſto; & ne poſſit ſecurè ac liberè ſuam cauſam agere, ut decifum fuit in Rot. apud Butar. decif. 684.

14 Octavus caſus eſt, quando fuit lata ſententia ſe-

parationis thori propter viri ſævitiam, aut culpam; & hoc caſu, non ſolum uxor marito non eſt reſtituenda, ſed etiam liberanda à ſequeſtro jam facta: ita ut ipſa poſſit ſibi eligere habitationem, prout ſibi placuerit: & ſi timeat offendi à marito, poſſit ſe ipſam conſtituere in loco tuto, & ſecuro, per eam eligendo: quod probatur per text. in cap. ex tranſmiſſa 8. in fin. de reſtit. ſpoliar. ubi mandatur uxorem ſequeſtrari in loco tuto, donec lata fuerit ſententia: ergo lata ſententiā in favorem uxoris, ceſſat ſequeſtratio: alioqui pœnam uxor innocens pateretur, quod eſſet abſurdum: ita determinat Ciriac. Nigro controverſ. 172. n. 109. juncto n. 5.

Cæterum in caſibus in quibus locus eſt ſequeſtrationi mulieris, virginis, vel deſponſatæ, ſeu etiam conjugatæ, Iudex penes quem hujus negotii cognitio eſt, ad multa advertere debet. Primo enim de matrimonio puellæ contentendes viri ſunt potiores, debet ſumere ſumarias de fide matrimonii etiam informationes; rixas & querelas ex officio, quantum fieri poteſt, impedire; etiam indiſtis pœnis, & invocato, ſi opus fuerit, brachio ſæculari: puellæ reſponſiones non in domo parentum accipere, ſed in loco ab omni ſuſpicionem remoto, ubi libera ſit illius voluntatis declaratio. & Eaque de cauſa dicendum aliàs, Reſponſiones personales cujuſdam nobilis puellæ factas ſuper fide data matrimonii, & ſuper illius voluntate, minus rectè habitas fuiſſe; quia examinata fuerat in domo affinium, qui quotidie maximo cum animi ardore inſtabant, ut matrimonium tanquam metu celebratum, nullum & invalidum declararetur: ut teſtatur Ricc. in prax. rer. fori Eccl. ſaſt. tit. de praxi matrimon. decif. 247. & Idque notè obſtante prætextu allegatæ infirmitatis, de qua non conſtabat, niſi per relationem peritorum mulieris in civitate Tholoſana nominatorum; nempe parte non citatâ juxta doctrinam Bart. in l. Theopompus, n. 11. ff. de dot. præleg. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 47. n. 12. ff. de dot. præleg. Bononien. 22. num. 6. & 10. qui omnes requirunt partis citationem in nominatione peritorum; & cum non poſſit iudex peritos ex officio nominare, niſi in cauſa diſcordiæ partium in nominando, vel contumaciæ: ut per Barz. d. num. 6. & 10. Cum ergo non conſtaret de infirmitate puellæ, per relationem peritorum legitimè factam; nec quod infirmitas eſſet talis, quæ illam ad locum non ſuſcipe- re, aut deduci impediret, ſaltem adhibitis pro qua ſanitate debitis præcautionibus; & ſequebatur dictæ puellæ reſponſiones personales uti minus legitimè factas, eſſe in loco non ſuſpecto repetendas. Totam huius rei praxim ponit ad longum Gutier. d. cap. 37. num. 2.

Præterea debet iudex conſiderare, quia de cauſa, & ad quem finem fiat ſequeſtratio puellæ, vel mulieris. Si enim fiat ſimpliciter ad explorandam illius voluntatem, facta exploratione ceſſabit ſequeſtratio. Si ut puella, vel mulier ſit ſecura & immunis ad viri violentiam; durabit ſequeſtratio quamdiu durabit occaſio & timor violentiæ. Si denique ut ſententiæ proferendæ executioni non reddatur inſtitilis, durabit uſque ad finem litis, & ſententiæ executionem: quod bene explicat Gutier. d. cap. 37. de matrim. n. 5.

Unde aliàs inferrebam, quod cum quædam puella alicui fidem ſuam per ſponſalia legitimè conceſſa dedidiſſet, lite de ſuper pendente ſequeſtranda erat, nec à ſequeſtro dimovenda, donec ſis fuſſet examinata: ne ſententiā proferenda in illo iudicio deſectu- executionis redderetur eluſoria. Non enim ſubſiſtens ſequeſtratio ad explorandam illius voluntatem, quæ imò cogenda erat ad obſervantiâ juratæ promiſſionis.

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LVI. 85

SUMMARIUM.

- Ricc. in dicta prax. matrim. decis. 331. & decis. 233. num. 6. ubi hoc locum etiam habere vult, etiam si non intervenisset iuramentum: Bonacin. de matrim. quest. 1. punct. 2. num. 1. Talisque coactio fieri potest etiam per capturam personarum, & per censuras Ecclesiasticas. Sanch. de matrim. lib. 1. disput. 29. n. 4. in princip. Ricc. collect. 231. Seraphin. decis. 1112. n. 1. ¶ Ampliatur etiam si mulier diceret se fidei, & animo se non obligandi promississe. Bonacin. loc. citat. num. 4. versic. Dico ex vi iuramenti.
- 22 Itaque cum non ad explorandam voluntatem, sed pro securitate executionis fieri debeat sequestratio, non debebat amoveri à sequestro donec lis fuisset plenè terminata. Gutier. dict. cap. 37. num. 3. versic. & quidem primo casu. Alex. consil. 161. numero 10. lib. 5. Craver. consil. 190. per tot.
- 23 Eadem ratione in illa causa matrimoniali Tholosana, de qua suprà, n. 16. Dicebam puellam usque ad exitum causæ in loco tuto sequestrandam, nec à sequestro amovendam, donec lis fuisset finita, juxta conclusiones supradictas, per text. in dict. cap. cum locum, de sponsalib. his verbis: Mandamus quatenus puellam, de cuius matrimonio questio ventilatur, in demo in qua nihil eam timere oporteat, facias honeste reneri, donec prædicta causa terminata fuerit, & sententia sine contradictione cuiusquam valeat executioni mandari. Ratio est, quia agebatur contra ipsam ad observationem fidei datæ.
- 24 Et è contrario, in alia matrimoniali Montis Adhemarij, in qua solum tractabatur de exploranda voluntate sponsæ, quæ in quadam arce detenta declaraverat se nolle illud matrimonium: deinde verò ad libertatem reducta, contrariam fecerat declarationem, & primam revocaverat. Dixi locum quidem esse sequestro, sed sponsam, facta sua spontanea declaratione, dimittendam esse, nec in sequestro amplius detinendam, juxta conclusiones prædictas, & tradita per Gutier. dicto cap. 37. num. 3. versic. & videtur, & versic. ceterum, & num. 5. Et ex eodem fonte deducuntur ea, quæ de muliere conjugata in sequestro retinenda, vel dimittenda, superius diximus num. 7. & seq. quæ hic non repetuntur.
- 25 Ultimo advertendum est post Gutier. dict. cap. 37. numero 3. in 2. casu, versic. quod sic ex meritis causæ, posse iudicem, si iura sint in ambiguo, puellam nondum nuptam parentibus committere, datis fidejussoribus idoneis: qua tamen in re iudex circumspiciendus admodum esse debet, & advertere utrum fidejussor sufficiat, ut per eum sententiæ proferendæ executio non reddatur elusoria: qua in re multum poterit illius arbitrium.
- 26 Nonus casus in quo dubitari potest, utrum sit locus sequestrationi, nempe quando uxor allegat maritum impotentem: exponitur inferius. c. 79.

- 1 Ecclesia metropolitana, vel cathedralis, est communis parochia totius diocesis.
- 2 Quilibet potest recipere sacramenta in Ecclesia cathedrali.
- 3 Qui in festo Paschæ communicat in Ecclesia cathedrali, satisfacit præcepto Ecclesiæ.
- 4 Ecclesia cathedralis, ob sui parochialitatem, habet regulariter fundatam suam intentionem in exaltatione decimarum.
- 5 Ecclesia inferiores censentur in dubio constructa ad auxilium & succursum cathedralium.
- 6 Ecclesiæ inferiores erectæ in parochiales, habent titulum collativum & perpetuum.
- 7 Non potest procedi ad erectionem parochia per viam separationis ab Ecclesia cathedrali, nisi de consensu ipsius Ecclesiæ cathedralis.
- 8 Concil. Trident. sess. 21. de reformat. cap. 4. non habet locum quando in loco remoto adest oratorium, aut Ecclesia succursalis.
- 9 Ecclesia in qua sacramenta administrantur nomine Ecclesiæ cathedralis per presbyteros deputatos, & amovibiles, dicitur succursalis, seu auxiliatrix Ecclesiæ cathedralis.
- 10 Matricis Ecclesiæ nomen varias quidem habet significationes, sed præcipue applicatur Ecclesiæ cathedrali.
- 11 Sacerdos Ecclesiæ auxiliatrix non dicitur Rector, sed officiator.
- 12 Amovibilis presbyter, non proprio, sed deputatus nomine possidet.
- 13 Possessio deputati ad tempus, finito tempore expirat, & non est manutentibilis.
- 14 Amovibilis Vicarius in Parochiali deputatus, potest amoveri sine causa; sed non animosè, aut ex odio: hoc enim casu posset iudicis officium implorare.
- 15 Dato summo perpetuitatis, possessio longi temporis manutentibilis est.
- 16 Officia Ecclesiæ amovibilia dari possunt ad vitam cum consensu capituli, & auctoritate Papæ.
- 17 Episcopus non potest revocare concessionem ad vitam officij manualis, si Papæ confirmatio accesserit.
- 18 Qui semel officium amovibile consensu dari ad vitam, non obligatur ad id in futurum.
- 19 Amplia ut per talem consensum, si de ejus animo, vel protestatione appareat, sibi non præjudicet in petitorio, nec in possessorio.

Ecclēsia Cathedralis curam animarum per vicarium temporalem, & ad nutum amovibilem exercere solita, in quodam civitatis suburbio semel vicarium, durante eius vita, in illius suburbij Ecclesia pro sacramentorum administratione deputaverat. Illo autem vita functo, quidam vicariam illam sub nomine perpetui beneficii impetraverat: Unde quæsitum fuit, utrum talis impetratio subliteret. Et negativè responsum fuit.

In primis enim supponendum est, Ecclesiam Metropolitanam seu Cathedralē esse communem totius diocesis parochiam: probatur in cap. 2. & ibi Gloss. & DD. de peniten. & remiss. in 6. in verb. suo subdito, ubi dicit Archiepiscopus Ecclesiæ cathedralis, quoad sacramenti penitentiae administrationem, reputari Vicarium Episcopi. ¶ Et de iure quilibet potest sacramenta recipere in Ecclesia cathedrali.

H &c

CAPUT LVI.

Ecclesiam Cathedralē, quæ propriè Matrix dici potest, totius diocesis esse parochiam, & fundatam habere intentionem in Ecclesiis auxiliatricibus, quas Succursales vocant, ibique non esse cogendam Vicarium perpetuum constituere, præsertim si sit in immemoriali consuetudine presbyteros amovibiles, & salaratos deputandi.

Tom. I. Pars I.

- & majori, quæ dicitur parochia totius diœcesis. *Glof. in cap. officium 3. in verb. à foris veniunt, de offic. Archipresb. Card. in Clem. dudum, §. verum, de sepulch. Barbol. in dicto cap. officium, num. 4.* Unde & quoad administrationem sacramenti matrimonii, Archipresbyter Ecclesiæ cathedralis dicitur ad hunc effectum proprius Parochus: exceptis tamen locis, in quibus de consuetudine talis illi potestas non conceditur, ex notatis per Sanch. *de matrim. lib. 3. disp. 28. num. 1. & 2.* Eademque ratione, quamvis omnes utriusque sexus fideles, semel in anno teneantur in propria parochia sanctissimam Eucharistiam sumere, ex cap. omnes utriusque sexus, de penitent. & remission. tamen præcepto satisfaciunt, si sacram synaxim accipiant in Ecclesia cathedrali. Bonacin. *de sacram. Eucharist. disp. 4. quest. 7. punct. 2. num. 11.* & ista Ecclesia cathedralis, tanquam matrix, habet intentionem fundatam in decimis, ob jus parochialitatis: cap. cum contingat 29. & ibi *Glof. in verb. de jure communi, de Decim. & ibidem Barbol. num. 7.* Aliæ verò Ecclesiæ intra diœcesim constructæ, nisi habeant suos limites distinctos, cum juribus parochialibus separatis, censentur rectæ & fundatæ ad succursum Ecclesiæ cathedralis; si erectæ ea ratione probentur post fundationem ipsius cathedralis. *Rebuff. de decim. quest. 6. num. 20.* Monet. *cap. 7. quest. 1. num. 30.* Sed Ecclesiæ in parochiales erectæ, cum suis limitibus distinctis, & separatione, & dismembratione juris parochialis, habent titulum collativum & perpetuum; & suo nomine proprio habent forti penitentialis excipitium; & constituitur in illis verus Ecclesiæ parochialis Rector. *Rota decif. 272. num. 2. part. 1. recent.*
7. Secundò supponendum est, quod si Ecclesia matrix non consenserit separationi, & distinctioni parochiæ; non potest ad talem separationem procedi, propter magnum præjudicium quod ipsi inferretur. *Rebuff. in praxi, tit. de erectione in curatam, & paroch. n. 4. Costa de subsid. remed. 75. n. 3.*
8. Verum quidem est, quod ex Concilii Tridentini dispositione *sess. 21. cap. 4. de reformat.* quando propter loci distantiam parochiani, sine magno incommodo ad audienda divina officia accedere non possunt, prout in hoc casu, in quo locus erat satis remotus; Episcopi invititis Rectoribus novas parochias erigere possunt: sed hoc intelligendum est ut locum non habeat, quando in loco illo remoto & difficilis accessus, adest Ecclesia seu oratorium cum fonte baptismali, ibique Rector apponeret unum Sacerdotem in sui adiutorium. *Ricc. in praxi rer. for. Ecclesiast. decif. 554. n. 6. Menoch. consil. 477. n. 9. Cost. de subsid. remed. 75. num. 10.*
9. Quamobrem Ecclesia ista, quæ in suburbio erecta fuerat in adiutorium tantum Ecclesiæ matri, seu cathedralis, non erat parochia distincta, & independens à matrice; sed erat potius Ecclesia succursualis, seu auxiliatrix addita Ecclesiæ matri. *DD. in d. cap. ad audientiam 3. de Eccles. edificand. Petr. Gregor. de benefic. cap. 10. num. 26. Decius in cap. ex parte 2. num. 1. & 2. de rescript. Non negamus tamen, quin Ecclesia matrix dici possit quæcumque alias habens sub se; licet non sit cathedralis, ut dicit *Rot. d. decif. 272. part. 1. recent.* sed propriè loquendo, matrix vocatur Cathedralis Ecclesia: ut dicit *Dec. in d. cap. ex parte 2. de rescript. num. 2.* & est text. in cap. venerabili 22. in fin. de verb. signific. ibi: *Nos enim per Matricem Ecclesiam, Cathedrales intelligi volumus.**
10. Sacerdos autem, qui in ista Ecclesia auxiliatrice deputatur, non dicitur Rector, sed officiator; &

est capellanus ad nutum amovibilis, ut dicit ibidem *Dec. n. 1. Bald. consil. 18. n. 1. volum. 5. titulus enim canonici Rectoris non potest conferri, nisi à Diccelsano: ut dicit Baldus ibidem.*

Et talis conductitius non possidet nomine proprio, sed nomine conducentis: *Bellamer. consil. 38. per tot. maxime in versis. nec secundum dici potest.* Ideo dicitur habere simplex salarium, & non titulum: *Garc. de benefic. part. 1. c. 2. num. 93.*

Neque ex deputatione talis curati amovibilis, illiusque nominatione, prætendi potest aliqua possessio manutentibilis: quia possessio ad tempus limitatum concessa, finito tempore expirat. *Garc. d. cap. 2. num. 87. part. 1. Gratian. discip. forens. cap. 167. num. 22.*

Si tamen deputatus iste ad exercenda jura parochialia, quantumvis amovibilis, expelleretur et mera animositate, & in odium accusationis, atque animo vindictæ; tali sic remoto competeret officium iudicis, seu superioris: *Gratian. d. cap. 167. num. 22.* Cessante autem malitiâ, potest ad libitum removeri, etiam sine causa: *Rot. decif. 778. n. 1. & 2. part. 1. divers. Gratian. ubi sup. n. 27.* quia removers utitur jure suo. *Cavaler. decif. 72. num. 5.* & qui tamen *num. 1.* dicit, quod si possessio esset longi temporis, daret aliquem statum considerabilem ad effectum manutentionis vel reintegrationis: *capitulum de elect. dummodò prætenderet beneficium esse perpetuum, & de eo sumum daret. Post. de manent. observat. 52. num. 24.*

Possunt tamen ista officia manualia & amovibilia concedi ad vitam deputati, accedente consensu capituli, & autoritate Superiorum: *Rebuff. consil. 110. num. 8.* ubi dicit, quod si Vicarius de consensu Episcopi fuerit deputatus ad vitam, & ista deputatione fuerit autoritate sedis Apostolicæ confirmata, non poterit deinde ab Episcopo revocari. Sicut in simili, valet conductio decimarum facta ad vitam conductoris: ut dicit *Monet. de decim. cap. 5. n. 65.*

Sed ex unica concessione non colligitur mutatio status, nec propterea cogendum est capitulum post mortem secundarij, seu adiutoris, aut vicarii illius, alium perpetuum nominare, seu constituere: cum constet de mente concedentium, qui noluerunt sibi in futurum præjudicare. *Nicol. Garc. de benefic. d. part. 1. cap. 2. num. 114.* quia ultimus status in beneficalibus attenditur in dubio, secus quando constat clarè de intentione illius, qui noluit sibi in futurum præjudicare. *Garc. d. num. 114.* Adco ut nec in petitorio, nec in possessorio jus quæsitum dicatur, ad effectum inducendi perpetuitatem. *Rota apud Garc. loc. citat. num. 94.* ubi dicitur, hoc multo magis procedere, quando in tali concessione ad vitam facta, fuit expressa protestatio præservatum iurium concedentis. Et *part. 1. c. 2. num. 16.* ubi dicitur non attendi ultimum statum, si non collatur de erectione vicariæ perpetuæ. Et ex his fuit conclusum, illum qui vicariam istam amovibilem cum beneficio perpetuum impetraverat, non esse in impetratione fundatum, & illa vicaria semper amovibilis remansit.



CAPUT LVII.

De interpretatione ordinationis Regiæ, quæ cavetur devolutarios omnes tenere cave re idoneæ, antequam in iudicio recipiantur.

Utrum cautio hæc post litem contestatam peti possit. Utrum parte non petente. Quis sit effectus denegationis audientie. Utrum danda sit cautio, quamvis ante annum possessor impeditus fuerit. Et utrum Graduarii, Nominati, vel Indultarii ad hanc cautionem adstringi possint.

SUMMARIUM.

- 1 Devolutarii omnes in Gallia, antequam in iudicio recipiantur, cavere idoneè tenentur.
- 2 Devolutariis, si non eligant domicilium, & idoneè caveant, denegatur audientia.
- 3 Audientia denegata, si procedatur ad ulteriora, processus erit nullus.
- 4 Cui audientia denegatur, utrum denegetur appellationis remedium. Remissivè.
- 5 Devolutarius ita demum cavere tenetur, si ab eo cautio petatur.
- 6 Quando quis ex statuto cavere tenetur, intelligitur, dummodo pars id petat.
- 7 Cautio ante litem contestatam à devolutario peti debet, alias remissa censetur.
- 8 Dicitur, Avant que d'estre recu, ordinem substantialem denotat.
- 9 Cautioem etiam post litem contestatam peti posse iudicatum fuit.
- 10 Praxis tamen contrarium observat, ut omnino ante litem contestatam petenda sit.
- 11 Cautio, utrum danda in favorem possessoris non annalis, in Gallia, per devolutarium. Quod sic. n. 12.
- 12 Graduarii, Nominati, & Indultarii vigore suæ nominationis, gradus, vel indultui impetrantes, cavere non tenentur.
- 13 Ius conferendi data negligentia collatoris ordinarii, devolvitur ad alios collatores, ut ibi exponitur.
- 14 Si collator ordinarius infra sex menses à die requisitionis non providerit. Graduato, aut Nominato, locus est devolutioni.
- 15 Devolutio non fit omisso medio, excepto Summo Pontifice, vel Legato.
- 16 De collatione iure devoluti facta. Remissivè.
- 17 Graduatus si alio iure impetret quam in vim gradus, tenetur cavere.
- 18 Impetrans Graduatus, debet esse talis tempore impetrationis.
- 19 Tempus possessionis resignantis in anno non computatur.
- 20 Successor quoad tempus possessionis non iuratur possessione auctoris.

Iure Gallico statutum est, beneficia viventium certo modo vacantia impetrantes, quos devolutarios vocant, cuiuscumque qualitatibus & conditionibus existant, & de quibuscumque beneficiis agatur, antequam audiantur, & recipiantur in iudicio, teneri domicilium eligere, & cavere in favorem possidentium beneficia in Gallia sita, datis idoneis fideiussoribus de iudicatum solvendo, secundum formam juris, & alias prout in Regia ordinatione Blesensi, anno 1580. edita, art. 46. continetur: & in aliis insertis in Codic. Henrici IV. & en la Conférence des Ordonnances, lib. 1. tit. 3. art. 45. & alibi passim. Circa cuius ordinationis interpretationem, & praxim, sequentia notanda sunt.

Tom. I. Pars I.

Primo devolutario cautionem idoneam non tantum, audientiam denegari: ut colligitur ex illius verbis Regiæ ordinationis, *avant que d'estre recu aux actions qu'ils voudront poursuivre*: & ita tenet Louet in sua recollect. arrestor. lit. D. n. 18. in principio. Et per consequens si ad ulteriora procederetur in causa, nulla data cautione, processus esset nullus. Peregr. consil. 87. num. 4. volum. 1. & est communis opinio, teste Imola & Alexand. in l. 1. §. sub lata, ff. ad Trebell. Vant. de nullitate ex defectu mandati, num. 52. & 53. ubi dicit processum agitatum cum eo, cui à lege viva, vel mortua denegatur audientia, esse ipso iure nullum. Francisc. Salgad. de Regia protest. part. 2. cap. 8. num. 4. ubi etiam fuse exponit quando denegetur appellatio illi, cui denegatur audientia.

Secundo notandum est, ea quæ mox de devolutario ante datam cautionem non admittendo ad iudicium dicta sunt, intelligenda esse, dummodo reus conventus cautionem sibi præstari postulet; eo enim non opponente, iudicium subsistit: ita DD. omnes Galli ordinationem declarant, & inter ceteros Mornac. ad l. furti 6. ff. de his qui notant. infam. his verbis: *cavere enim datis fideiussoribus tunc tantum necesse est, cum ab adversario petitur*. Theven. ad ordinar. Reg. lib. 1. de l'estat Ecclesiastique, tit. 22. art. 1. in verb. *Avant que d'estre recu*.

Et generale est, ut quando statutum aut constitutio dicit non aliter valere actum, quam si prius cautio vel fideiussio præstetur; non tamen ob defectum cautionis præstandæ is vitietur, aut nullus reddatur, si à parte fideiussio vel cautio petita non fuerit: l. petro 69. §. fratre, & ibi Castren. num. 3. ff. de legat. 2. Minling. centur. 1. observat. 6. Gaill. lib. 1. observ. 124. in fin. Carpan. ad statum. Mediolan. part. 1. cap. 44. num. 12. & 13. & cap. 131. num. 533. & 534. & cap. 64. num. 4.

Tertio, utrum cautio ista præstanda sit ante litem contestatam, uti exceptionis dilatorie vim obtinens; an verò etiam post litem contestatam, & processu ad iudicandum instructo, anceps est quæstio. Nam quod ante litem contestatam sit petenda, & facta contestatione, remissa censetur, videntur ostendere verba ordinationis: *avant*, id est priusquam recipiatur, in iudicio. Quæ verba ordinem inducunt; cuius perversio actum fieri impedit. Abb. in cap. literis, in 5. notab. de rescriptis. spoliar. Ergo ante litem contestatam petenda est, nec aliter cautionis admittenda petitio, quam servando ad unguem ordinem à Regia constitutione definitum. Atque ita fuit iudicatum apud Louet d. liter. D. n. 8.

Contrarium tamen iudicatum fuit anno 1598. die 23. Aprilis, imò nullum hæcenus iure suo cecidisse, testatur Mornac. ad d. l. furti, ff. de his qui notant. infam.) vel quia non cavisset, vel quia contestatione facta, omnes formulas non implevisset, quæ ad instruendum intra data ab edicto tempora præscriptæ sunt. Sed in praxi prior opinio servatur, ut cautio ante litem contestatam petenda sit, teste Theveneau d. tit. 22. art. 1.

Quarto videtur dicendum, illi non esse imponendum cautionis onus, qui beneficium adversus eum impetraverit, qui nondum per annum & diem possederat: ut colligitur ex verbis ordinationis, *Qui auront obtenu leurs devoluz sur les paisibles possesseurs par an & jour*. Licet verba illa ordinationis post illius editionem à compilatore addita fuisset, & ex regula 35. de ann. poss. desumpta fuisset dicat Theveneau: Et quamvis alius effectus consideretur in regula, alius in constitutione Regiæ, semper tamen idem sit finis: ut scilicet implebitur

lites exquirentium motus; & odiosa, beneficia aliena aucupantium desideria reprimantur.

Verum licet regula de trienniali in suo casu observari debeat, & observetur in Gallia: tamen cautio à devoluntario exigere potest juxta ordinationem, sive impetratio fiat adversus eum qui per annum, sive qui minori tempore beneficium impetratum possidet, prout dicto arresto anni 1616. decilum fuisse testatur Mornac. in d. l. furti, circa finem, sequitur Brodeau ad Louet lettre D. n. 18. Atque ita judicatum ex sententia Theven. loco citato.

Quintò, à cautionis necessitate eximuntur Graduat, Nominati, Indultarii, & alii impetrantes virtute suorum graduum, nominationum, vel indultorum, ob reculationem collatorum ordinariorum, vel propter collationem factam personis non graduatis, nominatis, aut qualificatis: quia tunc jus conferendi devolvitur ad superiorem, juxta ea quae fuse explicat Rebuff. in Concord. tit. de collationib. §. si quis verò, in verb. dispositiones, & in verb. devolvantur, versic. & hoc jus devolvitur, & passim in toto

illo §. ¶ Ut in simili, si jus conferendi pertineat ad capitulum, devolvitur ad Episcopum, datà negligentia capituli intra sex menses non conferentis: & si Episcopus habeat jus conferendi, facultas post sex menses devolvitur ad capitulum; si ad Episcopum simul & capitulum, devolvitur ad Metropolitani: ex cap. 2. de concess. prebend. ¶ Et per illum textum dicit Rebuff. consil. 28. num. 9. Quod si post

sex menses impetratio fiat coram Episcopo collatore ordinario à die requisitionis computandos, non valebit collatio: quia jus conferendi post sex menses pertinebit ad Archiepiscopum, juxta d. cap. 2. de concess. prebend. ¶ hoc tamen non impedit, quin omisso

medio recurri possit ad Papam, vel Legatum, quibus competit jus conventionis. Rebuff. d. consil. 28. n. 1. 2. & 3. in aliis collatoribus gradatim, & cum ordine procedendum est: ut ibidem n. 2.

De eadem collatione jure devoluti facta (quia est extra materiam hujus capituli) multa paucis dicit Anton. Fab. in Cod. tit. de Episcop. & cler. definit. 17.

Redeundo igitur ad materiam, Dico quod si graduatus aut qualificatus impetret in vim gradus & qualitatis jure devoluto, non debet onere cautionis gravari: ¶ si verò alio jure impetret, adstringendus erit ad cautionem, sicut & ceteri: ut colligitur ex verbis modificationis prædictæ ordinationis; quam refert Papon. lib. 3. tit. 7. arrest. 3. & in Codice Henrici IV. lib. 1. tit. 23. art. 4. in illis verbis: *Impetrans des devolus par vertu de leurs degrez, nominations, & indults, au refus des Prelats ou Collateurs ordinaires.* Et colligitur ex iis quæ habentur in art. 1. apud Charond. d. tit. 23. circa finem annotationis. Quia (inquit) qui vigore gradus, aut nominationis, vel indulti impetrant, censentur id facere in vim illius juris: ideo si alio jure impetrent, tenentur sine dubio ad cautionem: quia id faciunt tanquam quilibet extantibus.

Et propterea dum casus occurrit, Consului aliàs anno 1614. ut is qui beneficium impetraverat, Doctoratus, seu gradus, inutilem pro illa vice expensam evitaret; duplici quidem ratione motus. Primò, quia impetratio non fuerat facta jure devoluto, juxta formam d. cap. 2. de concess. prebend. sed propter incapacitatem possessoris, & non in vim gradus, vel nominationis, aut indulti: unde non poterat evitari præstatio cautionis. Secundò, quia adeptio gradus, qui subsequeretur impetrationem, nihil juvaret.

¶ Quia qui impetrat beneficium tanquam Graduat, vel Nominatus, debet esse talis tempore impe-

trationis, nec suffragatur qualitas postea superveniens: Rebuff. in concord. tit. de collat. §. statimur. 2. in verb. modo premisso qualificatis, versic. secundo requiritur.

Sextò, si alicui placeret opinio, quod impetrans adversus eum qui minori unius anni tempore possidet, non teneatur ad præstationem cautionis: pro qua (ut dictum est) aliqua suprema Curiam arresta lata fuerunt: notandum erit tempus possessionis resignantis non esse computandum, sed solum tempus quo resignatarius possedit. Unde quando resignans possederit per annum, etiam si adversus resignantem devolutum obtentum fuerit, & devolutarius possessionem acceperit, ante resignatarii audietur impetrans, & dabitur illi recedentia, seu manducatio, factà fide de incapacitate resignantis, etiam nullà datà cautione: prout judicatum fuisse mente Julii anni 1598. testatur Nicol. Freror in la Conférence des Ordonnances, lib. 1. tit. 3. §. 45. num. 33. circa finem. ¶ Cum de jure successor non possit se prævalere tempore sui prædecessoris, ut dicatur per tempus à lege requisitum possedisse. Rebuff. in concord. tit. de mandat. Apostolic. §. declarantes, in verb. successores, versic. & hic annus computandus est. Ludov. Gomet. super regul. de trienniali, quest. 13. quia (ut jam dictum est) modificatio illa Regiæ ordinationis facta fuit ad instar regulæ de annali, quæ est: inter regulas Cancellariæ in favorem possessionis, & odium illius qui intra annum negligens fuit in impetrando beneficium vacans. Unde nulla potest impetranti imputari negligentia, si adversus simoniacum resignantem, qui per triennium, & amplius, beneficium possederat, brevi tempore post commissum simoniam impetravit; cum antea impetrare non posset. Faciunt tradita per Rebuff. ad d. regul. 35. Cancellariæ, in verb. immediate præcedentem, & ita tenet Bouchel in summa benefic. in verb. devolutaires, in 2. versic. Caution doit estre baillée.

Cætera, quæ ad dictæ ordinationis explicationem pertinent, videri poterunt apud DD. superius citatos, & Tournet in arrestis beneficial. lura D. num. 25. & seq.

Sed hodie devolutarii in Gallia tenentur possessionem capere intra annum, & postea licet instigare infra sex menses, ex declaratione facta anno 1638. art. 15.

CAPUT LVIII.

De congrua portione Vicario assignanda, quæ in ea computentur, & quana esse debeat. Vtrum in illius computatione debeat haberi ratio incertarum obventionum, & utrum acceptans portionem annuam, sibi debeat imputare. Quando, & quomodo quis adversus talem acceptationem in integrum restituendus sit.

SUMMARIUM.

- 1 Curam animarum exercenti congrua portio ecclesiasticis assignanda est, ex qua commode vivere possit.
- 2 In computatione congruæ portionis, non est habenda ratio emolumentorum quæ extra Ecclesiam percipiuntur.

- 3 Non est etiam habenda ratio obventionum incertarum.
- 4 In contrarium videtur esse Bulla Pii V. qua mandat omnia, etiam incerta emolumenta imputari in congruam.
- 5 In quibus casibus incerta computentur in congruam.
- 6 Imputandum est illi, qui nimis tenuè beneficium accepit.
- 7 Si congrua portio sit ita tenuis, ut ex ea curam exercens vivere non possit, non nocet illi acceptatio tenuis illius portiones, cum agatur de præjudicio totius ordinis clericalis.
- 8 Sed hæc insufficientia probanda est per allegationem.
- 9 In taxatione congrua portiones, multum deferendum est iudicio Episcopi.
- 10 In congruis portionibus assignandis presumitur pro decreto Episcopi.
- 11 Congruæ portiones taxatio remittitur arbitrio Episcopi.
- 12 Ex Bulla Pii V. congrua portio non debet esse minor quinquaginta, nec major centum scutis.
- 13 Quandoque ex loci, temporis, fructuum, & qualitatibus personarum circumstantiis, congrua centum scuta excedere potest.
- 14 In assignatione sententia congrua portiones, attendi debet consuetudo regionis.
- 15 Debet etiam haberi ratio onerum, veluti si adhibendi sint plures adjuvatores, propter magnum numerum animarum: quo casu congrua excedere potest centum scuta.
- 16 Populus non tenetur ad præstationem congruæ vicario, nisi in casibus in quibus nullas, vel itaennes solvit decimas, ut ad sustentationem Rectoris non sufficiant.

Petente vicario adversus capitulum congruam portionem, eo quod sex tantum tritici salmatas & undecim scuta in pecunia singulis annis perciperet, quam minus sufficientem esse asserbat: Episcopus per modum provisionis decrevit, capitulum teneri in futurum singulis annis decem salmatas illi perolvere, & octo decim scuta in pecunia numerata: cui decreto acquievit, & in illius executionem per aliquod tempus solutionem suæ congruæ recepit. Postea vero videns maximum laborem, & expensam in illius curæ exercitio requisitam, ob magnum populi numerum aliasque circumstantias: Quæsit utrum fundatus esset in petitione majoris, & magis congruæ portiones.

- 1 Dixi nullum esse dubium, quin Parocho curam animarum exercenti, & sacramenta administranti congrua portio debeatur: cap. extirpanda, §. qui vero, ubi Gloss. & DD. de præbend. Et quod Episcopus, aut alius decimas percipiens, ex illis teneatur congruam portionem præstare: cap. 1. decima sexta, quæst. 7. Abb. in cap. cum contingat, num. 7. exir. de decimis. Quod verum est, nisi addit conventio, aut transactio in contrarium: debetque talis portio esse sufficiens ut Parochus commode possit sustentari: Gloss. in cap. unic. in verb. absque penuria, de statu reg. lib. 6. ¶ Neque habenda est ratio emolumentorum, quæ curatus extra Ecclesiam percipere potest: quia ex eo altari cui servit, etiam vivere debet, cap. cum secundum, de præbend. & cap. ex his, 12. quæst. 2.
- 2 ¶ Nec etiam haberi debet ratio oblationum, vel aliarum obventionum incertarum, quæque ad certam summam redigi non possunt: quia venter non debet

Tom. I. Pars I.

pendere ab incerto eventu. Rebuff. de congrua, n. 86. Mantie. decis. 269. n. 6. Rot. decis. 5. n. 3. part. 2. divers. & decis. 449. n. 6. part. 2. recent. & decis. 420. sub num. 2. part. 1. recent.

Quamquam in contrarium videatur facere Bulla Pii V. ut notavit Barbof. de jur. Eccles. univers. lib. 3. c. 6. n. 44. in illis verbis: Computatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & aliis obventionibus communiter percipi solitis. Maslobr. in praxi concurs. ad parochia. requisit. 1. dnb. 23. num. 10. & consuluit Gutier. consil. 8. per tot. defumens fundamentum ex verbis dictæ Bullæ, quæ mandat omnia emolumenta, & obventiones etiam incertas in computanda congrua portione numerandas esse.

In hac contrarietate adhibenda est illa distinctio, quod emolumenta incerta duplicis sunt generis. Alia enim sunt quæ ad quandam certitudinem reduci possunt, ut sunt decimæ frumenti, vini, aliique fructus, emolumenta & obventiones, quæ penes Parochum sunt incertæ, quoad quantitatem: nam aliquando sunt majores, aliquando vero sunt minores, juxta abundantiam, vel penuriam fructuum quæ ex prædiis percipiuntur. Alia vero sunt emolumenta, & obventiones quæ percipiuntur ex labore & officio Parochi, veluti elemosinæ altaris, funeralium, & similia. De emolumentis primi generis, Bulla intelligenda est, ut ea computentur in congruam: sed emolumenta secundi generis nullo modo computanda esse decisum fuit in Rot. decis. 230. num. 3. & 4. part. 6. recent. & ita etiam distinguit Barbof. d. cap. 3. num. 44.

At in casu proposito, dictus Parochus non erat fundatus in petitione augmenti congruæ portiones: sibi enim imputari debet, quod curam sub tali congrua portione accepit, & deinde illius augmentum obtinuerit, cui acquievit: portionem suam per aliquot annos juxta decretum Episcopi recipiendo: unde nunc non potest petere ut iterum augeatur: ¶ sed ipsi imputandum quod accepit beneficium nimis tenuè. Gloss. in cap. quanto, in verb. indulgemus, de censib. & ita sæpius determinavit Rot. & nominatim decis. 239. n. 1. part. 2. recent.

Verum quidem est, quod si congrua sit ita tenuis, ut curam animarum exercens non possit vivere, nec onera Ecclesiæ sustinere: tali casu, saltem per viam restitutionis in integrum, succurritur illi adversus assignationem congruæ: nec dicitur isto casu sibi præjudicasse per assignationem, & acceptationem tenuis illius præstationis: cum non agatur solum de præjudicio suæ personæ, verum etiam de præjudicio Ecclesiæ, & totius ordinis clericalis: ut per Rot. benè declarantem decis. 449. n. 5. part. 2. recent. addent. ad Ludovis. decis. 439. n. 8.

Difficilem autem existimavit probationem dictarum circumstantiarum, scilicet quod Parochus commode ex illa assignata portione vivere non possit, ¶ quod tamen omnino erat probandum, ut jam diximus, & tenet Rota decis. 230. n. 7. part. 6. recent. duplici quidem ratione.

1. Primò, quia contra Parochum adest iudicium Episcopi, ¶ cui in hac materia plurimum deferendum est: cum jura conscientias Ordinariorum oneret hac in re: Clement. 1. de jure patroni. ¶ Et ideo in congruis assignandis, præsumitur pro decreto, seu sententia Ordinarii, nisi constet de evidenti injustitia, & iniquitate illius. Seraph. decis. 173. n. 1. & 2. ¶ & 12. portio congrua remittitur de jure arbitrio Ordinarii, Seraph. decis. 550. n. 1.

Secundò quia dicta congrua portio videtur sufficiens, cum Bulla Pii V. vult illam non esse minorem

H 3 rem

rem 50. nec majorem 100. scutis : ut etiam observavit Seraph. *decif. 93. num. 6.* Ista autem taxatio grani, ad quatuor scuta pro qualibet salnata, ascendit ad sexaginta circiter aureos, unde die 13. Aprilis 1624. Consului dicto Parocho, ut à sua præensione destineret, prout in effectu deficit.

- 13 Est tamen advertendum circa præmissa, quod licet ex bulla Pii V. congrua non debeat excedere summam centum scutorum : tamen aliquando Rota Romana majoris quantitatis assignationem factam approbavit ; ea ratione, quia in ejus assignatione debet considerari locus, quantitas fructuum, & onerum ; consuetudo regionis, qualitas personæ, & similia : unde non mirum, si attentis his circumstantiis major quantitas quandoque assignetur : ut per Rot. *decif. 220. num. 11. part. 6. recent.* ex traditis per Rebuff. *in tract. de portion. congr. quest. 9. §.* Maltum etiam in hac materia attendi debet consuetudo regionis, quia in uno loco carius vivitur, quam in alio : ut dicit Rebuff. *dict. quest. 6. & admonet Rota decif. 595. n. 6. part. 4. recent.*

- 15 Considerandum quoque est, utrum adsit ingens animarum numerus, pro quarum cura necessarij sint plures coadjutores, & aliæ expensæ magnæ faciendæ. Item si agatur de persona multum qualificata, cui uberiores expensæ debentur, ut judicavit Rot. *decif. 437. n. 5. part. 3. recent.* ubi approbata fuit congrua 450. ducatorum, propter magnum numerum animarum, ratione cujus necessarij erant quatuor coadjutores, & propter alias circumstantias.

Istam autem portionem regulariter solvendam, & petendam esse ab eo qui decimas percipit, supra n. 1. diximus ex traditis per Rotam *decif. 239. n. 3. part. 2. recent.* Unde si populus ad ejus solutionem non tenetur, nisi in casibus in quibus nullas solvit decimas,

- 16 vel ita exiguas, ut ad Rectoris sustentationem non sufficiant, Rot. *decif. 437. n. 4. in fin. part. 3. recent. & decif. 420. n. 8. part. 1. recent.*



CAPUT LIX.

De Appellatione interposita in examine ad parochialem inter concurrentes facto : & utrum Episcopus minus idoneum, omisso magis idoneo, in concursu eligere possit. Quæ requirantur ut peti possit novus concursus. Quæ circumstantiæ considerandæ sint in examine ad parochiales per concursum. Et quæ sint necessaria, ut quis dicatur intrusus.

SUMMARIUM.

- 1 In concursu ad parochiales non licet appellare à non publicatione votorum, quæ per examinatores data sunt.
- 2 A votis examinatorum in concursu ad parochiales, non datur appellatio suspensiva, neque devolutiva.
- 3 A decretis interlocutoriis non datur tacita appellatio.
- 4 Episcopus, inter idoneos in examine ad parochiales concurrentes, potest uni ex illis gratificari.
- 5 Episcopus potest eligere idoneum, omisso magis idoneo in concursu.

- 6 Novus concursus ad parochiales nunquam conceditur, nisi docto de dolo & irrationabili iudicio Episcopi.

- 7 Qui caret beneficio, preferendus est ei, qui jam est provisorius, ceteris paribus : & n. 12.

- 8 Conjectura referuntur, ex quibus provisorius habere presumitur animum resignandi.

- 9 Qui habet animum resignandi, vel dimittendi beneficium, non debet ad concursum admitti.

- 10 In dubio presumitur pro iudicio Ordinarii, nisi de dolo & irrationabilitate constet.

- 11 In concursu debet haberi ratio plurimum circumstantiarum.

- 12 Qui juxta munus, cui præficitur, aptior est, curis est preferendus.

- 13 Intrusus dici non potest, qui habet titulum canonatum.

- 14 Intrusionis poenas non incurrit, qui nullos fructus percipit.

- 15 Rehabilitatio cum nova gratia, purgat vitium intrusionis.

Appellatum fuerat à iudicio Episcopi, quo in concursu parochialis quendam alteri concurrenti, prævio examine, juxta sacri Concilii Tridentini formam facto, prætulera. Primum quidem ex eo quia appellans petierat vota examinatorum aperiri, & illorum copiam sibi tradi, ut ad superiores recensum habere posset : quod tamen illi fuerat denegatum. Secundò ab ipsa relatione examinatorum, & ab irrationabili Episcopi iudicio, super quibus in legatione per viam appellationis disputatum fuit.

Pro eo, qui ab Episcopo nominatus fuerat, Dni appellacionem prædictam subsistere non posse, cum præcipuum illius fundamentum fuerit ex eo, quod denegata sibi fuit publicatio votorum : quia scriptis declaratum fuit per Sacram Congregationem, examinatorum vota quidem, inter ipsos palam data esse, dum super idoneitate concurrentium inter se conferunt : sed non teneri vota in scriptis publicare, imò sufficere quod apud acta testentur se sepe tale idoneum ex pluralitate votorum : ut nota Barbos. ad Concil. Trident. sess. 34. c. 18. n. 120. Nic. Garc. de benef. part. 9. cap. 2. n. 107.

Similiter non datur appellatio suspensiva, neque devolutiva à votis examinatorum, teste Garc. *dict. part. 9. cap. 2. num. 241. & 242.* Intelligendo tamen ut hoc procedat solum in casu proposito, nempe dum agitur de beneficiis curatis, de quibus loquitur Concilium *dict. cap. 18.* scilicet in beneficiis simplicibus, in quibus licet præsentati, seu electi, vel nominati à personis Ecclesiasticis non debeant institui, nisi prius fuerint ab Ordinariis nominati, & non possit aliquis sub prætextu appellationis evadere, tamen à relatione & reprobatione examinatorum datur appellatio suspensiva, & devolutiva, quando agitur de beneficiis simplicibus, ut dicit Garc. *dict. cap. 2. num. 244.*

Et licet appellans prætenderet appellationem suam extendendam esse ad gravamen per eum præsentatum, & irrationabilem electionem sui adversarii, tamen ejus prætensio non erat fundata. Quia prædicta tanquam habentia naturam interlocutorie, requirunt expressam appellationem, quæ hic non interposita, nisi à reculatione publicationis votorum. Rot. *decif. 591. n. 3. part. 1. recent.*

Et quamvis constaret appellationem prædictam ab electione, & nominatione Episcopi fuisse interpositam : non tamen ideo fundata esset, cum Episcopus

in concursu plurium, qui sunt idonei, possit gratificari uni, omittis aliis idoneis: nec in tali casu deur gravamen considerabile, in quo fundari possit appellatio. Rot. d. decis. 591. n. 5. part. 1. recent. ubi dicitur ita fuisse iudicatum in una Ravennatenli coram Card. Arigonio, quæ inferitur apud Garc. de benefic. d. part. 9. cap. 2. num. 250. ¶ Imò ex mente Sacre Congregationis relata apud Garc. d. d. cap. 2. n. 109. Episcopus non tenetur sequi pluralitatem votorum, & sufficit quod eligatur idoneus, omisso magis idoneo: quia alias omnes electiones litibus, & controversiis essent suppositæ: ut fuit dictum apud Ludov. d. decis. 11. num. 8. quanquam in parochialibus verius sit, non solum in foro interiori, sed etiam in foro exteriori eligendum esse magis dignum; alias electionem nullam esse, ut notavit addit. ad Ludov. d. d. decis. 11. in littera E, in prima, & secunda conclusionem.

6 Nonquam tamen decerni debet novus concursus, nisi appellans doceat de dolo & irrationabili iudicio Episcopi, seu ejus Vicarij: alias sequeretur quod semper posset appellari ab electione Episcopi per concursum. Rot. d. decis. 223. num. 6. post consilia Farinacij, & in d. d. decis. 11. apud Ludov. num. 1. & in decis. 521. num. 1. ubi dicitur iudicium Ordinarij & examinatorum, in concursu ad beneficium in favorem alicujus, non posse revocari in secunda instantia, nisi appareat illud fuisse irrationabile, dolum, & carnalitati, aut humane passionis affectu prolatum. Ricc. in prax. rerum fori Ecclesiast. decis. 426. num. 2. ubi dicit quod de dolo & irrationabilitate Episcopi evidenter constare debet, cum Bulla Pij V. conditionaliter loquatur; & ibi nonnullas doli, & irrationabilitatis conjecturas affert: veluti si familiarem & consanguineum suum eligat, si Doctorem, & unum ex compatriotis reiciat, & similia: quamvis ob solam Doctoris qualitatem, admissio illius, qui Doctoratus gradum non habet, non dicatur irrationabilis: ut declaravit Rot. d. decis. 551. num. 4. part. 3. recent. cum multæ aliæ qualitates considerari debeant, ut n. ox ostendimus. Et quod de irrationabili iudicio, & dolo Episcopi liquide constare debeat, docet etiam Marefcot. lib. 1. variar. resol. cap. 52. n. 24.

7 Et tamen tantum abest, ut de irrationabili iudicio Episcopi constare posset, quin potius multa concurrerent: ad favorem provisi, qui nullum aliud habebat beneficium; cum tamen exclusus esset provisor de sufficienti redditu, tam ex beneficio, quam ex pensione; cum de jure is qui beneficio caret, præferendus sit ei qui aliud obtinet: cap. is cui, de præbend. in 6. & habetur in d. decis. 223. num. 2. post consilia Farinacij.

8 Rursum multæ aderant conjecturæ ad præsumendum, quod præfatus appellans habebat intentionem dimittendi illud beneficium suo nepoti, quia habebat beneficium duplo pinguius, quod per viginti annos possederat: aderant illius epistolæ, & confessiones nepotis, qui etiam constitutus fuerat procurator à patre ad litem hanc prosequendam; & ipse nepos declaraverat se de propriis pecuniis expensas litis soluisse: unde nullo modo fundata erat intentio dicti appellantis. ¶ Cum certum sit, ad concursum non admitti eum, qui habet intentionem resignandi: per text. in cap. omissa, §. ceterum, de elect. lib. 6. Ugo. lin. de offi. & potest. Episcop. part. 2. cap. 50. §. 6. num. 5. ubi addit, quod Romæ jurare cogitur concurrens, se non habere tunc animum renunciandi: & in seipso hoc ita observatum fuisse testatur. Præterea multæ aliæ haberi poterant considerationes per dominum Vicarium Episcopi, & examinatores synodales: ut quod rejectus, esset necessarius ad

exercitium curæ animarum in alio prioratu, quem continebat: Quod senilis ejus ætas non adeo apta erat ad beneficium, de quo contendeatur, cujus Ecclesia parochialis sita erat extra oppidum, intermedio existente flumine, quod hyeme, & æstate pertransire debet Parochus. ¶ Denique pro iudicio Episcopi, vel Vicarij in hac materia præsumendum est, nisi de dolo & irrationabilitate illius constet: cap. in presentia, de renunciat. Rot. d. decis. 223. num. 1. & alibi passim.

Neque obstat dixi quandam declarationem examinatorum synodaliū factam in contrarium. Quia ipsi non retractant votum suum, sed dixerunt se in eo non habuisse rationem ætatis & doctrinæ, dum declarant quis esset magis idoneus; sed ex eo motos fuisse, quia provisor nullum aliud habebat beneficium; rejectus verò aliud satis bonum obtinebat, in quo necessarius erat pro salute animarum: quod nocere non potest electo. ¶ Quia ut jam diximus, non solius doctrinæ & ætatis habenda est ratio in concursu, sed etiam circumstantiarum. Gonzal. ad regul. 8. gloss. 4. num. 113. & seq. Marefcot. lib. 1. variar. resol. cap. 52. numero 25. 26. & 27. Rot. in Faventina Parochialis, decis. 521. 551. & 563. part. 3. recent. ¶ Et in specie, quod præferri debeat destitutus beneficio, beneficium habenti, tenet Rota d. d. decis. 223. num. 2. post consilia Farinacij, & qui juxta munus & rem cui præfatur aptior est. Marefcot. d. d. c. 52. num. 28.

Non obstat etiam quod de intrusione electi opponebatur, ¶ Primò, quia non poterat dici intrusus, cum haberet titulum ab Illustriss. Domino Vicelegato, saltem coloratum; qui præbet excusationem. Rota decis. 741. num. 8. part. 2. recent.

Item nullos fructus perceperat; cum tamen ad hoc ut quis dicatur intrusus, oportet ut fructus perceperit. Putius decis. 45. lib. 3. Rot. decis. 531. numero 2. in fin. part. 2. recent.

Denique in omnem eventum Responsum fuit, ipsum fuisse rehabilitatum, & novam Gratiā & provisionem obtinuisse; quod sufficit. Garc. de benefic. part. 11. cap. 10. num. 225. maxime autem ante fructuum perceptionem. Idem num. 235. & in terminis Paris. de resignat. lib. 8. quest. 9. num. 90.

Re mature discussa post longas altercationes, & varias Sacre Congregationis declarationes, Rota iudicavit secundum hæc scripta in favorem R. D. Horatii Laurentij, super prioratu loci de Rocabeliera, in Nicinesi Parochialis, 13. Martij 1628. quæ decisio inferitur apud Burat. decis. 137. confirmata part. 5. recent. decis. 260. & 44.



CAPUT LX.

Monasterium ex quibus probetur esse exemptum ab omnimoda Episcopi jurisdictione, & immediatè subjectum sedi Apostolicæ. Et quomodo possit prætere jurisdictionem quasi Episcopalem, in omnibus causis, tam matrimonialibus, quam criminalibus. Et utrum huic jurisdictioni fiat præjudicium per actus contrarios, factos à Religiosis contra formam privilegiorum Apostolicorum.

SUMMARIUM.

- 1 Exemptio realis monasterij à jurisdictione Episcopi, comprehendit personas, & bona.
- 2 Per exemptionem censetur derogatum omnibus juribus Episcopi, si ampla fuerit.
- 3 Per quas clausulas concessa censetur monasterio jurisdictio quasi Episcopalis.
- 4 Per exemptionem amplissimis verbis conceptam, censetur creatum novum, & separatum territorium à reliqua diocesi.
- 5 Prior & conventus habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, vocari possunt Dioecesi illius territorij à diocesi Episcopi separati.
- 6 Territoriorum separatio probatur ex separato exercitio jurisdictionis in certo loco, independenter ab Episcopo.
- 7 Exemptio à jurisdictione Episcopali in certo territorio potest acquiri per immemorabilem prescriptionem.
- 8 Regulares possunt exemptionem ab Episcopali jurisdictione acquirere, prescriptione immemorabili.
- 9 Quamvis cognitio causarum matrimonialium, & criminalium spectet de jure, & ex Concilio Tridentino ad Episcopum: tamen potest adversus eum jus de eis cognoscendis acquiri prescriptione immemorabili, quam Concilium tollere non intendit.
- 10 Cessante dispositione Concilij, sufficeret prescriptio quadragenaria ad acquirendam exemptionem adversus Episcopum, & jurisdictionem circa causas spirituales, si cum ea adesset titulus.
- 11 Quando agitur de observantia interpretativa, non est necesse ut probentur omnia ad prescriptionem requisita: sed sufficit solum observantiam probare.
- 12 Acquiescentia Episcoporum, imò sola suspicio se posse repelli, tribuit quasi possessionem monasterio jurisdictionem quasi Episcopalem exercenti.
- 13 Scientia possessionis adversarii presumitur ex longi temporis possessione, & ex actuum multiplicitate.
- 14 Jurisdictio, & quavis alia possessio per prescriptionem acquisita, censetur acquisita privative, & non cumulative.
- 15 Religiosi exempti à jurisdictione Ordinarij, & sanctæ sedis Apostolicæ immediate subiecti, non possunt per quoscunque actus in prejudicium sedis Apostolicæ prejudicare suæ exemptioni; & se supponere jurisdictioni Ordinarij.
- 16 Si Episcopus adversus exemptum prescripserit, illemet qui prescriptionem passus est, potest opponere de jure sedis Apostolicæ adversus Episcopum.
- 17 Episcopus ad locum exemptum, qui aliàs erat de ejus diocesi, accedens, non potest exigere jura honorifica in loco exempto, & habente jurisdictionem quasi Episcopalem, nisi eo modo quo debetur honor & reverentia cuicumque Episcopo extraneo, ratione sui gradus & dignitatis.

IN questione proposita Censui in primis Conventum esse prorsus exemptum ab Episcopali jurisdictione, stantibus Bullis plurium summorum Pontificum, quibus Ecclesia & prioratus, de quo agitur, cum suis pertinentiis, in jus & proprietatem ac protectionem sancti Petri, & sedis Apostolicæ

recipiuntur; & ab omni potestate & dominio, ac jurisdictione omnium Ordinariorum perpetuo ex certa scientia eximuntur, & exempta declarantur: dictusque Conventus ad Ecclesiam Romanam immediate dicitur pertinere. Quæ exemptiones cum sint reales, non solum personas, sed etiam res, & bona ac loca ipsa comprehendunt. Rot. decis. 205. num. 1. part. 6. recent. & apud Tamburin. decis. 55. num. 7. eadem Rota decis. 43. num. 4. d. part. 6. ubi dicitur quod per talem exemptionem censetur derogatum omni juri, Ordinatio competentis: & decis. 156. eadem part. num. 1. ubi alia jura allegantur. Ultra dictam exemptionem: Dixi competere præfato Conventui, seu Priori & religionis illius, vigore dictarum Bullarum Apostolicarum jurisdictionem Episcopalem: cum possint habitatores dicti loci, & exteros illic advenientes cogere ad audienda divina; & ad confitendum, & communicandum tempore opportuno; necnon inobedientes punire in casibus, in quibus veri Dioecesani suos subditos compellere possunt. Item absolvere à excommunicatione, & casibus reservatis, & casus sibi reservatos ornamenta Ecclesiastica, necnon Ecclesiam ipsam & Cimiterium in casum violationis benedicere. Verum quia quæ sunt ordinis non possunt ab Episcopali autoritate separari; concessa fuit dictis religiosi facultas, Episcopos sibi bene visos invitandi, ut omnes sacros ordines in eodem loco quibuscumque personis secularibus, aut religiosis conferre possint, aut si maluerint, ordinandos ad quoscunque voluerint Antistes dimittendi: Christum, & oleum sanctum ab Episcopis sibi benevisis recipiendi: curam animarum exercendi per se, vel presbyteros seculares per Priores institutos; adeoque eo, quod occasione dictæ Curæ rationem reddere teneantur, aut alicui Dioecesano penitus subiecti sint.

Ex quibus omnibus resultat evidens probatio autoritatis quasi Episcopalis: cum tales actus non conveniant nisi habentibus illam potestatem, & jurisdictionem: ut determinavit Rota coram Philippo apud Marchesan. de commiss. tom. 1. in de commiss. appellat. in possessorio & saliano, fol. 50. r.

Neque existimandum est, jurisdictionem dicti Priori & conventui competentem, cumulative concessam esse: quin potius privative, ut probatur ex tenore dictarum Bullarum Apostolicarum, per quas Ecclesia, & locus prædictus omnino potius fuit extra diocesim, & factus veluti territorium separatum, & nova diocesis. Gratian. dist. 5. c. 1. cap. 212. numero 9. & seqq. quia licet locus ille ex natura sua, & originaliter esset de diocesi, tamen per privilegium Apostolicum ab illa liberatus & separatus est: Roland. à Vall. cons. 11. num. 28. volum. 3. & Prior ac religiosi dicti conventus dicuntur Dioecesani illius loci, excommunicati. Felin. in cap. cum olim 18. in princip. in v. p. secundo limita, de prescriptionibus. Et de his patet habet Gratian. d. cap. 212.

Et ex eo quod dicti Prior, & Religiosi omnino exercent jurisdictionem in dicta Ecclesia, & locis illius, aut ab ea dependentibus, eo ipso probatur territoriorum separatio: Rot. decis. 205. v. versic. qua quidem, part. 2. d. v. vers. Balbus de prescript. part. 5. quest. 11. n. 7. & 8. Scraph. decis. 1. num. 4. Tamburin. decis. 69. num. 12. & decis. 101.

Predicta confirmantur, eo quod dicti Prior & Conventus à tempore immemorabili, videntur & non contradicentibus Episcopis, imò ipsi contra-

- 7 scripserunt. † De jure autem, quamvis privilegia Pontificia cessarent, totalis exceptio à jurisdictione Ordinarii cum jurisdictione quasi Episcopali, etiam privative, & status nullius diocesis præscribi potest, *cap. cum persona, §. si autem, de privileg. in 6. Balbus de præscript. part. 5. quæst. 11. num. 4. ubi loquitur etiam de Prælato regulari, Rot. decif. 145. num. 5. part. 2. divers.*
- 9 Quod etiam locum habet ratione jurisdictionis, & cognitionis causarum criminalium, & matrimonialium: quia licet Concilium Tridentinum *sess. 24. cap. 20. §. ad hæc*. Hujusmodi causarum cognitionem soli Episcopo tribuerit; non tamen excludere voluit præscriptiones immemorales, ut sæpius sacra Congregatio declaravit. Rot. apud Postum de *Manuten. decif. 306. num. 3.* & antea coram Aldobrandino, 1. Junij 1565. apud Tambur. *decif. 29. & decif. 43. num. 5. & decif. 44. num. 6.*
- 10 Cum aliis sufficeret quadragenaria cum titulo, ut locus ille censetur effectus proprium territorium dicti Prioris & Conventus; & non dicatur amplius de diocesi antiqua, sed nullius diocesis. Rota apud Tamburin. *de jur. Abbaturum decif. 40. & decif. 48. num. 8. idem Tamburin. in dicto tract. tom. 2. disput. 15. quæst. 9. num. 16. & 17.*
- 11 Sed in casu isto præscriptio immemoralis potius est interpretativa titularum præcedentium, & concessionum ex privilegiis Apostolicis Priori & Conventui factorum, quam novi juris inductiva: quo casu sufficit probare solam observantiam, quamvis non præbentur requisiti ad præscriptionem. Rot. apud Postum *decif. 71. num. 1.* interveniente potissimum scientia, & expresse consensu Episcoporum, † quos sufficiebat acquivisse repulsioni & etæ per Religiosos exemptos, aut aliàs se habuisse pro spoliatis ad effectum acquisitionis, seu potius conservationis juris, & jurisdictionis quasi Episcopalis. Innoc. in *cap. dilectus, num. 3.* & ibi Hostiens. *num. 1. versic. ex prædictis, de capell. Monach.* cum aliis quos citat & sequitur Rot. apud Tamburin. *loc. citat. decif. 53. num. 9. & decif. 63. num. 15.* † Imò scientia Episcoporum, cessantibus etiam prædictis probationibus, præsumeretur ex actu multiplicitate, & temporis diuturnitate: Rota *decif. 685. num. 4. part. 5. recent.* Seraph. *decif. 306. num. 5. & 7.* & apud Postum *decif. 139. num. 7.*
- 14 Imò jurisdictio per præscriptionem acquisita censetur privative, & non cumulative: quod generaliter obtinet in quacunque possessione acquisita per præscriptionem, ut privative quæ sita censetur. Felin. in *cap. pastoralis, num. 5. in 8. limitat. de offic. Ordinari.* Joan. Bapt. Ferrer. *consil. 142. numero 13. Menoch. lib. 2. præsumpt. 18. num. 24.*
- 15 Quæ adeo vera sunt, ut quamvis religiosi dicti conventus aliquos actus fecissent in præjudicium præfate exemptionis; nullum tamen ex eo jus quæsitum fuisset, quia cum conventus sit immediate subiectus Summo Pontifici, non potuit per aliquos actus factos inter Priorem, religiosos, & Episcopum, præjudicium inferre sedi Apostolicæ, seu juribus ipsius. Gloss. in *cap. dilectus, in verb. generaliter, de capell. monach. Seraphin. decif. 1025. num. 23.* † Adeo ut ipse exemptus, contra quem forsitan Episcopus præscripsisset, opponere possit de jure sedis Apostolicæ, & ea ratione Episcopi præscriptionem eludere. Abb. in *cap. ad audientiam, sub num. 12. in versic. in contrarium tamen, de præscriptionib.* quam sequitur ibidem Felin. *sub num. 17. versic. & nota bene.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. quæst. 24. num. 244. & 245.*
- 17 Hinc sequitur, quod Episcopo ad illum locum

accedenti non sunt debita jura honorifica, neque reverentia, quæ ratione jurisdictionis Episcopis exhiberi solent: sed ea duntaxat, quæ cuilibet Episcopo extraneo ratione suæ Episcopalis dignitatis debentur: cum exemptio sit plena, & ejus privilegium emanaverit à summo Pontifice: juxta tradita per Puteum *decif. 114. lib. 3. in correct.* post Felin. in *cap. cum inter, de re judic. Rot. decif. 111. numero 16. part. 5. recent.*

Unde hodie dicti Religiosi, & Conventus manentur in possessione, seu quasi dictæ jurisdictionis privative, in vim dictarum Bullarum, & privilegiorum Apostolicorum: non obstantibus quibuscunque Episcopi reclamationibus.



CAPUT LXI.

An, & quando, & in quibus casibus Episcopus teneatur sibi assumere duos adjunctos ex capitulo, dum procedere vult contra capitulares, vel contra ipsum capitulum in casum delicti. Et quando capitulares dicantur præscriptione acquivisse jus cognoscendi de causis suorum capitularium, privative ad Episcopum. Utrum privatio distributionum adversus negligentes, vel delinquentes, sit actus jurisdictionalis, & utrùm mala fides auctoris noceat successori in beneficio. Denique de scientia, & patientia adversarij in præscriptione in certis casibus non requisita; & de actibus factis post completam præscriptionem.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus de jure communi habet potestatem corrigendi, & puniendi omnes Ecclesiasticos suæ diocesis.
- 2 Concilium Tridentinum mandans causas tractari coram Episcopo, cum duobus adjunctis per capitulum deputandis, non habet locum, nisi quando ad capitula exempta.
- 3 Contra capitula exempta, & personas capitulares, Episcopus potest sine adjunctis procedere in visitatione.
- 4 Capitulares qui bona Ecclesiæ administrant, cogi possunt per Episcopum ad reddendas rationes administrationis, in visitatione.
- 5 Extra visitationem Episcopus sine adjunctis procedere potest ad informationes, & ad ipsam capturam in crimine concubinarum, & aliis gravioribus.
- 6 Quando totum capitulum delinquit, potest Episcopus procedere sine adjunctis.
- 7 Confirmatio dicitur facta ex certa scientia, quando totus tenor privilegij, vel rei confirmata, inseritur in Bullis, vel litteris confirmationis.
- 8 Episcopus potest præscribere etiam privative, adversus capitulum jurisdictionem, ex privilegio, aut aliter capitulo competentem.
- 9 Præscriptio privativa jurisdictionis inducitur in favorem Episcopi, adversus capitulum, cui jurisdictionis competeat, si non obstante oppositione capituli, & illius contradictione, Episcopus jurisdictionem exercuerit.

10 Privatio

- 10 Privatio distributionum contra negligentes, vel delinquentes, non est actus ex quo capitulum possit praeferre se jurisdictionem exercuisse.
- 11 Mala fides auctoris non nocet successori in beneficio, adversus alium, ad utilitatem suae Ecclesiae praescribere volenti; quamvis dum agitur de alio successore universali in prophanis, diversa sint DD. sententia, utrum heredi noceat mala fides auctoris.
- 12 Observatio transactionis in certis capitulis, non nocet quoad alia ejusdem capitula non observata.
- 13 Jurisdictionis reditus ad primariam causam favorabilior est, & facilius admittendus.
- 14 Contraria observantia adversus transactionem, qua tollatur Episcopi jurisdictio, jurat Episcopum, etiam non probata scientia capituli.
- 15 Praescriptio completa non tollitur, nisi per aliam praescriptionem completam.

Praetendente capitulo adversus Episcopum jurisdictionem, & potestatem corrigendi, visitandi, & criminali iudicio puniendi, in personas capitulares, vigore transactionum antiquarum à sede Apostolica confirmatarum, & statutorum ejusdem capituli, necnon antiquae possessionis: Dubitatum fuit de validitate, & executione dictarum transactionum, & confirmationis ipsarum; & quomodo ad praxim deduci deberent, eveniente casu delicti per aliquem ex canonicis commissi.

- 1 Resolutio fuit data in primis, quod si juris communis dispositionem attendamus, Episcopi jurisdictionem habent, & auctoritatem visitandi, & corrigendi omnes personas Ecclesiasticas in ejus dioecesi delinquentes, & nominatim canonicos Ecclesiae cathedralis, cap. 1. & in cap. cum Episcopus, de offic. Ordin. Clem. 1. eod. tit. Gloss. Pragmat. Sanctionis, titulo de concubinis, versic. quod si ij, in verb. pertinet.
- 2 Et quanvis per Concil. Tridentin. sess. 25. cap. 6. de reform. Episcopus in dictis causis criminalibus contra personas capitulares intentatis, teneatur vocare duos adjunctos à Capitulo deputatos; illa tamen constitutio locum habet duntaxat in capitulis exemptionem ab Episcopali jurisdictione praetendentibus, seu exemptis, prout declaravit Sacra Congregatio, necnon Rota Rom. apud Seraph. decis. 493. num. 1. Unde cum non constaret de exemptione capituli praedicti, frustra praetendebat, Episcopum teneri, in causis criminalibus adversus canonicos motis, procedere servata forma Concilij, circa adjunctos.
- 3 Imò quamvis de exemptione constitisset, poterat nihilominus Episcopus in visitatione sui capituli procedere sine adjunctis, juxta dispositionem ejusdem Concilij Tridentini sess. 6. cap. 4. Barbol. in collectan. ad d. Concilium, sess. 25. cap. 6. de reform. num. 17. & 18. corrigendo potius quam poena delicti ordinaria puniendo. † Et in eadem visitatione cogere potest administratores bonorum, & reddituum Ecclesiae, ad reddendam rationem administrationis, etiam sine adjunctis. Rot. in recent. decis. 449. part. 1.
- 5 Extra visitationem autem potest Episcopus adversus exemptos, sine adjunctis facere processum informativum, & procedere ad capturam, & detentionem effectivam personarum, quando agitur de concubinariis, & aliis gravibus delictis, dispositionem aut degradationem requirentibus, ubi de fuga timetur, ne iudicium reddatur elusorium: ut expresse statuit Concil. Trident. d. sess. 25. de reform.

mar. cap. 6. versic. in criminibus tamen, fuscè Rota decis. 4. per totam, part. 7. recentior.

Potest etiam solus Episcopus adversus canonicos exemptos, & sine adjunctis procedere, quando agitur de delicto commissio à toto capitulo. Seraph. decis. 1050. Quia si totum capitulum delinquit, nemine dempto, nullus superest canonicus qui possit esse adjunctus, cum nemo iudex in causa propria esse debeat. Si verò sit aliquis in capitulo qui non delinquit, ille erit adjunctus: quia jus capituli in uno ex canonicis conservatur. Quod si totum capitulum delinquerit adversus ipsum Episcopum, seu Archiepiscopum: non procedet Episcopus, seu Archiepiscopus, nec adjunctis opus erit; quia Episcopus indicaret in causa propria: sed hoc casu, cognitio illius delicti ad superiorem pertinebit, ut ibidem bene comprobatur Seraphinus.

Ceterum ob stare videbatur quaedam antiqua transactio inter capitulum, & Episcopum inita, & à summo Pontifice confirmata ex certa scientia, & in forma specifica; (quandoquidem totus illius tenor erat in Bulla confirmationis insertus, juxta dispositionem textus in cap. cum dilecta, & in cap. penult. de confirmat. utili vel inutili,) per quam conventum fuit jurisdictionem in causis canonicis tangentibus, inter Episcopum, & capitulum fore communem, quam etiam transactionem per aliquod tempus observatam fuisse supponitur.

Sed huic transactioni obstat legitima praescriptio postea subsequuta; cum per legitimam tempora Episcopus plurimos & diversos actus privativae jurisdictionis in canonicos exercuisset per se, vel Vicarios generales; qui soli ad cognitionem & decisionem causarum criminalium adversus canonicos procederunt, sine interventione capituli, aut deputatorum, seu adjunctorum ipsius. Unde privative fuit praescripta jurisdictio in favorem Episcopi. Panor. mit. in cap. auditis, num. 7. de praescript. & in cap. pastoralis, numero 7. versic. quod secundum, de off. Ordin. & ibidem Felin. num. 5.

Et hoc tantò magis locum habet, quia cum pro parte capituli & canonicorum fuisset facta alia oppositio, sub eo praetextu quod assererent solum Episcopum in causis capitularium procedere non posse, fuit non obstante hujusmodi denegatione & oppositione processum ad ulteriora in illis negatis, seu litibus, per solum Episcopum: quo casu à tempore denegationis inchoata est praescriptio, & postest privativa: Abb. & Felin. in d. cap. pastoralis, Menoch. lib. 2. praesumpt. 18. num. 24.

Quanvis autem nullus alius actus, ex quo possit praetendi jurisdictio, factus fuerit per capitulum; tamen ex eo quod processit saepius ad privationem adversus negligentes aut delinquentes, praetendebat interrupisse privativam illam Episcopi possessionem, sed male; nam isti non sunt actus jurisdictionis, sed levis duntaxat correctionis, & potius quoad mores, quam quoad justitiam exteriorum: Panor. mit. in cap. cum contingat, numero 28. de foro competens. Glossa in pragmat. sanction. tit. de concubinis, si ij, in verb. pertinet, Rot. decis. 432. part. 3. ibi divers. Papon. lib. 3. tit. 3. arrest. ubi dicit fuisse declaratam nullam incarcerationem cujusdam canonici factam auctoritate capituli, & causam remissam ad Archiepiscopum: quia Capitulum solum habet jurisdictionem correctionalem ad privationem vocis in capitulo, & distributionum ad tempus, & ad similia.

Neque potest opponi de mala fide Episcoporum, quia quidquid sit de aliis successoribus & eorum

- utrum hæres possit incipere præscriptionem à persona propria: de qua varia dixerunt Gratian. *discept. forens. cap. 303. n. 15.* Idemque *cap. 52. n. 25.* Honded. *consil. 92. num. 47. lib. 1.* addit. ad Ludov. *decis. 249. num. 6.* Thesaur. *jun. lib. 1. quæst. 41. num. 11.* Tamen quando agitur de successore in Episcopatu, vel beneficio, aliave dignitate Ecclesiastica, in mala fides authoris non nocet successor. Abb. Panormit. *consil. 29. num. 11. lib. 2.* Roman. *consil. 201. n. 5.* Alex. *consil. 50. num. 7. lib. 2.* & *consil. 63. num. 11. & seq. lib. 4.* Tusch. *litter. M. conclus. 22. num. 25. 28. & 51.*
- 12 Et licet transactio illa, de qua superius num. 7. actum est, probaretur in certis casibus in ea contentis observata: quia tamen capita erant separata, & planè diversa à jurisdictionis articulo: ideo observantia illa in diversis capitulis non præjudicaret quoad caput jurisdictionis: Rot. *decis. 354. num. 3. part. 4. divers.* per Gloss. in *cap. si de terra, in verb. tanto tempore, in fin. de privilegiis.*
- 13 Quod multò magis locum habet, quia per observantiam transactioni contrariam, circa illum jurisdictionis articulum jurisdictioni redit ad primævam naturam, nempe ad Episcopum, qui in ea (ut sup. num. 1. dictum est) habet de jure intentionem fundatam, ut dicit Gloss. in *d. cap. si de terra.*
- 14 Et contraria hæc observatio, per quam jurisdictioni redit ad Episcopum, non indiget probatione scientiæ, vel patientiæ capituli: Covarr. in *cap. postessor, in 2. part. relect. §. initium, num. 10.* Ludov. *decis. 249. num. 9.* per text. in *l. si partem, §. si fundum, ff. quemadmod. servit. amitt.* videlicet favore libertatis, & quia redit ad primævum statum. Unde si quis habet privilegium non solvendi decimas, non exigitur ejus scientia, & patientia, ut Ecclesia pristinum jus circa decimarum exactionem recuperet: per text. in *cap. si de terra, de privileg.* ut ibidem bene explicat Covarr. cum notat. in *cap. vigilanti, de prescript.* ubi ostenditur etiam contra ignorantes præscribi, salvo remedio restitutionis in integrum: ex traditis per Thesaur. *decis. 133. & 134.* Aliud esset, si ageretur de præscribendo, vel possessionem acquiritendo in præjudicium ipsius Episcopi: tunc enim illius scientia, & patientia esset probanda. Rot. *decis. 606. n. 14. part. 3. tom. 3. recent.* † & actus aliqui contrarii facti per capitulum in præjudicium Episcopi, cui jam jus erat quæsitum per præscriptionem, nullo modo nocebant Episcopo, tanquam facti post completam præscriptionem: quia completa senel præscriptio non tollitur nisi per aliam præscriptionem completam, l. *nemo, §. temporarios, ff. de reg. jur.* Buxat. *decis. 734. num. 10.*

CAPUT LXII.

De eadem materia jurisdictionis adversus Episcopum, per transactionem, aut præscriptionem acquisitæ in causis personas capitulares concernentibus. De confirmatione summi Pontificis, an, & quando dicatur facta ex certa scientia. Quod non obstantibus exemptionibus Episcopus per modum visitationis habeat morum correctionem. Cui competat jus convocandi capitulum, & privandi absentes, aut delinquentes distributionibus.

- 1 Canonici Ecclesiæ cathedralis de jure communi subsunt jurisdictioni Episcopi.
- 2 Capitula multa sunt, quæ exemptionem habent à jurisdictione Episcopi, veluti in Ecclesiâ Burdegalensi, & aliis: sed hoc casu solet Episcopus procedere cum adiunctis per capitulum deputandis. Et an Episcopus de jure communi procedere possit sine capitulo. Quid de consuetudine servetur. Ibidem.
- 3 Propter Episcopi savitiam, capitulum potest petere se eximi ab ejus jurisdictione. Et ex quibus jurisdictioni privative concessa dicatur. Ibidem.
- 4 Jurisdictionem capitulo privative ad Episcopum competere, probatur ex diuturni temporis observantia.
- 5 Transactionibus à sedo Apostolica confirmatis, non censetur per quasvis clausulas generales derogatum.
- 6 Papa capitulum ab Episcopi jurisdictione in totum eximere potest.
- 7 Capitulum exemptioni suæ non præjudicat, quamvis ea usum non fuerit, eo quod existimabat illis transactionibus fuisse derogatum per Concilium.
- 8 Confirmatio dicitur facta ex certa scientia, quando in ea totus tenor privilegij, vel transactionis confirmata, fuit insertus.
- 9 Clausula generales non operantur circa scientiam rei confirmata, sed in contrarium probationem admittunt.
- 10 Quando de Principis voluntate probanda agitur, si ad hoc certa forma non fuit data, sufficit quoad de illa quomodocumque legitime constet.
- 11 Ex geminatione confirmationis colligitur illam ex certa scientia factam fuisse.
- 12 Certa scientia Papæ colligitur ex mentione litispendentia facta in rescripto.
- 13 Facilius presumendum est confirmationem factam fuisse ex certa scientia, quando agitur de transactionibus & concordatis, quam si ageretur de statutis confirmandis.
- 14 Papa dicitur habuisse scientiam alicujus negotij, quando illam habuit mediante commissariis ab ipso deputatis.
- 15 Episcopus, non obstantibus exemptionibus, potest solus procedere contra capitulares quoad morum correctionem, per viam visitationis.
- 16 Non tamen sub prætextu visitationis potest procedere judicialiter, nec formare processum.
- 17 Capitulum habet ius cogendi per viam subtractionis distributionum.
- 18 Convocare potest Episcopus capitulum, quando non agitur de ipsius interesse.
- 19 Episcopus non potest convocare capitulum in casibus, in quibus ipse index esse non potest.
- 20 Episcopus licet in certis casibus possit convocare capitulum, in eo tamen votum dare non potest.

Casus istius capituli non modò diversus, sed etiam contrarius est præcedenti; cum hæc supponamus capitulum ex transactionibus per summos Pontifices, in forma specifica confirmatis, acquisivisse, & confirmasse jurisdictionem privative quoad Episcopum, non obstante juris communis dispositione: † per quam Canonici, & alij Ecclesiastici

fici supponuntur Episcopali jurisdictioni: *can. cum omnes Basiliens. 16. quest. 7. cap. conquereute, de offic. Ordin. cap. cum Episcopus, eod. tit. lib. 6. & sapius fuit iudicatum per Rotam, ut decis. 525. part. 3. recentior. & alibi passim.*

- 2 Nec novum est, ut capitulo privative competat jurisdiction: nam illam multa capitula ex transactionibus, aut aliis legitimis titulis quaesitam habent: ita ut Decani, Canonici & Capitulum, Beneficiati & alij capellani, alique Ecclesiae inservientes, exempti sint à jurisdictione Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum officialium, quorum causae debent recognosci & iudicari per unum, aut plures iudices à capitulo deputandos; prout in Ecclesia Bituricensi, Lemovicensi, & Pictaviensi: ut testatur Chopinus de sacra politica, lib. 2. tit. 4. & monastic. lib. 1. capit. ult. & simile jus praetendunt plures aliae Ecclesiae: ut testatur addit. ad Papon. lib. 1. tit. 3. ar. 3. pro quibus diversimodè secundum facti circumstantias, & transactionum ac praescriptionum varietatem iudicandum est circa competentiam, vel incompetentiam jurisdictionis.

Utrum autem de iure communi Episcopus solus sine capitulo procedere, & jurisdictionem exercere queat; an verò capituli consensus, vel consilium capere teneatur; disputatum fuit aliàs apud Puteum decis. 91. lib. 3. Sed apud Verall. decis. 202. part. 2. dicitur Episcopum de iure communi sine capitulo causas criminales cognoscere non posse: *can. Episcopus nullus, 15. quest. 7. Mantica. decis. 207. numero 2.* Quidquid sit, ex consuetudine generali, Episcopi, cessante transactione, aut contrario titulo, de omnibus causis soli, & sine capitulo solent cognoscere, ut quotidie fieri videmus: & testatur post Geminianum & Bellameram, Card. Tusc. litter. C. conclus. 259. num. 12.

Unde cum ex antiquis transactionibus capitulum acquisiverit jurisdictionem, & facultatem deputandi iudices, notarios, & officiales; & de causis canonicorum, & illarum personarum dictae Ecclesiae privative ad Episcopum cognoscendi in prima instantia: non solum propter personam ipsius Episcopi, & illius favorem, quae iustam praebat causam exemptionis ab eius jurisdictione, Achil. de Grassi. decis. 16. de privileg. sed etiam propter ius fundatum in privilegiis, & statutis antiquis; quorum originalia dicebantur fuisse furto sublata à quibusdam Episcopis domesticis: & à summo Pontifice dictae transactiones fuerant approbatae & confirmatae. Tandemque ultimo loco alia transactio accesserat per summum etiam Pontificem confirmata: sequitur non esse de capituli potestate disputandum.

Nam per hanc ultimam transactionem confirmatam, ut supra, conventum fuerat & concordatum inter Episcopum & Capitulum: Quod de cetero dominus Praepositus & Capitulum dictae Ecclesiae possent creare & instituere, nomine eiusdem capituli unum Iudicem, Procuratorem, Graffarium & unum servientem pro exercitio iustitiae in causis civilibus, & pecuniariis; qui inter canonicos, personatus, habituosque dictae Ecclesiae, & quoscunque alios, causas contra dictos canonicos & habituos movere volentes, in prima instantia, usque ad appellationem cognoscat, necnon excessus, & delicta praedictarum personarum intra civitatem corrigat, certis in dicta transactione criminibus exceptis; dummodò intra tres menses dicta delicta puniat, & de illis iustitiam faciat, & aliàs prout in dicta transactione plenius continetur. Cum pacto expressio quod omnes & singuli succes-

sores in dicto Episcopatu teneantur in eorum ingressu, & ademptione dignitatis Pontificalis, praestare debitum iuramentum eidem capitulo, de observando dictam compositionem: prout in effectu dictus Dominus Episcopus eandem transactionem tam per se, quam per Dominos Antistites successores suos in eodem Episcopatu canonicè intrantes, & eo nomine se celebrare dixit, & declaravit. Fuitque dicta transactio postea per summum Pontificem legitime confirmata, ut sic sine dubio, afficit etiam omnes in dicto Episcopatu successores, iuxta cap. veniens, de transactionibus.

Sequitur non esse dubitandum, quin capitulo jurisdictione in prima instantia, quoad praedictas causas, privative competat: quia licet in dubio cumulative tantum jurisdictione concessa censeatur, quando agitur de praedictando Episcopo, cui ordinaria competitur jurisdictione: tamen hoc intelligendum est, nisi constet de contraria mente: Coccin. decis. 316. numero 7. alias, cessantibus coniecturis in contrarium, semper concessio est cumulativa: Burat. decis. 912. numero 4. & 5. ubi dicitur hoc procedere, etiam si in concessione adesset dictio taxativa. Gonzal. ad regul. 2. §. 1. proemiali, num. 30.

Tamen animus concedentis colligitur, tum ex eo quod concessio facta fuit favore certarum personarum, quarum interest alios non habere iudices: Ludovisi. decis. 4. numero 6. tum etiam quia concessio jurisdictionis, non fuit facta à summo Pontifice motu proprio, sed ad partis requisitionem: hoc enim casu, non cumulative, sed privative censetur dari jurisdictione. Rot. decis. 37. numero 1. part. 1. recent. Trentacini. lib. 1. tit. de jurisdictione, num. 4. addent. ad Ludovisi. d. decis. 4. num. 20. tum & denique, quia Episcopo non reservatur per dictam transactionem jurisdictione, nisi in duobus capitibus; nempe in secunda instantia, & in casum negligentiae sententiarum deutorum à capitulo in prima: exceptio legitur certorum casuum, firmat regulam in aliis, et sunt iura vulgata.

Sed ad omnem tollendam difficultatem, capitulo allegabat antiquam & immemoriam solvantiam privative jurisdictionis, quae sola sufficeret Rot. decis. 77. numero 5. part. 4. d. vers. & generatim est, ut quando utrumque concurrat, nempe titulus, & possessio immemorialis; jurisdictione acquiritur censetur privative, & non cumulative: *can. intransfragabili, 8. excessus, de offic. Ordin. & ibi Felini. numero 5. Joan. Baptist. Ferrer. consil. 142. numero 13. Barbof. in l. 1. artic. 4. num. 39. ff. de iudic. Menochi. lib. 2. praesumpt. 18. num. 24. Mantica. in notis terminis decis. 296. num. 1.*

Neque dicta transactio per summum Pontificem confirmata, fuit abrogata per Concilium Tridentinum sess. 25. de reformatione c. 6. & sess. 6. cap. 4. Quia licet ibi sit clausula, Non obstantibus quibuscunque consuetudinibus, conventionibus & juramentis; non tamen per eam sublata censetur transactiones à sede Apostolica confirmatae: quia illis per quascunque causas generales non censetur derogatum. Patet de c. 172. n. 2. lib. 3. Rot. apud Achil. de Grassi. decis. 3. de pact. n. 2. Barbof. ad Concil. Tridentinum sess. 25. de reformatione cap. 20. n. 88. supposito quod concessio & transactiones sint à sede Apostolica confirmatae ex certa scientia. Gonzal. ad regul. 8. Caraccioli. decis. 14. ubi propterea concludit, capitula Ecclesiae Burgenfis, & Sagontinensis, & alia similia non libere esse visitationi Episcopi, etiam post Concilium, quia ante illud habebant cum Episcopis deliquit concordias à sede Apostolica, ex certa scientia confirmatas.

matas. Ideo non obstat Concilium Tridentinum disponens, non obstantibus quibuscumque, consuetudinibus, etiam immemorialibus; necnon concordis, & transactionibus, quae suos tantum obligent auctores. Quia talis clausula non comprehendit concordias à sancta sede Apostolica ex certa scientia confirmatas. Ita etiam fuit decisum per Rot. decif. 715. part. 4. divers. ubi concluditur, aliud statuendum esse quando confirmatio fit in forma communi.

6 De potestate Papae nefas esset dubitare: quia nemo negat, quin Papa possit in totum eximere capitulum ab Episcopi jurisdictione: Achill. de Grassi. decif. 15. de prison. Multo magis id facere potuit in casibus per transactiones specificatis, & limitatis.

7 Plus dico, quod si capitulum credens per Concilium Tridentinum fuisse dictis concordis, à sede Apostolica ex certa scientia confirmatis, derogatum, sub hac falsa opinione non fuisset usum praefatis transactionibus, etiam per plures annos, iuribus suis minime praedictis. Gonf. ad regul. 8. gloss. 31. n. 42. & gloss. 25. n. 14. ut per Eminentissimos Cardinales Concilij interpretes fuisse declaratum, testatur Barbof.

8 Quod autem dictae transactionis confirmatio, per summum Pontificem facta fuisset ex certa scientia, constabat ex eo, quod licet totus illius tenor ad longum non fuisset insertus in libris confirmationis; tota tamen illius substantia narrata fuerat: nam dicta littera hoc in effectu continebatur, quod cum aliis, inter Dominum Episcopum, & capitulum fuissent intentatae lites super jurisdictione, & cognitione causarum civilium & criminalium, praetendente capitulo singulis annis duos ex canonicis eligere, qui in canonicos, & alios in dicta Ecclesia habituos, cum omnimoda exemptione ab Episcopi jurisdictione illam exercerent: quod ipsis primò concessum, postea verò per alias litteras ad Episcopum requisitionem fuerat revocatum, tandem processum fuit ad huiusmodi transactionem; videlicet quod de cetero capitulum trium Iudicum seu Officialium, cum uno procuratore, & Notario, deputare posset pro iustitiae exercitio, qui nomine capituli jurisdictionem exercerent; & coram illo iudice omnes causas, tam civiles, quam criminales, per canonicos, habituos & alias personas dictae Ecclesiae inter se, seu per alios contra eos, etiam pro tempore movenda, in prima instantia tractari, & per appellationem ad Episcopum pro tempore existentem, devolui deberent: quodque delinquentes, exceptis tunc expressis casibus, infra semestrem post denunciationem delicti punirentur; alias causa ad Episcopum, seu ejus Officiale devolueretur. Et sic cum summo Pontifici fuisset in effectu expressus totus tenor transactionis, concludendum est illius confirmationem ex certa scientia factam fuisse. Rot. decif. 166. n. 3. part. 5. recent. ubi dicitur, sufficere summo Pontifici, totius facti substantiam fuisse narratam, (post Abbat. in c. quia diversitatem, n. 9. in fine, de concess. preben.) & decif. 338. num. 2. & 339. num. 3. part. 1. recent. ubi post plures DD. concluditur, rescriptum mandans Commissarios de confirmando concordiam, concessum in forma specifica & ex certa scientia, censendum esse, quando summo Pontifici totus tenor transactionis, aut illius substantia narrata fuit.

9 Non tamen fieri debet magnum fundamentum in clausulis confirmationis, veluti in clausula, ex certa scientia, & similibus: quia istae clausulae generales non multum operantur, & admittunt probationem in contrarium. Tusc. liter. C. conclus. 340. n. 28. Barbof. de clausul. cap. 59. num. 41. sed praecipuum fundamentum, ex quo confirmatio ex certa scientia fa-

Tom. I. Pars I.

cta dici potest, desumendum est ab expressione totius substantiae transactionis: ut advertit, & bene quaestione examinat Garc. de benefic. part. 3. cap. 2. n. 230. & seq. † Quidquid sit, cum certa scientia, & determinata ac enixa Papae voluntas, omnia faciat hac in re; sufficit ut illa, quomodocumque concludenter probetur, cum in ejus declaratione non sit data certa forma, quamvis in dubio adsit praesumptio contra eum, qui certam scientiam allegat, quae onus probandi in eum transfert: prout haec bene explicat Sanch. in praecip. decalog. lib. 7. cap. 29. num. 144.

Colligitur etiam alia ratione certa Pontificis scientia, & voluntas ex actu geminatione; cum idem summus Pontifex de lite, quae tunc vertebatur inter Episcopum, & capitulum, bis rescripserit: unde cum postea ex intervallo iterum super eodem negotio rescripserit, & transactionem confirmavit, praesumitur de omnibus informati, & ex certa scientia ad talem confirmationem processisse. Tusc. liter. C. conclus. 341. n. 10. † cum etiam in rescripto confirmationis facta fuerit expressa mentio litis pendens, ex quo resultat praesumptio certae scientiae Pontificis confirmantis. Tusc. d. conclus. 341. n. 11. Maxime quia summus Pontifex, praevia illius litis evocatione, processit ad confirmationem, cum sufficiat quomodocumque probari scientiam, & voluntatem confirmantis. Tusc. ibidem, num. 12. Sanch. loco proxime citato, Rot. decif. 166. num. 6. part. 5. recent. ubi sufficit, quod voluntas Papae ex praecedentibus, & sequentibus eliciatur. Imò certam scientiam summi Pontificis confirmantis, etiam per testes probari posse, determinat Rota decif. 210. numero 2. in fin. part. 1. recent.

Multo autem facilius hoc in casu admittenda est certa scientiae probatio; cum non agatur de confirmatione plurium rerum in genere, sicut quando tractatur de confirmandis statutis; tunc enim non ita facile existimandum est, summum Pontificem illorum omnium certam, & specificam habuisse notitiam. Aliud dicendum est quando agitur de confirmatione rei particularis, veluti unius concordiae circa certam litem: quia in actu individuo, & in particulari, magis praesumitur certa scientia, quam dum disponens se refert ad plures actus: prout explicat Aretin. consil. 8. numero 6. quem sequitur Tusc. liter. C. conclus. 708. numero 14.

Et cum Papa Commissarios deputaverit, mandans illis ut postquam de dicta concordia legitime constiterit, & prout in ea continetur; omnia & singula in ea contenta approbent, & observari mandent; satis dicitur habuisse plenam omnium notitiam, cum illam habuerit per commissarios ab ipso deputatos. Rot. decif. 192. numero 3. part. 1. recent. Tusc. d. conclus. 341. numero 2.

Negandum tamen non est, quin Episcopus per viam visitationis, & correctionis morum procedere possit contra capitulares, & alios ejusdem capituli habituos: tum quia hoc non fuit sublatum per transactionem: tum etiam, quia ex Concilij Tridentinae dispositione derogatum est omnibus conventionibus, & consuetudinibus, etiam immemorialibus à sede Apostolica ex certa scientia non confirmatis. Rot. decif. 61. num. 2. part. 1. recent. Non enim potest dici quod Papa per suam confirmationem voluerit plus concedere partibus, quam peteretur, vel in transactione confirmata contineretur. Alioquin si id Papa nominatim expressisset, non videretur per Concilium huic expressae confirmationi derogatum: ut supra diximus, num. 5. sed de hoc nihil in transactione: ergo nec in confirmatione il-

lius

98 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

- 16 lius. † Non tamen sub prætextu visitationis, poterit Episcopus procedere in forma iudicii, nec processum formare, nisi data capituli officialium negligentia iuxta formam transactionis. Rot. decis. 168. part. 1. recent.
- 17 Quod autem attinet ad capitula jurisdictione carentia, certum est illis nihilominus competere ius corrigendi, & castigandi, seu coercendi personas in Ecclesia sua habitatas; veluti per subtractionem fructuum, & distributionum, seu vocis in capitulo ad tempus; quod habet in se quandam jurisdictionis speciem. Abbas in cap. cum contingat, colum. 3. numero 28. de for. competent. & habetur in pragmat. functione, tit. de concubinariis, §. quod si hi ad quos, in verb. pertinet, & notatur in cap. quanto, de offic. Ordinarii, & dixi cap. precedenti, numero 10.
- 18 Quia verò pro parte ejusdem capituli quaesitum fuit, an & quando Episcopus possit congregare capitulum, & quam in eo auctoritatem habeat? Respondum fuit, posse Episcopum convocare capitulum in loco capitulari consueto, canonicorum vota exquirere, & collectis votis conclusionem elicere; exceptis tamen casibus, in quibus de ejus, aut suorum interesse agitur: ut notat Barbof. de Episcop. part. 3. allegat. 73. numero 16.
- 19 Intellige ut capitulum convocare possit Episcopus in casibus, in quibus iudex esse potest; secus in aliis, in quibus iudex esse nequit: ut ibidem Barbof. testatur d. allegat. 73. numero 18. & ad Concil. Trident. sess. 25. cap. 6. numero 42. & seq. In quo capitulo vocem non habebit Episcopus, ut probatur ex verbis Concilii, vota exquirat. Barbof. dist. 20 sess. 25. cap. 6. num. 47.



CAPUT LXIII.

Utrum confratres capellæ intra limites parochiæ noviter erectæ, possint petere se manuteneri in quasi possessione usus campanarum adversus Parochum prohibentem. Et ad quem spectent oblationes quæ fiunt in illa capella. De custodia clavis Ecclesiæ Divo Petro consecratæ, & elemosynæ quæ datur ob applicationem ferri candentis, iis qui laborant morfu canis rabidi. Et utrum nova capella possit ædificari in præjudicium Ecclesiæ parochialis. Et in quo consistent jura parochialia, tam circa sepulturas, quam alia: ad explicationem clausulæ, *salvâ justitiâ Ecclesiæ Parochialis.*

SUMMARIUM.

- 1 Cura campanarum Ecclesiæ pertinet ad officium custodiæ.
- 2 Confraternitas, quæ est in quasi possessione usus campanarum, potest petere se in ea manuteneri.
- 3 Quando agitur de cultu divino, non potest dici materia facultativa.
- 4 Pulsatio campanarum permittitur confraternita-

- tibus in eorum capellis, sine præjudicio fratribus Ecclesiæ parochialis.
- 5 Pulsatio campanarum spectat ad inferiores clericos.
- 6 Non est permittenda laicis pulsatio campanarum sine licentia custodis Ecclesiæ, vel presbyteri parochialis.
- 7 Pulsans campanas sine licentia presbyterorum, dat operam rei illicitæ; idcirco si sequatur homicidium, tenetur. Fallit stante consuetudine in contrarium.
- 8 Oblationes spectant ad Parochum, non ad Rectorem capellæ: distingue ut ibi.
- 9 Ex perceptione oblationum arguitur curam ad eum, qui illas percipit, spectare.
- 10 Elemosina, quæ datur ob applicationem clavis Ecclesiæ ad curandos canum morsus, pertinet ad Parochum: & de hac clavis applicanda consuetudine.
- 11 Administratio oblationum ad certum usum statarum pertinet ad Parochum.
- 12 Custodia clavium Ecclesiæ non spectat ad laicos.
- 13 Ostiarii ordo sacer est, & ad eum pertinet custodia clavium Ecclesiæ: & alia, de quibus ibi.
- 14 Per traditionem clavium ostiario factam imputatur character, secundum Canonistas, contra Theologos.
- 15 Indignum est laicos munus exercere, quod Christus ipse exercere voluit, dum dixit, *Attolite portas, &c.*
- 16 Nova capella sine Episcopi licentia nequit edificari.
- 17 Ecclesiæ parochialis potest nuncupare novam vel ædificanti capellam, intra limites sue parochiæ.
- 18 Cum quibus moderationibus, & conditionibus concedi possit facultas novam capellam, vel Ecclesiæ intra limites parochiæ erigendi. Et quæ sit vis, & effectus clausulæ, *salva justitiâ Ecclesiæ parochialis.*
- 19 In quo consistent jura parochialia.
- 20 Jura parochiæ primo consistunt in eo, quod debet diebus festis Missam audire in sua parochia: sed hoc est de consilio, non de præcepto.
- 21 Secundò, ut parochiani sacramenta ab Ecclesiâ parochiali recipiant.
- 22 Tertiò, ut ius sepeliendi competat parochiæ, nisi sepultura fuerit in alia Ecclesiâ electa, vel alibi sit sepulchrum majorem.
- 23 Quartò, ius quartæ funeralis competat parochiæ, quæ in hoc habet intentionem fundatam.
- 24 Quintò in jure decimarum.
- 25 Sextò in jure percipiendi oblationes, & alias spirituales obventiones.
- 26 Utrum Ecclesiæ parochialis possit facere officium in aliena Ecclesiâ, ad quam corpora defunctorum portantur tempore funeris? Refertur sententia Rota, quod parochia non possit ibidem officium facere; sed hoc spectat ad illam Ecclesiâ, quæ corpus sepelitur.
- 27 Parochi non possunt cogere ut officia necentur, & finis anni, pro mortuis fiat in eorum Ecclesiâ: quando corpus sepultum est in alia Ecclesiâ.

Prior quidam & Parochus cupiens evitare præjudicium, quod juribus suis inferrebat per erectionem confraternitatis, & capellæ noviter erectæ intra limites sue parochiæ, varias propoluit difficultates, quarum resolutio ex sequentiis conclusionibus elicitur.

- 1 Prima ergo conclusio est, quod licet regulariter cura campanarum ad populum convocandum, ut divina audiat officia, pertineat ad officium custodis, *capit. 1. de offic. custod. in illis verbis: In canonicis horis signa tintinnabulorum pulsanda, ipso Archidiacono iubente, ab eo pulsantur, &c.* Si tamen aliqua confraternitas, vel capella sit in quasi possessione usus campanarum cuiusdam Ecclesiæ, in ea manuteneri debet: cum illa possessio non sit acquisita per modum facultatis, & attento quod agitur de cultu divino, quo casu non est materia facultativa. Abbas in *cap. suam nobis, numero 8. de simon. Ludovil. decis. 162. in addit. liter. C. versic. tertio ubi agitur. Unde in dicta decis. 360. conclusum fuit, dandam esse confraternitati reintegrationem in quasi possessione recipiendi ornamenta necessaria pro divinis officiis celebrandis; necnon usus campanarum ab Ecclesiâ collegiata ejusdem loci.*
- 4 Secunda conclusio. Casu quo pro parte confraternitatis probata fuisset legitima quasi possessio usus campanarum: illa tamen non deberet concedi, nisi cum clausula, *sine prejudicio servitij Ecclesiæ parochialis*, argumento *text. in extravag. quia cum clero, de offic. custod.* ubi prohibetur religiosis, ne in futurum plures, sed unam duntaxat campanam habeant, ne cultui divino & officiis Ecclesiarum præjudicium fiat: & in *capit. potentibus 10. de privilegii*, ubi Templariis, Hospitalariis, & aliis permittitur usus campanarum; ita tamen ut non fiat præjudicium aliis Ecclesiis.
- 5 Tertia conclusio: Pulsatio campanarum spectat ad clericos inferiores: *capit. periculis, 26. distinct.* Abbas in *capit. loannes de homicid.* Ideo talis pulsatio campanarum non est laicis, sed solis clericis permitenda: cum omnes Ecclesiarum parochialium Rectores teneantur secum habere clericum inferiorem. Laici autem sine permissione custodis Ecclesiæ campanas pulsare non debent, vel nisi ex licentia presbyteri parochialis. Alii qui campanas pulsant, dicitur dare operam rei illicitæ: ut notat Abbas in *dict. capit. loannes*, ubi dicit, quod si laico campanam sine licentia presbyteri pulsante, tintinnabulum cadens hominem occidat, laicus punitur, uti dans operam rei illicitæ. Quod tamen intelligendum est, nisi consuetudo esset in contrarium, ut laici campanas pulsarent, ut ipse fatetur *num. 4. in fine.*
- 8 Quarta conclusio. Oblationes, quæ sunt in capella noviter edificata, pertinent ad Parochum, non autem ad Rectorem capellæ. Barbof. *de offic. Parochi, cap. 24. num. 22.* ita ut si quid relictum fuerit intuitu ipsius capellæ, ipsi quidem capellæ debeatur, ad usum videlicet ad quem oblationes factas esse constat: si verò non constat, in dubio spectant ad Parochum. Ad ipsum tamen Parochum in omni casu spectat administratio istarum oblationum: quia si proprietas ipsius est, quando non dantur ad certum usum; multo magis illarum administratio, quando dantur ad usum definitum. Barbof. *dict. cap. 24. num. 30.* Joan. Bapt. Ferrer. *conf. 143. n. 4. Rota decis. 489. num. 3. part. 3. recent.* Ubi ex receptione oblationum facta per Rectorem, arguitur curam apud ipsum esse; non autem apud capellam, qui oblationes non percipiebat. Borell. in *summa omnium decis. lib. 1. tit. 18. num. 22.* Quod locum eadem ratione habet in omnibus obventionibus spiritualibus, qualis est ea quæ procedit ex elemosinis, quæ dantur propter applicationem clavis serventis Ecclesiæ sancti Petri, factam iis qui morsu canis rabio-

si læsi fuerunt: prout de omnibus obventionibus spiritualibus generaliter loquitur Troil. Maluct. in *tract. de oblation. part. 4. num. 11. fol. mibi 317. volum. 15. tractatum antiquior.* Et ita determinatum fuit per Rotam Romanam, oblationes spectare ad Parochum, nisi fuerint in determinatum usum datæ. Et eadem, ac majori ratione ad eundem Parochum spectat administratio oblationum, quæ in certum usum erogatæ sunt: coram Merlino *decision. 37. a num. 9. ad 12. part. 5. recent.*

Quinta conclusio. Claves Ecclesiæ, sive templi, in manibus laicorum esse non debent: cum pro custodia clavium Ecclesiæ institutus fuerit ordo Ostiarii, qui unus est ex minoribus ordinibus: ille enim est, qui januis templi præficitur: *capit. clerici, §. Ostiarii 21. distinct.* Et ideo Ostiarii munus est, sacras aedes tueri, aperire & recludere, & omnia quæ intus & extra sunt custodire; fideles recipere, & infideles ac excommunicatos repellere. Ideo ei qui ad hunc ordinem promovetur, verba hæc per Episcopum in traditione clavium proferuntur: *sic age quasi redacturus Deo rationem pro iis rebus quæ his clavibus recluduntur: & Ostiario imprimuntur* character in traditione clavium, de quo Grass. *part. 2. lib. 1. cap. 9. num. 18. & num. 6. Carol. de Grass. de effectibus cleric. in prelud. num. 283.* Canonistæ siquidem magis communiter tenent imprimi characterem, contra Theologos. Rot. *decis. 50. num. 6. & 24. part. 5. recent.* Indignum igitur est, laicos id munus exercere, quod Christus ipse exercuit, dum a templo eiecit vendentes, & ementes; & dum dixit, *Attollite portas, & elevamini porte æternales, &c.* ut dicit de Grass. *loc. citat.* & notatur in *cap. Ostiarii, 23. distinct.*

Sexta conclusio. Nova capella edificari non potest sine licentia Episcopi. Gloss. in *cap. placuit, in verb. dotem 1. quæst. 2. Calderin. consil. 20. de jure Patronat. Ricc. in praxi aurea variar. resolu. cap. 11. per tot. textus est in authent. ne quis orator. citr. scient. Episc. edific. collat. 5.*

Septima conclusio. Ecclesia Parochialis, seu Rector illius, potest novum opus nunciare edificanti novam Ecclesiam intra Parochiæ suæ limites, propter interesse quod habet ratione oblationum, sepulturarum, & aliarum obventionum: ut tenet, & decisum refert Guid. Pap. *decis. 360. per totum.*

Octava conclusio. Non potest intra limites parochiæ, inaudito Parocho, nova Ecclesia edificari, cum in omni licentia quæ conceditur in simili casu, apponi soleat clausula, *sine prejudicio Ecclesiæ Parochialis*: vel *salva justitia Ecclesiæ parochialis*: & quod excipiantur dies Natalis Domini, Resurrectionis, & Pentecostes; in quibus ibi celebrare non liceat. Barbof. *de potest. Paroch. lib. 1. cap. 1. num. 26. & cap. 11. numero 1. & 2.* ubi refertur sacra Congregationis declaratio.

Nona conclusio. Jura Ecclesiæ parochialis sunt ea quæ sequuntur, juxta Abbat. in *rubric. de Paroch. num. 2.* Primo, ut Parochiani diebus festivis missam audiant in propria parochia: *cap. 2. de Paroch.* Sed hoc non observatur; imò satisficit præcepto, audiendo missam in alia Ecclesia; neque possunt Parochi cogere suos parochianos, ut in propria parochia Missam audiant: hoc enim est de consilio, sed non de præcepto, prout sacram Congregationem determinasse refert Prax. Episcop. *part. 1. in verb. Missa, §. 6.* Secundo, jus parochiæ in eo consistit, ut parochiani in Ecclesia parochiali, seu ab-

- illius presbyteris sacramenta percipiant: capit. nullus, de Paroch. can. Episcopus in diocesi 7. quest. 1.
- 22 † Tertio, in iure sepeliendi, nempe ut omnes Parochiani in Ecclesia Parochiali sepeliantur, nisi alibi sepulturam eligant, vel alibi sit sepulchrum maiorum, cap. omnis, de penitent. & remiss. Clement.
- 23 dudum, cum ibi notat. §. verum, de sepulturis. † Quarto, si quis in alia Ecclesia sepeliatur, Parochi jura consistunt in quarta funerali: dist. Clement.
- 24 dudum. † Quinto, in iure decimarum. † Sexto, in iure oblationum, & aliarum obventionum: de quibus plura dici possent, quæ consilio omituntur, cum non concernant principalem hujus capituli materiam. Quæ omnia post Abbatem in rubric. de Parochiis, recenset Rota decis. 552. numero 3. & seq.
- 26 part. 5. recent. † Ubi etiam notanter concluditur, quod quando defunctorum corpora delata fuerunt in Ecclesias non Parochiales, in quibus sepultura fuit electa, Parochus non potest ibi facere officium, cum hoc non sit de iuribus Parochialibus: ut ibidem concluditur num. 23. & multis sequentibus. †
- 27 Sicut nec possunt Parochi cogere, ut officia novendialia, & finis anni, fiant in Ecclesia Parochiali, si sepultura alibi electa sit. Rot. in Elnensi Infirmum Parochialium, 6. Junij 1631. coram Illustrissimo Domino Queipo, inserta post 7. partem Diana.



CAPUT LXIV.

De professione monialis fraudulenta, facta in articulo mortis eo animo, ut bona ad Monasterium devolverentur in præjudicium substitutorum, vel venientium ab intestato. In quibus casibus professio in articulo mortis sit valida, finito, vel non finito anno novitatus: & de variis conjecturis fraudis in hac materia concurrentibus.

SUMMARIUM.

- 1 Professio Novitij in mortis articulo, ante elapsum novitatus annum, ex constitutionibus Pontificiis est valida quoad animam; sed non quoad bona.
- 2 Professio illius, qui integro novitatus anno fuit infirmus, facta lapsa anno novitatus, valida est fraude cessante, ex veriori sententia: quamvis novitatus mox esset moriturus.
- 3 Professio in ordine minimorum est valida: quamvis novitatus toto anno propter infirmitatem carnibus, ovibus, & lacticiis usus fuerit.
- 4 Fraus non probatur ex hoc solo in præjudicium successorum, vel substitutorum, quod in mortis articulo matrimonium, vel professio facta fuerit.
- 5 Professio accelerata, etiam finito novitatus anno, non nocet successoribus, si fraudis adsint conjecturae.
- 6 Substitutus non excluditur per Monasterium, quando adsunt conjecturae fraudis.
- 7 Conjectura fraudis oritur ex professione facta in mortis articulo.

- 8 Cur potius colligatur fraus ex professione facta in mortis articulo, quam ex matrimonio.
- 9 Aliud est professionem esse validam quoad animam, aliud quoad successionem.
- 10 Fraus facilius colligitur, quando tractatur de præjudicio tertij.
- 11 Matrimonium carnale plus operatur quoad successiones, quam spirituale.
- 12 Gesta tempore magna infirmitatis, presumuntur facta in fraudem.
- 13 Ex multiplicatis, & affectatis actibus elicitur fraudis conjectura, veluti ex resignationibus multiplicatis.
- 14 Professio clandestine facta presumptionem habet fraudis.
- 15 Fraus presumitur adversus eum qui promissa non servat.
- 16 Professiones monialium non solent redigi in contractum publicum coram Notario, & testibus. Ex actibus precedentibus cum cautela, & subtilitate gestis, fraus presumitur.
- 18 Ad professionem superior admittens novitum incapacem functionis religionis, peccat; sed professio est valida.
- 19 Tempus professionis, lapsa novitatus anno, perrogari ex causa potest, & debet.
- 20 Ex nimia præcipitatione fraus colligitur.
- 21 Dotem monialis præcipitanter professæ non accipi Monasterio, fuit sæpe decisum.

UT certior habeatur resolutio propositæ difficultatis, super professione cujusdam puellæ, quæ licet exacto novitatus anno facta fuerit; non pauca tamen fraudis & præcipitationis proponuntur conjecturae: præsertim quod cum integro novitatus anno continua febre hectica, & multa cecitate laborasset, die 4. Augusti professionem emisit; & paulo post, nempe die 16. ejusdem mensis, & vita migravit: varij casus considerandi sunt.

Primus casus est, quando novitatus in articulo mortis constitutus, nondum elapso probationis anno, professionem emisit: quod facere potest ex privilegio Pij V. religiosi sancti Dominici concessit, prout in ejus constitutione 109. edita anno 1570. Quod privilegium aliis etiam religiosi ordinibus communicatum fuit: & hoc casu, certum est professionem validam esse duntaxat pro consequutione indulgentiarum, & solatio animæ; non autem ut sic professus bona sua transferat in monasterium: prout declarat Mirand. in manual. prælator. regulam. 1. quest. 22. artic. 10. & in istis terminis loquitur Ricc. in prax. aur. cap. 493. in princip. ubi quæritur de numero 6. quamvis Sanch. in præcep. decalog. ill. §. cap. 4. num. 16. contraria sit opinio, nempe eodem modo succedere Monasterium huic ex privilegio profitenti, quo succederet, si finito novitatus anno professionem emisisset. Verum opinio ista mihi jure non probatur, nec eam iudex æquus admittere debet; cum non alia fuerit summi Pontificis intentio, quam ut novitij, aut novitæ, dum morti viciniore sunt, beneficio religiosorum quoad animam, & forum interius perfruantur, & majori cum solatio Deo suo animam reddant: non autem ut proximiorum successionem fiat præjudicium; imò & nova professione opus est, si finito novitatus anno pristina sanitas redierit, ut notat Hieron. Rot. ric. in quest. regul. cap. 101. num. 40. per jura, & rationes ibi allegatas.

Secundus casus est, quando monachus, aut monialis, fuit

finito integro novitiatus anno proficitur, servatis servandis; non obstante gravi & incurabili qua laborat agitudine: & hoc casu, quamvis variæ sint Doctorum sententia; verius tamen videtur atque receptius, ex hoc solo non privari monasterium successione, si nullæ fraudis conjecturæ concurrant: quamvis novitius tempore professionis mox moriturus esset. Ratio est, quia professio ista emissæ fuit lege permittente, & non in alterius injuriam, aut præjudicium principaliter intentum: dum enim monasterium jure suo utitur, non dicitur alicui inferre injuriam: idque non obstante quod novitius, integro novitiatus anno, omnes regulæ austeritates probare non potuerit, propter suæ infirmitatis impedimentum: quia sufficit quod expectus fuerit religionis austeritatem in genere, ut dicit Tamburin. *de jure Abbat. tom. 3. disput. 6. quæst. 3. num. 25.* Atque ita per Sacram Concilij Congregationem determinatum fuisse testatur Barbol. *de jure Ecclesiæ univers. lib. 1. cap. 42. num. 170.* ubi tamen non loquitur de eo, qui toto novitiatus anno fuit infirmus: quod repetit in *decis. Apostolic. cap. 612. num. 16.*

† Unde novitij illius validam esse professionem dicit Tamburin. *ubi supra*, qui in ordine Minimorum novitiatus annum agens, continuè carnibus & lacticiis propter infirmitatem usus est. Bonacini. *in tract. de clausur. quæst. 2. punct. 10. difficult. 2. num. 10.* ubi dicit professionem illius qui propter morbum, vel senectutem, impotens est ad servandam religionis regulam, non posse ex eo irritari: cum substantia religionis consistat in tribus votis castitatis, paupertatis & obedientiæ, quæ corporis viribus non nituntur, sed voluntate & affectu voluntatis: reliqua verò religionis præcepta obligant tantum juxta vires corporis, seu nisi iusta causa excuset: Sanch. *in præcept. decalog. lib. 5. cap. 4. n. 52.* & ita fuit decisum in *Rot. decis. 346. n. 2.* post consilia Farin. † ita ut nec ex hoc solo fraus adversus Monasterium præsumenda sit. Casanat. *consil. 21. & 22. per tot.* ubi fuscè agit de matrimonio in mortis articulo, in præjudicium substituti contracto: & *de consil. 22. num. 10.* ostendit non oriri fraudem ex actibus in articulo mortis factis: per text. in *l. final. ff. de condit. institut.* & in *l. fuit quoque 4. §. final. ff. de hered. institut.* ubi quod conditio potest adimpleri in ultimo vitæ momento, etiam si ex eo fiat damnum substituto. Fusar. *de substitut. quæst. 424. num. 78.* Sanch. *in præcept. decalog. lib. 7. cap. 16. num. 58. & 59.* Intrigliol. *de substitut. centur. 3. quæst. 63. num. 74.*

¶ Tertijs casus est, quando novitius, aut novitia in infirmitate constituta, finito novitiatus anno proficitur in mortis articulo existens, concurrentibus conjecturis quod professio fuerit accelerata, & præcipitata in præjudicium & fraudem proximorum, ad quos successio spectabat: & hoc casu dicendum est, professionem non subsistere, nec per eam impediri, quominus proximiores ab intestato venientes ad successionem, excluso Monasterio, admittantur. Ratio est, quia quilibet actus tempore magnæ infirmitatis, aut in mortis articulo factus, tendens in præjudicium alterius habentis jus ad rem, vel spem probabilem; licet ex hoc solo quod fiat in mortis articulo, non præsumatur fraudulentus; tamen si concurrant aliquæ fraudis conjecturæ, Doctores omnes conveniunt, talem actum non subsistere in præjudicium tertij. Giovagnon. *lib. 2. respons. 45. num. 34.* & probat text. in *capit. de his, de sepult. Surd. consil. 382. num. 50. in fin. & consil. 384. num. 62.*

† Unde licet quis gravatus fuerit de restituendo hæreditatem, sub conditione si sine liberis; & re-

lictio Monasterio, qui vicem obtinet liberorum, & vita excesserit; substitutus non excludetur à monasterio, si adint conjecturæ fraudis circa professionem interveniant. Mantie. *de conject. ultim. voluntat. lib. 10. titul. 4. num. 19. & 20.* Casanat. loquens de matrimonio carnali, *diff. consil. 22. num. 8.* Molin. *de primogen. lib. 2. cap. 5. numero 27. & lib. 3. in fin. in annotatione, num. 8.* Barbol. in *capit. si præsentia, numero 6. de probat.* & in terminis professionis fraude interveniente, decidit sacra Congregatio apud Barbol. in *decis. Apostol. collect. 611. num. 17.*

Plures autem in casu proposito concurrebant 7 fraudis conjecturæ. Prima, quia dicta novitia tempore professionis erat desperatæ salutis, & in mortis articulo constituta: licet enim magis communiter receptum videatur, filios per matrimonium in mortis articulo contractum legitimatos, pro legitimis haberi in præjudicium successorum, & substitutorum; † longè tamen est dispar ratio matrimonij spiritualis, seu professionis: nam si fraudandi alterius causa, matrimonium spirituale seu professio fiat, id sine peccato fieri nequit: ideoque per talem professionem non excluditur successio ab intestato: ut probatur per text. in *cap. final. 19. quæst. 3. † ubi fraus 9* circa religionem efficit, ut bona, quæ monasterium habuerat, restituere teneatur, quanvis professio firma remaneat. Præterea licet professio efficiat, ut monasterium succedat in dote religiosæ constituta, ad exclusionem patris; hoc constitutum est contra dispositionem legis, in *l. dos à patre, Cod. solut. matrim.* ita ut hæc successio Monasterij in dote puellæ, non sit ita latè interpretanda, prout fieret, si juri communi & ordinario contraria non esset; & ideo facilius ex fraudis suspitione cessare debet Monasterij successio: quibus addi poterit text. in *diff. cap. de his, de sepult. † ubi licet ingressus religionis, 10* & votum in articulo mortis factum valeat; tamen si vovens in eadem infirmitate decedat, non fit præjudicium tertio, ratione bonorum, quorum non ita liberam dispositionem habebat: & hæc differentiam inter matrimonium, & professionem bene explicavit Sarmient. *select. interpret. lib. 1. cap. 6. num. 9. versicul. ex his apparet*, quem sequitur Roderic. *tom. 2. quæst. regul. 77. articul. 5. † Et matri- 11* monium spirituale non est ejusdem efficaciæ, & virtutis, sicut matrimonium carnale: quia Monasterij ingressus non potest efficere, ut Monasterium sit vere filius ingressi; at in matrimonio carnali, is qui legitimatur, est verè filius contrahentis, & Matrimonium carnale omnem maculam & fraudem tollit: quod in matrimonio spirituali eodem modo constitutum minimè repetitur, ut bene explicat Bammacarius ad titulum, *si de fundo defuncti, fuerit controversi, in capit. naturales, quæst. 7. numero 82. 83. 84. & 85.*

Et generalis est regula, ex iis, quæ tempore magnæ infirmitatis gesta sunt, fraudis conjecturam elici: ut notavit Surd. *diff. consil. 384. num. 54.* ubi plura exempla & jura ad hoc allegat, sicuti & Tusch. *litter. F. conclus. 478. num. 27.*

¶ Secunda conjectura oritur ex eo quod dicitur, professionem illam factam fuisse primò quidem die 1. Augusti; iterum autem die 4. ejusdem mensis: ex quibus sic geminatis professionibus colligitur magna affectio, & ardens animus monialium ad capessenda bona istius puellæ: sicut dicimus de designationibus multiplicatis, ex quibus præsumitur fraudem fuisse commissam in præjudicium expectantis. Rebuff. in *concord. titul. de collator. §. volumus in verb.*

vacantia, in 8. conjectura. Mascard. de probat. conclus. 815. numero 17.

- 14 Tertia conjectura fraudis oritur ex eo, quod dicta professio facta fuit clam, & secretò intra conventum; non in Ecclesia, ut fieri semper solet; nec vocatis patre, matre, & affinibus: imò Abbatisa affectante, & procurante, ut professio fieret illis infcisi, & ignorantibus: quod fraudis argumentum præbet, ex Mascard. *de probat. conclus. 815. num. 33.*

- 15 Quarta: quia conventum fuerat inter Abbatissam, & patrem puellæ, quod fieret contractus publicus, per quem dicta novitia mediante summa 600. scutorum realiter dicto Monasterio solvenda, renuntiaret iuribus paternis & maternis: qui autem promissa non servat, fraudis suspitione non caret: *l. dolus, ff. mandat. l. 1. §. est autem, ff. de positi. Menoch. lib. 5. præsumpt. 3. num. 63.*

- 16 Quinta fraudis conjectura oritur ex nimia, & insolita cautela: Quia licet non soleat apud nos fieri instrumentum per manus Notarij de emissionem votorum, & professione religionis, sed solum professiones notentur in libris ipsius Monasterij, in quo fit professio; tamen Abbatissa voluit de illa professione fieri instrumentum apud acta Notarij publici: fraudem autem colligi ex nimia, & insolita diligentia, seu cautela, certum est: Thesaur. jun. lib. 3. quæst. 16. numero 11. Menoch. lib. 5. præsumpt. 3. num. 102.

- 17 Denique cum fraus arguatur ex actibus præcedentibus, & sequentibus, cum nimia subtilitate gestis, ex Mascard. *conclus. 815. num. 16.* consideratum fuit, quod Abbatissa desiderans Patrem puellæ reddere actorem, induxit eum, aliquot ante puellæ Professionem diebus, ut sibi mutuo daret summam ejus doti præmissæ æquivalentem, quam fraudulenta professione facta, non solum recusabat reddere; sed omnia ejus bona longè majoris valoris sibi adjudicari prætendebat; & puellam febri hæctica laborantem, & cæcam, moxque morituram, & sic functionum ordinis incapacem admisit ad professionem, contraveniendo ea ratione constitutionibus Apostolicis. † Quo casu, licet professio non sit nulla aliis circumstantiis minime concurrentibus quoad forum interius; tamen superior illam admittens peccat, & subijcitur pœnis contentis in constitutionibus Apostolicis: de quibus Bonacin. *de clausur. quæst. 2. punct. 10. §. 6. diffinit. 2. num. 11.* † Poterat enim, imò debebat ex iustissima illa causa tempus professionis aliquantulum prorogari, non obstante lapsu anni novitiatus: teste Novar. lib. 1. decis. 50. Tambur. *de jur. Abbat. tom. 3. disput. 6. quæst. 18. num. 4. & 5.* † Præcipitatio igitur ista fraudem arguit: Tusch. *literæ, F. conclus. 477. num. 11.* quæ sola licet non sufficeret; tamen aliis juncta multum operatur. † Unde dotem puellæ, illiusque bona non esse applicanda Monasterio, sed ad successores ab intestato, resolutum fuit in pluribus causis, ut videre est apud Peregrin. *consl. 25. volum. 6.* ubi dicit professionem quoad animam esse validam, uti factam in casu licito: utrum, ex præsumpta fraude, propter admissam mox morituræ professionem, & ob nimiam diligentiam monialium, quæ dotem puellæ ante professionem sibi remitti curaverant, sub prætextu depositi, depravatam illarum intentionem colligi; & ad illius successionem admittendos esse proximiores, excluso Monasterio. Atque ita decisum fuisse testatur Ricc. *in prax. aurea, cap. 493. a num. 6.* ubi casus noster deciditur in puncto: quia professio illa fuit admissa contra constitutiones ordinis, cum puella esset infirma, hæctica, cæca, &

moribunda; & propterea, cessantibus omnibus & quibuscumque oneribus matrimonij spiritualis, per mortem statim supervenientem, debebat & successio cessare: sicut non dicitur nupta, quæ vitum pati non potest, *l. quod pupilla 30. & penult. ff. quando dies leg. vel fideicom. ced.* & per quinque rationes ibidem per Ricc. allegatas, quas hic non repetemus: loquitur enim de professione facta post completum novitiatus annum à puella, quæ propter infirmitatem non erat capax austeritatum regulæ.



CAPUT LXV.

De translatione monialium ad aliud Monasterium. Vtrum translata personæ transferantur etiam bona. Ponitur peculiaris constitutio, seu consuetudo in ordine sancti Dominici. Quid verò in aliis ordinibus statuendum sit, corpus conventus religiosus dicatur filius, & utrum affiliatio transferri possit ad aliud Monasterium. De triplici forma professionis, & de diversitate affiliationum. Dos religiosæ, soluto matrimonio spirituali, penes quem remanere debeat. De alimentis religiosæ translata præstandis. De forma executionis translationis quæ fit vigore Bullarum Apostolicarum: utrum in ea requiratur nova professio, & utrum delegatus executor Bullarum possit subdelegare.

SUMMARIUM.

- 1 In ordine sancti Dominici bona professi remanent in primo Monasterio, non obstante translatione.
- 2 In eodem ordine alimenta debentur translata ad aliam domum regularem.
- 3 Non fit translatio bonorum in ordine sancti Dominici ad aliud conventum, nisi interveniente autoritate Generalis, & consensu Monasterij, seu conventus interesse habentis.
- 4 Triplex est vivendi religionem modus. Primus in genere, per quem bona non applicantur certo Monasterio. Secundus in specie, quando quis affiliatur certo ordini. Tertius in individuo, quando affiliatio fit respectu certi conventus particularis tantum. Et quis sit effectus hujus triplicis voti.
- 5 Quando tractatur de renunciatione, illa haberi debet à conventu, respectu cujus facta est affiliatio.
- 6 Translatio ad tempus non transfert bona, sed illa remanent semper in primo conventu.
- 7 Per professionem dos religiosæ acquiritur irrregulariter Monasterio, in quo fit professio.
- 8 Quoad dotem magna est differentia inter matrimonium carnale, & spirituale.
- 9 Monasterium contra recipiens monialem translationem, debet illius dotem consequi, ex Sacrosanctam, debet illius dotem consequi, ex Sacrosanctam, debet illius dotem consequi, ex Sacrosanctam.
- 10 Proprietas dotis non potest esse penes religiosam, cum ipsa sit bonorum incapax.
- 11 Dotem cum monialis persona transferri non potest.

- consent, quorum rationes proponuntur, & refutantur.
12. Secunda opinio existimantium dotem spectare ad primum monasterium, etiam quoad usumfructum.
 13. Tertia opinio distinguens inter quesita ante, & post translationem, & inter proprietatem, & usumfructum.
 14. Dos ibi esse debet, ubi sunt onera matrimonii.
 15. Alimenta, cessante consuetudine, vel conventionione contraria, prestanda sunt religioſæ translatae per primum monasterium, sub moderata taxatione.
 16. In taxatione alimentorum religioſæ translatae debet haberi ratio obsequiorum, & servitiurum secundo monasterio per translataam prestandorum.
 17. Debet etiam in taxandis alimentis translatae haberi ratio, quod primum monasterium amittit iura superioritatis in personam translataam.
 18. Datur resolutio proposita quaſtionis, & quid super ea fuerit decisum.
 19. Litteræ Apostolicæ translationis possunt mandari executioni, etiam per censuras.
 20. Episcopi gloria est obedire litteris summi Pontificis, qui in beneficalibus, & in translatione Monachorum plenam habet potestatem.
 21. Monialis translata ad aliam regulam, tenetur novam facere professionem.
 22. Fallit stantibus clausulis appositis in Bullis Apostolicis.
 23. Religioſa, donec translatio pacificum sortita fuerit effectum, aut per eam non steterit, remanet semper religioſa primi monasterii.
 24. Executor in Bullis deputatus, etiam cum clausula, Super quo conscientiam tuam oneramus, subdelegare potest alium qualitates similes habentem.
 25. Episcopus non potest se intramittere, quando commissio data est ejus Officiali.
 26. Clausula, quatenus vos, vel duo, &c. clausula per te, vel per alium, dant facultatem prœveniendi, & subdelegandi.

TRACTATA sæpius fuit hæc controversia in diversis supremis tribunalibus, in qua, secundum varias facti circumstantias, diversimodè responsum & judicatum fuit: utrum translato religioſo, vel moniali, dos, aut alia bona ipsius (in locis ubi monasteria succedunt) ad primum monasterium à quo, vel ad secundum ad quod translatio facta fuit, pertinere deberent. Et sanè cum aliàs proponeretur, duas ex illustrissima familia sorores, factæ priùs professione in monasterio sub regula Sancti Dominici, in quadam Galliæ civitate erecto, ad aliud monasterium in patria Alvernæ fuisse vocatas, ut ibi novum ejusdem ordinis monasterium instituerent, & ejusdem moniales instruerent, fuit ex certis particularibus circumstantiis resolutum, dotem harum monialium ad primum monasterium, tam quoad proprietatem, quàm quoad fructus pertinere, & apud ipsum remanere debere. † Siquidem hoc suppositum fuit, quod ex inviolabiliter observata in monasteriis regula S. Dominici suppositis constitutione, dos per religioſam ad certum monasterium allata, in eodem monasterio in quo professio facta est, perpetuò remanere debet: & religioſos ac religioſas monasterio, in quo professio facta est, affiliari; & in affiliatione persistere, non obſtante translatione ad aliud monasterium facta, quod

ejusdem sit ordinis, tam quoad proprietatem, quàm quoad fructus. † Eodemque casu translationis eveniente monasterium illud, ad quod translatio facta fuit pro aliorum instructione, aut alia de causa, tenetur ad alimenta religioſi, aut religioſæ translatae; prout verificabatur ex litteris patentibus Rever. Patris Generalis ejusdem ordinis, sub die 1. Januarii 1642. † Adeo ut bona non transferantur cum persona, nisi interveniente auctoritate ejusdem R. P. Generalis S. Dominici, & interveniente consensu intereſſe habentium: quo casu transferri potest ad aliud monasterium affiliatio, & non aliàs, ut notat Sanch. in præcep. decalog. lib. 7. cap. 32. n. 54.

Siquidem sciendum est, tribus modis aliquem proficisci posse in religione. Primus professionis modus est, quando illa fit in genere generalissimo, absque expressione alicujus certi ordinis, religionis, vel conventus. Secundus, quando professio fit in genere subalterno, per quam proficiens se se obligat quidem ad certum ordinem, aut religionem; sed non habet respectum ad particularem aliquem ejusdem ordinis conventum, aut domum regularem. Tertius est quando proficitur quis obedientiam, & alia vota, habito respectu ad certum, & determinatum conventum, veluti si dicat: *Ego profiteor, & voveo Deo, & vobis R. P. Priori Conventus Avenionensis*. In secundo casu, quando professio fit de regula Sancti Dominici, quamvis non exprimitur certus conventus, tamen ex constitutionibus ejusdem ordinis, religioſus remanet filius conventus, in quo proficitur: & in his terminis loquitur Sanch. d. num. 54. Sed in tertio casu (qualis est ille de quo agitur) etiam si nulla adesset specialis constitutio, cum professio restricta fuerit ad certam domum & monasterium, proficiens remanet semper filius illius monasterii, & bona, seu dos spectant semper ad primum monasterium, in quo professio & affiliatio facta fuit. Ista distinctio bene deducitur per Calderin. *Consil. 23. de regularib. Abb. in cap. in præſentia, num. 64. & seq. de probat. Rot. decis. 4. num. 1. & 6. part. 6. recent. Sanch. d. lib. 7. cap. 32. num. 55.*

Et ea de causa, cum aliàs tractaretur de obtinenda renunciatione jurium cujusdam religioſi, in favorem consanguineorum in hac civitate, ubi datur monasterio successio: Dixi adhibendum esse consensum monasterii Avenionensis, in quo facta fuerat professio, restricta ad illum certum conventum, quamvis de eo tempore ipse in alio conventu Reveren. Patrum Sancti Martialis de Gentilino habitaret ex Superiorum voluntate.

Consideratum etiam fuit in casu proposito, non agi de perpetua, sed de temporali translatione dictarum monialium: in quo casu, etiam supradictis constitutionibus cessantibus, dos & bona religioſæ sic translata omnino remanent apud primum monasterium, cujus est semper vera religioſa. Lapsus allegat. 62. de regular. num. 7. in fin. & num. 8. versic. respondetur.

Protestata quidem fuerant istæ religioſæ, dum dotem suam in priori monasterio auxerant, se id ea cum reservatione facere, ut casu quo ad alterius monasterii erectionem, vel institutionem vocarentur, salva sibi esset facultas dotes suas ad posterioris monasterii utilitatem secum deferendi: sed hæc illarum protestatio prodesse non poterat; tum quia deficiebat superioris auctoritas, quæ in illa protestatione reservata fuerat; imò R. Pater Generalis illius ordinis per suas litteras expressè suum dissentium declaraverat: nullus quoque Episcopi ordinarii consensus adhibitus fuerat: tum etiam quia protestatio

illa (quæ secundum juris dispositionem intelligenda erat) procedere quidem potuisset, si translatio in perpetuum facta fuisset; cum tamen contrarium apparet ex conclusione capitulariter per moniales facta, per quam duas illas religiosas ad noviter erigendi Monasterii instructionem ea lege destinabant, ut post instructionem, ad primum Monasterium redire tenerentur: & sic temporalis esset translatio, nec affiliationi primi Monasterii ulla ratione præjudicaret: ut superius ostensum fuit. Et quod plus est, totum capitulum, dictis duabus monialibus presentibus, & consentientibus, præsentem etiam confessario, & Vicario ordinis; expressè declaravit translationem fieri sub ea conditione, ut dos ipsarum semper in primo Monasterio, tam quoad proprietatem, quam quoad usumfructum remaneret: unde nec quamvis secundum Monasterium aliam regulam ex superiorum concessione servatis servandis amplecteretur, dimovenda esset dos à primo Monasterio: † cum ipsi semel & irrevocabiler pro ea jus quæsitum esset: ut notat Sanch. in *præcep. decal. lib. 7. cap. 32. num. 12.* Hieron. Roderic. *quæst. regul. 53. num. 7. & quæst. 98. num. 10.* qui veritatem sententiam, quæ vult dotem Monasterio per professionem acquiri irrevocabiler, nec personam sequi, licet ad aliud transeat Monasterium: qua de re copiosius inferius agemus. † Interim placeat Sanch. differentia inter dotem carnalem & spirituales allata; illa quippe apud eum remanet, qui sustinet onera matrimonii; & soluto per mortem matrimonio restituenda est: Ista per professionem quaritur irrevocabiler Monasterio, nec in ea locum habent regulæ, dotis soluto matrimonio restituendæ. † Verum si secundum Monasterium non voluntariè, sed coactè religiosam admitteret; tunc cum ei nihil esset imputandum, dotem ad secundum Monasterium cum persona transire existimat. In casu proposito, admissio erat purè voluntaria; ideo dos personas non sequebatur: maxime quia in matrimonio spirituali, dos non potest pertinere ad monialem, quæ spiritualiter nubit per professionem: quia cum ipsa emitat votum castitatis, paupertatis, & obedientiæ; † proprietatis dotis penes ipsam existere non potest, sed omnino ad Monasterium spectat. Ideo erroneum est hoc casu dicere, quod bona personam sequantur. Mirand. in *manual. prælat. regul. quæst. 31. artic. 24. conclus. 2.*

Ceterum, quia supradicta resolutio fundata fuit ex specialibus ordinis constitutionibus, & ex aliis facti circumstantiis, non eadem resolutio asserenda videtur, si generaliter de monialis, aut religiosi translatione agatur: nam variæ fuerunt hac in re Doctorum sententiæ. † Aliqui enim asserunt, dotem cum monialis persona ad secundum transferri Monasterium. Glos. in *cap. 3. in verb. redire, de cleric. conjugatis*, & ibi Hostiens. *num. 4.* Butrius *num. 9.* Joan. Andr. *num. 7.* Anchar. *num. 9.* Zabarel. in *4. oppos. Boich. num. 2. & 3.* Summa Angel. in *verb. Monasterium, num. 6.* Menoch. *de arbit. casu 156. a num. 25.* plures alios citat Sanfelicius, post hæc scripta vilus, *decis. 322. num. 8.* triplici ratione. Prima, quia dos personam sequi debet: sed ad hanc responsum fuit supra, hoc procedere quidem in matrimonio carnali, sed non in spirituali: quia in hoc dos non pertinet ad religiosam, quæ propter votum paupertatis bonorum incapax est. Secunda, quia bona dicuntur quæ sita primo Monasterio sub conditione, quandiu erit in eo religiosus, aut religiosa; sed hoc etiam falsum est, cum ex generali consuetudine dos, etiam mortuâ religiosâ, ad Monasterium, in quo professio fa-

cta fuit, pertineat: prout etiam supra *num. 7.* firmavimus post Sanch. in *præcep. decal. lib. 7. cap. 32. num. 12. in fin.* Tertia, quia illud matrimonium spirituale contrahitur cum Christo Domino, qui æque sponsus est animæ devotæ in alio Monasterio, quam in primo: sed hæc tertia ratio non concludit, nisi quando professio facta fuit in genere: secus quando habitus fuit respectus ad certum & determinatum Monasterium, cujus respectu fuit factum spirituale matrimonium: ut etiam superius ostendimus *num. 4.*

Alii autem existimant dotem omnino, tam quoad proprietatem, quam quoad usumfructum ad primum Monasterium spectare, non obstante translatione personæ. Sanch. *d. lib. 7. cap. 32. num. 11.* dummodò voluntaria sit, non coacta translatio: ut mox dictum est. Mirand. in *manual. prælat. regul. tom. 1. quæst. 31. artic. 24.* plures citat Barbof. ad *cap. 1. num. 4. de cleric. conjugat.* & Sanfelici. *d. decis. 322. num. 1. & seq.*

Tertia fuit opinio eorum qui distinguunt inter bona moniali quæ sita ante translationem, & ea quæ post translationem acquiruntur: ut hæc quidem post translationem quæ sita ad secundum Monasterium pertineant; quæ verò ante translationem ad primum spectent jure proprietatis, ad secundum verò jure usumfructus; ne scilicet iste licetè translatus, sit posteriori Monasterio onerosus: qui tamen ususfructus, post mortem translati cum sua proprietate in favorem primi Monasterii consolidatus remanet. Tusch. in *verb. Monachus, conclus. 322. num. 2. & 3.* Chopin. *lib. 2. monast. tit. 3. num. 24. versic. & quid verò.* Rebuff. in *concord. tit. de regia ad prælat. nminat. §. ult. in verb. concessa, versic. quid si monachus, cujus hæc sunt verba: Si monachus dederit aliqua bona priori Monasterio, & postea translatus fuerit in aliud Monasterium, ususfructus bonorum acquiritorum primo Monasterio, dabitur secundo Monasterio, ne onerosus eidem existat.* Idem auctor. *loc. citat. versic. item nominato,* subdit, primum Monasterium teneri ad alimenta præstanda monacho, qui ad secundum Monasterii prioratum vocatus est, donec plenam illius possessionem adeptus fuerit; nulli tamen esset in mora, & per eum statet quomodo adipisceretur.

In hac opinionum varietate, Ego aliàs interrogatus pro monialibus Sanctæ Ursulæ Montis Adriamarij, in eam inclinabam sententiam, ut fructus dotis ad secundum Monasterium spectarent. † Quia dos ibi esse debet, saltem quoad fructus, ubi sunt onera: *l. si is qui 57. ff. de jur. dot.* quæ opinio æquior videbatur, ut dicit Chopin. *d. lib. 2. monast. tit. 3. num. 24. versic. at relius*, sed non didici quid super eo judicatum fuerit.

Post aliquot autem annos, iterum consultus pro veritate per moniales Sancti Andree in principatu Auriacensi, super dote ejusdam religiosæ quæ ad antiquiorem regulam Carmelitarum in civitate Carpentoracensi convolverat, unâ cum viris eruditissimis Respondi, dotis quidem proprietatem ad primum Monasterium pertinere, ex rationibus superius adductis: † Sed tamen illud teneri ad alimenta præstanda juxta dotis quantitatem, ad quæ sufficiens dendi pensionem annuam 25. scutorum, quam illa puella sibi reservaverat: necnon fructus 200. scutorum ad eam spectantium, ad rationem quinque pro quolibet centenario, juxta cursum communem hujus patriæ: ex iis quæ tradidit Menoch. *consil. 199. a. 12.* quem citat & sequitur Sued. in *trakt. de Alimentis, tit. 9. quæst. 27. num. 23. versic. tamen intelligit.* Cum enim secundum Monasterium operas & servitia tran-

Quaest. & Resol. benefic. Cap. LXV. 105

lata monialis habet, non convenit ut illi integer bonorum usufructus tradatur: cum qui altari servit, de altari vivere debeat. Ita concludit relatis variis opinionibus, Tamburin. de iur. Abbat. §. & Monial. disp. 21. quæst. 8.

- 17 Quamvis etiam quoad alimenta id non transeat sine difficultate, quando maiora sunt usufructu ipso dotis: quia cum primum monasterium amittat jus superioritatis in personam religiosæ, videtur etiam exonerandum alimentis usufructu maioribus: ex Surd. d. sit. 9. quæst. 27. num. 17. Quia religiosus per secundum ingressum, efficitur quodammodo novus homo: ut ibi Surd. num. 24. §. Senatus tamen alimenta secundo monasterio adjudicavit, & taxavit, bonorum proprietate penes primum monasterium relicta: quæ etiam fuit mens Senatus Neapolitani apud Sanfelice. d. decis. 322. num. 12. & 13. de ea questione tractat Tamburin. de iure Abbatum, tom. 3. disp. 7. quæst. 6. n. 7. & seq. & Rot. decis. 109. & 115. part. 2. recent.

Quia verò circa executionem translationis dictæ monialis Montis Adhemarii, de qua supra, num. 14. oræ fuerunt quædam difficultates; ideo sequentes resolutiones super illis datæ fuerunt. §. Et primò quidem, quia translatio fiebat autoritate summi Pontificis, & vigore Bullarum, quibus dicta religiosa constituebatur alterius monasterii Abbatis: Dixi in casum oppositionis alterius monasterii procedendum esse per censuras Ecclesiasticas in forma consueta, absque eo quod Episcopus ordinarius litterarum Apostolicarum executionem impedire possit. §. Sufficit enim Episcopo obsequii gloria, cum penes summum Pontificem sit suprema, & plena potestas, præsertim in beneficiorum collationibus, & regularium translationibus. Glos. in cap. quoad translationem, de offic. deleg. quod copiose deducitur in quodam litigato inserto apud Bouchel in summa benefic. in verb. translation, versic. premierement le Sieur Evêque.

- 21 Præterea fuit advertendum, quod ista monialis translata non tenebatur novam facere professionem in secundo monasterio, quamvis in isto nova & distincta à priori regula observaretur: quamvis Emanuel Roderic. tom. 3. quæst. regul. 52. regulam proponat in contrarium, nempe translatione facta, opus esse nova professione. Quia regula illa in se vera quidem est; §. sed locum non habet stantibus clausulis quæ in litteris translationum apponi consueverunt; & in illis de quibus agebatur, appositæ erant: nempe Decernentes te, cum primum possessionem dicti prioratus fueris adeptus, de primo dicto monasterio ad dictum prioratum, eo ipso autoritate Apostolica transferendam; &que inibi in monialem recipiendam, ac sancta in Domino charitate tractandam. Ita decilum fuit in Rot. decis. 115. num. 9. part. 2. recent. juxta tradita per Rebuff. in prax. in tit. de translat. monachor. num. 2. quem sequitur Barbol. de iure Eccles. univers. lib. 2. cap. 42. num. 83.

Remanet tamen religiosa primi monasterii, donec secundi possessionem pacificam adeptus fuerit, dummodo per eam non steterit, quominus adipiscatur. Rebuff. in concord. tit. de Regia ad prelat. nominat. §. ultimo, in verb. concessa, in fin.

- 23 Executor autem per Bullam deputatus, subdelegare potest, etiam si in litteris adesset illa clausula, super quo conscientiam tuam oneramus. Garc. de benefic. part. 6. cap. 2. §. 1. num. 99. & seq. §. Neque potest Episcopus se immiscere executioni, quando ejus Officiali commissio data est. Garc. d. part. 6. cap. 2. n. 20. tanto magis potest fieri subdelegatio, licet plures

deputati fuerint executores per eum, qui prævent adversus alios: quia adsunt clausulæ in Bullis Apostolicis id permittentes: §. nempe, quatenus vos, vel duo, aut unus vestrum, posteaquam vobis hujusmodi littera fuerint presentata, per vos, vel per alium, seu alios, dictam Lucretiam in possessionem inducat. Quæ clausula facultatem continet uni sine aliis procedendi; vel etiam personas idoneas, & qualitatis requisitæ subdelegandi: l. 1. & ibi DD. ff. de offic. conf. Barbol. de claus. cap. 125. num. 6. & 7. Atque ita executum & practicum fuit.



CAPUT LXVI.

Quibus in casibus successor in prælatura, vel beneficio, teneatur stare locationi factæ per antecessorem: & quando dicatur locatio utilis Ecclesiæ. Quid si conductor fecerit expensas in re conductâ ab Ecclesiâ: & utrum interim lite pendente conductor manutenendus sit. De locatione rerum Ecclesiæ ultra triennium non concedenda: & quomodo hoc triennium intelligatur. De successore in beneficio per obitum, vel per renunciationem simpliciter factam, vel in favorem. Quæstio plenè examinatur: & concluditur indistinctè, successorem non teneri stare locationi. Quid super hac re observetur, & judicetur in Gallia. Denique an, & quando solutio anticipata liberet colonum, seu conductorem rerum Ecclesiæ.

SUMMARIUM.

- 1 Successor in beneficio tenetur stare locationi factæ per antecessorem nomine Ecclesiæ, secus si nomine proprio.
- 2 Omnis administrator tenetur ratam habere locationem administratorio nomine factam per antecessorem.
- 3 Locatio quando dicatur facta nomine Ecclesiæ.
- 4 Locationem nomine Ecclesiæ factam fuisse, colligitur ex conjecturis quæ enumerantur.
- 5 Quando conductor rerum Ecclesiæ fecit multas expensas, potest continuare in viro successore beneficii usque ad proximam fructuum recollectionem.
- 6 Ampliatur etiam si fructus essent difformes, & recollectio pluribus annis absolveretur.
- 7 Conductor lite pendente potest petere se manuteneri in sua detematione.
- 8 Locatio bonorum Ecclesiæ ultra triennium nulla est.
- 9 Locatio facta ultra triennium utrum subsistat pro triennio, an verò in totum corruat.
- 10 Quando pretium locationis distributum est in singulos annos, locatio valet ad triennium, & vitriatur tantum in excessu.
- 11 Locatio rerum Ecclesiæ fieri potest ad sex annos, quando fructus alternis annis colliguntur.
- 12 Successor in beneficio tenetur stare colono, si succedat per resignationem. Contra, num. 14.
- 13 Quando usufructus finitur factio usufructuarii, successor tenetur stare locationi.

- 14 Multi existimant, provisum per resignationem non teneri stare locationi antecessoris.
- 15 Si quis locaverit sciens se brevi resignaturum, non obligat successorem ad observandam locationem.
- 16 Licet locatio non afficiat successorem beneficii, afficit tamen heredes, & fidei jussores locatoris.
- 17 Differentia ponitur quoad locationem inter successorem ex pura, & condicionali resignatione.
- 18 Sed hac differentia rejicitur, num. 18. & seq.
- 19 Factum resignantis non nocet resignatario, qui est tertius, & non habet jus a resignante, sed a conferente: & num. 20. & 21.
- 22 In quacunque resignatione successor in beneficio non tenetur stare locationi antecessoris.
- 23 Quod procedit etiam in resignatione facta in favorem certa persona.
- 24 Resignans habetur pro mortuo in beneficio resignato.
- 25 Etiam in resignatione in favorem jus novum acquiritur mediante collatione.
- 26 Que sit differentia inter usufructuarium, & beneficium in materia locationis.
- 27 Explicatur Caroc. de locat. part. 2. tit. de usufruct. quest. 2. num. 6.
- 28 Explicatur Baldus consil. 371. lib. 1.
- 29 In Gallia non possim admitti illa distinctio pura, & condicionalis resignationis, in materia successoris obligandi ad continuandam locationem.
- 30 Explicatur Regia constitutio declarans successores in beneficio non teneri stare locationi antecessoris. Et num. 31. & 32. referuntur casus in quibus successor tenetur, vel non tenetur illi stare, ex sententia supremorum Gallie tribunalium.
- 33 Solutiones anticipatas prohibet Concilium.
- 34 Ante Concilium non ita rigorosa erat prohibitio anticipata solutionis.
- 35 Quando dicatur solutio facta per anticipationem.
- 36 Solutio beneficiario facta ante fructus perceptos, non liberat conductorem.
- 37 Fallit si pecunia essent versa in utilitatem Ecclesie, saltem pro rata versionis.
- 38 Referuntur Doctores de singulari successore in materia locationis tractantes.

Mortuo collegii cujusdam monachalis Rectoris, variae propositae fuerunt controversiae inter successorem, & colonos; tum circa validitatem locationis, tum etiam circa illius continuationem, nec non ratione solutionum anticipatae factarum: pro quorum omnium resolutione, sequentes adductae fuerunt conclusiones.

- 1 Prima conclusio. Quando locatio facta fuit nomine Ecclesiae, successor stare tenetur locationi per antecessorem in beneficio factae: si vero facta fuerit nomine proprio ipsius locantis, successor illi stare non tenetur: ita docent Peregr. in tract. de fideicom. art. 40. num. 98. Mantica. de tacit. convent. lib. 5. tit. 10. num. 22. in §. limit. versic. & quidem successor. Anton. de Marin. lib. 1. resolut. cap. 259. num. 18. & Si quidem generalis est regula, administratores omnes teneri ratam habere locationem factam per antecessorem. Covar. lib. 2. var. resolut. cap. 15. num. 6. versic. ego vero. & Nomine Ecclesiae locationem factam fuisse tunc existimavit Covar. loc. citato, versic.

igitur ubi locatio, quando redditus non ad praetatum, qui simplex administrator est, pertinent; sed ad Ecclesiam: nam si redditus ad Rectorem proprio nomine pertinuerint, non Ecclesiae, sed proprio nomine locatio facta diceretur, licet nomen Ecclesiae fuisset expressum; & moriente Rectore, expiraret locatio, quod & voluisse videtur Gratian. decis. 39. num. 14. & 4. Quamquam & ex aliis conjecturis locationem nomine Ecclesiae factam fuisse, colligat Socin. sen. consil. 34. num. 4. vol. 3. veluti si contrahat expresso officii nomine, dummodo locatio sit utilis Ecclesiae. Item si minus Ecclesiae fuerit injectum, sicut est contra praesumptum nomine proprio factam fuisse locationem, si onus ipsi Rectori fuerit injectum; vel si ipse proprio nomine expresso, vocatus fuerit locator. Et contra, si plura sint apposta pacta Ecclesiae utilia, nomine Ecclesiae praesumitur facta locatio: & plures aliae conjecturas, & circumstantias considerat Socin. ibidem. Sed copiosius Cardinalis Mantica, ad quem recurrendum est, cum casus occurreret, lib. 5. de tacit. & ambig. convent. tit. 13. num. 16. & seq.

Secunda conclusio. Quando conductor fecit etiam pensas necessarias in certis praediis, vel ante expunctionem facturus est, poterit in illis praediis continuare usque ad integram fructuum perceptionem, nec ante fructus perceptos expelli poterit. Gratian. decis. forens. cap. 606. num. 17. Caroc. in tract. de locat. part. 3. quest. 1. tit. de reb. Eccles. locand. num. 6. & 1. mibi 778. & Quod procedit etiam si fructus percipiendi essent difformes: nam expectanda esset integra omnium fructuum perceptio, nec antea conductor rerum Ecclesiae expelli posset. Gratian. ibidem, num. 19. Sicut autem non potest expelli, ita nec conductorem dimittere potest. Gabriel consil. 68. lib. 1. ubi loquitur de praedio, quod singulis quinque annis fructum reddit; videlicet duobus annis frumentum, ultra alios fructus; aliis vero tribus annis praedia locantur ad pascendas pecudes: & dicit illud quinquennium pro uno anno computari, & colonumque dominium debere stare illi locationi, nec unum alio invito ab ipsa recedere posse.

Tertia conclusio. Conductor lite pendente inter rim in sua detentione manutenendus est; & illi competunt remedia possessoria. Ror. apud Cavalcan. decis. 182. m. 2. Ricc. collect. 2850. versic. ego autem, cum aliis per Post. de manuten. observ. 52. num. 17.

Quarta conclusio. Locatio bonorum Ecclesiae ultra triennium nulla est, ex constitutione Pauli III. quae incipit ambitiose, in extravag. sub tit. de rat. Eccl. non alienand. super qua plura notavit Scott. in select. Pontif. consil. theorem. 15. Quarant. in sum. Bal. lar. tit. alienat. rer. Eccles. num. 18. & Adeo ut multi existimaverint, locationem factam ultra triennium esse in totum nullam; & non solum vitari in eo quod triennium excedit; sed etiam in totum, salvo tamen anno, in quo colonus jam fecit expensas, & culturas: ut supra dictum est num. 5. Quam opinionem secuta est Rot. decis. 38. num. 3. part. 1. recentior. Rot. decis. 210. apud Pacif. num. 7. id videatur non restringere ad casum, quo fructus sunt de proventus colligendi: ex notatis per Adden. ad Burat. decis. 48. num. 18. Cavalcan. decis. 44. num. 15. versic. autem. Surd. decis. 52. num. 12.

Quinta conclusio. Quando locatio rerum Ecclesiae facta fuit pretio in singulos annos diffinitivo, rarius est illam sustineri pro triennio, & in excessu denotari taxat vitari: quia tempus utile ab inutili separari potest Barb. de offic. & potest. Episcop. part. 3. num. 85. & seq. Et hanc opinionem magis communitate receptam esse, maxime sub illa distinctione

pretii distributi, vel non distributi in singulos annos, testatur Quarant. loco citato, num. 18. vers. hunc articulum. Quia summi Pontificis mens in illa extravaganti fuit impedire, ne ultra triennium fierent rerum Ecclesiasticarum locationes: & ne conductor in effectu rem neret ultra triennium. Unde satisfit summi Pontificis intentioni, si finito triennio conductor recedat: ita tenet Ant. de Marin. lib. 1. quotid. resol. c. 6. n. 7. vers. contrarium.

11 Sexta conclusio. Quando fructus praediorum alternis tantum annis percipiuntur, non solum ad quadriennium, sed etiam ad sex annos: fieri potest locatio rerum Ecclesiae: quia non anni, sed fructuum perceptiones sunt computandae. Mantie. de tacit. convent. lib. 5. tit. 13. num. 32. Quarant. in verb. alienatio rer. Eccles. num. 18. Barbof. d. alleg. 95. num. 4. & de jur. Eccles. lib. 3. tit. 30. Ricc. in prax. rer. for. Eccles. decis. 115. num. 2.

12 Septima conclusio. Licet locatio sit valida, tamen successor in beneficio non tenetur illi stare, si successerit per obitum, nisi locatio facta esset nomine Ecclesiae, & sub modificationibus supra deductis: si vero successerit per resignationem, tenetur stare locationi, nec illam impugnare potest. Ratio differentiae est, quia provisorius per obitum, jus habet à collatore: provisorius autem per resignationem, jus habet à resignante: ita tenet Gratian. discept. forens. 606.

13 num. 20. ob illam rationem, quia quādo usufructus finitur facto usufructuarii, successor tenetur stare conditionibus prioris possessoris: Praelatus siquidem, aut Rector habetur loco usufructuarii. Gratian. ibidem, plures allegans num. 6. Sed hac ratio Gratiani, quam ex Poeydoro Ripa delumpit, & sequitur Hodier, ad Surd. decis. 33. num. 4. concludit generaliter successorem teneri stare colono, quando facta fuit resignatio per beneficii possessorem, sive simpliciter, sive in favorem alterius facta sit: quia utroque casu vacat beneficium facto possessoris: & sic generaliter loquuntur praefati DD. Cui tamen propositioni adversatur

14 Primum, quod contrarium simpliciter tenuerunt alii multi, nempe successorem etiam ex causa renunciationis provisorium, non teneri stare locationi factae per antecessorem, ut tenet Barbof. in d. l. si filiofamilias 26. §. final. ff. solut. matrim. num. 19. vers. amplia hanc conclusionem. Alex. Trentacinq. lib. 3. variar. resol. tit. de locat. & conduct. resol. 3. num. 8. post Castrenf. consil. 4. num. 4. & 5. vol. 1. Covar. lib. 2. variar. resol. cap. 15. num. 6. ante medium, vers. idem erit, ubi Rector. Quae doctrina indistincte vera esset, si Praelatus, aut Rector Ecclesiae, sciens se brevi renunciaturum, faceret talem locationem; tunc enim ratione fraudis, successor illi stare nullo modo tenetur. Barbof. de offic. & potest. Episcop. pa. 1.3. allegat. 94. num. 6.

16 Procedit tamen effectus locationis sine difficultate ad effectum, ut conductor agere possit contra fidejussores, & haeredes Praelati locantis, ad consequendum suum interesse. Barbof. d. l. si filiofamilias 26. §. fin. num. 22. ff. solut. matrim. & in tract. de potest. Episcop. d. alleg. 94. num. 12.

17 Secundò, quod alii distinxerunt inter resignationem beneficii factam pure, & simpliciter: ut tunc successor locationi sui antecessoris stare non teneatur: secus si facta fuisset in favorem, per rationem supra deductam num. 12. & tradit Lovet in sua recollectione arrest. litter. S. n. 11. in addit. in fin.

18 Ego in hac controversia existimo in primis, rationem allatam per Surd. in tract. de aliment. tit. 9. §. 42. num. 13. quem simpliciter citat, & sequitur Gra-

tian. discept. forens. cap. 37. num. 21. sic generaliter intellectam non posse subsistere, dum volunt successorem teneri stare locationi, quando locator renunciavit suo beneficio, rationem reddentes: Quia factum renunciantis non nocet conductori, siquidem illa ratio procedit quoad praedictum locationis, & ejus haeredis, aut fidejussoris, contra quos non impeditur conductor agere ad interesset: ut supra diximus num. 16. Sed in praedictum tertii ratio illa non subsistit, quia successor in beneficio dicitur tertius, cum jus habeat à collatore, non à resignante.

Praeterea dico, quidquid distinguit Lovet loc. cit. & alii nonnulli DD. Galli, verius esse, nullo modo teneri successorem in beneficio, sive per obitum, sive per renunciationem, stare locationi factae per antecessorem, etiam in casu licito, veluti ad triennium: sive resignatio simpliciter facta fuerit, sive in favorem. Ratio est, quia successor in beneficio non potest representare personam antecessoris, nec potest dici successor universalis, cum non succedat omnibus bonis; imò nec succedit ex persona, nec ex jure cedentis, sed ex novo jure, quod creatur tempore collationis, & in eum transfertur, ut bene explicat Panormit. in capit. cura 11. num. 5. de jurepar. ubi dicit successorem in beneficio non succedere ex persona antecessoris; sed ex jure sibi collato ab habente potestatem conferendi: & ideo malam fidem auctoris non nocere successor in beneficio. Quae ratio aequè concludit in resignatione pura, & in condicionali, facta in favorem nominati, & ad utrumque casum applicantur rationes allatae à Doctoribus, ad probandum successorem in beneficio non teneri stare locationi antecessoris: & nominatim per Barbof. in d. l. si filiofamilias 26. §. final. num. 18. & praedictam sententiam, tam in resignatione simpliciter facta, quam in ea quae facta fuit in favorem, generaliter amplectuntur absque ulla distinctione, Paris. de resignat. lib. 1. quaest. 16. num. 47. Covar. dist. lib. 2. variar. resol. cap. 15. num. 6. in 2. articulo, vers. idem erit ubi Rector. Trentacinq. lib. 3. tit. de locat. resol. 3. num. 8. Cancer. lib. 1. variar. resol. cap. 14. num. 45. Et nominatim de resignatione in favorem, quod resignatarius non teneatur stare locationi factae per resignantem, tenet Barbof. in d. l. si filiofamilias 26. §. final. num. 19. vers. amplia hanc conclusionem. Anton. de Marin. quotid. resol. cap. 259. num. 11. quia mors, & resignatio beneficii equiparantur: & resignans dicitur quasi mortuus in beneficio resignato: & ideo omnes obligationes ejus occasione praestitae, per resignationem admissam extinguuntur: ut diximus supra, c. 35. num. 11. & 12.

Nec obstant rationes in contrarium allegatae: nam ad eam, qua supponitur per resignationem factam in favorem, jus acquiri resignatario ex persona resignantis; fuit superius responsum, resignationem esse quidem medium acquirendi, sed ex sola collatione jus consequi resignatarium: & ab ipso collatore, non à resignante tribui: ex traditis per Panormit. in d. cap. cura, num. 5. de jurepatronat. & per alios de quibus supra num. 21. Barbof. d. §. final. num. 18. vers. non obstat secundum.

Ad æquiparationem autem usufructuarii & beneficiarii. Respondetur, quod licet illa vera sit, & passim à Doctoribus admittatur; tamen non in omnibus procedere potest, & praesertim ubi diversa est ratio, prout in hoc casu: nam quando usufructarius renuntiat in favorem proprietarii, vel alterius; successor

cessor ille jus & causam habet à renunciante : quod in resignatione beneficii secus est , quia resignatarius jus derivat à collatione potestatem habentis ; nec in Ecclesia dantur successiones hereditariae , nec ex jure authorum , sed ex collatione superiorum , ut mox dictum est : ideo succedens in usufructu ex facto usufructuarii , tenetur stare colono ; sed non is qui succedit in beneficio , quia quomodocumque succedat , jus consequitur non ab antecessore , vel à resignante ; sed à superiore , qui contulit. Roman. consil. 201. num. 5. Alexand. consil. 63. num. 11. & 12. lib. 4.

27 Neque Carocius in tract. de locat. quo nititur Polydor Ripa , & alii qui eum sequuntur , part. 2. tit. de usufruct. quest. 2. num. 6. & 7. seu ut in libro meo , part. 2. quest. 43. num. 6. & 7. videtur facere ad casum nostrum : quia ibi proponitur casus decisis per Bald. consil. 371. incipit , Marbiolus lib. 1. ubi dicitur , quod Dominus directus , in cuius favorem emphyteuta renunciavit , cogitur stare locationi , quæ ante renunciationem facta fuerat per emphyteutam : ¶ quia Baldus ibi movebatur pluribus aliis rationibus ; & nominatim , quia ista non est simplex renuntiatio , nam emphyteuta non potest renunciare dominio : ut in l. si quis vi 17. §. differentia ff. de acquir. possess. ibi , dominium ejus manet , qui dominus esse non vult. Et sic est quoddam pactum novum , & novus contractus qui non potest nocere tertio , cum quo non est celebratus : sed in beneficialibus non sunt pacta , & conventiones , neque resignatarius habet causam à locatore ; quod tamen etiam in casu suo consideravit Baldus : ergo cum extinctum planè sit jus resignantis per acceptationem , collationem , & possessionem resignatarii , cessant omnino considerationes quibus Bald. & Caroc. nitebantur.

29 Unde etiam in Gallia , non tam facile admittitur illa distinctio inter puram , & conditionalem renunciationem in hac materia : nam licet eam amplectatur Louet dist. litter. S. num. 11. in addit. in fin. Mornac. ad l. si quis fundum 9. §. si usufructarius , ff. locat. & alii per eos citati , Addentes ad Papon. lib. 1. tit. 13. arrest. 6.

30 Imò Regiâ Caroli IX. constitutione , anno 1568. apud Sanctum Maurum edita , cavetur expressè locationes omnes beneficiorum , per resignationem , dimissionem , aut obitum beneficiati expirare : quia verò ordinatio non distinguit , multi interpretes recurrunt ad distinctionem illam resignationis simpliciter , aut in favorem factæ ; & nominatim Thevenau lib. 1. ordin. Regiar. tit. 18. art. 1.

31 Nihilominus ad tollendas fraudes , sæpius in supremis Galliæ tribunalibus judicatum fuit , successorem tam in casu mortis , quam resignationis , sive simpliciter , sive in favorem factæ ; teneri , & cogi posse ad observantiam locationis factæ per antecessorem , teste Chopin. de dominio , tit. 3. lib. 13. num. 4. Maynard. lib. 1. cap. 63. num. 1.

32 Exceptis quatuor casibus , quos refert Bleyne. de benef. cap. de patrimonio Ecclesiæ , num. 41. in glos. D. Primus , si redditus locati pertineant ad dignitatis subsidia , veluti ad victum , & alia onera , v. g. prioris claustralis. Secundus , si agatur de redditibus absque labore plurium annorum percipi consuetis , veluti de decimis. Tertius , quando agitur de beneficio curato , cujus redditus Parochus residendo desiderat per seipsum percipere. Quartus quando successor vult restituere colono damna , & summas per eum anticipatè solutas. His enim casibus , in Gallia successor colonum removere potest , ut dicit præfatus Author loco citato.

Octava conclusio. Si conductor mercedem , seu pretium suæ conductionis anticipatè solverit , non liberatur erga beneficii successorem ; sed agere duntaxat potest contra hæredes , & bona locatoris defuncti. Caroc. de locat. part. 3. quest. 1. de reb. Ecclesiæ locand. tit. 7. fol. mibi 781. Amat. var. resol. cap. 29. num. 21. Menoch. consil. 1134. num. 6. volum. 12. & per totum illud consilium , ubi tractat de materia anticipatæ solutionis , Ferret. consil. 156. num. 3.

Et licet Tusch. litter. L. conclus. 419. num. 21. post Abb. diversos casus distinguat ; tamen post Concilium Tridentinum generaliter , constituendum est , juxta cap. 11. sess. 25. de reform. locationes factas per anticipatas solutiones , quocumque privilegio non obstante , nullas & invalidas esse in præjudicium successorum ; quamvis agi possit contra hæredem locatoris , si sit solvendo. Amat. dist. resol. 29. num. 2. & 3. Barbof. dist. l. si filiofamilias 29. §. final. num. 27. ff. solut. matrim.

Dicitur autem anticipata solutio , non solum si fiat pro futuris annis , verum etiam pro eodem anno ; sed ante fructuum collectionem : quia Rector beneficii , si decedat ante fructus relictos , & à solo separatos , illos non facit suos , nec de illis disponere potest ; sed reservandi sunt successori , illicque debentur , prout generaliter de omnibus fructibus inexactis constitutum est per Bullam Julii III. confirmatam per fel. record. Urbanum VIII. die 1. Aprilis 1628. necnon ex juris communis dispositione , quam sapius Rota Romana sequuta est , ut apud Seraph. decis. 594. num. 5. & seq. & in recent. decis. 39. num. 5. & 6. part. 6. ¶ Et ideo solutiones factæ per firmarium , seu conductorem , pro fructibus nondum per eum perceptis , non liberant solventem , tanquam factæ non legitimo creditori : ut concludit Glos. in cap. fin. ne prelati vices suas , in verb. minimum , in fin. quæ loquitur de Rectore qui percepit mercedem suæ locationis , & decessit ante fructus perceptos : imputandum siquidem est conductori , qui sciebat mortem locatoris supervenire postea. Joan. Bapt. Ferret. consil. 225. num. 5. & 6. quæ in hac materia non debet attendi tempus promissæ solutionis , sed duntaxat tempus perceptionis fructuum. Castill. de usufruct. cap. 77. num. 21. & 22. Honob. consil. 85. num. 25. volum. 2.

Verum tamen est , quod si conductores probarent pecunias solutas Rectori mortuo , fuisse convertas in utilitatem Ecclesiæ ; successor illas repetere non posset , saltem pro rata versionis. Barbof. in dist. si filiofamilias 26. §. final. num. 27. in 2. limit. ff. solut. matrim. Ferret. d. consil. 151. num. 2. Rum. consil. 60. num. 1. volum. 1. Idem si pecuniæ probentur versæ in alimenta studentium ejusdem collegii. Barbof. dist. eff. & potest. Episcop. allegat. 94. num. 9. post Rebuff. de privileg. scol. privileg. 26. num. 92. Quia successor tenetur solvere debita contracta per antecessorem pro alimentis , maxime favore studiorum ; ut ibi per Rebuff.

Cætera quæ concernunt materiam successorum tam in beneficialibus , quam in aliis ; an & quales effectus locationis ad eum transeat , videri poterunt ultra authores supra citatos apud Tusch. consil. 418. 419. & 420. sub litter. L. Ricc. collect. 4000. & 4001. Cavalcant. decis. 44. Barbof. in cap. final. num. 6. in prælati vices suas , & fusè in lempiozem 6. Cod. de locat. & conduct. & de anticipatis solutionibus , ad ff. de reform. cap. 11. Concil. Trident. Sord. dist. 33. & 40. fusè Anton. de Marin. d. resol. 259. per totum. Pacific. de salvan. interd. inspect. 4. cap. 1. num. 8. & seq. Marefcot. lib. 1. variar. resol. cap. 18. Cunct.

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXVII. 109

lib. 1. variar. res. cap. 14. num. 31. & multis sequentib. Mantici. & alii citati per Addent. ad Burat. decif. 482. num. 20. Rot. Aven. decif. 108. Rot. Rom. in recent. decif. 28. part. 4. Hodiern. ad Suid. d. decif. 33. & decif. 225. num. 5. Thesaur. jun. lib. 2. quæst. 3. Ludovif. decif. 68.



CAPUT LXVII.

De decimis animalium solvendis. An valeat consuetudo illam solvendi in minoribus totius gregis animalibus. Quò tempore solvenda sit: & quomodo numeranda animalia; tam domini, quam pastoris. Et quid si sub eodem baculo, sive pastore, plures & diversi sint animalium domini; utrum singulorum animalia separatim numerari debeant. Et utrum animalia unius anni, possint facere numerum pro supputatione decimæ alterius anni.

SUMMARIUM.

- 1 Prescribi potest decima quoad quotam, & quoad modum solvendi.
- 2 De essentia consuetudinis est, ut sit æqua & rationalis: & quomodo differant præscriptio, & consuetudo, in materia decimali. Ibidem.
- 3 Non valet consuetudo etiam antiqua solvendi decimam in animalibus minoribus; & deterioribus.
- 4 Quidquid decimum venit, pro decima animalium præstandum est.
- 5 Si non possit discerni quid ex animalibus veniat decimum; solutio decimæ debet fieri non in melioribus, nec in deterioribus animalibus; sed in mediocribus.
- 6 Decima animalium debetur eo tempore, quo amplius lacte non indigent.
- 7 Valet consuetudo, quod loco decima animalium, solvatur certa quantitas pecunie.
- 8 Decimam animalium esse decimam pastorum, non terrarum; quidam asserunt.
- 9 Verius est decimam animalium, nec simpliciter personalem, nec realem, sed mixtam esse.
- 10 Decima animalium potius accedit ad realem; & debetur in loco ubi degunt.
- 11 In computanda decima animalium, non ad prædia, sed ad ipsorum animalium numerum respectus haberi debet.
- 12 In numero animalium debet separatim fieri calculus cujuslibet domini; licet pecudes sint sub eodem baculo, & pastore.
- 13 In rebus commixtis, & inseparabilibus, numeratio totius corporis fieri debet; quamvis essent plures domini.
- 14 Commixtio animalium exemptorum non præjudicat, quamvis admixta sint non exempta; idque propter eorum separabilitatem.
- 15 Si plures domini animo deliberato societatem animalium inierint sub eodem pastore, non fit separatio; sed omnia animalia in globo numerantur.

Tom. I. Pars I.

- 16 Si commixtio animalium incidenter, & casu fortuito facta sit, quilibet remanet dominus suorum animalium: & ideo singulorum dominorum animalia separatim numeranda sunt, pro calculo decimæ.
- 17 Qui dicit animalia gregis alieni ad se pertinere, id probare tenetur.
- 18 Partiarus tenetur solvere decimam animalium pro sua portione.
- 19 Portio partiarum numeratur, nulla facta cumulatione partis dominicæ.
- 20 Numerus animalium unius anni, conjungi non potest cum numero animalium alterius anni.

Cum dubitaretur de solutione decimæ ex animalibus præstandæ, & de forma solutionis, ac numerationis animalium ad decimum, vel vigesimum, aut alium numerum faciendæ, fuit conclusum, inspiciendum in primis esse tenorem transactionis, quæ vel à summo Pontifice confirmata sunt, ad hoc ut successores afficere queant, juxta text. in cap. veniens, de transact. vel saltem ex antiqui temporis observantia, præsumptionem inducebant omnium solemnitate in eis adhibitarum, vel vim habebant legitimæ præscriptionis, propter tanti temporis intervallum. † Cujus præscriptionis vis magna est in materia decimali, cum non de tota decima, sed de ejus quota, vel certo solvendi modo præscribendo agitur: Camil. Borell. cum pluribus per eum citatis in sum. decif. lib. 1. tit. 19. num. 53. Rot. decif. 23. num. 3. part. 6. recent. ubi num. 4. ostenditur quæ sint necessaria ad hoc ut præscriptio in hac materia dicatur legitime probata.

Secundò quoad casus per transactionem non decisos, standum esse consuetudini, dummodò non contineat fraudem, & abusum in præjudicium Ecclesiæ, & non præbeat occasionem delinquendi. † Cum de essentia consuetudinis sit, ut in æquitate, & ratione fundetur: cap. ex parte, de consuet. Gaill. lib. 2. observ. 31. n. 12. Burat. decif. 800. num. 10. quomodo autem differant consuetudo, & præscriptio; notat Ludovif. decif. 191. num. 4. & 6. & in specie, quæ sit vis præscriptionis, & quæ consuetudinis in materia decimarum, copiose explicat D. Ludovic. Bellus consil. 47. & 48. per tot.

Tertio, ex his inferitur, quod quamvis per longum tempus rustici animalia minora, & deteriora Patrochio pro decima per dolum, & astutiam præstiterint; talis consuetudo non est legitima; nec recipienda: imò sic delinquentes, & decimam fraudantes puniendi sunt. † Quia non debet de deterioribus animalibus præstari, sed fideliter quidquid venerit, decimum, vel vigesimum, aut alias secundum numerum consuetum, solvendum est: juxta Leviticum cap. 27. Ita ut facta computatione novem animalium, id quod cadit in decimum debeatur; vel facta computatione novemdecim, id quod cadit in vigesimum; & sic de cæteris numeris, juxta cujuslibet loci morem: & similiter id quod commutatum est, & id cum quo commutatum est: per text. in cap. omnes decima 16. quæst. 7. his verbis: Oves, boves, & capra, quæ sub virga pastoris transeunt, quidquid decimum venerit, sanctificabitur Domino: non eligatur bonum, neque malum, nec in alterum commutabitur: si quid commutatum est, & quod mutat, & quod mutatum fuerit, Domino sanctificabitur; & non redimetur. Rebuff. de decim. quæst. 1. num. 2.

Quartò, si discerni non possit quod sit decimum animal, vel secundum datam consuetudinem vigesimum,

K

gesimum; tunc nec de melioribus animalibus, neque de pejoribus solvenda erit decima; sed de mediocribus, arbitrio boni viri. Oldrad. *consil.* 236. num. 2. *versic. si vero.*

6 Quinto, non debetur hæc decima, statim ubi nata sunt animalia; sed ubi non amplius indigent lacte materno, alioquin inutilia apud Ecclesiam remanerent, & animalia morerentur. Oldrad. *dict. consil.* 236. Barbof. in *cap. cum homines* 7. num. 5. de *decim.* Rebuff. de *decim. quest.* 6. num. 30.

7 Sexto, valida videtur consuetudo, quod loco animalium solvatur certa pecuniarum summa, nomine decimæ, ut tradit Rebuff. loco citato, *quest.* 6. num. 31. Ratio est, quia potest introduci consuetudo, ut nulla prorsus de animalibus decima præstetur: ergo multo magis ut loco illius pecunia solvatur. Rebuff. *ibidem, quest.* 13. num. 51. servanda ergo erit hoc casu consuetudo.

8 Septimo, quamvis apud Seraph. *decis.* 346. num. 2. legatur decimam animalium esse potius personalem, quam prædialem; & potius esse decimam pastorum quam terrarum; tamen jura & DD per eum allegati hoc non dicunt: citatur enim in illa *decis.* text. in *cap. pervenit* 5. de *decim.* & Rebuff. in *dict. tract. quest.* 8. num. 4. & Paris. *consil.* 73. num. 17. volum. 4. ubi nihil penitus simile legi potest: & qui hoc ita intelligeret, ut illa decima personalis esset,

9 contra communem DD. sententiam sentiret. † Verius enim est, decimam illam esse mixtam, ut ostendit Monet. de *decim. cap.* 3. numero 9. Rebuff. *quest.* 3. numero 33. quia partim provenit ex prædiis, in quibus pascuntur animalia; partim ex custodia personalis. † Imò potius tales decimæ accedunt ad naturam prædialium, & debentur illi parochiæ, in qua animalia degunt, & pascuntur. Barbof. in *cap. ad Apostolica* 20. numero 6. de *decim.* Zabarel. in *Clem. ne religiosi*, numero 15. de *decimis.* idem Barbof. de *jur. Eccles. univers.* lib. 3. *cap.* 26. numero 37.

11 Unde sequitur, in solvenda ex animalibus decima, non simpliciter habendum esse respectum ad personam pastoris, nec simpliciter ad prædia, ex quibus pascuntur animalia: sed potius ad ipsum numerum animalium, habito respectu partim ad dominum, partim ad colonum: ita ut fieri debeat distinctio portionis dominicæ. Et quoad portionem quidem domini, toties fiat numeratio animalium, & toties incipiatur, quot sunt diversi domini.

12 Quia licet pecudes sint sub eadem virga, seu pastore, & in eodem grege; & videantur facere, & constituere unum corpus, habito respectu ad gregem; tamen quilibet dominus retinet dominium separatum cujuslibet individui ex suis animalibus, cum agitur de pluribus invicem quidem commixtis, sed separabilibus, *leg. quidquid* 27. §. final. ff. de *acquir. rer. domin. l. lacus* 12. §. final. l. adeo 7. *volumas*, ff. *eod. tit.* Unde si gregis sim dominus, utpote quod in eo duodecim v. g. mea sint capita, & tria ad te spectent; gregem quidem vendicare potero: sed duodecim tantum venient in restitutionem, reliqua verò quæ tua sunt, tu separatim vendicare poteris: ut explicat Cujac. in l. 2. ff. de *rei vendicat.* & probatur ibi per text. in *versic. sed si majorem numerum alter habeat*; ut detracto alieno, nihilominus vendicaturus sit, in restitutionem non veniunt aliena capita: quod ibi abundè explicant Gloss. & DD. † Secus autem esset si ageretur de rebus commixtis non separabilibus; veluti si ageretur de oleo duorum commixto, quod se-

parari non potest: *argum. text. in cap. quod in duobus*, 3. de *consecrat. Eccles. vel altar.* ubi oleum non consecratum admixtum oleo consecrato, assumit naturam consecrati: sed pecora non sunt hujusmodi, quia separari possunt: unde cum existimaret Trebarius I. C. cum amplior numerus animalium ad aquam appellitur, quam debet appellere posse universum pecus impunè prohiberi, quia junctum pecus pecori cui appellus debebatur, totum corrumpit pecoris ad aquam appellum: tamen prævaluit Marcelli sententia sententis quod si quis jus habet pecoris ad aquam appellendi, plura pecora appulerit; non in omnibus eum esse prohibendum: & ratio est, quia pecora separari possunt: ut dicit text. in l. 1. §. Trebarius, & §. Marcellus autem ait, ff. de *aqua quotid. & assu.* † Unde de ob eandem rationem, si animalia illorum, qui habent privilegium exemptionis à solutione decimarum, commixta sint cum animalibus non exemptorum, non amittunt privilegium, sed singula separatim considerantur: ut decidit Jacob. de *Graffis part. 2. decis. aurearum*, libro 2. *capit. numero* 49.

Quod quidem verum est, si diversi animalium domini in communionem non consenserint; sed quilibet separatim animalia conductori, vel pastori tradiderit: nam si animo deliberato, & non incidenter plures illi domini communionem inciderint, vel societatem super illis animalibus sub eodem pastore & virga existentibus; tunc quilibet ex dominis remanet dominus gregis pro indiviso, verius videtur quod totum illud integrale gregis, ex pluribus animalibus compositum, pro uno eodemque corpore decimabili haberi debeat; & per consequens numeratio ad effectum decimæ fieri debeat, tanquam de uno toto: & sic inspecto toto grege, absque ulla distinctione diversorum dominorum: ut probatur ex l. 1. §. per hanc autem, & l. 2. ff. de *rei vendic. & l. sequent.* juncta Gloss. & maxime in l. sed si pars, in *versic. quis vindicabit*, † ubi dicitur quod si animalia eorum fortuito, & incidenter commixta fuerint, quilibet remanet dominus suorum animalium, quia sunt separabilia: sed si fuerit inducta communio, & societas; quilibet remanet dominus totius gregis pro indiviso; & potest rei vindicationem intentare similiter pro indiviso. Idemque dicit Bartol. in *dicto* §. per hanc, *versic. venio ad legem*, & alij DD. in d. l. 2. ff. de *rei vendic.*

Sed quaeritur, ad quem spectet probare animalia, quæ sunt sub eodem grege, spectare ad alium, quam ad dominum gregis? Respondendum, probato quod grex ad aliquem pertineat, onus probandi certa capita animalium pertinere ad alium, ad hoc ut separatim numerentur. Quia præsumendum est omnia spectare ad eum qui gregis est dominus. Admittitur tamen in his probatio conjecturalis, veluti dispositione pastorum, custodum, ac similium personarum: ut bene dicit Alberic. in d. l. 2. ff. de *rei vendicat.* numero 3.

Probari etiam potest, cujus sunt animalia per impositionem signi, seu stigmatis alicujus: ut tradit Mascard. de *probat. conclus.* 160. numero 5. & *conclus.* 91. per tot.

Quod autem attinet ad portionem colonorum, si colonus sit partiarius, solvere debet decimam animalium pro rata portionis suæ colonicæ. Monet. de *decimis*, *cap.* 6. num. 41. Unde cum respectu illius agatur de uno eodemque grege, & de ovis ad eundem dominum pertinentibus, non videtur conside-

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXVIII. i i i

rabilis persona aliorum dominorum, qui illi animalia pascenda tradiderunt; sed ejus portio tota; (separatim tamen ab omnibus aliis portionibus dominicalibus) consideranda est: ex traditis in l. per hanc, & l. seq. ff. de rei vendicat.

19 Denique ad id quod quæsitum fuit, utrum animalia unius anni possint conjungi cum animalibus alterius anni sequentis, ad numerandam decimam, veluti si hoc anno fuerint quindecim, & anno sequenti sex; utrum ex illis confici possit vigesima primus numerus ad supputandam, & exigendam decimam? Respondetur negative, quia quot sunt anni, tot sunt decimationes; & quot sunt decimationes, tot sunt diversæ numerationes; adeo ut multi existimaverint, decimas uno anno non petitas, peti non posse anno tunc sequenti. Codex Fabrian. lib. 1. tit. 2. dist. 66. de cujus tamen decisionis veritate tunc non agemus; sufficiat indicare contrarium tenuisse Borell. in summa decis. part. 1. tit. 19. num. 28. ea ratione, quia parochiani tenentur decimas deferre, aut illas absque interpellatione solvere; ergo non solvendo, cum sint in mora, quomodo potest imputari negligentia Parochi non exigentis. Existimo tamen non posse conjungi numerum animalium unius anni, cum animalibus alterius, ob rationem supradictam.



CAPUT LXVIII.

Quando numerus canonicorum Ecclesiæ collegiatæ augetur mediante nova fundatione, utrum canonici antiquæ fundationis cogantur novos admittere, cum iisdem conditionibus in nova fundatione contentis; an vero alias adjicere possint. In quibus participare debeant canonici ejusdem fundationis de novo recepti. In quibus juribus, & emolumentis capituli concurrant cum antiquis; veluti in laudemis, distributionibus non antea divisis, mortuariis, & similibus.

SUMMARIUM.

- 1 Capitulum, cum auctoritate Episcopi, statuere potest circa res sua Ecclesiæ.
- 2 Quando agitur de iis quæ ad solos canonicos spectant, canonici statuere possunt.
- 3 Quando cura pertinet ad capitulum, potest super illius exercitio fieri statutum, aut deliberatio per capitulum.
- 4 Multo magis valet statutum capituli, per quod ad jus antiquum reditur.
- 5 In omnibus statutum Ecclesiæ concernentibus, potest statutum fieri à capitulo.
- 6 Commutatio ultima voluntatis non potest fieri sine assensu sedis Apostolicæ.
- 7 Episcopus ne quidem cum consensu parvoni, pias fundatorum voluntates commutare potest.
- 8 Quando agitur de fundatione nondum executioni demandata, Episcopus potest fundatoris voluntatem alterare.
- 9 Quando non tractatur de præjudicio alicujus, facilius Episcopus potest alterare voluntatem fundatoris.

Tom. I. Pars I.

datoris. Ampliatur, ut procedat etiam in ejus Vicario generali, num. 10.

- 11 Episcopus non potest fundatorum voluntates alterare sine causa; secus si iusta adsit causa.
- 12 Fundatoris voluntas facilius commutatur in accidentalibus, seu potius alteratur.
- 13 Superveniente nova fundatio, si canonici antiqui protestentur, non fiet præjudicium ipsorum distributionibus & emolumentis.
- 14 Canonici novæ fundationis participant, etiam reventibus antiquis; in obventionibus mortuariorum, & similibus, in quibus nihil minuitur de juribus antiquorum.
- 15 Canonici novæ fundationis participant de mortuariis capituli post eorum receptionem relictis: quamvis admitti sint cum clausula, sine præjudicio antiquorum.
- 16 Fructus distribui debent aequaliter distribui inter canonicos ejusdem fundationis, quamvis eorum nulli recentior sint ad capitulum admissi. Intellige ut num. 19. & 20.
- 17 Eademque ratione isti novi canonici tenentur ad onera capituli concurrere.
- 18 Capitulum idem semper manet, ideo debita & credita capituli debentur per canonicos de novo venientes, uti subrogatos in locum antiquorum.
- 19 Fructus consistentes in massa grossa, dicuntur fructus capituli, non singulorum.
- 20 Laudemium conventum, & non solum, si deinde solvatur tempore admissionis novi canonici, iste de novo receptus participabit cum antiquis.
- 21 Emolumenta antiquarum fundationum non possunt à canonicis auferri per novam fundationem, nisi de antiquorum consensu.
- 22 Dismembrata cura ab uno capitulo, & alteri Ecclesiæ applicata, non propterea jus exigendi decimas, quod tali capitulo competeat, cessat, sed transfertur in Ecclesiam, cui cura concessa fuit.

Fundata quondam fuerat parochialis, & collegiata Ecclesia, reservato jure patronatus laicali capitulo, & operariis, ac certæ confraternitatis Rectoribus. Successu temporis mulier quædam in augmentum cultus divini duos alios fundavit ejusdem Ecclesiæ canonicos, sub eodem jure patronatus, ea lege, ut isti duo canonici perpetuam curam animarum exercerent sub salario consueto, & sub aliis conditionibus in ejus ultima voluntate contentis. Capitulum fundationem quidem acceptavit, sed novis adjectis oneribus, veluti quod isti novi canonici perpetuam curam exercerent sub salario decem feutorum, & quod quoties unus ex canonicatibus tam novis, quam antiquis vacabit per obitum, ille qui canonicatum obtinebit per obitum tantum vacantem, teneatur exercere dictam animarum curam; quæ quidem acceptatio cum conditionibus & qualitatibus in ea contentis, fuit auctoritate Archiepiscopali roborata.

Unde quæsitum fuit, utrum capitulum cum auctoritate Archiepiscopi, potuerit talem acceptationem faciendo, novas & à mente fundatricis alienas adjicere condiciones.

Pro cujus quæstionis resolutione considerandum in primis; † quod capitulum cum auctoritate Episcopi statuere potest circa res suæ Ecclesiæ: Glor. in capit. 2. in verb. statutum, de verbor. signif. DD. in capit. cum omnes, de confirm. & in capit.

K 2 cap.

cap. cum accessissent, num. 9. eod. tit. Abbas in cap. 1. num. 14. de his quæ sunt à majori parte capituli, §

- 2 Quod potissimum locum habet, quando agitur de iis quæ ad solos canonicos spectant; & dum de ipsorum duntaxat præjudicio agitur. Seraph. decis. 707. num. 4. Ideo cum hoc casu cura animarum spectet ad capitulum in genere, & curæ directio capitulo fuerit à fundatore demandata: § sequitur potuisse canonicos, in iis quæ pertinent ad administrationem, & exercitium curæ, & ad formam & modum illam exercendi, conclusionem & statutum facere, Archiepiscopo auctoritatem præstante. Ludovif. decis. 66. num. 11. vel ex eo potissimum, quod per hujusmodi conclusionem, & acceptationem, nullum novum onus impositum fuit canonicis, seu novæ, seu antiquæ foundationis: non quidem antiquis, quia cum antiqui curam animarum haberent, saltem in universum; excusserunt istud jugum, & illud canonicis per obitum ultimo loco recipiendis imposuerunt: nec similiter novis canonicis, recentique fundatis aliquod onus fuit impositum; quia cum ex fundatione curam perpetuo exercere tenerentur, ab ea tamen per adventum canonicorum per obitum impetrantium liberantur; siue novi isti possessores per obitum obtinentes, sint ex nova, siue ex antiqua fundacione: nullum ergo novum onus canonicis imponitur, sed illud quod prius inerat modificatur. § Ideo facilius capitulum conclusionem illam seu statutum facere potuit, per quod antiquus Ecclesiæ status retinetur, vel ad illum reditur: Rot. decis. 375. num. 2. part. 2. recent. Addent. ad Ludovif. decis. 175. n. 5. § Et generaliter quod capitulum cum auctoritate Episcopi, statuta condere possit in iis omnibus, quæ statum Ecclesiæ concernunt, tradit Rot. decis. 21. num. 2. part. 2. recent.
- 3 Neque obstat Clem. quia contingit, de relig. domib. ubi disponitur, fieri non posse commutationem ultimæ voluntatis, nisi salvâ auctoritate sedis Apostolicæ, cui conforme est Concil. Trident. sess. 25. cap. 5. de reformat. in fin. § ita ut Episcopus, nequidem accedente Patroni consensu, derogare possit qualitatibus in fundacione apposis: prout declaravit sacra Congregatio Concilii interpretum, teste Nicol. Garc. de benef. part. 7. cap. 1. num. 112.
- 4 Quia responderetur objectionem procedere posse, si ageretur de voluntate testatoris & fundatoris, jam executioni demandata; secus est dum versamur in ipso limine fundacionis, & capitulum illam acceptare recusat, nisi sub certis modificationibus: sanè hoc casu Episcopus approbare potest modificationes à capitulo desideratas, ac propositas; & super illis auctoritatem suam interponere, ex traditis per Rot. decis. 1122. lib. 3. part. 3. divers. § Præsertim cum qualitates & modificationes adjætæ non tendant in præjudicium alicujus tertie personæ: Sannient. lib. 1. select. interp. cap. 8. num. 24. Ricc. collect. 558. versic. 2.
- 5 Secunda causa, § ubi addit, non solum Episcopum, verum etiam illius vicarium generalem, hujusmodi voluntatem fundatoris nondum executioni demandatam alterare posse.
- 6 Præterea verum quidem est, Episcopum ultimas fundatorum voluntates alterare non posse, nullâ subsistente causâ; secus si id fiat ex justa aliqua, & legitima causâ, ut patet ex dispositione Concilii Trident. sess. 22. cap. 6. ubi dicitur Episcopum ex causâ quæ suo arbitrio justa videatur, alterare posse piæ defunctorum voluntates: & tradit Maceratens. lib. 1. v. resol. cap. ult. casu 40. in fin. Barbol. de offic. & potest. Episcop. alleg. 83. num. 5.

Hic autem iustissima aderat causa, nempe consen-

sus totius capituli, & requisitio canonicorum utriusque fundacionis, de quorum interesse agebatur: concurrebat antiqua fundatio, quæ curam animarum canonicis tribuebat: concurrebat etiam nova, quæ canonicos suos eodem onere gravabat. Optime igitur actum est, ut capitulum semper curæ præminentiâ obtineret; illius verò exercitium, quod omnibus canonicis demandatum erat, per solos canonicos utriusque fundacionis, ultimo loco per obitum impetrantes, fieri deberet.

Rursus non agebatur de commutanda dispositio-
nis fundatricis substantia, sed de alterandis duntaxat illius qualitatibus accidentalibus: quod fieri potest auctoritate Episcopi interveniente. Mohed. de off. de jure patronat. Ricc. collect. 1270. in 2. limit. part. 4. Moneta de commut. ult. voluntat. cap. 5. num. 336. Atque ita conciliandæ sunt variæ Doctorum conclusiones, & jura quæ invicem contraria videntur, ut Episcopus ultimas piæ voluntates alterare possit, mutare non possit: Mohedan. dict. a decis. 1. de jure patron. videndus de materia Barbol. in tract. de Episcop. alleg. 83. num. 1. & seq.

Denique quia verum est de jure, quod quandoque in mero canonicorum augeatur, canonici novæ fundacionis non debent lucrari distributiones quotidianas, de communi massa capituli, quando canonici primæ & antiquæ fundacionis in limine receptionis novorum, protestati sunt quod novos admittent sine præjudicio iurum suorum, ut dicit Castrenf. de off. 170. num. 1. lib. 1. versic. hæc omnia: Rationem addens, quia antiqui canonici de adjunctione novorum non debent tristari & dolere, ne pro laudibus decantandis canant illud: Multiplicasti gentem, & non magnificasti laudem, & ne retrahantur ipsi à vivis, quia durius est illis perdere de eo quod recipere consueverunt, quam pro novis nihil recipere unde novi canonici qui ex mera voluntate veterum recepti sunt, non habent quod conquærantur: et dicit Castrenf. loco citato. § & multum acquiescit, cum vi, dum admittuntur ad lucrum mortuorum, & pecuniarum quæ distribuuntur singulis, absque damno & diminutione antiquorum. Tusch. litter. D. conclus. 514. num. 12. & 13. § 11. tamen novi isti canonici etiam sine præjudicio veterum admissi, licet non participant de mortuorum præteritis relictis capitulo; tamen participare debent de mortuariis futuris capitulo relictis, quia ipsi sunt de capitulo: & licet fiat in hoc aliquod præjudicium antiquis, quia aliquid minus præcipuum, tamen jus publicum privato præferendum est. Ita tradit Tusch. loco citato. post Castrenf. d. consil. 170. ad 2. versic. super secundo, & per totum. Hæc de canonicis novæ fundacionis.

Fructus autem non distributi annis elapsis, distribuendi sunt inter antiquos canonicos, seu illorum hæredes; an verò inter novos, quamvis sint comes canonici ejusdem fundacionis, disputatum fuit. Resolutio est, non esse fructus illos inter antiquos sed inter novos canonicos distribuendos. Quia si canonici novi tenentur ad onera, ita etiam canonici veteres, quæ debentur capitulo, non exacta, debentur novis canonicis per modum distributionis, quod non fuerunt exacta tempore canonicorum veterum, etiam si tempus illorum respiciant, quia de-
gularibus canonicis non sunt debita, sed ipsi capitulo: ita tradit Calderin. consil. 21. de piæ voluntat. alias 242. § ubi dicit, quod eadem ratione canonici novi tenentur ad onera quæ imponuntur capitulo, etiam si præteriti respiciant. Sequitur Carr. Tusch. litt. O. conclus. 130. n. 11. & 12. § Ratio est, quia debentur



CAPUT LXIX.

Utrum assequenti beneficium incompatibile, quod postea evincitur, liceat redire ad primum beneficium dimissum, vel animo pinguioris obtinendi simpliciter resignatum. Regressus quando, & qua de causa concedi soleat in beneficiis Gallie. Quando datur regressus, utrum liceat illum exercere propria auctoritate. Quæ sit differentia inter dimissionem, & resignationem. De duplici simonia, nempe vera, & interpretativa, & de utriusque effectu. Permutatione non sortita effectum, utrum liceat, maxime in Gallia, redire ad priora beneficia, sine nova collatione. Et quomodo probetur facta collatio. Et quando res non dicatur intergra hoc casu.

SUMMARIUM.

- 1 Secuta evictione beneficii incompatibilis dimissi, licet redire ad primum beneficium.
- 2 Regressus datur ad primum beneficium evictum, etiam post possessionem secundi per mensem.
- 3 Decretum de dimittendo intelligitur post duos menses à die pacifice possessionis.
- 4 Evicto secundo beneficio, qui vult ad primum redire, debet id facere sine mora.
- 5 Redire volenti ad primum beneficium, evicto secundo, competunt remedia possessoria.
- 6 Dimissio debet esse simplex, & non in favorem alterius; alias non suffragatur.
- 7 Dataria quandoque solet obtinentibus incompatible resignationem primi in favorem permittere, illamque admittere.
- 8 Dimissionis, & resignationis differentia.
- 9 Dimissionis jus pendet à futuro eventu.
- 10 Forma simplicis dimissionis beneficii, quamvis sit.
- 11 Regressus ob non solutionem pensionis sublatos esse in Gallia, quidam existimant.
- 12 Regressus ob primum incompatible, evicto secundo beneficio, non denegatur in Gallia.
- 13 Regressus in multis casibus admittuntur in Gallia, & primo in casu permutationis.
- 14 Secundo si resignatarius licitas condiciones non adimpleat, veluti ob non solutionem pensionis: contra aliorum sententiam num. 11. allatam. Ampliatur num. 15. etiam si ageretur contra successorem beneficii. Conciliantur hæc dua opiniones, num. 16.
- 15 Tacite semper in Gallia reservatus censetur regressus, ob non solutam pensionem.
- 16 Regressus datur in Gallia, quando resignatio in favorem non fuit sortita effectum.
- 17 Possessionis beneficii dimissio pendet ab animo resignantis.
- 18 Resignatarius in favorem, si moriatur ante ipsam possessionem, resignans non amittit beneficium, nec illius possessionem, etiam in Gallia.
- 19 Regressus datur graduatis nominatis, si beneficium

vel credita quæ sunt capituli, nec respiciunt particulares personas canonicorum, etiam si novi accesserint, debentur semper capitulo, quod non mutatur; ideo distribuuntur inter canonicos tempore solutionis, vel exactionis existentes: Gonzal. ad reg. 8. glos. 37. num. 26. & 27. Nicol. Garc. de benefic. part. 3. cap. 2. num. 429. Idque quatenus tunc tales canonici sint de capitulo, ut post Calderin. loc. citato, dicit Rota decis. 322. num. 9. part. 4. recent. tom. 2. Quod intelligendum est de distributionibus quæ consistunt in massa grossa, quia si canonicus moriatur ante illarum divisionem factam, non acquiritur illius hæreditibus; sed accrescunt capitulo, & dividuntur inter Canonicos tempore divisionis existentes; quia non sunt singularium personarum, sed capituli: ut post Calderin. dist. consil. 21. de prebend. decidit Rota decis. 576. num. 29. & 30. part. 4. recent. tom. 3. Cui non est ab simile quod tradit Sord. consil. 84. quem sequitur, licet corrupte in meo libro alleget Burg. de laudem. part. 1. in pest. 7. num. 27. Quod si inter capitulum, & emphyteutam, fuerit conventum super laudæio solvendo: si novus recipiatur canonicus ante solutionem, hic participabit de laudæio: quia inspicitur tempus solutionis, & agitur de summa debita capitulo: unde omnes qui tempore solutionis sunt de capitulo, partem habere debent.

Imò novi canonici, quamvis ex nova fundatione capitulo adjuncti, dum simpliciter admissi fuerint ad omnia emolumenta, non habent quod conquirentur: quia participabunt non solum de mortuis, sed etiam de omnibus capitulo relictis, aut capitulo debitis, & non distributis: cum antiqui canonici nullam de his protestationem facere voluerint, sed eos omnium jurium capitularium participes fecerint: quo casu, omnia debita capituli inter ipsos, & alios dividenda sunt, ob jura, & rationes prædictas. Quæ licet loquantur de canonicis ejusdem fundationis, in locum mortuorum subrogatis; tamen eadem ratione procedunt in istis canonicis de novo fundatis, & ad omnia jura capitularia sine protestatione indistinctè admissis.

Non possunt ergo novi canonici antiquorum consensu uti, & in vim illius participare de emolumentis capituli, nisi illum acceptent cum suis qualitatibus: l. post legatum. ff. de his quib. us indig. quia agens ex actu reciproco, tenetur implere pro parte sua etiam in minimo, l. cum proponas 21. & ibi Glos. & DD. Cod. de pact. Ergo si novi canonici non observent condiciones, sub quibus ab antiquis admissi fuerunt, non tenebuntur eos antiqui participes facere emolumentorum provenientium ex antiquis fundationibus, quæ ab eis sine ipsorum consensu auferri non possunt; cum jam effecta fuerint de mensa ipsorum: prout bene explicat Gratian. d. dist. 867. num. 37. & seq. Ratio est, quia per quamcunque concessionem, non censetur derogatum juri alteri jam quæsito, ut ad alium sine ejus consensu transferatur: unde fuit aliàs decisum in Rota, quod licet cura animarum fuisset dismembrata ab Ecclesia Sancti Juliani, & applicata Ecclesie Sancti Ambrosii; tamen decimæ quæ spectabant ad canonicos Sancti Juliani, non censentur illis ablatæ, stante expressa reservatione jurium dicti capituli, ut in decis. 419. num. 3. part. 1. recent. ergo eadem ratione, si canonici antiqui non consentiunt novæ huic erectioni, jura antiqua capituli apud eos remanebunt; non consentiebant autem, nisi novi canonici observarent condiciones sub quibus consensus præstitus fuerat, ut mox dictum fuit.

- pinguius impetratum obtinere nequeant.
22. Regressus confidentialis nec in Gallia admittendus quidquid aliqui dixerint.
23. Regressus illi datur qui per vim & metum resignavit in Gallia.
24. Vtrum is cui regressus competit, possit propria auctoritate redire ad beneficium.
25. Rediens ad primum beneficium vigore regressus non dicitur intrusus, quando illius possessio nondum fuit occupata.
26. Maxime accedente auctoritate iudicis.
27. Resignatio simplex facta animo pinguius beneficium obtinendi, vim habet dimissionis.
28. Protestatio quod quis non intendit primum beneficium dimittere, nisi post adiectionem pacificam secundi, multum operatur.
29. Evictio non dicitur secuta beneficii, nisi post sententiam, & ablationem ipsius.
30. Fallit nisi doceatur de bono iure evincens.
31. Elector, vel collator non semper iure suo privatur ob factam electionem vel collationem ei, qui non erat capax; sed tantum in casibus à iure expressis.
32. Simonia omnis tollitur per reservationem beneficii Pape.
33. Simonia unius ex transactionibus, non potest nocere tertio illam ignorant.
34. Qua sit differentia, & qui effectus simonia vera, vel interpretativa.
35. Facilius datur regressus permutantibus, si permutatio non fuerit sortita effectum.
36. Hoc maxime procedit, quando superior recusavit admittere permutationem.
37. Refertur opinio existimantium redeuntem ad primum beneficium, intelligere novam collationem.
38. Opinio contraria admittitur, non esse opus novam collationem.
39. Approbatur secunda sententia.
40. Hanc secundam sententiam in supremis Gallia tribunalibus praticari.
41. Admissa semel à superiori permutatione, res non est integra, & non datur regressus.
42. Differentia affertur inter collationem, & mandatum de conferendo, in hac regressus materia.
43. Gratia in forma dignum, est condicionalis, & non habet effectum, nisi verificata prius conditione, & proviso digno reperito.
44. Attestatio simplex Notarii, vel etiam Cardinalis, quamvis iuramento firmata, fidem non facit.
45. Fides seu attestatio Parochi non probat, nisi fuerit legitime extracta, parte vocata.
46. Collatio beneficii non potest probari per aliud genus probationis, sed tantum per litteras patentes collatoris.

Facta fuerat transactio inter Canonicum Ecclesiæ Cathedralis, provisorum de præpositura ejusdem Ecclesiæ, per liberam resignationem ultimi illius possessoris, per Bullas à Legatione obtentas; & provisorum à capitulo, cui jus conferendi competere asserbatur, attento quod præpositus resignans mortuus fuerat, eidemque transactioni tertius quidam accessit, cui canonicus ille, per resignationem præposituram obtinens, summam canonicatum resignaverat, seu dimiserat: per quam transactionem conventum fuerat, quod præpositus electus à capitulo possideret præposituram: provisorum verò Apostolicus ad suum canonicatum rediret. Quæsitum fuit de duobus: Pri-

mò, utrum potuerit ille ad suum canonicatum redire; absque incurfu intrusionis, aut alterius pœne. Secundò utrum exequendo concordiam, vel confirmationem sedis Apostolicæ, incurfa fuerit simonia, vel confidentia, cum pœna privationis beneficiorum.

Hoc in primis supponendum fuit, pro resolutione harum questionum: Quod si quis aliquod beneficium obtinet, postea aliud incompatible assuequatur; subsequuta evictione hujus beneficii secundo loco adepti, datur illi regressus, & redire potest ad primum beneficium: cap. si beneficia 20. de præb. in 6. Garc. de benef. part. 11. cap. 5. num. 116. in fin. Quod procedit quamvis talis provisor de secundo beneficio incompatible, steterit in possessione illius, etiam ultra duos menses; quia licet per possessionem secundi per spatium duorum mensium, primum censeatur à principio vacasse; tamen hoc intelligitur ut locum habeat, nisi secundum evincatur: quia tunc licet redire ad primum, ut ibidem Garcias explicat. Imò decretum de dimittendo primum beneficium incompatible infra duos menses, intelligi debet de duobus mensibus numerandis à die adeptæ pacificæ possessionis. Rota decis. 337. num. 16. part. 4. recent. tom. 2. post Gabriel. consil. 137. num. 18. & 19. lib. 1. Mascard. de prob. conclus. 183. num. 47. Castador. decis. 9. num. 2. de caus. poss. & propriet. Si verò facta fuerit dimissio primi incompatible, licebit etiam post duos vel plures menses ad illud redire, quando secundum evincitur, dummodo confestim, & sine mora id fiat, quando certior factus fuit de invaliditate collationis secundum ut dicit Tiraquell. in l. boves, §. hoc sermone, ff. de verb. signif. limit. 21. num. 7. post Roman. consil. 319. colum. 2. versic. su autem membrum. Et hoc casu competunt remedia possessoria illi, qui ad primum illud beneficium redire intendit. Gonzal. ad res. 8. gloss. 56. num. 146. Sed præmissa intelligenda sunt in terminis simplicis dimissionis, non autem dum agitur de resignatione: nam licet obtinens beneficium incompatible non satisfaciat decreto de dimittendo, dum resignat in favorem alterius, ut tradit Garc. de benef. part. 11. cap. 5. num. 58. & ibi. Tamen Jolet Dataria quandoque hujusmodi rigorem ex justa causa relaxare, & resignationem in favorem hoc casu admittere: ut dicit Gonzal. gloss. 15. num. 126. Inter duos autem hos casus, nempe dimissionis, & resignationis, magna est differentia quoad præferentiam materiam: quia dispositio dicti text. in cap. si beneficia, locum habet duntaxat in terminis simplicis dimissionis, non autem in terminis resignationis: ut patet ex verbis textus; ubi enim pluries verbum dimissionis, non sine ratione repetitur: & ita textum illum intelligit Federic. de Sen. consil. 156. versic. nec obstat caput, si beneficia. dicens dimissionem non habere vim resignationis, quia ex futuro eventu apparebit non esse jus translatum in eum, qui per dimissionem fuit provisorum: facilius enim reditus datur ad primum beneficium quando simplex facta fuit dimissio: quia qui dimittit, re duntaxat dimittit; sed qui resignat, illud re duntaxat deserit: ideo duo vincula sunt fortiora, ut dicit Rebuff. in tract. de pacif. poss. n. mibi 172. ubi questionem hanc in utramque partem fuit examinatus. Forma autem simplicis dimissionis habetur apud Paris. de resign. lib. 8. quest. 7. num. 101.

Quamvis autem beneficia, de quibus agebatur, facta essent in Gallia, ubi regressus omnes sunt soluti, veluti regressus ad beneficium ob non solutionem pensionis, qui non praticatur in Gallia, ut post Rebuff.

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXIX. 115

- Rebuff. Petr. Gregor. & alios, tradit Parif. de re-
 12 *signat. lib. 6. quæst. 3. num. 17.* † Ille tamen, quo redire
 licet ad primum, quando quis privatur secundo, non
 fuit sublati, ut testatur Addit. ad Parif. d. quæst. 3.
 num. 17. ubi dicit in sex casibus regressum in Gallia
 praticari.
- 13 Primò, cum beneficium ex causa permutationis
 collatum evincitur: Rebuff. in prax. tit. de permur.
 num. 25.
- 14 Secundò, quando resignatarius non adimplet con-
 ditiones, sub quibus resignatio facta fuit, veluti si
 pensionem reservatam à resignante non persolvat:
 prout ita judicatum refert Addit. ad Papon. lib. 2.
 tit. 8. arrest. 20. † ubi ampliatur, etiam si mortuo resig-
 natario beneficium alteri per obitum fuerit colla-
 tum, dicens ita fuisse judicatum die 7. Septembr.
 1575. quod contrarium est iis quæ mox dicta sunt à
- 16 Parifio, Rebuffo, & aliis. † Sed illorum doctrina sic
 intelligenda est, ut non possit in Gallia agi ad regres-
 sum ob non solutam pensionem, vigore expressæ re-
 servationis contentæ in literis Apostolicis; quia cum
 omnes observationes sint sublatae in Gallia, ut notat
 Rebuff. in concord. in tit. de reservat. non admittetur
 etiam ista reservatio expressa regressus: & ita loqui-
 tur Rebuff. in tit. de pacif. possess. num. 147. & ita di-
 stinguit Tornet litter. P. num. 88. in sua collect. ar-
 restor. & sic intelligenda sunt quæ diximus supra,
- 17 cap. 26. num. 40. † Poterit tamen intentari regressus
 in Gallia, ut ibidem diximus, ob non solutam pen-
 sionem, ex eo quod tacite semper reservatus cense-
 tur. Pap. d. lib. 2. tit. 8. arrest. 20. † Tornet litter. P.
 num. 88. & num. 65. Additio ad Parif. d. lib. 6. tit. 3.
 quæst. 17. versic. secundò autem.
- 18 Tertiò regressus conceditur in Gallia quando re-
 signatio facta fuit conditionaliter in favorem alicujus,
 & non aliàs, aliter, nec alio modo: quia non abdicatur
 jus à resignante, donec resignatarius adeptus fuerit
 possessionem beneficii resignati: ut testatur
 Petr. Gregor. in institut. rei benefic. cap. 28. num. 9.
 versic. alioquin, & versic. proinde. Rebuff. in praxi,
 tit. de resignat. condition. num. 18. juncto num. 15. 16.
- 19 & 17. † Quia possessio soluto animo amittitur. At-
 qui resignans non habuit intentionem dimittendi
 possessionem, nisi verificatis conditionibus sub quibus
 resignatio facta fuit. Parif. lib. 1. de resign. quæst. 5.
 num. 37. & 38. atque ita judicatum fuisse testatur
 Chopin. de sacra polit. lib. 1. cap. 8. num. 8. Adden. ad
- 20 Louet litter. B. num. 13. post princip. † Et propter
 hanc rationem ita consului super quodam canonici-
 catu in partibus Gallia; cujus resignatarius reper-
 tus fuit mortuus intra suam cameram, ipsamet die
 qua beneficii resignati possessionem capere debe-
 bat; & resignans fuit semper in possessione manutenus
 per illas doctrinas, quibus addebam Rotam
 apud Garc. de benefic. part. 6. cap. 2. num. 126. Barbof.
 de jur. Eccles. univers. cap. 15. num. 74. & 75 lib. 3.
 Posthūm de manutenus. observ. 57. num. 19. Burat.
 decis. 830. num. 3. Rot. decis. 4. de rev. permur. in anti-
 quis, & decis. 1. de renunciat. in novis. Gomef. ad re-
 gul. de annali. quæst. 56.
- 21 Quartò, datur in Gallia regressus, quando gradua-
 tus nominatus incompatibile beneficium in mensi-
 bus graduatis assignatis vacans acceptare intendens,
 dimittit simile obtentum, præviâ protestatione, quod
 primum non intendit dimittere, nisi si, & quatenus
 secundi pacificam possessionem adipiscatur, & non
 aliàs, aliter, nec alio modo: hoc enim casu, si non
 assequatur secundum, & per eum non steterit, redit,
 & regressum habet ad primum. Rebuff. in concord.
 tit. de collat. §. volumus, in verb. tempore vacationis,

versic. nec me movet, idque per text. in d. cap. si bene-
 ficia 20. de prabend. in 6.

Quintum & sextum casum, in quo regressus da-
 tur in Gallia, refert Addit. ad Parif. nempe quando
 minor ætate beneficium remittit alicui, aliud repe-
 titurus dum legitimæ ætatis fuerit. Sed nec illi, nec
 probis vitis placet iste regressus, tanquam confiden-
 tialis; nec illum hodie in Gallia recipiendum exi-
 stimo: quia confidentiæ sunt prohibita. † Et
 quando resignatio facta fuit per vim, & metum,
 ut per eundem authorem traditur ad Parif. lib. 3.
 quæst. 3. num. 1.

Hic ita suppositis, resolutum fuit, provifum de
 præpositura per resignationem; cui evincebatur
 istud beneficium ab eo, qui electus fuerat per capi-
 tulum: potuisse redire ad suum canonicatum, etiam
 propria autoritate, propter verba dicti capituli: *si
 beneficia, ibi, libere revertantur*, propter quæ DD. in
 eodem cap. dicunt autoritatem superioris hoc casu
 non esse necessariam præcisè, sed tamen adhibendam
 esse ad majorem cautelam: ut dicit Gemin. *ibidem*,
 num. 8. Ancharan. in 6. notabili. Franc. num. 4. quia
 fictione juris, non videtur quis hoc casu à primo
 beneficio recessisse.

Unde sequitur, non potuisse prætendi, quod per
 regressum ad canonicatum fuerit incursum vitium
 intrusionis, de quo in d. cap. cum qui, de prabendis,
 in 6. cum omnes fateantur licitum esse reditum pro-
 pria autoritate ad primum beneficium, quando
 possessio nondum fuit à successore occupata, juxta
 distinctionem Dominici à sancto Geminiano in d.
 cap. si beneficia 20. num. 4.

Præsertim cum accesserit decretum curiæ parla-
 menti, quæ istum ad oppositionem admisit, &
 in hoc casu sufficit ex filo Gallia; obtinere litteras
 Regiæ pro regressu obinendo. Rebuff. de pacif.
 possess. num. 186.

Difficultas tamen excitabatur ex eo, quod iste
 malè provifus de præpositura, non dimiserat, sed re-
 signaverat canonicatum: ergo non erat locus dispo-
 sitioni dicti cap. si beneficia, ex dictis sup. num. 6.
 post Rebuff. de pacif. possess. num. 168.

Sed tamen responsum fuit, resignationem non
 fuisse factam eo animo, ut amitteretur primum be-
 neficium, nisi si & quatenus secundum beneficium
 ipsi acquireretur, prout legebatur in mandato fa-
 cto ad resignandum: quo stante, non amiserat re-
 signans possessionem suam. Quamvis enim per re-
 signationem amittatur omne jus, & possessio,
 quando resignatarius fuit immissus; secus tamen
 est, quando resignatio facta fuit animo, & in-
 tentione salvandi beneficium, & non abdicandi à
 se, nisi quatenus secundum assequeretur; ex de-
 cis. per Rot. apud Post. in tract. de manutenus. de-
 cis. 15. num. 6. & 7. his verbis: *Quia mandatum
 datum fuit ad salvandum beneficium, in casum obi-
 tus Maphei; non autem illud à se abdicando: ideo
 deficiente consensu, non valuit resignatio: & cum
 Mapheus non se habuerit pro spoliato, venit ma-
 nutenus.* † Idem in casu proposito fortius sta-
 tuendum erat; quia resignatio facta fuit simpli-
 citer, & non in favorem alicujus, & cum expref-
 sa protestatione, quod resignans non intendebat
 resignationem fortiri effectum, nisi quatenus adi-
 pisci posset præposituræ pacificam possessionem:
 quæ protestatio facit, ut detur illi regressus ad
 primum: ut patet ex traditis per Lapum allegat.
 120. circa fin. his verbis: *Fateor quod si intra men-
 sem acceptasset, redire poterat ad beneficium vigo-
 re protestationis; non obstante acceptatione facta.*

Rebuff. de pacific. possess. num. 171. versic. secus in
dimissione beneficij.

- 29 Rurfus oppositum fuit, sed debuiffet tam facile dimitti propolitum, fed debuiffet fententiam expectari: quia non dicitur evictio beneficij, aut alterius rei fubfequuta, nifi poft latam fententiam, & illius executionem. Burat. decif. 240. num. 10.

- 30 Sed licet hoc verum sit, tamen sufficit docere
quod præpositura dimissa fuerit per transactionem,
ex eo quod adversarius provifus à capitulo bonum
jus fovebat, & quod jus eligendi, & conferendi illo
casu, capitulo competeat. Anchar. in d. cap. si be-

- ³¹ nescia, in 6. notab. in fin. † De jure vero capituli constabat evidenter, neque preterendi poterat capitulum jure suo privatum esse, ex eo quod nominaverat possidentem aliud beneficium incompatible: quia facultas eligendi non amittitur, nisi calu quo electio facta fuerit de persona, que nec scientia, nec morum honestate polleret, nec ætatem haberet à jure requisitam, qui sunt calus expressi in cap. cum in cunctis, de electione, cujus dispositio eùm sit exorbitans, non potest extendi ultra calus expressos. Panormit. in d. cap. cum in cunctis, §. clerici, numero 6. versic. & puto quod in collatoribus. Garc. de benef. part. 7. cap. 13. numero 84. Avila de censuris. part. 2. cap. 6. dispur. 12. dubit. 4. in fin.

- 32 Quod attinet ad secundam quaestionem, stante reservatione beneplaciti Papæ in dicta transactione, nulla potest in ea adesse simonia, ex traditis per Louet litter. C, num. 40. Farin. *consil.* 75. num. 19. 33.

- 33 & 72. Paris. de resignat. lib. 6. quæst. 2. num. 72. † Et
quamvis prætenderetur quod concordia fuisset exe-
cutioni demandata atqueam beneplacitum Papæ
fuisset obtentum; tamen culpa unius ex transgen-
tibus, aliis qui non deliquerant, nocere non posset.

- 34 cap. fict 33. de simonia. † Et in omnem eventum, hac non esset vera simonia pro traditionem pecuniae aut alterius rei temporalis pro spirituali, sive beneficio; sed praesumpta, seu interpretativa, propter conventiones factas line auctoritate superioris; propter quam interpretativam simoniam, non incurritur poena privationis beneficiorum: Clar. in §. simonia, num. 10. Garc. de benef. part. 8. cap. 9. num. 38. Farin. consil. 75. num. 11. & 14.

- 35 Ceterum quia de obtinente beneficium secundum sibi à superiore collatum, dicta sunt; multò fortius locum habent, si titulo permutationis ipsi fuerit acquisitum; cum permutatio tacitam contineat conditionem, dum modò compermutatoris beneficij permutatis fuit possint: qua conditione cessante, cessat etiam permutationis effectus: *cap. 1. de rer. perm. & Clem. 1. eod. tit. & convenit regul. Cancellar. 39. Paris. de resignat. lib. 1. quest. 3. num. 7. & seq. Barbof. in cap. cum universorum, num. 1. de rer. perm. † Præsertim quando Superior recusat admittere permutationem; tunc enim permutatio reducta fuit ad non causam, & nullum jus abdicatum fuit à permittente: ut in simili docet Lotter. de re benefic. lib. 2. quest. 14. num. 89.*

- 17 Utrum autem permixtus rediens ad primum beneficium, nova indigeat collatione, variæ sunt DD. opiniones. Aliqui enim existimarunt, non posse permixtum sine nova collatione ad primum beneficium redire, etiam si permutatio non sequatur, seu non teneat, aut non fortiaur effectum: quos refert Nicol. Garc. de benef. part. 1. cap. 4. num. 5. & videtur sequi Rota apud eundem part. 11. cap. 3. num. 19.

- 38 Alij verò contrariam sequuntur sententiam, nem-
per permutantem ad suum beneficium redeuntem,
nova collatione non indigere; ita tamen ut necessa-

ita semper sit superioris auctoritas, qui utique per-
mutanti licentiam, & facultatem concedit ad priora
beneficia redeundi: & talis licentia habetur pro
collatione. Quam sententiam magna aequitate niti
testatur Cokier in tractat. de permitt. benef. part. 3.
cap. 9. num. 2. Eandemque aequorem dicit Feder. de
Senis quæst. 8. & plures alij quos citat Garc. diff.
part. 11. cap. 4. num. 7. & ita absolute tenendum exi-
stimat Cevallos commun. opin. cap. 561. num. 6. ubi
hanc dicit communem, & magis communem opi-
nionem ac resolutionem, & quod ita servatur de
Rilo. † Ego hanc posteriorem sententiam verissi-
mè esse existimo, quidquid dixerit Ricc. Colle-
ctan. 2103. versic. adverte tamen. Gambar. de per-
mut. benef. part. 2. num. 62. Mantie. de tacit. convent.
lib. 25. tit. 12. num. 12. † Et sine difficultate in su-
premis Galliæ tribunalibus posterior ista sententia
observatur, & secundum illam iudicatur: quia ante
completam permutationem, aut ea non admittit
per collatorem, permittans remanet in veteri titulo,
& possessione: ut bene advertit Addit. ad Loquet
litter. B. numero 13. Boët. decis. 97. Codex Fabricianus
lib. 1. tit. 21. definit. 53. dicens ita fuisse iudicatum.
Additio marginalis ad Solum de beneficiis. part. 3.
quæst. 124. fol. mihi 778. Rebuff. in prax. tit. de per-
mut. num. 12. & de pacif. possess. num. 165. & seq. &
in hac sententia videtur residere Barbol. videmus
in tract. de iur. Eccles. lib. 3. cap. 15. num. 169. con-
fisc. quamvis si permutatio, qui addit num. 170. possi-
permutantes re integra libere à permutatione retri-
bere: quod & verum est.

quod dicitur, *utrum res non dicatur integra* quando Papa jam admisit permutationem: quia post illam à summo Pontifice, aut alio superius admittam, statim videtur jus quaesitum, ex *Gratiano de permur. benef. part. 2. num. 140.* et *Rebolus* pendet ex traditis per *Abbat. in cap. inter ceteras, de prebend.* qui dicit faciendam esse differentiationem inter duos casus. Primus est, quando Papa ipsi, vel alius superior statim confert; et tunc statim jus esse quaesitum verum est. Secundus, cum Papa mandat Episcopo, aut alteri ut conferat; et tunc non dicitur jus quaesitum, donec executor contulerit. Abbas in *dillo cap. inter ceteras, num. 5.* et *Abbat. in dillo cap. inter ceteras, num. 5.* diximè quando commissio data fuit in forma digna, tunc enim gratia est conditionalis, nec potest effectum sortiri ante purificationem conditionem: ad perfectionem quippe concessionis requiritur collatio, ut tradit *Garc. de benef. part. 11. cap. 4. num. 85.* et *86.* *Barbof. d. cap. 15. numero 183.* Quod autem Superior permutationem admisisset, et beneficium permutatum jam contulisset, in facti contingentia, probari dicebatur per quandam attestationem Secretarij Episcopatus. † Sed dictum fuit, attestationem illam non facere fidem, ex *Ludovif. decif. 211. num. 3.* ubi ampliat, etiam si ageretur de attestatione facta per Cardinalem medio juramento coram Notario, et testibus. *Menoch. consil. 322. numero 1. versif. nec dici potest.* † Sicut alijs legitimè parte causa fides Parochi non probat, nisi legitimè parte causa extracta fuerit. *Ludovif. decif. 319. num. 5.* et *6.* Et generalis est regula, collationem non probant nisi per litteras. *Rebuff. in prax. tit. de resignat. benefic. vacantia, num. 24.* per text. in cap. resignator, de concess. preb. lib. 6. et *Clement. ult. de resignat. Clem. 1. de prebend.* Idem *Rebuff.* in concordia de mandatis apostolicis, §. 1. in verbo *litteras*, *prohibet ad probandam tamen gratiam.*

CAPUT LXX.

Quod summus Pontifex, aut Legatus, seu Vicarius Avenionensis in mensibus Ordinarij concurrat cum eo in collatione beneficiorum. Et quod in dubio præferendus sit, qui prius possessionem adeptus est. Datam Legationis ex libro Datarij desumptam, fidem facere; non item eam, quæ per Secretarium apposta est, in præjudicium provisi Apostolici.

SUMMARIUM.

- 1 Archiepiscopo, vel Episcopo in mensibus suis, vel etiam vigore alternativæ competentibus, collationis jus concedi, non privativè, sed cumulativè ad summum Pontificem.
- 2 Legatus de latere concurrat cum quolibet collatore ordinario beneficiorum.
- 3 Collatio Legati valet in præjudicium provisi ab Ordinario, nisi fuerit ab eo preventus.
- 4 Legatus potest prævenire Ordinarium in mensibus illi assignatis vigore alternativæ.
- 5 Ordinarium potest Legatus prævenire in mensibus illi assignatis per concordata.
- 6 Preventio datur adversus Ordinarium, etiam in mensibus fixis Junij, & Decembris.
- 6 Legatus Avenionensis magnam habet auctoritatem in collatione bonorum.
- 8 Legatus Avenionensis potest prævenire collatores ordinarios, ex mente Doctorum, qui in Gallia scripserunt, & Curia Parlamenti Delphinensis.
- 9 Legatus Avenionensis habet facultatem derogandi regulis Cancellariae.
- 10 Vicelegatus Avenionensis omnia potest, quæ Legatus.
- 10 In dubio præferenda est possessio, quæ certam bonam continet.
- 12 Liber Datarij Apostolici plenè probat, & impugnari non potest.
- 13 Provisus à sede Apostolica in dubio præferendus est.
- 14 Quando aliquid præcedere debet quoad substantiam actus, præsumitur præcessisse in dubio.
- 16 Possessio canonicatus confirmatur ex actibus capitularibus postea factis.
- 6 Possessio anterior validiorem reddit collationem in concursu provisionum.
- 17 Præsumptio anterioris possessionis potentior est præsumptione anterioris provisionis.
- 18 In concursu horarum præfertur qui prius missus est in possessionem.
- 19 Provisus Apostolicus, si se prius coram executori præsentavit, præferendus est.
- 26 Provisus Ordinarij non facit fidem quoad horam, in præjudicium provisi Apostolici.
- 21 Data provisionis Ordinarij non probatur per sigillum, & subscriptionem illius.
- 22 Suspicio antidata Ordinarij, purgari debet per veras, & legitimas probationes.
- 23 Tempus provisionis Ordinarij debet aliunde probari quam per domesticos ipsius.

24 Contra eum, qui diu distulit exhibere suas provisiones, & possessionem beneficii capere, non modica insurgit præsumptio.

Vacante canonicatu, & præbenda, per obitum ultimi illius possessoris, orta fuit contentio inter provisum ab Illustissimo & Reverendissimo Domino Vicelegato, & provisum ab Ordinario vigore alternativæ in mense Decembris: in qua provisum Apostolicum meliori jure niti Censui, prout in effectu, excluso proviso ab Ordinario, præfatus provisus in Legatione remansit in suo canonicatu pacificus.

Quia licet Episcopis competat jus conferendi, tam de jure communi in mense Decembris, quam vigore alternativæ, quæ hoc casu competeat; jus tamen illud non competit privativè ad Sedem Apostolicam, & summum Pontificem, sed cumulativè, ita ut inter ipsos locus sit præventioni; † cum Papa sit Ordinarius Ordinarium; & conferendo nulli faciat injuriam. Ludovici, decis. 221. numero 8. Rot. decis. 623. numero 2. part. 2. Cokier ad reg. 8. Cancell. in proemio, numero 14.

Quod autem de Papa dictum est, eadem ratione procedit in Legato de latere, qui est collator ordinarius omnium beneficiorum existentium in Provincia sibi decreta: cap. 1. de offic. Legat. lib. 6. Gambart. in tract. de potest. Legat. lib. 3. num. 31. † Adeo ut jure ordinario omnia beneficia præventivè quoad alios collatores dare possit, nisi ab ipsis collatoribus ordinariis præveniatur. Tholc. in verb. Legatus, conclus. 169. num. 1. & seq. & inter Doctores Gallos, Sclua de benefic. part. 3. quasi. 65. Franciscus Marcus decis. Delphinatus 318. num. 2. part. 1.

Et in propriis terminis, quod Legatus possit prævenire Episcopum, aut alium collatorem ordinarium, in mensibus ad ejus collationem vigore alternativæ spectantibus, tradit Gonzal. ad reg. 8. §. 2. proemialis, num. 54. & in glos. 25. num. 5. 6. & 16. ubi loquitur etiam de præventionem concessa Legato adversus ordinarium, in mensibus illi per concordata assignatis; distinguens præventionem factam pro beneficiis vacantibus, & pro vacaturis, ut primo quidem casu, præventio Legato competeat, non secundo. † Et in individuo, de mense Decembris, & Junij, qui dicuntur menses fixi, tradit Gonzal. glos. 45. §. 41. numero 1.

Quod si hoc obtinet in aliis Legatis, multò magis locum habere debet in Legato, & Vicelegato Avenionensi: quibus non solum concessa est facultas beneficia conferendi, ut advertit Rot. decis. 633. numero 1. part. 3. lib. 3. quam Legati Avenionensis, circa beneficiorum collationem, magnam potestatem agnoscunt etiam DD. Galli, & inter ceteros Cravet. consil. 177. num. 1. versio. sed ad istud argumentum. † Ubi dicit Legatum Avenionensem posse derogare juri communi, propter amplas illius facultates. Quod tamen modò non examinabimus; sufficiat dicere, quod etiam DD. Galli faciunt Legatum Avenionensem, seu ejus Vicarium habere jus conferendi beneficia præventivè quoad Ordinarios, ut fuit decisum apud Francisc. Marc. decis. Delphin. 86. numero 8. part. 2.

Concessa etiam est Legatis & Vicelegatis Avenionensibus facultas derogandi regulis Cancellariæ, prout quotidie per eos derogari videmus regulæ de infirmis relinquantibus; & regulæ de verisimili notitia; & de anna. i. & similibus: & ita fuit decisum per Rotam Romanam in causa Cavalicensi Canonicatus, 2. Junij 1617. coram Sacratio

in recent. decis. 508. part. 4. confirmata decis. 109. part. 4. tom. 2. recentiorum.

Quæ potestas Legati residet eodem modo, quod ad beneficiorum collationem, & cum eisdem facultatibus apud Vicelegatum Avenionensem, Bertrand. consil. 117. numero 2. priorum.

Solum igitur videndum, ut ex his in hujus beneficii concessione præveniret, ut præveniens ex duobus provisis, adversus præventum obtinere debeat.

Quod autem hoc casu provisu in Legatione prævenisset, ex eo constabat, quod certa erat hora provisionis ipsius, quæ probabatur fuisse hora prima post mediam noctem, prout scriptum reperiebatur in libro Datarie, ubi fuerat capta parva data illa hora. † Qui liber Datarij est liber publicus, ac plenè probat, & fidem facit; cum non liceat Datarium, & ejusdem libros de mendacio arguere: ut dicit Burat. decis. 38. num. 4. & 5. Maxime quia liber ille corroboratus erat aliis multis probationibus, veluti ex verbali Notarij, qui hora prima post mediam noctem fuerat vocatus, ut mitteret in possessionem provisu Apostolicum, & ex mandato facto per Illustrissimum & Reverendiss. Dominum Vicelegatum, eadem hora, per publicam scripturam, quo præcipiebatur commissario de mittendo provisu Apostolicum in possessionem canonicatus.

Unde posito citra præjudicium veritatis, quod Ordinarius eadem hora contulisset, præferendus tamen esset provisu in Legatione, propter præminentiam autoritatis sedis Apostolicæ, quam Legatus repræsentat, cap. si à sede, de præbend. in 6.

Sed fatendum est, datam Legationis esse anteriorem, quia data Legationis notat factam fuisse impetrationem circa horam primam, provisu vero Ordinarij dicitur facta hora prima: præsumptio autem est, quod illa vox circa, debeat potius explicari ante, quam post horam primam: quia cum verbale Notarij, & mandatum de immittendo facta fuerint hora prima, necesse est fateri collationem factam fuisse ante horam primam: nam quoties aliquid ex ratione ordinis præcedere debet, illud præsumitur præcessisse quod ad substantiam actus præcedere debuit. Mascard. conclus. 1235. numero 34.

Præterea provisu Apostolicus non solum in data, sed etiam in adeptione possessionis erat anterior: nam possessionem adeptus fuerat hora tertia post mediam noctem, & deinde hora quinta matutina in choro federat, & lectionem ordine suo publice cantaverat. Postea in egressu horarum matutinalium, convocato iterum capitulo, intervenerat, votum dederat, & juri optandi toto capitulo acceptante & stipulante renunciaverat. † Ex quibus actibus confirmabatur, & quatenus opus erat convalidabatur prima possessio capitaliter capta. Coccin. decis. 235. numero 11. Rot. apud Post. decis. 57. numero 1.

Et è contra, provisu ab Ordinario possessionem adeptus erat post hæc omnia, nempe post horam octavam matutinam, quo tempore capitulum recusavit illum admittere, dicens possessionem esse plenam, & provisu Apostolico jam fuisse responsum de fructibus. † Stante igitur anteriori possessione provisi Apostolici, quamvis provisu Ordinarij horam contineret, & provisu Apostolica non designaret horam; ista tamen provisioni Ordinarij prævalere deberet, ex notatis per Putem decis. 316. in correct. lib. 1. Mascard. de probat. conclus. 1235. numero 33. Gonzal. §. provinciali, numero 64. & seq.

† Quia præsumptio possessionis potentior est hora

præsumptione; & uti talis apponitur in d. cap. si à sede, de præbend. in 6.

Præterea, non solum si daretur concursus horarum, prævalere deberet illius provisu, qui prius possessionem adeptus est, ex traditis per Tusch. in verb. collatio, consil. 445. num. 4. † verum etiam ad inducendam præventionem, & potioritatem juris, sufficit quod provisu Apostolicus prius se præsentaverit coram executore in literis deputato, juxta regulam Cancellaria 15. alias 16. de concurrentibus in data. Hic autem provisu Apostolicus hora prima post mediam noctem, & sic per septem horas ante possessionem provisi ab Ordinario, se se coram commissario per Illustrissimum Dominum Vicelegatum deputato præsentaverat.

Denique quia licet provisu Ordinarij contineret horam primam post mediam noctem ejusdem diei, nullam tamen fidem faciebat pro hora probatione in præjudicium provisi Apostolici: Rot. decis. 1. numero 2. & 3. de probat. in novis, ubi dicitur, non credi litteris Episcopi contra Apostolicum impetrantem, in quibus Episcopus diceret se primo contulisse beneficium. Ratio est, quia frans timent, cum sæpè, & quasi frequenter accidat, quod contra Apostolicos impetrantes anticipentur data; & non sit rationi consonum, ut Episcopo credatur in causa propria in favorem consanguinei, vel familiaris sui: & dicit ibi Rot. numero 3. quod sæpè cogitantur fraudes contra Apostolicos impetrantes, quod etiam dicit eadem Rota decis. 106. numero 6. part. 2. recent. Bellamer. decis. 321. & 327. Lotter. re benef. quest. 23. numero 11. & seq. † Ubi dicitur non sufficere sigillum & subscriptionem Episcopi, vel illius scribæ aut secretarij: quia Ordinarij solent fraudes & technas extruere, ut supplantent provisiones Apostolicæ: & copiose Gonzal. §. provinciali, num. 147. ubi plures allegat. Non negabatur tamen insignis Ordinarij pietas, & probitas, quæ omnem alioquin fraudis præsumptionem excludere poterat: sed ex approbata per DD. præsumptione argumentum sumebatur. † Omnes loquidem DD. dicunt oportere, ut Ordinarius suspicionem istam per illas veras, & legitimas probationes purget, ut dicit Lotter. loc. citat. numero 13.

Non sufficerent autem testimonia vel ipsius Episcopi, vel familiarium, & domesticorum ejusdem: ut dicit Gonzal. dist. §. 3. provinciali, num. 156. & 166. Ricc. collect. 1442.

Urgebat sanè hoc casu magna præsumptio adversus provisu ab Ordinario, qui illius erat domesticus, & familiaris: quia si verè provisiones habuisset hora prima, cum non ignoraret dari concursum cum provisu Apostolico, & diligentem præferendum esse, non distulisset ab hora prima usque ad octavam possessionem accipere; sed illam hora quinta, qua omnes canonici ad officium matutinum ad Ecclesiam accedebant, illam acceptam: fer: cogitare ergo debebat dormientibus jura subvenire, sed vigilantibus. † Ex hac igitur tarditate presentationis litterarum, præsumitur equitatis date ipsarum: ad tradita per Mnoch. decis. præsumpt. 3. numero 105. & lib. 2. præsumpt. 91. numero 5.6. & 7. ubi dicitur, præsumptionem nimia negligentia, & tarditate exhibitionis scripturæ. Et ex his provisis Apostolicus fuit ab Ordinatio.

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXI. 119

CAPUT LXXI.

De nullitate matrimonij in Gallia contra-
cti inter Catholicum & hæreticam, nul-
lis præviis denunciationibus, nec pro-
prio Catholici Parocho assistente, &
non adhibito patris consensu juxta con-
stitutiones Regias requisito. Et utrum
matrimonium nulliter contractum, per
subsequentem cohabitationem ratifica-
ri possit.

SUMMARIUM.

1. Promissio matrimonij transibat olim in verum ma-
trimonium, copula subsequuta.
2. Per Concilium Trident. sublata sunt omnia ma-
trimonia præsumpta.
3. Ordinatio Regia amplectitur dispositionem Conci-
lij quoad matrimonia præsumpta, quæ etiam in
Gallia non admittuntur.
4. Denunciations in Gallia sunt necessariae pro vali-
ditate matrimonij, tam inter Catholicos, quam
inter hæreticos.
5. Denunciations matrimonij fieri debent in Paro-
chia utriusque conjugis.
6. Deficientibus denunciationibus, matrimonium in
Gallia dicitur desicere in forma substantiali.
7. In Gallia denunciations requiri creditur non so-
lum ex necessitate præcepti, sed etiam ex
necessitate Sacramenti, secundum aliquos Do-
ctores.
8. In Gallia matrimonia filiorum sine consensu pa-
tris invalida declarantur.
9. Liberi etiam majores ex Gallia ordinationibus te-
nentur saltem à parentibus petere licentiam nu-
bendi.
10. Quando uterque conjux est Catholicus, sufficit
matrimonium fieri coram Parocho alterius ex
conjugibus.
11. Quando unus ex conjugibus est Catholicus, alter
hæreticus, matrimonium in Gallia validum est;
sed omnino intervenire debet proprius Parochus
Catholicus.
12. Matrimonium sine assistentia proprii Parochi in
Gallia nullum est.
13. Ratificatio matrimonij non habet vim retrotra-
ctivam, sed valet ut ex nunc.
14. Solemnitates omnes requisita in matrimonio, re-
quiruntur etiam in illius ratificatione.
15. Quando nullum adest initium conservabile, non
fit retrotractio.
16. Circumstantia facti sunt multum consideranda
quando agitur de annullando matrimonio.

Actum fuit de invaliditate matrimonij inter
hæreticam & Catholicum celebrati in Gallia
sine denunciationibus, & benedictionibus nuptia-
libus, & sine ulla proprii Parochi conjugis Catho-
licis assistentia, nec patris adhibito consensu.

In hac quæstione supponendum fuit, quod ex
antiqua sacrorum canonum dispositione, simplex
matrimonij promissio, etiam per verba de futuro
vim habebat veræ ac legitimæ conjunctionis matri-
monialis, si copula carnalis fuisset subsequuta, per
text. in cap. is qui fidem, de sponsalibus.

Sed tamen ex decretis sacri Concilij Tridentini
sublata fuerunt omnia hæc præsumpta matrimonia,
nec verum consistere potest matrimonium, nisi co-
ram Parocho & testibus fuerit celebratum, non ob-
stante quacumque promissione, etiam copula carnali
interveniente. Cujus Concilij dispositio non solum
apud nos, qui immediate summo Pontifici subji-
ciuntur, recepta est; sed etiam in Gallia, in qua nondum
integre Concilium Tridentinum admittitur: quia
constitutio illa Concilij quoad matrimonia Regiam
ordinationem habet non absimilem, per quam for-
ma substantialis præscribitur, sine qua matrimonij
contractus corrui, & promissiones nullæ sunt,
quamvis subsequenti copula roborata: ut notavit
Scholastes ad Louet litter. M, num. 6. fol. mili 480.
vers. ny en France. D. Ludou. Bellus consil. 224.
num. 8. Rationem reddit Peleus in suis actionibus fo-
rensis, lib. 7. artic. 3. pag. 20. vers. or est il que l'Or-
donnance, fol. 806. quia ordinatio Regia vult omnia
matrimonia, contra formam ibi expressam celebra-
ta, nulla esse; & eos qui contra formam illam con-
traxerint, subijci pœnis Concilij. Certum autem
est, quod Concilium annullat, & irrita decernit
omnia matrimonia per verba de futuro contracta,
vel etiam per verba de præsentibus, quamvis copula
fuisset subsequuta, si solemnitates ab ipso Concilio
præscriptæ non fuerint observatæ. Imò in libris de-
cretalium anno 1584. Romæ jussu felic. record. Gre-
gorij XIII. summi Pontificis in lucem editis, notatur
omnia hujusmodi matrimonia rata, sive præsumpta,
per promissionem subsequuta copula inducta, esse
sublata, & prædictum cap. is qui fidem 30. de sponsa-
lib. esse abrogatum: & per consequens tam ex dis-
positione Concilij, quam ex Regis decreto hujus-
modi matrimonia invalida declarari debent.

Quamvis enim Princeps secularis non possit cir-
ca matrimonij validitatem decernere, tamen quan-
do constitutio Principis conformis est Concilio,
ea admittitur coadjuvando legem canonicam. Glof.
in Clem. Romana, in verb. tolli, num. 6. cum aliis ci-
tatis per D. Ludovicum Bellum d. consil. 224. num. 6.
vers. quamvis.

His ita suppositis, resolutum fuit matrimonium,
de quo agebatur, nullum & irritum declarandum
esse. Primo ex defectu publicationum, seu denuncia-
tionum quæ in Gallia tam per Catholicos, quam per
hæreticos observari debent: imò majori cum vigore
observantur apud hæreticos, quorum ministri nullo
modo ex quacumque causa denunciations solitas
omittunt: ut testatur Additad Louet loco max. cita-
to, nempe litter. M, num. 6. & dictæque denuncia-
tiones fieri debent tam in Parochia mariti, quam futu-
ræ uxoris, neque sufficeret illas fieri in Parochia ma-
riti tantum, vel uxoris tantum: Sanchez de matrim.
lib. 3. disput. 6. num. 4. Gutier. de matrim. cap. 56. num. 5.
qui asserit ita fuisse declaratum per Eminentiss. Car-
din. sacri Concilij interpretes. Basil. Pont. de matrim.
lib. 5. cap. 30. numero 4.

In casu proposito nullæ aderant denunciations
ex parte viri, nec ex parte uxoris; & per consequens
juxta supremarum Curiarum auctoritatem, & generalem
Galliæ observantiam, matrimonium illud nullum &
irritum declarandum erat, teste Carond. lib. 1. ref.
pons. 12. Ludou. Bell. d. consil. 224. n. 10. Louet d. li-
ter. M, num. 6. in glossis, columna 2. qui affirmat & so-
lemnitatem istam denunciationum, seu publicatio-
nis bonorum esse apud Gallos conditionem necessa-
riam, sine qua matrimonium subsistere non potest,
sive inter majores, sive inter minores; non solum ex
necessitate præcepti, sed etiam ex necessitate Sacra-
menti.

mentis. Maynard. lib. 4. cap. 5. num. 4. Bouchel. in sum. benef. in verb. *marriage*, in princip. quod ego, nec multa alia Concilio minus conformia non propono decisivè: quia me remitto determinationi Sanctæ Matris Ecclesiæ; sed refero duntaxat quod in Gallia ex Regiis ordinationibus, aut alijs solet observari: nihil approbans, nec condemnans, nisi quod approbatur, vel condemnatur à Sancta Catholica Romana Ecclesia.

8 Alio etiam ex capite matrimonium de quo agitur, nullum declarabitur in Gallia: quia contractum fuit à filiofamilias absque consensu paterno; imò contra illius expressam voluntatem: qua de causa, matrimonia in Gallia nulla declarantur & irrita; bene aut malè, non decido; sed de hoc adsum expressæ ordinationes antiquæ, & recentes; quibus matrimonia sine consensu parentum contracta declarantur invalida. † Et quamvis adsit aliqua exceptio pro masculis ætatem 30. annorum excedentibus, tenentur tamen ipsi filii petere à patre licentiam per instrumentum publicum: ut testatur Mosnier aux *alliances du droit François*, in verb. *Marriage*, num. 4. quamvis Peleus per ipsum allegatus lib. 3. action. forens. 25. dicat fuisse judicatum, filium ætatis 31. annorum, qui sine consensu patris uxorem duxerat, satisfecisse muneri suo, veniam admittæ culpæ à patre postulando. Ordinatio tamen requirit, ut filius major 30. annorum utatur debita diligentia, ut patris consensum & consilium obtineat.

10 Tertia nullitas propositi matrimonij consistit in eo quod sine assensu proprii Parochi conjugis Catholici, fuit celebratum; nec observatæ fuerunt consuetæ formæ, per conjugem hæreticum inter similes præsentatæ religionis homines servari solitæ: quæ nullitas est inevitabilis in Gallia ex ordinatione Blesensi artic. 40. In hoc siquidem casu, cum diversæ religionis sunt conjuges, solemnitates ex utraque parte intervenire debent; quamvis si ambo essent Catholici, sufficiat assensus Parochi unius ex conjugibus: ut notat Barbof. in decis. Apost. cap. 465. n. 17. & in tractat. de officio Parochi, cap. 21. n. 45. † At

verò futuris conjugibus, diversam religionem professentibus, assensus proprii Parochi illius qui catholicus erat, omnino erat necessaria, ut Parochus ipsius conjugis catholici traheret ad se personam conjugis hæretici per connexionem, & illo casu conjugium redderetur licitum, & matrimonialis cum hæretico communicatio: ut dicit Basil. Pont. de matrim. Cathol. cum heret. §. 1. n. 7. in fin. Cessat enim ratio propter quam Doctores existimant, præsentiam unius ex Parochis, nempe mariti, vel uxoris, sufficere: quia nimirum Parochus ratione jurisdictionis quam habet in unum ex contrahentibus, habet quandam speciem autoritatis Parochialis erga alium. Quia licet (ut dictum est) conjux catholicus contrahere possit matrimonium cum sui Parochi assensu qui trahit ad se personam hæretici, respectu illius, qui est de sua Parochiali jurisdictione; attamen respectu ipsius hæretici, qui non vult illum agnoscere in Parochum, & ab ejus autoritate Parochiali se exemptum esse existimat, & proficetur; fieri non potest ut solemnitati dicatur satisfactum, nisi servatis solemnitatibus per ejusdem professionis personas

12 consuetis, & requisitis. † Hoc igitur matrimonium nullum erit declarandum, non solum in Gallia, sed etiam in terris summo Pontifici immediate subiectis, attento defectu insanabili assensu proprii Parochi, & testium, prout per plura addit. ad Louet. Ludou. Bell. Bouchel, & alij superius citati. Maynard. lib. 4. cap. 5.

remarques du droit François, in verb. *marriage*, num. 4.

Neque potest prætendi tacita hujus matrimonij ratificatio, sub eo prætextu quod isti asserti conjuges per spatium plurium annorum in figura matrimonij simul cohabitaverint. † Quia ratificatio subsistere non potest, nisi observatis formis & solemnitatibus, quæ in ipso matrimonio intervenire debuerant; in ipso inquam actu matrimonij, & non post ipsum. Bald. in l. observari, §. final. num. 3. ff. de offic. Procur. Felin. in cap. cum dilecta, num. 8. versic. & ideo, ex de rescript. & ratificatio non potest habere effectum retroactivum, quando non reperit initium validum: quia non valet ut ex tunc, sed ut ex nunc, & dicitur novus: Surd. decis. 70. num. 14. † Et propterea solemnitates omnes requisitæ in celebratione matrimonij, requiruntur etiam in illius ratificatione. Socraph. decis. 1242. numero 2. & in terminis matrimonij declaratum fuit apud Ludov. decis. 395. numero 6. & seq. † Non enim potest fieri retroactio, quando nullum reperitur initium conferabile. Rot. apud Ludov. d. decis. 395. numero 12. post Bald. in l. final. sub numero 2. Cod. ad Velleum.

Supradicta confirmantur ex diversis facti circumstantiis, quæ in simili materia considerari debent, veluti si ageretur de personis inæqualis conditionis, aut alijs id genus, de quibus Ludov. Bell. d. consil. 224. numero 10.

Notandum tamen est, quod apud nos qui summo subditi immediatè summo Pontifici, nec defectum consensu patris, nec denunciationum, reddit nullum matrimonium; sed tamen Parochus qui nullis factis denunciationibus procedit ad matrimonij celebrationem, puniatur pœna suspensionis ad officium: cap. cum inhibito 3. §. final. de clandest. dispensatione. Barbof. de offic. Parochi, cap. 21. num. 27.

CAPUT LXXII.

Utrum exemptio à solutione decimarum acquiri possit per incolas alicujus loci contra Ecclesiam: sive ex consuetudine, sive ex præscriptione. Et quæ sit in hac materia præscriptionis, & consuetudinis differentia. Quis utriusque effectus. De exemptione à decimis, tam à toto, quam à quanto. Utrum & quando decimæ sint de jure divino. Et an sufficiat loco decimæ, census annuum, aut quid simile in recognitionem Ecclesiæ præstari.

SUMMARIUM.

- 1 Decima, secundum opinionem Commensalium sunt de jure divino; quod tamen non admittunt Theologi.
- 2 Veritas est, quod decima sunt de jure divini, prout tenent respiciunt necessarium ministrorum Ecclesiæ sustentationem, & non aliter.
- 3 Consuetudo valet solvendi aliqua jura, vel prestationes annuas loco decimæ.
- 4 Per solutionem alicujus annuæ prestationis, velutur Deo recognitio, & satisfactio præcepti Dei, quando talis est consuetudo.
- 5 Approbatur consuetudo solvendi Ecclesiæ aliquam fructus loco decimæ.

- 6 *Multis in locis, qui solvunt censum Ecclesie ex certis prædiis de eorum domino directo existentibus, sunt immunes à solutione decimarum.*
- 7 *Non valet consuetudo vel præscriptio juris exigendi decimas per laicos.*
- 8 *Ius tamen exemptionis à solutione decimarum laici præscribere possunt.*
- 9 *Qua sit differentia inter consuetudinem, & præscriptionem, quoad decimas.*
- 10 *Exemptio à decimis facilius acquiritur consuetudine, quam præscriptione.*
- 11 *Exemptio à decimis non acquiritur in præiudicium necessaria sustentationis clericorum.*
- 12 *Consuetudo favorabilior est præscriptione: ideo multis in locis adeest consuetudo solvendi fructus aliquos loco decima.*
- 13 *Origo decimarum non processit ex præcepto legis divine, sed ex liberalitate Christianorum, secundum sententiam nonnullorum.*
- 14 *Afferuntur textus, quibus probatur valere consuetudinem exemptionis à decimis.*
- 15 *Canonistarum opinio est suspecta materia decimarum, quia agitur de eorum interesse: ideo prævalere debet sententia Theologorum.*
- 16 *Exemptio à decimis in certis casibus, approbatur in Gallia.*
- 17 *Ex ordinatione Regia possessio juridica admittitur adversus solutionem decimarum.*
- 18 *Que requirantur in probatione consuetudinis exemptionem tribuentis à decimis in Gallia.*
- 19 *Præscriptio ex se sola, non sufficit ad acquirendam exemptionem à solutione decimarum; sed duntaxat tituli presumptione reborata.*
- 20 *Multum etiam potest ad acquirendam exemptionem à decimis probatio vocis, & fama publice.*
- 21 *Tituli presumptio fortior redditur ex temporis diuturnitate, si probetur scripturas communitalis propter bella, incendia, aut similes casus fuisse deperditas.*
- 22 *Concilium Lateranense non est quoad omnia ejus capita receptum in Gallia, quoad caput decimarum.*
- 23 *Explicatur Additio ad Louet litt. D. numero 9, in fin.*
- 24 *Ex mente Rote Romana, sola possessio immemoralis non est sufficiens ad decimas præscribendas, nisi probetur fama privilegij ante Concilium Lateranense.*
- 25 *Contraria tamen opinio servatur in Gallia, & approbatur à pluribus Doctoribus; nempe quod sufficiat præscriptio immemoralis.*
- 26 *Ecclesia contra Ecclesiam potest præscribere jus exigendi decimas, spatio quadraginta annorum.*

Communitas quædam Delphinatus contendebat se non teneri ad solutionem decimarum Ecclesiæ Cathedrali; nisi secundum morem consuetum, videlicet de certo genere fructuum; nec illam deberi de prædiis censum capitulo facientibus, de quibus à tempore omnem omnium memoriam excedente, nulla soluta fuerat decima. Capitulum de omnium fructuum genere, & de omnibus prædiis, etiam ad censum satis ab antiquo, decimas exigere solebat: super hoc consultus Dixi.

In primis quod licet magna sit inter Doctores controversia, utrum exactio decimarum sit de jure divino; affirmativam sententiam Canonistis tenen-

Tom. I. Pars I.

tibus, Theologis autem negativam, loquendo secundum legem Evangelicam: † verior tamen, & tutior est sententia distinguens; aut enim decimæ considerantur quatenus illis ministri Ecclesiæ indigent ad necessariam sustentationem, & hoc respectu decimæ sunt de jure divino: aut vero considerantur ultra id quod necessarium est ad sustentationem Sacerdotum curam animarum exercentium; & hoc respectu, non sunt de jure divino: & hæc est opinio receptorum, ut testatur Barboz. in cap. si aliquibus 32. num. 4. de decim. & de jur. Eccles. uni-ver. lib. 3. cap. 26. § 3. num. 64. versic. sed ego, & in tract. de offic. & potest. Pavoch. c. 28. num. 6. & 7. Theven. sur les Ordonnances Royaux, lib. 1. tit. 13. artic. 5. in verbis alleguer præscription. Expilly plaidoyé 33. num. 27. Fontanel, de pact. nuptialib. claus. 4. gloss. 19. part. 1. num. 8. & num. 31. & 36.

Rursus quando constat de consuetudine legitime præscripta non solvendi integras decimas, per tempus immemorabile; sed loco illarum solum fuisse censum, aut aliam annuam præstationem, talis consuetudo valida est, & sustineri debet, ac sine difficultate observari. Ideo si dicta communitas probet ex certis prædiis solui solitam certam scæni, aut aliorum fructuum quantitatem loco decimæ, manuteneunda est in illa consuetudine: cum non agatur de tota decima præscribenda; sed de quota: ut faterentur omnes per text. in d. cap. in aliquibus, § final. capit. commissum, capit. cum sint homines, capit. dilecti, de decim. capit. ad Apostolicæ, eod. titul. Rebuff. de decim. num. 46. † Ratio est, quia cum solvitur aliquid loco decimæ, satisfactum præcepto divino, & præstatur Ecclesiæ recognitio, quæ illi super omnibus bonis nostris debita est, Monet. de decim. capit. 5. numero 87. Rebuff. de decim. num. 46. † Quod etiam bene explicat Panormitan. in dist. c. in aliquibus, num. 8. versic. alij fuerunt in opinione, qui refert & approbat consuetudinem quorundam populorum Germaniæ, seu Theutonicorum, qui certam fructuum quantitatem Ecclesiæ, loco decimæ præstant: quam consuetudinem ex eo maxime tolerandam dicit, quod si multi colligantur fructus, si pauci, si nulli, semper eadem quantitas præstatur.

Hoc etiam docet experientia in pluribus locis, & nominatim in hac civitate & Diocesi Avenionensi, ubi ab aliquibus capitulis observatur, quod prædia censum, vel partem fructuum præstant ipsi capitulo; & in quibusdam etiam locis Domino Archiepiscopo; nullam decimam omnino persolunt. Atque ita in nonnullis antiquis transactionibus conventum vidi, & observatum scio; quod naturali æquitate nititur, ne videlicet ex eodem prædio duplex præstatio solvatur.

Tertio dixi verum esse, quod laici decimarum sunt incapaces, & ideo illas non possunt præscribere, quia sine possessione nulla datur præscriptio: non possunt autem laici decimas, quæ spirituales sunt, & à Sacramentorum administratione dependent, possidere; capit. causam 7. de præscrip. cap. prohiberi, de decim. Rebuff. in dist. tract. de decimis, quæst. 13. num. 77. & 78. Papon. lib. 1. tit. 12. arrest. 3.

Sed circa hanc regulam variae sunt opiniones: quidam enim existimant magnam esse differentiam inter eos, qui præscribere volunt jus exigendi decimas; & eos qui præscribere duntaxat volunt jus exemptionis, & immunitatis à solutione illarum: difficilius quippe est in primo casu præscriptio; quia agitur de jure spirituali, cujus laici sunt incapaces: at in secundo casu facilius, quia agitur

L de

de fructibus percipiendis, quorum sine dubio laici capaces sunt: ita distinguit & explicat Covarr. lib. 2. *variar. resol. cap. 17. num. 10.* Fontanel. *de pact. nuptialibus, claus. 4. gl. 19. part. 1. num. 39. & 40.*

9 Alii differentiam in hac materia statuunt inter prescriptionem, & consuetudinem; ut consuetudo locum habeat quando populus, aut alia personarum incertarum multitudo, non solet decimam solvere, aut saltem sub certis modis & formis, ac certa quota vel quantitate: prescriptioni verò locus sit, quando privata persona, seu etiam communitas, non uti communitas, sed uti persona privata, veluti pro bonis particularibus per ipsam communitatem possessis, tanquam ficta persona, Abbas in *cap. cum Ecclesia, num. 45. col. 8. de caus. posses. & propriet. Rebuff. dict. quest. 13. num. 45.* Moneta de *decim. d. quest. 4. num. 85.* plura D. Ludov. Bellus *consil. 46. & 47.*

10 Exemptionem à decimis populus acquirere potest facilius titulo consuetudinis, quam titulo prescriptionis: imò Doctores in hoc convenire videntur, quod vigore consuetudinis, laici titulum sufficientem exemptionis à solutione decimarum acquirere possint, non solum à quanto, sed etiam à toto: & hæc est Theologorum sententia, quam in hac materia sequi debemus: ut dicit Expilly in *loco superius allegato.* † Cui subscribunt etiam Jurisconsulti, dummodò Parochi, aut illi quibus decimæ debentur, habeant aliunde ex quo vivere possint: ut copiose docet Moneta in *dict. tract. quest. 4. num. 92. versic. quinimò.* Covarr. *dicto lib. 2. var. resol. cap. 17. num. 8. versic. quibus mehelele.*

11 Ratio præmissorum ex eo petitur, quod consuetudo habet vim legis humanæ; decimæ verò per legem humanam institutæ sunt, ut supra ex Theologorum sententia diximus *num. 1.* maxime juxta distinctionem allatam *num. 2.* quando videlicet Parochi habent unde vivere possint. Et in effectu in Italia, & in Græcia multis in locis, & alibi nullas solvi omnino decimas plurimi Doctores testantur: & inter cæteros Filliucius *tom. 2. quest. moral. tract. 28. c. 7. num. 152.* Marefcot. *lib. 2. var. resol. cap. 95. num. 29.* Valq. *lib. 2. controver. cap. 89. num. 8.* Monet. *loc. citat. num. 92. in fin.* Covarr. *dict. cap. 17. num. 8.* Grimaudet, *au traité des dixmes, lib. 3. cap. 6. de la coutume sur le payement des dixmes, num. 3.* † Ubi ostendit, in exordio Christianæ religionis decimarum solutionem, ex mera fidelium liberalitate, & charitate originem duxisse, ut Ecclesiæ ministrorum alimentis subveniretur: & quod si decimæ in aliquo Christi Domini, vel Apostolorum præcepto fundatæ essent, illarum aliqua mentio apud antiquos ejus ætatis Patres facta fuisset; & generaliter ubique illarum exactio fieret: quod tamen non sic se habet, ut mox dictum est. † Et in effectu in *dict. cap. in aliquibus, in princip.* dicitur multas esse gentes, quæ secundum suos ritus decimas suo more non solvunt, quamvis censentur nomine Christiano: & in eodem *cap. circa finem, ibi, ex lege divina, vel consuetudine approbata: & in cap. cum sint homines 18. ibi, ad consuetudinem duximus recurrendum: & in cap. ad Apostolicam 20. ibi, Quod per consuetudinem diu obtentam, noveritis observari: & in cap. commissum, ibi, quæ priusquam solebant persolvi, & in cap. final. de Paroch. ibi, si in ultramarinis partibus ratione prædictorum decimæ persolvantur.*

13 Et quamvis Canonistæ, ut antea diximus, sint contrariæ opinionis; tamen ut dicit Expilly supra citatus, & alii, magis credendum est hæc in re

Theologis, quam Canonistis, qui in propria causa, & ad propriam utilitatem pro majori parte scripserunt: ex traditis per Cyn. in *leg. quoriet, Col. de judic.*

Et si exemptio totalis à solutione decimarum esset contra jus divinum, Concilium Lateranense non permisisset, infestationes ante illud Concilium in favorem laicorum factas subsistere: quod fuit celebratum anno 1179. & Gallia, quæ fidem Catholicam & Ecclesiasticorum jura tueri solita est (si hæreticorum tempora tollas) consuetudines, quibus multi populi à decimarum præstatione sunt liberi, minime tolerasset: ut dicit Grimaudet in *dict. tract. des dixmes, cap. 6.* Plura in hanc rem Diana *resol. moral. part. 3. tract. 5. resol. 77.* Summa Dianæ in *verb. decime, num. 2.*

Huic opinioni (cùm negotium in Gallia tractatur) annuit ordinatio Regia relata per Thevenau. *lib. 1. tit. 13. art. 5.* prohibens consuetudinem, aut prescriptionem adversus decimas opponi, præteream quæ in jure admittitur: & in effectu ibidem Theven. ait, hoc casu sufficere quod allegetur titulus, & probetur possessio immemorialis, etiam ad obtinendum in petitorio, asserens ita in Gallia prædictam quamvis differentiam inter consuetudinem, & prescriptionem in hac materia non approbet.

Notandum tamen est, consuetudinem istam cum suis omnibus requisitis verificandam esse, videlicet cum possessione 40. annorum, secundum aliquorum opinionem; vel cum possessione immemoriali, secundum sententiam aliorum: quæ posterior sententia verior est, & in Galliæ tribunalibus recepta. Theven. *dict. lib. 1. tit. 13. art. 5. in verb. ny allegem prescription, in fin.*

Quod ad prescriptionem attinet, non solum ad eam temporis lapsus allegandus est; sed titulus et temporis diuturnitate præsumptus; cujus non citatur probatio, sed sufficit allegatio: qui enim pro se temporis immemorialis probationem habet, potest allegare titulum meliorem de mundo; præterea si loco decimæ certum quid annuum persolvatur, quo casu potest allegari titulus concordie, & transactionis, qui in materia decimarum licitus teste Rebuff. de *decim. quest. 13. num. 36.* Grimaudet, *des dixmes, lib. 3. cap. 7.*

Qui autem nullas omnino decimas solverunt, melius facturi sunt, si famam privilegii cum tituli præsumptione probaverint. Menoch. *lib. 6. præsumpt. 86. num. 4. & 5.* Monet. de *decim. cap. 5. num. 74. & 118.* † Quæ famæ privilegii probatio corroboratur, si probetur scripturas & documenta, externis quibusdam fortuitisque casibus, belli, incendiis, direptionis & similibus probabiliter fuisse deperditas. Grimaudet in *dict. tract. lib. 2. cap. 6. num. 32.* & ita tuis indicatum per Arrestum Curie Parisiensis die 20. Novembris 1568. quod sufficit allegare titulum quæ præcedat Concilium Lateranense: & pro hujus probatione, docere de possessione, seu quali temporis omnem hominum memoriam excedentis. Louet *litter. D. num. 35.* Quia possessio immemorialis æquipollat titulo, ne aliqui fiat præjudicium illi, qui propter bellorum civilium casus, scripturas & documenta amiserunt. † Nec Concilii Lateranensis constitutio in hoc capite decimarum, est in totum apud Gallos usu recepta. Forget *tit. des dixmes, cap. 2. num. 4. & 5.*

Neque obstat, quod Additio ad Louet *(item D. 3. num. 9. in fine, versic. quand une personne legit)* asserit, laicos nullo unquam tempore exemptionem

nem à decimis præscribere possit. Quia intelligendus est, quando laicus sola temporis diuturnitate nititur, secus si ultra temporis lapsum tituli præsumptionem alleget: hoc enim sufficit in Gallia, ut jam fuit ostensum; maxime quando Ecclesiastici habent aliunde necessaria ad alimenta: quia hoc casu, decimæ non sunt de jure divino, & sic cessat ratio fundamentalis ejusdem Authoris. † Quamvis Rota Romana aliter judicare soleat, nempe solam possessionem immemorabilem non sufficere, nisi probetur fama privilegij ante Concilium Lateranense obtenti: ut probatur ex decisione 474. n. 3. & 4. part. 1. in recent. & apud Duran. decis. 205. num. 15. † Sed contraria opinio non solum in Gallia recepta est, verum etiam apud plurimos DD. Joan. Andreas in cap. cum Apostolica 7. num. 6. de his que sunt à Prelatis, & ibi Anton. de Butrio num. 17. Anchar. num. 6. Invol. num. 21. Latrea part. 2. allegat. 69. num. 17. Et communem hanc esse sententiam, testatur Alexand. consil. 6. numero 4. in fin. versic. pro quo adduco, & num. 5. & ibi Addit. in verb. latius, qui plures ejusdem opinionis DD. allegat, Theven. loco citato.

26 Ultimo loco advertendum est, quod licet Parochus primitivus fundatam habeat intentionem in exactione omnium decimarum; si tamen reperiat alia Ecclesia præscripsisse jus exigendi decimas; vel quod loco decimarum, prædia quedam adinstar Parochi sub censu annuo, aut alia præstatione concesserit, & appareat hanc annuam solutionem subrogatam esse in locum decimarum, non poterit aliquid pro decimis à Parocho primitivo prætendi: quia Ecclesia contra Ecclesiam jus decimas exigendi privative, præscribit spatio quadraginta annorum, c. ad aures, de præscript. cap. 1. cod. tit. lib. 6. Covarr. lib. 2. variar. resol. cap. 17. num. 7.



CAPUT LXXIII.

Quomodo acquiritur jus capellæ, vel sepulturæ in Ecclesiis regularium, in quibus laici juspatronatus obtinere nequeunt, ad effectum præsentandi, sed tantum ad effectus honorificos. De jure sepulturæ, an transeat ad hæredes sanguinis, vel ad extraneos. Utrum finita familia jus sepulturæ, aut jus apponendi arma, & insignia, possit alteri concedi in præjudicium memoriæ fundatoris. Arma, insignia, inscriptiones, & similia sculpta, vel duntaxat depicta in capella, aut Ecclesia per fundatores, aut benefactores, quando & quomodo apponi, vel auferri possint. Et quæ requirantur ad hoc ut benefactoris arma, de consensu regularium apponi queant in ipsorum Ecclesiis, remanentibus semper insignibus, & inscriptione facta in honorem memoriæ fundatoris.

SUMMARIUM.

- 1 Quamvis alicui competat jus sepulturæ in aliqua capella, non ideo sequitur, ad illum spectare jus capellæ.

Sanleg. Resol. Tom. I. Pars I.

- 2 Et è contra, concessa jure capellæ, non censetur concessum jus funerandi, nisi fuerit in concessione expressum.
- 3 Quando requiratur assensus Apostolicus in concessione capellæ, Remissivè.
- 4 Juspatronatus capellæ non acquiritur benefactoribus simplicibus, sed solis dotatoribus, seu fundatoribus.
- 5 Juspatronatus non competit laicis in Ecclesiis regularium. Intellige, ut num. 20.
- 6 Mortuo illo qui jus sepulturæ habet, totaque illius familia extincta, potest sepultura, aut capella alteri concedi. Intellige ut infra, numero 16. & 17.
- 7 Capellæ sunt membra Ecclesiæ, in qua sunt constructæ, & eodem modo regulandæ.
- 8 Capella potest edificari in Ecclesia patronatâ, etiam invito & repugnante Patrono.
- 9 Insignia seu arma insculpta lapidi, apponere nemini potest, nisi sit fundator, seu Patronus.
- 10 Arma depicta in papyro possunt apponi in capella ab hærede fundatoris, ut ibi remaneant duntaxat durante anno luctus.
- 11 Inscriptio potest apponi in capella in honorem fundatoris.
- 12 Arma fundatoris non possunt tolli, etiam si tota illius familia fuisset extincta.
- 13 Ampliatur etiam si fundator fuisset declaratus proditor, & rebellis, ex Romani sententia.
- 14 Extincta familia simplicis benefactoris, ejus insignia tolli possunt, quamvis ejus sepultura insculpta.
- 15 Qui sepulturam habet, potest in ejus lapide insignia sua insculpi facere.
- 16 Quæ sepulchra sunt familiaria, & ad solos hæredes sanguinis transeant, & quæ ad quoscunque, etiam extraneos hæredes transmittantur.
- 17 Jus sepulchri, & insignium non transiit ad fidei commissarium.
- 18 Sicini nec jus capellæ, quando substitutus est extraneus.
- 19 Quid observandum sit quando religiosi concedunt ex urbanitate appositionem armorum aliis, quam fundatoribus.
- 20 Juspatronatus potest laicus acquirere in Ecclesiis regularium, quoad jura honorifica.
- 21 Hæres extraneus, cui ex urbanitate conceditur ut arma sua apponat, non potest auferre insignia fundatoris.
- 22 Quæ intervenire debeant, & sub quibus conditionibus permitti possit hæredi extraneo, ut arma sua apponat in capella, vel Ecclesia.

Variæ occurrunt controversiæ circa capellas, & jus arma & insignia lapidea aut depicta fundatorum, vel benefactorum in illis apponendi, & sepulturas aliarum personarum in eis prohibendi: pro quarum dilucidatione sequentia notanda sunt.

In primis enim, quod licet alicui competat jus sepulturæ intra capellam alicujus Ecclesiæ, non ex eo sequitur, ipsi competere jus capellæ; cum in una capella pluribus facultas, & jus sepulchri competere possit, quamvis nec illam fundaverint, nec dotaverint: at juspatronatus, seu jus capellæ, ad solum fundatorem, datorem vel constructorem pertinere possit. † Quam differentiam agnovit Ricc. in prax. 2. alienat. ver. Eccles. decis. 42. ubi dicit quod concessa capellâ, non censetur concessum jus funerandi; ideo monet tabelliones, ut in hoc advertant, dum super simili materia contractus recipiunt, ut apponant

3 nant clausulam cum iure funerandi. † Et eodem in loco, Ricc. explicat, quibus modis alicui capella concedi possit cum assensu Apostolico, vel sine eo: quod docet Quarant. in verb. alienatio, numero 49. Bonac. de alien. bon. Eccles. disput. 2. quest. 1. punct. 2. numero 12.

4 Secundò notandum est, magnam esse differentiam inter dotatores, seu fundatores capellæ; & benefactores: nam licet quis legatum pium, aut donationem fecerit alicui capellæ, non propterea prætere re potest quod jus patronatus sibi in tali capella competat: sed requiritur fundatio, vel donatio, per quam absque alia reservatione acquiratur fundatori, aut dotatori ius patronatus, seu ius honorificum in tali capella. Rot. decis. 89. num. 25. part. 6. recent. & decis. 517. num. 1. part. 1. recent. Duran. decis. 147. num. 1. sed ex eo quod quis sit benefactor, non propterea tale jus illi quæritur in capella, vel Ecclesia; imò requiritur quod in totum Ecclesia, seu capella dotetur. Ricc. in prax. juris patron. decis. 167. Duran. decis. 285. num. 35. & 94.

5 Tertio notandum est, non esse licitum personis secularibus obtinere ius patronatus in Ecclesiis regularium mendicantium, seu in ipsarum capellis: quia eo ipso quod seculares fundacionem aliquam faciunt in Ecclesiis regularium, ius quæsitum est religiosum, ut laici & seculares nullo modo se immiscere possint, cum fuerit talis fundatio effecta Sancta Sanctorum. Anchar. consil. 113. num. 3. Quia loca religiosa nequeunt esse in alicujus dominio: † unde si agatur de capella, siue de sepultura in Ecclesiis regularium concessa; laicus solum habet usum pro se, & suis successoribus, cum facultate prohibendi ne quis alius ibi sepeliri, aut ius capellæ prætere re possit: sed illo mortuo, & extincta ejus familia, ius illud potest per religiosos alteri concedi: ut ostendit Sanch. in consil. moral. lib. 2. cap. 3. dubit. 14. num. 4. † Ius patronatus autem talis capellæ in Monasteriis mendicantium fundatæ, ad effectum præsentandi, non competit fundatori: cum libera administratio Ecclesiæ & capellarum in ea fundatarum competat religiosum: quia hæ capellæ judicantur tanquam accessoria, & membra ipsius Ecclesiæ, cap. indemnitate, §. final. de electione lib. 6. Boloquin. ad Joan. de Anania consil. 86. in principio.

8 Quarto notandum est, quod etiam si Ecclesia sit de iure patronatus alicujus, tamen tertius absque consensu patroni potest fundare, & ædificare capellam: imò eo invito, in eadem Ecclesia, quia ex hoc non fit præjudicium patrono; & tamen acquiritur utilitas Ecclesiæ: ideo si patronus contradicat, talis contradictio ratione caret: ut testatur Lambertin. de iure patron. lib. 1. part. 1. quest. 3. artic. 17. quem citat & sequitur Lezana in summa quest. regul. in verb. sepultura, numero 16.

9 Quintò concludendum est, nemini licere arma, & insignia insculpi facere in Ecclesia, vel capella, nisi fundatori, vel patroni ipsius Ecclesiæ, vel capellæ: quia armorum & insignium appositio, est quoddam dominij argumentum, juxta ea quæ notantur per Adden. ad Buratum decis. 323. num. 20. Chassan. in catal. glor. mundi, part. 1. confid. 55. Sola in consil. Sabaud. tit. de insignib. & armis, gloss. 2.

10 num. 7. Anchar. d. consil. 113. † Sed duntaxat possunt apponi arma depicta in papyro, non ut ibi perpetuò remaneant; sed durante duntaxat anno luctus. Bacquet des droits de justice, cap. 20. num. 16. Traité des droits honorifiques, tit. des titres & coïn-

11 fures funebres, fol. 241. † Potest enim apponi inscriptio in honorem fundatoris: Rot. decis. 609.

numero 1. & seq. part. 5. recent. idem etiam de statutis marmoreis, & similibus, num. 2.

Sextò concluditur, arma seu insignia fundatoris semel appolita Ecclesiæ, vel templo, à nemine auferri posse, etiam si familia ipsius extincta sit: quia memoria fundatoris semper conservanda est, ne alij pii homines ab hujusmodi bonis operibus arceantur: argum. l. 1. Cod. de statutis & imagin. & pro conservatione memoriæ defuncti, datur officium iudicis: text. est in l. Quintus, §. Pomponius, ff. de annis legat. Joan. de Anan. consil. 86. & ibi Boloquin. in addit.

Amplia, ut quamvis arma rebellium, & proditorum destrui debeant; non tamen debent, nec possunt clerici arma fundatoris ab Ecclesia, vel capella tollere. Ludou. Roman. singul. 480. quod tamen non probatur per textum ab eo allegatos: ideo si casus occurreret, & ageretur de crimine læsæ majestatis, melius cogitandum esset.

Aliud statuendum est in benefactoribus, aut aliis qui solum ius sepulture habent in Ecclesia, vel capella: quia ut dictum est num. 6. extincta familia, ius sepulture alteri concedi potest; & per consequens ejus insignia etiam sepulture insculpta auctori: ut notat Lezana tom. 2. summa regul. cap. 11. numero 23. † Dixi insculpta sepulture, quia qui sepulchrum habet in Ecclesia, potest in ipsa sepulture insignia sua etiam humi insculpta in ipso lapide tenere, ut dicit Author dicti tractatus des droits honorifiques, loco mox citato, quæ ex prædictis, extincta familia, abradi possunt: sed insignia fundatoris semper conservanda sunt.

Sed præmissa, quæ de jure sepulchrorum dicta sunt, intelligi debent cum distinctione: aut cum sepulchra familiaria sunt, utpote quæ pro se, & descendentes, seu pro se & tota familia, quis acceperit; & hæc extincta familia alteri concedi possunt, & insignia lapidi sepulchri insculpta tolli: aut sunt hæreditaria, & hæc non ad descendentes, aut familiares transeunt, sed ad hæredes, quævis extraneos: hanc distinctionem colligit ex l. Julia, cum l. sequentibus, ff. de religio. & sepulch. fune. Molina de primog. lib. 1. cap. 24. num. 4. qui prædictam resolutionem comprobat: & secunda hæc intelligenda sunt tradita per Lambertin. de iure patron. lib. 1. part. 1. quest. 11. artic. 13. & l. 1. quest. 5. artic. 4. num. 3. & 10.

Quod autem jura sepulchrorum, & ius patronatus regulariter non transeant ad fideicommissum universalem, sed ad hæredes; quamvis transeant ad substitutos per substitutionem directam, tradit Fursar. de substitut. quest. 219. & 220. necnon quest. 224. & 235. cum pluribus ibi citatis. † Atque ita alia observavi & judicavi in quadam causa compromissaria mihi commissâ inter quosdam Nobiles, in qua ius capellæ & sepulture fuit adjudicatum hæredibus, & non substitutis per fideicommissum; cetero partes acquirerunt: & inter cetera caput compromissi, istud specialiter in transactione consilio advocatorum confirmatum, advertebat quod illo casu substituti erant extranei, & non descendentes: hæredes verò de descendentes vide Barry de success. lib. 8. cap. 13. num. 33. & l. 1.

Septimò possunt religiosi ex meta gratificationis & urbanitate, concedere benefactori & eius hæredibus facultatem arma sua insculpi, vel depingi in Ecclesia, vel capella. Anchar. d. consil. 113. num. 9. & 10. Quod tamen hoc casu ita facietur, ut tales benefactores declarent, quod per hunc modum armorum appositionem nullum ius, aut re-

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXIV. 125

tulum, præter illud beneficiorum, acquirere intendunt. Quia licet superius dictum fuerit, nullum juspatronatus in Ecclesiis regularium acquiri posse; hoc dictum fuit de iurepatronatus quoad effectum præsentandi religiosos, quod secularibus competere non potest. † Sed quoad alios effectus, nempe quoad jus honorificum, & præminentiam, aliosque similes actus; certum est iurepatronatus secularibus, in Ecclesiis regularium concedi posse, ut decidit Cava-
 20 ler, decis. 265. numero 6. & 7. post Lambertin. lib. 1. part. 1. art. 7. undecima quæstionis principalis, num. 3.
 21 Octavò, si hæres extraneus, qui non est de familia fundatoris, velit sua insignia inscribi facere, hoc facere non potest absque dubio, auferendo funda-
 22 toris arma: Lambertin. de iurepatron. lib. 3. quæst. 5. art. 4. num. 8. † Remanentibus autem armis funda-
 toris, non potest talis hæres extraneus arma propria apponere, nisi pluribus concurrentibus.
 Primò, quod illius author fuerit simplex benefactor, qui arma sua de consensu religiosorum appo-
 fuerit. Secundò, quod talis hæres, qui vult arma sua apponere, constituat etiam se benefactorem, & in Ecclesiam liberalitatem exerceat. Tertiò, quod in-
 scripto apponatur in memoriam fundatoris, & quod ista sunt arma & insignia benefactoris. Quar-
 to, quod nullus alius super sit de familia fundato-
 ris. Quæ omnia copiosè deducit Lambertin. d. lib. 3. de iurepatron. q. 5. art. 4. num. 8. & per totum.

- 6 mam, vel duas minus legitimas cum cursu 40. annorum.
- 6 Officium fuisse solitum concedi ad vitam, probari potest per testes.
- 6 Concessio officij ad vitam facta per totum capitulum, revocari nequit: quia capitulum nunquam moritur.
- 7 Prælati ardua negotia cum consensu capituli administrare possunt.
- 8 Quando posterior concessio non est conformis antea-
 quis, & precedentibus, non est ideo annullanda, sed reducenda ad formam antiquarum.
- 9 Clausula quoad vixeris, non alteratur per subsequenter
 sequentem clausulam, quamdiu benefeceris, vel per clausulam, ad beneplacitum.
- 10 Officiales Baronum ad vitam provisi, non debent per Barones revocari.
- 11 Barones sine causa officiales sic provisos removen-
 tes, tenentur illis damna restituere.
- 12 Officialibus sine causa remoris competunt remedia
 possessoria.
- 13 Officia ad vitam alicui concessa vacare non possunt,
 nisi uno ex tribus modis, videlicet per obitum, renunciationem, vel delictum.
- 14 Qui emit officium soluto pretio, habet regressum
 contra vendentem pro restitutione pretij, quamvis
 vis emptio scienter facta fuisset.

Rector & capitulum collegij concesserat officium graffariatus jurisdictionis à dicto collegio dependentis, & provilus fuerat immixtus in possessionem illius officij, tanquam vacantis per liberam dimissionem, seu cessionem ultimi illius possessoris, cumque de dicta provisionis validitate, & irrevocabilitate ageretur; Censui provisionem validam esse, & irrevocabilem. † Quia licet in alienationibus rerum, & bonorum ad similia collegia pertinentium, eadem requirantur solemnitates, quæ intervenire debent in alienationibus rerum & bonorum Ecclesiæ: prout determinavit Bertrand, consil. 281. per totum, volum. 4. ubi in specie loquitur de quadam alienatione prati, quæ facta fuerat per collegium S. Nicolai de Annexiaco, vulgò magnum collegium præsentis civitatis Avenion. † Tamen illud procedit, quando agitur de alienatione bonorum immobilium collegij; secus est, quando agitur de collatione officiorum à collegio dependentium, in quibus non requiruntur dictæ solemnitates; cum eorum alienatio non sit perpetua, sed vacare soleant, & ad collegium reverti per obitum provisi. Rot. decis. 622. num. 9. lib. 3. part. 3. divers. Burat, decis. 24. num. 12. & 13.
 Quod maxime procedit, quando huiusmodi officia solita essent ad vitam possidentis conferri, prout dicitur de re solita concedi in emphyteusim, vel feudum, c. 2. & ibi DD. de feudis. Possunt enim solita sic concedi, alienari sine solemnitatibus: Burat, d. decis. 24. n. 14. Rot. d. decis. 622. num. 10. lib. 3. part. 3. divers. quia ex eo quod dicta officia semel exiverunt de mensa capituli, si de novo concedantur, non dicuntur amplius alienari. Rota dicta decis. 622. num. 10.
 Et licet Grat. disc. 167. n. 9. requirat hoc casu probatione consuetudinis legitime præscriptæ, etiam cum contradictione officiali collegij, tamen non videtur ejus opinio hoc casu procedere; cum contrarium sit intentioni Rotæ Rom. quæ vult ad hoc ut res aliqua dicatur solita concedi, alterum ex duobus sufficere, nempe vel unam concessionem validam & solemnem, quæ præcedat, vel saltem duas minus solemnem, cum cursu quadraginta annorum. Rot. divers. dec. 160. n. 5. part. 2. ubi dicitur hanc esse communem conclusionem.



CAPUT LXXIV.

De alienationibus factis per collegia Avenionensia: quod in eis requirantur solemnitates necessariae in alienationibus bonorum Ecclesiæ; quæ tamen non sunt adhibendæ in concessione officiorum graffariatus à Collegio dependentium, quando solita sunt concedi ad vitam possessoris. Et quando constare dicatur de consuetudine concedendi ad vitam. Et de effectu harum clausularum, ad beneplacitum; vel, quamdiu bene feceris, & similibus; quæ non officiunt perpetuitati concessionis. Denique utrum resignatarius officij in casum evictionis, habeat regressum pro restitutione pretij contra resignantem.

SUMMARIUM.

- 1 In alienationibus bonorum magni Collegij Avenionensis adhibenda sunt omnes solemnitates requisite in alienatione bonorum Ecclesiæ.
- 2 In concessione officiorum ad vitam, non sunt observanda solemnitates requisite in alienationibus bonorum Ecclesiæ.
- 3 Quando res solita est concedi in emphyteusim ab Ecclesiæ, potest alienari & concedi sine solemnitatibus.
- 4 Vi doceatur rem aliquam solitam esse concedi in emphyteusim, non est necessario probanda consuetudo legitime præscripta: sed sufficit probare, vel unam precedentem concessionem legiti-

Tom. I. Pars I.

L 3 Seraph,

Seraph. decis. 434. num. 1. & decis. 1451. num. 2. & decis. 1490. n. 3. & 5. & in recent. decis. 36. n. 7. part. 7.

5 Et quod plus est, sufficit probari per testes, quod dictum officium solitum sit concedi ad vitam, ut decisum fuit in eadem Rota d. decis. 622. num. 10. part. 3. lib. 3. quod solitum, cum bene in casu proposito probaretur, sequitur concessionem dicti officij ex defectu solemnitatum impugnari non posse.

6 Idque tantò magis, quia concessio illa facta fuit per totum capitulum: quod cum nunquam moriatur, concessio ad vitam valet irrevocabiliter, quamdiu vivit provisor. Afflicti. decis. 101. num. 2. versic. fallit nisi fuisset. Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloss. 5. §. 11. numero 21. quos citat & sequitur Gratian. d. cap. 167. numero 10. † Et probatur ex traditis per Cardin. Zabarell. consil. 95. versic. quod autem ratione potestatis, ubi dicitur, Prælatus posse, cum consensu collegij administrare quæcumque pertinentia ad Ecclesiam, etiam ardua, cap. novit, cap. quanto, & toto titulo de his que sunt à prælatis.

7 Et quamvis in aliquibus ex antiquis concessionibus, ad sit illa clausula, *quamdiu bene feceris, & fidelis eris*; & propterea ista ultima concessio non videatur valida, tanquam facta sub alia forma diversa ab antiqua, ad quam semper debet haberi respectus; tamen ad hoc dupliciter respondetur.

8 Primò, quod diversitas utriusque concessionis non reddit invalidam ultimam, sub diversa forma vel clausulis factam: sed hoc tantum operatur, ut ultima reducatur ad formam antiquæ, non tamen propterea redditur invalida, ut ex magis communis, & veriori sententia tradit Clar. in §. feudum, quest. 13. numero 7. versic. sed quid si alteret, & in §. emphyteusis, quest. 6. num. 2. versic. scias tamen.

9 Secundò Respondetur omnes officiorum concessionibus, tam novas, quam antiquas, continere clausulam illam, *quoad vixeris*, cujus natura non alteratur per adjectionem sequentis, *donec fidelis eris, & bene feceris*: quæ non impedit quominus officium censeatur concessum ad vitam: sicuti etiam clausula, *ad beneplacitum*, quæ tamen non impedit perpetuitatem concessionis officij, ita ut non obstantibus illis clausulis, officialis sine culpa revocari non possit: ut testatur Mart. de claus. part. 2. claus. 1. n. 1. & 4. Ozalc. decis. 144. num. 13. & seq. Francisc. de Ponte in tract. de potest. Proregis, tit. 3. de electione officialium, in princip. num. 5. & ibi Thor. in addition. fol. mibi 29. num. 5.

10 † ubi loquitur de officialibus Baronum, qualis erat Graffarius provisor à collegio tanquam Barone & Domino jurisdictionali. Fontanel. de pact. nuptialib. claus. 4. gloss. 10. part. 1. num. 146. & seq. Mastil. de magistrat. lib. 1. cap. 27. n. 16. & seq. & n. 42. ubi loquitur de Barone, † qui si revocaret officialem suum, teneretur ad omnia reparationem tam in foro conscientie, quam in foro contentioso: clausula enim huiusmodi, *donec fidelis & obediens eris*, solum continet admonitionem quandam ad bene & fideliter se gerendum in exercitio officij: ut dicit Fontanel. loco citat. & Joseph. Ramon. consil. 35. num. 4. Adeo ut sine

12 iusta causa dictus Graffarius removeri non possit: † & illi competant remedia possessoria pro manutenzione in possessione sui officij: cap. ex tenore, de restitution. spoliar. Cevallos com. opin. quest. 425. n. 19. ubi dicit † huiusmodi officia, quamvis ad beneplacitum concessa, non posse vacare, nisi uno ex tribus modis: videlicet per obitum, renunciationem, vel delictum in officio commissum: in quibus casibus antequam privetur possessor, audiri debet in suis defensionibus per remedia juris ordinaria, etiam possessoria.

14 Et in omnem eventum, casu quo dictus Graffarius

sine culpa sua removeretur: Dixi illi competere actionem contra resignantem, saltem pro restitutione pretij, cui semper locus est; quamvis resignans solum promississet pro suo dato & facto tantum: & quamvis emptio fuisset facta à sciente, multò igitur magis, stante expressa conventionione de restituendo pretium, Surd. consil. 36. numero 22. Man. g. 1. de evict. quest. 57. numero 3.



CAPUT LXXV.

De resignatione mutua duorum beneficiorum, quæ tamen in effectu mera est permutatio; utrum sit illicita, dum partes non exprimunt id fieri animo permutandi; quamvis inter se de permutacione tractaverint. Et quod resignatio sit valida ea intentione facta, ut alicui, puta amico, vel alteri beneficium conferatur, etiam si talis amicus Episcopo nominetur, aut alteri collatori; dummodò nulla apponatur clausula, vel conditio necessitatem collationis importans.

SUMMARIUM.

- 1 Contractus do ut des, non est licitus, etiam si deus spirituale pro spirituali.
- 2 Licetum est alicui beneficium simpliciter resignare eo animo, ut collator illud alteri conferat, dummodo nullum fiat pactum.
- 3 In iis que ex sola Ecclesia constitutione prohibita sunt, non sufficit sola voluntas, nisi cum interveniat pactum.
- 4 Non est simonia, si quis mandatum faciat ad habere resignandum, & ad rogandum collatum ut tali beneficium conferat.
- 5 Verba illa, ad petendum & supplicandum, non important necessitatem conferendi.
- 6 Resignans libere potest significare collatori cuiuslibet beneficium resignatum conferri.
- 7 Non est necesse quod dum beneficium resignatur animo permutandi, exprimatur quod resignatio sit ex causa permutacionis.
- 8 Permutantes debent mutuo resignare: & tractare possunt de mutuo resignando: & hoc etiam casu, licet non fuerit illud expressum in resignatione, valet resignatio: & secuta eversione beneficii, secundo adepti, licet redire ad primum.

Suppositum fuit in facto, Titium fecisse mandatum ad resignandum certum beneficium pure & libere in manibus Ordinarij, qui de illo preerat Sempronium; & eadem die Sempronius fecit mandatum ad resignandum pure, & libere aliud beneficium quod possidebat, in manibus Illustrissimi Domini Vicelegati, qui illud contulit Titio. Unde dubitatum fuit, utrum in illis provisionibus preestatur intervenisse pactio illicita, aut simonia necesse cum videatur adesse corresponsivitas, & velut quædam contractus innominatus, do ut des, † qui non est licitus, quamvis deus spirituale pro spirituali. Pet. de resig. benef. lib. 14. quest. 4. num. 3. ubi dicitur

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXVI. 127

tur quod, renuntians in favorem alicujus, ut ille vel alius renuntiet illud beneficium in favorem ipsius, vel alterius, puta nepotis vel amici, dicitur simoniace renuntiare, ut tradunt DD. in *Clem. unica, de rer. permut.*



CAPUT LXXVI.

De notis, & stigmatibus in corpore personarum de maleficio accusatarum repertis, utrum solæ faciant indicium ad torturam? Et quibus indiciis concurrentibus, & utrum sufficiant ad condemnationem.

SUMMARIUM.

- 1 Stigmata in corpore maleficarum reperta, faciunt aliquod indicium contra ipsas.
- 2 Stigmata sunt in parte quæ sensu omnino destituta remanet, ope demonis.
- 3 Refertur sententia mentionem faciens istorum stigmatum, lata in Tribunali Sanctæ Inquisitionis Avenionensis, anno 1582.
- 4 Fabricenses qui olim dicerentur, & quæ illis stigmata inuri solerent.
- 5 Ex signo alicujus impresso, desumitur argumentum domini ejusdem.
- 6 Ex solo impressi stigmati indicio, nisi alia concurrant, iudex non debet reum torquere.
- 7 Indicia delicti quæ dicantur levia, quæ gravia, & quæ gravissima.
- 8 Indicia delicti quæ dicantur proxima, & quæ remota.
- 9 Indicium stigmati non est proximum, sed remotum.
- 10 Stigmata à maleficis demon quandoque transferri, vel in totum auferri.
- 11 Indicium stigmati non est grave, nec indubitatum, & in eo sæpe Chirurgi decipiuntur.
- 12 Sententia lata ex relatione peritorum, potest quandocumque retraheri per alias probationes.
- 13 Refertur historia cujusdam malefici, in quo Chirurgi valde discordes fuerunt.
- 14 Ex stigmatibus cum aliis adminiculis potest deveniri ad torturam.
- 15 Tortura magna, vel parva infertur propter gravitatem, aut levitatem indiciorum.
- 16 Concurrente mala fama inquisiti cum stigmatibus, potest deveniri ad torturam.
- 17 Ex solis stigmatibus nunquam deveniri potest ad condemnationem.
- 18 Presumptio quæ oritur ex stigmate, non est violenta, contra Bodinum.

Sæpius in sancto Inquisitionis tribunali occurrunt quæstiones circa notas, aut stigmata in corporibus maleficorum, seu maleficarum reperta: quæ ad tria capita reducuntur. Primò, utrum tales notæ indicium aliquod faciant. Secundò, utrum sufficiant ad torturam. Tertiò, utrum ex illis notis & stigmatibus, oriatur sufficiens & satis violenta præsumptio ad condemnationem. Quibus controversiis satisfacit per sequentes conclusiones.

Prima. Nullum est dubium, quin ex hujusmodi stigmatibus in corpore maleficarum repertis, oriatur indicium, seu præsumptio aliqua maleficii. Quia cum demon ex permissione divina applicando activa passivis possit, & soleat notas hujusmodi corporibus illorum imprimere, qui se ejus potestati supponunt, ut quotidiana docet experientia: inter va-

rias præsumptiones, & indicia huiusmodi tam gravia delicti, qualis est conversatio cum maleficis, defectus lachrymarum, defixio oculorum in terram, crucis fractura vel totalis defectus in rosario Gloriosissimæ Virginis Mariæ dedicato, cum similibus; numeratur etiam, & non immerito, inustio, seu impressio stigmatis: ut nos in diversis personis impressum vidimus, & nominatim in quadam muliere nuncupata Ludovica Dapport, quam anno 1615. ad brachium saculare remissam, publicè in Curia ordinaria præsentis civitatis ad ultimi supplicii pœnam condemnavimus: cuius scelera præcedente strangulatione, ignis supplicio plecti mandavimus, prout

2 in effectu fuit concremata. † Ipsa siquidem ultra plurima indicia, probationes, & confessiones, recepta fuit in corpore notata quodam stigmatē sensu carente, ita ut acu infixā, velatis prius oculis, nulum planè doloris sensum demonstraret: quod de aliis similibus testatur Martin. Delrio *disquisit. magic. lib. 2. quest. 21. num. 187.* † Similiter & in sententia lata anno 1582. in Sancto Inquisitionis officio per R.P. Florum Provincium, tunc sanctæ fidei Inquisitionem, contra plurimos sortilegos, & veneficos, inter cætera hæc verba continentur.

Et ut ad tantam perfidiam & impietatem vos majori vinculo divinceret, notam vel stigma cuilibet vestrum veluti rei sue propriæ inussit. Quæ sententia refertur apud Delrio *disquisit. magic. lib. 5. text. 16. fol. 84.* unde negari non potest, quin adversus huiusmodi personas oriatur indicium, si dicto signo, vel stigmatē notatæ reperiantur: cum ex eo censentur consensum præstitisse dæmoni notam imprimendi, tanquam argumentum domini propriæ personæ, quod in dæmonem transfulerunt: † ad instar stigmatum, quæ olim Fabricensium brachiis imprimebantur: Fabricenses enim erant qui fabricæ censiti seu adscripti, reperiebantur, & arma publica in diversis provinciis fabricabant, quorum brachiis stigmata, hoc est notæ publicæ imprimebantur, ut latitantes ex huiusmodi signo dignosci possent: *l. stigmata 3. Cod. de fabricens. lib. 11.* & ibi DD. maxime Lucas de Penna. † Et quemadmodum ex signo, seu marca cognoscitur quis sit dominus mercium, Bartol. in *d. l. stigmata*, & ex nota animalibus impressa cognoscitur quis sit illorum dominus, Mascard. *de probat. conclus. 1052. num. 3.* & ex armis, seu insignibus judicatur quis sit dominus, seu fundator capellæ, vel sepulchri, ex traditis supra *cap. 73.* Ita & nota illa præsumptionem dat contra reum, domini per eum in dæmonem translati. Maxime quia id sola naturali operatione, ut plurimum, fieri nequeat; sed dæmonis ope, propter insensibilitatem illius partis quæ doloris est expertus, dum clausis oculis, & tentatâ sæpius per diversas corporis partes acus fixurâ, solus ille locus sensu destitutus reperitur: quod ultra experientiam per nos, seu in nostra præsentia, & Reverendissimi Inquisitionis factam, refert Henric. Boquet, Doctor Burgundus, in suo *discursu des sorciers, cap. 44. in fin.*

6 Secunda conclusio. Non potest, nec debet iudex ad torturam ex hoc solo indicio devenire, sed solum concurrentibus aliis adminiculis. Pro cuius conclusionis corroboracione, † in primis supponendum est, indicia duplicis esse generis: quædam proxima, alia remota. Indicium proximum illud dicitur, quo posito, ponitur criminis effectus; & quo sublato, illius tollitur effectus, & quod respicit veritatem rei, & delicti immediatè per sensum visus, vel auditus, juxta subjctam materiam. Remotum est illud, quod non tangit directè delictum, sed illius circumstantias

Farin. *de indic. & tortur. quest. 36. num. 44. & seq.* Alia præterea adhibetur indiciorum distinctio: quædam enim sunt gravia, alia gravissima, alia levia. Levia sunt quæ faciliè à delicto abesse possunt: gravia, quæ frequenter contingere solent: gravissima verò, quæ frequentissimè & facillimè in delicto, de quo agitur, intervenire consueverunt. Idem Farin. *d. quest. 36. num. 49. & seq.*

Stigmatis indicium non est delicto proximum, sed remotum; cum non tangat directè delictum, nec directè concludat; sed tantum indirectè concurrat ad significationem delicti: non enim in omnibus qui hoc delicto convincuntur reperitur; sed in illis dumtaxat de quorum constantia dæmon dubitare poterat, sed constantibus non inurit. † Et hæc notas dæmonis à carceratis nonnunquam in totum aufert, quandoque in aliam corporis partem transfert, ut notat Binsfeld. quem citat Delrio *lib. 5. text. 4. n. 28. fol. 84.*

Prædictum similiter indicium non est indubitatum, nec per consequens gravissimum: sæpe enim deluduntur hominum judicia, & aberrant Chiurgorum sententiæ: dum alii notas istas sensu carceratis existimant, quas tamen alii non minoris in eadem arte experimenti, ac scientiæ, sensibiles esse tuentur. † Quod causæ est, ut super horum hominum relatione nullum certum fieri possit fundamentum: & generale est, probationis hoc genus, quod privilegium vocamus, non esse tantæ efficaciam, quin sententia ex peritorum judicio lata retractari quæque possit, aliis peritioribus adhibitis. Pacian. *de probat. lib. 1. cap. 47. num. 83. & seq.* qui plures alios Doctores allegat. † Et in effectu, cum anno 1600. quidam Joannes Grenier fuisset de crimine maleficæ, & sortilegii inquisitus coram Ordinario in Gallia: peritus fuit in ejus corpore livor, seu nota nullius acus infixæ & oblongæ dolore sentiens, & nullum emittens sanguinem, prout Chiurgus referebat: sed postea negotio ad Senatuum Parisiensem delatum, reperta quidem fuit in corpore inquisiti figura stigmatum: sed dum duobus Medicis Parisiensibus impo-
voris & notæ visitatio commissa fuisset, unus ex ipsis notam illam nihil aliud esse referebat, præter cutis albedinem ex aliqua ignis scintilla injecta procedentem, cum illam & vitæ & sensu plenam operentem, cum illam videret partem illam corporis, in qua illa reperiebatur impressa, omni sensu carceratis existimasset: ita ut incertior Senatus per dictam relationem redditus, hominem illum à pœna mortis absolutum, ad perpetui in monasterio assignatum servitii, & in eo detrusione, ac inclusionis pœnam condemnatum dimiserit: ut refert Autum. ad *l. l. l. aruspex, Cod. de malef. & mathematic.*

Secunda verò conclusionis pars: quod concurrentibus aliis adminiculis devenire possit ad torturam, si stigma fuerit in corpore inquisiti reperiendum: Quia licet unum indicium remotum non sufficiat ad infligendam torturam, nisi aliis indicibus concurrentibus; si tamen alia concurrant adminicula, potest reus torqueri; maxime in istis gravibus & atrocioribus criminibus: veluti si inquisitus, fuisset ab alio malefico nominatus, qui in nocturno sagarum conventu vidisset; quæquam in eo non pauci larvati & incogniti affuerant, ut dicunt rei de hoc delicto inquisiti: vel foret esset contra reum magna diffamatio, vel foret rum tractatio, aut quid simile: † tunc enim potest ad torturam procedere magnam, vel partem potest ad torturam procedere magnam, vel partem pro modo indiciorum. Peregr. *concl. 2. num. 1052. l. 1. lum. 2. Berlich. lib. 3. conclus. pract. par. 1. a. conclus. de process. in caus. venef. num. 153.* ubi licet notat inquisitum

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXVII. 129

16 in iustam, quâ inquisitus reperitur signatus, inter indicia beneficii referat: † tamen *num. 162.* concludit ad hoc ut indicia per eum proposita sufficiant ad torturam, requiri ut saltem aliquis mala fama, & sinistra suspicio beneficii concurrat: quæ tamen sola ad torturam non sufficeret.

17 Tertia conclusio. Solum stigmatis indicium non sufficit ad condemnationem. Hæc conclusio evidenter probatur ex præcedentibus. Cum enim probatum fuerit, hoc solum indicium non sufficere ad torturam inferendam, multò minùs sufficere poterit ad condemnationem. † Maxime cum non absolutè vera videatur Bodini sententia, qui *lib. 4. de monom. cap. 4.* presumptionem hanc vocat bene violentam, quamquam ipse fateatur ex ea sola ad condemnationem deveniri non posse: sed alias requirit præsumptiones & conjecturas, veluti si locus criminis penitentia ductus in articulo mortis inquisitum nominaverit. Unde indubitata est & verissima conclusio proposita.

CAPUT LXXVII.

Sententia declaratoria nullitatis professionis fieri debet per Ordinarium, unâ cum Superiore conventus, in quo facta fuit professio: adeo ut commissio huiusmodi negotii non possit dari alteri, quàm Superiori principali; nempe Priori, vel Guardianò: nec sufficiat, si in hac causa processerit Subprior, etiâ uti à Priore deputatus; cum Subprior, vel vicarii Guardianorum non sint in Ecclesiastica dignitate constituti. Quod R. P. D. Vicegerens Avenionis non habeat jurisdictionem in similibus causis. Sententiam super professionis nullitate latam, non posse transire in rem iudicatam. Novitiatus annus quamvis debeat esse continuus, & non interruptus; tamen potest compleri ante decimumquintum annum ætatis novitii finitum. Si tamen novitiatus integer non fuerit, nulla est professio ipso jure, adeo ut non sit opus sententia declaratoria.

SUMMARIUM.

- 1 Forma Concilii Tridentini super cognitione nullitatis professionis, præcisè servanda est, nec sufficit illam servari per æquipollens.
- 2 Commissiones sedis Apostolicæ non solent dari aliis quàm Guardianis, vel Prioribus conventus.
- 3 Soli Guardiani vel Priores conventuum constituti sunt in dignitate Ecclesiastica.
- 4 Nomen dignitatis debet intelligi de principali dignitate in terminis capit. statutum, de rescript. in 6. ibidem.
- 5 Gesta per delegatum non habentem qualitates requisitas in cap. statutum, de rescript. in 6. sunt nulla.

- 6 Subdelegatus debet esse in dignitate Ecclesiastica constitutus, quando eadem qualitas requiritur in delegante.
- 7 R. P. D. Vicegerens Avenionis, non potest sine speciali commissione procedere ad sententiam declaratoriam nullitatis professionis.
- 8 Citatio quæ fit initio litis, debet præcedere, & personaliter intimari.
- 9 Commissio super declaratoria nullitatis professionis, dari debet Ordinario, & superiori illius loci in quo professio facta fuit, & non aliter.
- 10 Sententia lata super professione, nunquam transit in iudicatum, nec similiter in causa usurarum, *numer. 11.* nec in causa matrimoniali, *num. 12.*
- 11 Valet argumentum à matrimonio carnali ad spirituale.
- 12 Annus novitiatus debet esse continuus, & non interruptus; alias professio est nulla.
- 13 Sufficit annus novitiatus continuari, & compleri ante anni decimumquinti finem.
- 14 Annus novitiatus numerandus est à die quo novitius suscepit habitum, quamvis eo tempore nondum attigisset annum decimumquintum.
- 15 Professio est valida, quamvis interruptio aliqua intervenerit, si prius totus annus novitiatus fuisset completus.
- 16 Sententia lata ex falsa causa, nulla est; ita ut non sit opus ab ea appellari.
- 17 Quando novitiatus annus non fuit finitus, professio est nulla; & non est opus de super sententiam obtinere; servata forma Concilii Tridentini.
- 18 Professio emissâ ante completum annum novitiatus, nequidem valet tanquam simplex votum.
- 19 Novitius recedens etiâ non petita licentia, nullam incurrit irregularitatem ad Ordines, vel beneficia Ecclesiastica, secularia; vel regularia.
- 20 Annus novitiatus integer, & completus requiritur pro forma: ideo si non observetur, corrumpit actus ipso jure, etiâ sine declaratione.
- 21 Professio est nulla, etiamsi deficerent ab anno novitiatus dua, vel tres horæ.
- 22 Hoc non procedit in eo qui tenetur ex voto præcedenti profiteri religionem: potest enim profiteri non completo novitiatus anno, & ante 16. annum completum, secundum aliquos.
- 23 Ordinarius potest declarare nullam professionem emissam ante completum annum 16. absque alia commissione.

Variè sæpius occurrunt casus decidendi super validitate, aut invaliditate sententiarum, quibus professiones per regulares emissæ, annullatæ & irritæ declaratæ fuerint: in quibus diversimodè quandoque affirmativè, quandoque negativè, secundum varias facti circumstantias respondendum fuit.

Inter cæteros propositus fuit casus sententiæ declaratorię nullitatis professionis per Ordinarium, unâ cum R. P. Subpriorē conventus latæ; quæ propterea subsistere non potuit, tanquam lata contra formam sacri Concilii Trident. sess. 25. cap. 19. de regular. ubi nominatim requiritur pro forma, quod declaratio nullitatis professionis fiat coram Ordinario loci, & Superiore regulari: quâ formâ non servatâ, corrumpit in totum processura: cum non sufficiat formam Concilii servari per æquipollens, ut fuisset

fuisse determinatum per Dominos sacri Concilii interpretes, testatur Riccius in *praxi aurea rer. for. Eccl.* res. fol. 20. per totam.

2. Neque commissio sedis Apostolicæ data fuerat Subpriori, sed Priori conventus, seu ejus superiori; cum ex stilo Cancellariæ Apostolicæ commissiones hujusmodi non aliis dari soleant, quam Prioribus, vel Guardianis conventuum, juxta text. in *cap. statutum*, §. 1. de *rescriptis*, in 6. & melius in *Clement. c. si* 3. *principalis*, l. 2. *cod. tit. §. Soli enim Guardiani minorum*, seu Priores aut superiores aliorum conventuum, possunt esse commissarii sedis Apostolicæ, tanquam in Ecclesiastica dignitate constituti: ut notat *Geminian. in cap. nullus vel gies. num. 6. de elect. in 6. Auf.* ad *decis. 13. capell. & Tholosan. in fin.* Dum enim constitutum fuit, ut commissiones, & delegationes sedis Apostolicæ darentur personis in dignitate Ecclesiastica constitutis; nomen dignitatis intelligi debet per prius, id est de principali dignitate; & non per posterius. *Anchar. in d. Clem. 2. & ibidem Imol. num. 1. ubi dicit, quod textus in d. cap. statutum, intelligendus est de dignitate strictè, & propriè sumpta*: quia in dubio verba sic debent intelligi, ut propriam potius & naturalem interpretationem recipiant, quam impropriad & accidentalem.
4. Subprioris autem non possunt dici propriè habere dignitatem, vel prælaturam; quamvis forsitan aliquam habeant administrationem in pertinentibus ad claustrum, & ad normam: unde dictorum jurium dispositio debet intelligi de dignitate principali, nempe de prioratu principalem administrationem tribuente in bonis, & juribus universalibus conventus. *Imol. in d. Clem. c. si principalis, num. 3. & 5. & de hoc est optima gloss. in verb. claustrali*, ubi nominatim habetur, quod hodie possunt dari soli Priori, propter dictorum textuum dispositionem. † Unde propter jurisdictionis defectum, sententia declaratoria nullitatis dictæ professionis nulla est: quia omnia gesta per delegatum non habentem qualitates requisitas per dictum *cap. statutum*, nulla sunt. *Monet. de commut. ult. vol. cap. 8. num. 120.*
6. Nec verum est, quod Superior potuerit in hac causa Subpriori cognitionem subdelegare: quia subdelegatio non sustinetur, nisi in subdelegato concurrant eadem qualitates, quæ requiruntur in subdelegante: & sic subdelegatus debet esse in dignitate Ecclesiastica constitutus. *Gomez in comment. ad dictum cap. statutum, de rescriptis, num. 62. in fin. post Abbat. in cap. pastoralis, extr. de offic. deleg. & Rotam decis. 393. Nota quod si in forma communi, in antiquo. Monet. de commut. ultim. volunt. d. cap. 8. num. 115.*
7. Et per eandem rationem aliàs Dixi, sententiam declaratoriam nullitatis professionis, latam per R. P. D. Vicegerentem Avenionis, nullam esse, ex defectu jurisdictionis: quia licet amplè sint facultates ipsius, non tamen potuit in hac materia judicare; cum speciales à Sacro Concilio judices fuerint constituti, *d. sess. 25. cap. 19. de regularibus*. † Præsertim verò, quia sine citatione processerat; cum tamen certum sit, dictum religiosum, de cujus interesse principaliter agebatur, debuisse in initio litis personaliter citari. *Seraph. decis. 1276. n. 4. Rot. decis. 637. num. 2. part. 2. recent. & Dixi in tract. de preventionibus judiciali, cap. 9. num. 49. neque facta fuerant debita diligentia contra condemnatum.*
9. Et in alio casu propter eundem jurisdictionis defectum, fuit impugnata sententia lata super nullitate professionis in hac civitate per Dominum Archiepiscopum, & Superiorem conventus: quia professio

facta fuerat in civitate Aquis, & per consequens commissio dari debebat ex Concilio, Archiepiscopo illius loci, in quo facta fuerat professio: ut refert *Barbof. ad Concil. Trident. sess. 25. cap. 19. num. 25. & in tract. de Episcop. alleg. 104. num. 12. Tamburini. de jure Abbat. tom. 2. disput. 26. quest. 6. num. 3. quævis contradicat Bonacin. in tract. de clausura, quest. 2. punct. 10. difficult. 3. num. 3.* Sed contra illius sententiam fuisse judicatum per Eminentissimos Cardinales sacri Concilii interpretes, testatur *Tamburini loco citato.*

Sed præsupposita validitate sententiæ super professione lata; si tamen in meritis injusta fuerit, quæ transit in rem judicatum; sed si injusta deest, debet quodcumque retractari, cum agatur de peccato, vel periculo animæ. *Glossa final. in cap. inter monasterium, de re judic. Maranta in Speculo, part. 6. tit. de sentent. num. 147. Abbas in cap. novit, num. 21. de judic. cum aliis notatis per Barbof. in cap. lator, num. 3. de sentent. & re judic. Tusch. litter. 8. conclus. 173. num. 33. Menoch. arbitrar. casu 439. num. 5. † Sicut in simili videmus, quod sententia lata in materia usurarum, nunquam transit in rem judicatum. *Marant. loco citato, numer. 142. Barbof. d. cap. lator, num. 3. in fin. † Idem dicendum est de sententia lata adversus matrimonium carnale, quæ non transit in judicatum, si non iusta sit. Sanch. de matrim. lib. 7. disput. 100. Gill. lib. 1. observ. 112. † Idem ergo dicendum est de matrimonio spirituali, quia valet argumentum à matrimonio carnali ad spirituale. *Everar. in tit. de matrimonio carnali ad spirit.***

Injustitia verò sententiæ inter cætera in eo consistebat, quod in ea supponebatur contra veritatem professionem emissam fuisse interrupto novitatus anno: nam licet verum sit, annum probationis debere esse continuum, ex Concilio Trident. *sess. 25. cap. 15. Rot. decis. 175. part. 1. recent.* Quia tamen annus ille detur in subsidium humanæ fragilitatis, & in favorem tam novitii, quam monachii, cap. ad apostolicam, de regul. non debet probatio brevitas continuo, & non interrupto novitatus anno, & religioso intra claustra remanente, ut dicitur in *decis. 175. & per Mirand. in manual. præl. reg. quest. 22. art. 4.* Tamen non poterat dici interruptum novitatus annum: † quia sufficit quod fuerit interruptus ante decimum quintum; & perfectus per id quod tempus ante decimum sextum annum completum: tunc enim professio erit valida, dummodo expectetur ad illam faciendam adventus anni decimi sexti completi. *Roderic. tom. 3. quest. regul. quest. 11. art. 2. versic. & advertendum. Barbof. de Episcop. part. 3. quest. 101. num. 31.*

Imò annus iste probationis, non debet computari ab anno ætatis novitii decimo quinto, sed à primo die quo novitius suscepit habitum, licet novitatus esset ætatis quindecim annorum. *Jacobus de Gadd. lib. 3. de regul. cap. 5. num. 17. ubi dicit hoc ita esse per usu: & magis in specie Miranda in manuali præl. regul. part. 1. quest. 22. art. 3. in prima conclus. † dicit quod si minor annis sexdecim suscipiat habitum; & per annum continuum experiatur religionis asperitates, deinde habitum dimittat, & iterum nis asperitates, deinde habitum completum redeat, & post annum decimum sextum completum professionem emitat; talis professio est valida, quia novitius jam expertus est omnes religionis asperitates quas potuit experiri, ante decimum sextum annum expletum: & hoc dicit esse valde notandum, & memoriam commendandum: ergo cum in sententia professio fuisset declarata nulla sub falso præsupposito*

Quaest. & Resol. benefic. Cap. LXXVIII. 131



CAPUT LXXVIII.

Continuatur materia capitis praecedentis de nullitate professionis propter annum novitatus interruptum: & agitur de professione emissâ ex causa metus reverentialis. De tacita professionis ratificatione. De reclamatione intra quinquennium. Et utrùm liceat propria auctoritate recedere, quando professio est nulla: & sic matrimonium postea contractum sit validum. Quid si professus admissus fuerit ad religionem in alio conventu, postquam rejectus fuerat à capitulo conventus illius loci, in quo novitatum fecerat: utrùm talis professio nulla sit.

SUMMARIUM.

- 1 Non solum annus novitatus debet esse continuus, sed etiam tempus quo differtur professio post elapsum novitatus annum.
- 2 Interruptio modica post completum novitatus annum non nocet, dummodo habitus non fuerit dimissus.
- 3 Quilibet modica interruptio intra annum novitatus, reddit professionem nullam.
- 4 Interruptio aliquot horarum post finitum novitatus annum non nocet, si habitus non fuerit dimissus animo deserendi religionem.
- 5 Interruptio post finitum novitatus annum, cum dimissione habitus facta animo exiendi à religione, reddit professionem nullam, etiam si modicum intervallum.
- 6 Interruptio facta retento habitu, sed animo deliberato deserendi religionem, nocet professioni.
- 7 Modicum intervallum interruptionis nocet religioni professioni, si eo tempore notabilis morum correctio intervenire potuit.
- 8 Privilegia quibusdam religiosis concessa, quibus permittitur conjungere tempora novitatus interrupti, sunt sublata per Concilium Tridentinum.
- 9 Metus solus reverentialis non annullat professionem, nisi etiam simul intervenerit coactio.
- 10 Renovatio votorum, qua vitiosum habuerunt initium, non reddit professionem validam, nisi ratificans, seu renovans habuerit notitiam nullitatis professionis.
- 11 Reclamatio adversus professionem intra quinquennium, sub quibus conditionibus suffragetur.
- 12 Si professus certo sciat professionem suam esse nullam, poterit in foro conscientiae recedere à religione propria auctoritate.
- 13 Qui scit professionem suam esse nullam, potest in foro conscientiae matrimonium absque dispensatione contrahere.
- 14 De reclamatione intra quinquennium, adversus professionem, qui DD. tractant. Remissivè.
- 15 Receptio novitiorum ad professionem non pertinet solum ad superiorem conventus, sed copulativè ad ipsum, & ad capitulum.
- 16 Vota capitulanti, dum tractatur de admissione

- fito, annum scilicet probationis fuisse interruptum; & nihilominus ex ejusdem sententiae lectura constaret de contrario, supponendo novitatum potuisse compleri ante 16. annum, ut mox dictum est: rectè conclusum, & in gradu appellationis judicatum
- 18 fuit, sententiam injustam fuisse, & nullam, uti ex falsa causa latam: l. 2. Cod. quando provoc. non est necess. Oportet enim sententiam sub falso fundamento pronunciatam, fuisse latam sine causa cognitione, & sic nullam: l. 2. Cod. de sentent. ex brev. recitand. Galganet. de condit. & demonst. part. 2. cap. 4. quest. 5. num. 5.
- 19 Sed si probatum fuisset, professionem emissam fuisse non expectato novitatus anno, sine dubio nulla, & invalida declaranda fuisset: imò nulla esset ipso jure, adeo ut non esset opus nullitatis causas proponere coram Ordinario, & Superiore regulari, servata forma Concilii: ut tradit Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 37. num. 11. & quod professus, non expectato novitatus anno, possit ad saeculum redire, probatur in cap. 1. de regul. in 6. & tradit idem Sanch. in praecep. decal. tom. 2. lib. 5. cap. 4. num. 103. ubi dicit talem professionem omni prorsus obligandi vi destitui, peinde ac si facta non esset: adeo ut nequidem valeat tanquam simplex votum. Idem tenuit Mirand. in manual. praelatorum regul. part. 2. quest. 22. de novitiis, art. 8. & ubi ostendit moniales intra annum probationis, nulla etiam petita licentia, posse liberè ad saeculum redire: & egrediendo etiam sine licentia, non incurrere aliquam irregularitatem ad ordines, vel ad beneficia Ecclesiastica, sive saecularia, sive regularia, cap. postulat. de regul. Emanuel
- 20 Roderic. quest. regul. tom. 3. quest. 17. art. 5. & ubi dicit, quod licet questio sit disputabilis, si juris apices consideremus; tamen audenti dispositione Concilii Trident. sess. 25. de regul. cap. 15. certum est, professionem hanc emissam ante lapsum annum novitatus, esse ipso jure nullam: neque opus esse, ut proferatur aliqua sententia declaratoria nullitatis: quia cum tempus sit de forma, non servato tempore requisito, professio irrita manet ipso jure, absque alia sententia, vel declaratione.
- 21 Et hæc adeo vera sunt, ut si tempore probationis deficerent duæ duntaxat horæ, ad complendum annum novitatus, nulla esset ipsa professio, ut fuit declaratum per sacram Congregationem Concilii, teste Barbof. in decis. Apostolic. cap. 6. 12. num. 7. & de jure Eccles. univers. lib. 1. cap. 42. num. 1; 9.
- 22 Limitantur tamen supradicta, ut non procedant, quando quis ex voto antea emissio tenetur ingredi, & profiteri in religione: quia valida est illius professio facta ante completum novitatus annum; vel etiam ante completum annum decimum sextum: ut dicit Barbof. de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 101. num. 14. Quod si verum est, magna est cautela ad eludendam intentionem Concilii Tridentini; & ideo si casus occurreret, maturius cogitandum existimarem: quia vovens profiteri, non obligatur ad proficendum, nisi servata forma juris: & sic tempore habili, & à jure requisito.
- 23 Advertendum tamen ultimo loco, quod licet supra dictum fuerit, cognitionem nullitatis professionis spectare ad Ordinarium, & Superiorem regularem conjunctim; tamen Ordinarius absque alia commissione poterit professionem nullam declarare, si ante completum decimum sextum ætatis annum emissâ fuerit: ex Barbof. de offic. & potest. Episc. d. alleg. 101. num. 1.

- ad professionem, non solum sunt consultiva, sed etiam decisiva.
- 17 In receptione novitiorum, ad professionem, adhibendus est consensus conventus, in quo novitius pro majori anni parte in novitiatu permansit.
- 18 Informatio, qua pro forma requirebatur ex constitutione Sixti V. in receptione ad professionem, sublata est per constitutionem Clementis VIII. & in quo consistat.
- 19 Religiosus, cujus professio nulla est, si illam ratificare velit, non indiget novo anno probationis; sed anteaclus novitiatus sufficit.

Transmissum ad me fuit factum pro veritate decidendum, ut sequitur. Adolescens quidam zelo pietatis ductus religionem ingressus est: peractoque novitiatus anno, cum ejus professio ad modicum dilata fuisset, poenitentia ductus habitum dimisit, & a Superiore regulari ad domum paternam deductus: suationibus paternis acquiescens, ad monasterium rediit, habitumque secularem iterum dimisit, & veste religiosa recepta, facto sui recessus trium vel quatuor horarum intervallo, concordibus religiosorum votis, ad professionem admittus est, illamque in effectu emisit; quam singulis annis juxta ejusdem religionis consuetudinem renovavit: tandemque post decimum tertium à sua professione annum, propria autoritate à religione recessit, sub eo prætecto quod illa professio vitio nullitatis corruerit. In jus vocatus, condemnatus fuit per Officialem Parisiensem, cui subditus est, ut ad Monasterium rediret; ipse tamen nullam aliam quam propriæ conscientie auctoritatem allegans, matrimonium contraxit; asserens se intra quinquennium reclamasse, paternoque metu impulsus fuisse, ut ad religionem rediret; & consequenter professionem nullam esse, maxime quia interrupto novitiatus anno facta fuerat. Ex qua facti serie, sequentes resultabant decidende quæstiones.

Prima, utrum professio sit nulla, propter illam trium aut quatuor horarum interruptionem.

Secunda, utrum saltem ex causa metus reverentialis, professio annullari possit.

Tertia, utrum in omnem eventum, per votorum renunciationem professio ratificata censetur.

Quarta, utrum reclamatio intra quinquennium facta, possit reclamanti prodesse.

Quinta, utrum religiosus ille poterit propriâ auctoritate recedere, & utrum Monasterium sit reintegrandum.

Pro quarum quæstionum resolutione sequentes proposita fuerunt conclusiones.

1 Prima conclusio. Annus novitiatus non solum debet esse continuus, per ea quæ diximus *cap. præcedenti, num. 14.* verum etiam tempus quod aliquando novitiis indulgetur post finitum novitiatus annum antequam professionem emitant, continuum esse debet absque aliqua interruptione: ita ut si completo novitiatus anno, quis egrederetur, & postea rediret, teneretur novitiatum inchoare & perficere de novo, secundum opinionem plurium Doctorum, quos citat & sequitur Tamburin. *de jure Abbat. tom. 3. disp. 1. 6. quæst. 11. num. 16. & 17. & quæst. 7. num. 15.*

2 Sed hæc Tamburini, & aliorum sententia mihi non arridet: quia sufficit novitium per integrum annum religionis austeritatis expertum fuisse: ut docet Sanch. *in præcept. decalog. lib. 5. cap. 4. num. 34.* Bonacina *de clausura, punct. 10. difficul. 2. §. 2. num. 4.* Emanuel Roderic. *tom. 3. quæst. regul. quæst. 15. art. 10.* & post Mirandam diximus *cap. præced. num. 17.* In-

tellige, non dimisso habitu, ut mox dicemus & supponit ibidem Miranda.

Secunda conclusio. Interruptio modici temporis intra annum novitiatus, reddit professionem postea factam nullam & invalidam, propter defectum forme ad novitiatum requisitæ, ut cum aliis notavit Sanch. *in præcept. decalog. lib. 5. cap. 4. num. 32.*

Tertia conclusio. Quæ supra num. 2. dicta sunt de eo qui exit è monasterio, post finitum novitiatus annum, & postea redit: Intelligenda sunt, quando talis exiens non dimisit habitum religiosum: sed si habitum dimiserit, & habitum iterum post aliquot horas acceperit, major est difficultas: in qua statuendum est, quod si habitus dimissio facta fuerit absque intentione recedendi à religione, & eam deferendi; talis interruptio aliquot horarum non inducet aliam quam interruptionem considerabilem. Sanch. *2. in decalog. d. lib. 5. cap. 4. num. 33.*

Sed quia in casu proposito, dimisso habitu facta fuerat animo & intentione descendendi religionem, & convolvendi ad sæculum, variæ etiam sunt hoc casu Doctorum sententiæ; sed verius videtur professionem, post hujusmodi interruptionem cum dimissione inchoandum, si talis proficere desideret, ut tenet Navarr. Galen. & alii, quos citat & sequitur Butol. *de jure Eccles. univers. lib. 1. cap. 42. num. 124. & ibidem Auth. num. 128.* existimavit, si exitus à monasterio fuisset factus retento habitu, juxta per nos tradita sup. num. 2. tamen si ex circumstantiis eo possit illum recessum fuisse factum animo, & proposito deliberato non amplius redeundi; si postea revertatur, non esse admittendum ad professionem, nisi peracto integro de novo anno novitiatus. Cap. etiam sententiæ fuit Tamburin. *locis mox citatis, nempe tom. 3. de jur. Abbat. disp. 6. quæst. 7. num. 12. quæst. 11. num. 16.*

Neque Doctores in contrarium allegati, nec ipsi, dum diximus modicam interruptionem non obesse; intelligendi sunt de eo qui egressus fuit animo religionem omnino deferendi, cum proposito deliberato. Quia si adesset tale positum, & tamen intentio, non esset satisfactum juribus requiruntur annum novitiatus esse sine interruptione continuata ut novitius, in statu probationis usque ad professionem persistat: nam mutando positum, rationaliter fundamentum mutat judicii super ipsius pacitate per capitulum faciendi: quia illo modico temporis intervallo, notabilis morum mutatio contingere potest: propterea etiam moraliter loquendo, nova probatione indiget: quod pluribus rationibus comprobat Suarez *de religio. tom. 3. lib. 1. cap. 15. num. 8. 9. & 10.*

Neque privilegia Pontificia ante Concilium concessa suffragantur novitiis, aut aliter non probantur post habitus defectionem redire volentibus: cum nus ex integro novitiatum perficere teneantur: cum privilegia illa fuerint per Concilium Tridentinum data: ut testatur Mirand. *in manual. Prel. regul. tom. 2. quæst. 22. art. 4. in fin.* Licet in hoc dubius sit locus in summa regul. lib. 1. cap. 2. num. 11.

Quarta conclusio. Solus metus reverentialis annulat professionem, nisi etiam interveniat coactio. Probatur in *cap. final.* & ibi Gloss. in *work. m. 1. cleric. vel vovent.* quam glossam ibidem Abb. *tom. 1. dicit esse singularem, & in cap. puella 10. m. 1. ibi, coacte imperio parentum.* Ubi textus non tantum reverentialem exigit coactionem parentum, sed hoc ut professio nulla declaretur: & hoc bene comprobatur Sanch. *de matrim. lib. 4. disp. 6. quæst. 1.*

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXVIII. 133

num. 17. & seq. ubi plures Doctorum auctoritates allegat: nisi tamen alia concurrant, veluti minæ, verbera, preces nimis importunæ, & similia vim coactionis habentia.

10 Quinta conclusio. Renovatio votorum, quæ vitiosum habuerunt initium, nunquam reddit validam professionem nulliter factam, quando ille qui ratificavit, ignorabat nullitatem primæ professionis. Rot. decis. 40. num. 13. part. 6. recent. post Navar. consil. 44. part. 1. lib. 3. de regul. Barbat. consil. 60. num. 3. versic. præterea, lib. 1. cum ex notissimis juris regulis, consensus ad ignorata trahi non possit.

11 Sexta conclusio. Sola reclamatio intra quinquennium non sufficit; sed tria copulativè debent concurrere, ut professio nulla, solemniter & legitimè declaratur. Prima, quod intra quinquennium reclamatum fuerit, aut saltem obtenta restitutio in integrum adversus lapsum quinquennii. Secunda, quod professus reclamans, nullitatis causas coram Superiore suo, & Episcopo loci ordinario proposuerit. Tertia, quod habitum regularem non dimiserit auctoritate propria, imò non assumpto habitu audiri non potest: quia religio, quæ fuit spoliata, debet in primis & ante omnia reintegrari. Quæ tria requisita, sunt essentialia; & non possunt per æquipollens adimpleri, ut notavit Zerola in praxi Episcopali, part. 1. in verb. professio, versic. sexto.

12 Septima conclusio. Si nulliter professus iustas habet nullitatis suæ professionis causas, poterit transacto quocumque tempore, dum professionem suam non ratificavit (cessante tamen scandalo) propriâ auctoritate recedere à monasterio, quoad forum interius; & erit tutus in conscientia, neque tenebitur observare in foro interiori tria illa requisita, de quibus in præcedenti conclusione: ut probat Gratian. discept. forens. cap. 413. num. 12. Unde matrimonium tutè conscientia contrahere poterit, si certo sciat suam professionem nullam esse: quia in foro interiori, nullo vinculo adstrictus est religioni. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 37. num. 11. post Navarum, & alios ibidem allegatos.

14 Plura de hac reclamatione adversus professionem intra quinquennium faciendam, tradunt Barbof. de offic. Episcop. part. 3. allegat. 104. num. 3. Concil. Trident. sess. 25. de regul. cap. 19. Ricci. in prax. aur. decis. 657. Conrad. de dispensat. lib. 5. cap. 14. num. 16. & 17. Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. quest. 6. disp. 25. num. 11. Burat. decis. 285. num. 26. Sanchez de matrim. lib. 7. cap. 37. num. 22. Mirand. in manual. part. 1. quest. 30. art. 1. Hieronym. Roderic. quest. regul. resol. 101. num. 71. Barbosa iterum de jur. Eccles. lib. 1. cap. 42. num. 105. & seq.

Octava conclusio continet casum particularem, qui successit in presenti civitate Avenionensi, in persona cujusdam religiosi ordinis Minorum: cuius professio fuit declarata nulla: sed tamen post talem declarationem, ipse zelo pietatis ductus illam ratificavit. Habitus illi fuerat datus anno 1634. die 18. Junii, in conventu Aquis, quo suscepto, se transtulit ad novitium in civitate Massiliensi stabilitum, ubi capitulo ejusdem conventus legitimè congregato, conclusum fuit, eundem novitium dimittendum, propter varias & continuas infirmitates quibus detinebatur: dictaque conclusio quibus opus erat intimata. Restabat trimestre ad complendum novitii annum, quem ex Superiorum mandato, qui conclusionem Massiliensem non ignorabant, in civitate Avenionensi compleverat: ubi tandem fuit ad professionem admissus. Dixi profes-

Tom. I. Pars I.

sionem nullam esse. Quia licet alias disputatum fuerit, utrum admissio religiosorum ad profectum, ad solum Prælatum regularem spectaret: hodie tamen sine controversia hoc observatur, ut nec Prælati sine capitulo, nec capitulum sine Prælato novitios ad professionem admittere queat. Cum enim agatur de contractu ultro citroque obligatorio, per quem religiosus conventui, & vicissim conventus religioso obligatur: consequens est, ut utriusque consensus in tali receptione requiratur. Glos. in cap. porrectum, in verb. non faciat, de regularib. Sanchez in precept. decal. lib. 5. cap. 4. num. 65. Barbof. de jur. Eccles. lib. 1. cap. 42. num. 146. cum pluribus per eum citatis: atque ita observari, & praticari testatur Tamburin. de jur. Abbatum, tom. 3. disp. 6. quest. 15. num. 7. Unde dicit vota religiosorum capitulantium, non solum esse consultiva, sed etiam deliberativa & decisiva; atque ita ad validitatem professionis requiri consensum capituli. Unde cum in casu proposito non intervenisset capituli consensus; imò dissensus: sequebatur illam professionem irritam esse.

Conventus autem Massiliensis, in quo religiosus iste pro majori anni parte novitium fecerat, tanquam melius de novitii qualitatibus informatus, habebat sine dubio votum decisivum in receptione novitii ad professionem: ut notat Hieron. Roderic. in quest. regul. resol. 101. num. 59. ubi requiritur consensus majoris partis conventus, in quo novitius educatus fuit.

Accedit, quod cum capitulum Avenionense deliberasset capiendas prius esse à Medicis informationes super statu sanitatis hujus religiosi; hoc non fuerat observatum, & sic professio nulla erat ex defectu debite informationis. Quia licet informatio à Sixto V. præscripta sublata fuerit; alia tamen à Clemente VIII. fuit introducta, quæ necessariò observanda est: nempe ut aliquis religiosus ad id specialiter deputatus, debitas informationes capiat. Quod si factum fuisset, veritas à religiosis Massiliensibus, & à Medicis, aliisque personis habita fuisset super hujus religiosi infirmitatibus, quæ illum ad regulam observandam inhabilem reddebant: ex cuius informationis defectu, professio nulla reddidit. Mirand. de prælat. regul. tom. 1. quest. 21. art. 1. Hieronym. Roderic. dist. resol. 101. num. 4. Portel. in dub. regul. in verb. novitius, & in verb. novitiorum informationes. Et patet ex tenore dictæ Bullæ Clementis VIII. quæ inferitur apud Tamburin. de jur. Abbat. tom. 3. quest. 10. art. 1. Sed ut dictum est, quamvis illa professio fuerit declarata invalida: tamen religiosus ille maluit vitam salutarem amplecti, & primum propositum renovavit, omnique nullitati renunciavit, & adhuc in illo ordine perseverat. Neque fuit opus novo anno novitatus, quia per eum, qui antea factus est, satisfactum fuit intentioni Ecclesiæ. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 37. num. 45. & post ipsum Lezana in summa quest. regul. tom. 1. cap. 2. num. 9.

M CAPVT



CAPUT LXXIX.

Verum concedenda sit sequestratio uxoris ad domum mariti traductæ, quæ post triennium cohabitationis allegat mariti impotentiam; quam tamen maritus negat. Et utrum hoc casu uxor marito restituenda sit, tam quoad thorum, quam quoad cohabitationem: & an ad hoc cogi possit, & quibus remediis. Triennium experimenti super impotentia faciendi, ex veriori sententia numerandum esse, non à die tentatæ consummationis matrimonii, sed decreti, quo iudex Ecclesiasticus experimentum fieri mandavit.

SUMMARIUM.

1. *Vxor, quæ ad domum mariti traducta fuit, & cum eo stetit per plures annos, non potest sub pretextu impotentia propria auctoritate ab eo recedere.*
2. *Maritus, qui semel fuit in possessione uxoris, potest eam repetere remediis possessorii, vel petitoriis; & habet in eam manus injectionem.*
3. *Quando agitur de sponsa recenter traducta, sed nondum cognita; maritus restituendus est quoad cohabitationem uxoris.*
4. *Si maritus fuerit in possessione uxoris quoad thorum, quoad illum etiam restitui debet.*
5. *Lite pendente super impotentia, maritus etiam restituendus est, & reintegrandus, seu manutenendus in possessione sua uxoris.*
6. *Quando maritus negat impotentiam, & in eo nullum est impedimentum visibile, iudex debet decernere triennalem experientiam, & requiritur etiam septima manus propinquorum.*
7. *Quid intelligendum sit per septimam manum propinquorum, & quomodo practicandum sit in hac materia, circa illam septimam manum.*
8. *Relatio obstrictum super virginitate uxoris fallax est, & ex ea non probatur impedimentum mariti perpetuum.*
9. *Triennium experientie, à die decreti super ea facti, non à die tentatæ copulæ numerandum est.*
10. *Vxor allegans mariti impotentiam non notoriam, non est ab eo sequestranda.*
11. *Vxor cogenda est cum marito cohabitare, etiam per censuras Ecclesiasticas.*

Superius cap. 55. varios casus explicavimus in quibus concedenda est, vel deneganda per iudicem, personæ sequestratio. Restat casus notabilis, qui particulari indiget decisione: nempe quando uxor fuit ad domum mariti traducta, & cum eo simul vixit, tam quoad habitationem, quam quoad thorum per plures annos: sed tamen allegans se esse adhuc virginem, & offerens se paratam, visitationem pati, maritumque suum esse impotentem; petit se à marito interim separari, & poni in sequestro

apud patrem, vel aliam honestam personam. In qua difficultate conclusum fuit: quod cum uxor per plures annos steterit cum marito, non potuit propria auctoritate ab eo recedere; cum maritus habet manus injectionem in personam uxoris. Titaeque in leg. connubial. part. 1. in verb. au pouvoir de son mary, num. 23. Et hoc casu marito competunt duo remedia, unum petitorium, & aliud possessorium; ut manuteneatur & reintegretur in uxoris possessionem. Anchar. jun. lib. 3. quasi. fam. quest. 18. num. 3. Ruytel. de appell. §. 2. cap. 3. num. 751. & 752.

Quæ restitutio uxoris duobus modis fieri potest. Primo, quoad solam cohabitationem, quando agitur de sponsa recenter traducta ad domum viri, & nondum cognita: cap. ex parte, de restit. spoliat. ubi cum per solam traditionem, quam non præcesserunt sponsalia, nec consensus legitimus, nec fuerunt etiam subsequuta, nullum inter eos obligatorium vinculum sit contractum. Ergo à contrario sensu, concedenda erit restitutio quoad habitationem, quando sponsalia, & matrimonium cum cohabitatione præcesserint, si copula subsequuta non fuerit: Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 112. num. 8.

Secundo modo, maritus manuteneatur, vel reintegratur tam quoad habitationem, quam quoad thorum, quando prius erat in possessione uxoris: quia de jure manutentio, vel reintegratio marito concedi debet respectu uxoris, quoad eam in quorum possessione reperitur; vel tempore litis contestatæ repetiebatur. Mozz. in trakt. de retract. in tit. de matrim. capit. quæ actio datur pro matrimonio, num. 1. versic. si verò agat possessoria, & num. 5.

Diciturque manutentio, & respectivè reintegratio concedi debet, etiam pendente lite super impotentia, per uxorem contra maritum intentata, quando maritus negat se esse impotentem: quia maritus non debet litigare spoliatus: cap. porro, de divor. per litteras, cap. ex conquestione, de restit. spoliat. Mozz. loc. citat. num. 1. in fin.

Idque multò fortius locum habet, quando in marito nullum adest vitium visibile & manifestum, nec certum frigiditatis vel impotentia impedimentum, & maritus impotentiam negat: tunc enim, cum impedimentum oculis corporeis cognosci non possit: idè observanda est dispositio cap. laudabiliter, de frigid. & malefic. & debet divortium, seu separationem præcedere triennalis cohabitatio, & experientia fieri. Siquidem potest contingere, ut tale impedimentum non sit naturale, nec perpetuum, sed temporale, proveniens ex aliquo maleficio: & sperari possit quod peractâ penitentia, Deus conjugum miseris tale impedimentum sit sublaturus. Scapula decif. 687. num. 4. & 7. repetita decif. 266. part. 4. vers. ubi dicitur, hoc casu adhibendam esse septimam manum propinquorum.

Septimam propinquorum manum sic intelligimus, ut si ambo conjuges fateantur impedimentum perpetuum, non solum ipsimet conjuges juramentum præstare debeant, tactis sacris Evangelii aut alias juxta morem regionis in similibus juramentis præstari solitum; quod ipsi abique dolo & fraude, debitam operam rei conjugali præstaverunt, nec perficere potuerunt; & quod verè & realiter inter ipsos adest impedimentum; debet enim ipsi conjuges jurare de veritate: sed periculum debet adhiberi juramentum septem propinquorum uxoris, & totidem propinquorum mariti, qui mediante eodem juramento deponant se creditos, quod

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXX. 135

quod adfit inter conjuges verum impedimentum : & sic debent quatuordecim testes consanguinei hoc casu, de credulitate medio juramento deponere. Sed si unus alleget impedimentum, alter verò neget; tunc non sunt vocandi negantes propinqui, ut in favorem consistentis jurent. Quod si tot testes haberi nequeant, sufficiunt pauciores arbitrio judicis. Deficientibus verò consanguineis, adhibendi sunt vicini; & in subsidium alii testes bonæ famæ, & omni exceptione majores: prout hæc omnia explicat *Gutier. de matrim. cap. 120. num. 10. & seq. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 108. num. 7. & seq. usque ad 14. & disp. 109. num. 13.*

8 Non sufficit autem ad probandam mariti impotentiam, quod uxor offerat se paratam obstetricum visitationem pati: quia hoc probationis genus fallax est, & non concludit per necesse; quamvis enim uxor sit virgo, non ideo sequitur maritum esse impotentem: & quamvis maritus esset impotens, non ideo sequitur impotentiam illam esse perpetuam, ut dicit *Rot. decif. 284. part. 4. diversif. num. 11.* & impotentiam non respectu solius uxoris, sed simpliciter respectu cujuscumque alterius mulieris; maritus jurare debet: ex traditis in *cap. 1. de frigid. & malefic. notat Sanch. dist. disp. 108. num. 16.* & ex eo *Gutier. de cap. 120. num. 15.*

9 Triennium verò experientie, non est numerandum à die quo conjuges simul habitare, & copulæ experimentum facere cœperunt; sed à die quo iudex ipsis terminum assignaverit ad talem experientiam faciendam, & ad iram Dei placandam jejuniis, orationibus, penitentis & aliis piis operibus adhibitis. Licet enim magna fuerit inter Doctores controversia à quo tempore triennium incipiat; tamen prævaluit illorum sententia, qui voluerunt illud numerandum esse à die quo iudex Ecclesiasticus decrevit experimentum faciendum: & hæc fuit opinio Hostiensis, quam sequitur *Brunell. in tract. de spons. reg. 28. num. 14. Rot. decif. 277. num. 13. & 14. part. 4. diversif. optimè Rota decif. 192. num. 4. & sequent. post consil. Farin. & melius Rubens in addit. ad decif. Rot. 392. part. 4. recent. tom. 2. ubi fusè.*

10 Tantum enim abest ut uxor sequestranda, aut à marito separanda sit, quando mariti impotentia non est perpetua; neque manifesta; quin potius iudex teneatur conjuges hortari, ut præviâ peccatorum penitentia, & adhibitis remediis Ecclesiasticis, procurent negotium conjugale qua fieri poterit solertia experiri, ut notat *Rub. loco citato, num. 25.*

11 Quod si uxor cum marito, non obstante iudicis præcepto, cohabitare renuat, & copulam matrimonialem tentare recuset; ad cohabitandum conjugum compellenda est, etiam per censuras Ecclesiasticas: ut docet *Raph. Cuman. co. si. 1. circa fin. & Rot. decif. 111. post consilia Farinacii.*



CAPUT LXXX.

De canonicis regularibus: in quibus differant à monachis, & an possint dispo-
nere de bonis suis. An, & quando
Episcopi, & alii regulares sint capaces
beneficiorum secularium, cum cura,
vel sine cura. Et an sufficiat sola dispen-
Tom. I. Pars I.

satio Abbatis cum collatione per Episcopum facta: an verò desideretur etiam dispensatio Pontificia: Et quibus circumstantiis concurrentibus illa concedi soleat, & debeat.

SUMMARIUM.

- 1 *Canonicorum regularium origo, & institutio.*
- 2 *Virum canonicos regulares contineantur appellatione monachorum.*
- 3 *In quibus canonici regulares similes sint monachis.*
- 4 *Canonici regulares de licentia suorum Superiorum possunt habere usumfructum bonorum suorum.*
- 5 *Possunt inter vivos dispo-
nere ad opera pia.*
- 6 *Sunt verè & propriè religiosi.*
- 7 *In odiosis non veniunt appellatione monachorum, sed in favorabilibus.*
- 8 *Beneficia regularia secularibus non conferuntur, nec è contra, nisi ex dispensatione.*
- 9 *Sub quibus conditionibus beneficia secularia regularibus conferantur: & qua in dispensationis rescripto narranda sint.*
- 10 *Regulares etiam canonici non possunt beneficia simplicia sine dispensatione Pontificia obtinere.*
- 11 *Beneficia curata, inspecto jure communi, Episcopus cum consensu & licentia Abbatis, licet sint secularia, potest regularibus concedere.*
- 12 *Canonicus regularis provisorius de beneficio seculari curato, socium habere non tenetur, sicut veri regulares, si id commode fieri non possit.*
- 13 *Canonicus regularis non indiget dispensatione Apostolica ad obtinendum beneficium curatum, si sit sine cura, secundum plurimum Doctorum sententiam.*
- 14 *Contraria verior est, ut non possit promoveri ad curam seculari perpetuam, sine dispensatione summi Pontificis.*
- 15 *Afferitur declaratio Sacre Congregationis regularium adversus canonicos regulares: ut non possint beneficia curata sine dispensatione Apostolica obtinere.*

IN quaestione proposita, utrum canonici regulares beneficia secularia curam animarum habentia, ex sola Superioris sui dispensatione obtinere possint? Supponendum in primis est, ¶ Canonicos regulares sic ideo nuncupari; quia in communi vitam agentes intra domum publicam, aut Ecclesiam, divini cultus causâ collegium constituunt Ecclesiasticum, communem habentes mensam, & sub certa regula vitam Ecclesiasticam profitentur: Apostolorum canonem, sive regulam, quâ bona sua in commune conferunt, observantes: unde Canonici dicuntur. Verum quia in multis monachos seu regulares imitantur, etiam regulatum nomen adepti sunt: ut testatur *Covarr. in Clem. si furiosus, part. 1. in princip. num. 1. de homicid. de quorum origine & institutione plura Barbof. de iur. Eccles. univers. lib. 1. capit. 41. num. 95. & seq. Card. Tusch. litter. C. conclus. 39. & conclus. 40. ¶ Ubi quaerit, utrum isti canonici regulares comprehendantur in constitutione loquente de monachis regularibus, ¶ Equiparantur tamen monachis in multis, veluti in acqui-*

- quirendo : quia isti, sicut & monachi, quidquid acquirunt, monasterio acquirunt : *Jas. in Authent. ingressi, num. 24. circa med. Cod. de sacrosanct. Eccles.*
- † Quamvis de licentia Superiorum, isti canonici regulares possint habere bona, saltem quoad usum fructuum : † imò de illis etiam inter vivos disponere ad opera pia ; non tamen testamentum condere. *Rot. coram Caval. decis. 606, num. 6. & 8. † Item sunt verè & propriè religiosi. Roderic. tom. 1. quest. regul. 1. art. 3. Quamvis laxior sit hæc religio religionis monachorum, cap. quod Dei timorem 5. de stat. monach. & canon. regul.*
- † In odiosis & pœnalis non veniunt appellatione monachorum ; secus in favorabilibus. *Roderic. dict. quest. 1. art. 3. Panorm. in dict. capit. quod Dei timorem, num. 2. Campanil. in diversor. juris canon. rubric. 12. cap. 1. num. 3. Lezan. in summa regul. tom. 2. cap. 3. num. 6. ubi copiosè tractatur de istis canonicis. Barbol. de appellat. verbor. in verb. Monachus, capit. 154. & tract. de canon. capit. 1. num. 41.*
- † His ita suppositis, deveniendo ad resolutionem propositæ questionis, variæ sunt hæc in re Doctorum sententiæ. Quamvis enim omnes in illa regula generali conveniant, quod beneficia regularia regularibus, & secularia secularibus sint conferenda : *Clem. 1. de elect. c. p. in nova 16. quest. 7. §. volumus, in Concordat. Item & in alia regula, quod beneficia secularia per regulares ex dispensatione obtineri possunt, Rebuff. in prax. tit. de dispensat. cum regul. facta, num. 7. quæ dispensatio concedi solet ex causa, veluti in defectum secularium clericorum : tunc enim necessitas non habet legem, cap. Abbate, in fin. de verb. signif. † Et conceditur sub ea conditione, ut deducto victu, quod residuum erit, in utilitatem Ecclesiæ, vel pauperum convertatur : & hoc casu narrari debet Summo Pontifici penuria clericorum ; & eximia doctrina, seu alia qualitas, & capacitas impetrantis : ut bene explicat Pyrr. Conrad. in prax. dispens. lib. 6. cap. 1. num. 21. & 22. & seq. quod tam de jure communi procedit, capit. inter quatuor, de religios. domib. quàm ex Gallie concordatis, Rebuff. d. §. volumus 1. de collationib. verb. & conformitatem.*
- † Conveniunt etiam omnes quod religiosi, etiam si sint canonici regulares, non possunt obtinere beneficia Ecclesiastica simplicia secularia, etiam ex dispensatione Episcopi : *Garc. de benefic. part. 7. cap. 10. num. 29. Seraph. decis. 1269. solo Viviano dissentiente, quem meritis reprobatur Conrad. in dict. prax. dispens. lib. 6. cap. 1. num. 26. ubi ponuntur formulæ hujusmodi dispensationum.*
- † Quo verò ad beneficia, quibus cura animarum imminet : inspecto jure communi, Episcopus potest cuilibet regulari Parochialem Ecclesiam, etiam sine dispensatione Apostolica concedere, *dict. cap. quod Dei timorem, & ibi Gloss. in verb. Ecclesiarum Parochialium, Gonzal. ad regul. 8. gloss. 7. num. 49. dummodo talis sic provilus semper habeat focium ejusdem ordinis : cap. monachi, eod. titul. de stat. monach. † Si tamen agatur de canonico regulari, præfici potest Parochiali, etiam si focium ejusdem regulæ secum non teneat, si illum commodè habere non possit : *dict. cap. quod Dei timorem. Gonzal. dict. n. 49. Sed ex stilo curiæ Romanæ, nullus regularis, etiam si sit canonicus, potest sine dispensatione Apostolica Parochialem Ecclesiam obtinere, ut testatur Gonzal. afferens declarationem Sacræ Congregationis loco citato, num. 53. & seq. Cujus tamen opinio à multis reprobatur, & contraria verior creditur : pro qua**

etiam consulueram antequam infrascriptos autores vidissem anno 1627. ad requisitionem R. D. Francisci Gigard, religiosi profecti in ordine Canonico regularium Sancti Antonii Viennensis : † nempe canonicum regularem ex sola sui Abbatis licentia, & absque alia dispensatione Apostolica posse ad Parochialem Ecclesiam ab Episcopo promoveri juxta sententiam Abbatis in *dict. cap. quod Dei timorem, quem sequitur Eman. Roderic. tom. 1. quest. regul. 34. art. 4. versic. quando verò Ecclesia, & tom. 3. quest. 28. art. 3. nec declarationem Sacræ Congregationis in contrarium allegatam apud Gonzalem fuisse unquam usu receptam, testatur Tambur. de jur. Abbat. tom. 3. disput. 9. questio 8. num. 11. ubi aliam declarationem Concilii interpretum in contrarium factam 1602. refert : ideo non existimat recipiendum quod dicit in contrarium Quaranta in sum. Bull. in verb. canonicus regularis, quia loquitur post Gonzalem, qui tamen teste Tamburino seipsum melius edoctus corrigit in posteriori sui operis editione ; & eandem sententiam in favorem clericorum regularium fuscè comprobatur Concilium intermedium post dictum questum 8. apud Tambur. Item & Lezana in sum. regul. tom. 2. cap. 3. num. 16. versic. minus. † Existimo tamen dubiam esse hanc Doctorum sententiam ; cum omnia per Tamburinum deducta referat, & reprobet Conrad. in d. prax. dispens. lib. 6. cap. 1. num. 18. versic. at verò ego, ubi statuitur hanc esse Curie Romanæ praxim, ut Canonici regularibus non conferantur beneficia secularia curata, sine speciali summi Pontificis dispensatione : de qua etiam praxi testatur Sanch. in p. decal. lib. 7. cap. 29. num. 71. quamvis de jure communi aliud statuendum esse, post plurimos Doctores dixisset eod. cap. 29. num. 34. Ejusdem quoque opinionis fuit Barbol. in tract. de jur. Eccles. sum. lib. 3. cap. 4. num. 76. versic. diximus supra, & eod. cap. 10. num. 31. & seq. Mirand. in manual. prax. regul. tom. 1. quest. 32. art. 5. † Et ita declarat Sacra Congregatio negotiorum Episcoporum & regularum præposita in hæc verba : teste Barbol. d. num. 76. Canonici regulares, non obstante cap. quod Dei timore, non admittuntur ad curam Parochialium Ecclesiarum, absque sedis Apostolicæ dispensatione. Unde contra ultimam opinionem concluditur esse à dicta Congregationis declaratione recedendum.*

CAPUT LXXXI.

Verùm Conventus religiosorum reformatorum ingrediens in conventum reformatorum, seu non reformatorum, debeat eundem præcedentiæ gradum tenere, quem antea habebant non reformati ; an verò juxta ordinem suæ ceptionis ad civitatem.

SUMMARIUM.

- 1 Contentio super præcedentiâ justa est, & utilis.
- 2 De pluribus questionibus circa Ecclesiasticas controversias. Remissivè.
- 3 Consuetudo in materia præcedentiæ observanda.
- 4 Inter religiosos circa præcedentiâ conventuum.

Quaest. & Resol. benefic. Cap. LXXXI. 137

corpore ambulantium inspicitur ordo, & tempus receptionis ipsorum ad civitatem.

5 Patres ordinis sancti Augustini discalceati, constitunt eundem ordinem quem alii calceati, & supponuntur eidem Generali; licet habeant discalceati suos Vicarios generales.

6 Dilecti patres, tam calceati, quam discalceati, subiacentur eidem regulae, accidentaliter tamen diversa.

7 Refertur declaratio sacrae rituum Congregationis, super retentione ejusdem ordinis, ratione praecedentiae reformatorum; quem non reformati, ad quorum monasteria accesserunt, prius tenebant.

8 Subrogata persona fruuntur eadem praerogativa, quae competeat illis in quorum locum subrogantur.

9 Suppressa aliqua dignitate, si alii in ejus locum subrogentur, uti debent eadem praerogativa quoad praecedentiam.

10 Quomodo sit verum, quod consuetudo, per quam minus dignus praedit digniorem, sit demandanda executioni, quamvis sit contra jus.

Laudabilis, & iusta est contentio, pro ordine in praecedentiis conservando: teste Menoch. *consil. 51. num. 1. cum seq. vol. 1.* & praetensiones praecedentiae sunt quodammodo necessariae, non autem ambitiosae, & arrogantes: Natt. *consil. 637. & 638.* tenduntque ad bonos mores, & ad rationem vitae politicae. Peregr. *consil. 84. num. 1. volum. 1.* Unde mirum non est, si circa praecedentiam, etiam inter Ecclesiasticas piasque personas nonnunquam oriantur controversiae. De quibus multa resolvit ex sacrae Congregationis mente Barbof. in *decisionib. Apost. collect. 590.* Quamobrem non sine ratione fuit aliam quaesitum, utrum Reverendi Patres ordinis sancti Augustini, qui discalceati nuncupantur; quibus ultra conventum jam in una civitate fundatum, concessus est alius, quem prius non discalceati ejusdem quidem ordinis, sed laxioris regulae religiosi inhabitabant, servare debeant in processibus eundem ordinem, quem servabant Augustiniani laxioris observantiae; an vero procedere debeant juxta tempus, & ordinem suae receptionis ad istum secundum conventum.

Super qua propositione deliberatum fuit religiosi istos separatim, & non admixtis religiosi illius conventus, quem jam in loco isto habebant, procedentes debere eundem ordinem servare quem Augustinenses laxioris regulae tenere soliti erant. Quia in materia praecedentiae, servanda est consuetudo, illaque potissimum attendenda. Bald. in *cap. cum olim, num. 2. & seq. de consuetud. Felin. in cap. statum, in princip. de majorit. obedient. Rota apud Burat. decis. 903. num. 20. & seq. eadem Rot. decis. 322. n. 10. pari. 6. recent. & decis. 483. num. 1. part. 5. recent. & alibi passim. Talis autem erat consuetudo inviolabiliter observata, ut conventus ille praecederet juxta ordinem receptionis antiquorum Augustinienium: illa igitur observanda erat.*

4 Neque ob stare poterat quod opponebatur, monasterium hoc, ultimo loco per discalceatos fuisse quaesitum: & per consequens post omnes incedere teneri: cum in hac materia, attendenda sit prioritas originis, & receptionis in illa civitate, vel loco: juxta Bullam Gregorii XIII. incipientem, *Expositis Pastoralis officii munus*, sub die 15. Julii 1583, quae est 86. in ordine, his verbis: *Quando vero non probatur, aut*

Tom. I. Pars I.

non constet de quasi possessione praecedentiae inter fratres, qui antiquiores sunt in loco controversiae, praecedant, ita ut si contingeret nova monasteria, aut domus in aliquo loco recipi, ille ordo qui prius monasterium seu domum in loco habuerit, praecedat. Ex quibus verbis videtur inferri, monasterium istud ultimo receptum, ultimo etiam loco procedere debere.

Quia responsum fuit, non esse attendendam modernam discalceatorum receptionem; sed antiquam calceatorum, cum hodierna receptio sit tantum continuatio antiquae. Quod enim religiosi sint calceati, vel discalceati; aut quod laxiorem, aut strictiorem ejusdem ordinis regulam observent; non constituit aliquam ordinis differentiam: sed idem semper sancti Augustini manet ordo, eademque regula, quamvis accidentaliter diversa.

Et licet dicti Patres discalceati, per constitutionem felicis record. Pauli V. quae incipit *Inter omnes*, sub Datum Romae 10. Calend. Septembr. anni 1606, sint totaliter separati a mixtis, seu calceatis: non tamen constituunt diversum ordinem, imò supponuntur auctoritati & jurisdictioni ejusdem Generalis: quamvis suos habeant Vicarios generales, ex constitutione Gregorii XV. sub die 26. Novembris 1621. & die 20. Augusti 1622. necnon Urbani VIII. sub die 8. Julii 1627. Et in omnibus constitutionibus Apostolicis, aliisque dispositionibus, habentur omnes, tam calceati, quam discalceati pro fratribus ejusdem ordinis, sola regulae strictioris observatione distinctis: ut colligitur ex traditis per Barbof. de *jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 41. num. 131. & 132.* Tamburin. de *jure Abbatum*, tom. 2. *disput. 24. quasi. 4. num. 54.* Et ut omnis tollatur difficultas, adest super hoc expressa declaratio sacrae Congregationis rituum, sub die 17. Julii 1627. relata per Tamburin. de *jure Abbat. tom. 1. diff. 25. quasi. 8. post num. 6. tenoris sequentis.*

Procurator generalis Minorum Observantium reformatorum narravit; Fratres Observantes reformatos pati controversiam circa praecedentiam, quasi nuper ascitos in civitate: cum tamen ingressi sint & habitent in Monasterii familia: Ideo supplicavit provideri.

Congregatio de 17. Julii 1627. mandavit omnino dari praecedentiam dictis reformatis. Joan. Baptist. Card. Detus.

Et hoc juri & aequitati omnino convenit: quia 8 personae subrogatae dicuntur juri interpretatione eadem cum primis, si igitur definitus, *Authent. de hered. ab intest. venientibus*. Natt. *consil. 346. num. 3.* Unde si supprimantur praepositi antiqui, & in locum illorum subrogentur novi; omnia privilegia, & praerogativae, ac praecedentiae antiquorum, transferuntur ad novos, tanquam in eorum subrogatos. Petr. de Ubald. in *tract. de unione, capit. 2. num. 3.* Garc. de *benef. part. 12. cap. 2. num. 10.* Rota *decis. 252. num. 8. part. 6. recent. repetita post tom. 3. Tamburini de jur. Abbat. decis. 116. & decis. 319. ante num. 1. versic. & licet hac constitutio eadem pari. 6. recent.*

Ut autem ea quae supra dicta sunt num. 3. certiora evadant, notandum est, duas proponi inter se repugnantes juris regulas: quarum prior asserit dandam esse praecedentiam juxta consuetudinem, etiam si illa consuetudo repugnaret juri communi, utpote quod minus dignus praecederet digniorem: Menoch. *consil. 51. num. 51.* Seraph. *decis. 964.* Addit. ad Burat. *d. decis. 903. n. 21.* Posterior contendit talem consuetudinem, per quam minus dignus praecedit digniorem,

M 3 rem,

rem, non subsistere, uti rationi & juri contrariam: Ludov. *decis.* 310. *num.* 5. Quæ tamen ita per Addit. ad Ludov. ad concordiam reducuntur, ut prior opinio procedat, juxta subsistente causâ, & in certis casibus particularibus: posterior verò quando minùs dignus indistinctè, in omnibus actibus, & absque rationabili causa præcedere vellet digniorem.



CAPUT LXXXII.

De modo procedendi inter regulares in electionibus, quando propter aliquem casum non prævisum, capitulum ad duos Electores redactum est.

SUMMARIUM.

- 1 Electio canonica quæ dicitur.
- 2 Canonica electionis vox variis modis accipitur.
- 3 Electio fieri debet per vota secreta, alias nulla est, & invalida.
- 4 Collegium licet non possit consistere in duobus, potest tamen in duobus conservari.
- 5 De jure canonico, Collegium etiam ab initio potest in duobus consistere.
- 6 Si capitulum reducatur ad duos electores, illi possunt eligere Discretum.
- 7 Si duo tantum sint electores, & eligibiles, unus potest consentire electioni de se per alium facta.
- 8 Electio non valet, si quis se ipsum nominet, propter ambitionem quæ interveniret.
- 9 Scrutini forma non est necessaria, quando de facto observari non potest.
- 10 Unus ex electoribus potest eligere alium palam, quando aliter electio fieri nequit.
- 11 Proponitur distinctio Menochii in hac questione, ut si casu non possit reperiri sufficiens numerus, electio etiam non secreta, sit valida: secus si facta alicujus tertii.

PRæsupponitur in quadam regularium congregatione, electiones esse sub duplici differentia. Prima est illa quæ canonica dicitur, in qua major eligentium pars in unius personæ electionem convenit: v. g. si ex viginti suffragantibus, undecim suffragia, vel plura in unum concurrant: quamvis alias canonica dicatur electio, quando electi fuerint à Superioribus aliqui, qui eligentium vota diligenter excipiant: † hanc enim canonice esse, censuit Sacra Congregatio, ut testatur Nicol. Garc. *part.* 5. *cap.* 4. *num.* 189. quia tunc vota eligentium sunt secreta: ut ibidem tradit Garc. Sed melius Hostiens. in *summa*, tit. de elect. *num.* 1. definit, ut sit alicujus personæ ad dignitatem, vel ad fraternam societatem, servatâ formâ, canonicè facta vocatio. † Didicæque vox canonice electionis quandoque sumitur in ampla significatione; ita ut sufficiat illam factam fuisse de consensu eligentium, & electi; dummodò non intervenierit causa quæ illam inficiat: v. uti si facta esset per abusum sæcularis potestatis, vel ad populi clamorem. Quandoque sumitur strictè, quando omnia interveniunt, quæ sunt de substantia, licet non observetur forma capituli, quia propter, de elect. veluti dum agitur de electione ad canonicatus,

in quibus Ecclesia non remanet viduata pastore. Aliquando denique strictissime, quando videlicet forma dicitur cap. quia propter, servata fuit; ut explicat Lotter. de re benef. lib. 2. *quest.* 16. *mon.* 18. Nos hic constitutionis canonice nomen ad dictæ religionis constitutiones referimus.

Secunda ergo electionis forma in dicto ordine, & ex ipsius constitutionibus, dicitur non canonice, in supplementum primæ inducta: solet enim plerumque contingere, ut voces seu suffragia eligentium hinc inde dispergantur, ita ut in nullum ex eligendis suffragiorum concurrat medietas. Si electio canonice esse non possit; tunc secundum constitutionem, ex omnibus eliguntur illi duo, qui præ cæteris, plura suffragia in secunda experientia habuerunt: vel si unus quidem plura, alii verò paria præferendus erit ille qui primò professus fuerit, & horum duorum nomina scribentur, & affiguntur super duobus distinctis bursulis, aut vasis; & tunc qui plura ex his suffragia habuerit, etiam citra medietatem, publicabitur electus, ut supra: quod si iterum in paritate vocum concurrant, ille publicabitur, qui antiquior fuerit in professione.

Ex alio textu dictarum constitutionum, debet esse saltem tres vocales eligibiles, ad hoc ut legitime fieri possit electio Discreti in unoquoque conventu: alia talis electio irrita sit.

Occurrit casus. Sunt in uno conventu quatuor vocales, scilicet Superior, & tres alii eligibiles & electores: in prima probatione scrutini, unus illorum habet duo suffragia; alii duo habent unum: Quæritur utrum ille qui duo habet suffragia, possit dici canonicè & legitime electus, sine alia experientia. Ratio dubitandi est, quia si iste non censetur legitimè & canonicè electus, duo ex istis tribus debent proponi: videlicet ille qui habuit duo suffragia, & illi qui habuit unum duntaxat, & qui ultimus, & antiquior in professione: & cum isti duo proponantur eligendi, debeant exire de capitulo juxta constitutiones ejusdem ordinis, remanent tantum duo electores, videlicet superior, & alter vocalis: ita ut pro tanto tot sint electores, quot eligibiles: & ita quæritur, utrum duo possint eligere duos: † Quia cum in electione debeat fieri per vota secreta, & per suffragia, Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 6. *Lezana in summa regul. tom.* 1. *cap.* 15. *num.* 17. si duo isti non concurrant, ita ut unusquisque eligendorum, habeat unum tantum suffragium; electio non est secreta, neque per secreta suffragia: & per consequens nulla.

Sed tamen non obstantibus superioribus debitis, conclusum fuit illam electionem validam esse, & legitimam, atque ita fuit observatum: quævis per duos duntaxat electores facta fuisset. † Quia licet collegium non possit subsistere in duobus de jure civili, l. *Nervius*, ff. de verb. signif. in duobus tamen conservari potest, si legitimus numerus in loco intervenierit: l. *sicut mancipium*, §. *final.* ff. quod in jusque univers. nomin. † De jure verò canonice, ab initio potest consistere in duobus, ex traditis Tusch. *litter.* C. *conclus.* 452. *num.* 11. per textum *cap.* 1. de elect. Rot. *decis.* 860. *num.* 7. & *decis.* 100. *num.* 5. coram Seraphino, Tamburini. de jur. Abb. *tom.* 1. *disp.* 5. *quest.* 8. & *seq.* † Et ideo cum in principio quatuor adessent vocales in capitulo, quæ potestas ad duos redacta est, illi duo possunt eligere Discretum: prout etiam punctualiter tenet Abbas *consil.* 25. in 4. dubio, lib. 2. ubi dat varios modos procedendi in casu isto: † & inter cæteros modos procedendi per Abbatem ibidem propositos, secundum

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXXIII. 139

SUMMARIUM.

- 1 Futuro monasterio donari potest favore pie cause.
- 2 Pollicitatio nuda actionem producit favore pie cause.
- 3 Ex quibus dignoscatur, utrum dispositio sit modalis, vel conditionalis.
- 4 Favore Ecclesie donatio non rescinditur ob inobservantiam.
- 5 Locus in relictis piis in dubio censetur appositus demonstrativè, potius quam taxativè.
- 6 Qua requirantur ad inducendam novationem primæ donationis per secundam.
- 7 Donatio facta Ecclesie, non revocatur ex defectu acceptationis ipsius Ecclesie.
- 8 Donatio facta Ecclesie, non potest revocari per heredes donatoris.
- 9 Post licentiam contestatam non potest fieri revocatio donationis.
- 10 Quando agitur de favore pie cause, Deus ipse statim acceptare censetur.
- 11 Ob juramentum, & stipulationem Notarij, utrum jus acquiratur donatario irrevocabiliter.
- 12 Episcopi auctoritas requiritur in erectione Ecclesie, sed non in legato facto pro Ecclesia construenda.
- 13 Donatio facta pro Ecclesia erigenda, statim est valida, ad effectum obligandi donatorem.
- 14 Summus Pontifex non tenetur in omnibus sequi donatoris voluntatem.
- 15 Donatio conditionalis retrahitur post purificationem conditionem, ut ex tunc, non ut ex nunc.
- 16 Ex donatione condicionali statim oritur jus reale & hypotheca, dummodo postea purificata sit conditio.

Fundatrix anno 1609. pro erectione conventus summam competentem donaverat, super cujus solutione fuit diutissime disputatum, nullæque excitatæ difficultates: quibus superatis, fuit decissum pro continuatione executionum, ad effectum construendi conventum juxta fundatricis mentem: Pro cuius rei fundamento in primis conclusum fuit, veram & communiter receptam sententiam esse, quod futuro monasterio valide potest fieri donatio. Guid. Pap. decis. 267. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 5. §. 7. num. 101. Gratian. discep. forens. 358. num. 34. dicens Deum ipsum pro loco pio acceptare. Nicol. Garc. de benef. part. 4. cap. 9. numero 50. Imò etiam hoc casu, adversus donatorem agi potest ex nuda pollicitatione. Paul. de Citadin. in tract. de jure pævon. part. 3. num. 48. 49. & 50. & quilibet de populo agere potest. Gratian. d. cap. 358. n. 14.

Secundò fuit suppositum, dispositionem fundatricis in casu proposito, non posse dici conditionalem, sed vel puram omnino, vel saltem sub modo conceptam: cum onus fabricandi conventum appositum in dicta donatione, non debuerit adimpleri, nec potuerit, nisi traditis primò pecuniis pro conventus fabricatione donatis: ut patet ex verbis donationis; quibus cura fabricæ dicti conventus datur Rever. Patri Provinciali, qui ad hos fines desumat 2000. aureos de bonis donatis; quod expeditionem pecuniarum præcedentem requirit: & onera, in secundo contractu foundationis facto in confirmationem primi, debeant omnino post mortem fundatri-

M 4 cis

modus magis ad propositam facti speciem adaptari potest, videlicet quod tali casu non sit necesse quod electio fiat per vota secreta: sed isti electores qui fuerunt in parvo numero, possint etiam palam & in aperto tractare de mittendis aliquibus ad capitulum: & tunc deputatus per alium, poterit consentire, quia non ab ipso oritur electio, sed à socio; cui ipse duntaxat assensum præbet. Nam si seipsum nominaret, non valeret electio, tanquam facta per ambitionem. Paril. de resignat. lib. 9. quest. 17. numero 104. Cenedo collect. 99. in decretales, numero 3. per text. in c. qualiter. & quando, de elect. cum distinctionibus per eum allatis.

Nec isto casu necesse est, ut electio fiat per scrutinium secretum, etiam si in constitutionibus ordinis hoc expresse caveatur: quia talis forma non est de facto possibilis, cum unus non possit votum alterius in occulto scrutari; & ideo constitutio vendicat sibi tantum locum in conventibus, ubi forma scrutinij secreti potest observari: quia lex non adstringit, ubi de facto servari non potest. Joan. Andreas ad tit. de regul. juris, quest. 34. ¶ Concludendum est, quod quando isti duo procedunt ad electionem sine forma scrutinij, tunc unus ex electoribus poterit alium eligere palam: & talis electus poterit consentire: quia licet vox electi non computetur in numero, quando proceditur per formam scrutinij secreti; aliud est in casu proposito, in quo proceditur per vim scrutinij manifesti. Unde colligitur quod constitutio obligans ad scrutinium secretum, non habet locum in casu isto, in quo ex natura rei scrutinium secretum fieri non potest: quod etiam tenuit Petr. de Baxio in direct. elect. part. 3. cap. 23. num. 2. versic. & adverte. Emanuel Roderic. tom. 2. quest. regul. 51. artic. 2. Mirand. in manual. prelat. regul. part. 2. quest. 2. artic. 16. in 2. conclus. versic. sed quid si electores sunt tantum tres. Hieronym. Roderic. quest. regul. cap. 58. num. 2. Lezana in summa quest. regul. in verb. Electio inter regulares. 4. & optimè Menoch. consil. 1226. per totum, volum. 13. ubi distinguit duos casus. Primus; quando casu, & sine culpa numerus eligentium redactus est ad unum, vel duos; ut tunc tenet electio. Secundus; quando non casu, sed facto alicujus intrinsecus venit impedimentum; & tunc electio per duos facta non subsistit, ut ibi per eum: secundum quam distinctionem contrariæ Doctorum conclusiones concordantur, & resolvuntur. Porro in terminis questionis propositæ; numerus eligentium sine culpa, imò in vero casu fuerat imminutus, & per consequens bene decissum fuit, electionem esse validam, & ita practicum.



CAPUT LXXXIII.

De donatione facta ex causa foundationis monasterij construendi, sub modo, vel conditione; utrum ob non adimplementum modi sit locus rescissioni illius. Quomodo designatio loci in quo monasterium construendum est, censeatur facta demonstrativè, aut taxativè. An necessaria sit in tali donatione Episcopi auctoritas. Et utrum per secundam donationem ad eandem causam factam, censeatur revocata, vel novata prima, cum extinctione hypothecarum.

cis adimpleri: & tamen ipsa donat *par donation de z maintenant valable*, id est donatione ex nunc valida: † unde sequitur, onera illa non importare conditionem, sed duntaxat modum. *Surd. decis. 38. numero 6. & decis. 156. num. 6. Joan. Andr. Georg. allegat. 31. num. 24. & 25.* ubi dicit illam onerum adjectionem non inducere formam formalem; sed formam effectualem.

Ita ut dispositio semper remaneat conditionalis, quando onera praestari debent post donationem perfectam; non obstante quod in ea apposta sint verba, & non aliter, vel illa, dummodo, vel sub conditione: Seraph. *decis. 724. num. 7.* † Qui addit numero 11. quod etiam si donatio esset conditionalis, tamen ante eventum conditionis non potuit ab ea recedi: maxime cum agatur de Ecclesia, cujus favore facta donatio, non potest revocari propter non adimplementum modi; nisi in ea apponatur pactum resolutivum expressum, & specificum: ut optime resoluit Joan. Andr. Georg. *dist. allegat. 31. numero 26.* etiam si donatio fuerit cum onere illo adjecto, & non aliter: ut per eundem numero 14. per text. in cap. verum, de condit. apposit. ut bene comprobatur ibidem Georg. plures allegans.

Et quamvis in primo contractu foundationis, donatrix voluerit monasterium fabricari in civitate Carpentoracensi, tamen subiungit postea illa verba, & au lieu, ou endroit que sera advise, & postea, sous le bon plaisir de Nôtre S. Pere, ou autres à qui la connaissance appartiendra: † & ita designatio dignitatis Carpentoracensis potius facta fuit demonstrative, quam taxative & restrictivè: ita ut potius fundatrix consideraverit favorem Ecclesiae, & religionis; quam loci seu civitatis, in qua Monasterium erigendum erat: & potius respexerit ad favorem, & remedium animae suae, quod non magis provenit si monasterium erigatur in uno loco, quam in alio: idcirco quamvis impedimentum supervenerit, propter quod monasterium in loco destinato non potuit erigi; non ideo minus tenet donatio, & fundatio ad effectum, ut monasterium erigatur in alio. Seraph. *decis. 1149. num. 11. & seq.* Ideo jure cautum est, ut si relictum pro pio loco construendo, impleri non possit ubi destinatum fuit, impleatur in alio ubi commodè poterit adimpleri. *Glof. in c. 3. in verb. in loco, ext. de testam. & ibi Covar. num. 9. & 12. Eman. Roderic. quest. regul. 125. artic. 10. tom. 3.* ubi dicit, Provinciales hanc loci commutationem ex privilegiis ordinum facere posse.

Tertiò suppositum fuit, quod licet fundatrix anno 1613. alium posteriorem donationis, seu foundationis contractum fecerit, in quibus diversa onera, & diversas qualitates apposuit, quae non continebantur in primo, facto anno 1609. non ideo inducta fuit novatio, quae non inducitur, nisi expresse dicatur, per text. in l. ult. Cod. de novat. Et ad hoc, ut per secundum contractum inducta fuerit novatio primi, necesse est ut secundus sit incompatibilis cum primo, & illa incompatibilitas debet esse in substantialibus. Seraph. *decis. 1063. num. 8.* diversitas autem loci, & aliarum circumstantiarum similitum, non potest dici substantialis, ut patet ad sensum, & offendit Joan. Andr. Georg. *d. allegat. 31. num. 25.* sed de novatione dubitari non potest, cum secunda fundatio non derogat primae: sed contineat duntaxat additionem, & declarationem illius, ut patet ex illis verbis: *dist. sua prima foundationi addendo, declaravit.* Item & paulò post, eodem prima instrumento in ceteris firmo manente. Et ita clarè constat ex his verbis, fundatricem noluisse novare

primam fundationem per secundam: ex Seraph. *decis. 1062. numero 7.* cum ibi citatis: ne inducta ad augmentum, operentur diminutionem. *Rot. de cis. 173. num. 42. part. 6. recent.*

Quartò fuit dictum, non obstare validitati donationis defectum acceptionis, ex consil. Beroi 4. volum. 1. & Paris. consil. 77. volum. 1. Quia consilium illud Beroi expresse reprobatur per Georg. *dist. allegat. 31. num. 30.* cum loquatur in diversis terminis, nam donatio in casu illius concilii non fuerat acceptata; quae tamen in casu proposito acceptata fuerat: nec in ea continentur onera, & condiciones similes illis, quae aderant in consilio Beroi: sed nec revocata fuit donatio per fundatricem, imò geminata, & per secundam confirmata. † Nec poterat vocari, aut per secundam alterari per adjectionem novarum conditionum, & onerum; postquam prima donatio erat perfecta, & ab ipsis religiosis acceptata: *perfecta donatio, Cod. de donat. qua sub mod.* Sed casu quo potuisset revocari, talis revocatio debuisset fieri ab ipso donatore; non autem ab haereditibus ipsius: ut dicit idem Berous *num. 56.* quem citat & sequitur Georg. *d. allegat. 31.* & supponit Paris. supra citatus *num. 38.* ibi, *At quando donatoris penitus.* Multoque minus possunt dicti haereditarii revocare donationem, postquam lis fuit contestata: quia res definit esse integra, per litis contestationem: *l. si quis stipulatus fuerit 10. ff. de verb. oblig.* Costa de re integra, *dist. 109. n. 5.* † Sed neque idem ipsa donatrix, ut dictum est, revocare potuit: quia agebatur de pia causa, pro qua Deus ipse situm acceptare censetur: ut supra dictum est *num. 11.* Gratiano *discept. forens. 358. num. 34.* Gonzal. *de regul. 8. glof. 5. §. 7. num. 101. & 102.* Costa de re integra, *cap. 79. num. 2.* *Surd. de alim. tit. 9. quest. 23. num. 31.* & 32. Menoch. *consil. 92. num. 79.* Mantica, *de testam. lib. 13. tit. 7. num. 16.* & *seq.* Sanch. de matrim. *lib. 1. disput. 7. n. 10. & 38.* ubi hanc veritatem communem sententiam esse docet. † Imò cum licet adesset iuramentum & stipulatio Notarii; jacturatum fuit absentibus irrevocabiler, quamvis non ageretur de causa pia: Menoch. *loc. cit. num. 76.* Costa *dist. cap. 79. num. 5.* Sanch. *lib. 1. n. 36.* optime Addent, ad Ludovis. *decis. 97. num. 1.*

Quintò fuit praesuppositum, quod licet Episcopi

pi consensus necessarius sit in erectione monasterii, & alia intervenire debeant, de quibus superius est actum fuit; ita ut antequam illa intervenireat, conditio erigendi Monasterium non sit purificata: tamen fieri debet differentia inter erectionem simplicem Monasterij, & legatum, seu donationem factam pro monasterio construendo. In illa quidem auctoritas Episcopi necessarii cum aliis, de quibus superius est actum, intervenire debet; sed non in legato, vel donatione quae fieri potest ad effectum constructionis monasterij sine ullius auctoritate: ut bene dicitur ista distinguit Joan. de Selva in tract. de beneficiis, *quest. 6. n. 5. versic.* Item posito quod esset purificata conditio, quemlibet posse liberalitatem exercere ad id, ut beneficium erigatur: sed quando devenitur ad executionem & beneficii erectionem, vel loci dedicationem, & aedificationem, necessarium Episcopi auctoritatem intervenire debere.

Ultra quod duo hic respectus haberi possunt: primò respectu Episcopi, & tunc legatum vel donatum non facit, ut dicatur res sacra effecta; & hoc respectu non dicitur perfecta fundatio, sed remanet in iuramento, donec Episcopus consenserit: sed superius posito, donec Episcopus consenserit, facit valere donationem ut ex tunc: quia retrotrahitur ad diem donationis.

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXXIV. 141



CAPUT LXXXIV.

Continens votum, & rationes, quibus motus fuit iudex ad decernendam hypothecam, & validitatem primæ fundationis, de qua in præcedenti capite non obstantibus impugnationibus in contrarium propositis.

- 1 Donatio pro monasterio construendo, statim valida est, nec requiritur Episcopi consensus.
- 2 Magna est differentia inter ista duo, construere seu erigere monasterium, & donare pro monasterio erigendo.
- 3 In fundatione intentionali, non requiritur Episcopi auctoritas, sicut in reali.
- 4 Fundatio semel facta non potest alterari sine consensu Ecclesiæ donatarie.
- 5 Fundatio jam facta, si alteretur, requiritur etiam Episcopi consensus.
- 6 Episcopus potest mandare, ut monasterium erigatur in alio loco quam ordinato per fundatorem. Maxime ex rationabili causa, num. 7.
- 8 Donatio pro constructione monasterij semper est observanda, etiamsi locus designatus non sit commodus; nam ad alium locum transferri debet.
- 9 Relicta pia nunquam caducantur.
- 10 Condicio impossibilis adjecta legatis piis, vitatur, non vitiat.
- 11 Per secundam donationem non potest præjudicari primæ, nec in ea nova onera apponi.
- 12 Quando fundatio, constructio, & donatio sit ab una eademque persona, simul & semel; utrum alius sit nullus, si non interveniat auctoritas Episcopi.
- 13 Consensus Episcopi magis præcisè requiritur ad effectum reservationis juris patronatus, quam ad effectum reddendi validam donationem factam ex causa fundationis.
- 14 Explicatur locus Joan. de Selua de benefic. part. 1. quæst. 6. dum loquitur de Episcopi consensu, requisito ad validitatem fundationis, vel donationis.
- 15 Verum circa Episcopi consensum requisitum in fundatione fieri debeat differentia inter fundationem factam per viam legati, vel per viam donationis.
- 16 Consensus Episcopi non est necessarius, nisi quando agitur de effectuali monasterij constructione: non autem quando donatur, vel legatur ad illum effectum.
- 17 Fundationis nomen est æquivocum: quandoque enim sumi potest pro donatione, vel legato; quandoque pro actuali erectione, seu constructione.

TRes sunt potissimum quæstiones in præsentia causa. Prima, an donatio facta pro fabricando conventu, requireret pro ejus validitate consensum Episcopi. Secunda, an sit locus executioni donationis, attento quod religiosi donatarii volunt ædificare conventum in alio loco, quam designato per fundatricem in prima donatione, non servatis, nec adimpletis conditionibus in secundo contractu donationis appositis. Tertia, utrum dicti religiosi agere possint

tionis. Secundò respectu donatoris, seu fundatoris, & ejus hæredum, & hoc respectu statim valet donatio irrevocabili, ut bene explicat Joan. de Selua d. part. 1. quæst. 6. num. 16. versic. decimotertiò.

- 14 Accedit præmissis confirmatio dictæ donationis & erectionis Monasterij faciendæ per summum Pontificem, vivente adhuc fundatrice concessa; quæ omnia reddit valida, quamvis Papa non sequutus fuisset in omnibus fundatricis voluntatem, quam non tenetur summus Pontifex in omnibus sequi: nec illius honori & famæ consulere: ut in istis terminis bene probat Joan. Andr. Georg. d. allegat. 31. n. 57.
- 15 Sextò fuit consideratum, quod licet donatio facta sub beneplacito Episcopi, vel Superiorum, qui omnino intervenire debet, videatur conditionalis; & purificata conditione videatur valere ut ex nunc, non ut ex tunc: & per consequens, hypotheca per fundatricem ipsam ante Episcopi consensum contracta, videatur potiores hypothecæ Monasterij, quæ non habet effectum, nisi post purificatam conditionem: tamen verius est, hypothecam per retrotractionem valere ut ex tunc, quamvis ex post intervenerit consensus requisitus, etiam per viam conditionis. Gomef. tom. 2. variar. resol. cap. 11. numero 29. versic. secundus effectus est. Et dum requiritur Episcopi auctoritas, hoc respicit favorem Ecclesiæ, non autem donatoris, vel ejus hæredis; qui non possunt opponere de jure tertij, nempe Ecclesiæ: ut dicit Joan. de Selua d. numero 16. versic. decimotertiò, Joan. Andr. Georg. per totam illam allegationem, 31. omnino videndus. Et quod hypotheca retrahatur, & præferri debeat alteri cuicumque intermediæ dispositioni, vel donationi, probatur in l. si balneum, & ibi Glof. in verb. convenissent, & Castrenf. numero 1. ff. qui potior in pig. habeant. Gabriel consil. 141. num. 8. lib. 1. Cardin. Mantica de tacit. conven. lib. 1. tit. 23. num. 29. & optimè confirmatur ex decis. Rotæ facta 23. Junij 1617. in Romana de Mazzatostis, coram Verospio, quæ post hæc scripta, quæ facta fuere anno 1626. fuit typis mandata in recent. part. 4. decis. 539. num. 6. ubi hæc veritas bene confirmatur, & respondetur ad rationes, & auctoritates in contrarium allatas: & in decis. 174. num. 36. & 37. part. 6. recent. reprobatò Giovagn. consil. 35. num. 30. & consil. 98. num. 11. lib. 1. & aliis contrarium sentientibus.
- 16 Quamquam nec verum sit, donationem illam conditionalem esse, ut superius num. 3. dictum est: & quamvis conditionalis esset, non tamen potuisset per posteriorem dispositionem revocari: quia ex ea orta fuit saltem spes consequendi rem promissam, in eventum purificatæ conditionis, & ex conditionali instituitur, de verb. obligat. quæ conditionalis obligatio licet sit imperfecta respectu executionis, tamen est perfecta ratione obligationis; ita ut per quamcunque aliam dispositionem ab ea recedi non possit. Seraph. decis. 724. num. 11. Covar. lib. 1. variar. resolut. cap. 14. n. 16. versic. & si responderis. Rot. decis. 174. n. 8. & multis sequentibus, part. 6. recent. Et secundum hæc judicatum fuit per R. P. D. Hieronymum Felicium tunc Auditorem generalem Eminent. D. Felice record. Card. de Balneo, donationem & fundationem factam anno 1609. suum debere sortiri effectum, & producere hypothecam ab illo tempore, nec illi fuisse præjudicatum per secundam donationem anni 1613. nec per donationes intermedio tempore in favorem aliarum personarum factas: & illius sententia fuit in gradu appellationis confirmata, & executioni demandata.

possint ex hujusmodi donatione, quam illorum Superiores nunquam ratificaverunt, juxta ea quae fundatrix fieri mandavit in secunda donatione.

Tenor instrumenti donationis factae 1609. talis est: Quod donatrix fundat conventum ordinis Minimorum, in territorio civitatis Carpentoracensis, sub beneplacito Illustrissimi domini Episcopi, & in loco eidem Episcopo bene viso, cum assignatione duorum millium scutorum pro constructione monasterij: & aliorum quinque millium pro dotatione. Deinde anno 1613. aliam secundam fecit donationem, cum diversis oneribus & conditionibus, contractis tamen inter primam & secundam ordinationem pluribus & diversis hypothecis: Conclusum fuit pro validitate & executione primae fundationis, seu donationis, ex sequentibus.

1. In primis, quia donatio facta pro Monasterio construendo, tantum abest ut Episcopi consensum requiratur, quinimò valeat statim, etiam nemine praesente, & acceptante. Guido Pap. *decis. 267. versic. idem dicerem*: & ex veriori post multos, quos allegat, resoluit Gratian. *discept. forens. cap. 358. numero 34. cum seq. & cap. 400. num. 8.* ubi dicit donationem censeri puram, & in eo non considerari conditionem aliquam.
2. Neque obstant jura, & auctoritates quae in contrarium allegari possunt: Quia loquuntur de Episcopi auctoritate requisita in erectione, & fundatione monasterij: secus est in donatione facta pro construendo monasterio, quae statim valet, non expectato consensu alicujus: ut supra dictum fuit, & habetur ex Romano *consil. 409. in tertio dubio, usque in finem.* Joan. de Selua *de benefic. part. 1. quest. 6. num. 1. & sequentibus.*
3. Et licet in instrumento donatrix utatur illis verbis, *fundavit, & fundat*; tamen constat fundatorem illam fuisse duntaxat intentionalem, & non realem: ideo non fuit in ea Episcopi consensus necessarius, ex supradictis.
4. Secundo, quod attinet ad inobservantiam conditionum; cum fundatrix mandaverit conventum fabricari in civitate Carpentoracensi, ubi locus commodus haberi non potuit; & alius locus esset investigandus, non licuit fundatrici sine consensu fratrum ex se ipsa alium locum declarare, & novas adjicere condiciones; de quatum inobservantia hodie contenditur: sed ipsius quoque donatarii consensus requirebatur, ex traditis per Bartol. *in tract. de minor. lib. 1. distinct. 2. c. 3. num. 13.* ibi, *quandoque potest fieri de jure, non de facto.* Card. Tusch. *in verb. legatum, conclus. 114. numero 5.*
5. Imò nec sine consensu Episcopi id fieri poterat, ad quem videtur electio devolvi, quando in primo loco non adest possibilitas, per text. *in cap. 3. de testam. & ibi Covar. num. 9.* ideo inobservantia non est habenda in consideratione.
6. Praeterea, si Episcopus non vult dare licentiam construendi monasterium in loco per fundatorem ordinato, sed ipse alium velit eligere, hoc facere potest, & haec tenentur parere: ita Cardin. Tusch. *in verb. Episcopus, conclus. 273.* post Romanum ab eo citatum *consil. 409. in ultima quaestione.* Ergo multò magis in casu isto, Episcopus potuit alterare condiciones appositae per fundatricem, circa eundem locum; quod est minus.
7. Praesertim verò hoc habet locum, quia id ex rationabili causa factum est. Cum enim Episcopus ageret de dismembrando à mensa Episcopali oratorium frequentia populorum percelebre, cum aliis aedificiis adjacentibus; & illud concedendo religiosis

pro erectione, & constructione monasterij, quo mediante fratres relevabantur à magnis sumptibus fabricae, quos alias facturi fuissent; non erat rationi congruum quod Episcopus mensam suam purè & liberè privaret dicto loco; ideo cum consilio suorum Officialium & Capituli deliberatum fuit, ut concederetur adjecto aliquo onere pio, & salutari; quae deliberatio summam continet aequitatem, & ideo sine dubio potuit Episcopus alterare, & commutare condiciones in fundatione adjectas; praesertim fratrum accedente consensu: ex traditis *in c. 1. §. 1. de religiosis domib. in 6.* Card. Tusch. *in verb. Episcopus, conclus. 273. per tot.*

Neque obstat quod onera adjecta per Episcopum repugnent intentioni fundatricis; etiam in eo quod sola voluit esse fundatrix dicti conventus: & pro tali non possit agnosci, nisi dictum oratorium religiosum purè, & sine onere concedatur.

Quia ex adjectione oneris ipsa non minus manet fundatrix, quam si oratorium purè & sine onere concessum fuisset: utroque enim casu verum est, oratorium habitum fuisse à manu Episcopi: sed quia Episcopus ex tali concessione non habet intentionem faciendi conventum; sed faciendi fundationem ordinatam per donatricem; ipsa erit semper fundatrix, Episcopus autem benefactor: cum adhaerendum sit primae causae, & secundum intentionem partium, & in effectu in Brevi confirmationis S.D.N. Papae, dicta Domina vocatur erecta, Episcopus autem benefactor: & in omnem eventum, dicta onera non sunt talia, ut reddant dispositionem conditionalem; & illius executionem impediant, ex traditis per Joan. Andr. Georg. *in final causa, allegat. 31. per tot.* & optime fuit deductum per D. consulentem pro dictis religiosis.

Itaque ista inobservantia conditionum frustra opponitur: nam cum donatio pro constructione monasterij nunquam deficiat, nec renascatur in superfluum, quavis locus deputatus non sit commodus, aut utilis; cum Episcopus semper alium locum debeat eligere, & implet voluntatem disponentis: patet apertum *in cap. 1. de testam. & ibi Covar. num. 9.* Et regula generali, quod relicta pia non recedantur quoquo modo, Tiraquel. *de privilegiis, privileg. 39.* Gratian. *discept. forens. 234. num. 1.* Et conditio impossibilis adjecta in hujusmodi actis, vitatur, & non vitatur: Tiraquel. *privileg. Joan. Andr. Georg. allegat. 31. num. 35.* Ideo semper esset locus dispositioni ad effectum communitatis ad usus destinatos, post adinventum locum idoneum sed de loco idoneo reperto satis constat, ex illius approbatione per summum Pontificem, & Episcopum facta.

Quod ultimo loco oppositum fuit, de defectu ratificationis R.P. Provinciali, requisita per dictam fundatricem, non obstat aliqua ratio: quia cum fundatrix non potuit fundatrix post perfectam donationem aliam facere, & in ea nova onera adicere; quodamen ab initio facere potuisset. Bald. *consil. 381. conclus. 283. num. 2.* Et propterea non impediunt tres agere, etiam sine dicta ratione.

Tertio, cum scribentes contra religiosis praedictos, proposuerint faciendam esse differentiationem inter fundationem factam ab una persona, alia duntaxat fundatorem & donatorem; & eam in qua idem est fundator & donator: idem est hujus propositionis veritate videndum est. Sane utroque casu obtinet generalis regula, quia sive idem sit donator & fundator, sive diversus: idem generaliter Doctores statuunt, quando non agitur de acquisitione

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXXIV. 143

rendo jurepatronatus, prout in hoc casu, in quo, nec illud fundatrix sibi reservavit, nec reservare potuit, cum ageretur de regularibus: tunc donationem, seu donationem ipsam, etiam sine consensu Episcopi firmam manere. Lambert. *de jurepatron. lib. 1. part. 1. in 5. quæst. principali, art. 10.* Joseph. Ludou. *in suis commun. conclus. tit. de jurepatron. versic. amplia secundo, & seq. & quod indistincte donatio pro monasterio construendo valeat, & teneat, etiam nemine acceptante, tenet Gratian, *discept. forens. 358. num. 34.* nec expectet pro ejus validitate consensum Episcopi: idem Gratian, *discept. forens. cap. 400. num. 8.**

Pari modo valet donatio Ecclesie construendæ: Garc. *de benefic. part. 5. cap. 9. num. 50.* neque requiritur consensum Episcopi, nisi ad effectum acquirendi jurepatronatus. Lambert. *lib. 1. part. 1. quæst. 2. art. 3. num. 8. & 11. & eadem part. 1. lib. 1. quæst. 5. art. 10.*

Verum est, quod domini scribentes contra fratres utuntur hoc argumento: Ad producendam Ecclesiam de non esse ad esse, debent concurrere ista tria; fundatio, dotatio, constructio. Ex his tribus, nec pluribus, nec paucioribus, acquiritur jurepatronatus absque alia relevatione: jus autem patronatus non potest acquiri sine consensu Episcopi: ergo à primo ad ultimum sine consensu Episcopi, non potest esse fundatio, constructio, nec dotatio.

Sed istud argumentum non aliud probat, quam ad effectum acquirendi jurepatronatus, tam ex fundatione & constructione, quam etiam ex dotatione, necessarium esse consensum Episcopi: & hoc est verum, & conceditur: sed argumentum non infert, quod sine consensu Episcopi non valeat dotatio: nam dato quod ex ea non acquiratur jurepatronatus, quia facta repetitur sine consensu Episcopi; tamen dotatio per se ipsam manet sine alio consensu: ita Lambertin. *dicta quæst. 5. artic. 10.* Joseph. Ludovif. *in dicta conclus. superius citata.*

Prout etiam non valet ista consequentia: Ecclesia non potest edificari sine consensu Episcopi: ergo non potest dotari sine illius consensu. Joan. de Selua *d. part. 1. quæst. 6. in 9. objectione.*

Replicatur tamen, Lambertinum loqui de dotatione separata à constructione, & dotatione: secus dicitur concludendum in sensu concreto.

13 Sed etsi locus Lambertini sit satis clarus, nec admittat dictam glossam: tamen aliter etiam demonstratur, conclusionem esse indistincte veram. Et dico quod licet fundatio, constructio & dotatio fiant simul, & semel, ab una eademque persona, nullo requisito Episcopi consensu: sine ipso tamen Episcopi consensu non licet ipsi donanti, aut ejus heredibus donationem revocare: imò fundatio & dotatio semel Deo dicata, semper manet: ita in terminis Lambertin. post allegatos *dist. lib. 1. part. 1. in 2. quæst. principali, art. 18. num. 2. & 4.* & sic Episcopus quandocumque consentiat, & ratum habeat: Doctores non ponunt difficultatem circa validitatem donationis, & fundationis; sed solum ponunt difficultatem circa jurepatronatus, utrum acquiratur, vel Ecclesia sit libera. Videatur Lambertin. *dist. lib. 1. part. 1. in 2. quæst. principali, art. 12. num. 5.* & Rot. *decis. 564. per totam, part. 4. diversorum.*

Et Doctores omnes, dum loquuntur de consensu isto supervenienti, an valide donationem ut ex nunc, vel ut ex tunc; loquuntur signanter ad effectum acquisitionis jurepatronatus, seu translationis ejusdem in aliam personam: in qua questione habemus inter se contrarios Rotam Romanam, quæ

tenet unam opinionem; & Lambertinum, & Abbatem, qui tenent aliam.

Verum, quod attinet ad validitatem fundationis, nemo est qui dubitet quin valeat semper, per regulam: semel Deo dictum, &c. & consensus quando-cumque superveniat, sufficit; nec heredes donatoris possunt resilire à contractu: ut supra demonstratum est.

Nec fiat fundamentum in verbis Joan. de Selua, *d. part. 1. quæst. 6.* quia ibi satis confuse loquutus est: & licet *sub num. 8. versic. circa istum articulum*, videatur concludere quod consensus Episcopi superveniens faciat donationem valere solum ut ex nunc: tamen ex antecedentibus per eum dictis, & ex Doctoribus per eum citatis satis colligitur, si bene advertatur, illum loqui respectu acquisitionis jurepatronatus, vel translationis ejusdem in aliam personam: non autem respectu validitatis donationis, & fundationis.

Et quamvis iterum Joannes de Selua *d. quæst. 6. num. 11. versic. item etiam firmat*, videatur distinguere inter legatum, & donationem; dicens in primo casu per consensum supervenientem validari ut ex tunc: secundo casu, ut ex nunc: idque favore ultimæ voluntatis: tamen idem author solum se restringit ad acquisitionem jurepatronatus, ut legitur ibidem; nullo tamen casu, ante Episcopi consensum. Et id etiam demonstratur evidenti argumento: nam Selua ibi responder ad doctrinam Joannis Andree, qui tamen loquitur duntaxat de jurepatronatus: eodem igitur modo intelligendus est Selua, ut ejus responsio non sit impertinens: & si aliter illum intelligeremus, non possemus illum salvare; cum omnes DD. teneant contrarium, respectu validitatis fundationis, & donationis.

Quarto considerandum est, quod in facto sit æquivocum, dum supponitur nos versari in casu, in quo simul & semel concurrit fundatio, constructio & dotatio ab eadem persona, sine consensu Episcopi facta: Ergo non reperio in facto hoc esse verum; nam video solum in instrumento primæ fundationis adesse donationem 2000. scutorum pro Monasterio edificando, & 2000. scutorum pro dote ipsius: quæ duo non requirunt Episcopi auctoritatem, ut jam sæpius dictum fuit.

Et constructio quæ desiderat Episcopi consensum, est ipsa edificatio, & erectio: juxta text. *in can. nemo, de consecrat. distinct. 1. & passim DD.* Quod si sumamus constructionem pro actu, in quo donatur pecunia ad fines construendi; isto sensu sumpta constructio, non indiget auctoritate Episcopi, ut sæpius dictum est. ¶ Quando verò assignatur certus fundus, in quo debeat constitui monasterium, quia per illam assignationem fundi regulariter acquiritur jurepatronatus, ex traditis per Lambertin. *de jurepatron. lib. 1. part. 1. quæst. 3. art. 2. num. 1.* isto casu potest concedi, quod requiratur consensus Episcopi: sed quando datur summa aliqua, ut ex ea ematur fundus pro construendo monasterio in loco per Episcopum bene viso, prout factum fuit in casu isto; non requiritur in donatione consensus Episcopi, quamvis etiam hoc casu nuncpetur fundatio; cum fundatores dicamus eos, qui propriis pecuniis monasteria construunt: tamen in fundatione hoc modo sumpta, non est necessarius Episcopi consensus pro ejus validitate, ex conclusionibus superius firmatis, numero 2. & 3.



CAPUT LXXXV.

De annali, triennali, & decennali possessore beneficij, & regulis Cancellariæ desuper editis. Quæ sit vis, & effectus diuturnæ possessionis; & quæ inter regulas de annali, & triennali differentia; tam inter se, quàm cum vulgata illa, & celebri allegatione Lapi 89. quam sapienter Rota Romana sequuta est. Plurimæque difficultates circa prædictarum regularum Cancellariæ proponuntur, & resolvuntur.

SUMMARIUM.

1. *possessio decennalis habet vim tituli, nisi de intrusione constet.*
2. *Intrusus dicitur fur, & beneficium possidere non potest: quia caret canonica institutione.*
3. *Allegatio Lapi 89. vult præsumi titulum prædecessoris in beneficio ex longa possessione.*
4. *Allegatio Lapi 89. duo requirit, primò possessionem diuturnam, & pacificam: secundo, quod possidens communi existimatione habitus fuerit pro vero & legitimo possessore.*
5. *Longum tempus erat decem annorum in terminis dictæ allegationis 89. Lapi, hodie est triennium.*
6. *Allegatio Lapi 89. non solum vult præsumi titulum, sed etiam habilitatem ipsius, si duo requisiti concurrant, longa possessio, & communis reputatio.*
7. *Cessantibus duobus requisitis in allegatione 89. Lapi, titulus antecessoris probandus esset, si colligens alium alterius anteriorem cum possessione probaret. Intellige ut numero 9.*
8. *Materiam integram allegationis Lapi tractat Marfiscotus.*
9. *Non admittitur probatio alterius tituli anterioris adversus prædecessoris titulum, nisi simul allegetur, ipsum prædecessorem non possedisse per triennium, aut non habuisse pro se communem existimationem: & explicatur decisio Cod. Fabriani lib. 1. tit. 3. de fin. 15.*
10. *Concurrentibus requisitis in dicta allegatione Lapi 89. præsumitur quod prædecessor in beneficio habuerit meliorem titulum de mundo.*
11. *Publicatio resignationis præsumitur ex solo triennii lapsu.*
12. *Præsumptio tituli validi non tollitur per productionem alterius tituli invalidi, stante longi temporis lapsu.*
13. *Quando quis non suo, sed alieno nomine possidet, nihil prodest longi temporis possessio, nec locus est dictæ allegationi Lapi 89.*
14. *Quomodo differat ista præsumptio ex allegatione Lapi, cum regula Cancellariæ de triennali.*
15. *Allegatio Lapi 89. facit ut non teneatur quis sui antecessoris titulum probare.*
16. *Regula de annali possess. primum caput exponitur.*
17. *Regula de annali quoad primum caput, Papa, & Legatus, sed Vicelegatus derogat.*

18. *Vi derogatum censetur regula de annali, derogatio debet esse specialis.*
19. *Derogatio regula de annali non attenditur, si principalis gratia sit nulla.*
20. *Secundæ parti regula de annali non derogatur, qua tempus præfigitur liti super beneficio impetrato movenda, & terminanda.*
21. *Adversus lapsum temporis præfixum in regula de annali, facile datur prorogatio.*
22. *Stante legitimo impedimento, tempus statum ad effectum reg. de annali non currit impeditur contra Gratianum.*
23. *Impeditus non tenetur protestationem facere, si per impedimento, nec illam parti intimare, ne propterea excludatur vigore regula de annali: maxime si factio adversarij fuerit impeditus.*
24. *Annus, de quo in dict. regula, incipit à die constitutionis executæ.*
25. *In Gallia impeditus tenetur protestari, & protestationem intimare; alias excluditur, propter decretum de pacificis possessoribus.*
26. *Quoad effectum regula de annali, sufficit litis per executione litterarum.*
27. *Litis juxta regulam de annali, debet terminari in petitorio; sed tempus non currit quando adversarij suspendit petitorium.*
28. *Regula de annali locum habet in quocumque impetrante, sive per obitum, sive alio modo.*
29. *Item locum habet in impetratione ex capitulo. Expresso certo modo, non licet variari, ut recurrere ad probationem alterius modi videri. Ibidem.*
30. *Differentia qua sit inter regulam de annali, & de triennali: & num. 31.*
31. *Regula de annali locus est, quomodo quis sit intrusus in beneficio reservato.*
32. *Regula de annali non procedit in præstationem veri patroni, qui debet presentare.*
33. *Non est locus illi regula, si constet de non tali auctoritate.*
34. *Intellige, dummodo de hoc constet tantum per confessionem partis, vel per rem quædam.*
35. *Quid continent in summa, regula de triennali.*
36. *Ad regulam de triennali requiritur titulus coloratus, & pacifica possessio.*
37. *Possessio beneficij infanti collati, non præstat effectum triennalis possessionis.*
38. *Regula de triennali in Gallia non patet nisi promissum, possidentem beneficium in ecclesia rata.*
39. *Titulus vitiosus non prodest ad effectum triennali; ideo melius est titulum non præstat quam vitiosum producere.*
40. *Sufficit ad triennalem possessionem colorata, nec est titulum producere: & num. 43.*
41. *Magna est differentia inter titulum vitiosum, & titulum nullum, in materia regula de triennali.*
42. *Possessio colorata sufficit, & potest allegari dispensatio, & alius quicumque melior sit, nisi ab eo, qui triennio pacifice possedit: ut numero 49.*
43. *Intellige, dummodo possessio fuerit pacifica non alias.*
44. *Negativa non obtenta dispensationis probationem, sed probatio est difficili.*
45. *Quomodo*

- 46 Quamvis constet de titulo invalido, remanet semper præsumptio tituli validi, ex triennali possessione.
- 47 Regula de triennali non querit bonam, vel malam fidem, ex mente Rota, contra Sanchez.
- 48 Regula de triennali obstat tam in petitorio, quam in possessorio; contra nonnullos.
- 49 Dispenratio non præsumitur ex longi temporis possessione, in casibus, in quibus Papa difficile dispensat.
- 50 Virum regula de triennali juvet eum, cui onus profitendi fuit iniunctum cum clausula: Aliàs, quod præcens gratia sit nulla, & beneficium vacet eo ipso.
- 51 Regula de triennali juvat non graduatum, vel non promotum; dummodo ante impetrationem adversa ei promotus, vel graduatus fuerit.
- 52 Verius est hoc casu, non profectum non juvare dicta regula de triennali; & numero 54.
- 53 Decretum irritans inficit titulum, & possessionem: & numero 54.
- 54 Is qui per sententiam promovetur iussus est, etiam si per triennium post sententiam pacifice possiderit, non juvatur triennali, si promotus fuerit; & quomodo hoc intelligatur.
- 55 Obtinens duo beneficia curata sine dispensatione, non juvatur triennali, vel decennali possessione.
- 56 Simoniacus non juvatur regula de triennali, propter vitiosum ingressum.
- 57 Virum hoc intelligendum sit de simplici simonia conventionali, nonnulli dubitant.
- 58 Sed verius est requiri, ut simonia sit realis, per traditionem subsequutam executioni demandata.
- 59 Triennalis prodest titulo in beneficiis reservationis alia reservatione, quam in corpore juris clausa.
- 60 Quæ sit reservatio clausa in corpore juris.
- 61 Triennalis non juvatur possessorem Ecclesie unitæ.
- 62 Decretum de pacificis possessoribus in Gallia juvat adversus Regalistas.
- 63 Referuntur Doctores de materia regula de triennali tractantes.
- 64 Pacificus possessor ut quis dicatur, quid sit necessarium. Controversia extrajudicialis non continuata, non nocet possessioni triennali. Ibidem.
- 65 Judicialis controversia ut interruptat triennalem, debet esse super titulo, vel possessione, vel fructuum perceptione.
- 66 Sola impetratio sine citatione, non interruptit triennium.
- 67 Turbationes per tertium illata non impediunt cursum triennalis respectu aliorum.
- 68 Locus Sanchez in consil. moral. ab errore Typographi purgatus.
- 69 Appellatio extrajudicialis, utrum interruptat triennalem pacificam possessionem.
- 70 In beneficiis appellatio extrajudicialis habet vim citationis: & de appellatione extrajudiciali. Remissive.
- 71 Titulus coloratus quis dicatur in materia regula de triennali.
- 72 Major tituli color requiritur in regula de triennali, quam in actione spoliæ.
- 73 Titulus habitus à Vicario dicitur coloratus, quamvis de illius potestate non constet.
- 74 Intrusus quis multis modis dici potest. Remissive.

Tom. I. Pars I.

- 76 Ad effectus regula de triennali, intrusus tribus modis tantum locum habere potest.
Primo, quando possessor non habet titulum verum, vel præsumptum.
Secundo, quando habet titulum ab eo, qui non habet potestatem conferendi.
Tertio, quando quis habet titulum simonia reali infectum.

Variæ sæpius occurrunt quæstiones circa materiam triennalis, vel annalis possessionis pro quarum determinatione, ut ordine procedamus, & præcipua quæ sæpius in facto occurrunt capita dilucidè exponamus, quædam in primis præmittenda sunt.

Primum igitur sciendum est, tria tempora in materia possessionis beneficiorum considerari posse. Primum est decennij; secundum, anni; tertium, triennij.

Quod attinet ad tempus decennij, certum est possessionem decennalem habere vim tituli, nisi de intrusione constet: quia scientia & tolerantia Superiorum habet præsumptionem tituli: nec cogitur quis post tanti temporis spatium, exhibere titulum suum: cap. Ordinarij, de offic. ordin. in 6. Innocent. & Panormit. in cap. illud, de præsumpt. Dixi, nisi de intrusione constet. Quia beneficium sine canonica institutione obtineri nequit: cap. 1. de reg. jur. in 6. Intrusus autem dicitur fur, & nunquam præscribit: cap. dudum 2. de elect. cap. cum qui, de præbend. in 6. Francisc. Marc. lib. 1. quæst. 197. & lib. 2. quæst. 659.

Et super hac decennali possessione habetur quædam vulgata allegatio Lapi, antiqui Doctoris, quæ est 89. cujus hæc est summa sententia: Impetrantem beneficium non teneri iustificare titulum sui prædecessoris, per cujus obitum vacavit; sed satis esse quod probet prædecessorem, beneficium illud longo tempore possedisse: & dummodo tamen possessio fuerit pacifica. Rot. decis. 599. numero 4. part. 4. recent. tom. 2. post Putnam decis. 411. lib. 2. in novis: & quod communi opinione existimabatur illum habere jus, & possessionem in illo beneficio.

Longum autem tempus olim dicebatur esse decem annorum: hodie vero decennium istud redactum est ad triennium, propter regulam de triennali, quæ postea supervenit; de qua paulo post agemus: & Ratione cujus temporis lapsus, non solum præsumitur titulus prædecessoris, sed etiam habitus ipsius, veluti clericatus, si is communi reputatione habilis existimabatur. Rot. in novis, decis. 2. de filiis presbyt. & notavit ad illam decis. Theodol. Rub. in suis singularib. ad decis. Rota, ad dictam decis. 2. fol. 570.

Cessante autem ista temporis diuturnitate, titulus prædecessoris esset producendus, si colligans titulum & possessionem anteriorem alterius produceret: quia fieri non potest, ut non vitiosa præsumatur, & absque titulo possessio prædecessoris, cum de alterius præcedente titulo, & possessione appareret. Cod. Fabrian. lib. 1. tit. 3. definit. 15. de sacrosanct. Eccles. & bene explicat Ricci. in præf. aur. variar. resol. cap. 327. per totum.

Cujus allegationis Lapi 89. integram materiam copiosè explicat Marefcot. lib. 1. variar. resol. cap. 41. per tot. ad quem omnino recurrendum erit, dum casus occurrerit.

Notandum tamen est, decisionem illam Senatûs Sabaudie, relatum per Fabr. in Cod. definit. 15. sub

N. iit.

146 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

- tit. de sacrosanct. Eccles. tunc demum habere locum, quando adversarius vult probare prædecessorem novi hujus impetrantis, non fuisse triennalem; vel non fuisse habitum pro vero, & legitimo beneficii possessore: secus si probare vellet non titulum auctoris, seu titulum ejus infectum: quia talis probatio non esset recipienda, ut ipsemet Lopus asserit d. allegat. 89. sub numero 16. versic. nec obstat. Ratio est, quia potest esse quod habuerit alium meliorem titulum: Nam ista allegatio tantæ est efficacitæ, ut faciat præsumi in prædecessore meliorem quicumque alium titulum, si quis sit in toto mundo: Mohedan. decif. 15. de causa possess. & propriet. numero 2. Rot. apud Ludovif. decif. 17. num. 9. Burat. decif. 249. num. 12. † Unde ex solo lapsu triennij, resignatio præsumitur publicata. Burat. decif. 263. numero 8. Paris. de resignat. lib. 11. questione 14. numero 26. quia non est verisimile, quod si resignatarius non publicasset, tanto tempore fuisset in illo beneficio toleratus.
- 12 Quæ præsumptio tituli validi non tollitur per probationem tituli infecti, stante cursu longi temporis. Crescent. decif. ultim. de probat. Gomez ad regul. de triennal. quest. 10. Rot. decif. 49. n. 5. part. 5. recent. † Nisi tamen probaretur, quod is qui possidebat, non suo, sed alieno nomine possideret. Marfco. d. lib. 1. variar. resol. cap. 41. num. 75.
- 14 Differt ista præsumptio à regula Cancellariæ de triennali: quia in triennali, tempus trium annorum consideratur de tempore moderni possessoris beneficii: sed in allegatione Lapi 89. triennium inspicitur tempore quo prædecessor moderni istius possessoris, beneficium de quo agitur, obtinuit: † ad effectum, ut modernus iste possessor non teneatur probare titulum sui prædecessoris: ut bene Mohedan. d. decif. 15. de causa possess. & propriet. num. 3. in fine.
- 16 Secundum tempus, quod in hac materia consideratur, est tempus unius anni, ratione cujus edita fuit regula Cancellariæ de annali possess. quæ duo continet capita: prius, ut impetrans beneficium ab alio per annum pacificè possessum, teneatur exprimere nomen, gradum & nobilitatem possessoris, & quot annis aliud beneficium possederit, & causam specificam & determinatam, propter quam constare possit, quod possessori nullum jus competat in beneficio impetrato. † Et huic regulæ, quoad hanc primam partem, solet derogari per summum Pontificem; necnon etiam in Legatione, ut docet experientia, & tradit Ludovif. decif. 213. num. 1. † Et talis derogatio debet esse specialis: Seraph. decif. 983. num. 8. ubi dicitur non sufficere, quod in supplicatione fiat mentio annalis possessionis, nisi illius expressa accedat derogatio. † Quamvis hujusmodi derogatio non attendatur, si principalis gratia sit nulla. Puteus decif. 91. lib. 2.
- 20 Posteriori parte dictæ regulæ de annali mandatur, quod impetrans, possessorem intra spatium sex mensium citari curet, causamque ex nunc desuper intra annum definitivè determinari faciat. Huic secundæ parti non derogatur: † sed faciliè temporis conceditur prorogatio. Gratian. discept. forens. 574. num. 23. † Imò quando nulla fuit temporis prorogatio obtenta, tempus anni non currit, si de legitimo impedimento doceatur. Ludovif. decif. 532. n. 4. quidquid in contrarium concludat Gratian. d. cap. 574. num. 21. ea motus ratione, quia impedimentum faciliè removeri potuit per impetrationem prorogationis. Siquidem contrarium verius est, ut sci-

licet stante legitimo impedimento, tempus anni non currat. Rot. decif. 708. num. 1. & per totam, part. 4. diversor. & decif. 601. eadem part. 4. † ita ut nec hinc, neque aliter aliquam protestatio super impedimento, maxime si tale impedimentum proveniat ex facio diversarij. Ricc. collect. 3181. Addent. ad Ludovif. decif. 532. num. 6. † ubi additur num. 7. quod ista regula incipit à die executionis citationis. † In Gallia, si men, esset necessaria intimatio, propter verba dicti de pacific. possess. in Concord. Et de materia huius regulæ, habentur etiam aliqua per eodem Adm. ad decif. 213. Ludovif. num. 4. & seg. † Ubi dicitur, quod ad effectum regulæ de annali, sufficit si super executione litterarum, ad fines possessorij adimplendi, quod admixtum habet causam proprietatis: id quod ista regula exigit expeditionem causæ fieri intra annum in petitorio. † Si tamen adversarius suspenderit petitorium, totum illud tempus dispositionis possessorij, ab anni cursu deducendum est. Crescent. decif. 10. de caus. possess. & propriet. † Potest hæc regula locum habere in quocumque impetrans, sive per obitum, sive per resignationem, sive alio quocumque modo expresso. Crescent. decif. 11. de caus. possess. & propriet. & Cokier ad regul. 34. in annal. possessor. numero 66.

Item locum habet regula de annali, & lis expressi debet intra annum, etiam si beneficium fuerit impetratum ex causa simoniæ; adeo ut non liceat postea variare, & ad alium modum vacationis confugere: quia hoc esset contra regulam. Gratian. discept. 574. numero 25.

Differt regulæ de annali, & de triennali multis: sed præcipuè in eo quod regula de annali non impedit ortum actionis; sed actionem tantum perimit, si intra tempus intentata, ac deinde intra annum terminata non fuerit. At verò regula de triennali impedit ortum actionis, & omnem molestem quæ adversus possessorem moveri posset, excipit. Lotter. de re benefic. lib. 2. quest. 53. num. 3. & hoc est præcipua differentia, quamvis plures alia addem Lotter. afferat.

Alia etiam notari potest intra annalem, & de triennalem differentia: quia ut possessor juvenis annalem non exigitur titulus, sed ut juvenet triennalem, necesse est titulus, ilque coloratus. Seraph. decif. 1060. numero 7. & 8. & decif. 1068. num. 1. quia regula de annali, contenta est sola possessione facti; ideo concludit, illi regulæ locum esse, etiam si quis fuerit intusus in beneficio reservato: quod explicat Cod. Fabr. lib. 2. tit. 1. definit. 15.

Hæc tamen regula de annali locum non habet in præjudicium institutionis faciendæ ad præsentationem veri patroni: Seraph. decif. 285. num. 6. & decif. 796. num. 3. lib. 3. part. 3. diversor.

Nec similiter locus est huic regulæ de annali, si constat de non titulo auctoris, ut tradit Paris. de resignat. lib. 3. quest. 5. numero 7. † dummodo nomen de non titulo constat clarè, & evidenter, ut per confessionem partis, vel per rem judicatam. Seraph. decif. 983. numero 2. plura de annali collect. 2394.

Tertium est tempus triennij, de quo in regula de triennali possess. quæ vult, quod si quis beneficium per triennium pacificè possederit, ex collatione vel alius qui jus conferendi habet, & non fuerit intusus, nec illud simoniacè obtinuerit, & beneficium non sit reservatum reservatione in corpore vel in clausa, non potest amplius molestari, & impetrationes de tali beneficio factæ sunt nullæ: ex quibus

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXV. 147

apertè constat quæ sit sit differentia possessionis annalis, triennis, & decennalis: ut supra ostendimus num. 14. 30. & 31.

- 37 Colligitur secundò, quæ sint necessaria ut huic regulæ locus sit, nempe pacifica possessio per triennium, & titulus coloratus. Burat. *decis.* 39. numero 9.
- 38 Unde si de fructibus beneficij responsum fuerit existenti in ætate sex annorum, cum decreto quod dum esset legitimæ ætatis, illi fieret collatio; non potest jvari hæc regula, cum in eo deficiant de ejus requisita; videlicet titulus, & possessio: quia infans utriusque incapax est. Rot. *decis.* 531. num. 4. par. 2. recit.
- 39 Similiter hæc regula non jvat non graduatum obtinentem beneficium in villa murata, in Gallia, propter edictum Regis: cum non habeat titulum coloratum. Ita judicatum fuit in Senatu Tholosano, teste Maynard. *lib. 1. cap. 56.*
- 40 Idem dicendum est, si notoriè constet titulum possessoris triennis esse vitiosum: unde melius est titulum non præcedere, quando ex illius inspectione constat de vicio: Cod. Fabr. *lib. 1. tit. 2. de finit. 5.* † sufficit igitur allegare possessionem cum titulo colorato, absque alterius tituli exhibitione: quia colorata possessio sufficit ad obtinendum in possessorio. Inrelligitur autem possessio colorata, si beneficium collatum sit ab eo, qui conferendi potestatem habet; non ab aliò, ut ibidem Fab. *num. 2.* † Dixi, de titulo vitioso; nam si solus titulus esset nullus, & invalidus, illius productio non obstat: aliud enim est titulum esse nullum, aliud esse vitiosum: ut ibi notat
- 41 Faber *num. 3.* † nam in triennali non est necessaria probatio veri tituli, sed sufficit possessio colorata ex titulo colorato, tunc enim possessor triennis potest allegare dispensationem, & alium quemcumque meliorem titulum de mundo. Mantie. *decis.* 50. numero 10. † dummodò fuerit pacificus per triennium: secus si non fuisset pacificus, ut ibi per eum Marius Antonin. *lib. 1. variar. resol. cap. 87. numero 1.* † nisi tamen ex adverso probetur negativa, videlicet quod nulla adfuit dispositio: sed hæc difficile probari potest. Ludovil. *decis.* 242. num. 6. † Unde remanet præsumptio tituli validi, licet constet de titulo invalido, non tamen vitioso: ut ex Cod. Fabrian. dictum est. Ludovil. *decis.* 37. num. 9. Castad. *decis.* 3. de caus. possess. & propriet.
- 42 Et quamvis Sanch. in *consil. moral. cap. 1. dubit. 25. num. 2.* existimet, regulam de triennali non tueri malæ fidei possessorem; tamen contrarium verius est, quia in materia, bona vel mala fides non attenditur. Rot. *decis.* 765. num. 4. par. 3. lib. 3. *divers.* Burat. *decis.* 280. numero 8.
- 43 Quamvis etiam aliqui existimaverint, hanc regulam de triennali non obstat in petitorio; sed tantum in possessorio: Cokier *ad regul. de triennal. num. 18.* tamen contrarium verius est, & per Romanam Romanam observatum; nempe triennalem obtinere debere, tam in petitorio, quam in possessorio. Callador. *decis.* 5. numero 5. de restitut. spoliat. Rebuff. *de pacif. possess. numero 25.* Rot. apud Burat. *decis.* 280. numero 1.
- 44 Quod autem mox dicebamus num. 44. ex Mantie. *decis.* 50. numero 10. non ita simpliciter est intelligendum; sed tunc duntaxat locum habet, quando versamur in casu in quo Papa facile dispensare solet: nam si difficilis esset dispensatio, non esset præsumenda ex cursu cujuscumque etiam longissimi temporis. Gratian. *discept. for. cap. 397. numero 41.*

Tom. I. Pars I.

Menoch. *lib. 3. præsumpt. 132. numero 73. versic. ceterum, & num. 75.* Mascard. *de probat. conclus.* 533. numero 7. 8. & 9.

Unum autem hæc regula triennis, sive decretum de pacificis possessoribus jvat cum, qui ex suis provisionibus tenebatur profiteri, dum ipsi collatum fuit beneficium regulare; & tamen intra tempus professionem non emisit: Videtur dicendum affirmative. † Quia regula ista, sive decretum, jvat non promotorum intra annum, vel non graduatum; dummodò tamen ante imperatorem promotus, vel graduatus fuerit. Maynard. *lib. 1. cap. 55.* etiam si ex lege foundationis promoveri tenebatur, ut decisum fuisse testatur Louet *litter. B. in addit. num. quarto*: ergo pari modo jvare poterit non professum.

Sed tamen contrarium verius est, quando in provisionibus fuit expressum, quod intra certum tempus professionem expressam emittere tenebatur, aliàs quod gratia sit nulla. Quia † tota gratia inficitur, & ad nihilum redigitur, propter illud decretum irritans, quod inficit non solum titulum, sed etiam possessionem. Rot. *decis.* 41. numero 9. in fin. par. 1. 1. recent. cap. si eo tempore, de electione, in 6. Rot. *decis.* 62. numero 6. par. 6. necnon *decis.* 24. num. 5. par. 2. *diversorum.* Lotter. *de re benef. lib. 2. quæstione 46. numero 70. & 71.* Mart. *de claus. part. 1. cap. 55. num. 8.* † Et ita post longam disputationem, quod decretum de pacificis, hoc casu non suffragetur, determinat Peleus *action. forens. lib. 1. cap. 34. in fin. versic. A ce dernier point.*

Neque obstant quæ opponuntur de non promotò, vel non graduato. Quia non habent locum quando quis promovetur, vel graduari jussus esset intra certum tempus, cum clausula decreti irritantis, quod aliàs gratia esset nulla: cum etiam si quis per sententiam promovetur jussus esset, & non parvisset, non esset tutus triennali possessione, etiam si post jussum de promovendo, per triennium possederet, si negativa illa non promotionis fuisset probata, necnon negativa non obtenta dispensationis: nam lapsò post jussum triennio, præsumitur dispensatio, nisi contrarium probetur. Cod. Fabrian. *lib. 1. tit. de sacrosanct. Eccles. de finit. 90.* † Concluditur ergo, non professum, qui tamen profiteri jussus est, per scriptum concessionis beneficii cum clausula, quod aliàs gratia sit nulla, non jvari possessione triennali.

Sicut videmus fuisse decisum in simili casu, quod obtinens duo beneficia curata, & per consequens incompatibilia, non jvatur triennali; imò quod plus est, nec decennali possessione. Marius Antonin. *lib. 1. variar. resol. cap. 90. per totum.*

Quid dicendum est de simoniaco, utrum jvetur triennali possessione? Respondendum est, non jvari: ut expresse dicitur in illa regula Cancell. *absque simoniaco ingressu.* † Sed dubium est, utrum hoc intelligendum sit de simonia reali, an verò etiam locum habeat in pure conventionali, quando scilicet partes remanserint in nudis terminis conventionis; sed nulla intervenit traditio pecuniæ, vel rei temporalis? Cokier *ad regul. 35.* dubitare videtur: † sed verius existimo, non nocere triennali ipsam simoniam conventionalem nondum executioni demandatam per expeditionem peccinæ, vel alterius rei temporalis: cum nondum sit completum delictum: per ea quæ tradidimus superius *cap. 19. num. 3.* quibus addo Petrum Gregor. *in litter. rei benef. cap. 26. n. 1.* Atque ita decisum fuit per has

rationes in Senatu Tolosano, apud Maynard. lib. 1. cap. 58.

- 60 Præterea, quia in dicta regula de triennali, excipiuntur beneficia reservata, reservatione in corpore juris clausa; quaritur utrum possessio pacifica triennalis, suffragetur possidentibus beneficia alio modo reservata? Respondetur quoscunque beneficiorum reservatorum possessores juvari triennali: quamvis illa beneficia sint reservata, dummodo non sint reservata reservatione clausa in corpore juris, ut dicunt omnes de dicta regula tractantes. † Atqui reservatio in corpore juris clausa, unica est, quæ continetur in cap. 2. de prabendis in 6. nempe quando agitur de beneficiis vacantibus per obitum in cuncta S. D. N. Papæ, & Gratian. discept. forens. 574. numero 18. Cokier ad dict. regul. de triennali, numero 69.
- 61 Rursum notandum est, triennali locum non esse, quando quis possedit Ecclesiam alteri unitam: quia Ecclesia unita non est amplius beneficium, sed amittit titulum beneficii, & est veluti prædium Ecclesiæ, cui facta fuit unio. Rot. decis. 410. num. 1. part. 1. recent. & decis. 313. part. 2. etiam in recent. Cavalier. decis. 202. numero 4.
- 62 Denique sciendum est, illud decretum in Gallia prodesset, etiam adversus Regularitas, si per trium annorum spatium negligentes fuerint in utendo jure suo; neque intra illud tempus egerint contra possessorem beneficii, ut decisum testatur Louet litter. V. & ibi addit. in fin. Videri tamen poterit Peleus action. forens. lib. 1. action. 18.
- 63 Sed omittis pluribus aliis questionibus, quas afferunt DD. dictum decretum, seu regulam de pacif. possess. explicantes, veluti Rebuff. Gomez, Cokier, & alij, necnon Sanch. in consil. moral. lib. 2. cap. 1. dubit. 20. & sequensque ad 35. Ricc. collect. 2077. & 2095.
- Duo supersunt breviter examinanda: primum, quomodo intelligenda sit possessio pacifica in hac materia requisita? Secundum, quomodo titulus coloratus.
- 64 Quod ad primum attinet, ut quis dicatur pacificus possessor, necesse est ut nullam habuerit controverfiam in judicio, nec extra judicium. Burat. decis. 699. numero 2. Si tamen turbatio, seu contradictio extrajudicialis non fuerit continuata, non excluditur exceptio triennalis possessionis. Burat. decis. 622. numero 8.
- 65 Judicialis verò contradictio, ut noceat, vel interruptat, necesse est ut sit super titulo, vel possessione, vel fructuum perceptione. Burat. decis. 585. num. 5. & 699. num. 3. † Nec nocet sola impetratio per adversarium facta, sed ea non obstante, semper currit tempus triennalis possessionis, nisi præterea citatio intervenerit. Burat. decis. 585. num. 3.
- 66 Turbationes autem per tertium illatæ, vel licet cum tertio agitata, non impediunt cursum triennalis quoad alios, qui non sunt in lite: Rebuff. de pacif. possess. num. 200. Rot. decis. 377. numero 4. part. 3. recent. Burat. decis. 585. num. 6. † Sanch. in consil. moralib. dist. lib. 2. cap. 1. dubio 27. num. 11. in 9. conclus. Ubi notandum est, dictionem Non, jungendam esse præcedentibus, & regulam apponendam esse post dictionem Non, hoc pacto: Si litiget quis adversus unum post triennium, & adversus alios non, dicetur pacificus quoad alios: cum ibi Sanchez sequatur opinionem Rebuff. dist. numero 200. alias 165. & Glossæ ad pragmat. sanctionem, in tit. de pacif. possess. in verb. terminorum, qui

asserunt, interruptionem triennij nocere tantum quoad personam interruptentis, nec tertium ex ea se juvare posse.

Sed utrum appellatio sola extrajudicialis triennium interruptat? Respondetur interruptere, si parti fuerit intimata: Gomez ad d. Regul. de trienn. quest. 54. Sanch. d. dubio 27. num. 12. † Ratio est, quia in beneficialibus appellatio extrajudicialis habet vim citationis. Franc. in c. bona memoria, num. 18. de appellat. & Dixi in tract. de prævent. judiciali, cap. 32. num. 13. maxime stante intimatione facta parti, qualiter fuit extrajudicialiter appellatus, ut dixi ibi, numero 18.

Quod attinet ad secundam, nempe ad titulum coloratum: dicitur in hac materia titulus coloratus, qui concessus fuit ab habente conferendi potestatem: Ricc. collect. 2804. Francis. Steph. decis. Aquen. 78. num. 7. † Aliquid etiam idem Ricc. collect. 3173. ubi ostendit majorem tituli coloratum requiri in materia triennalis, quam in actione spoliæ. † Unde titulus habitus à Vicario, dicitur coloratus, etiam si de ejus potestate non constet. Rot. decis. 119. numero 6. part. 1. recent.

Ultimo loco hoc singulariter advertendum est, quod licet intrusio in jure variè considerari possit, prout ad longum explicat Ricc. in prax. aut. no. fol. 224. & alibi diximus: † Tamen ad effectum regulæ de triennali, tribus tantum modis quis dicitur intrusus: primum, quando non habet titulum verum, vel præsumptum: secundum, si habet quidem titulum, sed non ab eo qui habet potestatem conferendi: tertio, quando quis habet titulum simoniacè, (id est simonia reali, ut supra num. 14. obtentum) aut est provisor de beneficio reservato reservatione in corpore juris clausa, nempe juxta caput 2. de prabend. in 6. ut supra numero 61. ostensum est.



CAPUT LXXXVI.

De electione nulliter facta tempore pestis per tres canonicos Ecclesiæ collegiæ, cui jus eligendi competeat intra urbem peste infectam, ad quam propterea absentes tutum accessum non habebant: Et obiter multa de peste quoad residentiam, administrationem Sacramentorum, & alia spiritualia.

SUMMARIUM.

- 1 Electio non capitulariter facta, omnibusque non vocatis, nulla est.
- 2 Tres canonici possunt procedere ad electionem defectum aliorum, dummodo alij non fuerint contempti, sed legitime citati.
- 3 Dum in electionibus requiritur major pars, numeratur non respectu presentium duntaxat, sed respectu totius capituli.
- 4 Intellige tamen, ut totum capitulum componatur de illis, qui volunt, possunt & debent adesse, non autem de his, qui nolunt, non debent, non possunt adesse.
- 5 Quando locus in quo celebrari debet electio suspectus, canonici existentes in loco suspecto

- Et, tenentur accedere ad locum, in quo omnes alij tunc possint intervenire. Intellige ut infra, numero 22.
- 6 Anno 1629. & 1630. dum pestis grassabatur Avenione, electiones, & magni ponderis deliberationes fiebant extra civitatem in loco vicino.
- 7 Ripa composuit tractatum de peste, pro civitate Avenionensi.
- 8 Tempore pestis electio, quae aliqui fieri debuisset in Ecclesia, fieri potest alio in loco.
- 9 Electio syndici universitatis intra Ecclesiam valida est, secundum aliquos; sed multo securior est ibidem facta, ob pestis necessitatem.
- 10 Tempore pestis licet hospitari, & convivari intra Ecclesiam.
- 11 Electio tempore pestis fieri potest in alio loco, quam consuevit, dummodo locus sit idoneus.
- 12 Nemo inuitus ad locum peste infectum accedere cogendus est.
- 13 Pestis excusat beneficiatum a residendo.
- 14 Item excusat a contumacia.
- 15 Item pestis excusat a lapsu fatalium.
- 16 In omnem eventum datur restitutio adversus fatalia lapsa tempore pestis.
- 17 Parochus potest recedere tempore pestis, dummodo parochia inserviat per substitutum idoneum.
- 18 Tempore pestis sacramenta potius, & prius infirmis dari debent, quam aliis de peste non suspectis: & si sit timor infectionis, debent dari per alios sanos, & per alios agrotantes: & si opus sit, per simplicem presbyterum, cui danda est licentia.
- 19 Pestis excusat a non publicatione resignationis.
- 20 Absentia causa pestis est iusta, & facit ut absenti detur restitutio, aut quod ipso iure servetur illi.
- 21 Citatus ad locum pestiferum non tenetur comparere, ad effectum procedendi ad electionem.
- 22 Quando canonici qui remanserunt in civitate pestifera, sunt in maiori numero, possunt procedere ad electionem, nec tenentur accedere ad eos qui aufugerunt: secus est, si sint in minori numero.
- 23 Quando canonici sunt absentes propter pestem, convocandi sunt per eum, qui illos convocare solitus est: & in eius defectum, per maiorem de capitulo.
- 24 Convocatio ad capitulum tempore pestis facta, statim post sonum campanae, nullo dato temporis intervallo, & portis civitatis clausis, nulla est ad effectum electionis.
- 25 Citatio ad fines electionis debet fieri ad locum, ad quem pateat accessus, isque tutus.
- 26 Citatio ad electionem debet fieri dato absentibus congruo temporis intervallo, ut ad locum capitularem possint venire.

VAcante canonicatu per obitum ultimi illius possessoris, capitulum, cui jus eligendi compete-
bat, processit ad electionem, subsequuta etiam
institutione, seu collatione dicti canonicatus: cui
capitulum tres duntaxat canonici interfuerunt, cæte-
ris propter metum pestiferæ contagionis absenti-
bus, citatis tamen ad sonum campanæ, ut motis est:
verum canonici post finitam contagionem redeun-
tes, ad novam electionem capitulo legitime con-
gregato processerunt: unde disputatum fuit de
utriusque electionis validitate.

Tou. I. Pars I.

Respondi electionem, & collationem primo loco
factam, vitio nullitatis subiacere; præsertim recla-
mante capitulo, & canonicis absentibus reclamanti-
bus; & contemptum sui prosequi volentibus. Ele-
ctio siquidem non valet, nisi vocatis omnibus, qui in
electione votum habere possunt, cap. quod sicut, &
cap. quia propter, de elect. hoc autem in casu, voca-
ti non fuerunt absentes, nec electio fuit capitula-
riter facta: & per consequens nulla est.

Quod electio non fuerit capitulariter facta, patet
quia licet tres canonici possint constituere capitu-
lum, in defectum aliorum, cap. 1. de elect. cum ibi
notatis; tamen hoc intelligitur, dummodo alij con-
tempni non fuerint, sed legitime citati. Minor
quippe numerus eligentium, qui in electione con-
currere debet, non intelligitur respectu præsentium,
sed respectu totius capituli, & aliorum omnium qui
habebant potestatem eligendi, seu conferendi; cap.
Ecclesia nostra 43. in verb. licet maiorem partem, &
ibi Abbas, num. 4. & alij, extr. de elect. Quod ta-
men non procedit, quando soli præsentibus sunt ca-
paces voti, veluti si alij sint tales, qui votum dare
non possint, vel nolint, aut legitime vocati non
compareant: & in summa, hoc debet intelligi de il-
lis qui debent, volunt, & possunt capitulo interesse:
ut bene dicit Mirand. in manual. pralat. regul. tom. 2.
quaest. 23. artic. 27. in 2. conclusione.

Quod autem citatio absentium legitime facta non
fuerit, patet: cum fuerit facta in loco, & ad locum
pestiferæ contagionis lue infectum, ad quem canonici
absentes sine periculo vitæ accedere non poterant:
ideo domini Canonici præsentibus, tenebantur accede-
re ad locum aliquem omnis periculi, & suspicionis
immunem; cum ipsi essent in minori numero; &
qui recesserant, in maiori. Sicut & Nos observa-
bamus anno 1629. & 1630. dum civitas hæc Ave-
nionensis peste laboraret, in qua Superiorum iussu,
propter officium publicum quod exercebamus, resi-
dere non sine vitæ periculo cogebamur: electiones
enim, & maioris ponderis deliberationes fiebant in
loco Montis Favellij, vicino civitati, ad quem omnes
Consiliarii vocabantur & accedebant votum dantes;
segregatis tamen civitatem illo tempore inhabitantibus,
ab illis qui recesserant. Et ita in materia
electionis faciendum esse tradit Rip. in tract. de peste,
(quem occasione contagiosi morbi, in eadem civi-
tate grassantis, tempore suo composuit: in prima
parte 2. partis princip. de privileg. contralt. num. 123.
& ubi dicit, quod licet regulariter electio debeat fieri
in Ecclesia, cap. cum terra, cap. nobis, de elect. tamen
si vigeat pestis, canonici qui aufugerunt, facere pos-
sunt electionem in loco, cap. in nomine Domini, 23.
dist. 1. & E converso, licet dubitari possit utrum
electio syndici facta intra Ecclesiam, sit valida, cum
intra ipsam de solis spiritualibus negotiis tractan-
dum sit: ut per Fulc. de visitat. lib. 1. cap. 28. num. 7.
Gratian. discip. forens. cap. 655. num. 37. Et tamen
Bald. consil. 478. lib. 5. ac Tusch. in verb. Ecclesia, con-
clus. 6. consueverunt constitutionem syndici universi-
tatis intra Ecclesiam validam esse, etiam cum inter-
positione decreti; cum sit voluntariæ iurisdictionis:
& sed res caret difficultate tempore pestis, propter
necessitatem; cum etiam liceat tempore pestis hospi-
tari, & convivari in Ecclesia, maxime campestri.
Rip. de peste, 1. part. 2. partis princip. numero 126.
fol. mihi 28. vers....

Quod autem de electione in alio loco facien-
da dictum est, intelligi debet, dummodo lo-
cus sit aptus, ut dicit Rip. loc. citat. numero 125.
N 3

nam, inquit, si fugitivi à civitate Avenionensi convocarentur in Lombardiam, certe non tenerentur accedere.

- 12 Nemo tenetur accedere ad locum peste infectum, ad quem nemo invitus cogendus est intrare: Thesaur. jun. lib. 3. quest. 30. numero 13. quia talis coactio esset contra jus gentium. Mart. consil. 1. per tot. dixi in tract. de Præventionem Judiciali, capit. 9. numero 51.
- 13 Sicut aliis videmus, quod pestis excusat à residentia. Barbof. in cap. relatum 4. numero 8. de clericis, non resident. † Item pestis excusat à contumacia, Menoch. de arbitrar. casu 153. numero 10. † Item excusat à pœna, & à cursu fatalium, & aliis multis, de quibus per Mascard. conclus. 20. numero 6. per tot. † Et licet fatalia currant tempore pestis, tamen datur restitutio adversus lapsum illorum. Sigism. Scacc. de appellat. quest. 15. numero 329.
- 17 Imò & ipse Parochus potest recedere tempore pestis, dummodo inserviat per substitutum idoneum; ita quod grex detrimentum non patiatur. Bonacin. de obligat. & oneribus beneficiat. ad resident. disput. 5. punct. 5. numero 3. & 4.
- 18 Quomodo autem administrari debeant Sacramenta, tam sanis, quam infirmis tempore pestis, explicat Sayr. lib. 1. florum decis. cas. conscient. tit. 2. decis. 39. Nempe ut prius infectis, propter majus periculum; postea sanis ministrantur, nisi sit periculum infectionis: sed si adsit periculum, licentia Sacramenta ministrandi cuilibet simplici Sacerdoti concedi debet. † Excusat etiam pestis à publicatione resignationis, & à multis aliis, de quibus Parif. de resignat. lib. 11. quest. 13. num. 60. & seq.
- 20 Et absentia causâ pestis est iusta, & facit ut absenti detur restitutio, aut saltem ipso jure servetur illæsus: Oddus de restit. in integ. part. 1. quest. 7. à num. 94. usque ad 100. & plura de absentibus causâ pestis habentur apud Nevizan. consil. 51. per tot.
- 21 Redundo igitur ad propositum nostrum, cum pestis excuset à residentia, & citatione, quia quis non tenetur comparere in loco pestifero: Tulch. litter. P. conclus. 326. Gaill. lib. 1. observat. 52. numero 11. illi qui remanserunt in loco, non possunt citare fugitivos, nec eos arctare ad electionem: & sic citatio facta non subsistit, & per consequens electio non valet.
- 22 Quod tamen non ita simpliciter intelligendum est, sed adhibenda est distinctio: nam aut absentes constituunt majorem capituli partem, aut non: si non constituunt majorem partem capituli, vera est prædicta decisio: at è contra, si illi qui remanserunt in loco peste infecto, majorem capituli partem constituent, ad eos spectat electio: unde cum in casu proposito, minor pars capituli in civitate remansisset, non poterant intrinseci citare forinsecos, sed illos in loco non suspecto adire tenebantur: juxta doctrinam Innocentij in cap. ex injuncto, de non oper. nunciat. Rip. de peste, dict. 1. part. 2. partis, num. 123.
- 23 † Qui subdit quod ubi canonici sunt dispersi propter pestem, is ad quem spectat convocare capitulum, vel alias major de capitulo, illos convocabit cap. 1. de majoritate & obedient.
- 24 Præmissis accedit quod post emissum campanæ sonum, ad effectum capitulum congregandi, confestim nulla data mora congrui temporis, quo absentes accedere possent, processum fuit ad electionem, seu collationem hujus beneficii: imò ipsis portis civitatis oclusis, ita ut qui erant in suburbis, aut alij absentes, intrare non potuissent, etiam si

maximè voluissent: ex quo resultat alia notoria nullitas electionis, & convocationis capituli: † cum ad validitatem electionis, omnes convocare necesse sit ad locum, in quo pateat accessus, iſque tunc. Card. Tulch. litter. T. conclus. 460. numero 10. † Et dari debeat absentibus congrua dilatio ad comparandum. Bertachin. tract. de Episcop. lib. 1. part. 1. numero 9.



CAPUT LXXXVII.

De concursu provisionis Apostolicæ, cum provisione Ordinarij facta ad patroni laici præsentationem, quando provisorius Apostolicus non fuit præsentatus à patrono, quamvis beneficium effectualiter reservatum. Et quod provisus ab Ordinario dentur remedia possessoria, cessante videlicet reservatione in beneficio, quod est de jure patronatus laicali. Item quod vacatio dicatur consumpta, & cesset reservatio ad effectum ut Ordinarius possit conferre, quando provisio Apostolica facta fuit, licet inutiliter, ob defectum potestatis: vel quando collatio non est nulla, sed annullanda.

SUMMARIUM.

- 1 Beneficia vacantia per ademptionem alterius inoparibilibus, sunt Sedi Apostolicæ reservata.
- 2 In beneficiis reservatis, Ordinarius qui confert ad præsentationem Patronorum laicorum, tantum juris habet, quantum summus Pontifex: & illius littera sunt sine mora executioni mandanda.
- 3 Amplius, ut hoc procedat etiam concurrenti præsentatione alterius, qui non sit patronus.
- 4 Reservationes omnes cessant, quando agitur de beneficio juris patronatus laicalis.
- 5 Amplius, ut hoc procedat tam in reservatione expressa, quam in tacita per appositionem manus.
- 6 Juris patronatus laicale universitatis, seu Pænitentiæ sufficiens probatur per Bullam fundationis.
- 7 Maxime quando agitur de parva universitate, ubi adsumt Superiores potentes.
- 8 Quando dubitatur de existentia juris patronatus, non sufficit quasi possessio præsentandi.
- 9 Secus est, quando constat de existentia, sed tunc dubitatur de illius qualitate.
- 10 Juris patronatus probatur contra conscientiam illius confessionem.
- 11 Juris patronatus præsumitur laicale, quando laici sunt in quasi possessione præsentandi.
- 12 In materia juris patronatus, non multum valet assertio Ordinarij, tanquam bene informati.
- 13 Etiam si ageretur de jure patronatus mixto, tamen cessaret adhuc omnis reservatio.
- 14 Limita, nisi major pars patronorum esset et personis Ecclesiasticis: tunc enim judicatur

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXXVII. 151

retur tanquam Ecclesiasticum, & sic non cessarent reservationes.

- 15 Reservatio Apostolica cessat post provisionem effectum sortitam, licet provissus sit inhabilis.
- 16 Si ex provisione provissus debeat esse actu Sacerdos, non potest huic qualitati derogari.
- 17 Papa potest sine dubio derogare Concilio Trident. non solum expresse, sed etiam tacite, dummodo constet de mente illius, quod voluerit derogare.
- 18 Legatus, aut Vicelegatus, non derogat Concilio Trident.
- 19 Provisio Apostolica, si sit nulla ex defectu potestatis, per eam expirant reservationes.
- 20 Vocatione consumpta, Ordinarius potest libere conferre beneficium alias reservatum.
- 21 Vocatio non dicitur consumpta per provisionem factam in forma dignum, nisi provissus examinatus & approbatus fuerit.
- 22 Per presentationem factam de non Sacerdote, non dicitur consumpta vocatio, nec expirat reservatio, si ex tenore fundationis requireretur quod provissus esset actu celebrans.
- 23 Si provisio Apostolica sit ipso jure nulla, & non indigeret declaratione, remanet antiquus vacandi modus, & non expirat reservatio.
- 24 Ratione unionis, qua nulla est à principio, remanet antiquus vacandi modus: secus est si unio fuisset valida, & postea dissolveretur.

quirend. possessione, num. 34. Addent. ad Burat. decis. 769, num. 5.

Quod autem dictum juspatronatus laicale spectaret ad Operarios, facta fuerat fides per Bullam erectionis, & fundationis canonicatus, cum expressa reservatione juspatronatus laicalis: & sic satisfactum erat requisitis per Concil. Trident. Gonzal. ad d. regul. 8. gloss. 18. num. 34. ¶ Quamquam nec hoc casu fuisset opus tot probationibus à Concilio requisitis, quamvis ageretur de parochia: cum essemus in civitate in qua & parochia parva, & Archiepiscoporum magna fuisset auctoritas, quorum nonnulli fuerunt etiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales: quo casu non erat opus servare formam Concilii, teste Marescot. lib. 2. variar. resolut. cap. 51. num. 5. & 6. ubi ita refert judicatum.

Et quamvis versaremur in casu, in quo opus fuisset servare formam Concilii: & de requisitis per Concilium minimè constaret, non minus fundata esset intentio patronorum: cum non dubitaretur de existentia juspatronatus, sed duntaxat, utrum illud esset laicale, vel Ecclesiasticum: de quo casu sacrum concilium non disponit. ¶ Licet enim quando existentia juspatronatus in dubium revocatur, non sufficiat quali possessio presentandi, ex dispositione Concilii sess. 25. cap. 9. ut refert Rice. in prax. Archiepiscop. tit. de jurepatronat. decis. 153. num. 47. Gonzal. dist. gloss. 18. num. 23. ¶ Tamen secus est, quando non controversitur super existentia juspatronatus, sed duntaxat super qualitate ipsius: præsumitur siquidem illo casu bona fides, & acquiritur quasi possessio presentandi, etiam per unicum actum: Garc. de benef. part. 5. cap. 6. num. 98. Gonzal. ad reg. 8. gloss. 18. num. 109. & 110. Non controversi autem existentiam juspatronatus, patebat ex provisionibus Apostolicis: ubi provissus tam in supplicatione, quam in litteris, illius existentiam fatebatur: ¶ quæ confessio probabat juspatronatus contra confidentem, maxime quia Ordinarius huic liti contra Operarios non assistebat. Rota decis. 284. num. 1. part. 2. recent. Et præterea de ejusdem existentia constabat per productionem plurimorum instrumentorum, & per multas presentationes; unde sola qualitas laicalis probata remanebat per eadem instrumenta nova, & antiqua, in quibus jus istud patronatus laicale vocabatur: quod sufficit ad excludendam reservationem, ex Garc. & Gonzal. locis mox citatis. ¶ Et faciunt tradita per Mascard. de probat. conclus. 960. num. 12. ubi dicit juspatronatus fundatum à clerico, præsumi laicale, si hæredes laici sint in possessione presentandi: ita ut onus probandi contrarium, transferatur in adversarium. Quibus accedebant variae provisiones factæ hujus canonicatus per Ordinarium, in quibus conferebatur tanquam existens de dicto jurepatronatus laicali: ¶ cum hac in re multum deferatur assertioni Ordinarii, tanquam bene informati. Seraph. decis. 1232. & multa alia probabantur, ex quibus qualitas juspatronatus laicalis in controversiam deduci non poterat: ¶ quod propterea non poterat cadere sub reservatione, quamvis fuisset juspatronatus mixtum: Gonzal. d. gloss. 18. num. 8. & seq. quia non solum major pars, sed etiam omnes patroni sunt laici. ¶ Nam si major pars patronorum componeretur ex Ecclesiasticis, caderet sub regula reservatoria. Addent. ad Burat. decis. 1034. num. 9. ¶ Est tamen verum, quod sola quasi possessio presentandi non sufficeret ad excludendam reservationem: cum adhuc ad effectum existentia juspatronatus concludenter probari debeat, pro-

ut hoc casu fuerat probatum : & ita decisum in Rota *decis. 58. & 88. part. 1. recent. & decis. 254. num. 1. part. 3. recent.*

- Ex alio etiam capite Censui, cessare reservationem prædictam, procedentem ex adeptione beneficii incompatibilis, de qua superius *num. 1.* actum est: quia provisió Apostolica jam fuerat effectus foreita: ideo cessabat reservatio; quamvis provisió Apostolicus inhabilis esset ad obtinendum canonicatum, qui ex lege fundationis requirebat qualitatem Sacerdotalem in impetrante, tempore collationis; ¶ Unde intrabat dispositio Sacri Concilii Tridentini, quo cavetur, quod quando beneficia Ecclesiastica ex lege fundationis, seu erectionis, requirunt provisió esse actu celebrantem (prout in casu proposito requirebatur) illi nullo modo per quamcunque provisionem derogari potest. ¶ Et licet summus Pontifex sine dubio derogare possit Concilio Tridentino, non solum expresse, sed etiam tacite; cum auctoritas summi Pontificis in omnibus per dictum Concilium nominatum reservata sit, dummodò tamen constet, quod Papa voluerit illi derogare: *Caualer. decis. 601. num. 3. & ita servatur in praxi: Pyr. Conrad. de dispens. lib. 3. cap. 1. num. 28. ¶ Tamen Vicelegatus huic Concilio non derogat. Conrad. d. tract. lib. 5. cap. 5. num. 9.* Cum igitur agatur de provisione facta in Legatione, non licuit Vicelegato derogare legi fundationis, ex defectu potestatis. ¶ Et sic cum nullitas provisionis factæ personæ inhabili procederet à defectu potestatis; talis provisió finem imposuit reservationi. *Rip. in cap. cum M. Ferrar. num. 197. de constitut. Roman. consil. 335. num. 12. & 13.* nullum siquidem effectum producere poterat illa collatio, facta non constituto in ordine sacerdotali, prout requirebatur ex tenore fundationis: ¶ tamen per eum finita, & consumpta erat vacatio ad hoc, ut cessaret reservatio per assecutionem incompatibilis beneficii inducta, & collatio ad Ordinarium jure proprio pertineret. *Gonzal. ad regul. 8. glos. 52. num. 48. & glos. 15. §. 2. quest. 9. per totam, à num. 31. Aneas de Falconib. in tract. de reservat. benefic. quest. 4. principali, num. 1. ¶ Maxime quia provisió Apostolicis litteras in forma dignum acceperat, examinatus, & in possessionem missus fuerat, & sic gratia Apostolica plenè executioni demandata: ideo omnino cessabat vacatio, & erat consumpta, poteratque Ordinarius providere. Rot. decis. 523. num. 2. & 498. num. 2. part. 2. recent. & 691. num. 5. eadem parte; & decis. 71. num. 4. part. 5. recent.* Nam quidquid aliqui contradixerint, teste Anea de Falconib. in tract. de reservat. benefic. quest. 4. princip. effect. 16. tamen communis opinio est, quod collatio spectet ad Ordinarium, si provisió Apostolica sit inutilis, facta de beneficio reservato. *Gomel. ad regulam de triennal. quest. 30. versic. tamen contrarium est verum, post medium illius questionis. Roman. consil. 335. num. 12. & seq. Rot. divers. decis. 512. num. 5. part. 3. lib. 3. ¶ Et de præsentatione facta de non sacerdote, contra formam fundationis, decis. 216. n. 6. in fin. part. 2. recent. Petrus Gregor. in institut. rei benefic. cap. 24. num. 18. & 24.*
- 23 Hoc tamen ultimo loco advertendum est, ea quæ mox dicta fuere de collatione, & provisione Apostolica, quod per eam cesset reservatio; intelligenda esse, ut procedant, & locum habeant quando provisió esset ex se valida, sed postea annullaretur, seu nulla & defectuosa declararetur: secus est si à principio esset ipso jure nulla: (non tamen ex defectu potestatis, juxta tradita supra, *num. 19.*) nam nul-

litate existente ipso jure, à principio, tunc tran-
neret antiquas vacandi modus: & sic vacatio non
esset consumpta, ex traditis per Seraph. *decis. 1309.*
num. 2. ¶ ubi dicit, quod ratione unionis annullata,
non datur nova vacatio, sed remanet antiqua: &
cùs est, si fuisset valida, & dissolveretur. *Puzos*
decis. 13. lib. 3.



CAPUT LXXXVIII.

De privilegio ordinis Prædicatorum Sancti
Dominici, super immunitate à solutione
quartæ funerariæ: & nominatim de ce-
reis, qui deferuntur in manibus Reli-
giorum. Et utrùm adversus hæc pri-
vilegia opponi possit non usus, aut con-
trarius usus, aut res judicata ab aliquo,
qui sit summo Pontifici inferior.

SUMMARIUM

- 1 Reverendi Patres Predicatores habent exempti-
nem à solutione quartæ funerariæ, per privi-
legium.
- 2 Concilium Tridentinum non intendit nocere pri-
vilegiis, & exemptionibus Patrum Predica-
torum.
- 3 Dilectum privilegium competit Patribus Predica-
toribus, non solum ex proprio capite, sed etiam
per communicationem cum aliis religiosis.
- 4 In casibus in quibus quarta funeralis patrum
non debetur de cereis qui per Fratres in manibus
deferuntur.
- 5 Confraternitates non debent quartam de cereis de
funere portatis, decisum fuit.
- 6 Quando corpus sepelitur apud religiosos, quartæ
daveris sequela spectat ad ipsos.
- 7 Parochi tenentur in quartam computare quicquid
recipiunt occasione funeris.
- 8 Privilegia regularibus concessa fuere immuta-
bile: & propterea irrevocabilia sunt.
- 9 Privilegiis toti ordini concessis, etiam per quosdam
expressum derogari non potest.
- 10 Controversias omnes super solutione quartæ al-
terius religiosi, summus Pontifex ad se revo-
cavit.
- 11 Post evocationem dicitur attentatum, etiam si
tunc possessio continetur.
- 12 Procurator solvens sine speciali mandato, non
judicat domino in exemptione quartæ.
- 13 Privilegia mendicantibus concessa, circa solu-
tionem quartæ funerariæ, revocavit summus Pon-
tifex Gregorius XIII. Intellige de novis privi-
legiis, non de antiquis, *num. 14.*
- 15 Prescriptio extenditur ad alios etiam per
speciem.
- 16 Ut privilegium consistens in non facienda solu-
tione per universitatem, exigitur status
annorum, quando privilegium non est immuta-
bile, sed successivum.
- 17 Qui fundatus est in privilegio, fortius habet
ius quam qui in prescriptione: & ideo immu-
tentio ei concedenda est, qui fundatus est in pri-
vilegio.
- 18 Privilegio introducto in favorem totius ordinis

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXXVIII. 153

- non possunt particulares renunciare.
- 19 Non obstante antiquissima possessione in contrarium, religiosi debent gaudere suis privilegiis, & immunitatibus; neque solutiones per eos facta ipsis præjudicant.
 - 20 Solutio facta per privilegiatos nocet dumtaxat quoad præterita, sed non quoad futura, quando agitur de privilegio successivo.
 - 21 Quarta de jure communi, etiam cessante privilegio, non debetur ex cereis qui non deferuntur cum funere.
 - 22 Privilegium debet aliquid operari ultra jus commune.

Antiqua fuit, & est controversia inter regulares, & sæculares Presbyteros, super solutione quartæ parochialis: in qua Ego semper steti à partibus regularium, & nominatim scripsi in favorem religiosorum ordinis Sancti Dominici, quos ab omni quartæ parochialis & funerariæ solutione immunes esse dixi; juxta summorum Pontificum constitutiones, & nominatim Julii III. sub datum Romæ die 10. Junii, ann. 1551. Alexandri IV. Joannis XX. & Clementis VIII. quarum meminit Gratian. *discept. forens. 925. num. 1.*

Quibus privilegiis non resistit Concil. Trident. *sess. 25. cap. 13.* quia Congregatio Concilii dictam constitutionem declaravit his verbis: *Sacra Congregatio censuit Monasteria regularium, quavis à quadraginta annis citra edificata, non teneri ad quartam parochialis Ecclesiæ præstandam, si sint ejus religionis, cui à sede Apostolica ante 40. annos indultum fuerit: ut hujusmodi quartam solvere non teneantur.* Quæ declaratio inferitur apud Quarant. in *summa Bullar. in verb. privilegia regularium*, fol. 516. in fin. ubi etiam dicitur, quod requiruntur Partibus ordinis Minorum Sancti Francisci de Paula, civitatis Neapolitanæ, eadem Congregatio declaravit Concilium privilegiis Minorum non obstat, anno 1506. & sic plerumque 40. annis ante Concilium concessis. Quod etiam refert Emanuel Roderic. *tom. 1. quæst. regul. 39. art. 2.* Barbof. *de juri. Ecclesiast. lib. 3. cap. 24. num. 3.* Lezan. in *summa regul. tom. 1. cap. 3. num. 13.* Et in specie de Patribus Prædicatoribus, tradit Barbof. *ibidem*, num. 7. † Quamquam etiam si specificè huic venerabili religioni non fuisset concessum privilegium: tamen per communicationem aliorum, eisdem privilegiis frui deberet, ut habetur in Bullario privilegiorum ejusdem ordinis, in constitutione Pauli V. fol. 259.

Sed posito quod dicti Reverendi Patres tenerentur ad quartæ Parochialis solutionem; nullo tamen modo cogi possent ad eam solvendam de candelis, seu cereis qui tempore funeris dantur ad manus Fratrum, tam ex constitutione Benedicti XI. inserta in d. Bullario Prædicatorum, fol. 72. in illis verbis: *De candelis tamen, quas Fratres portant, portio non petatur:* & in Bulla Sixti IV. fol. d. Bullarii 157. in illis verbis: *nec aliquo casu de candelis, quæ ad manus Fratrum dantur, quarta aliqua quomodolibet detrahatur.* Quod etiam notavit Joan. Baptist. Confett. in *tract. de privilegiis mendicant. tit. 20. de sepult. cap. 1. fol. 321.* his verbis: *de candelis, quæ dantur ad manus fratrum in funeralibus, nulla est detrahenda, seu solvenda portio.* Barbof. *d. lib. 3. cap. 24. num. 39.* † qui subdit num. 40. Sacram Cardinalium Congregationem negotiis Episcoporum, & Regularium propositam, sub die 5. Martii 1616. respondisse interdictum, seu cereorum qui portantur per confraternitates sæculares funera associantes, quartam funera-

lem non deberi: & in *decision. Apostolic. collect. 624. num. 4.* Quamquam super hujus decreti interpretatione lis in urbe pendeat; cujus decisio expectatur: Parochis assentibus illud decretum intelligi de cereis, quos ipsa confraternitas de suo apponit, & in funere deferret; at verò confraternitates prætendunt illud intelligi ratione cereorum, quos hæredes dant confratribus, ut illos deferant in ipso funere: de quo etiam Lezana in *summa regul. tom. 3. in verb. quarta funeralis*, num. 7. in fine.

Et quando corpus sepelitur intra Ecclesiam regularium, cereos omnes ad ipsos pertinere, tanquam sequelam cadaveris, censuit Bald. in l. unica, §. sed qui domini, *Cod. de Latin. libertat. rollend. num. 4.* Petrus de Raven. *singul. 109.*

Sed notandum est, Parochos teneri in quartam imputare quicquid tacite, vel expressè habent à defuncto, teste Joan. Baptist. Costa in *tract. de ratione rate*, ex communi opinione, *quæst. 144. numer. 20.* Covarr. in *cap. officii*, num. 6. & *seq. extr. de testament.*

Neque obstat dicebam sententias, & decreta, quibus ad hujusmodi quartæ solutionem dicti religiosi condemnati dicuntur. † Quia per similes ordinationes præjudicari non potest prærogativis, & privilegiis per summos Pontifices toti ordini concessis, in remunerationem laborum quos pro fide Catholica patiuntur, etiam cum proprii sanguinis effusione, & vitæ jactura: quæ privilegia propterea sunt irrevocabilia: ita ut illis per actus factos à quibuscumque iudicibus, summo Pontifice inferioribus, derogari non possit: ut in propriis terminis privilegiorum, circa exemptionem quartæ funerariæ, religiosi Sancti Dominici concessorum, docet Stephan. Gratian. *discept. 925. num. 3. & 4. & seq.*

Maximè, quia in dictis privilegiis adest clausula, *sublata, &c.* quæ omnem aufert jurisdictionem à iudicibus inferioribus, illorumque sententias nullas reddit, totumque illorum processum irritat, tam in petitorio, quam in possessorio. Mart. de *claus. cap. 177. part. 1. num. 1. & seq.* & quæcumque contra dicta privilegia fiunt, nulla & irrita declarat Honor. IV. etiam si illis per pactum expressum fuisset præjudicatum: ut apud Confett. *constit. 2. fol. 17.* † qui *ibidem*, fol. 170. refert constitutionem Pii V. anno 1571. editam, per quam omnes controversias inter Parochos, & religiosos ad se evocat. Et licet evocatio non reddat acta inferioris post evocationem facta invalida, nisi post intimationem ipsius evocationis: ut dixi in *tract. de preventionibus inchoatis*, cap. 7. de *evocatione*, num. 8. *versic. quod verum est.* † Tamen hoc procedit, quando evocatio causæ fit ad instantiam partis, cui imputandum est si non utatur rescripto evocatorio; secus si fiat motu proprio, quia tunc statim ligatæ sunt manus inferiorum absque intimatione: *cap. ut nostrum, de appellat. cap. pastoralis, de offic. & potest. judic. deleg.* Quia quando superior apponit manus, non potest inferior se intromittere. Mohedani. *decis. 9. de præbend. alias 129. Rip. in cap. cum M. Ferrariensis, de constit. num. 196.* † & omnia sic gesta, sunt nulla, & impediunt possessorem uti suâ possessione, in viam illorum adeptâ, quia regula, quod qui continuat, non attentat: non habet locum stante evocatione. Lancelot. de *attentat. cap. 10. num. 11. & 12.* de evocatione autem per summum Pontificem facta, constat ex dicto privilegio, apud Confett. *d. folio 170.*

Et si dicatur aliquos procuratores, quandoque quartam Parochiæ solvisse, responsio est in promptu, nempe gesta per procuratorem, non posse præjudicare

154 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

conventui, sine mandato speciali: cap. petio, de procurat. cap. contingit, de transact. & ibi Abbas. Item Bartol. in l. nulli, ff. de transact. quia in mandato generali, non continetur facultas facendi gratuita iurium domini renunciationes, aut alio modo præjudicandi domino: sicut procurator non potest remittere caducitatem, aut similia facere in detrimentum domini. Corbul. de iure emphyt. tit. de caus. privat. ob non solum canonem, limit. 11. numer. 16. & seq.

Sed adversus prædicta proposita fuere difficultates, quibus sigillatim satisfaciendum est.

- 13 Primum fuit oppositum, quod privilegia mendicantibus ratione solutionis quartæ funerariæ concessa, revocata in totum facere per fecit. record. Gregorium XIII. ex Fasc. de visit. lib. 1. cap. 25. num. 8. & 14.

14 Respondum fuit, summum Pontificem Gregorium XIII. non revocasse antiqua Religiosorum privilegia, sed ea tantum quæ de novo per Pium V. concessa fuerant: cum rem ad eum statum deducat, in quo antea erat, juxta legitimas dispositiones & constitutiones ante dictæ Bullæ Pii V. editionem factas: ut ad 9. dicti Gregorii XIII. constitutionem Flavius Cherub. in compendio Bullarum adnotavit: quæ Bulla Gregorii incipit, In tanta rerum, & negotiorum, Schol. 2. post Emanuel. Roderic. tom. 9. quest. regul. 74. art. 16. in fine: & sic antiqua dicti ordinis privilegia per Gregorianam constitutionem sublata non fuere, sed in suo robore permanserunt.

- 15 Secundò fuit oppositum, constare de legitima præscriptione adversus mendicantes, in favorem Parochiæ: quæ præscriptio ex actu unius speciei extenditur ad alios similes. Seraph. decis. 1047. num. 1. & 2.

16 Sed responsum fuit primò, privilegium amitti per non usum, quando adest præscriptio quadragenaria, & privilegium consistit in non faciendo, si agatur de Collegio, vel Universitate: quæ præscriptio 40. annorum probata non fuit. Gaill. lib. 2. observ. 60. num. 12. versic. secundo casu.

- 17 Secundò fuit responsum, regulares fundatos in privilegio, manutenendos esse adversus Parochos fundatos in præscriptione; quia privilegium non habet tantam juris resistendam, quantum præscriptio. Seraph. decis. 595. num. 2. & 3.

18 Tertio responsum fuit, quod cum privilegium immunitatis à solutione quartæ, fuerit introductum in favorem totius ordinis, non possunt particulares illi præjudicare: ideo per contrarium usum non amittitur. Bald. consil. 3. 38. Archiepiscopus, 3. vol. 4. versic. super tertio: nisi saltem intervenerit præscriptio 40. annorum: Gratian. discept. forens. cap. 492.

- 19 num. 20. 1. Præsertim propter clausulas decreti irritantis, & alias appositas dictis privilegiis, de quibus Mart. de claus. part. 1. cap. 255. num. 8. ubi dicit Reverendos Patres Prædicatores manutenendos esse in possessione exemptionis à solutione decimarum, & similibus; propter amplissimas clausulas appositas in eorum privilegiis; quamvis in contrarium adesset Presbyterorum secularium antiquissima possessio, quæ potius usurpatio nuncupari debet: & dicta privilegia non solum amitti non possunt per non usum, sed nec etiam per usum contrarium; etiam si milites dicti Patres solutioni consensissent, ut ibi per eum, num. 9. 1. Et in omnem eventum solutio præjudicare quidem potuisset quoad præterita, sed non quoad futura; cum agatur de privilegio successivo, & non momentaneo: quo casu solutio non nocet quoad futura. Tusch. littera P, conclus. 756.

num. 10. 12. 15. 34. 43. & 53. Decius in cap. con. cessissent, column. penult. versic. retenta tamen, de consil. Alex. consil. 193. num. 11. & seq. vol. 2. Roman. consil. 88. num. 3.

Tertia difficultas fuit proposita, quod cum cerei deferantur cum funere, videtur quod ex illa quarta solvi debeat. Sed hæc levis est, quia privilegia Mendicantium, & in specie Prædicatorum, imponunt hos cereos deferri tempore funeris; & non non fuisset opus aliquo privilegio, 1. cum de iure communi, ex aliis cereis qui non deferuntur cum funere, nulla debeatur quarta: quia dantur pro labore corporali. Tusch. in verb. Quarta, consil. num. 2. 1. Certum est autem, privilegium debere quid operari ultra jus commune, cap. si Papa, privileg. Surd. consil. 419. num. 32.

Hæc mea fuit pro dictis Reverendis Patribus sententia, de cuius veritate nunc in Urbe disputatur: ideo iudicium desuper expectandum est. Sed enim hoc in animo habeo, ut iuribus partium præjudicare velim; aut negotiis pendentibus æquitate decisionem tenuis iudicii mei sententiam imponere.



CAPUT LXXXIX.

Quorum beneficiorum nominatio spectat ad Regem Galliæ, & quæ ad eam requirantur. De ætate requisita, & ad provisionem prioratuum conventualium. Intra quod tempus fieri debeat nominatio. Et utrum nominatio locum habeat in Episcopatibus, & Prioratibus vacantibus in Curia. Considerandum in Gallia esse prohibitam, nec periculum decem annorum purgari, si sit continua.

SUMMARIUM.

- 1 Prioratus conventuales, si sint verè ecclesiastici, præter formam cap. quia propter, de eisdem, & concurreant, de quibus ibi, subijciuntur præter nominationi.
- 2 Prioratus conventuales veniunt appellari immunitatis.
- 3 Confessiones dari possunt Prioribus conventibus, quæ non dantur nisi in dignitate Episcopalis constitutis.
- 4 Prioratus, in quibus nulla post electionem requiritur confirmatio, non supponuntur nominationi Regiæ.
- 5 Electores, si non sit opus confirmatione, dantur potius collatores.
- 6 Prioratus conventuum, quibus à Sede Apostolica privilegium datum est eligendi, non continentur sub nominatione Regis.
- 7 Abbatia monialium, nec non ea, quæ inter alia caput Ordinis constituunt, eximuntur à nominatione Regis.
- 8 Beneficia manualia sunt extra Regis nominationem, vel si singulo triennio, vel quatuor annis mutentur.
- 9 Beneficia per obitum apud Sedem vacantia, non minus Pontifex sine Regis nominatione conferri potest.

Quæst. & Resol. benefic. Cap. LXXXIX. 155

- 10 Reservatio beneficiorum vacantium in Curia, practicitur in Gallia.
- 11 Episcopatus non tam dignitas est, quam dignitatum culmen.
- 12 Episcopatus in Curia vacantes per obitum, Papa sine Regia nominatione confert.
- 13 Non vacant in Curia, quæ vacant ubi est Legatus.
- 14 Legatus non confert vacantia in curia, nisi hoc specificè habeat in suis facultatibus.
- 15 Intra quod tempus Rex summo Pontifici nominare debeat.
- 16 In prioratibus conventualibus requiritur etas 22. annorum complerorum: de non conventualibus vide sup. cap. 3.
- 17 In Gallia non admittitur confidentia, imò privata ipso jure, sicut sinonia.
- 18 Confidentia si sit successiva, decem annorum spatium purgatur in Gallia.

Difficultates propositæ per quendam qui cupiebat provideri de prioratu conventuali in Gallia, ad tria capita reducebantur: Primò, an dictus prioratus suppositus esset Regiæ nominationi: Secundò, quæ etas requiratur in eo, qui de illo providendi desiderat: Tertiò, utrùm inita, & perfecta super illo beneficio confidentia, & conventio, quod antiquus possessor fructus ejusdem prioratus, non obstante provisione facta, perciperet; & in sua possessione perseveraret, noccat, & in quo.

Quod ad primum caput atinet, supponendum est quod per Concordata Gallia, sub titulo de Regia ad prelat. nominat. constitutum fuit in §. monasteriis, quod monasteriis, & prioratibus conventualibus, & verè electivis, videlicet in quibus forma cap. quia propter, de elect. servari debet; (utpote quia Ecclesia remanet pastore viduata) confirmationes electionum hujusmodi solemniter peti consueverunt in Regno, & Delphinatu, ac Comitatu Dionsi, & Valentia: ita ut illis tunc, & pro tempore vacantibus, conventus non possit procedere ad postulationem Abbatis, seu Prioris conventualis; sed Rex Gallia occurrente hujusmodi vacatione, religiosum ejusdem ordinis, in ætate ad minus viginti trium annorum constitutum, sedi Apostolica nominare possit; cui per summum Pontificem de hujusmodi beneficio provideatur, & ei Papa conferat.

Quo sic supposito, sequitur prioratum prædictum Regiæ nominationi subjacere: maxime cum prioratus hujusmodi conventuales veniant appellatione dignitatis: cap. nisi, in fine, de prebendis. Et istis Prioribus conventualibus dari possint commissiones causarum, quæ non nisi in dignitate constitutis dantur: cap. statutum, in princip. & cap. etsi principalis, de rescript. in 6. & ita sæpius judicatum testatur Moder. de benefic. tit. de majorib. & minor. benefic. in fin. fol. 411. & in tit. de benefic. cum dignit. num. 37. & ibi Glos. litter. O.

Quod tamen intelligendum est, ut verum sit quatenus prioratus iste habeat qualitates requisitas in Concordatis: alias non subjaceret Regiæ nominationi. In primis enim, ad hoc ut prioratus conventualis sit sub Regia nominatione, requiritur ut sit electivus ex fundatione, præscriptione, vel consuetudine: si verò esset collativus, non comprehenderetur in Concordatis, nec per consequens spectaret ad Regem nominatio. Oportet igitur, talem esse, ut in eo servetur in electione forma cap. quia propter, extr. de elect. hoc est, ut fiat per scrutinium, inspirationem, vel compromissum: & quod moriente electo, Ecclesia dicatur viduata pastore; & sic talis Prior

nullum alium in dicto conventu habeat Superiorem. Quod si post electionem nulla alia requireretur confirmatio; & sic esset electivum collativum beneficium, non comprehenderetur in Concordatis, quæ non comprehendunt alia beneficia quàm ea, quæ ultra electionem indigent confirmatione Superioris: ut explicavimus supra, cap. 40. † Nam quando canonici, vel alii eligendo conferunt; verius dicuntur collatores, quàm electores: ut probat text. in cap. per electionem, versic. cum igitur, ibi; nominanter contulerunt; extr. de concess. prebend. Quæ omnia explicat Rebuff. in Concord. dist. §. monasteriis, in verb. verè electivis.

Præterea notandum est, quod in Regia nominatione non continentur prioratus conventuum, quibus privilegium à sede Apostolica proprium Prælatum eligendi concessum est; de quo tamen constat per litteras Apostolicas, seu authenticas scripturas; omni aliâ probationis specie eis in hoc ademptâ, ut dicitur in dictis Concordatis, tit. de Reg. ad prelat. nominat. §. final.

Exciipiuntur etiam ab hac nominatione Regia quædam Regni Abbatia, quæ Generalibus Ordinum assignantur: nec non electiones Abbatissarum, & Priorum claustralium, quæ quolibet triennio fieri solent: † nec non beneficia manualia, quæ sine ulla Regis nominatione conferuntur; vel si quolibet triennio, vel quadriennio eligi consueverint, prout fit apud religiosos reformatos. Pelcus lib. 1. action. forens. 11. qui de hac nominatione plura tradit eodem lib. 1. actione 6. usque ad 15.

Similiter ab eadem nominatione excipiuntur beneficia per obitum apud Sedem vacantia, quæ per summum Pontificem absque ulla Regis nominatione conferuntur: ut habetur in dist. §. 1. & §. monasteriis, in Concord. Rebuff. ibidem, in verb. apud Sedem.

Sed difficultas est, utrum quod dictum est de prioratibus conventualibus apud Sedem vacantibus, eadem ratione procedat in Episcopatibus, vel Archiepiscopatibus in Curia, vel apud Sedem vacantibus. Ratio est, quia licet reservatio beneficiorum vacantium in Curia, de qua in cap. 2. de prebend. in 6. sit recepta in Gallia, ut dicit Maynard. lib. 8. cap. 6. n. 1. † Tamen nomine dignitatum, de quibus in d. cap. 2. de prebend. in 6. non videntur comprehendi Episcopatus; qui sunt potius culmen dignitatum, quàm dignitas: per DD. in dist. c. 2. Geminian. num. 4. Anchar. num. 2. Franc. num. 4.

Attamen verissimum est, Episcopatus Gallia in Curia vacantes, per summum Pontificem, absque ulla Regis nominatione conferri posse: cum ita expresse constitutum sit per summum Pontificem sub nomine Concordatorum: ubi tam de Episcopatibus, quàm de Prioratibus conventualibus apud Sedem vacantibus agitur; & de iis per summum Pontificem liberè, id est, sine ulla nominatione providendum esse constituitur. Quod, ut dictum est, de vacantibus in Curia per obitum, intelligendum est ex Rebuff. loc. citat. † Nec dicuntur vacare in Curia, quæ vacant in loco ubi est Legatus, ex Rebuff. in Concordat. tit. forma mandat. Apost. in verb. extra Romanam Curiam.

Neque Legatus potest conferre vacantia in Curia, nisi hoc expresse habeat in suis facultatibus: adeo ut non sufficiat derogatio per quascunque clausulas generales, sed debeat esse specifica: ut decisum fuit in Rota decis. 156. num. 2. par. 2. recent.

Ista autem Regis nominatio fieri debet intra sex menses, de persona idonea, & debitis qualitatibus.

bus insignita. Quod si nominatus fuerit inhabilis, veluti secularis, ad prioratum conventualem; vel regularis alterius ordinis, aut ætate requisita carens, & is à summo Pontifice recusetur, dantur alii tres menses ad nominandum: his tamen novem mensibus elapsis, si Rex non nominaverit idoneum, Papa providet sine nominatione de persona idonea, & qualificata.

16 Et ex his patet resolutio secundæ quæstionis propositæ, nempe quod ad dictum prioratum conventualem, sufficit vigesimus secundus annus completus in Gallia, juxta tenorem dictæ constitutionis: sed de jure communi ad tales prioratus requiritur ætas viginti quinque annorum completorum, *cap. cùm in cunctis, de elect. & Clem. 1. de stat. monachor.* de aliis verò prioratibus non conventualibus egimus suprà, *cap. 3.*

17 Ad tertiam quæstionem respondetur, quod licet aliqui DD. & inter cæteros Flamin. Paris. in *tractat. de confident. quæst. 58.* existimaverint, simoniam in Gallia esse licitam: tamen falluntur, cùm in Gallia etiam confidentiarii tanquam simoniaci puniuntur, teste Charond. *lib. 1. respons. 47. & lib. 7. respons. 190.* Adeo ut qui beneficium possidet per confidentiam, privatus censeatur tali beneficio ipso jure. Petr. Gregor. *de benef. cap. 26.* † Et licet aliqui dixerint, simoniam in Gallia, spatio decem annorum purgatam esse: Moderni in *tract. de benef. cap. ult. in glos. 5. num. 57.* Tamen si delictum sit continuum, & non momentaneum, nihil prodest decennalis possessio: quia quotidie, & singulis momentis interrumpitur. Charond. *d. cap. 47. lib. 1.* Utrum autem simoniacus, vel confidentiarius resignare possit post adversarii imperationem; alibi exposuimus, nempe *cap. 27.* ideo hic non repetimus.

18



CAPUT XC.

Legatum factum Capitulo de certa quantitate tritici, solvenda ex reliquis annuarum solutionum testatori debitis; utrum solvendum sit per hæredes favore piæ causæ, licet nulla reliqua, sive arreragia debeantur.

SUMMARIUM.

- 1 Legatum censetur potius factum gratia demonstrationis, quam taxationis, quando testator non reulit designationem rei, ex qua fieri debet solutio, ad substantiam legati; sed duntaxat ad illius executionem.
- 2 Quando agitur de pia causa, quamvis testator mandaverit ex re certa, vel certis fructibus præstari, censetur potius factum gratia demonstrationis, quam gratia taxationis; & potius pro securitate legatarii, quam favore hæredis.
- 3 Fructus non distributi annis præteritis, si sint exstantes, distribui debent inter novos canonicos, non inter antiquos.
- 4 In dubio interpretatio fieri debet favore piæ causæ, contra Fachineum.
- 5 Ampliatur ut hoc procedat, sive pia causa sit actrix, sive rea.
- 6 Nomine arreragiorum, sive reliquorum, con-

tinentur tam antiqua, quam nova arreragia.

Testator sacerdos Ecclesiæ, in qua vivens beneficium obtinebat, certam frumenti quantitatem legavit, quæ solveretur de arreragiis seu reliquis distributionum sibi per capitulum ejusdem Ecclesiæ debitis: Cùmque arreragia quædam præcederentur, quæ capitulum indebita esse asserbat; & hæc his lis penderet: quæsitum fuit utrum legatio ex aliis testatoris bonis suppleri deberet, & si firmativè resolutum fuit.

Primo, quia testator non legavit quantitatem lam frumenti capitulo taxativè, sed demonstrativè: non enim dixit, Lego frumentum ex arreragiis sed usus est his verbis: Lego talem frumentum quantitatem, quæ solveretur ex arreragiis quæ mihi debeantur. Illa autem verba, *lequel se payera des arreragies*, non respiciunt substantiam legati, sed illius executionem; & sic dispositio remanet pura, & quædam accidat de illis arreragiis, semper hæredes tenentur ad solutionem legati: ut probatur in *1. quidam testamento, ff. de legat. 1. Castrenf. consil. 338. vol. 1. Surd. consil. 162. num. 23. Tufch. in verb. legatum, conclus. 61. num. 13. 14. & 15. Gratian. discip. forens. cap. 256. num. 22. Castill. controvers. lib. 4. cap. 34. num. 17. & seq.*

Secundo, quando tractatur de pia causa, prout in casu proposito, in quo legatum factum fuit pro fabrica Ecclesiæ; quamvis testator legatum ex certa præstari mandaverit, etiam si res, ex qua legatum præstari debet, unico verborum contextu designata fuisset; si res ex qua legatum præstari debet non extet, vel non debeatur; semper legatum solvendum est, neque cogitur Ecclesia, vel alia pia causa petere legatum super re designata, sed potest ex aliis bonis testatoris: quia favore piæ causæ designatio illa non operatur taxationem, sed solum demonstrationem; & solum duntaxat taxatam, esse pro legati solutione obligatam tradit Roman. *singul. 440.* per Glos. in *1. Causa 12. in verb. neque in rem, ff. de ann. leg. & in 1. Lucius 12. in verb. ex re ditu, in princip. Fachinensis & cibaritis legat.* ubi quod hæc verba videntur appposita pro securitate legatarii, quamvis favore hæredis; & potius ad resignationem quam ad conditionem & limitationem faciendam legatum. Tiraquel. *de privileg. pia causa, privileg. 6. vbi. & hoc expresse voluit.* Ejusdem sententia est Gratian. *discip. forens. cap. 265. num. 29. Mantio. de consil. ult. vol. lib. 12. tit. 6. num. 26. Marc. Anton. Genuat. in practicabilib. Eccles. quæst. 268. num. 3. Petrus. de Guid. Pap. decis. 8.*

Tertio, quia cùm duplicis generis arreragia distributionum testatori deberentur; nempe antiqua & nova; circa antiqua verò lis penderet, quæ capitulum contendebat illa non deberi, & etiam si fructus non distributi annis elapsis, tunc fuissent exstantes, (quod tamen non erat) nihilominus fructus distribuendi duntaxat fuissent inter novos canonicos, & non inter antiquos, minisque inter hæredes antiquorum. Tufch. *littera O, consil. 1. num. 11. Garc. de benef. part. 3. cap. 2. num. 429.* Novæ verò arreragia dicto testatori tempore obitus ipsius debita, essent liquida, non litigiosa; & causa quæ aliqua adfuisset ambiguitas, & interpretatio in dubio fieri debebat favore piæ causæ. Tiraquel. *de privileg. pia causa, privileg. 148.* † Quod ampliatur, si pia causa sit actrix, sive rea. Tiraquel. *ibidem, privileg. 146.* licet ab hac opinione aliqui recesserint, &

bus favere videtur Fachin. *quæst. controv. lib. 6. cap. 26.* ea tamen opinio, quæ favet piæ causæ, & verior est, & receptior: teste Menoch. *lib. 4. præsumpt. 106. num. 33.* post plurimos per eum allegatos. Ergo cum præteritorum, seu reliquorum nomine, tam antiqua quam nova continentur; Glos. in l. 2. in verb. reliquorum, Cod. sine censu vel relictis, sequitur dictum legatum potius debere capitulo ex novis, & liquidis, quam ex antiquis & illiquidis, & forsan indebitis.



CAPUT XCI.

De jure patronatus per fundatorem in ultima voluntate relicto. Quod legatum & fundatio transeat in naturam dispositionis inter vivos, quando testator fundationem cum autoritate Episcopi vivens executioni demandavit: Et in omnem eventum, ultima illa voluntas sit irrevocabilis, etiam in præjudicium ejus, cui jus patronatus relictum est. Jus patronatus utrum Consulibus, vel etiam toti Communitati relictum censeatur.

SUMMARIUM.

- 1 Legatum jus patronatus transit in dispositionem inter vivos, si fundatio vivo testatore fuerit autorizata, & executioni illo instante demandata.
- 2 Post perfectum & consummatum actum fundationis, jus patronatus alteri per fundatorem concessi non potest; sed legatarius illud habet irrevocabiliter.
- 3 Ultima voluntas est deambulatoria usque ad mortem. Fallit in jure patronatus, quando Ecclesia, seu capella fuit erecta, & in esse deducta auctoritate Episcopi, de consensu fundatoris.
- 4 Testator qui concessit fundationem deduci ad effectum, ipso vivente, potest cogi ad dotandum.
- 5 Jus patronatus non acquiritur per augmentum dotis: sed oportet Ecclesiam fuisse deductam a non esse ad esse.
- 6 In dubio jus patronatus relictum Consulibus, ad eos spectat tanquam Consules, non ad Universitatem.
- 7 Si tamen Consules præsentaverint in vim mandati sibi facti per Communitatem, possessio queritur Communitati.
- 8 Communitas est manutenenda in quasi possessione præsentandi, si Consules ex vi mandati ipsius præsentaverint.

Jus patronatus, de quo agebatur, dixi pertinere conjunctim ad Priorem, & Syndicos loci, juxta tenorem primi testamenti per fundatorem conditi: non obstante quod illud testamentum fuisset postea revocatum, & jus patronatus alteri relictum. Quia fundator præveniendo diem sui obitus, primam illam dispositionem executioni demandavit: interveniente auctoritate Episcopi, seu ejus Vicarii; qui ob longissimum temporis lapsum, legitimam præsum-

Tom. I. Pars I.

tur habuisse auctoritatem. † Et sic ex actu ultimæ voluntatis, fecit dispositionem inter vivos: & per consequens irrevocabilem in præjudicium illorum, quibus ex fundatione quæsitum fuit jus patronatus: ut tradit Nicol. Garc. in tract. de benefic. part. 5. cap. 9. num. 68. Quod manifestum redditur ex verbis dictæ fundationis: Verum quia dictus exponens cuperet dictam fundationem confirmari, & dictam capellaniam in titulum perpetui beneficii erigi, & missam celebrari, antequam ipse ab humanis decederet. Deinde subiunguntur hæc verba: præfatus dominus Vicarius dictam fundationem confirmavit, & in titulum perpetui beneficii erexit, &c. † Quæ omnia denotant actum, vivente & requirente ipso testatore, consummatum & perfectum; & sic in præjudicium patronorum, quibus jus erat quæsitum, jus patronatus alteri relinquere non potuisse. Calderin. *consil. 20. de jure patron.* Roch. de Curt. *de jure patron.* in verb. ipse, vel is a quo, num. 33.

Sed posito citra præjudicium veritatis, quod ex illa confirmatione non fuisset mutata ultima voluntas in actum inter vivos; non tamen ex eo sequeretur potuisse illi ultimæ voluntati per posterius testamentum derogari. † Quia licet deambulatoria sit hominis voluntas usque ad mortem; tamen attentata Ordinarii confirmatione, & approbatione testamentariæ fundationis; illa non potuit per aliud testamentum, aut aliam dispositionem revocari, nec titulo legati potuit in alium transferri. Lambertin. *de jure patron. 2. part. lib. 1. in prima quæst. p. in fin. art. 9.* ubi indistinctè loquitur tam de legato, quam de donatione, fol. mibi 121. sed melius in prima parte, lib. 1. in 4. quæst. principali, art. 10. num. 3. & 4. fol. mibi 31. verso, ubi casus deciditur in terminis. Optime etiam idem Anthor. *cod. lib. 1. part. 1. quinta quæstionis principalis, art. 8. num. 45.* † ubi dicit quod etiam hoc casu, testator vivens compelli poterit ad dotandam Ecclesiam jam in esse productam; & subdit hoc esse digito ligandum: quia ipsi testatores facile vivendo suam revocant voluntatem, quod tamen non possunt: ut habetur *ibidem, fol. mibi 38.* eandemque sententiam uti veram supponit Rota *decis. 228. num. 1. part. 1. diversorum.*

Neque poterat iste posterior legatarius jus patronatus, præterdere jure aliquod sibi quæsitum per augmentationem dotis ejusdem Capellanæ, cum jus patronatus non acquiritur alicui ex augmento dotis; sed necesse sit primam dotem fuisse omnino deperditam, & Ecclesiam fuisse deductam a non esse ad esse. Rot. apud Durant. *decis. 285. n. 35. & 36.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 4. cap. 9. n. 122.* Sanch. *lib. 2. consil. moral. cap. 3. de dubio 76. num. 3.*

Utrum autem illud jus patronatus Syndicis competat, tanquam Syndicis; an verò toti Universitati, dubitatum fuit: † vera resolutio est, quod in dubio jus patronatus relictum Consulibus non censeatur factum Communitati, sed solum Consulibus seu Syndicis: & ideo soli Syndici possunt præsentare absque interventione Communitatis. Bald. in l. si quis 48. §. in omnibus, num. 19. Cod. de Episcop. & cleric. Rot. *decis. 574. num. 8. part. 1. divers. & decis. 144. num. 6. & 7. part. 5. recent.* Durant. *decis. 285. n. 123. & 124.* † Sed si Consules præsentaverint uti procuratores Communitatis, & in vim mandati sibi per Communitatem facti; censentur agnovisse jus patronatus ad ipsam Universitatem spectare; cum actus præsumatur factus juxta formam mandati. Menoch. *lib. 3. præsumpt. 46. num. 9.* & juxta id, ad quod ex mandato tenebantur. Menoch. *ibidem, n. 8.* Masc. *ed. in verb. actus, conclus. 38. num. 2. & 3.* Masili. *decis. 34. n. 5.*

Surd.

Surd. consil. 19. num. 34. † & per consequens cum praesentationes fiunt per Consules nomine Universitatis, quasi possessio praesentandi non Consuli- bus, sed Universitati quæ sita fuit: cum etiamli es- semus in dubio, actus per administratores facti cen- sentur nomine Principalis, seu Universitatis: per text. in l. qui aliena 6. §. si is qui putabat, & ibi Bar- tol. ff. de acquir. hered. Rot. apud Posth. decif. 250. num. 8. & 9.

Et per consequens hoc casu, manutentio in quasi possessione praesentandi, non erit concedenda syn- dicis solis; sed toti Communitati: cum Communi- tas sit in illa quasi possessione, non autem Consu- les: ad tradita per Post. de manutent. obs. 10. n. 25. & decif. 267. post ejus tractatum.



CAPUT XCII.

Utrum Vicelegatus Avenionensis, qui ex facultatibus Legationis potest religiosos dispensare, ut transeant ad laxiorem regulam; eodem modo possit dispensare super quarto voto, quod sit per RR. Patres ordinis Minimorum sancti Fran- cisci de Paula, circa abstinentiam ab esu carni- um.

SUMMARIUM.

- 1 Vicelegatus Avenionensis vigore facultatem Le- gationis, potest dispensare religiosos, ut tran- seant ad regulam laxiorem.
- 2 Vicelegatus concedendo religioso Minimo ut tran- seant ad regulam laxiorem, censetur etiam il- lum dispensare ab omnibus, quibus obligatur in consequentiam illius regulæ.
- 3 Dispensatio est stricti juris, & in ea non valet ar- gumentum à majori ad minus.
- 4 Habitatio non extenditur ad casum mixtum, & dupliciter prohibitum.
- 5 Dispensatio extenditur ad omnia quæ veniunt in necessariam consequentiam.
- 6 Dispensatus super ætate ad effectum antianitatis, censetur etiam dispensatus ad effectum profes- sionis.
- 7 Dispensatus ad beneficium, censetur dispensatus ad residentiam, & ad omnia consequentia.
- 8 Dispensatus, ut transeat ad laxiorem, censetur dispensatus ab obligationibus prioris regulæ.
- 9 Dispensatio est odiosa, & stricti juris; sed facul- tas dispensandi est favorabilis, & amplam re- cipit interpretationem.
- 10 Mandatum dispensandi cum monachis, extendi- tur ad Abbatem.
- 11 Dispensandi facultas ad majora, extenditur ad minora.
- 12 Dispensatio alteri potest præjudicare, sed facul- tas dispensandi soli concedenti præjudicat.
- 13 Facultas dispensandi in aliquo consanguinita- tis gradu, extenditur ad eundem duplica- tum.
- 14 Vicelegatus ex facultatibus potest omnia quæ ma- jor Pœnitentiarius Urbis.
- 15 Vicelegatus ex causa potest Minimis concedere esum carni- um.

Illustissimo & Reverendissimo D. Vicelegato, Censui competere facultatem dispensandi religio- sum ordinis Minimorum Sancti Francisci de Paula, ut ad laxiorem regulam se transferre possit, non obstante quarto voto, quod circa esum carni- um à religiosis illius ordinis præstari solet.

Quia certum est eidem Vicelegato concessam esse facultatem transferendi religiosos de ordine adce- dinem, & de monasterio ad monasterium, etiam ad regulam laxiorem. Certum etiam est, ex facultatibus Legationis permissum inter cetera esse Legationis Vicelegatis, omnes & quascunque dispensationes, habilitationes, & absolutiones concedere, quas Ma- jor Pœnitentiarius vigore suarum facultatum con- cedere solet. Denique certum etiam est, posse Lega- tos & Vicelegatos in vim earundem facultatum, quibuscumque votis omnes personas cujuscunque dignitatis absolvere, exceptis certis in dictis facul- tatibus nominatim expressis.

Et propterea possunt, & solent Vicelegati reli- giosis Minimis concedere facultatem, ut ad aliam laxiorem regulam transeant; & ea ratione, ab om- nibus primi ordinis obligationibus liberati, post- rioris duntaxat regulæ obligationibus & censuris adstringantur. Quod, me consulente, sic factum, & executioni demandatum fuit anno 1640. † Le- gatum enim dispensatio sit odiosa, & restringenda neque valeat in ea argumentum à majori ad minus. Surd. decif. 268. num. 20. & 21. † Et habitatio non extendatur ad casum mixtum, & dupliciter prohibi- tum: Rot. decif. 76. num. 2. part. 2. recent. Lander. decif. 87. num. 8. & 17. † Ipsa nihilominus dispen- satio complectitur omnia, quæ veniunt in neces- sariam consequentiam illius. † Unde dispensatus sine ætate ad effectum Antianitatis, censetur etiam dis- pensatus ad emittendam professionem. Rot. cum Durano decif. 419. num. 5. & decif. 462. num. 7. & facit doctrina Abbatis in cap. quia in tantum, de præbend. num. 4. † ubi dicit quod dispensatus ad be- neficium, censetur etiam dispensatus quoad residen- tiam, & alia consequentia beneficii. Menich. consil. 478. num. 29. † Unde cum impossibile sit religio- sum ad regulam laxiorem transire, nisi licentia ab oneribus & obligationibus prioris religionis con- tur licentiam transeundi continere per necessariam consequentiam, liberationem & exemptionem ab omnibus obligationibus prioris regulæ: & sic reli- giosum ordinis Minimorum dispensatum ad laxio- rem regulam, censeri quoque dispensatum à voto facto super esu carni- um. Ita concludit in spec. de factis super esu carni- um. Minimis, quoad vitam quadragesimalem, Lema- in summa. regul. tom. 1. cap. 22. num. 19. ex doctrina Sanch. in præcep. decalog. lib. 6. cap. 7. num. 87. & ibidem per eum allegatis.

Quod si dispensatio quæ aliquin stricti juris illam potestatem admittit, multo magis faciat dispensandi ad laxiorem, continebit etiam facul- tem dispensandi à votis accessioris dictæ prioris regulæ, cum fieri debeat differentia inter dispen- tionem, & facultatem dispensandi: nam dispensatio ut supra dictum est, odiosa est, & restringenda; dispensandi facultas, est favorabilis, & non potest latissime extendenda. Gutier. de matr. cap. 2. num. 3. † Unde mandatum de dispensando cum monacho, extenditur etiam ad Abbatem, cap. de dis- pens. & dispensandi facultas circa majora, exten- ditur ad minora: cap. per venerabilem, qui de legir. Ratio differentie est, † quia dispensatio alteri præjudicare potest: at dispensandi facultas concessa, nemini nocere potest, nisi soli concedenti.

Sanchez de matrim. lib. 8. disput. 2. num. 1. & sequentibus. Sicut à simili, si facultas dispensandi in aliquo affinitatis gradu, extenditur ad eundem gradum duplicatum, ad quem tamen dispensatio non extenderetur. Sanchez de matrim. lib. 8. disput. 24. num. 9. Gutier. de matrim. cap. 124. num. 3. Poterit igitur Vicelegatus dispensare super voto isto accessorio, dispensando ut religiosus ad laxiorem regulam transire queat. Et sicut Vicelegati qui Majoris Penitentiarii Urbis facultates habent, possunt & solent Minimos ad esum carniū pro certo tempore dispensare; ita & poterunt, iustā substantente causā perpetuā, in perpetuum dispensare: præsertim cum Minorum regula illos dispense ab esu carniū ex causā infirmitatis. Unde hæc concessio Vicelegati, non tam dispensatio, quàm voti declaratio nuncupari debet.



CAPUT XCIII.

De Graduatis, & Nominatis quoad beneficia Gallie. Quomodo differant Graduati simplices, à Graduatis nominatis. De conditionibus requisitis ad hoc, ut quis gaudeat privilegio gradus, vel nominationis. De attestatoriis studii, & nobilitatis, quæ ad illas requiruntur. De tempore requisito ad gradum obtinendum, vel Baccalaureatum in quacunque facultate. Præcipua quæstionum & dubiorum capita, materiam Graduatorum, & Nominatorum, ac insinuationis per eos faciendæ, concernentia resolvuntur. Tandem concluditur, summum Pontificem posse uti præventionē in præjudicium Graduatorum quorumcunque. De Legato vero, aut Vicelegato, utrum possit derogare regulæ de 20. diebus, in præjudicium gradus, vel nominationis? Concluditur affirmativè.

SUMMARIUM.

- 1 Beneficia in Gallia vacantia mensibus Januarii, & Julii, sunt affecta pro Graduatis nominatis. In mensibus vero Octobris, & Aprilis vacantia, Graduatis simplicibus, qui non habent nominationem ab aliqua Universitate famosa Regni.
- 2 Privilegio isto gradus non fruuntur, qui non studuerunt per legitimum tempus; & quod sit illud tempus studii requisitum: & oportet studuisse in quacunque universitate; sed gradus debet esse collatus in universitate Regni, num. 3.
- 4 Nemo gaudet privilegio gradus, vel nominationis, qui literas gradus, nominationis, & attestations temporis studii non exhibuerit collatoribus, cum expeditione coria.
- 5 Probatio nobilitatis ad effectum studii, quomodo, & per quot testes probari debeat.
- 6 Insinuatio per Graduatos, vel Nominatos, quomodo fieri debeat singulis annis, tempore quadragesimali.

Tota. I. Pars I.

- 7 Utrum post Quadragesimam fieri possit insinuatio gradus, vel nominationis; & ratione quorum beneficiorum operetur hæc insinuatio.
- 8 Collatores ordinarii, vel patroni Ecclesiastici possunt uti gratificatione erga Graduatos; non tamen erga Nominatos, nisi omnia sint paria: & quis gradus alteri gradui præferendus?
- 9 Graduatis nominatis conferri possunt beneficia, etiam vacantia in mensibus simplicium Graduatorum, nempe Aprilis, vel Junii.
- 10 Seniores vigore sui Indultus, præferendi sunt Graduatis, etiam nominatis.
- 11 Privilegia Graduatorum locum habent dumtaxat in beneficiis per obitum vacantibus.
- 12 Si Graduatus sit sufficienter provissus, non potest uti privilegio gradus, vel nominationis.
- 13 Quis redditus requiratur ad hoc, ut Graduatus dicatur sufficienter provissus.
- 14 Regulares dicuntur sufficienter provissi quodcumque beneficium adepti sint.
- 15 In calculo reddituum, dum queritur utrum Graduatus sit sufficienter provissus, non debet haberi ratio beneficiorum extra Regnum existentium.
- 16 Quodcumque beneficium in Regno positum, si fuerit acceptatum, debet computari, dum queritur utrum Graduatus sit sufficienter provissus; nisi tamen ab eo per sententiam exclusus fuerit.
- 17 Collatio Graduatis simplicibus facta tenet, licet non exprimat in ea gradus; sed Nominatio facta non valet, nisi apponatur mentio gradus, & nominationis.
- 18 Collatio per Ordinarium alicui tanquam Graduato non valet, quamvis ad talis Beneficii assecutionem gradus non esset necessarius.
- 19 Beneficia vacantia in Curia non subjacent regulis nominationum; sed ea per summum Pontificem etiam non graduatis conferuntur.
- 20 Graduatus, aut Nominatus suo privilegio uti non potest, nisi intra sex menses à die vacationis collatorem, vel patronum Ecclesiasticum requisiverit.
- 21 Recusante collatore, recurrendum est ad Superiores; sed ille recusatus gradum, & non omisso medio interponendus est.
- 22 Cessat privilegium Graduatorum in beneficiis jurispatronatus laicalis, vel si vacent in Regalibus, ac in aliis casibus ibi designatis.
- 23 Papa potest prævenire Ordinarios, etiam conferendo non Graduatis, in mensibus illi assignatis.
- 24 Utrum Legatus possit conferre præveniendū in mensibus Graduatorum, favore eorum qui gradum non habent, magna est dubitatio: resolvitur negativam sententiam observantia tribunalium Gallie magis convenire.
- 25 Cum Papa, vel Legatus possint derogare regulæ de viginti diebus; utrum hoc facere possint in præjudicium graduatorum, vel Nominatorum.
- 26 Resolvitur validam esse derogationem à Papa in præjudicium graduatorum: & similiter à Legato, nisi fraudis concurrant conjecture.
- 27 Quibus conjecturis probari possit derogationem regulæ de viginti diebus factam fuisse in fraudem graduatorum, vel Nominatorum.

- 28 Antiquior ex Nominatis preferendus est; nempe non antiquior in gradu, sed qui prius nominatus fuit.
- 29 Antiquior in nominatione preferendus est, quamvis esset tantum Baccalaureus, & posterior habuisset gradum Doctoratus; vel esset tantum artium Magister, & posterior esset iurium Doctor.
- 30 Prior in nominatione preferitur, quamvis esset posterior in presentatione.
- 31 Gratificationi locus quidem est inter simplices Graduatos, secus est si agatur de Nominatis: quia omnino antiquior est preferendus.
- 32 Qui primus est in insinuatione, non ideo preferendus est inter Graduatos nominatos, nisi sit primus in nominatione.
- 33 Inter Graduatos nominatos, non sufficit praevisse alios in collatione; nisi sit etiam anterioritas in nominatione.
- 34 Gratificationi locus etiam esse potest inter Graduatos nominatos, si plures concurrant qui sint omnino pares, tam in gradu, quam in nominatione.

DUæ solennes difficultates aliàs propositæ fuerunt, quarum altera in eo consistit; utrum derogatio regulæ de viginti diebus, seu de infirmis resignantibus, facta per Illustrissimum D. Vicelegatum Avenionensem noceat Graduatibus nominatis, quibus beneficia per obitum certis anni mensibus vacantia ex constitutione Leonis X. summi Pontificis, in Concordatis affecta sunt. Altera, utrum collatio facta per Capitulum, quod habebat jus conferendi, in favorem alterius Graduati nominati, qui erat quidem anterior in insinuatione simplicis gradus; posterior autem in insinuatione suæ nominationis: sit valida; ita ut tertius, qui anterior est in insinuatione sui gradus cum nominatione, beneficium illud impetrare non possit.

Pro quarum difficultatum intelligentia, & resolutione, quædam de materia Graduatorum, & Nominatorum, & de graduum & nominationum insinuatione, & effectibus in primis supponenda sunt, juxta observationem tribunalium Galliæ.

1. Supponendum igitur est, quod ex dicta constitutione in Concordatis facta, omnes collatores ordinarii in locis ubi viget Concordatorum observantia, tenentur conferre dignitates & beneficia omnia Nominatis, quæ in mense Januario, & Julio vacabunt. Quæ verò in mense Aprilis, & Octobris vacabunt; Graduatibus. In aliis verò mensibus vacantia, cuilibet idoneo, quamvis nec Graduato, nec Nominato, liberè conferri possunt: text. est in *Concordatis*, tit. de collat. in §. prefatiq; dummodò gradus & nominatio procedat ab Universitate famosa Regni. Rebuff. de nominat. quest. 6.

2. Secundò, ad hoc ut quis gradus privilegio frui possit, necesse est eum per legitima tempora studuisse, etiam extra Regnum; + dummodò gradus in Regno capiatur, & nominatio fiat per Universitatem Regni. Pastor in tract. de benefic. lib. 1. tit. 16. n. 2. & 3, videlicet decem annorum pro Magisterio, Licentiâ vel Baccalaureatu formato in Theologia; septem verò annorum pro Doctoratu, vel Licentiâ in jure Canonico, Civili, vel Medicina; denique quinquennium pro Magistris, seu Licentiatis in artibus, cum rigore examinis, à Logicalibus inclusivè. Ita tamen ut, si quis minori tempore studii perfectò, gradum adeptus sit; ejus privilegio uti possit, si post adeptum gradum per legitima tempora, in eadem, vel in

altiori facultate studuerit: text. est in dicto tit. de collat. §. præterea, & ibi Rebuff. in verb. studium, versic. ideo ego intelligerem, & in verb. Altiore facultate. Pro simplici verò Baccalaureatu in Theologia, sufficit it studium sex annorum; pro Baccalaureatu in jure Civili vel Canonico, quinquennium; si tamen ageretur de persona nobili ex latere paterno, vel materno, sufficit triennium: intelligendo tamen ut nobilitas non exigatur in aliis ascendentibus, ultra personam patris, & matris: atque ita declaratum fuit, & observatur: & quod de hoc triennio dicitur, restringendum est ad Baccalaureos juris Civiliis, vel Canonici: non ad alios: ut patet ex text. *Concordat. dicto §. præterea*.

Tertiò Nominati, & Graduatibus, semel ante beneficij vacationem, literas nominationum, gradus de temporis studii per Secretarium Universitatis subscriptas, collatoribus ordinariis, & patronis Ecclesiasticis exhibere debent, cum expeditione eorum authenticæ.

Quartò, probatio nobilitatis ad effectum studii per quatuor testes fieri debet coram Ordinario loci, in quo quis natus est; & in absentia partis fieri potest: text. in §. cum vero, dicti tit. de collat.

Quintò, Graduatibus tam simplicibus, quam Nominatis, tenentur tempore Quadragesimæ literas gradus nominationis, & temporis studii, & nomina et cognomina collatoribus & patronis Ecclesiasticis insinuare, ac duplicatas dare; alioqui pro illo anno nominationis, vel gradus, suo privilegio uti non poterunt: + poterit tamen pro illo anno insinuatum tempore Quadragesimæ omitti, fieri ante Adventum proximè sequentis Quadragesimæ, & uti privilegio quoad beneficia duntaxat quæ vacabunt post insinuationem; ut in *Concord. s. teneantur, versic. s. s. s. Graduatibus, de collat.*

Sextò, inter plures Graduatibus, patroni Ecclesiastici & collatores possunt uni sibi beneficio graduari. Inter Nominatos non datur, nisi omnia paria in diversis concurrant: alioqui inter ipsos præfertur antiquior Nominatus: & si duo pares sint in nominatione, Doctor, Licentiatus; Baccalaureo; exceptis tamen Baccalaureis formatis in Theologia, qui cæteris Licentiatis in Jure, vel Medicina præferuntur: Baccalaureus verò juris Civiliis vel Canonici, Magistro in artibus præferendus est: Inter Doctores verò, præfertur Theologia; tum jus Canonicum, tum jus Civile, quartò administratus Medicus: idemque ordo in Baccalaureis servandus est, quando comparent diversarum professionum: ut in dicto tit. de collat. §. statuimus, in *Concordatis*.

Septimò, Graduatibus per Universitatem nominatis possunt conferri beneficia vacantia in nominationibus etiam graduatorum simplicium, seu non nominatorum; nempe Aprilis, & Octobris: quia non debent esse deteriores conditionis propter nominationem. Rebuff. consil. 20. num. 10.

Octavò, utrum Graduatus preferendus sit Senatori venienti vigore sui indultus? Pro Graduatibus nunt Rebuff. consil. 15. n. 1. Sed contrarium videtur, quia privilegium quo nituntur Senatores, antiquius est Concordatis: ita *Lower Liter. B. num. 16.*

Nondò, privilegium gradus, locum habet duntaxat in beneficiis per obitum vacantibus; sicut & nominationis; unde non obtinet in beneficiis per designationem vacantibus: ut habetur in *Concordat. s. s. s. lumen, de collat. & apud Rebuff.*

Decimò, cessat privilegium si Graduatibus, aut Nominatis sit sufficienter provisos, si possident redditum ducentorum florenorum annui, seu totidem munitur

- 13 morum aureorum, si veram sequamur interpretationem : sed sufficiunt hodie 400. libræ in reditu, ut quis dicatur sufficienter provilus, ut testatur Ad- dit. ad Louet littera G, num. 1.
- 14 Quod intelligendum est de secularibus; nam re- gulares dicuntur sufficienter provili, cujuscunque reditus sui ordinis beneficium possideant, quia plu- ralitas beneficiorum maxime in regularibus odiosa est, cap. cum singula 32. de prebend. m. 6.
- 15 Præterea, dum fit mentio de beneficiis, quibus Graduatus, vel Nominatus fuit sufficienter provi- sus, non debet haberi ratio beneficiorum sutorum extra Regnum, ut apud Louet litter. G, num. 8. † Sed quodcumque beneficium in Regno positum computari debet, si fuerit acceptatum; dummodo tamen acceptans non sit per sententiam exclusus. Re- buff. consil. 31. num. 7. qui autem sufficienter provi- sus est, non potest uti suo privilegio. Louet. litter. G, num. 5.
- 17 Undecimò, inter Graduatos simplices; & Gra- duatos nominatos hæc est differentia, quod in Gra- duatis simplicibus, sufficit provisionem illis fieri non expressè gradus mentione; sed dum agitur de Graduatis nominatis, debet apponi hæc clausula, Tibi tanquam Graduato, & Nominato conferens: aut alia verba æquipollentia, quæ ostendant provisio- nem in vim nominationis quæ factam. Louet lit- ter. G, num. 2. & ibi A d d e n t.
- 18 Duodecimò, si Ordinarius conferat alicui, tan- quam Graduato, qui tamen non est talis, quanvis collatio fuisset valida, si dixisset Tibi idoneo; tamen nulla est, quia quod potuit, noluit; quod voluit, non potuit: Rebuff. in prax. part. 1. tit. de devolut. num. 54.
- 19 Decimotertiò, beneficia vacantia in Curia, & ideo reservata per text. in cap. 2. de prebend. in 6. non subjacent huic privilegio Graduatorum; sed liberè conferri possunt, quia hæc reservatio remansit in statu per Concordata, in tit. de reservat. Pastor dicta lib. 1. cap. 16. num. 12.
- 20 Decimoquartò, Graduatus, aut Nominatus suo privilegio uti non potest post sex menses, si intra il- lud tempus à die vacationis computandum, non requisiverit collatorem, vel eo absente ejus Vica- rium; ut sibi tale beneficium conferat. † Qui si con- ferre recusaverit, ad Superiorem immediatum de- bet accedere, & ab eo collationem petere; & illo recusante, adeundus est gradatim alius Superior pro- ximus; & ultimò Legatus, vel Papa. Rebuff. in tract. Nominat. quæst. 17. num. 1. & quæst. 20.
- 21 Decimoquintò, cessat Graduatorum privilegium, vel Nominatorum in beneficiis jurisprætorum Lai- calis; vel si vacant in Regularibus. Item in dignitati- bus Ecclesiarum Cathedralium, aut si Graduatus non reperitur idoneus; gradus enim ab examine non excusat. Pastor d. lib. 1. cap. 16. num. 10. 11. 14. & 16. Reliqua hanc materiam concernentia tra- duntur apud Rebuff. in Concord. & in tract. Nomi- nationum.
- 23 His ita pro quæstionum prædictarum intelligen- tia præmissis; Respondetur ad primam, quod licet alias disputatum fuerit, utrum summus Pontifex possit prævenire collatores ordinarios, in præjudi- cium Graduatorum simplicium, vel Nominatorum; hodie tamen sine difficultate hoc obtinet, ut præva- leat præventio Papæ, & ejus collatio fortiori debeat effectum, etiam si non Graduato, vel Nominato contulerit. Quia Papa, dum concessit hanc gratiam, seu privilegium Graduatis, non censetur concessisse in sui præjudicium, cum in omni dispositione, sem-

per censetur excepta persona loquentis: & ita post longum discursum concludit Addit. ad Louet litter. P, num. 43. colum. 10. † Quod tamen in provisione Pontificia obtinet: sed de provisione per Legatum facta dubitatur apud Gallos, ut notat Pastor d. lib. 1. cap. 16. num. 8. nam adhuc disputatur de validitate collationis in Legatione factæ in mensibus Gradu- atorum, per præventionem Legati: & verendum est, ne præventio in Gallia restringatur ad Pontifi- cias provisiones: ex notatis per Rebuff. in tract. No- minat. quæst. 18. num. 6.

Verum quando resignatio facta fuit cum deroga- tione regulæ de infirmis resignantibus, seu de vi- ginti diebus; cui non solum Papa, sed etiam Lega- tus derogare potest & solet, ut diximus supra, cap. 70. num. 9. tunc major est dubitatio, utrum deroga- tio ista valeat in præjudicium Graduatorum, seu Nominatorum. † Ego existimò validam esse renun- ciationem, & derogationem, tam à Papa, quam à Legato vel Vicelegato factam; dummodo qui talem resignationem fecit, & obtinuit, nullas adversus talem resignationem patiatur fraudis conjecturas; & hoc expressè decilum refert Torneus in sua recolle- ctione arresti. benefic. littera L, num. 6. his verbis: Si apud Summi Pontificis Legatum, etiam in mensibus qui Academicis gradu insignibus, nomenque de more professis adscripti sunt, sacerdotia purè ejurentur, & in eis attribuendis eum regula Cancellaria Apostolica, quæ dicitur, Si quis in infirmitate constitutus, gra- tiam facere posse judicatum est. Idem repetit Littera G, num. 13. Maynard. lib. 1. cap. 51. licet num. 52. aliud decretum referat ex facti circumstantiis Papon. lib. 3. tit. 2. de infirm. resignant. art. 5. Atque ita post varios discursus concludit Theven. ad ordin. Reg. lib. 1. tit. 24. art. 1. in verb. ex mois affectés ausdits Gra- dués, in fin. asserens ita observari. † Conjecturas au- tem resignationis, vel permutationis, in fraudem Graduatorum vel Nominatorum factæ, tredecim affert Rebuff. in Concordat. tit. de collat. §. volumus, in verb. vacantia, quæ apud ipsum videri poterunt: Nobis locum indicasse sufficiat.

Ad secundam quæstionem responsio patet ex su- prædictis num. 8. nempe collatorem ordinarium ten- neri præferre eum, qui antiquior est: antiquiorem autem in hac materia eum dicimus, non qui ætate maior est, aut qui gradum prius assumpsit; sed eum qui prius nominatus est. Rebuff. de Nominat. q. 21. num. 6. Amplia ut per eundem, ibidem, num. 8. ut locum habeat, licet primò nominatus, esset dun- taxat Baccalaureus, vel artium Magister; quia illa generalitas nihil facit, nisi in data concurrentibus: † atque etiam si ultimò nominatus, esset prior in præsentatione, ibidem num. 9. quia non attenditur præsentatio, ubi data præsentationis est potior: † & sic inter Graduatos quidem simplices, locus erit gratificationi, sed non inter Nominatos, ut supra dictum est, & docet Rebuff. de collat. §. statuimus, in verb. gratificare 1. versic. an s' la petito, in Con- cord. † Neque attendendum est, quis primus sit in insinuatione, sed quis in nominatione. Charond. in Cod. Henrici IV. lib. 1. tit. 26. art. 1. † Imò nec quis an- terior sit in collatione. Rebuff. tit. de collat. §. statui- mus, in verb. antiquiorem, versic. & per hoc pater. † Cæteris autem paribus, locus erit gratificationi inter Graduatos nominatos. Rebuff. ibidem, in verb. gratificare 2.

De dispensatione super corpore vitiatis,
utrùm & quando ab Episcopo concedi
possit: & quomodo concedi soleat in Cu-
ria Romana. Vtrùm qui ita claudus est,
ut sine baculo incedere non possit, adeo
irregularis sit, ut egeat Pontificia dispen-
satione, tam ad sacros ordines, quàm ad
primam tonsuram. Vtrùm irregularis
privetur beneficiis, tam obtinendis, quàm
obtentis: & an sit capax pensionum Ec-
clesiasticarum.

- 1 Quæ clausula ex stilo Cancellaria Romana so-
leant apponi in dispensatione super corpore vi-
tiosi.
- 2 Causa semel facta appellabilis, semper auras appella-
bilis.
- 3 Gratia conditionalis non potest sortiri effectum,
nisi verificata prius conditione.
- 4 Episcopus cum corpore vitiosus non potest etiam
ad primam tonsuram dispensare.
- 5 In terminis irregularitatis, appellatio ordinum
Ecclesiasticorum tonsura continetur.
- 6 Qui dispensationem obtinet, tacite se inhabilem
esse facitur.
- 7 Quando agitur de deformitate notabili, solus sum-
mus Pontifex dispensat.
- 8 Episcopus in casibus, in quibus potest dispensare,
teneatur id facere cum causa cognitione: at
vero summus Pontifex gratiam inhabili fa-
ciens, censetur cum eo dispensare.
- 9 Irregularitas ex deformatione corporis procedens,
si fuerit ante contracta, reddit ad omnia
inhabiles; si vero post Ordines susceptos, red-
dit inhabiles quoad actus, quibus impedimento
esse potest deformitas.
- 10 Quando deformitas venit ex facto ordinandi,
Episcopus non potest dispensare.
- 11 Vi irregularitatis noceat, non tam vitium cor-
poris, quam apparens deformitas inspicien-
da est.
- 12 Claudus irregularis est.
- 13 Qui ex incisione Medicorum claudus effectus
est, promoveri permittitur.
- 14 Fallit si non possit sine baculo incedere; tunc
enim omnino Pontificia indiget dispensa-
tione.
- 15 Nemo baculo immixtus altari servire debet.
- 16 In Gallia consuetudo obviuit, claudum ad sacros
ordines promoveri posse. Intellige nisi defor-
mitas sit notabilis, ita ut sine baculo non possit
sustineri.
- 17 Episcopi arbitrio remittitur, ut iudicet quamam
sit notabilis deformitas.
- 18 Episcopus super irregularitate ex vitio corporis
proveniente dispensare nequit; sed solus sum-
mus Pontifex aduendus est.
- 19 Explicatur rectus in cap. significavit 4. de corp.
vitiatis.
- 20 Irregularis quemadmodum expellitur à sacris

21 Irregularis beneficiis jam obtentis non privatur
ipso jure, sed duntaxat per sententiam.
22 Quando pensio non datur irregulari per modum
stipendii, sed in titulum quasi beneficii, aliquando
existimant illum pensionis Ecclesiastica incog-
nem esse.
23 Contrarium tamen verius est, nempe irregularem
non esse inhabilem ad obtinendam pensionem Ec-
clesiasticam: se in per modum beneficii illi affor-
natam: & super hoc offertur declaratio sacre
Congregationis.

Clericus quidam tonsuratus, sed corpori-
tarius, & ita claudicans ut sine baculo cor-
pore sustinere non possit, à summo Pontifice
pensionem obtinuit, ut ad quatuor minores, &
omnes sacros, etiam presbyteratus ordines promo-
veret, & in illis ministrare, necnon quaecumque,
& qualiacumque beneficia recipere; & retinere
possit & valeat: ¶ adjecta hac clausula in similibus
dispensationibus apponi consuevit: *Et committitur*
*Ordinario, qui inspecto & considerato diligenter per-
spiciat dicto defectu, si talis non sit, nec ex cap-
tante tanta deformitas, quae scandalum generet in po-
pulo, aut divinis praestet impedimentum, super eo*
ejus conscientiam oneramus; cum eodem Oratori
praesentet, ut supra.

In vim cuius commissionis Episcopus, nemine a
adverso comparente, aut interveniente, processit
dispensationem : à cuius sententia tertius quidam
concurrans in impetratione quorundam benedi-
ctionum, appellavit ; & in gradu appellationis, sen-
tentia primi iudicis fuit confirmata : iterumque
hac secunda sententia fuit appellatum ; & dubium
de iusticia illarum sententiarum : Super quibus
troverfia.

Fuit responsum, malè fuisse iudicatum, & bene appellatum: nam quod causa esset appellabilis, non poterat dubitari: † quia jam semel facta appellabilis, semper durat appellabilis. Lancellos. de error. part. 2. cap. 12. limit. 25. num. 18. Sigism. Scac. de appellat. q. 17. limit. 47. membr. 1. n. 112.

est, impetrantem rescriptum dispensationis, non
omnia narrata verificare, super quibus quidam
datur: præsertim quando adest clausula, *pro-
prius, vel considerato defectu, si talis est*, &c.
enim tunc gratia est conditionalis, & non potest
tunc effectum, nisi verificata prius condicione. *Val-
deis. 273. part. 1. Conrad. in prax. dispensat.
cap. 6. num. 30.* Non potuit autem verificari
valde gratie; cum in facto supponatur, clericum il-
lum taliter deformitate & claudicatione laborare,
solum sine baculo se sustinere non posse, &c.
etiam non fine magno scandalo in altari num-
posset.

Præterea iste fe clericum esse, & per
quem ad primam tonsuram legitime pro
summo Pontifici narravit; falsò tamen, quia
sura ipsi minus collata: hoc est sine dispensa
Apostolica, collata fuerat: non enim ipsum tunc
Pontifex à clericatu malè collato dispensavit; sed
alios duntaxat ordines transire permisit: Cleri
tus tamen speciali Pontificia dispensatione abso
bat, nec poterat Episcopus corpore vitium in
mam tonsuram dispensare: cap. 1. de corpore, tit.
Anchar. in cap. significavit, eodem tit. Præpositus
non confans, distinet. 10. quos sequitur Scriptura.

dis. 625, num. 1. Tolet. in instrum. sacerdot. lib. 1, cap. 63, num. 8. & traditur in cap. illiteratos, dist. 36. Garc. de benefic. part. 7, cap. 12, num. 28, 29. & 30. per text. in d. cap. non confidat. Avila in tract. de censuris, part. 7, disput. 2, dub. 6, conclus. 1. Suar. tom. 5, in 3, part. de censur. disput. 7, quest. 2, punct. 2, num. 28, circa finem. Ratio est, quia prima tonsura est dispositio ad sacros ordines, ut omnes dicunt: cum igitur irregularitas, qualis est qui insigniter claudus est, sit inhabilis ad sacros ordines; inhabilis etiam erit ad primam tonsuram.

Item quando irregularitas dicitur impedimentum esse ad ordines Ecclesiasticos, illa particula, ordines Ecclesiasticos, non solum intelligitur de ordinibus sacramentalibus, sed etiam de prima tonsura: ut recte Suares loc. citat. quare ut dicit Suares, irregularitas illa tonsuram inficit, atque ideo totum statum clericalem; & propterea dispensatione opus est. Et licet disputando, aliquid in contrarium dici possit, hæc tamen communis & vera est sententia, à qua non esse recedendum, testatur Diana resol. moral. part. 4, tract. 2, de irregul. resol. 88.

Et sane dictus clericus dispositionem præfatam impetrandi, & ea utendo, facile agnovit suam inhabilitatem, juxta doctrinam Baldi in l. 2, Cod. de jur. aur. annul. ubi dicit eum, qui producit instrumentum legitimæ, tacite fateri se esse illegitimè natum. DD. in l. decem, ff. de verb. obligat. Rot. decis. 425, num. 2, part. 3, recent.

Neque obstat si dicatur, Episcopum conferentem tonsuram, tacite censeri dispensare. Quia hoc procedere posset, si ageretur de levi deformitate, aut si tractaretur de ministrando in ordinibus jam susceptis; secus si agatur de notabili & magna deformitate, quæ scandalum generare possit; vel ordinibus, seu tonsurâ nondum adeptâ, & deformitas obvenit antea: tunc enim non sufficit Episcopi dispensatio; sed debet summus Pontifex suam auctoritatem interponere ad suscipiendos ordines, vel tonsuram. Seraph. decis. 625, num. 5.

Et proposito citra præjudicium veritatis, quod non requireretur Pontificia dispensatio: Episcopus in casibus in quibus dispensare potest, tenetur id facere cum causæ cognitione, & iustâ subsistente causa: & in hoc differt à summo Pontifice, qui gratiam inhabili faciens, cum eo dispensare censetur. Seraph. decis. 625, num. 6, 7. & 8.

Similiter non obstat quod dicitur, vitium, seu deformitatem reddere duntaxat inhabiles ad illum actum, seu exercitium illud, quod propter deformitatem exercere non potest.

Quia hoc procedit quando irregularitas contrahitur ex casu supervenienti post ordinum susceptionem, ut dicit Tolet. d. lib. 1, cap. 63, n. 4. Garc. de benefic. part. 7, cap. 12, n. 18. & 19. At verò quando deformitas contracta est ante susceptionem ordinum, vel clericatus; tunc indistinctè non potest quis ad illos sine dispensatione promoveri: ut dicunt DD. omnes, quos superius longa serie citavimus, & conforme est communi opinioni.

Non negamus tamen, quin multum possit arbitrium Episcopi in dispensandis claudicantibus, qui inspicere debet, utrum claudicatio sit magna, & notabilem corporis afferat deformitatem: præsertim si claudicatio acciderit ex facto aut culpa ordinandi; tunc enim non debet ullo modo dispensare, sed potius ad Papam remittere, ad quem dispensatio hujus culpæ, vel magni defectus pertinet: per text.

in cap. 1, de cleric. pugnativum in duello. Quia non

tam vitium corporis in se, quam deformitas & impedimentum attendi debet, ut quis censendus sit irregularis: adeo ut si vitium non sit apparet, aut non impediat in altaris ministerio celebrare, dispensatione non egeat, ut dicit Conrad. de dispens. lib. 3, cap. 6, num. 26. & 27. Quamquam generaliter claudum irregularem esse, tradit Paris. de resignat. lib. 5, quest. 6, num. 46. Sed si quis ex incisione Medicorum, vel Chirurgorum læsus, altero pede claudicaret, promoveri non prohibetur: imò permittitur, cap. si quis in infirmitate, 55, distinct. 1. Nisi tamen cogatur baculo uti ad se sustinendum; tunc enim omnino dispensatione indiget: Glof. in d. cap. si quis in infirmitate. Abbas in cap. 2, num. 3, de cleric. agrot. ministr. Quia nullus Presbyter, aut Diaconus admittat sacrificium cum baculo accedere debet, cap. nullus Episcopus, de consecrat. dist. 1. Si autem sine baculo incedere potest, consuetudo admittit, maxime in Gallia, ut ad sacros ordines promoveri queat. Rebuff. in prax. tit. de dispensat. cum corpore vitiat. num. 6. Supponebatur autem in facto, deformitatem esse valde notabilem, & promotum altaris ministerio sine derisione ministrare non posse; nec nisi in nixum baculo stare, aut ambulare: ideo in tanta deformitate necessaria erat summi Pontificis dispensatio, etiam ad primam tonsuram, ut supra dictum est, & probatur per text. in cap. presbyterum, de cleric. agrotante, ibi: Quia nec secure, propter debilitatem; nec sine scandalo, propter deformitatem membrum, hoc fieri posse confidimus.

Quamvis autem Episcopi arbitrio remittatur, ut judicet quæ sit notabilis deformitas, quæ ordinis exercitium impediat, vel scandalum gignat: Covar. in Clem. si furiosus, in princip. part. 1, num. 5. Avil. de censur. part. 7, disput. 3, dub. 3. Bonacin. in eod. tract. disput. 7, punct. 2, num. 36. Campanil. in divers. juris Canon. rubr. 11, cap. 17, num. 82, cum sequentibus. Non tamen propterea sequitur, Episcopum dispensare posse super illa irregularitate proveniente ex vitio corporis; sed summus Pontifex adjuvandus est: Innocent. in cap. significavit 4, de corpor. vitiat. num. 3. super verb. & tua, Hostiens. ad fin. super verb. tua, Abbas ibidem, num. 2. Bonacin. de censur. disput. 7, quest. 2, punct. 2, num. 36. Campanil. d. cap. 17, rubric. 11, num. 204. Mirand. in manual. prelat. regul. part. 2, quest. 8, art. 3, conclus. 2. Alois. Ricc. in prax. aur. resol. 16. Et licet contrarium videatur elici ex Glof. in d. cap. significavit: tamen textus ille hoc manifestè probat in illis verbis: *Authoritate nostra*, quæ ostendunt Episcopum in illo casu dispensandi habuisse facultatem, non auctoritate propriâ, sed sibi per sedem Apostolicam commissâ: ut notavit Ricc. & alii supra citati.

Quemadmodum autem irregularis arcetur à sacris ordinibus, ita etiam arcetur à beneficiis obtinendis. Rot. decis. 236, n. 2, part. 2, recent. post Abbat. in cap. cum in nostris, num. 2, de concess. præbend. Joan. de Selv. de benefic. part. 3, quest. 2, num. 11. Beneficiis autem jam obtentis non privatur irregularis ipso jure, sed tantum per sententiam: Garc. de benefic. part. 11, cap. 10, num. 47.

Quod autem dictum est de incapacitate irregularis quoad beneficia, eodem modo videretur dicendum ratione pensionum beneficialium quæ non per modum stipendii, sed per modum beneficii, datæ fuerunt: cum militet eadem ratio; & ita tenet Ricc. in prax. rerum fore Ecclesiastic. decis. 185, num. 178.

Sed tamen contrarium tenet idem Ricc. in suis decis. 23

cis. Archiep. Neapolit. lib. 2. decis. 71. per totam, ubi bene comprobatur. Sed melius hæc sententia comprobatur ex decisione sacræ Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium Concilij interpretum, relata per Garc. de benefic. part. 1. cap. 5. n. 136. Hæc decretum, quod loquitur de incapacitate beneficiorum, in qua sunt homicidia, non extenditur ad pensiones.



CAPUT XCV.

Quomodo succedatur in bonis Monachi, tam in terris Ecclesiæ immediatè subiectis, quàm in Gallia. Quid si bona partim sint in Gallia, partim in terris Monarchiæ Pontificiæ immediatè subiectis. In spoliis monachorum quis debeat succedere: Et quod si monachi decedant extra claustra, vel illicitam exercent negotiationem, tum R. Camera succedat. Quid veniat sub nomine negotiationis illicitæ, & utrùm per eam clericus amittat sua beneficia.

SUMMARIUM.

- 1 In successione bonorum monachi attenditur constitutio, vel consuetudo locorum, ubi bona sita sunt.
- 2 Monacho debetur legitima super sitis in terris Ecclesiæ, non autem super bonis Gallia.
- 3 In Gallia monachi sunt incapaces successions, & Monasterium non habetur loco filij.
- 4 Summus Pontifex concedit facultatem testandi ratione bonorum suorum in Gallia.
- 5 Si bona parentis partim sita sint in Gallia, & partim Avenione, monachus solum habet legitimam in Avenionensi.
- 6 Bona sita in locis in quibus monachi non succedunt, non sunt penenda in globo ad impinguantiam legitimam.
- 7 In calculo legitime non computatur monachus in numero liberorum, in locis ubi arceatur à legitima.
- 8 Monachus de fructibus suorum beneficiorum in vita disponere potest, dummodo id fiat sine fraude.
- 9 Monasterium succedit monacho, vel Abbas, in bonis per eum tempore mortis relictis, jure spoliij.
- 10 In Gallia sive monachus decedat intra, sive extra claustra, locus est spolio favore Abbatis.
- 11 Abbas succedens jure spoliij, non dicitur hæres, sed successor: & bona capit tanquam peculium.
- 12 Bona monachorum decedentium extra claustra cum licentia Superiorum, vel sine ea, in terris Ecclesiæ pertinent ad Cameram Apostolicam jure spoliij.
- 13 Monachus de bonis patrimonialibus, quæ ante professionem possidebat, non potest disponere, quia mortuus mundo.
- 14 Solus Papa testandi licentiam monachis concedere potest.
- 15 Bona clericorum secularium, vel regularium

illicita negotiatione quæstia, pertinent ad Cameram Apostolicam jure spoliij.

- 16 Non omnis negotiatio clericis prohibita est.
- 17 Ut clericus secularis tanquam negotiator, beneficiorum privationem incurrat, requiritur tria monitio.
- 18 Clericus potest licitè proprios agros excoli facere, & eorum fructus vendere.
- 19 Sericum est fructus proveniens ex arboribus mororum, medianibus foliis quæ sunt in fructu, quoad illius generis arbores. Decime debentur ex foliis mororum, stante consuetudine, ibid.
- 20 Quæ possit facere clericus circa fructus, & negotiationes suas, sine periculo incurſus paratum quæ de jure clericis negotiatoribus imponuntur.
- 21 Quæ veniant appellatione spoliiorum Ecclesiasticorum.
- 22 Bulla Pij V. super ornamentis clericorum Ecclesiæ post ejus obitum restituendis, non observatur Avenione.
- 23 Sicuti nec Bulla ejusdem summi Pontificis super censibus.
- 24 Spolia clericorum secularium non sunt Avenione, sed illa pertinent ad hæredes.
- 25 Bulla, aut lex non recepta non obligat.
- 26 Etiam si non fuerit observata per simplicem ignorantiam.

Propositum fuit dubium, utrùm religiosus cœlis Cluniacensis, post trigessimum à professione annum, qui nunquam claustraliter vixit, testamentum condere, aut de bonis suis disponere possit, aut alias ad quem successio pertineat in bonis ejusdem. Ad cujus declarationem advertendum est, quod si religiosus iste in Gallia partibus profectus sit, vixerit, sive in terris Ecclesiæ immediatè subiectis, semper fieri debet bonorum distinctio, quæ regulari debeat, & illorum successio adjudicari, secundum leges & consuetudines loci in quo bona sita sunt. Peregrin. fusè consil. 4. per totum, volum. 3. Unde cum alias quidam monachus, seu pro eo Monasterium Sancti Andreæ secus Avenionem, petens partem legitimam paternam: fuit observatum, quod legitime illi daretur super bonis existentibus Avenione, non autem super bonis villæ novæ sub dictæ Regi. Quia ut notorium est, monachi in Gallia incapaces successions ab intestato: eadem ratione monasteria uti monachos representantia: nec monasterium habetur loco filij, sed bona monachorum quæ ante professionem habebat, ad proximiores devolvuntur. Guillelm. Benedict. in cap. Raynmarus, in verb. & uxorem, in tract. de success. ab intest. num. 221. & sequentib. Nec adversus talem consuetudinem summus Pontifex concedit facultates testandi, & bonis monachorum in Gallia sitis: Benedict. viii. & Imbert. in enchirid. in verb. Moyne profect. M. fuer. in praxi, tit. 32. de successions, num. 30. & Chassan. in consuetud. Burgund. tit. de success. §. in verb. consuetud. du Royaume, num. 2. & sequent. Joan. Gall. & ibi Add. quest. 122.

Unde non poterat Monasterium ex persona monachi prætere jura legitimæ, super bonis in Gallia sitis; sed tantum super bonis Avenionensibus, regulando successione respectu loci in quo bona sita sunt. Corn. consil. 202. numero 13. lib. 2. Socin. senior consil. 288. colum. 9. ad finem, num. 21. volum. 2. versic. circa secundum. Cravet. consil. 231. volum. 5. per totum. Peregrin. dist. consil. 4. volum. 5. per totum.

6 rum. † Itaut bona alibi sita non ponantur in glo-
bo ad augendam, & impinguandam legitimam; sed
tantum fiat calculus de bonis existentibus in loco,
in quo monachi succedere possunt, seu ex eorum
persona, monasteria: ut dicunt praefati DD. necnon
Menoch. *consil.* 280. num. 8. *Surd. consil.* 343. num. 20.
Gozzadin. *consil.* 49. num. 8. & 11. in fin. Tiraquel.
de primogen. quest. 46. in p. incip. & in fine num. 82.
ubi dicit inspiciendam esse consuetudinem loci, in
quo bona sita sunt; siue statutum sit conceptum in
rem, siue in personam: & ideo bona Pictaviae divi-
denda sunt juxta consuetudinem Pictaviae; & bona
Turonis sita, secundum consuetudinem Turonen-
sem. Plura Marta *de success. legal. part.* 1. *quest.* 13.
artic. 12. num. 31. *usque ad* 39.

7 Quae adeo vera sunt, ut persona monachi incapa-
cis non computetur in numero liberorum, quando
fit inter eos calculus legitimae; quoad bona Galliae:
quia cum non admittatur ad partem, non facit par-
tem. *Cancer. lib.* 1. cap. 3. *de legit. num.* 27. & 28.
& perinde est ac si tales liberi non essent in rerum
natura: cum nec ad partem admittantur, nec admit-
ti sperentur: *l. 1. §. in primo, & §. pro secundo. Cod. de*
caducis tollend. Guid. Pap. *decis.* 295. & ibi nomi-
natum Ferrer. & Camill. de Med. *consil.* 167. num. 8.
& 9. Atque ita observatum, & practitatum vidi in
pluribus causis: & nominatim dum agebatur de
successione legitimae matris, debita Sorori Mag-
dalenae de Crillon, super bonis Illustriss. Dominae
Juliae de Sado matris suae, quorum aliqua sita erant
in territorio Curtedonis Principatus Auriacensis;
in quo similiter monasteria excluduntur à successio-
ne; & non solum per sententiam nostram arbitra-
mentalem exclusimus Monasterium à legitima super
illis bonis, sed etiam in calculo aliorum bonorum
fuit institutus calculus, perinde ac si nulla prorsus
existissent bona in Principatu Auriaca. Unde patet
resolutio praemae difficultatis, quae in casu proposito
occurrebat; nempe quoad bona istius Monachi sita
in Gallia, successores esse proximiores; juxta il-
lam generalem consuetudinem: intelligendo de bo-
nis monachi patrimonialibus.

8 Secundò, quoad fructus beneficiorum, monachi
de illis in vita disponere possunt, perinde ac si saecula-
res essent presbyteri. *Rot. decis.* 772. num. 4. *part.* 1.
divers. post Navarr. in cap. ut non dicatis, nume-
ro 42. 12. *quest.* 1. & in Apolog. *quest.* 1. numero 80.
& num. 4. & 5. Card. in Clem. 2. §. sed & tales, in 1.
notab. de vita & honest. cleric. & in Clem. gratiae,
col. penult. ad finem, versis, quod interrogatus in qua-
sione facti, extr. de rescripti. Louet *litter.* R. num. 42.
& ibi Addit. in verb. Ce neantmoins, diuimodò dis-
positio fiat sine fraude: ut ibi dicitur.

9 Tertiò in bonis quae religiosus relinquit tempore
mortis, solum Monasterium, vel pro eo Abbas suc-
cedit. *Louet. d. num.* 42. & ibi Add. Boëtius *decis.* 24.
numero 3. & sequentibus, & probatur in cap. perlatum
19. *quest.* 3. & cap. si qua mulier, eadem caus. &
quest. & nominatim de monachis Cluniacensibus
adest constitutio relata apud Tamburin. *de jur. Ab-*
bat. tom. 3. *diffus.* 16. *quest.* 4.

10 Nec fit in Gallia distinctio, utrum monachi de-
cedant intra, vel extra claustra: quia etiam si mona-
chus extra claustra degat cum licentia Superiorum:
non tamen ideo eximitur ab obligationibus erga
monasterium. *Cost. de re integ. distinct.* 13. ubi latius
tractat questionem successione bonorum monachi,
extra claustra degentis cum licentia, vel sine licen-
tia Superiorum; necnon monachi translati: & alia
tradit, quae apud eum videri poterunt.

In his autem bonis Abbas non succedit jure ha-
reditario, sed jure peculij: ideo non dicitur haeres,
sed successor: adinstar patris, qui bona filii fami-
lias defuncti non jure hereditario capit, sed jure
peculij: ita Bacquet. in tract. du d'oit de deshe-
rance, c. p. 3. numero 11.

Quartò, ex summorum Pontificum constitutioni-
bus, quae observantur in terris Ecclesiae immédia-
re subjectis, bona monachorum extra claustra cum
licentia, vel sine licentia degentium, post eorum
obitum jure spoliij capiuntur: juxta constitutio-
nem 43. Gregorij XIII. quam inserit ad longum
Tamburin. *d. tom.* 3. *diffus.* 16. *quest.* 5.

Quintò, in terris Ecclesiae, quoad bona patrimon-
ialia monachi, quae ane professionem possidebat,
si de illis non disposuerit ante professionem; cer-
tum est nec de illis posse post professionem testari,
aut alio modo disponere: juxta *Authen. ingressi,*
Cod. de sacrosanct. Eccles. cum sit mortuus mundo,
& non habeat velle, aut nolle. *Sanch. in precept.*
decalog. lib. 7. cap. 8. numero 2. † ubi ostendit licen-
tiam testandi monacho non posse concedi ab alio,
quam à solo summo Pontifice: intelligendo tamen,
ut dictum est superius, numero 4.

Sextò, R. Camera Apostolica succedit in bonis
cujuscunque clerici, siue saecularis, siue regularis,
quae ex illicita negotiatione quaesita sunt: ut nota-
vit Redoan. in tract. de spoliis Ecclesiae, *quest.* 7. nu-
mero 81. Lezana in summa regul. tom. 1. c. 10. n. 5.
& tom. 3. in verb. negotiatio quoad regulares, num. 10.

Septimò, non quilibet negotiatio clericis vetita
est, tam regularibus, quam saecularibus: sed ea dun-
taxat quae per sacros canones eis prohibita est: un-
de cum alias dubitaretur, utrum clericus saecularis
sub praetextu illicitae negotiationis incurrisset pae-
nam privationis beneficij; & utrum subsisteret im-
petratio ea de causa per tertium facta? Dixi nihil esse
huic beneficiario timendum.

Tum quia necessaria fuisset ad effectum privatio-
nis trina praecedens monitio, Redoan. in dict. tract.
de spol. Ecclesiae, *quest.* 2. num. 73. versis, & dicit In-
nocent. quia sine trina monitione praecedenti, regu-
lariter privatio beneficij non incurritur: DD. in cap.
final. de vita & honest. cleric. & ibi Barbol. num. 2.
Farinac. in fragm. *litter.* C. num. 180.

Tum etiam, quia quicquid egerat clericus ille,
totum id licitè, & jure permittente factum fuerat.
Licitum quippe est clericis regularibus, vel saecula-
ribus, praedia propria, & respectivè sui beneficij ex-
coli facere, fructus inde provenientes vendere, ibi-
dem boves & alia animalia ad fines vendendi depas-
ci facere, † sericum ex folijs per se, vel per alias per-
sonas, non tamen suspectis conficere: quia sericum
reputatur tanquam fructus proveniens ex arboribus
morum, quarum nullus alius est fructus praeter
educationem bombycum; ex quibus sericum extraha-
tur: ut notavit Cyriac. *controvers.* 458. n. 20. & ex
his folijs tanquam ex fructibus arborum decimas de-
beri, statite saltem consuetudine, supponit Seraph.
decis. 827. † Possunt etiam grana, vinum & oleum
ex proprijs praedijs proveniens vendere, & alia mul-
ta facere quae brevitate causa omittuntur: cum om-
nia sigillatim explicata sint per declarationes sacrae
Congregationis, quas inseruit Barbol. *de jur. Ecclesiae*
univers. lib. 1. cap. 40. n. 127. & ex eodem desumpsit
Lezan. in summa regul. tom. 3. in verb. negotiatio quo-
ad regulares, num. 9. & 10. & tradit Farin. in fragm.
litter. C. n. 172. Idem Barbol. in *decis.* Apostolic. col-
lect. 159. Clerici quoad negotiationem, per totam.

Spoliorum autem Ecclesiasticorum appellatione,
quae

quæ veniant? fusè explicat Barbof. in *trakt. de appell. verb. c. 247. per tot. & in decis. Apost. collect. 678.*

- 22 Ubi notandum est, quod licet ornamenta & paramenta Ecclesiarum, reperta apud clericos post eorum mortem, pertineant ad Ecclesiam, nec de illis disponere possint in favorem aliorum, juxta Bullam Sanctæ memoriæ Pii V. factam anno 1567. die 3. Kalend. Septemb. relata apud Navarrum in *trakt. de spol. cler. in cap. non liceat Papa. 12. quest. 2. §. 8.* Tamen in præsentī civitate, Bulla hujusmodi nunquam fuit usū recepta; quod non est novum, cum sint multæ aliæ constitutiones Pontificum, quæ in diversis partibus non sunt in usu, & veluti Bulla ejusdem Pii V. super censibus, quæ in his partibus non observatur: & cum Illustrissimus bon. mem. Joseph. Ferrer, Archiepiscopus Urbanensis aliàs illam publicari fecisset, reclamante civitate; summus Pontifex mandavit contractus censuales fieri, prout antea fieri solebant: eadem ratione dicta Bulla super ornamentis non fuit usū recepta, prout egomet indicavi à multis annis, cum R. P. Vicegerente, contra capitulum Ecclesiæ Sancti Desiderii: quamvis idem Dominus Vicegerens esset Præpositus illius Ecclesiæ in causa dicti capituli, contra hæredes Domini Falot Canonici. Maxime quia constabat ex depositione testium de contraria Bullæ observantia. † Sicut spolia, exceptis Episcopis, & Archiepiscopis, non sunt in his partibus adversus clericos sæculares, ex immemoriali consuetudine, & Bullis ac diplomatibus Apostolicis, ut quotidie vidimus observatum. Et dum Illustriss. bon. mem. Dominus Philonardus, tunc Archiepiscopus, & Vicelegatus Avenionensis, voluisset spolia nomine capere bona per quosdam clericos sæculares relicta: totus clerus, me consulente, recurrit ad Sanctissimum & Eminentissimum Cardinalem Legatum, & obtinuit ne procederetur ad ulteriora, sed bona penes successores libera remanerent.
- 25 † Quod enim Bullæ non receptæ non obligent, tradit Navarr. *consil. 1. num. 23. usque ad 33. Oldrad. consil. 259. Impugnatur, num. 1. versic. quia illud statutum. Jason in l. si filius qui patri, num. 22. ff. de liber. & posthum. Aretin. consil. 11. Procedendum, num. 1. & consil. 153. Consultatio proposita, num. 1. in fin. Alexand. consil. 18. num. 5. volum. 2. consil. 132. volum. 1. & consil. 39. vol. 3. † Neque necesse est in isto casu intervenire sententiam in contradictorio judicio latam, cum sufficiat simplex inobservantia, ex Navarr. *loc. citat. num. 26.* Lex enim quæ nunquam fuit observata, non potest dici abrogata; cum nunquam recepta fuerit: ita Roland. *consil. 8. num. 30. & 34. volum. 1.**



CAPUT XCVI.

Religiosum nihil proprium habere posse. Quomodo intelligendum sit quod dicitur, religiosum proprietarium decedentem, sepulturâ Ecclesiasticâ privandum. Professum testari non posse: bona tamen sua inter liberos æqualiter, vel inæqualiter dividere posse; relicta filiis saltem legitimâ, Monasterio verò, sua portione: & quæ illa sit. Transactio super nullitate professionis promissâ pecuniâ intuita bonorum amissorum, an sit simoniaca? Legatum factum monacho ea conditione,

ut mon. st. rio non quæritur, an sit validum? Et si legatum factum fuerit religioso pro suis necessitatibus, utrum cessante necessitate debeat.

SUMMARIUM.

- 1 Monachus nihil proprium habere potest.
- 2 Monachus proprietarius decedens sepultura Ecclesiastica est privandus.
- 3 Quæ sit pena monachi proprietarii, ex Concilio Tridentino.
- 4 Ut religiosus, qui proprium habere reperitur, prius sepultura Ecclesiastica, debet præstare monito Superioris.
- 5 Monachus vivens non privatur altaris ministerio ob peccatum proprietatis, nisi prævia mentione.
- 6 Fallit in iis qui strictam Sancti Francisci paupertatem observant.
- 7 Et in istis admittuntur etiam pro excusatione censure.
- 8 Non procedit etiam pena privationis sepulture delicto proprietatis occulto.
- 9 Referitur ampla, & generalis constitutio Vrbani VIII. contra proprietarios.
- 10 Monachus post professionem, de bonis per eam annuatim donatis disponere non potest.
- 11 Religiosus testari nequit, sive professionem emisit in monasterio bonorum capax, siue incapax.
- 12 Monasterium ipsum non potest contrahere nuptias monachi, ante professionem factæ.
- 13 Pater professus bona sua inter liberos dividere potest.
- 14 Intellige, si de illis non disposuerit ante professionem.
- 15 Pater professus bona sua inter liberos, etiam inæqualiter dividere potest.
- 16 Fallit si pater ingressus sit monasterium bonorum incapax in communi.
- 17 Ingressus religionem strictam paupertatem observantem, habetur pro naturaliter mortuo.
- 18 Pater professus bona sua inter liberos dividere, non indiget licentia sui Superioris.
- 19 Differentia quoad facultatem dividendi inter liberos bona sua, inter religiosos bonorum in communi capaces, & incapaces, non videtur ratione nisi, licet sit communiter recepta.
- 20 Explicantur casus, in quibus pater post professionem bona sua dividit inter liberos: & quantum teneatur relinquere liberis, quantum Monasterio.
- 21 Legitima ex veriori & receptiori sententia datur liberis, statim à die professionis.
- 22 Quomodo intelligendum sit, & practicandum dicitur, patrem teneri æqualem partem Monasterio cum liberis relinquere.
- 23 Vtrum divisio illa per patrem fieri possit inter filios illegitimos.
- 24 Quidquid datur pro ingressu Monasterii, continetur.
- 25 Pecunia non potest dari sine simonia, ob causam professionis in monasterio.
- 26 Fallit, nisi quod datur, traditum fuerit intuitu sustentationis religiosi.
- 27 Aut nisi habeat causam omnino distinctam, & separatam.

separatam ab ingressu monasterij, vel professione in eodem.

- 29 Assignatio legitima non dicitur simoniaca, quamvis eadem die filius beneficium resignaverit.
- 30 In dubio traditio rei temporalis censetur facta pro causa temporalis, ad exclusionem delicti.
- 31 Explicatur decil. Putei 42. lib. 2. & Mohe-
dan. decil. 5. de simonia.
- 32 Promissio ejus rei, ad quam quis de jure tenebatur, non potest esse simoniaca.
- 33 Quando litigatur simul super spiritualibus, & temporalibus, transactio fieri potest per traditionem alicujus rei temporalis.
- 34 Quando in vim sententia arbitratorum, temporale datur pro spirituali, non committitur simonia.
- 35 Legatum si fuerit monacho relictum sub ea conditione, quod Monasterio non acquiratur, subsistit quidem, sed conditio rejicitur.
- 36 Explicantur tres modi, quibus conditio adjecta legato facto monacho, valida, aut invalida esse potest.
- 37 Quomodo concipiendum sit legatum ad hoc ut monachus solus fruatur eodem.
- 38 Legatum religioso relictum pro suis necessitatibus, denotat potius causam impulsivam, quam finalem.
- 39 Causa impulsiva ea est, qua solum legatarij commodum respicit.
- 40 Legatum alicui religioso factum pro suis necessitatibus, debetur illi pro annis etiam prateritis, quamvis non indigerit.

Non recedendo à materia capitis præcedentis, sequentes difficultates alias propositæ fuerunt, circa bona per monachos, seu religiosos possessa. Et primò quidem, utrum monachus in ordine Cluniacensi professus, qui ante professionem bona sua præsentia & futura, consanguineis inter vivos donaverat, possit ea, quæ sibi post professionem donantur, possidere.

Secundò, si donatio illa vitio nullitatis corruat, utrum aliqua ratione de bonis suis, post professionem disponere, vel testari queat; aut de illis transigere, ratificando professionem, sine vitio simoniae.

Tertiò, utrum saltem possidere, vel frui possit legato, sibi pro alimentis, & studiis relicto.

Quartò, si factum fuerit illi legatum pro suis necessitatibus, utrum cessante necessitate legatum petere possit; præsertim post aliquot annos non exactum.

Resolutio primæ quæstionis hæc est: Quod cum votum paupertatis sit substantiale religiosæ professioni, & per consequens proprietatis vitium sit illi substantialiter contrarium; nullo modo potest per monachum professum, aliquid tanquam proprium possideri, cap. cum ad monasterium, & cap. super quadam, & ibi DD. extra de statu monachorum, & ubi dicitur quod religiosus tempore mortis proprium habere inventus, in sterquilino cum sua pecunia sepeliendus est. Et ex Concil. Trident. sess. 25. de regular. cap. 2. in fin. si religiosus proprium habere deprehensus fuerit, privatus est per biennium voce activa, & passiva; & juxta constitutiones ordinis puniendus.

Quod tamen de sepultura dicitur, intelligi debet de illis duntaxat religiosis, qui prius à suo Superiore moniti fuerant, ne bona uti propria possiderent: ut tenet Diana part. 4. resol. moral. tract. 4.

resol. 23. & quia jura non privant ministerio altaris talem monachum viventem cum peculio, nisi quando prius monitus noluit dimittere: ergo nec Ecclesiastica sepultura: Et quia talis defunctus, si viveret, posset se purgare, allegando talem pecuniam sibi datam esse ad custodiam, vel ut alicui fieret restitutio, & Quæ tamen excusatio non proderet strictam Sancti Francisci paupertatem servantibus: ut dicit Portel. in dubijs regul. in verb. sepultura, numero 11. & Nisi tamen adessent probabiles conjecturæ in contrarium. Hieronym. Roderic. in quæst. regul. resol. 128. n. 20. & Præterea Portel. vult illud intelligi ut procedat, quando casus est publicus, scilicet si occultus. & Et supradicta multò magis hodiernis temporibus locum habent, cum scilicet record. summus Pontifex Urbanus VIII. constitutione sua mandaverit, ut nullus ex fratribus bona quæcumque, proventus, census, elemosinas, etiam ex concionibus, lectionibus, missis, consanguineorum subventionibus possideat uti propria, etiam nomine conventus: sed omnia statim Superiiori tradat, & aliàs prout in dicta constitutione continetur, quam inseruit Lezan. tom. 1. summ. Regul. cap. 6. numero 8.

Multò minus monachus iste, post perfectam donationem de bonis inter vivos donatis, ulla ratione disponere, vel testari poterit: quia perfecta donatio tollit indistinctè dispositionem, & testamenti factionem in bonis donatis. Castil. controvers. part. 3. cap. 10. numero 42. & in tract. de usufruct. cap. 39. numero 42. Bertrand. consil. 53. num. 1. 2. & 3. volum. 6. Menoch. consil. 926. numero 3.

Secunda difficultas duo continet capita: primum de testamento religioso, casu quo donatio nulla esset: secundum, de transactione facta super bonis, juncta ratificatione professionis.

Quod ad primum attinet, quidquid in contrarium dixerit Bartol. & alij quidam, verissima & receptissima est sententia, religiosum post professionem, testamenti factionem non habere, cum sit mortuus mundo, & non habeat velle, aut nolle: per text. in Authent. nemo autem, Cod. de Episcop. & clericis, fusc. Sanch. in præcept. decal. lib. 7. cap. 11. numero 7. & ibi numero 9. plures pro hac sententia refert. & Atque ita fuit judicatum, siue monachus professionem emisit in Monasterio bonorum capaci, siue incapaci: Thesaur. jun. lib. 2. quæst. forens. 56. numero 1. & 2. & Nec ipsismet Monasterium potest religiosi testamento ante professionem facto contravenire, aut alterare illud, ut dicit Thesaur. ibidem, numero 4. & Si tamen ageretur de patre, qui religionem ingressus fuisset, & professionem emisisset, liberos habens naturales & legitimos, ex præcedenti matrimonio procreatos; posset ex legis speciali privilegio, bona sua, etiam post professionem inter liberos suos dividere, per text. in Authent. si qua mulier, Cod. de sacrosanct. Eccles. & in Authent. nunc autem, Cod. de Episcop. & cleric. can. si qua mulier 19. quæst. 1.

Quod intelligendum est locum habere, quatenus talis monachus ante professionem non condiderit suum testamentum; illo quippe condito, non potest postea etiam inter liberos illud alterare. Hieron. Roderic. quæst. regul. resol. 135. num. 2.

Utum autem pater inter liberos bona sua inæqualiter dividere possit, postquam emisit professionem. Respondeo, posse inæquales porciones facere, dummodo alij legitima non fraudentur: ut probat text. in dist. Authent. si qua mulier, juncta Glof. in verb. communerata, in fin. quam sequitur Bartol. ibidem, num.

numero 21. Sanch. in *præcep. decalog. lib. 7. cap. 9. numero 26.*

- 17 Quid dicendum de religiosis bonorum incapacibus, quales sunt Capucini, & Recollecti? Respondeo illos non posse illam divisionem inter liberos facere, sicut nec Professi, vel Coadjutores formati in Societate Jesu, qui sunt incapaces cujuscumque successionis, tam in communi, quam in particulari; ad effectum illa retinendi, vel possidendi, sed tantum ad effectum vendendi; cum hoc paupertatis votum non infringat. *Burat. decis. 245. §. 1. Ratio est, quia isti reputantur tanquam naturaliter mortui, ita Bartol. in d. Authen. si qua mulier, num. 3. cum aliis allegatis per Sanch. d. lib. 7. cap. 9. num. 2. & 3. & quamvis Hieronym. Roderic. d. resol. 135. num. 2. videatur exigere quod talis dispositio fiat cum licentia Superioris: tamen verius est, illam non requiri: quia lex hoc non dicit. Sanch. ibidem, n. 4. Verum quod dictum est de religiosis bonorum incapacibus, ut bona inter liberos dividere non possint; licet sit conforme communi Doctorum sententiae, à qua in judicando, vel consulendo recedendum non est: tamen si rationibus agendum esset, non video, cur id prohibitum potius sit istis bonorum incapacibus, quam aliis. Tum quia facultas dividendi bona inter liberos data professis, aut fundatur in reliquiis patris potestatis, quæ adhuc æquè durat in incapacibus ac in capacibus: vel fundatur in strictiori paupertatis observantia; & hoc nihil concludit, quia possidere, vel non possidere bona, non respicit personas religiosorum; cum omnes votum emiserint paupertatis: sed respicit ipsum Monasterium, quod non potest se immiscere circa hujusmodi divisionem. Cum ergo particulares æquè sint mortui mundo, ac bonorum incapaces, & æqualiter retineant reliquiis patris potestatis; sequitur æquè in utrisque prohibendum, vel concedendum esse dividendi bona inter liberos facultatem. Sed ut dixi, non est à communi traditione recedendum.*
- 21 Ceterum, divisio ista sic fieri debet, ut nec filii legitima, nec Monasterium portione sibi debita privetur. Quod ut rectè intelligatur, tres casus distinguendi sunt. Primus, quando pater vult aliquid libris relinquere, non tamen multum: & hoc casu saltem cuilibet ipsorum legitimam relinquere debet, & non minus. Secundus casus, quando pater professus vult libris relinquere, quantum plus potest, & tunc relinquere non potest totum: sed debet sibi, seu verius Monasterio retinere partem æqualem cum aliis filiis. Tertius casus est, quando pater disponere non vult, & tunc filij ad minus legitimam habebunt: residuum verò spectabit ad Monasterium.
- 22 Dictaque legitima competet libris statim à die professionis, non expectata morte naturali patris: ut decidit Rota Romana apud Anton. de Marin. *vari. resol. cap. 253. num. 10. & 14. & sequentib.* & apud Merlin. *de legit. decis. 103.* idque sive agatur de Monasterio bonorum capaci, sive incapaci. *Rot. ead. decis. Novariensis legitima, coram R. P. D. Gb. sterio, repetita in recentiorib. decis. 267. numero 2. & multis sequentib.* ubi ostenditur hanc esse æquiore, & receptiorem sententiam: *Castillo lib. 3. controvers. cap. 12. num. 31. fuscè Barbof. in cap. cum finis, de regul. ar. Idem Castillo de usufruct. cap. 64. num. 10.* ubi tamen hoc dubitativè proponere videtur. *Grass. in §. legitima, quest. 12. numero 6. Valsqu. controvers. lib. 1. cap. 37. num. 10.* ubi hanc testatur esse communem sententiam: licet ipse contrarium teneat, sicut & Gratian. *discept. forens. §. 15. num. 11.* Sed omnes rationes pro utraque opinione discutit, tan-

demque cum communi resoluit, statim legitimam post professionem deberi. *Merlin. in tract. de legitima, lib. 3. tit. 3. quest. 3. per totam.*

Quia verò mox in secundo casu, diximus æqualem cum filiis portionem patrem professum debere Monasterio relinquere: videamus quomodo hæc æqualis portio computanda sit? Sanè *Gloss. in d. Authen. si qua mulier, in verb. commutata, diffinit;* aut enim pater professus bona sua æqualiter inter liberos distribuit, aut inæqualiter, uni plus quam aliis assignando: si æqualiter, debet reservare tantundem pro Monasterio, quantum unus ex filiis habiturus est: si inæqualiter, Monasterium tantundem habere debet, quantum unus ex filiis cui plus relictum est: quam *Gloss. sequitur Burat. in d. Auth. si qua mulier, num. 21. Sanch. in præcep. decalog. lib. 7. cap. 9. num. 26.* qui in casu occurrenti a sententia est, cum materiam istam accuratè pertractat.

Loquuti sumus super iis de divisione faciendæ paternæ in filiis legitimis: nam verius videtur & convenientius non statim religiose, ut in illegitimis dispositio *d. Authentica si qua mulier*, locum non habeat: *Bald. ibidem in d. Authen. n. 34. Ja'lon. n. 41. Rodan. de spoliis, quest. 8. in princip. n. 71.* & in hac sententia videtur residere Sanch. cum illam ultimo loco ponat, *d. cap. 9. num. 14. lib. 7. in præcep. decalog. Alterum secundæ difficultatis caput in eo consistit, quod religiosus iste Cluniacensis, facta cum fratre transactione super lite per eum intentata, ad declarationem nullitatis professionis suæ, concederet quod fratres ipsius, vita ejus durante, pro alimentis & sustentatione vitæ, dimitterent ei religionem suam fructum cujusdam domus, & horti, omneque litæ expensas tenebunt solvere: & insuper dicto monacho restituerent centum libras pro expensis factis causæ litis in itinere ad Urbem. & pro aliis quibuscunque prætensionibus: quibus medianibus, dicti fratres sese ab omnibus prætentionibus in illum aliquem diem invicem liberarent, & liberatos declararentur. Item & his medianibus præfatus monachus suam professionem approbavit, & ratificavit, ac rati in perpetuum habere promisit.*

Prima facie videbatur pro simonia concludendum: quia omnis transactio in qua spirituale datur pro temporali, simoniam continet: *cap. primo de transactio. §. 1. Et nominatim pro ingressu in professionem in Monasterio faciendâ, simoniam esse pecuniam recipere: cap. non sari: 8. & ibi DD. notant Binsfeld. de simon. Sanch. lib. 2. consil. moral. cap. 2. dubio 23. num. 1. Diana resol. moral. part. 4. tit. 4. miscellan. resol. 157.* Præsertim cum ratificatio professionis videatur expressè facta in illam causam per illa verba: & *moyennant ce.* Et per has rationes tum mihi fuit ita tenuisse quendam pium, & eruditum Theologum: sed Ego, salua correctione determinatione Sanctæ Matris Ecclesiæ, & consilio melius sentiens iudicio, existimavi pactum illud non esse simoniam. Quia id quod illi religio per transactionem promissum est, consistit in eo, & annuo reditu vitalicio, qui datus fuit pro ratione religiosi, & cum ejus vita finitur: tunc certum est, promissionem rei temporalis pro religionis ingressu, vel professione faciendâ, validam esse si fiat causa sustentationis personæ, etiam si quis gens habeat aliunde ex quo vivere possit: quod præcedit etiam si talis promissio deducatur in pactum expressum, ut bene probat Bonacin. in tract. de simon. disput. 1. quest. 6. num. 2. per totam. Sanch. lib. 2. consil. cap. 2. dubio 11. numero 9. Guid. Pap. cum Addit. decis. 80.

Pactum

- 28 Præterea, promissio rei temporalis non fuerat facta simpliciter, & præciè propter ratificationem professionis, sed potius intuitu bonorum, quæ religiosus fratri dimittebat; & quibus fratrem omnino privare poterat, si professio fuisset declarata nulla: ut patet ex lectura dictæ transactionis, in qua fratres se invicem liberarunt ab omnibus prætensionibus quas inter se habere poterant: & sic cum dictæ prætensiones, tam juris patrimoniorum, quam maternorum, & aliorum de quibus in dicta transactione, haberent suam causam distinctam, & separatam; nempe bonorum renunciationem quæ erat in litē: necnon commodiorem vitæ religiosi sustentationem: provisio censetur potius facta in illam causam, quam in causam professionis. Rot. decis. 418. n. 4.
- 29 *versic. quia fuit dictum, part. 1. recent. 1* Ubi fuit dictum, quod assignatio legitime facta per patrem filio, eadem die, qua filius resignavit, non erat simoniaca: quia cum dicta assignatio haberet causam particularem, & separatam, & non proportionatam; nempe ut resignans qui deliberabat resignare, commodius vivere posset, actus quavis eadem die facti non dicuntur correspectivi, ad effectum inferendi simoniam. Mohed. decis. 3. de simon. Puteus decis. 171. lib. 1. Gabriel consil. 172. num. 15. lib. 2. Et in dubio actus censetur potius factus in causam licitam, & à re spirituali distinctam, in qua simonia committi non potuit: Quia ad excludendum delictum simoniæ, sufficit possibilitas: & semper sumenda est interpretatio exclusiva simoniæ. Burat. in simili decis. 445. n. 4. & 5.
- 30 Atque ex his satisfit decisioni Putei 42. lib. 2. ubi reputata est illicita conventio, quod quis cederet licit, mediante solutione expensarum: & Mohed. decis. 5. de simonia. Quia illæ decisiones procedunt quando agitur de uno eodemque facto indiviso, & inseparabili; sed hic remissio bonorum temporalium habet causam distinctam, & separatam à professione, ut mox dictum est.
- Item in casu illarum decisionum renunciabatur licit, quæ simpliciter erat super re spirituali; nempe super beneficio: hic autem agebatur de bonis, quæ religiosus ob nullitatem professionis ad se pertinere contendebat.
- Cumque de jure frater fratrem ad alimenta sibi præstanda, de bonis per eum fratri donatis, cogere potuisset; necnon litis sumptus, propter paupertatem; & non est de simonia tractandum, quando promissum fuit id quod de jure debebatur. Felin. in cap. ad audiendam 2. num. 8. de rescript. Burat. decis. 445. numero 2. cum ibi citatis.
- 33 Et generale est, ut quando litigatur super spiritualibus simul, & temporalibus; transactio fieri possit per donationem rei temporalis, veluti si Episcopus agat simul ad spiritualia, & ad annuam pensionem; potest ratione illius temporalis transactionem iniungere: cap. cum universalis, de simon. Redoan. in tract. de simon. part. 2. cap. 21. num. 4.
- 34 Denique cum transactio facta fuerit in præsentia viri Eminentissimi, & non minus eruditione quam pietate clarissimi, inanis est hæc de simonia contentio: cum certum sit ad transactionem super re spirituali deveniri posse, quando temporale datur auctoritate arbitratorum, quos etiam simplices clericos esse sufficit. Bonacia. de simon. disput. 1. quest. 4. §. 15. num. 9. & 11.
- 35 Tertia difficultas facile resolvitur: quia certum est, legatum, aut donationem monacho sic fieri non posse, ut illius proprietatem Monasterio non quaratur: & si sub illa conditione fiat, talis conditio, tanquam

turpis rejicienda est, & habetur pro non scripta: secundum Bartol. in sua quest. 12. Tusch. in verb. monachus, conclus. 317. Galganc. de condit. & demonstr. part. 2. cap. 1. quest. 57. Quod tamen indiget majori declaratione; nam legatum illud, & conditio illi adjecta, tribus modis concipi potest: primo, quod legatum fiat monacho; ut ad ipsum, non autem ad Conventum pertineat: secundo, ut proprietatem legati ad solum monachum, non ad Conventum pertineat: tertio, ut proprietatem ad solum monachum pertineat; quod si secus fiat, pertineat ad extraneum. Primo casu, intelligitur solus usus monacho relictus de licentia Superiorum, & valet legatum: secundo casu, conditio tanquam turpis habetur pro non scripta, uti contraria bonis moribus religiosorum: idem dicendum est in tertio casu, ex Sanch. in præcept. de calog. lib. 7. cap. 17. num. 12. & sequent. ibi. & num. 17. Lezana in summa regul. tom. 1. cap. 6. num. 34.

Dum ergo quis legare vult soli monacho, si concipere debet legatum, ut convertatur ad studendum, & emendos libros, & alios usus pro persona ejusdem religiosi de jure permittos, cum licentia & auctoritate Superiorum ipsius: hoc casu, validum erit legatum. Caldas in l. si curatorem habens, in verbo l. 1. §. 147. in fin. versic. hoc tamen restringendum. Gigas in tract. de pensionibus, quest. 15. num. 1. Galgan. in tract. de condit. & demonstrat. part. 2. cap. 5. quest. 11 num. 9. versic. potest bene monachus.

Quarta difficultatis resolutio videtur facienda in favorem religiosi, seu pro eo. Monasterij: quia illa verba legati, pro suis necessitatibus, denotant potius causam impulsivam, quam finalem; & per consequens cessante necessitate, debet nihilominus legatum, quod non amittitur quumvis desinat causa impulsiva. Mantica de consuet. lib. 6. tit. 14. num. 15. Galganet. de condit. & demonstrat. part. 2. cap. 4. quest. 2. num. 1. Simon de Præcis de interpret. ultim. volunt. lib. 4. dubit. 12. num. 43. Causa enim impulsiva dicitur, quæ solum legatarij commodum respicit. Castill. lib. 4. controvers. cap. 25. n. 46. Barz. decis. Bonon. 79. num. 8. Adco ut pensiones præteritorum annorum debeantur, quumvis quoad annos præteritos esset necessitas: ut per Corneum consil. 187. num. 8. volum. 2. & adest consilium elegantissimum Calderini, seu apud ipsum, Ancharani, consil. 21. de testam. per totum, ubi agit de legato facto alicui de ordine mendicantium annuatim, pro ejus necessitatibus, solvendo de eo quod voluerit, & petierit à suis hæredibus, dummodo non excedat 33. libras in anno: & concludit tale legatum deberi etiam de necessitate, quumvis religiosus nullam fecerit petitionem singulis annis: sequitur Castillo de usufruct. cap. 30. n. 11. Peregr. de fideicom. artic. 40. n. 48. Simon de Præcis dict. lib. 4. dubit. 8. num. 91. & 92. Sured. de aliment. tit. 2. quest. 5. per totam, & tit. 5. quest. 1. num. 42. & quest. 5. num. 13.

Et ex his resolutæ manent difficultates propositæ.



CAPUT XCVII.

De publicis, & non publicis concubinariis. Quomodo adversus illos procedendum sit, sive clerici sint, sive laici. De clericis adulteri um, aut alia incontinentiæ peccata committentibus. De simonia per

tertium commissa in beneficio. Utrum possessor beneficij simoniam ignorans privandus sit illo beneficio. Utrum propter simoniam, omnia illa beneficia vacent. De homicidio, percussione, effusione sanguinis, aut membri mutilatione. Denique utrum Doctor juris Canonici, possit admitti ad præbendam Theologalem.

SUMMARIUM.

- 1 Concubinatus publicus & notorius quis dicatur, & quæ ad hoc probanda sunt.
- 2 Concubinatus dicitur, etiam si quis mulierem suspectam detineat in domo amici, vel consanguinei.
- 3 Concubinatus notorius puniri potest, etiam nulla prævia monitione facta.
- 4 Ad privationem beneficiorum propter concubinatum deveniri non potest, nisi prævia monitione triplici.
- 5 Ad effectum privationis, concubinatus concludenter probandus est.
- 6 Monitio non sufficit ad privandum beneficio ob concubinatum, nisi trina fuerit.
- 7 Publicus concubinatus est ipso iure suspensus, & si pendente suspensione celebraverit, sit irregularis.
- 8 Ministrans durante suspensione, privandus est beneficiis.
- 9 Ministrans pendente suspensione, sit irregularis quoad se, non quoad alios; & ab officio quidem suspensus est, sed non à beneficio.
- 10 Irregularitas arcet ab obtinendis beneficiis, sed postea superveniens non privat obtentis.
- 11 Monitio ad effectum privandi concubinariorum, debet illis specialiter intimari.
- 12 Adversus laicos concubinariorum, Episcopus debet procedere prævia trina monitione.
- 13 Quæ requirantur ad probationem concubinatus.
- 14 In adulterio non est pena privationis beneficij, sed depositionis potest infligi.
- 15 Clericus propter adulterium potest relegari.
- 16 Simonia etiam à tertio commissæ, nocet quoad beneficium, super quo commissæ est.
- 17 Amplia, etiam si possessor beneficij simoniam ignoraverit.
- 18 Filius privandus est beneficio propter delictum Patris, occultantis possessorem illius mortuum.
- 19 Qui scivit simoniam ab alio fuisse commissam, tenetur statim illud beneficium dimittere, ut evitet penam.
- 20 Utrum propter simoniam quis privetur aliis beneficiis antea obtentis.
- 21 Quando agitur de simonia præsumpta, vel interpretativa, qualis est illa quæ committitur à tertio, possessor beneficij non est privandus aliis antea legitime obtentis.
- 22 In vera simonia inducitur privatio beneficiorum, ipso quidem iure quoad illud, super quo commissæ est simonia; sed quoad alia, non nisi per sententiam.
- 23 Ob assassinium inducitur privatio beneficiorum ipso iure, etiam si effectus non fuerit sequutus.
- 24 Beneficium vacans ob assassinium, statim potest

- impetrari, non expectata sententia.
- 25 Simplex vulneratio etiam cum effusione sanguinis, non causat irregularitatem, nisi mori, aut membri mutilatio sequuta fuerit.
- 26 Propter irregularitatem ex homicidio non qualificato, non incurritur pena privationis beneficiorum ipso iure; sed tantum per sententiam.
- 27 In Gallia præbenda Theologalis, non nisi Doctoribus in Theologia conferri potest, nec sufficit Doctoratus in iure Canonico.
- 28 Verum in defectum Doctorum in Theologia, præbenda Theologalis conferri possit Doctoribus juris Canonici? Resolvitur negativè, contra Rebuffum.
- 29 In terminis juris communis, utrum præbenda Theologalis conferri possit Doctori in iure Canonico.

TRactatum sæpè fuit de variis causis privationis beneficiorum: primò propter concubinatum; secundò, propter adulterium, aut aliam incontinentiam; tertio, propter simoniam; quarto, propter homicidium, vel assassinium; quinto propter defectum Doctoratus in præbenda Theologica, de quibus sigillatim agendum est.

Primò, quod ad concubinatum atinet, distinguenda sunt duæ concubinatus species; namque notorius, & publicus concubinatus, ab eo qui publicus non est. Notorius est concubinatus, qui talis per sententiam, vel confessionem declaratus fuit judicialiter factam; aut sanè qui talis est, in controversia de eo non possit, aut aliqua legitima oppositione celari: vel etiam quando clericus potest legitimis sui Superioris admonitionibus, multarum scandali causa à domo sua dimittere renuit, aut negligit: ita deciditur in Concordat. per Rebuffum tit. de publicis concub. §. publici autem. Adhuc notandum est, si non in domo propria, sed in domo cuiusdam amici, vel vicini, mulier retineatur, vel etiam in domo conductâ. Lotter. de re benef. lib. 2. tit. 23. numero 150.

Concubinarius etiam notorius potest puniri à quoque aliqua monitione: cap. tua nos, de censur. in 6. & mulier. & ibi Abbas; & tamen ad privationem beneficiorum deveniri non potest, nisi prævia monitione: cap. sicut, cap. si autem, eod. tit. Concil. Trident. session. 25. capit. 14. de reformat. hanc iterum consilia Faviniaci consil. 80. & ubi dicit ad effectum privationis beneficiorum, concubinatum esse concludenter probandum, etiam si civiliter agatur. Marc. Anton. Genuens. in prax. auct. Noviss. capit. 6. numero 3.

Imò requiritur trina monitio præcedens, ut procedi possit ad privationem beneficiorum, prout ordinatum fuit in dicto Concil. Trident. session. 25. capit. 14. de reformat. & traditur in eod. pragmat. Sanction. tit. de concubinat. §. necesse est, verb. teneatur. Nicol. Garf. de benef. part. 1. cap. numero 180. Barbos. in d. cap. sicut 4. num. 6. & 7. habet cleric. & mulier.

Verum quidem est, clericum publicum concubinarium, secundum multorum sententiam, esse ipso iure suspensum: & si durante illa suspensione celebraverit, incurtere irregularitatem, ex Abbate in d. cap. vestra, eod. tit. Bernard. Diaz in p. 1. c. 1. canon. in verb. concubinaris, capit. 47. & ibi adducit litter. B. Petr. Gregor. in institut. rei benef. cap. 23. numero 7. Tolet. de instruct. Sacerd. lib. 1. cap. 1.

Quaest. & Resol. benefic. Cap. XCVII. 171

48. num. 5. per text. in cap. *quastum*, eod. tit. de coha-
 8 bit. cleric. & mulier. Guld. Pap. decis. 58. † ubi con-
 cludit ministrantem, durante suspensione, esse ea
 de causa beneficiis suis privandum.
- 9 Sed tamen in contrarium verior est, & in praxi
 recepta opinio contraria; nempe publicum concu-
 binarium non esse à divinis suspensum, quamvis
 missam celebret sine Episcopi sui, vel summi Ponti-
 ficis absolutione. Quia sic celebrans non ideo irre-
 gularis est, quia suspenditur duntaxat quoad se, sicut
 omnes illi qui sunt in peccato mortali; sed non quo-
 ad alios: Garcias d. part. 11. cap. 10. num. 281. & se-
 quentibus, & part. 7. cap. 14. num. 19. & seq. quod loci
 questionem hanc per plures numeros in utramque
 partem examinat, & ostendit quod quamvis publici
 concubinarij essent suspensi ab officio, non tamen
 ideo suspensi sunt à beneficio.
- 10 Et sanè quamvis irregularitatem incurrerent,
 non ideo privarentur beneficiis: tum obsequio, sed
 solum ab obtinendis arcerentur: quia turpius quis
 ejicitur quam non admititur. Garc. d. part. 11.
 cap. 10. num. 47. Rebuff. de pacific. possess. quest. 25.
 num. 280.
- 11 Quæ dicta sunt de trina monitione requisita in
 clericis, intelligenda sunt de monitione speciali es-
 dem personaliter intimanda: Garc. loc. cit. num. 186.
 in 4. declaratione. Plura de hac materia Barbof. ad
 dictum cap. 14. sess. 25. Concil. Trident. & in dicto cap.
 sicut 4. de cohabit. cleric. & mulier. Bermundus in in-
 tegro tractat. de publicis concubinariis.
- 12 Eademque ratione, dum Episcopus procedere
 vult ad declarationem poenarum adversus laicos ob
 concubinarum, debet procedere trina monitio, ex
 Concil. Trident. sess. 24. cap. 8. de reformat. Bernard.
 Diaz in pract. crimin. canonic. & ibi Addent. in cap. 79.
 versio. laicus verò, Farin. de delict. carn. quest. 148.
 num. 76. de quibus poenis videndus est Riccius in
 praxi fore Ecclesiast. decis. 378. per totam.
- 13 Sed ut sufficienter probatus dicatur concubina-
 tus, licet multa requiratur Farin. de delict. carn. qua-
 sition. 138. num. 8. & sequentibus usque ad 24. non ta-
 men omnia requiruntur in clerico, ut pater ex his
 quæ traduntur per DD. supra citatos; sufficit enim
 probare consuetudinem peccandi in domo propria,
 vel aliena. Lotter. lib. 3. quest. 33. num. 148. Rota de-
 cis. 55. num. 1. & 139. num. 1. part. 5. recent. Riccius
 in praxi. versio. Ecclesiast. decis. 361. num. 6. Farin. de
 delict. carn. quest. 138. num. 86. Non tamen sufficit
 probatio de publica voce, & fama; sed debet
 esse conclusus. Garc. dicta part. 11. cap. 10. num. 184.
 in fin. Plura Farin. de poenis concubinarum, quest. 138.
 à num. 2.
- 14 Secundò propter adulterium, aut aliam inconti-
 nentiam, non concurrente concubinato, non est
 locus impetrationi, vel privationi beneficii, ut ex
 mente sacre Congregationis tradit Barbof. ad
 dict. cap. sicut 4. de cohabit. cleric. & mulier. num. 4.
 Garc. loc. citat. numer. 186. In adulterio tamen, &
 alijs gravioribus incontinentiæ delictis, datur poe-
 na depositionis adversus clericum. Salcedo in prax.
 crimin. cap. 85. in verb. detruditur. Bermundus in
 tract. de public. concub. & de adulterio; num. 26. † Et
 aliquando potest esse poena religionis. Genuens. in
 prax. Neapolitan. cap. 28. numer. 4. Præsertim si
 ageretur de eo qui post commissum delictum de
 eo gloriatus esset: tunc enim gravior esset puni-
 endus. Farin. de delict. carn. quest. 141. numer. 32.
 Et de poena depositionis clerici ob adulterium agit
 Pegner. decis. 92. numer. 8. De poena verò relega-
 Tori. I. Pars 1.

tionis, Genuensis loco citato, & Diaz in pract.
 criminal. canonic. capit. 85. numer. 6. versio. si vero de-
 lectum.

Tertiò, propter simoniam: nam sive commissæ
 sit à beneficii possessore, sive à patre ipsius, aut ali-
 quo tertio; possessor redditur omnino inhabilis ad
 beneficium illud possidendum, super quo commis-
 sa est simonia: cap. sicut tuus, & ibi Anton. de Bu-
 trio num. 5. Abbas sub num. 3. de simon. Monald. con-
 sil. 31. num. 107. & consil. 32. num. 4. † Etiam si talis
 beneficii possessor simoniam ignoraverit, aut in ea
 ætate reperiretur tempore commissæ simoniæ, in
 qua delicti capax non esset: quia etiam parvuli, qui
 cupiditate parentum per pecuniam Ecclesias sunt
 adepti, illas dimittere tenentur: ut dicit text. in
 d. cap. sicut tuus, Bonacin. de simon. disput. 1. quest. 7.
 punct. 2. num. 19. † prout in simili judicatum fuit:
 quod si pater mortem beneficiati defuncti occulta-
 vit, ut ejus filius beneficium assequeretur, reddidit
 filium inhabilem. Toret in sua recollectione arresto-
 rum, littera B. num. 23. † Tenetur tamen hoc casu
 qui scivit commissam ab alio fuisse simoniam, ut
 poenam evitet, beneficium illud statim habitæ simo-
 niæ notitiâ dimittere: can. si quis infans, & can.
 præsertim 1. quest. 5.

Sed dubium est, utrum ob simoniam quis prive-
 tur beneficiis alijs, super quibus nulla commissæ fuit
 simonia. Breviter omittis superfluis, & nominatim
 iis, quæ tradit Rebuff. in praxi, tit. de simon. in re-
 signat. num. 13. quæ merito rejiciuntur à Garc. de be-
 nefic. part. 8. cap. 1. num. 41. veritas est, quod stante
 Bulla Pii IV. & Pii V. quæ receptæ sunt in Gallia,
 simonia cum omnibus beneficiis privari, etiam illis
 super quibus nulla commissæ est simonia, dummodo
 tamen simonia sit vera, & non interpretativa: †
 Nam verbi gratia, si pater, ignorante filio, simo-
 niam commiserit, talis simonia quoad filium non
 est vera, sed interpretativa; ideo filius alio quidem
 beneficio, in quo commissæ est simonia, privandus
 est, sed non alijs legitimè obtentis: quia quoad fi-
 lium non est vera simonia. Garc. d. part. 8. cap. 1.
 num. 38. Nam quod filius scientiam habuerit simo-
 niæ paternæ, probari non potest, nisi per præsum-
 ptiones, & conjecturas (excepta tamen propriâ il-
 lius confessione) & sic quoad filium non potest
 probari vera simonia, sed tantum præsumpta, & in-
 terpretativa: cap. cum pridem, de pact. cap. constitutus,
 & cap. super eo, de translat. Farin. consil. 75. num. 11.
 & 39. ubi refert sic fuisse judicatum. † Sed in vera
 simonia locus est privationi ipso jure quoad illud
 beneficium, super quo simonia commissæ est: sed
 quoad alia (quidquid dicat Garc. loco citato) verius
 est non induci privationem ipso jure. Lotter. de re
 benefic. lib. 3. quest. 29. num. 161.

Quartò, de assassinio egimus superius cap. 27.
 numer. 4. & sequentibus. Ubi diximus, propter assas-
 sinium induci privationem beneficiorum ipso jure,
 etiam si effectus non fuerit subsequutus: cap. 2. de
 homicid. in 6. & ibi Geminian. in §. final. num. 10.
 versio. & dicunt regulariter. Lotter. lib. 3. de benefic.
 quest. 31. num. 38. præsertim si ad actum proximum
 devenit fuerit: Carol. de Grass. de effectib. Cleric.
 effect. 1. num. 700. Farinac. de homicid. quest. 122.
 num. 104. & sequentibus. † Et per consequens, po-
 test beneficium sic vacans statim impetrari, nec in
 præjudicium impetrantis resignari potest, ex traditis
 supra d. cap. 27. Garc. de benefic. part. 11. cap. 5. num. 54.
 juncto cap. 3. num. 123. eadem parte 11. Maynard.
 lib. 1. cap. 61.

P 2 Simplex

- 25 Simplex autem vulneratio, etiam cum effusione sanguinis facta, non causat irregularitatem; nisi mors, aut mutilatio membri intervernerit: cap. in Archiepiscopatu 3. de raptorib. Clement. si furiosus, de homicid. Rota decis. 438. num. 3. part. 4. recent. Farin. in fragment. in verb. irregularitas, num. 581. & seq.
- 26 Imò si incurta fuerit irregularitas in homicidio, non oritur privatio beneficiorum ipso jure, sed tantum per sententiam. Rebuff. in praxi, tit. de mod. amittend. benefic. num. 50. Sanch. consil. moral. lib. 2. cap. 2. dubit. 14. num. 6.
- 27 Quintò, quod attinet ad inhabilitatem ad præbendam Theologalem, ob defectum Doctoratus in Theologia, cum beneficium situm sit in Gallia, observabitur ordinatio Blesensis, art. 33. & 34. quæ nominatim in his præbendis requirit gradum Doctoratus in Theologia: & quamvis per Bullam Leonis X. in Concordatis, beneficia illa sint etiam affecta Baccalaureis vel Licentiatis in facultate Theologica: tamen ordinatio de Licentiatis aut Baccalaureis non loquitur: imò nec de Doctoribus in jure Canonico. † Quamvis Rebuff. in Concord. tit. de colat. §. 1. in verb. tenentur, existimaverit in defectum Doctorum in Theologia, tales præbendas conferri posse Doctoribus juris Canonici: sed ejus opinio reprobata est: Theven. in ordinat. Reg. lib. 3. tit. 7. art. 1. Addent. ad Louet. littera P, num. 46. Gonzal. ad regul. 8. gloss. 9 §. 2. num. 17. Quod si quæstio decidenda esset extra Galliam, adendum erit Ricc. in suis decis. part. 4. decis. 101. ad quem se remittit Barbof. de canonic. cap. 27. num. 18.



CAPUT XCVIII.

De nullitate alienationis bonorum ad capellanias spectantium, sub solius Vicarii autoritate, absque assensu Apostolico: Et quomodo sit verum quod dicitur, alienationem præsumi factam cum beneplacito Apostolico, & aliis solemnitatibus, ob temporis diuturnitatem. Et de effectu sententiæ declarantis alienationem bonorum Ecclesiæ invalidam, cum clausula, alio non apparente.

S V M M A R I U M.

- 1 Vicarius generalis Episcopi non potest autorizare alienationem bonorum Ecclesiæ, nisi ad id specialem habeat facultatem.
- 2 Beneplacitum Apostolicum requiritur ad validitatem alienationis bonorum, ad capellanias spectantium.
- 3 Temporis diuturnitas non facit, ut præsumatur beneplacitum Apostolicum intervenisse in alienatione bonorum Ecclesiæ, nisi concurrat observantia.
- 4 In supputatione temporis diuturni, ad præsumendas solemnitates in alienatione rerum Ecclesiæ, non debet deduci tempus vite Prælati male alienantis: sed est in præscriptionis tempore computando.
- 5 Quando aliunde constat de invaliditate tituli, cessant præsumptiones solemnitatum ex temporis diuturnitate provenientes.

sant præsumptiones solemnitatum ex temporis diuturnitate provenientes.

- 6 Præsumptio tituli validi excluditur per productionem tituli invalidi.
- 7 Præsumptio tituli validi oritur ex diuturnitate temporis, etiam in locis ubi summus Pontifex non est præsens.
- 8 Sententia cum clausula, alio non apparente, et noviter deductis retractari potest.
- 9 Quando sententia sic prolata est, præsertim alio non apparente, non mutatur natura judicii definitivi.
- 10 Sententia alio non apparente, lata, non semper habet vim interlocutoria; & quibus in casibus.
- 11 De sententia lata alio non apparente, qui Doctores tractaverunt.
- 12 A sententia alio non apparente, lata, regulariter appellatio admittenda est. Non debet fieri differentia inter sententiam latam alio non apparente, vel rebus sit titulus; & latam, ab observatione judicii.

Alienationem bonorum ejusdem capellaniæ, non obstante longi temporis lapsu, nullam de invaliditate esse Respondi, tam de jure, quam in vim sententiæ in judicium transactæ.

De jure quidem: quia constabat factam fuisse sub autoritate Vicarii, qui ad id specialem facultatem non habebat; quæ tamen erat necessaria, cum alienationis rerum Ecclesiæ autorisatio, sit de ordinis Sbrozz. de Vicar. lib. 2. quæst. 118. † Imò hodie ob Pauli II. constitutionem, non sufficit autoritas Episcopi; sed præterea necessarius est assensus, & beneplacitum sedis Apostolicæ, etiam in alienationibus bonorum spectantium ad capellanias Bonacin. de rerum Ecclesiæ alienat. quæst. unic. puncto 4. num. 9. & expressè cavetur in extravaganti Ambrosio, de rit. Ecclesiæ. non alienand. ita ut alienatio aliter facta, sit nulla ex defectu consensus: ut notavit Paul. Rota. ad decis. 444. num. 47. part. 4. recent. tom. 2.

Idque non obstante longi temporis diuturnitate, propter quam licet omnes solemnitates requirantur nominatim beneplacitum Apostolicum intervenisse præsumantur: tamen hoc debet intelligi, cum temporis diuturnitate concurrat observantia temporis, per triginta saltem annos: de qua in casu proposito non constabat. Bonacin. d. quæst. unic. de alienat. bonorum Ecclesiæ, puncto 4. num. 8. Mantica. decis. 34. num. 2. Ricc. in praxi, ver. fori Ecclesiæ, decis. 34. Genuen. in praxi Archiepiscopali, cap. 88. n. 1. † Ad id ut non deducatur tempus vite Prælati male alienantis, quando agitur de ista præsumptione, locum deducendum esset, quando agitur de præsumptione Seraph. decis. 1027. num. 11. Addit. ad Ludov. decis. 354. num. 18. in fin.

Præterea, præsumptio illa beneplaciti Apostolici ex temporis diuturnitate petita, locum non habet quando aliunde constat de invaliditate tituli: tum me quando illius productio facta fuit per eum qui præterdit alienationem esse validam: nam si titulus productus fuisset ab eo, qui alienationem impugnat non tolleretur ex eo præsumptio alterius tituli: sed di, ex diuturnitate temporis proveniens: & id ob id, melius esse, titulum hoc casu non producere, quam infectum aut vitiosum exhibere. Cicer. decis. 21. num. 4. sub tit. de probat. Putius. decis. 346. num. 2. lib. 1. in correct. Ricc. in praxi, ver. for. Ecclesiæ, decis. 34. num. 5. & ita decilium restat.

Seraph. *decis.* 1235. num. 4. Rot. *decis.* 208. num. 2. part. 4. *divers.* adden. ad Ludovici. *decis.* 353. num. 19. Quarant. in *sum.* Bullar. in verb. alienatio bonorum Ecclesie, num. 46. *versic.* secundo declarata. Et quod præsumptio tituli validi, excludatur per productionem tituli invalidi, tradit Menoch. lib. 3. præsumpt. 132. num. 81. & 85. Honded. *consil.* 37. num. 15. & sequent. volum. 2. Marius Anton. lib. 1. variar. res. cap. 21. numero 13. *versic.* replicatum fuit tertio.

7 † Qui licet ibidem limiter, ut dicta præsumptio locum habeat duntaxat quoad alienationes factas in Urbe propter præsentiam summi Pontificis, & præsumptam illius scientiam; secus in iis quæ extra Urbem gesta fuerint: in quibus terminis loquitur Aretin. *consil.* 36. qui fuit primus author illius sententiae, quam alij Doctores postea simpliciter sequuti sunt. Ad quod conferunt tradita per Quarant. *loc. citat.* num. 46. *versic.* limitatur primò. Ego tamen in iudicando non sequerer illam opinionem, quam nec veram esse existimo: quia dum DD. & Rota Romana præsumunt solemnitates requiritas, & beneplacitum Apostolicum propter temporis diuturnitatem intervenisse; non constituunt fundamentum in præsumpta scientia Superiorum, aut summi Pontificis, à quo confirmatio obtineri debet: sed duntaxat in eo, quod præsumitur partes deduxisse ad notitiam Superiorum talem alienationem, intra tanti temporis spatium; & ab eis debitam confirmationem obtinuisse.

Quod attinet ad sententiam in iudicatum transactam, per quam dicta alienatio invalida fuerat declarata: de ea dubitari non poterat, cum post ipsam partes comparuissent coram iudice Ecclesiastico, qui ipsam tulerat, & per consequens appellationi cuiusque renuntiassent, *cap. sollicitudinem, de appellat. cap. gradum, de offe. delegati, cum venissent, de testib. & ibi DD.*

8 Solum restabat dubium, quod illa sententia non videbatur definitiva, sed interlocutoria: quia lata fuerat cum clausula, *alio non apparente*, quo casu ex noviter deductis retractari potest etiam ab eodem iudice, qui illam tulit. Cancr. lib. 3. variar. res. capite 17. numero 569. saltem non retardata executione dictæ sententiae: & sic quoad effectum devolutivum. Cod. Fabrian. lib. 7. tit. 19. de re iudic. definit. 1.

9 Sed ad hanc difficultatem dupliciter responsum fuit. Primò, quod clausula illa, *alio non apparente*, non fuerat simpliciter apposta in dicta sententia; sed cum adiectione clausulæ præsertim, cujus dictionis ea vis est; ut ostendat iudicem ob alias rationes motum fuisse: l. 1. ff. de testib. & ibi Glos. in verb. præcipue. Anton. Monach. *decis.* Bononien. 28. n. 44. & 45. & in terminis sententiæ, quod dictio illa ostendat iudicem ob alias etiam causas motum fuisse, tradit Vantius in tit. de nullit. ex defectu process. numero 123. *versic.* idem foret.

10 Secundo responsum fuit, clausulam illam, *alio non apparente*, duobus modis in sententia apponi posse: Aut enim iudex utitur illa clausula, propter ineptitudinem libelli, vel actionis propositæ; quasi voluerit duntaxat absolvere ab observatione iudicij, aut condemnare reum propter exemptiones minus aptè propositas: & hoc casu, quia talis sententia aliam post se expectat, non dicitur definitiva, sed potius interlocutoria. Aut verò ex tenore sententiæ colligitur intentionem iudicis eam fuisse, ut procederet ad definitivam; dictamque clausulam potius appositam fuisse per inadvertentiam: & tali casu, clausula illa non mutat naturam sententiæ defini-

tivæ, nec adversatur intentioni iudicis definitive iudicare volentis: ut bene, & fuse distinguit & explicat Morot. in *tratt. de iure offerend.* num. 55. & 56. ergo cum in casu proposito, iudex super meritis totius causæ iudicare voluisset, & super negotio principali lis contestata fuisset, & in ea processus omnino formatus; sequitur quod clausula illa, *alio non apparente*, non præiudicat naturæ totius causæ ad definitivam instructæ; & ordinationis de portando ad definitivam, de consensu partium factæ; ex traditis per Morot. *loc. citat.*

De sententia lata, *alio non apparente*, vel ab observatione iudicij, tractat Scac. de re iudic. gloss. 14. quest. 7. n. 99. & de appellat. quest. 17. limit. 1. num. 25. Adden. ad Matheslan. singul. 17. num. 2. † Et ab huiusmodi sententia reus appellare potest regulariter. Covar. lib. 1. variar. res. capit. 1. num. 8. *versic.* Ex quibus. Alex. *consil.* 75. num. primo, volum. 7. Gaill. libro secundo, obser. 103. num. 7. Tusch. litter. S. conclus. 169. nec debet fieri differentia inter sententiam latam, rebus sic stantibus, seu alio non apparente, & latam ab observatione iudicij. Scac. de re iudicata, *loc. citat.* numero 102.



CAPUT XCIX.

De ætate requisita ad obtinendum præposituram in Ecclesia Metropolitana. Et quod dispensatio post collationem obtenta, non præiudicat antea impetranti: De viribus & defectu gratiæ, si neutri. Et de beneficiis electivis quæ confirmatione indigent. Et utrum beneficia simpliciter electiva possint resignari.

SUMMARIUM.

- 1 Aetas viginti quinque annorum requiritur ad obtinendam primam dignitatem post Pontificalem.
- 2 Aetas qua requiritur ab obtinendam primam dignitatem in Ecclesia Collegiata.
- 3 Cura animarum quadam exercetur in foro interiori, alia verò in foro exteriori.
- 4 In dignitatibus habentibus curam animarum, aetas viginti quinque annorum requiritur, siue cura competat in foro interiori, siue in foro exteriori.
- 5 Dignitates Ecclesiarum plerumque habent annexum presbyteratus ordinem.
- 6 Habilitas requiritur de tempore provisionis.
- 7 In litteris tempus data inspicitur.
- 8 Qui prior est in data, debet præferri illi, qui prior est in presentatione.
- 9 Dispensatio in Gallia non sumit robur nisi à die quo fuit præsentata in Parlamento, quoad anterioritatem.
- 10 Donatarius secundus qui prius insinnavit, præfertur primo.
- 11 Vicelegatus potest conferre beneficia electiva collativa, seu confirmativa.
- 12 Beneficia simpliciter electiva, quomodo resignari possint.
- 13 Obtinens gratiam si neutri, debet docere de non iure utriusque impetrantis.

Praeposito quod quidam minor viginti quinque annorum, dignitatem primam post Pontificalem in Ecclesia Metropolitana fuerit assecutus, per resignationem illius ultimi possessoris; nulla tamen tunc temporis obtenta, nec exhibita ætatis dispensatione; quodque alius post aliquot dies, eandem Praeposituram impetravit tanquam vacantem per inhabilitatem dicti primi provisus; idemque secundus impetrans pro maiori iurium suorum corroboracione, & ius iuri addendo, obtinuit confirmationem electionis antea factæ per Capitulum dictæ Ecclesiæ de persona sua, etiam cum provisione sedis Apostolicæ: denique quod tertio loco alius impetraverit gratiam si neutri, super illo beneficio.

Quæritur primò, utrum illi, qui primo loco provisus fuit, obstat defectus ætatis. Secundò, utrum dispensatio per primum provisum, ante datam litterarum suarum & provisionum obtenta, ipsi suffragari possit. Tertiò, utrum primo provisio existente inhabili, tertius impetrans sit in sua impetratione fundatus.

¹ Ad primam quæstionem Respondetur, Praeposituram prædictam, cum sit dignitas principalis in Ecclesia Metropolitana, non potuisse conferri minori viginti quinque annis: *cap. cum in cunctis 7. §. inferiora de elect. Rebuff. in tract. de pacif. posses. num. 182. & ante eum Cardinalis in Clem. generalem, de ætate & qualitate & ordin. præficiend. num. 7. Rebuff. in praxi, tit. de dispensat. ratione ætat. num. 4.*

² Et quamvis ex dispositione Concil. Trident. sess. 24. cap. 12. de reformatione in dignitatibus Ecclesiarum collegiarum, quæ non habent annexam curam animarum, sufficiat attigisse annum vigesimum tertium; & secundum alios, annum vigesimum secundum; qui ita interpretantur verba dicti Concilij, viginti quinque annis non minores, ut dicit Barbosa, d. sess. 24. cap. 12. num. 14. Tamen sacra Congregatio declaravit requiri annos completos, teste eodem Barbosa, in tract. de canonicis & dignitat. cap. 13. numero 22. versic. & ideo.

Nihilominus absque difficultate concludendum est, in casu proposito requiri, quod provisus de Praepositura prædicta attigerit vigesimum quintum suæ ætatis annum. ³ Primò, quia dictæ Praeposituræ annexa est cura animarum, in jurisdictione spiritali consistens, quoad forum saltem exterius; cum habeat correctionem motum, & ius privandi distributionibus, & aliis ordinandi circa mores capitularium; hæc enim propriè dicuntur concernere jurisdictionem fori exterioris, impropiè respiciunt curam animarum, teste Miscardo conclus. 469. num. 1. & 2. Gonzal. ad regul. 8. gloss. 6. num. 61. Unde Doctores dum dicunt in principalibus dignitatibus, non solum Metropolitanarum & Cathedralium Ecclesiarum, sed etiam ut plurimum Collegiarum, requiri ætatem viginti quin-

⁴ que annorum inceptorum; fundantur in eo quod regulariter dignitates collegiarum habent curam animarum in foro interiori, vel exteriori, & jurisdictionem spiritualem. Garc. de benefic. part. 7. cap. 4. num. 56. Barbosa, in dist. cap. cum in cunctis, §. inferiora, numero 30. & in tract. de Episcop. part. 3. allegat. 60. num. 65. Sayr. in florib. decis. lib. 1. de ætat. & qualitat. tit. 8. decis. 4.

⁵ Præterea, quia regulariter huiusmodi Praeposituræ Ecclesiarum Metropolitanarum, habent annexum ordinem presbyteratus: *cap. 1. de ætat. & qualitat. Rebuff. in praxi, tit. requisita ad collationem bonam, numero 31. Garc. d. part. 7. de benefic. cap. 1. numero 40. & propterea idem d. part. 7. cap. 4. nu-*

mero 73. concludit ad Decanatum, Praeposituram & Archiepiscopatum, etiam si eis animarum cura la curat subit, requiri etiam hodie ætatem viginti quinque annorum: ex quo de jure annexum habet sacrum presbyteratus ordinem.

Ad secundam difficultatem facilis est responsio: cum dispensatio postea obtenta non præjudicet illi, qui anterior est in impetratione: quia Papa nunquam intelligitur præjudicare iuribus tertij, per regulam Cancellariæ de jure quæstio non tollenda.

Præterea, licet dictus primus provisus fuisset effectus habilis per dispensationem; tamen habitus ipsi non suffragaretur: quia oportebat ipsam intervenisse tempore collationis, seu provisionis. Tamen, litter. B. num. 29. quando autem habitus requiritur à principio, non sufficit quod postea interveniat. Paris. de resonat. lib. 4. quæst. 1. num. 14. & in hoc nulla est difficultas.

Majus dubium videtur, si primus ille provisus doceat se obtinuisse dispensationem, anequam libi de Praepositura provideretur; quæ tamen postea fuerit præsentata, seu annexa post impetrationem, & provisiones factas ad favorem secundi impetrantis. Videtur etiam quod gratia per solam signaturem sit perfecta: *cap. si quis, & cap. si tibi iussu, de rescript. in 6. & in gratiosis litteris inspicitur tempus datæ, quia in illo instanti ius quæritur est parti: cap. eam te, & cap. constitutus, de rescriptis, & cap. cum qui, de præbendis, lib. 6. Rebuff. in praxi, tit. de rescript. gratias, & insit. num. 53. & ubi quod non respicitur tempus præsentationis litterarum gratiæ, sed tempus datæ: & tradunt Geminian. de Franc. in cap. si tibi, de rescript. in 6. Unde quod canonici qui primo præsentavit, non præferuntur ei qui primus est in data, posterior tamen est in præsentatione. Sed verendum est, ne huiusmodi doctrinæ rejiciantur in Gallia, & ubi non inspicitur data, sed præsentatio, & annexio, adinstar donationis, quæ licet prius facta fuerit; si tamen postea fuerit insinuata, non habet effectum nisi à die insinuationis: & sic & secundus donatarius, si prius insinaverit, præferatur primo: loquendo tamen in terminis juris communis, quando non est assignatus contra terminus ad insinuandum. Rebuff. de donat. insinuand. artic. 1. gloss. 6. & gloss. 7. in princip. Mand. consil. 292. numero 3. & 4.*

Ad tertiam quæstionem Respondetur, nullum illum impetrantem non esse fundatum vigetia si neutri, contra primum provisum, qui contra obtinuerat & præsentaverat suam dispensationem nec contra secundum, qui habet electionem Capituli, & provisionem Vicelegati, & qui sine dubio potuit providere; cum dicta Praepositura non esset simpliciter electiva, sed præterea requireret collationem, seu confirmationem Superioris, *cap. 1. de electione, num. 6. & 7.* Et tamen quamvis esset electiva simpliciter, poterat etiam resignari subsecuto Capituli consensu, secundum jus commune. Paris. quæst. 5. numero 1. Licet in Gallia propter Bullam Leonis X. in Concordatis, in merè electivis esset Regia nominatione.

Non est igitur fundatus iste tertius, qui tendebat docere de non jure, tam primi, quam secundi provisus. Rip. in cap. eam te, num. 27. de rescriptis. Rebuff. in tit. de rescript. si neutri, num. 20. & per tot. Rot. decis. 726. num. 1. & 3. part. 2. recent. & decis. 10. numero 5. & 105. num. 3. ead. part. 2. hoc enim per bandum est ab eo, qui obtinuit gratiam si neutri, de qua plura apud Barbosa, de clausul. cap. 164.



CAPUT XCIX.

De legato facto Ecclesiæ regulari pro fundatione missarum. Vtrum spatio quadraginta annorum præscribatur, si non constet de acceptatione illius. Quid si legatum factum fuerit de viginti salmaris, vel iugeribus terræ, ex prædio majoris quantitatis; & prædium impetu fluminis fuerit pro parte corrolum; utrum Ecclesia legataria partis quantitativæ, debeat in totum, vel pro parte sentire dānnum illud. Vtrum stari debeat juramento Superioris, vel Guadiani asserentis missas fuisse juxta fundatoris voluntatem celebratas.

SUMMARIUM.

- 1 Legatum, si non fuerit acceptatum à legatario, præscribitur spatio triginta annorum: quia mala fides non attenditur, dum agitur de jure querendo; maxime in legatis oneratis.
- 2 Eadem præscriptio datur in fideicommissis, si non intervenierit acceptatio intra spatium triginta annorum.
- 3 Legatum non præscribitur adversus Ecclesiam minori tempore 40. annorum.
- 4 In legatis annuis præscriptio datur pro annis præteritis, non pro futuris; licet non constet de præcedenti acceptatione, favore Ecclesiæ.
- 5 Contrarium de juris rigore verius est.
- 6 Attamen ex æquitate, datur Ecclesiæ restitutio in integrum adversus lapsum temporis.
- 7 Legatis certis iugeribus ex prædio majoris quantitatis, si pars pereat casu fortuito, perit periculo hæredis: Contra, num. 8.
- 9 Peremptis casu fortuito corporibus hereditariis, diminuitur pro rata legitima: item & falcidia, num. 10.
- 11 Quæ sit differentia in materia periculi rei legatæ, inter legatum factum de certa specie, vel de incerta ex certis corporibus; & incerta ex incertis.
- 12 Nomen speciei apud Iuriconsultos accipitur pro eo, quod Philosophi vocant individuum.
- 13 Debitor generalis respectu speciei, perempta specie liberatur.
- 14 Intellige, si tota species perempta fuerit, secus si pars tantum.
- 15 Legatum incerta speciei de genere subalterno extinguitur, si totum genus subalternum extinctum fuerit.
- 16 Hic tamen distinguendum est, utrum ante mortem, vel post, legata res perierit.
- 17 Legatum quotæ ex certa re patitur diminutionem pro rata rei peremptæ.
- 18 Exponitur differentia inter legatum quantitativum, & quotativum.
- 19 Stante negligentia acceptationis legati facti Ecclesiæ, ad minus fructus præteriti peti

non possunt: sed tantum futuri.
20 Vtrum standum sit juramento Superioris regularis, dicentis missas fundatas fuisse celebratas, variæ referuntur sententiæ: tandem numero 21. concluditur hoc iudicis arbitrio remittendum.

Super legato pio facto Conventui religiosorum, viginti iugerum cuiusdam terræ majoris quantitatis: dubitatum fuit primò, utrum spatio octuaginta annorum præscriptum esset; cum de ejus petitione vel acceptatione nullo modo constaret. Secundò utrum vi fluminis perempto prædio, legatum pro rata minuendum esset. Tertiò, utrum probatio celebrationis missarum spectaret ad Conventum, an verò solo Superioris juramento super hoc standum esset.

Ad primam quætionem responsum fuit, quod cum agatur de jure querendo, si non constet de aliqua acceptatione legati facta per Monasterium, maxime quia agebatur de legato oneroso, propter onus missarum impositum, hæres potuit præscribere adversus Monasterium, quamvis habuisset notitiam testamenti, in quo legatum continebatur. Quia dum agitur de jure querendo, prout in legatis, in quibus jus non queritur legatario ante acceptationem, non debet fieri distinctio bonæ, vel malæ fidei; quia neglectum hoc casu videtur legatum, ob tanti temporis silentium: & ideo hæres non est in mala fide; cum iustam habeat causam credendi, Monasterium noluisse assumere onus illius celebrandi missas: nec per consequens legatum acceptare, cuius tacita renunciatio ex cursu temporis inducitur. Theaur. jun. lib. 1. quæst. forens. 41. num. 17. Gaspar Roderic. de annuis redditib. lib. 1. quæst. 17. num. 103. versic. huic autem. Bald. de præscript. 2. part. 3. part. quæst. 13. num. 9. & 11. Rot. Rom. decis. 180. num. 8. part. 2. divers. Gratian. decis. 4. per tot. † Et idem de fideicommissis tenet Fufar. 2. quæst. 528. num. 12.

Verum tamen est, quod licet in aliis sufficiat præscriptio triginta annorum, hoc casu requiruntur quadraginta anni; cum agatur de Ecclesiæ, adversus quam minori tempore quam 40. annis non præscribitur: cap. de quarta, de præscript. cap. illud eod. tit. Rot. d. decis. 180. num. 6. & in terminis tenuit Bald. in cap. cum non liceat, num. 3. versic. unde in quæstione de facto, ubi agit de legato facto Ecclesiæ, sub modo; quæ dicitur in mora, si modum non adimpleverit: & ideo illi imputandum est, si modum adimplere neglexerit spatio 40. annorum.

Licet Senatus Pedemontanus partim ex æquitate, partim ex concursu aliarum circumstantiarum; & maxime quia agebatur de legato annuo, in quo tot sunt præscriptiones, quot anni; non obstante lapsu 40. annorum condemnaverit hæredes ad solvendum Ecclesiæ legatum annuum, pro annis futuris, absolviendo ipsam pro annis præteritis: ut per Theaurum jun. lib. 1. quæst. forens. 86. num. 5. ubi constat quod agebatur de iure querendo, & Ecclesia non acceptaverat illud legatum. † Sed Ego existimo de juris rigore verius esse, quod si nullo modo constet de acceptatione legati facta per Ecclesiam, præsertim lapso tanto tempore; non possunt hæredes in casu isto compelli ad solutionem legati, propter præscriptionem; & præsumptam remissionem illius, & reculationem oneris, ut mox dictum est: cui rationi non video fuisse responsum per Theaurum d. loco.

- 6 Verum adversus praescriptionem hujusmodi, dari restitutionem in integrum ex aequitate, proposita probabili testamenti ignorantia, non negamus; ex Cancerio lib. 3. cap. 20. de legat. num. 64. qui licet loquatur de praescriptione 30. annorum; idem tamen favore Ecclesiae, imò & multò fortius locum habere debet in Ecclesia, & favore animae testatoris; & hac ratione niti ex ultimo dicti Excellentissimi Senatus decisionem.
- 7 Ad secundam questionem fuit dictum, quod casu quo constaret de acceptance, vel interpellatione per Monasterium facta, & praescriptionis interruptione; non ita facilis est illius resolutio. Nam licet vi fluminis pars illius praedii, ex quo viginti jugera desumenda erant ad utilitatem Ecclesiae, fuerit consumpta, & corrosa; tamen cum praedium illud majores esset quantitatis, & residuum ejusdem praedii sufficeret pro solvendis viginti jugeribus Ecclesiae legatis, periculum peremptionis praedii spectare debebat ad dominum, nempe ad haeredem; quia res perit domino: l. neque pignus, Cod. de pignorat. action. non enim Ecclesia erat domina, aut legataria hujus, vel illius partis praedii; sed incertus erat locus, ex quo legatum praestari debebat; & sic habebat jus illud petendi in toto praedio; & in qualibet ejus parte: & per consequens una parte perempta, jus conservabatur integrum Ecclesiae in tota parte residua.
- 8 Difficultatem nihilominus excitat text. in l. in ratione 30. §. diligenter, ff. ad l. falcid. ubi debitor speciei, vel generis subalterni, perempta re, liberatur à praestatione legati: & tradit Mantica. de consuet. ultim. voluntat. lib. 9. tit. 12. faciunt notata per Peregrin. de fideicom. artic. 36. num. 32. & 34. ubi peremptio genere subalterni, perit etiam jus illius.
- 9 qui ejusdem subalterni generis creditor erat. Et ideo peremptis corporibus hereditariis, perimitur legitima pro rata, ut ibidem notat Peregrin. Et eademque ratione perimitur falcidia, ex decisione illius l. in ratione 30. ff. ad l. falcid. ibi: Quod enim remota lege falcidia in toto juris foret, hoc idem foret in ea parte, quae lege falcidia constitueretur. Et per has rationes Ego inclinabam in eam sententiam, ut saltem interitus illius praedii ad Ecclesiam pro rata parte spectaret: quemadmodum periculum ipsius fuisset, si praedii portio post testatoris obitum fuisset Monasterio assignata: l. quae fortuitis, Cod. de pignorat. action. Mantica. d. lib. 9. tit. 12. num. 7. de conjectur. ult. voluntatum.
- 11 Verior tamen est ea sententia, quae periculum interitus praedii ad haeredem spectare censet. Pro cujus confirmatione, & contrariorum resolutione, duae considerationes fieri debent. Prima, ut fiat differentia, utrum legatum certae speciei, & legatum speciei incertae, non quidem in totum, hoc est speciei incertae de incertis; sed incertae de certis, hoc est sub certo genere subalterni, factum fuerit per modum quotae, aut per modum quantitatis. Si legatum certae speciei, hoc est certi temporis, factum fuerit, perempta specie, seu corpore legato, perit & legatum, & haeres ab illius praestatione liberatur, dummodò perierit casu fortuito, & sine culpa haeredis: & ita debent intelligi tradita per Mantica. d. lib. 9. tit. 12. num. 7.
- 12 Advertendo tamen (ne versemur in ambiguo) quod nomine speciei illud intelligimus, quod Logici individuum vocant, Institut. quibus modis testam. infirm. & ibi notat Gloss. in princip. & tradunt DD.
- 13 in l. quod re §. ff. si certum petat. Et idem etiam dicendum est de eo, qui est debitor generis respectu

certae speciei: quia perempta specie, liberatur, l. quod re §. ff. si ibi, ff. de legat. 1. Surd. explicat consil. 321. num. 29. Et hoc esse verum, si tota perempta fuerit: nam in eo quod residuum est, legatum pro parte subsistit, cum agatur de re dividua: ut in simili tradit Cost. de ratione rat. quest. 107. m. 5.

Si verò legatum factum fuerit speciei incertae de certis; tunc si omnes species peremptae sint in totum, perit etiam legatum: quia perempto toto genere subalterni, extinguitur oblatio: veluti si duos ex levis, quos domi habeo, legaverim; habuissim vero decem, qui omnes mortui sunt casu fortuito; legatum extinguitur, & obligatio perit: secus est, si omnes non obierint; sed aliqui de illo genere supersites fuerint: tunc enim obligatio remanet in supersitibus, ex traditis per Bartol. in d. l. quod re, num. 8. Et cum distinctione tamen, utrum perierint ante moram, vel post, ut ibi notat Bartol. Unde cum legatum de quo agitur, factum fuerit de viginti mensuris, seu jugeribus ex praedio majores quantitatis, & totum praedium fortuito casu perierit, extinguitur obligatio: si verò aliquid ex illo praedio remanserit, in illo residuo adhuc manet legatum, & illius obligatio sustinetur in totum: si verò pars remanserit, quae non sit ad totum legatum praestandum sufficiens, illa pars debetur.

Neque similis est casus iste supputationi legitimae, vel falcidiae; quia in his creditor partem habet quantitativam in quibuscumque bonis: unde nihil minus, si uno corpore perempto, diminuitur etiam pro rata portio quantitativa legitimae, vel falcidiae: quod non eodem modo procedit in legatario speciei, ex certo genere subalterni praestandae; cum tota obligatio adhuc in speciebus illius generis restantibus subsistat: & hoc est quod voluit Castell. in d. l. in ratione 30. §. in princip. n. 8. ff. ad l. falcid. per text. in d. §. diligenter, ubi aequiparat legatum speciei, & legatum generis subalterni; quando totum illud genus subalternum casu fortuito, & sine culpa haeredis peremptum est, ut utroque casu haeres ab omni praestatione, & obligatione liberetur: & Imol. in d. §. diligenter, num. 3. ubi dicit quod genus generalissimum perire non potest; genus verò subalternum perimitur duntaxat peremptis omnibus speciebus illius generis. Et idem num. 4. ostendit quod si partem quantitativam legati minui pro rata, & perimatur quaelibet res particularis: ut fiat de decima inter legatum sub nomine quotae, & sub nomine corporis sub certa quantitate ex certa re delatandi. Quamobrem concludendum est, cum major pars praedii legati remaneat, quam quae legato viginti jugerum continetur, totum legatum deberi: nec interitu, seu peremptione partis praedii à summa corrosi, legatum illud pium esse diminutum.

Tertia quaestio dupliciter considerari potest, ut in thesi, aut in hypothese, seu in casu particulari, quo agitur: hoc secundo modo facilis est solutio, quia cum non constet de acceptance legatum per Ecclesiam, quomodo potest remitti per Prioris, vel Guardiani veritas celebrationis fundatarum; cum non constet de substantia, nempe de acceptance legati: praesertim quia non omnem eventum, ex aequitate Conventus solvere potest futuros fructus, non praeteritos: ut decidit apud Thesaurum d. quest. 86. lib. 1. n. 5.

Si verò negotium sumatur in sua thesi, videlicet in favorem Conventus, quod superius celebratio stetur juramento Superioris: videtur Mascard. de probat. conclus. 969. num. 1. sed contra

Senatus Pedemontanus in eadem causa noluit hoc admittere, ne quis sit iudex in causa propria; cum causa Monasterii non possit dividi ab interesse Superioris ejusdem: & licet pro Monasterio concludat Guido Pap. decis. 614. tamen ibi Additio contrarium statuendum esse monet: post hos Molfes. in summa, tract. 13. cap. 5. num. 167. adhæret opinioni Mascardi, & Guidonis; dicens se ita multoties judicatum vidisse. Quia sicut standum est intentioni sacerdotis missas Deo offerentis, cujus solus Deus iudex, & cognitor est; ita & eorum juramento super ipsa celebratione standum est. † Ego ab arbitrio prudentis iudicis totum hoc pendere existimo, qui personarum qualitatem, summam magnitudinem, omnemque facti circumstantias maturè considerabit, ut juramento Superiorum fidem adhibendam, vel non adhibendam esse pronunciet: quod etiam videtur voluisse Molfes. loc. cit. num. 168. in fin. & colligitur ex traditis per Mascard. conclus. 709. Executores, num. 2. & per tot.



CAPUT CI.

Verum Episcopi habeant suam intentionem fundatam in quarta decimali, adversus Parochos: Et utrum Parochi exempli solvant quartam Episcopo, de prædiis postea acquisitis, & de novalibus: Et utrum transactio super decimis, comprehendat etiam prædia in futurum acquirenda: Et utrum debeant Episcopi quartam accipere de manibus Parochi. Denique utrum adversus illam quartam opponi possit præscriptio; & quæ hoc casu ad illam requirantur.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopi habent intentionem fundatam in exactione quartæ partis omnium decimarum.
- 2 Quarta decimalis debetur Episcopo ratione conjunctionis, & universalis curæ animarum.
- 3 Quarta decimalis debetur Episcopo duntaxat ratione decimarum, quæ percipiuntur à Parochis.
- 4 Religiosi sunt exempti à præstatione decimarum.
- 5 Consuetudo solvendi per religiosos quartam decimalem de propriis prædiis, observanda est.
- 6 Religiosi Parochi sunt immunes à decimis, etiam pro prædiis acquirendis, si speciale habeant privilegium super hoc.
- 7 Religiosi qui nituntur sola communicatione privilegiorum, non eximuntur à decimis, sine speciali expressione.
- 8 Religiosi etiam sine privilegiis sunt immunes à decimis, pro prædiis per eos ad culturam redactis.
Item pro suis hortis & animalibus quæ nutriunt, num. 9. Item pro novalibus quæ ipsi excolunt, non quæ aliis erant excolenda, num. 10.
- 11 Novalium appellatio quid veniat.
- 12 Quando religiosi nituntur solo privilegio, vel

- concessione, utrum extendatur ad prædia acquirenda.
- 13 Prescribens decimas in aliena parochia, non habet decimas novalium supervenientium.
- 14 Prescriptio etiam immemorialis, non extenditur ad ea quæ postea superveniunt.
- 15 Privilegium super decimis extenditur ad novalia.
- 16 Proponitur distinctio Brixienfis, quæ reprobatur, num. 24.
- 17 Immunitas à decimis per viam beneficii extenditur ad futura, non tamen si per viam privilegii.
- 18 Perceptio decimarum in aliena parochia, est odiosa.
- 19 Si novalia sint juncta cum alio prædio, debent decimari eodem modo, quo illud prædium.
- 20 Prescriptiones non extenduntur, & proprios facti terminos non excedunt.
- 21 In rebus distinctis, apprehensa possessio unius, non censetur apprehensa possessio alterius.
- 22 Per prescriptionem, & consuetudinem jus commune extenditur.
- 23 Explicatur text. in cap. quia circa, de privilegiis, & notatur differentia inter exemptionem per viam privilegii, & per viam beneficii.
- 24 Reprobatur Brixienfis, quæst. 26.
- 25 Regulares tenentur solvere decimas de prædiis acquirendis, si antea solvebantur ex ipsis.
- 26 Prædia transeunt ad regulares cum suo onere decimarum.
- 27 Proponitur resolutio casuum, in quibus religiosi tenentur ad decimas pro prædiis acquirendis.
- 28 Episcopo datur officium iudicis adversus laicos, quando Parochus quartam non recipit.
- 29 Non est certa opinio, quæ vult Episcopum non posse exigere quartam, nisi de manu Parochi.
- 30 Episcopus habet intentionem fundatam in quarta totius decimæ, non tantum in quarta quartæ.
- 31 Quarta decimalis Episcopi præscribi potest.
- 32 Quæ sint necessaria ad probandam præscriptionem, adversus quartam Episcopalem.

Religiosi, quorum Monasterio autoritate Apostolica unitus erat prioratus cum cura animarum, ratione cujus decimæ in tota parochia ad eos pertinebant: sequentia dubia pro veritate discutenda proposuerunt. Primò, utrum Episcopus habeat suam intentionem fundatam in exactione quartæ parochialis, ita ut nihil pro juris sui probatione verificare teneatur. Secundò, utrum Episcopus possit exigere quartam decimalem de propriis prædiis, per dictos Priores acquisitis, & acquirendis. Tertio, quam consuetudinem, vel præscriptionem probare debeat Parochus, ad impugnandam exactionem quartæ Episcopalis.

Ad primam quæstionem fuit resolutum, Episcopum de jure communi habere intentionem fundatam in exactione quartæ partis omnium decimarum totius Parochiæ, & intra fines illius, cap. conqurente, de offic. Ordin. cap. de quarta, de prescript. cap. quoniam, & cap. dudum, de decim. Cavalier. decis. 649. num. 1. Ludovici. decis. 519. num. 1. & ibi Addent.

Quia hæc quarta debetur Episcopo ratione conjunctionis, & universalis curæ quam habet in Ecclesiis sibi subiectis. Monet. de decim. cap. 7. num. 14. Seraph.

Seraph. *decif.* 1204. & 1449. Barbof. *de Episcop. part.* 3. *allegat.* 86. num. 34. Rot. *divers. decif.* 31. num. 5. *part.* 2. & text. in *dict. cap. dudum* 16. de decimis, & est de hoc satis expressus in illis verbis: *intentione tua de jure communi fundata.* Rot. *decif.* 226. num. 12. *part.* 7. *recent.*

In secunda quaestione difficultatem facit, quia quarta decimalis solum debetur Episcopo respectu decimarum, quae percipiuntur à Parochis. Ludovif. *decif.* 519. num. 3. Barbof. *dict. allegat.* 96. num. 35. ergo cum Parochi de propriis praediis decimas adversus seipfos non exigant, non videtur etiam Episcopum illas exigere posse à Parocho, qui nullas ex dictis praediis percipit.

Præsertim cum Parochi sint exempti à quacunque decimarum præstatione, propter privilegia religiosi ordinibus à summis Pontificibus concessa, & dictis religiosi in particulari: & sic tam ex privilegio proprio, quam communicato. Mirand. in *manual. pralator. regul. tom.* 2. *quæst.* 49. *artic.* 12. Emanuel Roderic. *tom.* 2. *quæst. regul.* 43. *artic.* 4.

Sed veritas, & ratio contrariam sententiam sequi cogunt; cum distinctione tamen casuum. Primus quidem casus est, quando consuetudo extat solvendi quartam Episcopo, de propriis Parochi praediis: & in hoc servandam esse consuetudinem, indubitatum est, ut ostendit Barbof. *de Episcop. part.* 3. *alleg.* 86. n. 16.

Secundus casus est, quando Parochi privilegium habent, per quod eximuntur à præstatione decimarum, tam pro praediis acquisitis, quam acquirendis: & tunc sunt immunes à solutione quartæ Episcopalis: quale privilegium competere testatur Minimis. Tambur. *de jure Abbat. tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 18. n. 8. propter verba privilegii Julii II. ipsis concessi, in illis verbis: *Perpetuò libera sint, vel esse censeantur;* sicut & pluribus aliis religiosi, ut fuscè Tamburin. *dict. quæst.* 18. *per totam.*

Tertius est casus, quando religiosi non habent speciale privilegium pro decimis praediorum per eos acquisitorum, vel acquirendorum; sed solum nantur privilegiis concessis aliis ordinibus, cum quibus habent communicationem privilegiorum: & hoc casu necesse est, ut specialiter mentio istius exemptionis à solutione decimarum, quia indiget speciali expressione. Rot. apud Tamburin. *decif.* 89. num. 1. & 2. quia hujusmodi communicationes non extenduntur ad ea, quæ non solent concedi, vel saltem cum magna difficultate conceduntur, etiam in quibus agitur de præjudicio tertii: juxta notata in l. 1. ff. *de legat.* 1. & ibi Jafon num. 21. & 22. & fuscè per Rot. *d. decif.* 89.

Quartus casus est, quando religiosi nullum habent speciale privilegium à Summo Pontifice, nec communicationem cum aliis religiosi ordinibus: sed agitur de praediis de novo redactis ad culturam, operâ & industriâ religiosorum: & in his ipsi habent privilegium à jure communi, *cap. ex parte* 10. *extr. de decim.* Hieron. Roderic. *quæst. regul. resolut.* 50. num. 3.

Item & de suis hortis, & animalibus quæ nutriunt: *dict. cap. ex parte,* & ibi Gloss. in *verb. laborum suorum, versic.* aliis verò monachis. Intelligendo de hortis, & animalibus quæ inserviunt pro usu Monasterii; & de animalibus, quæ ipsi religiosi nutriunt; non de illis quæ aliis nutrienda tradunt. Rota *decifon.* 493. num. 1. *part.* 4. *recent.* De novalibus etiam id intelligendum est, de illis quæ ipsi excolunt, non quæ aliis excolenda tradunt.

Tamburin. *dicto tom.* 1. *disp.* 15. *quæst.* 18. num. 6. *sequenti.*

Novalium autem appellatione venit terra de novo ad culturam redacta, cujus non extat memoria quod culta fuisset; & sic dicitur ager nunc primò præcisus: *cap. 1. & cap. quid sit novale, de verb. signifi.* sic. Barbof. *de appellat. verbor. cap.* 167. cui addendum est, oportere ut prædium sit tale, ex quo nihil, aut modicum antea decimæ nomine perciperetur. Tamburin. *dict. quæst.* 18. n. 6. Moneta *de decim. cap.* 4. n. 3.

Quintus casus est, quando religiosi nituntur conventioni, consuetudine, vel privilegio non solvendi decimas: & tunc magna est controversia, utrum hoc privilegium, conventio, vel consuetudo comprehendat decimas, quæ provenire possunt ex praediis postea per Monasterium acquirendis. Et quod non extendatur ad prædia acquirenda, probari videtur primò per text. in *cap. cum contingat* 29. ubi Abbas, in ultimo notat. *de decimis* ubi dicitur, quod si quis habeat jus percipiendi decimas in aliena parochia, illud non debet extendi ad novalia quæ de novo superveniunt: & rationem prædit Abbas *ibidem*, num. 5. quia sicut in contractibus verba referri debent ad tempus contractus, & futura non respiciunt; ita & in præscriptione, in qua strictior fieri debet interpretatio; cum in ea agatur de detrahendo juri alterius. Secundò, quia præscriptio etiam immemorialis, non operatur quoad ea quæ postea superveniunt. Corn. *conf.* 184. n. 18. m. sicut nec privilegium ad futura extenditur. Gloss. in *cap. cum capella, de privileg.* Tertio, de hoc videtur esse textus expressus in *cap. quia circa* 22. *de privileg.* & in *Clem. 1. de censib.*

In contrarium facit textus in *cap. ex parte* 10. *extr. de decim.* ubi privilegium de non solvendis decimis Ecclesiasticæ personæ concessum, extenditur ad novalia: & ibi notat Gloss. privilegium ad res futuras trahi, & latè interpretandum esse: & hanc sententiam tuerentur plurimi DD. quos citat & sequitur Covarron. *conf.* 28. num. 14. volum. 2. qui pro hac sententia allegat textum in *dict. cap. quia circa* 22. *de decim.* pro contraria sententia allegatur, in hac quaestione Bartholom. Brixienfis *quæst. de privileg.* 26. distinguit, quod aut agitur de privilegio de præscriptione: si de privilegio, extenditur ad futura; si de præscriptione, non extenditur ad futura; scriptio non est ita favorabilis, sicut privilegium. Sed magis aridet distinctio allata per Barbof. in *dicto cap. quia circa*, num. 10. quod aut acquiritur per immunitatis à decimis, facta fuit per viam beneficii, aut privilegii: si per viam beneficii, non extenditur ad futura: si verò per viam privilegii, non pe quando sit concessio contra jus commune, strictam recipit interpretationem, & ad futura non extenditur: & cum ista distinctione satis commode rationibus in contrarium allegatis. Nam quia rationibus in contrarium allegatis, quia agitur de novalibus; hoc ideo obtinet, quia agitur de decimis in aliena parochia percipiendis, & de tra jus commune: unde possessio, vel præscriptio non extenditur ad novalia, quæ postea superveniunt. Gratian. *discept.* 425. num. 14. & sequenti. Goss. *dicto conf.* 28. num. 9. volum. 2. Quod tamen intelligendum est de novalibus separatis, & distinctis agrorum, qui omnino incolti remanserunt: non unius agri pars excoli solita esset, alia verò non excoli: hæc de novo reduceretur ad culturam: sive possit prædesti quoad aliam partem de novo ad culturam redacta.

reductam : ut bene explicat Post. in *tratt. de manu-*
rent. observat. 73. num. 162. † Ad id quod secundo loco
 20 opponitur de præscriptione : Respondetur verum
 esse quod præscriptio, quæ est contra jus commune,
 non extenditur : cum in ea agatur de tollendo jure
 tertii : ideo præscriptiones non extenduntur, & pro-
 prios facti terminos non excedunt : secundum Bald.
 in *l. final. num. 8. versic. unum aliud, Cod. communia*
utrisque iudicii, per text. in *l. 1. §. Julianus ait, ff. de*
 21 *inven. actioque privato*. † Et in rebus, & juribus dis-
 tinctis, quamvis sub aliquo jure universali existant,
 veluti hereditate, ex apprehensione unius cætera-
 rum possessio non acquiritur. *Glos. in l. 3. §. 1. ff. de*
 22 *acquir. posses. & ibi Bart. num. 4. Jason num. 30.* † Et
 generaliter per præscriptionem, & consuetudinem
 jus commune non corrigitur. Jason in *l. de quibus*,
 num. 14. & sequentib. *ff. de legib. Molin. de primo-*
 23 *gen. lib. 2. cap. 6. num. 21.* † Nos autem tractamus
 de materia favorabili, nempe de decimis : quarum
 exemptio concessa fuit non ex privilegio, nec ex
 præscriptione : sed ex beneficio, hoc est secundum
 jus commune, prout debet intelligi textus in *d. cap.*
quia circa de privileg. ut patet ex illis verbis : *secun-*
dum canonicas sanctiones, quia ibi Episcopus remi-
 serat decimas Ecclesiæ parochiali ex causa necessita-
 tis, vel utilitatis Ecclesiæ, & cum consensu Capituli,
 & sic per viam beneficii : non autem privilegii : nec
 agitur de acquisitione exemptionis per consuetu-
 dinem, vel præscriptionem : ideo dicitur ibi, quod
 cum in beneficiis lata debeat fieri interpretatio, re-
 missio illa decimarum, seu quartæ Episcopalis exten-
 24 † Et ex his patet resolutionem Brixienis *d. quæst. 26.*
de qua supra, num. 16. non posse de jure sustineri :
 cum etiam si ageretur de privilegio, immunitas à
 decimis generaliter concessa, ad futuras acquisitio-
 nes prædiorum extendi non debeat : & ad hoc faci-
 unt tradita per Hieron. Roderic. *quæst. regul. 50.*
num. 7. Ubi distinguit inter privilegium quod est
 præter jus commune, & quod est contra jus commu-
 ne intelligendo semper de privilegio, in quo con-
 ceditur generaliter exemptio : nam si privilegium
 daret exemptionem, tam ratione acquisitionum, quam
 acquirendorum in perpetuum, nulla esset difficultas,
 quoniam privilegium deberet observari, etiam quoad fu-
 tura, ut supra dictum est num. 6. & tradit Lezan. in
summa Regul. tom. 3. in verb. decima quoad regulares,
num. 11.

25 Hinc Sacra Congregatio Concilii sapienter deci-
 dit, regulares teneri solvere decimas de prædiis ac-
 quisitis ex emptione, vel donatione clericorum, quas
 eadem prædiis prius solvebant, antequam ad eorum
 manus devenirent : ut refert Barbof. in *tratt. de officio*
Parochi, c. 28. §. 3. n. 43. & in decis. Apostol. collect. 242.
 26 n. 5. † Idemque de prædiis per Monasteria acquisitis
 à personis laicis, quæ transeunt cum suo onere sol-
 vendi decimas, fuit resolutum in eadem Congrega-
 tione, apud Barbof. *dict. collect. 242. n. 6.*

27 Et ex prædictis elicitur resolutio propositæ secun-
 de quæstionis : si enim agatur de religiosis, quibus
 competit privilegium exemptionis à solutione deci-
 marum, tam pro prædiis acquisitis, quam acqui-
 rendis : sequitur eos à solutione decimarum Episcopalis
 esse pro omnibus exemptos. Si generale sit privile-
 gium, nec futuras acquisitiones comprehendat, ten-
 neri solvere pro futuris acquisitionibus. Si nullum
 habeant privilegium, teneri de omnibus solvere de-
 cimam, pro quibus à lege non eximuntur, ut supra
 explicatum fuit.

Neque obstat argumentum, quod quarta decima-
 lis Episcopo non debetur, nisi quatenus Parochi deci-
 28 mas percipiant : ergo cum à seipsis nihil exigant,
 nihil etiam Episcopus exigere poterit. Quia non est
 vera propositio, quod Episcopus possit exigere quar-
 tam suam decimalem, nisi quatenus Parochus eam
 percipiat, vel de manibus ejusdem : cum in casibus
 in quibus Parochus non vult, aut non potest deci-
 mas exigere, detur Episcopo officium iudicis ad exi-
 gendam suam quartam, etiam adversus laicos deci-
 marum debitores : ut cum maxima causæ cognitione
 determinavit Rota *decis. 327. & 357. par. 5. recent.* quæ
 decisiones inseruntur apud Donat. Anton. de Marin.
var. resol. c. 8. n. 21. & sequentib. eadem Rota decis. 61.
 & 334. part. 6. recent. † Et Rota non admittit p o
 29 vera dictam propositionem, quod Episcopus non
 possit exigere quartam, nisi à manu Rectoris, cu Pa-
 rochi, quia id nullo jure cavetur : ut apud Cavalera
decis. 147. n. 7. & decis. 64. n. 12. part. 5. recent. ubi dicitur
 alia opinionem non esse tutam, † Et ratio est, quia
 30 Episcopus non fundat intentionem suam in quarta
 quartæ Rectori debita, sed in quarta integra totius
 decimæ : *dicto cap. onquerente, de offic. Ordin. & cap. de*
quarta, de præscript. Abbas in *cap. 1. num. 3. de decim.*
 Moneta in *tratt. de decim. cap. 3. num. 2. Rota decis. 61.*
num. 2. part. 6. recent. plurima hac de re habentur apud
 Barbof. *de jure Eccles. univers. lib. 3. cap. 20. num. 16.*
 & multis sequentib.

Ad tertiam quæstionem Respondetur, quartam 31
 Episcopalem præstari posse. Abbas, & Felin. in *cap.*
de quarta, de præscript. idem Felin. in *repertorio in verb.*
quarta decimarum, Monet. *de decim. cap. 7. n. 15. versic.*
poterit tamen : sed ista præscriptio de jure communi
 non procedit, nisi probata possessione immemoriali
 in contrarium, vel quadragenaria cum titulo, Cava-
 ler. *decis. 649. num. 2.*

Pro cujus possessionis negativæ probatione ne-
 32 cesse est, ut testes bene coarctent negativam, & de-
 ponant, quod Episcopo volente quartam suam deci-
 malem exigere, fuerit ipsi solutio denegata : & quod
 Episcopus huic denegationi acquievit, prout re-
 quiritur ad probandam negativam illam non solu-
 tionis quæ releveret : ut ex Seraph. *decis. 1102. num. 8.*
 & aliis decis. tradit Burat. *decis. 572. num. 13.* Postius
 de *manuten. observat. 10. n. 101.*



CAPUT CII.

An, & quomodo infirmi, & senes, qui non
 possunt interesse divinis officiis, vel anni-
 versariis, illorum, aut missarum stipendia
 lucrentur. Utrum distributiones conti-
 neantur sub nomine fructuum beneficii.
 Quid dicendum sit de absentibus causa
 studii Theologiæ, vel juris Civilis, aut
 Canonici, vel etiam Grammaticæ : An &
 quando percipere possint distributiones
 quotidianas. Cujus ad hoc licentia requi-
 ratur. De absentibus pro servicio Episco-
 pi, vel eundo ejus nomine ad limina Apo-
 stolorum, aut eum associando ad limina,
 eundo, aut redeundo. Et utrum Capitu-
 lum possit statuere, ut absentes lucrentur
 distributiones quotidianas.

SUM

180 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

SUMMARIUM.

- 1 Infirmi lucrari debent distributiones quotidianas, quamvis divinis officiis non intersint. Intellige, dummodo intervenerint requisita, de quibus num. 2.
- 2 Ampliatur, etiam si infirmitas ex culpa processerit, num. 3.
- 3 Senes lucrantur distributiones, quia pro infirmis habentur; & quomodo hoc procedat.
- 4 Infirmi & senes lucrantur stipendia anniversariorum.
- 5 Lucrum anniversariorum equiparatur distributionibus quotidianis.
- 6 Cerei, qui dantur Canoniciis associantibus funus, non debent dari non interessentibus, non obstante contraria consuetudine, num. 9.
- 7 Funeraria, que manualiter distribuuntur, equiparantur distributionibus.
- 8 Anniversaria veniunt sub nomine distributionum quotidianarum.
- 9 Si testator mandaverit anniversaria distribui inter presentes, & assistentes, infirmi illa nihilominus percipere debent.
- 10 In materia stricta, appellatione distributionum non veniunt anniversaria.
- 11 Anniversaria gaudent eisdem privilegiis, quibus distributiones quotidianae.
- 12 Infirmi non participant in elemosinis qua dantur pro Missis.
- 13 Absentes causa studii lucrantur fructus, sed non distributiones; reprobata contraria opinio.
- 14 Dispensatio ex causa studii pro non residentibus, qua forma, & sub quibus precautionibus fieri debeat.
- 15 Licentia Episcopi requiritur pro non residentibus ex causa studii.
- 16 Distinctio licentia debet esse expressa, nec sufficit tacita.
- 17 Intelligendum est hoc secundum aliquos de solo studio Theologiae.
- 18 Sed verius est, hoc locum habere etiam pro aliis facultatibus, seu studiis.
- 19 Excipiuntur particulares Ecclesiae consuetudines, vel statuta.
- 20 Studium, ad dandam excusationem a residentia, debet esse in Universitate generali, & approbata.
- 21 Studium juris Canonici equiparatur studio Theologiae.
- 22 Referuntur Doctores de hac materia tractantes.
- 23 Si redditus beneficii consistant omnes in distributionibus, absens causa studii illas lucratur, dempta tertia parte qua reservatur interessentibus.
- 24 Canonici existentes in actuali servitio Legati, aut Vicelegati, lucrantur fructus; sed non distributiones.
- 25 Capellani Francorum Regis Christianissimi lucrantur fructus ex privilegio Pontificio; sed non distributiones.
- 26 Familiares Papa non lucrantur distributiones sine speciali privilegio; sed duntaxat fructus prebendarum.
- 27 Cubicularii ad bussolam S. D. N. Papa non lucrantur distributiones.
- 28 Et ita decidit Congregatio, & Rota Romana.

- 31 Canonici associantes Episcopum visitantem limina, excusantur a residentia.
- 32 Ipsi canonici dicuntur esse in servitio ipsius Ecclesiae.
- 33 Canonicus associans Episcopum ad limina, non potest petere salarium. Intellige, non contractum.
- 34 Ampliatur praedicta ad Canonicos Ecclesiae Collegiatae.
- 35 Non tamen locum habent in hebdomadariis, qui non sunt in dignitate constituti.
- 36 Insignia canoniciatus non possunt dari hebdomadariis sine auctoritate Apostolica.
- 37 Quando omnes redditus consistunt in solis distributionibus, absentes ex justa causa illas percipiunt, quia sunt loco prebende.
- 38 Dempta tertia parte, ex mente Congregationis.
- 39 Et ita declaratum per Congregationem pro civitate Avenionensi.
- 40 Hoc locum habet in absentibus causa studii.
- 41 Absentia causa studii non dispensat a residentia in parochialibus.
- 42 Explicantur casus, in quibus detrahendi debent tertia pars distributionum, & num. 43. & 44.
- 43 Privilegium euntibus ad limina durat, tam quando, quam redeundo.
- 44 Qui redit, dicitur permanere in eodem itinere.
- 45 Non valet statutum, quod absens lucratur distributiones, exceptis certis casibus, de quibus num. 48.

Variae sunt causae propter quas absentes lucrantur distributiones quotidianas, & emolumenta Ecclesiae: circa quarum praecipuas quaedam, & notatu digniores, paucis exponere sunt.

Primum igitur tractandum est de infirmis, qui lucrifacere distributiones quotidianas ceum et per textum expressum in cap. unic. vers. capitis illis quos infirmitas, &c. de cleric. non regimini, lib. 6. Dummodo aegritudo sit talis, ut praeter veram absentiae causam; & talis infirmus solam esse tempore sanitatis interesse divinis officiis & non alias. Monet. de distribut. quotid. part. 1. quod. 6. num. 21. Covar. lib. 3. variar. resolut. cap. 1. mon. 1. vers. sexto hoc ipsum, & Paul. Roben. in omni. ad. vers. sexto hoc ipsum, & Paul. Roben. in omni. ad. decis. Rota 576. part. 4. recent. tom. 3. num. 111. leges declaravit Sacra Congregatio apud Barbo. in decis. Apostol. collect. 258. num. 4. Quod ampliatur etiam ad eos, qui ex propria culpa inciderunt in eorum, ut isti pariter lucrantur distributiones quotidianas, ut dicit Covar. loc. citat. vers. septimo. Et quod de infirmis dictum est, idem etiam statuendum est de senio confectis; quando talis est senectus, ut nononicum impediat ab assistentia, tempore quoque matutinae, vel alia etiam divina officia recitantur: cap. 1. & ibi Glos. de cleric. agrot. vel debilitatur: cap. 1. & ibi Glos. de cleric. agrot. in 6. Gratian. dist. 1. renf. cap. 805. num. 40. & ita intelligit Sacra Congregatio apud Barbo. in decis. Apost. dist. collect. num. 4. Donat. Anton. de Marin. quotidian. cap. 40. num. 4. & 5.

Circa lucrum anniversariorum, major videtur esse difficultas; in qua affirmative, nempe in honorem senio confectorum, respondit Trentacost. in sil. 56. lib. 1. per text. in cap. unic. de cleric. non regimini in 6. vers. de distributionibus, ubi idem statuendum esse dicitur quoad non residentes, ratione quoque annuorum distributionum, & ratione anniversariorum

rum. † Unde Gemin. in d. §. de distributionibus, dicit distributiones quae dantur pro anniversariis defunctorum, equiparari distributionibus quotidianis; & illum qui non potest percipere de distributionibus quotidianis, non posse percipere de anniversariis: † unde infert, quod si Capitulum canonicorum invitatur ad sepulturam canonici, qui personaliter non vadunt ad funus, non habebunt cereos, qui dantur canonicis qui funus comitantur. Idem tenet Lapus alleg. 43.

† Ubi quod appellatione quotidianarum distributionum continentur ea funeralia, quae inter praesentes manualiter distribuuntur, ex eo quod intersunt illi actui. † Adeo ut non valeat consuetudo, ut illi qui non intersunt, lucerent sicut interfectes. † Et quamvis inter DD. fuerit disputatum, utrum anniversaria contineantur appellatione quotidianarum distributionum, in qua quaestione negativam sententiam amplexus fuit Cardin. Zabarella in Clem. ut y qui, §. illi vero, de atar. & qualis, num. 15. Navar. consil. 13. de clericis non resident. num. 2. Affirmativa tamen verior est, propter dispositionem text. in d. cap. unic. de clericis non resident. in versis. finali, & illam tenet Joannes Andreas in d. cap. unic. in verb. anniversariis. Gemin. ibidem, in §. de distributionibus, in principio, Felin. in cap. ad aurei, num. 2. de rescriptis. † Et propterea Sanch. in consil. moral. lib. 2. cap. 2. dubio 105. non solum in terminis juris communis, existimavit lucrum anniversariorum deberi infirmis, sed etiam in casu quo testator mandaverit stipendium illud anniversarii solis praesentibus, & interessentibus acquiri; cum infirmi pro interessentibus habeantur, & dispositio testatoris in dubio conformari debeat, & explicari secundum dispositionem juris communis. Attamen sacra Congregatio die 10. Septembris 1639. in una Avenionensi Distributionum inter Capitulum Collegiatum Ecclesiae S. Agricoli, & D. Julium Michaelem beneficiatum ejusdem Ecclesiae, censuit eum qui licet absens, distributiones quotidianas lucratur, non posse percipere anniversaria defunctorum, & alia hujusmodi incerta pro Missis relicta, vel elargita.

Hoc tamen quod anniversariis; sub distributionum quotidianarum nomine comprehendendis dictum est, intelligo ut procedat nisi ageretur de materia stricta, veluti de dispensatione: & ideo si summus Pontifex aliquem dispensaverit, ut possit lucrari distributiones quotidianas, sub tali dispensatione anniversaria non continentur: quia requirunt aliquam magis particularem interessentiam, quam distributiones. Moneta de distribut. quotid. part. 2. cap. 14. num. 22. Rot. decis. 59. num. 7. part. 7. recent. † Et in effectu proprie loquendo; anniversaria non comprehendunt sub nomine distributionum, licet gaudeant eodem privilegio, dixit Rota decis. 32. num. 6. & 7. ead. part. 7. recent.

Infirmos tamen non posse participare in elemosinis quae dantur pro Missis, quae per Sacerdotes ejusdem Ecclesiae celebrantur, declaravit sacra Congregatio apud Barbof. in decis. Apost. collect. 238. n. 20.

Quod autem attinet ad absentes causa studiorum, verum quidem est, ex dispositione juris communis fructus omnes, sed non etiam distributiones quotidianas illis deberi: per textum expressum in cap. licet 32. de prebendis, versis. nolumus autem, ubi nominatim dicitur, absentem causa studii Theologiae, fructus beneficiorum suorum percipere posse; & debere; non tamen quotidianas distributiones, quidquid dixerit Anton. Donat. de Marin. dicto cap. 140. num. 6. quia textus per eum allegatus in cap. relictum 4. & in cap. una fraternitati 12. de clericis non resident. non loquuntur de distributionibus quotidianis: similiter

text. in cap. final. de magistris, solum loquitur de fructibus beneficiorum, non autem de distributionibus: imò Glossa ibidem, in verb. interroget, clare dicit, absentem causa studii Theologiae, non lucrari dictas distributiones quotidianas: quod etiam dicitur expressè in d. cap. licet 32. de preb. per eum allegato: & in cap. 2. de privilegio. in 6. ubi Glossa, in verb. integre, notat studentes non lucrari distributiones quotidianas: sicut nec de hoc quidquam dicitur in cap. cum ex eo 34. de elect. in 6. Constans igitur est regula, de jure communi non deberi distributiones absentibus ex causa studii, sed duntaxat alios fructus; atque ita declaravit sacra Congregatio, teste Gonzal. §. 7. proomial. 179. de Marin. dicto cap. 40. n. 7. versis. an autem absentes, ubi alios casus excusationis absentium prosequitur, & bene exponit.

Quomodo autem, & cum quibus cautelis obtineri debeat dispensatio super residentia causa studii, Plenè explicat Pyrrhus Conradus in tract. de dispens. lib. 5. cap. 6. num. 21. & seq.

Hoc certum est, necessarium esse saltem Episcopi licentiam, ut absens causa studiorum fructus beneficii lucratur, de Marin. d. c. 40. n. 6. † Quae licentia debet esse expressa, nec sufficit tacita. Ludovis. & ibi Ad-dent. decis. 154. n. 8. Rota decis. 354. n. 15. part. 4. recent.

Præterea hoc intelligendum est de eo, qui absens causa studii Theologiae, non alterius facultatis: quia favore Theologiae, adest dispositio juris communis; pro aliis vero facultatibus requiritur dispensatio Episcopi, vel Papae; ut notavit Moneta de distribut. quotid. part. 2. quaest. 10. n. 7. & 8. † Quamquam & dispositionem d. cap. licet, de prebend. procedere etiam favore studentium in jure Canonico, vel Civili, & in Grammatica, ostendat Rice. in prax. auctor. res. 33.

Excipiendo tamen semper statuta, vel consuetudines particulares Ecclesiarum, ut ibi notat Moneta, nec non privilegia, qualia à summis Pontificibus Universitati Avenionensi pro studentibus concessa fuerunt.

Rursus non debet sufficere studium particulare: quia illud non gaudet privilegio; sed debet quis studere in aliqua Universitate publica, quae Rectorem habet, & alia privilegia Universitatibus concedi solita, cum autoritate Doctoralem gradum conferendi, qualis est nostra Avenionensis Universitas; ut dicit Pyrr. Conrad. de dispens. d. lib. 5. c. 6. n. 3. † Ubi etiam refert Sacram Congregationem declarasse, quod sufficit incumbere studio Theologiae, vel sacrorum Canonum, ut quis fructibus beneficii in absentia potiat. † Reliqua de hac materia tractat Moneta in d. tract. de distribut. quotid. part. 2. quaest. 10. Zerola in praxi Episcop. part. 1. in verb. studium. Quaranta in summa Bull. in verb. residentia; ubi notat † quod si proventus beneficii in distributionibus quotidianis consistant, absens causa studii eas lucratur, dempra tertia parte ipsarum, quae interessentibus accrescit. Quod etiam voluit Donat. de Marin. d. cap. 40. n. 7. versis. an autem absentes, qui dicunt hoc esse de mente Sacrae Congregationis.

Superest ut agamus de Canonicis existentibus in actuali servicio Legati, aut Vicelegati: Et sanè idem dicendum est quod de existentibus in servicio Episcopi, ut lucrarentur fructus beneficii; non tamen distributiones quotidianas, cum dilectus, & ibi Glossa in verb. fructus, de clericis non resid. & ibi DD. Joan. de Selv. de benef. part. 4. q. 6. n. 6. in fine, iusto n. 7. † Eodemque modo, quamvis capellani & clerici Christianissimi Francorum Regis, ex privilegio Felice Record. Clem. VI. Joan. Regi & Reginae Francorum concessa, quandiu in eorum obsequio ministrant, à residentia excusentur; & fructus integros beneficiorum percipiant;

non tamen diaria, & honoraria stipendia, quæ distributiones nuncupantur, ulla percipere possunt: ut notat Addit. ad Joannem Selv. de benefic. d. part. 4. quest. 6. num. 1. hac adhibitâ moderatione, ut numerus beneficiorum sit maior, quam congruus

- 28 Ecclesiæ servitium pati possit. † Imò & ipsi summi Pontificis familiares, cessante speciali privilegio, quotidianas distributiones in absentia non percipiunt: teste Moneta in *dilecto tracl. de distribut. quotid. part. 2. cap. 9. num. 8. juncto num. 23.* Barbof. in *tracl. de canonic. num. 1. & 3.* ubi † quod Cubicularii S. Domini nostri Papæ ad basilicam, Sanctitatis suæ actu servant, eaque de causa ab Ecclesia absentes, non possunt petere quotidianas illas distributiones: atque ita declaratum fuisse per Sacram Congregationem. † Quæ idem declaravit in existentibus in servitio Legati, teste Barbof. *ibidem, n. 4.* & de familiaribus summi Pontificis, ad h. decisio Rotæ 22. num. 15. *part. 5. recent.* ubi quod licet ipsi lucrentur fructus, non tamen quotidianas distributiones.

Præterea excusatur etiam à residentia Canonici
affociantes Episcopum euntem Romam, ad visitan-
da limina Apostolorum: quamvis Moneta in *disco-
tract. de distributionibus quotidi.* part. 2. quasi 8. num. 23.
revocat in dubium decretum Sacre Congregationis
desuper factum, de quo per Garc. de *benefic.* part. 3.
cap. 2. num. 349. quo deciditur, Canonicos affocian-
tes Episcopum euntem ad limina Apostolorum, vel
ab eo ad hunc finem missos, non solum fructus præ-
berantur, sed etiam quotidianas distributiones lute-
rarum; illud tamen decretum omnino observandum

- 32 esse sapiens eadem Sacra Congregatio declaravit. †
Et primo quidem certum est ex dispositione juris
communis, existentes in servitio sui Episcopi, aut il-
lum visitantem Apostolorum limina afficiantem, di-
ci occupatos in servitio suæ Ecclesiæ, & ad utilita-
tem ejusdem: & idem pro presentibus haberi, & lu-
crari fructus suorum canonicatum, ut notatur in
cap. de cetero, & cap. ad audiendum, de clericis non
solicis, c. si DD. Et est notandum cum Episcopi

- 33 *repañant. &c.* DD. † Et propterca cum Episcopus
duos assumpsisset Canonicos, qui focii sui itineris
essent, dum ad Regis curiam proficisceretur; non
deberi aliquod salarium eisdem Canonicis, sed eos
debere esse contentos lucro suarum præbendarum,
quas percipiunt quasi præsentibus, decisum fuit apud

- 34 Cabeldo *decis.* 94. *part.* 1. † Et hoc procedit non solum in Canonicis Ecclesiæ Cathedralis, sed etiam in Canonicis Ecclesiarum inferiorum. Riccius *in collect.* 2686. † Non tamen procederet in hebdomadariis;

- 36 qui non habent dignitatem : ut *ibidem* notat Ricc.
juxta Novarium *decis.* 24. n. 18. *in fine*, part. 1. † Ubi
dicit, quod licet Episcopus possit dare insignia Can-
onicis, veluti almutium; non tamen hebdomada-
riis ea concedere potest, sine sedis Apostolicæ au-

- 37 thoritæ: sed quoad distributiones quotidianas, ma-
 jus est dubium, ex traditis per Monet. *loco citato*. †
 Et ideo pro resolutione casus, advertendum est in
 primis, quod quando reditus omnes Ecclesiæ con-
 sistunt in distributionibus; illæ succedunt in locum
 præbendæ: & ideo abfens lucrari debet, ne aliqui
 privilegium concessum istis canonicis associantibus
 Episcopum, vel ab eo missis ad visitanda limina, re-
 maneat inutile: ut notavit Quaranta in *summa Bul-*
larum, in *verb. residentia*, *et sic. quod autem commu-*
nis, & in Additione in principio. Gonzal. ad *regul.* 8.

- 38 §.7. *proemiali, num. 205.* † & ideo Sacra Congregatio
equitatem sequuta, ordinavit canonicum in servitio
Episcopi existentem, lucrari in absentia duas tertias
partes distributionum quotidianarum: aliam vero
tertiam partem accrescere interessentibus, teste Bar-

bosa de *Episcop. alleg.* 53. *num.* 142. Monet. de *diffi-*
bunt. *quorid. part. 2. quasi.* 8. *num.* 14. in fine, *versif. line-*
tatur ergo, Garc. de *benefic. part. 3. cap. 12. num.* 113.
& sequentibus, & *num.* 351. & 353. † Atque in his
claravit etiam Sacra Congregatio sub die 13. Ja-
narii 1635. inter venerabile Capitulum Ecclesie
Sancti Agrioli, & R.D. Evangelistam Rosati, mae
eiusdem Ecclesie Canonicum: ita ut de veritate ha-
jus conclusionis non sit amplius disputandum. Sed
ut res clarior & sine ambiguitate remaneat: vari
casus designandi sunt, ut liceatur quomodo Can-
onicus distributiones lucrari debeat, quando in illis
consistunt omnes fructus canonicatus, † *Primum* est, si
dum agitur de absentibus causa studii, & hoc licet
distributiones, demptâ tertiâ parte, quæ præfationi
accedit, censuit R. in *prax. aurea, resol.* 495. & 496.
Sed contrarium tenet Garc. de *benefic. part. 3. cap. 12.*
num. 353. ex decisionibus Congregationis prædictæ
per eum relatis *eodem cap. num.* 113. & 114. & *Quod-*
ter. de *benefic. lib. 3. quasi.* 27. *num.* 154. Et quid
sit, † absentia causa studii non suffragatur omni-
tibus parochiales: quia cum non debeat de eis pro-
vidi nisi per concursum, oportet eos esse capaces
& non egere ulteriori studio. Barboi. in *decis. cons.*
in *verb. studium, collect.* 683. *num.* 1.

Secundus casus est de eo, qui canonicatum, & simul Ecclesiam Parochialem obtinet: qui ex decreto Pii V. tenetur, residere in Parochiali; & inde integras percipit distributiones. Garcia *lib. 1. num. 353.*

Tertius est casus, de absentibus causa iniunctum, vel propter servitium Episcopi; & hoc debet fieri detractio tertiæ partis distributionum, quando in eis omnes beneficii redditus conficiuntur. Garcia d. num. 353.

Quartus casus est de associantibus Episcopum
visitantem limina: & hoc casu, salva determi-
natione Sacrae Congregationis, videtur quod ille
centur integras distributiones, quando in illis ex-
tus omnes consistunt, sine citatione tunc per-
cipere quia ex notatis per Garc. loc. citat. num. 40. constat
quod Canonici existentes in servitio Episcopi, re-
gulariter non possunt percipere distributiones quo-
dianas: ad quam regulam duae dantur limitationes.
Prima est num. 351. ubi ille limitat non procedere,
quando fructus canonicatus consistunt ex aliis di-
tributionibus quotidianis. Secunda est, quod
Canonici comitatur Episcopum current ad limi-
na, ut ibidem, num. 349. quo casu dicit amplius
Canonici percipere distributiones: sed non potest
casu, asserit duas tertias partes duntaxat percipi-
posse; & ita simpliciter absque mentione determi-
nans tertie partis de visitante, vel associante ad limina
Episcopum, tradit Barbof. ad Concil. Trident. lib. 1.
cap. 12. num. 101. Ricc. in prax. fori Ecclesiast.
cap. 498. num. 3. Idem Barbof. de Episcop. deleg.
part. 3. num. 139.

Istud autem privilegium vultuosis
mine Episcopi, aut eum associantibus
non solum competet tempore quo iur ad
sed etiam tempore reditus: quamvis Episcopi
alia loco proficisceretur, ex doctrina Baldi in
di. Cod. de oper. libert. num. 1. s. vestri debetur
dicit, quod tempore absentie pro servino repen
et salarium debetur etiam pro diebus interme
text. in l. qui mittuntur, s. penult. ff. ex ordine
major. ubi ad hoc est bonus textus: et quod dicitur
infimus fuisse in studio, aut alio negotio, licet
veniret prius alio. Bartol. in l. quid ergo, s. p
ff. de his qui notant infamia.

47 Sed quæres, utrum valeat consuetudo, vel statum ordinans, quod ij qui non interfunt officio divino percipiant distributiones quotidianas? Respondetur non valere. Probatur ex Concil. Trident. sess. 24. cap. 12. ibi: Reliqui quavis collatione, aut remissione excludi; & determinavit Sacra Congregatio de remissione harum distributionum loquens apud Garc. de benefic. part. 3. cap. 2. num. 432. & probatur in cap. unie. de cler. non res. sent. ibi: penitus improban- res. Burat. decis. 193. num. 19. & seg. Barthol. de Episc. cop. part. 3. alleg. 53. num. 140. & vide Sanch. in cons. moral. lib. 2. cap. 2. verbo 110. & 111. ubi bene explicat utrum valeat consuetudo, quod absentes lu- crentur distributiones: & Paulus Rubens ad de- cis. 576. num. 159. & 170. a. 1. 2. recen. tom. 3. † Ex- ceptis tamen certis casibus, & ob justam causam, de quibus Moneta de dist. ibi. quotid. part. 2. quaest. 12. num. 42.

CAPUT CIII.

De potestate, & autoritate Definitorum inter religiosos. Vtrum Superiores il- lorum opinionem petere, & sequi te- neantur? Et utrum ad antiquos Defini- tores, an verò ad novos spectet facere regulamenta, & definitiones generales, totius ordinis statum & vivendi nor- mam concernentes.

SUMMARIVM.

- 1 Definitorum potestas qua fit in religiosis ordinibus: & utrum eorum vota sint consultiva tantum, an verò deliberativa.
- 2 Vota Definitorum sunt deliberativa, si constitutio requirat eorum consilium, & consensum.
- 3 Si solum requiratur consilium Definitorum, licet Superior illud sequi non teneatur; tamen debet illud petere, & expectare.
- 4 Cessante consuetudine, vel constitutione contraria, votum Definitorum debet requiri, & secundum illud fieri.
- 5 Quando consilium alicujus requiritur, qui est so- cius in officio, non solum exquirendum est, sed etiam sequendum.
- 6 Definitorum sunt participes officii cum Superiore or- dinis regularis.
- 7 Definitorum potestas regulatur juxta consuetudi- nes, & statuta cujuslibet religionis.
- 8 Definitiones generales bonum, ac statum concernentes facere, spectat ad solos Definiores anti- quos religionis, cessante contraria consuetudine.
- 9 Definitiones verò locales, aliosque actus particula- res concernentes facere spectat ad novos Defini- tores, ex constitutionibus religionis, quæ sic de- bent intelligi.
- 10 Definitionum appellatione continentur regula bo- num generale concernentes.
- 11 Quando agitur de revocatione antiquæ observan- tiæ, stricta fieri debet interpretatio.
- 12 In prejudicium jurisdictionis ordinaria, verba non debent sumi in latiori significatione.
- 13 Illa interpretatio in dubio fieri debet, quæ est ve- risimilior, & ex qua non sequitur absurdum.

Tom. I. Pars I.

Definitorum apud religiosos magna est potestas secundum cujusque ordinis & regulæ approba- tas constitutiones, aut consuetudinem concessa. Hi sunt selecti quidam Patres, qui Superioribus assistunt ad decisionem graviorum negotiorum; & in quibus- dam religionibus votum habent consultivum dunta- xat, quorum opinionem requirere tenetur Superior; sed non sequi: in aliis verò decisivum, seu delibera- tivum, quorum sententiam exquirere & sequi Super- iores omnino tenentur: ut explicat Hieron. Roder. quaest. regul. resol. 51. num. 1. & 2. Mirand. in manual. Pralat. regul. tom. 2. quaest. 17. n. 1. & 2.

Si constitutio dicat procedendum esse cum con- silio, & consensu Definitorum, non solum debet Superior exquirere consilium, sed saltem majoris partis Definitorum consensum habere tenetur. Le- zan. in summa regul. tom. 4. in verb. littera Apostolica, num. 21.

Si solum requiratur consilium, ad duo tenetur Su- perior; nempe ad petendum consilium, & ad expe- ctandum ut illud detur: & actus ante datum consi- lium factus, nullus est. Abbas in cap. ex parte, de con- sist. & habetur ex cap. cum in veteri, de elect. Ema- nuel Roderic. tom. 2. quaest. regul. 103. art. 1.

Sed regulariter cessante constitutione, vel consue- tudine religionis contraria, Superior tenetur sequi sententiam majoris partis Definitorum; ex regula generali, † quod quoties quis debet judicare vel actum facere de consilio alicujus, qui sit cum eo par- ticeps officii; illius votum non solum requirere, sed etiam sequi, & secundum illud judicare tenetur: ut notat Vant. in tract. de nullis. ex defect. juris dict. ordin. num. 152. versic. & statibus hujusmodi.

Definiores autem sunt officii participes cum Su- periore: ergo votum illorum Superior sequi tene- tur. Mirand. qui sic arguit dicto tom. 2. quaest. 17. art. 2. in 4. conclus. versic. & praterea. Plura de consilio exi- gendo, tradit Tusch. in verb. Consilium, conclus. 769. per totam.

Licet igitur variæ sint constitutiones in diversis 7 ordinibus regularibus, juxta cujuslibet ordinis con- suetudinem: ut dicit Emanuel Rodericus tom. 2. quaest. regul. 45. art. 1. Tamen ex his quæ in facto supponebantur Respondi, † ad solos Definiores an- 8 tiquos spectare munus definitiones, & decisiones faciendi, bonum publicum totius ordinis concer- nentes; quæ pro regula & modo vivendi in futurum observari deberent. † Reliqua verò acta capituli, 2 quæ vel particulare certorum locorum bonum, vel nonnullorum particularium negotia concernunt, ad novos Definiores pertinere debere: cum enim tam ex consuetudine, quam ex summi Pontificis constitutione consuetudinem illam confirmante, ad Definitoris Generalis electionem, necnon ad quas- cumque ordinationes, definitiones, ac declaratio- nes in primis & ante omnia procedendum esset: certum est, quod definitiones generales fieri de- bent per antiquos Definiores, quorum potestas, dum ex fiunt, adhuc durat: at verò jus faciendi alia acta Capituli, veluti acceptiones conven- tum, impositiones poenitentiarum, receptionem novitiorum, ex statuto, seu constitutione, & alia hujusmodi, quæ generale bonum minime concer- nunt; ad ipsos quoque Definiores novos pertinere. Cui juri & facultati nullo modo fuit derogatum per constitutiones Capituli generalis; quæ defi- nitiones, seu decisiones, ante electiones quascum- que, ab antiquo Definitorum fieri mandarunt. † 10 Quia definitionum, aut decisionum appellationes, solum ea continentur, quæ regulam aliquam in futurum

futurum observandam continent; ac veluti certum canonem vivendi normam concernentem; ut habetur in Lexico juris, in verb. definitio sumitur, & tradunt Addent. ad Dec. in l. omnis definitio 203. ff. de reg. jur. Ergo alia acta capitularia quæ non respiciunt generalem vivendi regulam, ac normam, non sunt talia, ut definitionis appellatione contineri queant; non censetur itaque per novam constitutionem derogatum antiquæ novorum Definitorum potestati. † Quia cum agatur de antiquæ consuetudinis & observantia revocatione, non est recedendum à proprietate verborum: sed stricta fieri debet interpretatio. † Præsertim cum agatur de favorabili, & ordinaria potestate Definitorum novis de jure, & consuetudine competenti. Tusch. lit. V. conclus. 91. num. 1. Barbof. axiomat. 2.22. num. 4.

13 Addatur quod non est verisimile, Definitoribus antiquis Vicarii generalis absoluti visitatorum, vel ipsorummet Definitorum correctionem, & coactionem in casu delicti fuisse attributam; quam tamen haberent: & sic vel in propria causa jus dicerent, vel in causa suorum in officio sociorum, erga quos plus debito indulgentes esse possent: Ideo ad hoc evitandum, verisimilius est potestatem illis datam ad sola negotia tangentia Definitorum Generales restringi debere: cum ea verborum fieri debeat interpretatio, quæ magis ad id quod verisimile est accedit. Surd. consil. 43. num. 24. cum similib. & omnis interpretatio fieri debeat, ut non sequatur absurdum, vel inconveniens. Mantie. de tacit. convent. lib. 2. tit. 13. num. 1. & alibi passim.

Unde conclusum fuit, & (ut audio) observatum, antiquis Definitoribus solum jus competere, definitiones & decreta generalia, non autem localia, nec particularia, aliæque acta capitularia similia faciendi.



CAPUT CIV.

De jure dicimandi prætenso per Ecclesiasticos in aliena parochia. Quid debeat probari per prætendentem tale jus. Quomodo probetur possessio immemorialis, & ex quibus talis probatio elidatur. Dandum esse potius mandatum de manutenendo Parocho in paritate probationum. Et quis fovcat meliora jura in petitorio.

SUMMARIUM.

- 1 Parochus primitivus habet suam intentionem fundatam in toto territorio, pro exactione decimarum, & num. 3.
- 2 Quod ampliatur ut procedat in eo, qui per Vicarium curam exercet animarum: quia hac in re, Vicarius nihil prætenere potest, sed sua congrua contentus esse debet.
- 3 Prætendens decimas exigere in aliena parochia, habet contra se juris presumptionem.
- 4 Titulus vel immemorialis possessio probari debet ab eo, qui decimas vult petere in aliena parochia.
- 5 Sola juris assistentia non sufficit ut Parocho detur manutentio in exactione decimarum in sua parochia.
- 6 Prætendens decimas in aliena parochia non debet

vincere in possessorio, nisi etiam titulum producat, cum immemoriali possessione.

- 8 Quando data fuit dilatio ad probandum, & probatum habendum, testes producti in termino non possunt examinari extra terminum.
- 9 In dubio prævalere debent in materia decimarum testes pro Parocho, qui habent pro se juris assistentiam.
- 10 Quando probatio possessionis est turbida, ad petitorium deveniendum est.
- 11 Actus violenti non debent haberi in consideratione in possessorio.
- 12 Quæ probanda sint ad hoc, ut sufficienter dicatur constare de immemoriali.
- 13 Ut excludatur probatio possessionis immemorialis, sufficit quod adsit aliqua probatio in contrarium: imò sufficit quod constet de contrario ratione, vel tumultu.

Parocho non solum dandum esse mandatum de manutenendo, adversus Capitulum alterius Ecclesiæ, non obstante ejus prætensione, quæ fundam esse videtur in possessione, & præscriptione juris dicimandi: verum etiam Parochum in petitorio definitivè à Capituli prætensionibus absolvendum esse. Dixi. † Quia Parochus primitivus habet suam intentionem fundatam pro exactione decimarum in toto suæ parochiæ territorio: & per consequens illa portio, de qua contendebatur: cap. cum contingat, cap. cum in tua, de decim. Ludovici. decis. 449. Novar. lib. 1. quest. forens. cap. 21. † Quod non solum procedit in eo, qui curam animarum exerceat, sed etiam in eo, qui ipsam habet habitum; nempe: serviendo per Vicarium: quia Vicarius nihil prætenere potest circa decimas; sed sola sua congrua portio debet esse contentus. Ludovici. decis. 174. num. 4. & 8. † Unde solus Parochus habet pro decimis exactione juris assistentiam, intra limites suæ parochiæ: dicto cap. cum contingat, & dicto cap. cum in tua, Seraph. decis. 802. num. 2. † Et è converso, adversus Capitulum prætendens decimas in aliena Parochia, adeit juris resistencia. Postius de manut. observ. 44. c. 7.

Ad hoc ut Capitulum obtinere possit adversus Parochum, docere debebat de titulo, vel immemoriali possessione: quod tamen non fecit. Testis dicta observ. 44. n. 47. & 48. & post ejusmodi Rota decis. 187. n. 7. Marfco. lib. 1. c. 1. § 1. n. 34. num. 38. 39. & 40. Menoch. consil. 36. num. 34.

Et licet dubitari posset, utrum Parocho ex sola juris communis assistentia, dandum esset mandatum de manutenendo, ex traditis per Ric. c. 1. c. 1. Post. observ. 45. num. 42. & 43. & seq. tamen cum antiqua Parochi possessio, per plures testes deponentes fuerat sufficienter probata: & sic poterat Capitulum alterius Ecclesiæ prætensionem manutentionem, quamvis crederet se possessionem suam per testes comprobasse: quia, ut mox dictum est, † ultra possessionem, debebat probare titulum vel docere de immemoriali possessione. Postius citat. & observ. 44. num. 19. ubi dicit interim dari manutentionem Parocho, donec constet de immemoriali, vel de præscriptione per tres firmos conformes. Rot. decis. superius allegata. Giovang. consil. 38. num. 32. & 33. lib. 2.

Neque testes examinati adversus Parochum nocere poterant illius intentioni, quia omnia illa oppositio, quæ dabatur adversus illorum examinationem, quæ dabatur adversus illorum examinationem, † nempe quod licet producti fuissent in termino, tamen fuerant examinati post terminum, & probatio Capitulo assignata ad probandum, & probatio

- non habendum per omne genus probationis : quo casu testes producti in termino , non possunt examinari extra terminum : Farinac. de testib. quæst. 80.
- 9 *num. 85. & 86.* † cum adessent testes pro utraque parte examinati ; illi vero qui deponebant pro Parocho , essent majoris fidei , & pertinentius deponerent , & essent numero plures , prævalere debebant : cum tamen in dubio præferendi essent testes deponentes in favorem Parochi , qui pro se juris habebat assistentiam. Postius de manutent. observ. 71. n. 96. 97. & 109. Rota post ejus tract. decis. 158. n. 7.
- 10 Et in omnem eventum negari non posset , quin probationes , & possessio turbida redderetur : quo casu videndum est de j. ribus partium in petitorio. Gratian. discept. forens. cap. 450. num. 41. & cap. 870. num. 19. Verat. decis. 100. part. 2. Postius observ. 59. num. 1. 2. & 3. cum ibi citatis. Mantie. decis. 95. n. 10. & interim deberet fieri sequestrium. Postius dicta observ. 71. n. 125. † Maxime quia si quæ possessio ex parte Capituli probaretur , constabat illam fuisse factam per violentiam , & actus violentos : & propterea non suffragari Capitulo. Giovagn. in terminis consil. 28 num. 18. volum. 2. Surd. consil. 262. n. 73. & consil. 419. num. 35.
- 12 In meritis autem non constabat de juribus Capituli , cui incumberebat onus probandi titulum , vel possessionem in memorialem : ut est textus expressus in cap. 1. de prescript. lib. 6. pro cuius immemoralis probatione oportebat , ut testes deponerent de visu per quadraginta annos ante motam litem : & quod ita audiverant à suis majoribus , qui ab aliis suis majoribus ita dici audiverant : & quod ipsi , nec majores sui quidquam viderunt , vel audiverunt in contrarium ; necnon deponere debebant de publica voce , aut fama , per hæc verba : fuit , & est. Ludovif. decis. 196. num. 1. & ibi Addent. num. 3. juncta Glor. in d. cap. 1. in verb. memoriam , de prescript. in 6. non enim dicitur constare de immemoriali , nisi omnes testes sint conformes , & testes in omnibus prædictis requisitis. Mantie. decis. 289. n. 4. & debent omnes testes prædicta requisita recensere explicitè , non se referendo ad articulos ; necnon debent deponere per hæc verba : & citra. Marfcor. lib. 2. var. resol. cap. 100. num. 10. & 11. & ita ut si unus ex testibus deficeret in aliquo ex prædictis requisitis , fidem non faceret ad effectum probandi immemorialem. Rota divers. decis. 557. in fine , part. 4.
- 13 Præterea , cum per plures testes constaret de continuata Parochi possessione in percipiendi decimas in territorio contentioso , ex hoc solo excluderetur probatio contrariæ immemoralis possessionis : quia ut de ea constet , necesse est , ut testes deponant , quod nihil actum fuit in contrarium : unde enervatur probatio immemoralis possessionis , cum constet de pluribus actibus contrariis. Rota decis. 254. num. 3. & decis. 324. num. 13. part. 1. recent. & decis. 248. num. 7. part. 2. recent. Imò ad exclusionem immemoralis , sufficit quod constet de solo rumore , & tumultu in contrarium. Additio ad Ludovif. decis. 298. num. 13. Unde pro parocho conclusum fuit adversus Capitulum , sub præsupposito ritatis probationum.

constituere , in præjudicium antiquæ foundationis , reducendo formam resolutionis ipsorum , ad formam distributionum quotidianarum , pro augendo cultu divino. Quod hoc fieri debeat cum auctoritate Episcopi , & servando formam antiquam , ac proportionem solitam : ita ut qui plus lucratur , plus amittat , & portiones absentium acquirantur præsentibus , quando certa massa , vel portio esset assignata anniversariis , distincta à massa capitulari.

SUMMARIUM

- 1 Qua sit differentia inter fructus beneficiorum , & distributiones quotidianas.
- 2 Portio fructuum beneficiorum privilegiata quæ dicitur , & in quo consistat.
- 3 Distributiones quotidianæ propriè sumptæ in quæ consistant.
- 4 Quod solvitur Canonicis pro tota die , quando una ex divini officii horis intersunt , non est distributio quotidiana.
- 5 Beneficiatis non competit præbenda ; sed vocatur portio , vel quasi præbenda.
- 6 Canonici pro augmento cultus divini possunt facere constitutiones super lucro distributionum.
- 7 Capitulum Canonicorum , sine interventu Beneficiatorum , potest statuere super anniversariis.
- 8 Capitulum nihil potest statuere in præjudicium antiquarum consuetudinum Ecclesiæ.
- 9 Solus Episcopus potest statuta condere circa formam officii , & eorum quæ inde dependent.
- 10 Anniversariorum distribuendi formam consuetam Capitulum sine Episcopo alterare nequit.
- 11 Capitulum circa formam distributionum solvendarum , constitutiones facere verum quidem est ; sed intelligendum , dummodo nihil innovetur circa antiquas consuetudines Ecclesiæ.
- 12 Canonici non possunt facere conclusionem , per quam eorum portio ex anniversariis fiat major , in præjudicium beneficiatorum , seu portionariorum.
- 13 Qua debentur illis qui intersunt uni ex horis Canonicis , non debent reduci ad formam distributionum.
- 14 Capitulum etiam cum auctoritate Episcopi nihil facere potest contra jus commune.
- 15 Mutatio status Ecclesiæ quoad residentiam pro augmento cultus divini fieri potest ; sed non sine auctoritate Episcopi.
- 16 Distributionum eadem debet esse regulariter portio , & anniversariorum juxta Ecclesiæ consuetudinem.
- 17 Anniversaria , pro quibus adest corpus separatum à massa capitulari , non debent accrescere Capitulo pro absentium portione ; sed solis præsentibus , & inter eos distribui.
- 18 Si ex massa capitulari certa portio presentibus detur , portio deficiens accrescit Capitulo , non autem interessentibus.

PRæsupponebant Beneficiati cujusdam Ecclesiæ Collegiæ , quod per foundationem auctoritate seculari record. Joan XXII. factam , constituti fuissent in dicta Ecclesia Prior , Canonici , & Clerici qui nunc sunt Beneficiati , assignatâ singulis præbendâ ; nempe Priori triginta librarum , Canonicis quindecim , Beneficiatis vero septem cum dimidia : eademque portio

CAPUT CV.

Verum Canonici Ecclesiæ Collegiæ possint novam formam anniversariorum

Tom. I, Pars I.

Q 3

portio

portio per fundationem servabatur quoad distributiones quotidianas, quæ omnibus ultra victum communem præstabantur.

His non obstantibus, Canonici, qui singulis annis soluebant, mediante persona Oeconomi, Beneficiatis certam frumenti quantitatem, pro illorum præbenda, seu verius portione; cupiebant præbendam, seu portionem illam reducere in formam quotidianarum distributionum, punctuatores constitueret, & absentes private.

Supponebatur etiam in eadem Ecclesia duo adesse, & adfuisse, semper horrea; quorum unum magnum, aliud parvum nuncupatur; magnum pertinet ad corpus Capituli, parvum ad corpus anniversariorum, quod destinatur pro celebrantibus magnas, & parvas missas; & magnæ quidem, per solos beneficiatos celebrari solent; parva, indistinctè per Canonicos & Beneficiatos.

Ex quibus sequentes proposita fuerunt questiones decidendæ. Prima, utrum Oeconomus, aut etiam Capitulum potuerit mutare formam solutionis illius portionis, quæ beneficiatis solui consuevit, in formam distributionum quotidianarum. Secunda, utrum casu quo potuerit alterari forma consueta, saltem cum auctoritate Episcopi, debeat ad minus eadem portio servari quoad quantitatem distributionum, & aliàs quomodo fieri debeat restrictio, & cui accrescant absentium, vel negligentium portiones.

Notandum est pro eruenda vera resolutione propositarum difficultatum, quatuor esse Ecclesiasticorum emolumentorum species. Prima est præbendarum, quæ sunt quidem in certo numero, sed non sunt distinctæ. Secunda, quando præbendæ sunt quidem distinctæ, sed solvuntur de massa communi totius Capituli illis, qui resident in loco, quamvis non assistant divinis officiis. Tertia est illarum, quæ distribuuntur inter illos, qui actualiter choro interfunt. Quarta comprehendit emolumenta quæ dividuntur inter eos, qui personale servitium præstant in certis divinis officiis, veluti anniversariis, mortuariis, & aliis similibus actionibus pietatis. Quas quatuor distributionum species, copiosè satis explicat Monet. in *tract. de distribut. quotid. lib. 1. quest. 3.*

Frumentum, quod Capitulum singulis annis tradere solitum erat Beneficiatis, desumptum ex magno horreo, erat inter secundi generis distributiones, quæ ex massa capitulari capiuntur, & solis præsentibus, quamvis non interessentibus in choro, persolvuntur: & hæc vocatur portio privilegiata, juxta Rebuff. in *Concord. tit. de collationib. §. 1. in verb. distributionum*. Ubi ostendit, quod absentes à choro admittunt distributiones propriè dictas, sed non fructus grossos. Quia portio privilegiata dicitur, quando omnes redditus sunt communes, & percipiuntur per unum loco Capituli; & in fine anni sunt certæ portiones secundum privilegium, seu statum, & cuilibet datur sua portio: sequitur Garf. de *benefic. part. 3. cap. 2. numero 440. & sequentib.* de quibus etiam agitur in *extravag. cum nonnulli 11. de præbend. & dignis. in §. præterea cum in aliquibus*. Ubi dicitur, quod cum panis, & potus pro certarum Ecclesiarum personis, de præbendarum ipsarum corporibus, pro quolibet deputeretur; & etiam interdum certa quantitas bladi, & quandoque certa pecuniæ summa, & aliquando alterum pro altero pro singulis mensibus vel hebdomadis de licentia Capituli absentibus exhibeantur; tales summae non debent inter distributiones quotidianas numerari. ¶ Sed ea tantum quæ Canonicis quotidie pro diurnis

& nocturnis horis sine fraude distribuuntur. ¶ Quod procedit, etiam ad lucrandas istas panis, & vinum alterius rei præstationes necesse esset, ut Canonici assisteret, & interesset singulis diebus alicui ex horis, seu officiis divinis; veluti matutino, vel vespertinis, aut majori missa: hoc enim non posset eveniri sub nomine distributionum, sed potius accedere ad præbendam. Unde in multis Ecclesiis, qui interest uni ex horis officij divini, lucratur totam præbendam illius dici; non tamen lucratur distributiones quotidianas, nisi pro illa hora qua præsens est corporaliter, ut bene advertit Golin. ad *pragmatic. sanct. tit. quo tempore quisque debet esse in choro, §. jubet etiam, in verb. distributiones*. Quia alias esset canonicatus sine præbenda, quod esse non debet. *can. si quis objecerit, 1. quest. 3. cap. relatum, de præbend.* Et de hoc genere distributionum, seu potius emolumentorum, intelligendus est textus in *cap. olim 16. de verbor. significat.*

Quamvis autem beneficiatis verè præbenda non competat, & portio quæ illis datur pro præsentia in loco, quamvis divinis horis non interint, non contineatur sub nomine præbendæ; nihilominus tamen est quasi præbenda, & portio nuncupatur: unde & beneficiati vocantur portionarii, ut dicit Puteus *decis. 431. num. 4. lib. 1.*

Unde pro resolutione questionis propositæ concludendum videbatur, quod licet solis Capituli Oeconomus antiquam formam solutionis præbendæ, & portionis hujusmodi alterare non possit; tamen major videbatur ratio in Capitulo dictam conclusionem faciendi, cum de jure solum Capitulum possit se congregare, & decreta ac ordinationes facere super forma divini servitij, absque eo quod beneficiati, seu portionarii talibus congregationibus interveniant, præsertim ad augendum cultum divinum, & dum reditur ad jus commune ratione residentie, & servitij personalis. Abbas in *cap. cum omnes, in 2. notab. num. 1. de constitut. & ibi Decret. Felin. numero 7. versic. sed si forte. Rota decis. 14. num. 4. part. 2. recent. & part. 4. recent. decis. 494. num. 6. ¶ Maxime verò quando agitur de distributionibus anniversariorum, super quibus ordinare pertinet ad Capitulum absque interveniente Beneficiatarum, seu portionariorum. Ita *decis. 145. part. 5. recent. & decis. 32. num. 3. part. 2. decis. 76. numero 1. eadem parte, & decis. 10. numero 1. part. 6. recent. Cæsar de Grass. decis. 4. de his quæ sunt à majori parte capituli.**

Sed tamen his non obstantibus, pro parte Beneficiatarum data fuit pertinens, ac juri & equitati conformis Responsio. Quia licet Canonici absque portionariis constituent corpus Capituli, & statuerent sint circa cultum & servitium divinum: ¶ Tamen in causis arduis, & in quibus agitur de mutatione consuetudinibus, Capitulum nihil statueret potest, aut debet, ut dicunt DD. in *d. cap. omnes, de constitut. ¶ Cimbri* solum permittitur sit Episcopo, ut novam consuetudinem introducere possit in sua Ecclesia, dummodo conditionibus concurrentibus. Prima, quod constitutio illa nova, sit bona, & laudabilis. Secunda, quod interveniat consensus Capituli, *can. 12. distinct. cap. cum consuetudinis, de consuet. Extravag. c. unic. §. statumus, de cler. non resident. lib. 6. & ibi Coiminian. num. 4. Joan. Andr. num. 1. ¶ Et in propriis terminis divisionis faciendæ de emolumentis anniversariorum, quod Capitulum nihil possit statueret, vel emolumenta, per quod alterentur antiquæ fundationes, vel consuetudines Ecclesiarum, fuit decilum per Rotæ decis. 14.*

num. 11. part. 7. recent. confirmata per plures alias decisiones.

11 Non negatur quin Capitulum possit, servatis servandis, providere circa divisionem distributionum, & ipsius etiam grossæ: ut dicit Decius in d. cap. cum omnes, in 2. lectura, num. 3. versic. & supradicta locum habent. Juxta Glossam in cap. 2. in verb. statum, de verb. signif. Oldrad. consil. 56. in fin. Tusch. litter. C. consil. 48. Sed hæc doctrina debent intelligi ut locum habeant, quando per talem Capituli constitutionem non fieret præjudicium antiquis Ecclesiæ fundationibus, aut consuetudinibus, quæ per novas, ratione præbendarum & portionum, mutari vel alterari non possunt: cap. unic. de cler. non resident. lib. 6. in illis verbis: *lucta cuiuslibet Ecclesiæ ordinationem rationabilem*. Rota d. decis. 32. num. 3. part. 7.

Quod tanto magis in casu proposito concludendum est, quia corpus anniversariorum erat omnino separatum à corpore Capituli, retinendo massam & burfam omnino separatam, & horreum separatum: cum magnum pertineat ad Capitulum; parvum verò spectet ad anniversaria: unde locus est generali regulae, quod quando agitur de divisione pecuniarum ad burfam communem spectantium, antiquæ Capituli constitutiones observandæ sunt, & pecunia ad usum communem, non autem ad utilitatem nonnullorum in præjudicium aliorum applicandæ sunt: Ita ut non poterint Canonici portiones suas ex anniversariis augere, in præjudicium Beneficiatorum. Clem. 2. & ibi Glossa in verb. non ad alium, de religio. domib. Rota decis. 413. n. 13. part. 5. recent.

Neque obstat quod opponitur, per novam hanc Capituli deliberationem fieri reditum ad dispositionem juris communis. Quia Respondetur, quod de jure portiones istæ non subjacent punctuationi, cum debeantur solum ratione residentie in loco, non autem interessentie in choro: ut per Glossam in d. cap. unic. de cler. non resident. verb. improbitates, lib. 6. & probatur per text. in d. cap. cum omnes, de conscrip.

14 Ideo reducere anniversaria ad formam distributionum, contra antiquam consuetudinem, & fundationem, est statuere contra juris communis dispositionem: quod Capitulum etiam cum consensu Episcopi facere non potest. Oldrad. consil. 259. num. 6. Federic. de Senis consil. 17. per tot. Alexi. consil. 106. n. 2. lib. 2. Burat. decis. 758. num. 13.

15 Non negamus tamen Episcopum cum assensu Capituli providere posse, & debere, ne divinus cultus negligatur; & ne pia fundatorum & benefactorum intentio elusoria reddatur; assignatæ certa portione, quæ absentes & non interessentes priventur: quia alioquin omnes recederent hora, quæ anniversarium recitari deberet: sed hoc spectat ad Episcopum, cum agatur de mutatione status Ecclesiæ quoad residentiam. Oldrad. consil. 81. Decius in d. cap. cum omnes, in 2. lectura, n. 3. cum aliis supra allegatis.

16 Hoc tamen casu servanda erit eadem proportio, quæ in distributionibus quotidianis, ut Canonici duplo plus habeant, & antistant, quam portionarii. Prior verò, duplum similiter unius ex canonicis lucratur, & respectivè amittit; non autem in odium solum portionariorum, aliàs decretum hujusmodi esset ambitiosum: l. ambitiosa, ff. de decret. ab ord. faciend. Felin. in cap. cum omnes, num. 12. de conscrip. Jason in l. civitas, num. 10. ff. si cert. perat. Imol. & alii in cap. 1. de consuetud. quia non potest quidpiam decerni, aut statui in præjudicium tertii, Abbas in d. cap. cum omnes, ubi dicit servandam esse æqualitatem, & antiquam consuetudinem, adhibita debet à proportionem: & ibidem Decius num. 3.

Et ex prædictis resultat resolutio secundæ difficultatis, nempe distributiones anniversariorum, quas post factum ab Episcopo regulamentum, absentes canonici, vel portionarii amittent, accrescere debere juxta proportionem consuetam in aliis distributionibus, & juxta fundationem observari solitam. Quia cum omnes, tam Canonici, quam Beneficiarii collectivè vocentur ad eandem rem, & ad eodẽ reditus pro anniversariis assignatos; ita ut in concursu partes facere debeant: sequitur ut si quis deficiat, & concurrere nolit, vel non possit; ceteri possint totum jure suo obtinere. Bellon in tract. de jure accresc. cap. 3. quæst. 2. num. 14. Covar. lib. 3. variar. resolut. cap. 13. num. 7. versic. & sanè, ni fallor. Quod autem certa quantitas fuerit pro anniversariis assignata ex tota massa fructuum, jam diximus: quia anniversariorum corpus est separatum à corpore Capituli, & habet suam massam distinctam à massa capitulari, & grana parvi horrei non sunt ad alium usum destinata, quam ad utilitatem anniversariorum: ideo portio deficiens solis præsentibus accrescere debet, nisi aliter statuto, vel consuetudine caveatur: ut optime docuit idem Bellon de jur. accresc. cap. 6. quæst. 47. num. 7. apud quem plures alii allegantur. Aliud dicendum esset, si certa duntaxat quantitas ex massa capitulari solis præsentibus, & interessentibus assignata esset; neque reditus anniversariorum defumerentur ex massa particulari, & distincta ab horreo Capituli: tunc enim portiones, quibus absentes privarentur, accrescerent Capitulo; non autem præsentibus: ut ostendit idem Præses Bellon d. quæst. 47. in primo casu. Intellige servatâ semper cujusque Ecclesiæ consuetudine, à qua non est recedendum.



CAPUT CVI.

Verum permutatio loci collegialis monachalis, fieri possit cum sacristia ejusdem ordinis: & an hæc præstimoniam, seu portiones sint beneficia; an verò quid temporale. Beneficia, quamvis manualia, & regularia, permutari possunt cum officiis monachalibus, vel beneficiis perpetuis; aut resignari etiam coram Papa in favorem certæ personæ. Ex quibus inducatur tacita possessio. Quid circa tacitas professiones observetur in Gallia.

SUMMARIUM.

- 1 Loca collegialia monachalia ad vitam, vel sine temporis limitatione concessa, sunt merè Ecclesiastica: secus si ad tempus limitatum, & num. 2.
- 2 Loca collegialia perpetua, & onus spirituale annexum habentia, cum beneficiis permutari possunt.
- 3 Permutationes hujusmodi in Curia Romana passim admittuntur.
- 4 Beneficia regularia, licet manualia, & amovibilia, tamen cum aliis beneficiis permutari possunt.
- 5 Beneficia manualia sæpe coram Papa resignantur.
- 6 Manualitatis beneficii expressio non est necessaria, quando

- quando narratur Papa illud beneficium esse regulare.
- 8 Tria requiruntur ad inducendam professionem tacitam in ordine regulari.
- 9 Tacite professiones non sunt abrogatae per Concilium Tridentinum.
- 10 In Gallia tacite professiones non habentur in consideratione: sed hoc intelligendum est de tacitis professionibus Monachorum in Gallia degentium: secus est in professionibus tacitis factis in terris Ecclesiae, etiamsi lis sit decidenda in Gallia.

Dubitatum fuit de validitate permutationis cuiusdam loci collegialis Monachalis, cum Sacristia ejusdem ordinis, in Senatu Gratianopolitano, ex duobus. Primum, cum loca ista collegialia non sint verè beneficia, non potuerunt permutari cum dicta Sacristia: sunt enim potius quaedam portiones Monachales, & praestationes temporales, quae propterea cum beneficio permutari non possent videntur. Secundum, quia tempore permutationis, possessor loci collegialis nondum erat professus, nec per consequens capax Sacristiae compermutatae.

Non obstantibus istis difficultatibus, Dixi permutationem esse validam: quia loca collegialia in duplici sunt differentia; aliqua enim sunt temporalia, & merè laicalia, nullum habentia onus spirituale annexum; & si aliquid habeant servitium, illud tale est, quod per laicum potest expediri: & haec non sunt beneficia, neque sub constitutionibus loquentibus de beneficiis continentur. Alia sunt perpetua, & onus spirituale annexum habentia; & haec proprie beneficiorum appellatione veniunt. Hanc distinctionem affert Staphil. de liter. grat. tit. de stat. & qualitat. benefic. n. 4. & 5. versic. licet contrarium. Geminianus conf. 89. circa finem, versic. puto considerandam naturam. Gonzal. ad regul. 8. gloss. 5. §. 2. num. 10. Rebuff. in tract. Nominat. quest. 9. n. 26. & quest. 15. num. 23. & in tract. de pacif. poss. num. 90. Lotter. de re benefic. lib. 1. quest. 35. num. 1. & seq.

2 Locus iste monachalis & collegialis, de quo agebatur, est, & erat merè Ecclesiasticus, & Beneficii Ecclesiastici appellatione dignus: quia non concedi solet ad tempus certum, & limitatum; sed nemo ab eo per Superiorem amoveri potest (ut in facto suppositum fuit) absque alterius beneficii vel mansionis competentis assignatione: & hujus, & similium locorum possessores tenentur interesse personaliter divinis officiis, tam diurnis, quam nocturnis in Ecclesia Collegii celebrandis, juxta legem foundationis ejusdem Collegii. In concursu quarum circumstantiarum negari non potest, quin hujusmodi loca sint verè beneficia Ecclesiastica. Gonzal. d. gloss. 5. §. 2. num. 12. cum aliis supra citatis. Et ideo haec loca, sive praestantia, cum beneficiis Ecclesiasticis permutari possunt. Federic. de Senis in tract. de perm. quest. 14. Petr. de Ubal. in eodem tract. n. 6. Cokier de perm. benefic. lib. 2. cap. 6. num. 1. & seq.

4 Imò suppositum fuit in facto, loca ista Collegialia monachalia, cum beneficiis & officiis ejusdem ordinis Monachalis quotidie permutari consuevisse: & permutationes hujusmodi tum in Romana Curia, quam in Legatione admitti: quod non fieret, si non essent ejusdem naturae, cujus beneficia: quae consuetudo optima est interpret in hac materia. Gonzal. ad d. regul. 8. gloss. 5. §. 2. num. 13.

5 Neque obstat si opponatur omnia beneficia Monachalia esse manualia, & ad nutum Superiorum amovibilia. Quia qualitas ista non impedit quomi-

nus cum aliis beneficiis permutari queant: aut etiam coram summo Pontifice in favorem certe personae resignari: dicuntur enim vera, & perpetua beneficia, quando absque temporis limitati definitione concedi consueverunt, prout ea de quibus agitur: ut in facto suppositum fuit. Lotter. de re benefic. lib. 1. quest. 7. num. 20. post Federic. de Senis confil. 35. sub num. 1. Selva de benefic. part. 3. quest. 68. quia, inquit, beneficium dicitur perpetuum, quod certo tempore non limitatur; licet detur ad beneplacitum Superioris: & in terminis permutationis beneficiorum regularium, quamvis sint utplurimum amovibilia, tractat Cokier in d. tract. de perm. benefic. part. 2. cap. 9. Francisc. Marc. decis. 318. num. 2. part. 2. Et quod etiam resignationes coram summo Pontifice fiant de beneficiis manualibus & amovibilibus, tradit Addit. ad Paris. de resign. lib. 2. quest. 14. in fin. & ipse Paris. lib. 2. quest. 11. num. 1. & sequentibus. adeo ut sic à summo Pontifice provisus amoveri non possit: quia inferior non potest infirmare provisiones factas per Papam: ut per Paris. in d. quest. 11. num. 8. & seq.

Imò nec necesse est narrare Papae beneficium esse manuale, quia sufficit narrare illud esse regulare: cum inde resulter qualitas beneficii manualis, & amovibilis; & sic Papa per hanc expressionem sufficienter informatus censetur de natura beneficii. Cassad. decis. 4. de prabend. & decis. 12. num. 8. & seq. eodem tit.

Ad id verò quod de defectu professionis opponabatur, Responsum fuit, portiones illas monachales ex inveterata consuetudine, simplicibus clericis concedi solitas, qui adveniente legitima aetate proficere, & ad professionem recipi debeant; sed quia responsio ista consistebat in facto, nec plene satisfaciebat; ideo ad tollendas omnes difficultates, fuit dictum constare de tacita professione, concurrentibus tribus circumstantiis. Prima, quod Monachus iste durante spatio decem, vel duodecim annorum, continuò gestavit habitum monachalem indistinctum inter novitios & professos. Secundo, quod cum operam navasset per aliquot annos pro Canonico, non ignorabat ex adeo longi temporis in Monasterio perseverantia, tacitam induci professionem. Tertia, quod perseverantia illa fuit praesente ac sciente Superiore, qui poterat eum amittere ad professionem: ex traditis per Innocent. Roderic. tom. 3. quest. regul. 17. art. 1. Sanch. de precept. decalog. lib. 5. cap. 3. num. 14. & seq. Quae tacita professio non est abrogata per Concilium Tridentinum, ut dicit Sanch. loc. citat. num. 36. Huic Roderic. quest. regul. cap. 101. num. 33. Et quia per Roderic. quest. regul. cap. 101. num. 33. non poterat negotium tractabatur in Gallia, non poterat opponi ordinatio Caroli IX. Molinæ lata in Curia Avenionensi, & per consequens non est attendenda Regis ordinatio, cum nos summo Pontifici iam immediatè subiecti; & locus contractus, hoc dicta professionis, in qua religiosus cum Monachario se obligat, sit attendendus: ad tradita per Sanch. & alios in l. cunctos populos, Cod. de summa tr. & fide Catholica.

CAPUT CVII.

De contractibus factis per aliquot Moniales, per modum hospitij in aliqua civitate degentes, anteactualem Monasterij erectionem. Et quod antea non dicatur contractus capitulariter gestus, & Moniales ibidem remaneant, & contrahant uti particulares, non uti Monasterium.

SUMMARIUM.

1. Monasteria sine auctoritate sedis Apostolica, & assensu Episcopi, de novo in aliquo loco nequeunt erigi.
2. Concilium Tridentinum, licet in erectione Monasteriorum Episcopi licentiam requirit; non excludit auctoritatem sedis Apostolica.
3. Episcopus non potest erigere Collegium Monialium, nisi præ observatione contentorum in Bullis Apostolicis.
4. Collegium contra voluntatem Principis erigi non potest.
5. Moniales, ante actualem Monasterij erectionem, consideranda sunt uti persona particulares.
6. Monasterium antiquius non potest præcedere novum, si antiquius nondum in formam conventus fuerit erectum, nec adimpleta requisita omnia contenta in Bulla erectionis.
7. Contractus omnes Monasterij fieri debent capitulariter, & Capitulo legitime congregato.
8. Religiosi tanquam particulares, non possunt obligari, vel contractus celebrare.
9. Probationes respicientes validitatem actus, fieri debent eo modo, ut percutiant tempus celebrari contractus.

Moniales quædam ex Episcopi concessione accesserant ad civitatem; ut in ea per modum hospitij, per aliquod tempus remanerent, donec domum, Ecclesiam & claustrum competentem, ejusdem Episcopi, & sanctæ Sedis interveniente auctoritate habuissent. Interea temporis congregatæ, ut dixerunt capitulariter, domum emerant, & se ad pretij satis magni solutionem obligaverant. Dixi contractum istum nullum esse, & invalidum: quia dictæ Reverendæ Moniales contrahentes haberi debebant pro personis particularibus, nec poterant corpus Collegij seu Monasterij constituere: cum sine auctoritate Episcopi & sanctæ Sedis Apostolicæ nova Monasteria erigi non possint: ut diximus supra cap. 23. num. 6. & tradit Hieron. Roderic. quæst. regul. 55. num. 3. ubi de auctoritate Episcopi: & Concil. Trident. sess. 25. de regular. cap. 3. Et quamvis Concilium non faciat mentionem de auctoritate sedis Apostolicæ, non tamen ex eo censetur derogasse dispositioni juris communis illam requirantis, in cap. 1. de excessib. Pralat. ut tradit Zerol. in prax. Episcop. part. 1. in verb. Monachis, §. 2. Barbol. d. Episcop. allegat. 26. numero 4. Quod etiam summus Pontifex, Urbanus VIII. constituit in suo decreto edito die 28. Augusti 1624. ut refert Tambur. de jur. Abbatiss. & Monial. disput. 34. quæst. 1. numero 6. Tantum autem abest ut hoc casu summi Pontificis aut Episcopi intervenisset auctoritas in hujus Mo-

nasterij erectione; quin potius ipsemet Episcopus solum concesserat facultatem duabus, aut tribus Monialibus, habitandi in illo loco per modum hospitij, donec condiciones requisitæ per Bullam erectionis Monasterij auctoritate Apostolica factam fuissent executioni demandatæ; & Monasterium complectum: & sic Religiosæ illæ non poterant constituitur Collegium, resistente Papæ, & Episcopi voluntate. Papæ quidem, ob non impletas condiciones rescripti: & Episcopi, quia non Monasterium, sed hospitium permisit, nec plus illis ante adimplementum conditionum in Bulla contentarum permittere poterat. Non igitur erat adhuc constitutum Collegium: l. 1. §. quibus, in princip. ff. quod cuiusque univers. nom. Socin. in l. 1. §. municipis, num. 4. versic. & sic potest ff. de acquir. posses. Rota apud Burat. decis. 795. num. 3. & 4. Ubi deciditur, quod cum in Bulla inter cætera requireretur, quod habitatio esset ad formam Monasterij redacta, negari non potest quin dici nequeat Collegium, resistente nimirum voluntate Papæ, Ferrer. ad Guid. Pap. decis. 258. & non potest Capitulum congregari, nec Moniales contrahere sine auctoritate Abbatissæ; quæ nulla erat adhuc constituta, ut post Joan. Andr. in cap. cum omnes, de constit. & Paul. de Castro in l. 1. §. in filiis, ff. ad Trebell. dicit Lezana in summa regul. part. 2. cap. 12. num. 24. versic. sine prioris. Et propterea dictæ Moniales in contractu emptionis, de quo agebatur, non poterant considerari tanquam capitulares, nec uti facientes corpus Monasterij; sed tantum uti personæ particulares: prout etiam fuit consideratum in dicta decis. 795. num. 2. apud Burat. ubi fuit decisum præcedentiam esse concedendam Monachis Olivetanis: quia constituiebant Collegium; adversus Monachos Montis Virginis: quia licet ibi essent plures Monachi sub uno Superiore, vel Priore; tamen quia nondum erant adimpleta requisita per Bullam Pontificiam, ibi non debebant tanquam constituentes unum corpus Collegij: sed uti particulares. Quod etiam consideravit Rota in duabus aliis decisionibus apud Tamburinum de jur. Abbat. decis. 110. num. 4. & decis. 102. num. 2. Non potest igitur ulla ratione validus esse contractus dictæ exemptionis, quoad Moniales sic per modum hospitij residentes; sine mandato Abbatissæ & Monasterij à quo dependent; siue puellas istas consideremus uti Moniales, siue uti privatas. Non uti Moniales, quia non constituunt corpus Capituli, ut jam dictum est: & tamen contractus omnes fieri debent capitulariter, & Capitulo legitime congregato. Rota decis. 204. n. 8. & 9. part. 4. divers. & notatur in cap. novit, & cap. quanto, de his qua sunt à Pralato sine consens. Capit. Nec uti singulares personæ, cum essent mortuæ mundo: & sic contractus inire proprio nomine non poterunt. Authen. ingressi, Cod. de sacrosanct. Eccles. Tusch. l. 1. ter. M. concl. 319. num. 28. & 29.

Nec obstat, quod dictæ Moniales plures alios contractus fecerint. Tum quia illi eodem vitio nullitatis laborant, etiam si in præsentia Episcopi, vel ejus Vicarij facti fuissent: quia illi dispositioni juris communis, necnon dictæ Bullæ Apostolicæ non poterunt derogare: tum etiam, quia tales contractus facti fuerant longè post dictum contractum exemptionis; & sic non esset inconveniens, quod illo intermedio tempore, omnia per Bullam Apostolicam requisita fuissent adimpleta. Certum est autem, probationes respicientes actus validitatem percutere debere tempus, quo talis actus fuit celebratus. Seraph. decis. 1172. num. 2. Burat. decis. 175. num. 17.

Et ex his judicatum fuit, contractum emptionis Domini

Domini d'Albaron factum per Moniales Sancti Bernardi in civitate Cavallionis, nullum esse; & ita fuit executioni demandatum: dictusque Dominus d'Albaron domum suam repetere coactus fuit.



CAPUT CVIII.

De declaratione facta per moribundam pro exoneratione conscientiae, quod laesio ultra dimidium iusti pretij intervenerat in contractu per eam aliis celebrato; utrum talis confessio praedictet haeredi, vel filio legitimam petenti. Et de vi, ac efficacia similium declarationum in articulo mortis, pro exoneratione conscientiae factarum; utrum gaudeant privilegio pia causa. Et de contractu sine solemnitate statuti facto per mulierem, aut minorem, ad exonerationem conscientiae: Et utrum confessio illa sit revocabilis.

SUMMARIUM.

- 1 Confessio facta in exonerationem conscientiae, censetur facta ob piam causam.
- 2 Confessio illa valet nemine acceptante facta, seu parte absente.
- 3 Substitutio pupillaris excludit matrem à legitima, quando facta fuit in exonerationem conscientiae.
- 4 Quod procedit, maxime si illa confessio fuerit iuramento roborata.
- 5 Confitens se aliquid habere depositum, vel pignus, obligatur irrevocabiliter, si id fecerit pro exoneratione conscientiae.
- 6 Favore animae facta confessio praedictat, & disponit.
- 7 Confessio incerta susinetur favore pia causa.
- 8 Legatum pro salute animae factum dicitur pium.
- 9 Quando agitur de tertij praedictio, non sufficit declaratio testatoris sub pretextu conscientiae facta, nisi aliunde probetur ipsum habuisse in illa re conscientiam laesam.
- 10 Legatum ad piam causam probari potest per duos testes.
- 11 Confessio patris ad pias causas, non praedictat legitimam filij.
- 12 Legatum pro restitutione male ablatorum, debet per intrinsecas probationes justificari.
- 13 Confessio pro exoneratione conscientiae, non praedictat haeredi in sua falcidia.
- 14 Legatum pro certis male ablatiis, secundum aliquos, non dicitur factum in causam piam: quod explicatur ibidem.
- 15 Dum quaritur utrum dispositio sit ad pias causas, inspicitur potius cui detur, quam causa propter quam datur.
- 16 Confessio adminiculari debet, quando agitur de legato facto pro conscientiae exoneratione.
- 17 Laesio praeteriti temporis etiam per peritos probari potest.
- 18 Minor, vel mulier si contraxerint sine solemnitatibus, pro exoneratione conscientiae, illorum confessio debet per adminicula roborari.

- 19 Confessionem pro exoneratione conscientiae factam fidem facere, & obligare haeredem, verius est.
- 20 Et ex hoc oritur obligatio non uti rei debita, sed uti testamento relicta.
- 21 Confessio illa non nocet creditoribus, nec filio quoad legitimam, nec haeredi quoad falcidiam.
- 22 Decisionem 237. Vincent. de Franch. Rota Romana approbavit.
- 23 Haeres potest probare quod testator fecerit confessionem falsam credulitate motus, & docere de errore.
- 24 Plura de confessione facta in testamento, Remij. fide.
- 25 Confessio praedicta revocari potest.
- 26 Fallit si fuerit iurata.

Declaraverat quidam moribundus laesionem enormissimam intervenisse in quodam contractu venditionis, & ideo pro exoneratione suae conscientiae mandaverat haeredi, ut praedium venditum restitueret: Unde dubitatum fuit, utrum talis declaratio esset valida, & haeredi praedictaret: Pro validitate dicebatur dictam confessionem probari per duos testes omni exceptione majores, Sacerdotes, quorum unus erat ex venerabili Capucinatorum ordine, & ex Illustri familia oriundus: & cum factum fuisset pro exoneratione conscientiae, censetur facta favore pia causa; & videbatur debet unquam res alienum, quod ipsi etiam legitime profertur: l. Papinianus, §. 4. ff. de inoffic. testam. qua anima ceteris omnibus rebus anteposenda est: l. sancimus, Cod. de sacros. Eccles. & ideo declaratio confessio praedicta, quamvis absente parte facta, non probat praedictam laesionem in praedictum haeredum ipsius, Guillelm. Benedict. in cap. Responsivus, de testam. in verb. si absque liberis materiam, num. 26. ubi dicit & quod licet substitutio pupillaris tacita non excludat matrem à legitima; tamen illam excludit, si pia causa pro exoneratione conscientiae, vel pro restitutione male ablatorum fuit substituta: quod etiam voluit Fusarius plures allegans in tract. de substitut. pupil. quest. 157. num. 57. & quod maxime procedit, quando confessio fuit iuramento: ut per Guillelm. Benedict. loc. citat. num. 2. Idem tradit Mascard. de probat. conclus. 345. num. 1. & Ubi dat exemplum de eo, quod conclus. 3 est se habere aliquid in depositum, vel loco pignoris, dicens talem confessionem esse irrevocabilem, & habere vim debiti confessati, tanquam praesente parte factam, & ab eo acceptatam: & consil. 176. num. 68. volum. 2. & Et quod talis confessio disponat, & praedictet confidenti, cum dicatur facta favore animae, & per consequens favore pia causa tenuit Jason consil. 110. num. 2. volum. 1. in consil. dicitur, ubi dicit, & legatum factum favore animae pro exoneratione conscientiae, non vitari propter incertitudinem; cum sit factum ad pias causas: tradit Paul. Emil. Gall. in tract. de except. p. 2. cap. 1. part. 1. num. 26. ubi dicit & confessionem renunciationem factam pro exoneratione conscientiae, quamvis absente parte, & non acceptatam, sit validam: Bertachin. in tract. de Episc. lib. 4. par. num. 82. ubi ad longum explicat, quoniam legatum factum ad pias causas, & inter cetera recensentur facta ad pias causas; & inter cetera recensentur legatum factum pro salute animae. Ideo non est dubitandum quin legatum, de quo agitur, censetur tantum ad piam causam, & gaudeat illius privilegio: juxta tradita per Vincent. de Franch. decis. 237. & 238. Praesertim quia hic non agebatur de praedictio uti, sed solius haeredis; quidquid aliud diceretur.

effert, si ageretur de præjudicio tertij, veluti si sub prætextu conscientie, testator fecisset declarationem, ut præjudicaret liberis primi matrimonij, & fraudem faceret dispositioni legis. Hodierna ad l. hac Edictali, quæst. 37. Cod. de secund. nupr. ubi copiosè disputatur, utrum legatum certæ quantitatis à conjugum in arbitrium viri relictum, ut illud pro ejus anima distribuatur, subiaceat dispositioni l. hac Edictali, Cod. de secundis nuptiis. Ergo videbatur quod confessio, & declaratio prædicta subsisteret in præjudicium hæredis, tanquam facta favore piæ causæ, & per duos testes omni exceptione majores comprobata;

10 † quod sufficit in hac materia, per text. in cap. relatum, de testam. & ibi Covar. & alij.

Contra tamen invalidandam dictam confessionem dicebatur, quod licet præmissa vera sint; tamen intelligenda sunt dummodo aliunde quam per assertionem testatoris probetur malè ablatum. 1. Sicut dicitur de declaratione patris in præjudicium legitimæ filij; quia si crederetur patri sic consentienti, sequeretur quod pater posset filium private legitima; & sic aperta esset via fraudibus: ut in simili tradit Costa

12 de facti scientia, centur. 2. dist. 2. n. 29. † Ideo ultra confessionem testatoris dicentis relicta fecisse pro usuris, & malè ablati, debet aliunde probari ipsum habuisse conscientiam læsam. Peregrin. de fideicom. artic. 4. num. 14. vers. quomodo etiam, Tusch.

13 in verb. legatum, conclus. 144. num. 3. † Et quod dictum est de legitima, eodem modo statuendum est in falcidia. Tusch. in dicto verb. legatum, conclus. 55. num. 7. Merlin. in tract. de legitim. lib. 2. tit. 1. quæst. 10. num. 15. post Bartolum in l. qui uxori, ff. de auro & argent. legat. ubi plures allegat: & loquitur etiam de præjudicio hæredis volentis detrahere falcidiam, quam ex tali legato detrahere potest, nisi per testes, aut alias probationes doceatur testatorem in tantum fuisse obligatum effectualiter pro malè ablati, & usuris.

14 Præterea Doctores non dant præcisè privilegium piæ causæ similibus legatis factis pro restitutione malè ablatorum, nisi aliunde constet de veritate relictæ; quando persona, cui legatum factum fuit, est certa, ut videre est apud Bartol. in l. 1. Cod. de sacros. Eccles. num. 36. quem sequitur Angel. in tract. de testam. gloss. 7. num. 5. & videtur annuere Tiracquel. in tract. de privileg. piæ causæ, in præf. circa finem. Menoch. lib. 4. præsumpt. 115. num. 28. qua de re agit Anton. de Basseteris in dicta l. 1. num. 124. cui assentior, ut habeant privilegium piæ causæ, si verè facta fuerint pro salute animæ; non fictæ, aut coloratæ. Quia licet quando agitur de restitutione faciendâ certæ personæ, tunc videatur relictum non posse peti, nisi prævia probatione veritatis aliunde quam ex confessione defuncti: & sic non videatur peti posse tanquam legatum, vel relictum; sed potius tanquam debitum, l. qui Romæ, ff. de solut. tamen stantibus adminiculis & indicis verisimilibus, poterit Episcopus vel executor stare juramento petentis: ut dicit ibidem Andreas de Basseteris dicto num. 125. inter Repetentes volum. 7. post Bald. & Joan. Andream ibi citatos. Imò Ego existimo ista legata pro malè ablati, vel pro exoneratione conscientie, certis personis relictæ, eodem gaudere privilegio, quo relictæ pro incertis malè ablati: quia utroque casu agitur de relicto facto pro salute animæ, quæ sine dubio inter legata pia ab omnibus reconferuntur: ex Barbof. de jur. Eccles. lib. 3. cap. 27. numero 11. Imò ut dicit Bartol. in dicta l. 1. Cod. de sacrosanct. Eccles. num. 36. major est ratio favoris ani-

mæ in similibus relictis pro certis malè ablati, quia in illis major, aut saltem æqualis est necessitas, ut eis, quibus debita sunt, restituantur: nam illis non relictis, testator decederet in peccato mortali: ergo si opera pia voluntariè facta privilegium habent favore animæ, ut eruantur à pœnis Purgatorii, ut dicit Barbof. dict. cap. 27. num. 43. quanto magis id locum habebit in relictis, in quibus adest necessitas; & quibus non relictis agitur de evidenti periculo animæ relinquentis.

Quod maxime procedit in casu proposito: quia pia causa non congruit personæ, cuius favore legatum, seu declaratio facta fuit; cum non ageretur de paupere, nec de causa in qua verteretur anima præjudicium, nisi læsio cum dolo intervenisset, & ad judicandum utrum legatum sit pium, an non, potius inspicere debet cui detur, quam causa propter quam datur: Hodiern. ad dict. l. hac Edictali, quæst. 37. numero 33. & 34.

In hac controversia Consului illi, in ejus favorem declaratio facta fuit, ut confessionem seu declarationem defuncti aliquibus adminiculis roboraret, quibus judicis animus moveri posset, & rei veritas aliqua ratione comprobaretur: cum adminicula verisimilitudini juncta multum probent, ex traditis per Burat. decis. 330. num. 7. cum similibus.

Probatio autem læsionis ad effectum adminiculi fieri potest per testes, vel per peritos: nam etiam temporis præteriti læsio per peritos probari potest, ut ex communi sententia tuetur Pinellus ad l. 2. Cod. de rescind. vendit. cap. 4. n. 2. Seraph. decis. 665. num. 2. Gratian. discept. forens. cap. 600. num. 21.

Hanc eandem considerationem habuit Rota Romana decis. 245. part. 7. recent. ubi mulieris declarationem pro exoneratione conscientie factam, non observata forma, & solemnitate statuti requirentis præsentiam partis, declaravit validam, non obstante defectu dictæ solemnitatis: & ad hoc mota fuit propter varia adminicula, quibus concurrentibus, illa confessio erat adminiculata, & verisimilis reddebatur.

Verum, major difficultas esset, si nulla prorsus concurrerent adminicula: & nihilominus illo casu verius videtur, confessionem esse validam, & obligare hæredes cum privilegiis piæ causæ, ut fuit decisum in Senatu Thololano apud Stephanum Durant. quæst. 26. Cod. Fabr. lib. 4. tit. 24. l. finit. 36. † Ita tamen ut istud debitum non debeatur, nisi in vim testamenti & ultimæ voluntatis; & dummodo non fuerit confessio revocata, ut dicit Merlin. contro. vers. forens. lib. 1. cap. 85. num. 13. † dummodo non agatur de præjudicio legitimæ liberorum: quia tunc confessio deberet aliunde probari, sicut si ageretur de præjudicio creditorum. Joan. Steph. Durant. dicta quæst. 26. num. 3. vel de interesse liberorum primi matrimonij. Hodiern. ad dictam l. hac Edictali, quæst. 37. Dilect. de art. testand. tit. 6. cantel. 6. num. 4. ubi loquitur de præjudicio creditorum, vel legitimæ liberorum. Idem dicendum esset si ageretur de præjudicio falcidie debite hæredi: ex traditis per Mercurial. Merlin. in tract. de legitima, lib. 2. tit. 1. g. 10. num. 15. & 16.

Et quamvis Hodierna ad dictam l. hac Edictali, quæst. 37. existimaverit decisionem Vincentij de Franc. 237. esse dubiam; tamen illam sequuta fuit Rota dicta decis. 245. num. 25. & sequentib. part. 7. recent. ubi dicit confessionem factam ad exonerationem conscientiam, assimilari & equiparari dispositioni factæ ad favorem animæ, & causæ piæ; in qua solemnitates statuti non sunt necessariæ: quod etiam

etiam voluit Gratian. *discept.* 831. num. 1. & 878. num. 21. & 22. quia pia causa in generali continetur dispositione. *Glos. in cap. 2. de rebus Eccles. non alienand. cum similibus.*

Quod tamen Ego non ita simpliciter verum existimo; quia quemadmodum mulier, & minor prohibentur per statutum contrahere; ita etiam prohibentur confiteri. Picus ad statum Urbis, *glos. 7. numero 41.* nisi tamen confessio esset adminiculata: ut per eundem, *numero 42.* Ratio est, quia confessio illa censetur facta in fraudem statuti: *l. qui testantem 27. ff. de probat.* ubi si is qui non poterat alicui legare ultra certam summam, illam leget, & in eo quod summam excedit, confiteatur se debitorem; talis confessio non valet, tanquam facta in fraudem legis. Pic. *dict. glos. 7. numero 236.* Ergo dicta Rotæ Romanæ decisio procedit in suis terminis, nempe quando concurrunt adminicula, & indicia verisimilitudinis ejusdem confessionis: quibus cessantibus non erit validus contractus minoris, aut mulieris sine statuti solemnitatibus factus: alioqui semper sub eo prætextu fierent fraudes, & minores, aut mulieres assererent se contrahere pro exoneratione conscientie: quod esset absurdum, & Republicæ damnosum, ac intentioni statuentium plane contrarium: & in iis terminis existimo veram esse decisionem prædictam Vincentij de Franch. 237. nempe ut procedat in confessione verisimili, & adminiculis suffulta, & indicis, ex quibus constare possit verisimiliter pro conscientie exoneratione, & non in fraudem statuti factam fuisse hujusmodi confessionem.

23 Non tamen negandum est, quin licitum sit hæredi probare errorem confessionis, & declarationis dicti testatoris: si enim testator falsa credulitate motus existimans intervenisse lesionem in contractu venditionis, præfatam confessionem fecisset; sicut ipsemet confessionem revocare potuisset, docendo de errore: ita ejus hæres revocare poterit. Cyniac. *lib. 1. controvers. 65. per tot. & maxime num. 8. & 15.*

24 Cetera quæ concernunt generaliter confessionem factam in testamento, videri poterunt apud Surd. *consil. 69. numero 5.* ubi quod talis confessio non probet debitum, sed valeat in vim legati: & *decis. 285. num. 6.* ubi dicit hoc habere locum, etiam si testator nullis verbis dispositivis usus fuerit; sed addit simplex confessio: quod tamen limitat idem Surd. *decis. 250. numero 7.* ut non valeat talis confessio in vim legati, quando constat quod testator non habuerat animum legandi: plura Gratian. *discept. forens. cap. 116. numero 42. & sequent. Gomef. lib. 1. variar. resol. cap. 12. de legat. num. 81. Riccius collect. 1120. & 339.*

25 Et quod confessio prædicta etiam ad exonerationem conscientie facta, sit irrevocabilis, tradit Seraphin. *decis. 487. numero 11. Tiraquel. de privileg. pie causæ, privileg. 117. Merlin. dicta controvers. 85.*

26 Fallit si sit jurata, vel stipulatio intervenerit; tunc enim revocari non potest. Gratian. *dict. capit. 116. num. 56. Mantie. de conject. lib. 9. tit. 8. numero 10. Surd. consil. 169. num. 9.*



CAPUT CIX.

Utrum Episcopus ex ordine regulari ad Episcopatum assumptus, possit infirmul

cum Episcopatu Præposituram in Ecclesia Cathedrali suæ dioceseos secularum obtinere. Episcopus qui simul habet ex consuetudine Episcopatum, & præbendam canonicalem, quem ordinem in Ecclesia & Capitulo debeat obtinere. Quid de eo qui simul & Vicarius est, & Canonicus. Regula de infirmis resignantibus an locum habeat in provisionibus per obitum coram Ordinario factis: Et quid circa hoc observetur in Gallia: Et utrum illa regula locum habeat in beneficiis reservatis, vel vacantibus in mense reservato. Quid in permutationibus, vel resignationibus factis in favorem certæ personæ. Quid in provisionibus Apostolicis.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus simul & Canonicus in eadem Ecclesia de jure quis esse non potest.
- 2 Potest, tamen de consuetudine canonici cum Episcopatu obtinere.
- 3 Episcopus simul Canonicus, quomodo in Capitulo sedere debeat.
- 4 Quomodo cognoscatur, utrum quis interveniat Episcopus, vel uti Canonicus.
- 5 Vicarius Episcopi sedens in Capitulo, quem locum obtinere debeat.
- 6 Regularibus beneficia secularia conferri non possunt.
- 7 Monachus factus Episcopus non dispensatur a iuris substantialibus religionis, sed duntaxat ab accidentalibus, veluti silentio, jejuniis, & similibus.
- 8 Bona Episcoporum religionum, non ipsi, sed Ecclesia de jure communi acquiruntur.
- 9 Quæstia per religiosos antequam ad Episcopatum assumpti fuerint, pertinent ad Monasterium.
- 10 Regula de infirmis resignantibus, seu de vacante, secundum veram & communem sententiam locum habet in resignationibus factis coram Ordinario collatore.
- 11 Renunciatio facta tempore magna infirmitatis præsumitur fraudulenta.
- 12 Regula Cancellaria habent vim legis, & non ligant.
- 13 Hodiernis temporibus observatur in Gallia, quod regula de 20. diebus non habet locum in resignationibus factis coram Ordinario.
- 14 Idem in permutatione obtinere, nisi sit fraudulenta, & ex quibus colligatur fraus.
- 15 Regula de 20. diebus locus est, quando per permutationem & collationem fieret præjudicium Graduatæ, vel Nominatæ, etiam coram Ordinario: sed vide num. 17.
- 16 In qualibet permutatione coram Ordinario facta, locum esse regulam de 20. diebus verum, atque ita iudicatur in Gallia, & super huiusmodi arresta supremorum Tribunalium reseratur.
- 17 De praxi regula de 20. diebus apud Gallos, non missuè.
- 18 Etiam si non ageretur de præjudicio Graduatæ, aut Nominatæ, tamen ex arrestis superiorum Senatorum Gallie, regula de 20. diebus

diebus locum habet in quacunque permutatione,
coram Ordinario facta

Episcopus quidam ex ordine regulari ad Episcopatum assumptus, duas decidendas quaestiones proposuit: quarum prima est, utrum ipse, qui regularis erat, posset una cum Episcopatu Præposituram in Ecclesia Cathedrali suæ dioceseos obtinere. Secunda, utrum regula de viginti diebus, seu de infirmis resignantibus, locum habere possit in collationibus factis per Ordinarium; an verò duntaxat in collationibus factis per Sedem Apostolicam.

Ad primam quaestionem responsum fuit, duo eidem Domino Episcopo obflare impedimenta, ne possit dictam Præposituram in Ecclesia Cathedrali, simul cum Episcopatu possidere. Primum impedimentum est, quia dicta Præpositura incompatibilis est cum Episcopatu; non enim quis potest simul Patris, hoc est Episcopi; & filij, hoc est Canonici personam gerere; & eodem tempore capitis, ac membrorum vices sustinere: ex notatis in cap. de multa, de præbend. & cap. literas, de concessione præbend. Cardinal. Tusch, litter. B. conclusio. 66. num. 2.

2 Non negamus tamen, quod si in aliqua Ecclesia adesset consuetudo, ut quis simul Episcopatum & præbendam obtineret, talis consuetudo sit valida, & observanda: per text. in cap. cum in Ecclesia 25.

3 de præbend. lib. 6. Et hoc casu quando Episcopus intervenit in Capitulo tanquam Canonicus, debet sedere tanquam talis in loco, in quo sederet, si Episcopus non esset: si verò tanquam Episcopus, primam sedem obtinere debet. Et quando dubitatur quomodo in Capitulo intervenit, videndum est in quo loco sederet: nam ex eo colligitur utrum intervenit tanquam Prælati, vel tanquam Canonici.

4 Idemque dicendum est de Vicario Episcopi, quando est Canonicus, & simul Vicarius. Glof. in cap. a collatione 11. de præbend. in 6. in verb. Prælati. Menoch. consil. 31. num. 43. Cum igitur in dicta Ecclesia Cathedrali nulla extaret consuetudo, quod Episcopus præbendam obtineret; concludendum est quod illam simul cum Episcopatu possidere non poterat: multò minus Præposituram; quæ prima dignitas est post Pontificalem.

5 Alterum impedimentum consistit in eo, quod cum ipse Episcopus regularis esset, non poterat beneficium obtinere sæculare: juxta regulam quæ vult, quod beneficia regularia regularibus, sæcularia sæcularibus conferantur: cap. cum de beneficio 5. de præbend. in 6. §. volumus, de collatione, in Concord.

6 Si quidem regulares ad Episcopatum assumpti, non amittunt essentialia, & substantialia religionis. Hostiens. in cap. clerici 15. de vita & honest. cleric. dispensantur enim duntaxat à silentio, jejunio, abstinentiis, & aliis similibus austeritatibus vitæ religiosæ; sed quoad vota substantialia, semper remanent obligati, & semper remanent monachi, & religiosi: ut notat & explicat Barbof. de Episcopis, tit. 1. cap. 4. numero 11. & sequentibus.

7 Verum quidem est, quod bona hujusmodi Episcoporum, non ipsis, sed Ecclesiis acquiruntur de jure communi: can. unic. 28. quaest. 1. Quod procedit etiam si bona eidem Episcopo acquirantur ex donatione, aut autoritate: prout explicat Barbof. de Episcopis, part. 3. alleg. 114. num. 5. & seq. Lezan. in summa regul. tom. 1. cap. 17. num. 12. Ubi tamen dubitat utrum bona Episcopi monachi acquirantur cameræ Apostolicæ tanquam spolia, vigote

Tom. I. Pars I;

Bullarum Pontificiarum. Hoc tamen certum est, quod quæ sita ante Episcopatum, pertinent ad Monasterium, seu religionem, tam de jure, quam ex Bullis per Clem. IV. ordini Prædicatorum, & Alexandrum IV. ordini Minorum concessis: ut notavit Lezan. loco citato, num. 14. quo loco multa alia explicat concernentia obligationes religiosorum ad Episcopatum assumptorum: & sic patet, quod dictus Dominus Episcopus prædictam Præposituram obtinere non potest: tum quia incompatibilis est, tum quia sæcularis, sine dispensatione Apostolica; in qua fiat mentio utriusque impedimenti.

Ad secundam quaestionem Respondetur secundum opinionem magis receptam inter DD. regulam illam de infirmis resignantibus locum etiam habere in collationibus factis per Ordinarios collatores: adeo ut si resignans mortuus fuerit intra 20. dies, beneficium non vacet per resignationem, sed per obitum. Ratio est, quia Paulus III. addidit dictæ regulæ clausulam illam: Quævis auctoritate conferantur. Et sic clare constat ex mente summi Pontificis, regulam comprehendere quascunque resignationes, etiam coram Ordinariis factas. Præterea, quia hæc regula emanavit, ut fraudibus infirmorum renunciantium obviatur, ut

Quia ex quo renunciatio facta fuit tempore magnæ infirmitatis, præsumitur fraudulenta: ut notat Alexand. in l. filia mea, ff. solut. matrim. quæ ratio æquè militat in resignationibus factis in curia, & extra curiam, sive coram collatore ordinario, sive coram Legato; cum non respiciat personam, seu auctoritatem collatoris, sed solius resignantis; ne videatur quasi per viam testamenti, seu ultimæ voluntatis, de beneficiis disponere: & hæc fuit sententia Rebuffi consil. 72. numero 8. & in tractatu Nominat. quaest. 16. numero 17. Rationem afferens:

Quia regulæ Cancellariæ extractæ ex rationibus juris naturalis, Civilis, vel Canonici, habent vim legis, & ligant omnes (sicut ratio legis, etiam si non sit regula,) & sunt servandæ; & omnes ligant. Neque rationi congruit, ut Ordinarius sit melioris conditionis quam Papa, & ratio qua fundatur illa regula, etiam militat in Ordinario, ne videlicet locus detur malitiis hominum, qui aliquos etiam semimortuos inducunt ad resignandum. Idem Rebuff. in notis ad dictam regulam de infirmis, gloss. 1. versic. Idem si quis: & in gloss. 12. Paris. de resignat. lib. 12. quaestione 5. numero 7. & multis sequentibus, Cokier. ad eandem regulam 18. alias 19. numero 20. Crescent. decis. 12. de renunciat. alias decis. 61. lib. 1. cum aliis relatis per Paris. & Cokier locis citatis. Et sic patet, malè consuluisse Deci. consil. 224. In casu propositum. 4. versic. alio etiam principali fundamento. Quia loquitur contra mentem Rotæ Romanæ, & contra communem opinionem.

Cæterum licet hæc vera sint, negari non potest quin in Gallia contrarium nunc observetur: licet enim antiqua jurisprudentia Gallica primæ opinioni adhereret, ut relata per Rebuff. locis citatis, arresta manifestè comprobant: hodiernis tamen temporibus judicatur regulam hanc de infirmis, locum non habere in collationibus factis apud Ordinarios: cujus sententiæ rationes affert Petrus Gregor. in institut. rei benefic. cap. 31. numero 16. ubi multa refert super hoc lata supremi Senatus arresta: adeo ut superfluum nunc esset rationibus apud Gallos adversus tot præjudicia contendere;

R Hoc

- 14 Hoc idem sequitur Peleus in comment. ad regul. Cancellarie, cap. 31. fol. 73. † ubi hoc ampliat, ut dicta regula non procedat coram Ordinario, etiam si ageretur de permutatione, nisi esset fraudulenta: cum morti proximus renunciat consanguineo, & accipit inæquale beneficium: ex hoc enim fraudem argui certum est, ut notavit Anton. Faber in Cod. lib. 1. tit. 2. definit. 88. † Idem si ageretur de præjudicio Graduatorum, vel Nominatorum, Papon. lib. 3. tit. 2. arres. 3. † Ited etiam in qualibet permutatione coram Ordinario facta, locum esse regulæ de infirmis resignantibus, decisum refert Papon. ibidem, arres. 2. rationem reddens, quia renunciatio ista facta per viam permutationis, præsumitur facta in fraudem collatoris ordinarij, ut cogatur conferre beneficium compermutanti, & privetur facultate conferendi alteri personæ sibi beneficæ, dum casus evenit proximè venturæ vacationis. Atque ita iudicatum fuisse in Senatu Tholosano testatur Maynard. lib. 1. c. 53. ubi deciditur regulam infirmis locum non habere in resignationibus, & collationibus coram Ordinario factis: juncto cap. 54. ubi decisum refert, Ordinarij collationes prædictæ regulæ subjacere, nisi quando factæ fuerunt vigore permutationis per infirmum factæ. † Plura de hac re videri poterunt apud Aden. ad Louet littera P. num. 42. & littera L. n. 5. qui dicto num. 42. varia refert supremarum Curiarum placita, quibus iudicatum fuit, resignationes coram Ordinario validas esse, licet infirmus resignans intra viginti dies moriatur. † Quamvis ageretur de præjudicio Graduatorum, aut Nominatorum. Idem non est faciendum fundamentum in arres. per Paponium supra relato dicto lib. 1. tit. 2. arres. 2.



CAPUT CX.

De jure optandi, utrùm de jure, vel tantùm ex Ecclesiarum consuetudine competat. Utrùm consuetudo illa sit contra, vel præter jus. Intra cuius temporis spatium hæc consuetudo inducatur. Quomodo, & intra quod tempus optio fieri debeat. In quibus beneficiis optioni locus sit: Et in quo vacationis modo. Quis possit juri optandi derogare. Coadjuto optante, utrùm jus acquiratur Coadjutori: Et quæ dicantur præbendæ, vel prædia canonicatui annexa, quæ distincta; & multa alia de jure optandi notabilia referuntur.

SUMMARIUM.

1. Jus optandi non est fundatum in jure communi, sed tantum in consuetudine.
2. Consuetudo optandi videtur contra jus commune, cum per eam quis acquirat jus spirituale propria autoritate. Sed respondetur adhibita distinctione, ex mente Rota, num. 3.
4. Quanto tempore introducatur consuetudo optandi, siue sit contra, siue præter jus.
5. Intra quod tempus, quomodo, & à quibus optio fieri debeat.

6. Optioni locus non est in beneficiis summo Pontifici reservatis.
7. In beneficiis juris patronatus laicalis, vel militis, non cadit optio, nisi adsit contraria consuetudo.
8. Optio cadit in beneficiis per obitum vacantibus, non per resignationem, aut permutationem.
9. Expenditur ratio, qua nonnulli probant in beneficiis resignatis, vel permutatis, optioni locum non esse: & vera proponitur ratio, num. 10.
11. Optionis locus non est in resignatione facta in manibus Papa in favorem; secus si Papa simpliciter contulerit in vim simplicis resignationis, vel per privationem, numero 12.
13. Legatus aut Vicelegatus derogare solet juri optandi.
14. Ordinarij nullo modo possunt beneficiorum resignationes impedire.
15. Statutum, aut consuetudo attendi debet, dum quaritur utrùm coadjutor succedat in præbenda, vel prædio per coadjutum optato.
16. Consuetudo & statutum à pari procedunt in materia optionis.
17. In quacumque provisione Apostolica, si clausula pragnantes apponantur, cessabit optio.
18. Sed tamen in provisionibus, quæ non nota proprio, sed ad partis petitionem sunt per Papam, requiritur specialis derogatio juris optandi.
19. Valida est consuetudo optandi adversus privilegia Apostolicæ.
20. Facile conceditur in Cancellaria derogatio optandi.
21. Quæ observanda sint, dum quaritur, utrum coadjutor succedat in optione facta per coadjutum.
22. Clausula, cum iuribus & pertinentiis, hæc non comprehendit separata, & non annexa canonicatui.
23. In materia optionis, magna est differentia inter resignationem, & coadjutoriam.
24. Per coadjutoriam dum succedit coadjutor, beneficium dicitur vacare per obitum.
24. Coadjutor succedit in annexis canonicatui, sed non in separatis.
26. Annexio, quamvis non sit perpetua, si tantum rei spiritualis; ideo succedit coadjutor.
27. Quemadmodum canonicatus transiit in coadjutorem, ita & præbenda per eum optat.
28. Annexio probanda est per illum, qui in se optat.
29. Quomodo cognoscatur quæ præbenda sit annexa, quæ separata, adhibita distinctione explicatur.

Pro intelligentia questionum super iure optandi inter Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiæ, sæpius propositarum, sequentia fundamenta supponenda sunt.

Et primò quidem, jus optandi non nisi per communis dispositionem, sed Ecclesiæ dicitur particulari consuetudine à jure approbata, vel legitimo: ut probatur per textum cum ibi notatis, de fin. de consuetud. lib. 6. Monet. in tract. de canon. cap. 2. num. 1.

Sed tamen quod consuetudo optandi sit contra regulas juris, & ideo restituenda quantum fieri potest, videtur concludendum. Nam quod quis propria autoritate possit jus spirituale, vel spirituale tantum acquirere, est contra jus commune: cap. 3. de cap. finali, de institut. cap. per nostras, de jureperson. alias rationes affert Calderin. tit. de consuet. c. 1.

Hanc difficultatem proponit Rota decis. 6. de fin. in novis, ante n. 1. Illamque sequenti adhibita distinctione

inctione resoluit. Aut præbendæ, quatenus sunt tituli beneficiales, sunt inter se distinctæ; aut præbendæ non sunt quidem distinctæ, sed solum emolumenta præbendarum, juxta assignationes capitulares; aut aliæ inter se distinctionem habent. Primo casu, quando præbendæ sunt inter se distinctæ, jus optandi dicitur esse contra jus commune: quia per optionem novus acquiritur titulus, novumque jus spirituale sine auctoritate Superioris possidetur: & in hoc primo casu procedit obiectio. Calderini. Secundo casu, quando solum assignationes, & emolumenta inter se distinguuntur, quia tunc non acquiritur novus titulus beneficialis, sed, dumtaxat novum emolumentum, ac veluti novum prædium; tunc cum non acquiritur novum jus spirituale realiter distinctum, nec dimittitur antiquus titulus, cessat obiectio: & per consequens hoc secundo casu, optio non est contra jus commune, ut bene ibidem Rota explicat: & prædictam distinctionem in alio casu agnovit Rota apud Mantie. *decis. 273.* ubi duo hæc præbendarum genera bene explicantur.

Hujus quætionis magna est utilitas, quia in casibus in quibus consuetudo optandi est contra jus commune, non introducit nisi spatium quadraginta annorum: si vero secundum jus, sufficiunt decem anni, ut fusiùs explicat Monet. *de optione canon. dist. cap. 2. num. 15.* ubi tamen procedit ad ampliorem distinctionem; & ideo videndus erit, dum casus occurrat: & post eum Barbos. *in tract. de Canon. & Dignitat. cap. 3. num. 3. & sequentib.* ne illorum verba hic inutiliter repetamus. Videndus etiam Gonzal. *ad regul. 8. gloss. 34. num. 11.* cum aliis per eos citatis.

Secundò supponendum est, quod optio fieri debet intra viginti dies, & ad eam admittuntur antiquiores, non quidem juxta ordinem ætatis, sed juxta tempus receptionis: & viginti dies computantur à die scientiæ vacationis: & optare possunt qui non sunt in Sacris, quamvis vocem in Capitulo non habeant. Hæc omnia comprobant, & explicat Barbos. *de Canon. & Dignit. dist. cap. 30. à numero 8. usque ad 16.* Intellige nisi statutum, vel consuetudo sit in contrarium.

Tertiò supponendum est, optionem non habere locum in beneficiis summo Pontifici reservatis; sive generaliter, sive specialiter sint reservata, veluti per regulam 8. *de mensib. & alternativa*, aut mensibus Apostolicis, Barbos. *ibidem, num. 22.* Burat. *decis. 350. num. 7.* Rota *decis. 142. num. 3. & 4. part. 2. recent.* Ludovis. *decis. 478. numero 2. & 5.*

Quartò notandum est, non esse locum optioni in beneficiis jurispatronatus laicalis, aut mixti; nisi accedat consensus patroni, aut ad sit in contrarium consuetudo legitime introducta; nempe per 30. annos contra laicum, & per 40. contra Ecclesiam; Monet. *in dist. tractat. de option. cap. 3. numero 112. & sequentib.*

Quintò observandum est, locum quidem esse optioni in vacatione per obitum, non autem in vacatione ex causa resignationis, vel permutationis: & de permutatione loquitur quidam Cokier. *in tract. de perm. benefic. part. 2. cap. 20. num. 5.* post Tusch. *littera P. tom. 6. conclus. 305. num. 10.* Monet. *loco citato, cap. 9. num. 49.* per text. in *Clem. unic. de rer. perm. Ubi* statuitur, collationes beneficiorum aliis quam permittentibus factas, nullius esse roboris, & momenti: si autem locum haberet optio, beneficium alteri quam permittenti conferretur. Sed ista ratio non concludit, quia aliud est beneficium, aliud ius optandi: & quando huic iuri locus est, beneficium

non datur alteri quam permittenti; sed non ex eo sequitur quin ius optandi pinguiorem præbendam, alteri dari possit: cum omnibus Canonicis uti Canonici generaliter ad omnes præbendas vacaturas competat. Vera ergo ratio est, quia permittens remittit Canonicatum cum præbenda per eum possessa; & sic non potest fieri quin præbenda cum Canonicatu transeat in competentem, & per consequens cessare debeat ius optandi præbendam, quæ non vacat; sed translata fuit in competentem. Eademque ratio militat in resignatione, per quam resignatur Canonicatus insimul cum sua præbenda; & utrumque conferitur: & si domus, vel camera sit annexa Canonicatu resignato, licet ius optandi supposita, simul cum Canonicatu resignatur, & in resignatium transferretur. Non vacat igitur præbenda, domus, vel camera, per resignationem respectu optionis; sed in resignatium transferretur, adversus quem per consequens optioni locus esse non potest. Gonzal. *dist. gloss. 34. num. 36.* Quod intelligendum est de resignatione facta in manibus Papæ, ut dicit Paris. *de resign. lib. 1. cap. 4. num. 55. & lib. 2. cap. 10. num. 7. & sequentib.* Licet Additionator ad Paris. *d. cap. 20.* existimet optioni locum esse, si ve Papa contulerit per resignationem simpliciter, vel nullius favore factam; live per privationem canonicæ sequentiam, nisi Papa ius optandi derogaverit.

Et licet Moneta *in dicto tract. de optione Canon. num. 194.* dixerit supradicta non procedere in resignatione facta coram Legato; hoc tamen non est verum quoad Eminentiiss. D. Legatum Avenionensem, seu eius Vicelegatum, propter amplas facultates illis concessas, prout quotidie videmus per Expeditionarios in provisionibus beneficiorum, etiam per obitum vacantium, apponi derogationem statutorum super iure optandi, quæ executioni demandantur sine difficultate: adeo ut provisus obtineat Canonicatum & præbendam, & excludatur in totum facultas optandi, & ad hoc facit *decis. 644. part. 4. divers.* Ordinarii vero non possunt impedire reservationem. Rota *decisione 642. numero 7. part. 4. divers.*

His ita præsuppositis, dum dubitaretur utrum coadiutor, mortuo Principali, sicut in beneficio succedit; ita & succedere deberet in præbendam, vel prædio, seu re per coadiutorem aliâ optata, exclusâ antiquiorum optione? Dixi in primis, recurrendum esse ad statutum Ecclesiæ, vel illius consuetudinem: ex notat. *in dicto cap. sit. de consuet. lib. 6. & Statutum enim, & consuetudo à pari procedunt in materia optionis. Gloss. in dicto cap. ut. in verb. consuetudo, in fin. Rota Rom. apud Caval. decis. 134. num. 1.*

Præterea Dixi, quod ex mente plurium Doctorum, consuetudinaria, vel statutaria optioni locus non est in quacunque provisione Apostolica, propter clausulas in similibus provisionibus apponi consuetas. Francisc. Marc. *decis. 1271. num. 2. part. 1.* Petr. Gregor. *de benefic. cap. 39. num. 4.* Paris. *de resign. benef. lib. 1. quæst. 20. num. 8.*

Quod nonnulli intelligunt in provisionibus per summum Pontificem motu proprio factis, non autem in iis quæ sunt ad petitionem alterius: in his enim requiritur specialis derogatio iuris optandi. Monet. *in dist. tract. de option. canon. cap. 8. numero 11.* Et hoc casu sine dubio, quando Capitulum esset in consuetudine optandi adversus provisum Apostolicos: quam consuetudinem validam esse restatur ex Oldrado *consil. 285. num. 1.*

- 20 Sed ut omnis tollatur difficultas, consultius est, prout ego semper observavi, & observari feci; ut apponatur specialis derogatio juris oprandi, quam se nunquam negatam vidisse testantur Addent. ad Paril. ad d. lib. 2. quest. 20. num. 8.
- 21 Unde pro resolutione propositæ controversiæ, attendenda in primis erant verba, & clausulæ contentæ in concessione coadjutoria per summum Pontificem concessa. Secundò statutum, vel consuetudinem Capituli, quatenus illi per provisiones Apostolicas non fuisset derogatum. Tertiò istis cessantibus generalis est regula, cessante coadjutoria. Canonicos tempore cessationis existentes, posse exercere optionem in præjudicium coadjutoris supervenientis, quando agitur de membris distinctis & separatis à canonicatu, de cuius coadjutoria agitur: quia cum supponamus illa esse omnino à canonicatu distincta, & separata: non comprehenduntur in provisione canonicatus facta in favorem coadjutoris.
- 22 † Clausula enim illa, cum iuribus, & pertinentiis, annexis, & connexis dicti Canoniciatus, &c. non comprehendit hæc membra, quæ nullam annexionem habent cum canonicatu. Cavaler. decis. 116. num. 2.
- 23 Et licet supra dixerimus, non esse locum optioni, quando agitur de resignatione facta in favorem; tamen aliud est resignatio, aliud coadjutoria: Rota decis. 10. lib. 3. part. 3. diversorum. † Quia per coadjutoriam inducitur vacatio per obitum, cum coadjutus retineat beneficium, vitæ durante: Putens decis. 108. num. 2. & 3. lib. 2. & decis. 226. num. 9. lib. 3.
- 24 † Si verò agatur de præbenda, vel præstimonio canonicatus annexo, non autem de domo, vel prædio separato à canonicatu; tunc coadjutor succedens in canonicatu, succedit etiam in illis: cum sint ex iis quæ cum canonicatu transferuntur, illique adherent. Garc. de benef. part. 4. cap. 5. num. 118. & seq. ubi allegat Gonzal. & ex parte reprobat Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 25. num. 41.
- 25 Ceterum notandum est, quod licet annexio istarum præbendarum canonicatus, non sit perpetua; de qua annexione Abbas in cap. majoribus, num. 4. versio. quandoque, & in cap. dilecto, de præbenda, num. 6. est tamen spiritualis, & dicitur de dependentiis canonicatus, & sub canonicatus concessione continetur.
- 26 Rota decis. 141. num. 34. & 35. part. 4. recent. tom. 2. † Unde quemadmodum canonicatus transit in coadjutorem, ita & præbenda per eum optata, Lotter. dict. lib. 2. cap. 25. num. 55. & seq. Garc. loco citat. num. 118. quidquid in contrarium dixerit Gonzales, quem etiam reprobat Lotterius loco citato.
- 27 Annexio tamen probanda est per eum, qui in ipsa se fundat, ut dicit Additio ad Ludovif. d. decis. 478. num. 6. & ideo Rota denegavit immisionem provisio Apostolico de canonicatu vacante in mense reservato, respectu cuiusdam prædii à defuncto possessi, ex eo quod non probabatur, quod illud prædium esset canonicatus annexum: ut refert Ricc. collect. 3690. versio. & ideo, part. 8.
- 28 Et ut dignosci possit quanam sint præbendæ, vel prædia annexa, & quæ distincta, sciendum est duo esse genera annexionum. Primum est earum rerum quæ à certo canonicatu sunt inseparabiles, ita ut nemo possideat canonicatum, quin simul obtineat prædium, aut præbendam illi annexam; veluti Prioratus certo beneficio, aut dignitati perpetuo unitus, & annexus; & in his non cadit optio. Secundum est earum rerum quæ sunt quidem annexæ in genere alicui ex canonicatibus, sed non

uni potius quàm alteri, & modò ad unum, modò ad alium pertinent: & hæc annexio, quia non est perpetua, sed revocabilis, bene se comparat cum iure oprandi, ita bene explicat Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 19. num. 22. & seq.

Concluditur ergo primò, optioni canonicæ subiacere prædia, vel alia prorsus à canonicatu separata, & per consequens non transire ad coadjutorem, ut probavimus suprà.

Secundò, cum coadjutus, ex veriori sententia Garciz dicto num. 118. post coadjutoriam optare possit: Rota dicta decis. 140. part. 4. recent. tom. 2. num. 2. & 19. tali casu, quia sicut coadjutor subrogatur in canonicatum, ita & in prædium, aut præbendam, seu præstimonium illi annexum. Rota ibidem, num. 1. non obstante quod annexio sit revocabilis, & revocabilis per optionem reddi possit, ut diximus suprà, num. 27. ex Rota dicta decis. 140. num. 27. Lotter. dict. lib. 2. quest. 25. num. 55.

CAPUT CXI.

De eadem materia juris oprandi: Et cum Canonici ultimæ foundationis, quàmvis prius recepti, & admissi in Ecclesia, cedere debeant Canonicis antiquæ foundationis, posteriori loco receptis. De receptione Canonicorum adhibita clausula, cum plenitudine juris Canonici. De Canonicis supernumerariis, & quæ sit eorum differentia cum Canonicis ex nova foundatione aggregatis. Et quomodo amittatur facultas juris oprandi.

S V M M A R I U M.

- 1 Canonicatus quasi possessio includit possessionem stalli in Choro, vocis in Capitulo, & aliorum iurium canonicalium.
- 2 Collatio beneficiorum dicitur fructus Episcopatus.
- 3 Canonici supernumerarii fruuntur omnibus iuribus canonicalibus, sicut & ceteri.
- 4 Canonici supernumerarii vocandi sunt ad Capitulum, & in eo vocem habere debent.
- 5 Eligendi potestas fructus est possessionis, non competit Canonicis novis, non obstante veteri data.
- 6 Fructus spectant ad possessorem; & existeret tradita suprà, cap. 68. de Canonicis nova foundationis.
- 7 Canonicus nova foundationis prius receptus, preferendus est in optione Canonicis antiquæ foundationis postea receptis: Intellige ut num. 7.
- 8 Quæ sit vis illius clausulæ, cum plenitudine juris Canonici.
- 9 Canonici nova foundationis, si fuerint recepti, non protestantur, & reservatione iurium antiquæ foundationis Canonicorum, nihil præbendam præferunt in præjudicium antiquorum.
- 10 Canonici supernumerarii distributiones qualesque consequuntur, si Capitulum eis aliquid frangi sine protestatione, & consensu non frangi.
- 11 De Canonicis supernumerariis, plura Remissio.
- 12 Differentia.

- 12 Differentia est inter Canonicos supernumerarios, & aggregatos Capituli.
- 13 Protestatio Capituli præservat jura Canoniorum primæ foundationis.
- 14 In beneficiis per actus particulares à causa universalis procedentes, censetur accepta possessio omnium jurium.
- 15 In iuribus prohibitis non acquiritur possessio, nisi à die prohibitionis cum acquiescentia.
- 16 Possessio juris optandi non amittitur, nisi probeatur quod Canonicus noluit optare, & fuit prohibitus.

possessionem capitulariter receptus fuerat, & erat in pacifica possessione præcedentis, prædicto antiquæ foundationis Canonico postmodum recepto, in optione præferendus erat: ex traditis in cap. præced. num. 5. & docet Gonzal. ad regul. 8. §. 3. præcedenti, num. 23. & multis sequentibus, ad tradita in capit. final. de consuetud. in 6. Monet. de option. Canon. cap. 4. quæst. 1. num. 11. & cap. 5. num. 2.

Quod vel ex eo maxime locum habere debet, quia suppositum fuit in facto, quod tam in Bellis erectionis istorum novorum canonicatum, quam in Bulla provisionis ejusdem Canonici novæ foundationis, adest illa clausula, cum plenitudine juris canonici, seu canonicalis: cujus ea vis est, ut Canonici, etiam si essent supernumerarii, gaudere debeant omnibus privilegiis, iuribus, & prærogativis aliorum Canoniorum: maxime si fuerint admissi ad stallum in choro, & vocem in capitulo. Barbof. de Canon. cap. 3. num. 12. & sequentibus. Quæ assignatio stalli, & admissio ad vocem hoc operatur, ut etiam in supernumerariis Capitulum censetur consensisse, ut per talem admissionem, & receptionem, numerus Canoniorum frangeretur, nisi tamen Capitulum protestationem fecerit, quod non intendebat frangere numerum; sed istum uti simpliciter supernumerarium admittebat. Lotter. de re benefice, lib. 1. quæst. 19. num. 46. & 47. Adeo ut etiam tales supernumerarii debeant consequi quotidianas distributiones, postquam Capitulum consensit numerum frangi, nisi Capitulum protestationem contrariam fecerit, vel consuetudo sit in Ecclesia, quod supernumerarii non lucentur distributiones, donec fuerint installati; & aliis exceptis casibus, de quibus Moneta de distribut. quotidian. part. 2. cap. 1. num. 9. & multis sequentibus. Et prædicta de eo, qui ultra numerum receptus est in Canonico, cum plenitudine juris, copiose comprobatur Menoch. consil. 1179. num. 22. & per totum illud consilium, ubi per plures casus explicat distincte materiam Canoniorum supernumerariorum. Qua in re diutius non est nobis insistendum; cum casus, de quo agitur, sit longe diversus, & magis privilegiatus. Isti siquidem novæ foundationis Canonici, non possunt dici supernumerarii, sed aggregati Capitulo cum plenitudine juris; & admissi ad omnia privilegia, & emolumenta, iura, & præeminentias aliorum; ut bene advertit Gratian. discept. forens. cap. 867. num. 5. & 9. Intelligendo semper hæc procedere, quando pro parte Capituli nulla facta fuit reservatio, & protestatio: proinde non fuerat facta in casu, de quo per nos sup. cap. 68. sicut fuerat facta in casu Gratiani d. cap. 867. num. 11. & sequentibus.

Unde cum iste Canonicus, & alij novæ foundationis, essent in pacifica quasi possessione omnium iurium Canonicalium, in viam prædictarum clausularum, necnon præcedentis, juxta ordinem suæ receptionis; manutenendi erant in possessione omnium, quæ Canonicatum consequuntur: & per consequens prærogativæ optionis juxta antiquitatem possessionis capitulariter capte. Quia in beneficiis, per ademptionem, vel continuationem possessionis quoad aliquos actus dependentes ex iure, & titulo universali beneficii; censetur apprehensa, & continuata possessio, quoad alios omnes actus, & iura ex illo titulo universali dependentia. Adde, ad Ludovis. decis. 357. numero 6. & sequentibus, & in specie, quando possessio capta fuit in capite, & in ipsa Ecclesia, Gonzal. ad regul. 8.

R 3 glof.

IN eadem optionis materia, de qua capite præcedenti actum est, notabilis aliis occurrit controversia, dum mortuo uno ex Canonicis, quidam posteriori loco receptus peteret adversus antiquiorem præferri in optione, sub eo prætextu, quod Capitulum antiquitus ex multis Canonicis compositum, augmentum fuerat per novam duorum Canoniorum erectionem, & foundationem in eadem Ecclesia Collegiata, auctoritate Apostolica factam: dictus vero Canonicus, quamvis juxta possessionem & receptionis ordinem esset antiquior; tamen quoad tempus foundationis, seu Canoniciatus, erat posterior. In qua quidem controversia causam antiquioris receptione, quamvis foundatione posterioris, meliorem esse Respondi.

Nam cum iste Canonicus novæ foundationis, esset in quasi possessione omnium iurium canonicalium, etiam cum præcedentia adversus Canonicos antiquæ foundationis postmodum receptos; veluti stalli in Choro, vocis in Capitulo, & præcedentia in publicis processionibus, non poterat illi denegari mandatum de manutenendo in omnibus istis iuribus canonicalibus, & aliis similibus. Quia isti sunt fructus possessionis, & illam necessarii sequuntur. Joann. Baptist. Ferret. consil. 313. n. 2. volum. 2. Idque nomen Canonici sit inane, cap. dilectus 1. de præbend. & dilecto, eodem tit. cap. 1. de cleric. non resident. in 6. & notatur in cap. cum omnes, de consil. Sicut collatio beneficiorum dicitur esse de fructibus Episcopatus. Glof. in cap. cum olim, in verb. capitulum, versic. sed collatio beneficiorum, exi. de majorit. & obedient. Unde & Canonici supernumerarii debent habere omnia jura canonicalia; sicut & ceteri, sive auctoritate Papæ, sive auctoritate Capituli fuerint recepti: Felin. in cap. cum Al. Ferrariensis, num. 23. de consil. Et habent vocem in Capitulo, etiam in electionibus, & ad eas vocandi sunt. Federic. de Senis consil. 290. Quia in presentis colum. 3. versic. an isti recepti. Quia eligere, fructus est possessionis: ideo cum isti sint in possessione Canoniciatus, debent habere potestatem eligendi; idque non obstante nova dote, hujusmodi Canonicatibus tempore novæ foundationis assignata: quia non per hoc excludendi sunt ab aliis emolumentis, & fructibus Canoniciatus. Scraph. decis. 98. versic. non obstat, numero 2. Fructus siquidem spectant ad possessionem: cap. querebam 24. de elect. cap. consultationibus, de inreption. cap. cum olim, de causa possess. & propriet. ergo fructus iste, facultas videlicet optandi ad illos vii Canoniciatus possessores pertinebit; quamvis de novo fundati sint: stante quod sine ulla reservatione, aut protestatione reservatis iuribus, antiquæ foundationis Canonicis competentium, fuerint recepti: in quibus terminis procedunt tradita per nos cap. 68. numero 15. & sequentibus.

Et per consequens Canonicus iste, qui prius ad

Tom. I. Pars I.

198 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

glos. 34. numero 109. Monet. de option. canon. cap. 5. quest. 3. num. 38. & 39. optimè Joan. Bapt. Ferrer. consil. 14. num. 3. lib. 1. & num. 6. ubi loquitur de iuribus post adeptam possessionem obvenientibus.

15 Nec dicto novæ foundationis Canonico nocere poterat, quod aliquando dum casus optionis occurrit, soli antiquæ foundationis Canonici optant; quia non ex hoc illi de nova fundacione fuerunt exclusi, nisi probatum fuerit ipsos optare voluisse, & fuisse repulso; quippe hoc in omnibus iuribus prohibitis generale est, ut non amittatur possessio, nisi quis prohibitus fuerit, & prohibitioni acquieverit. Ludov. decis. 472. numero 1. & sequentibus.

16 Et in terminis iuris optandi, possessio non amittitur, nec acquiritur per cessationem illius, qui poterat optare; nisi probetur hoc ideo factum fuisse, quia cum voluit optare, fuit impeditus; aliâ præsumitur quod non optavit: quia ita sibi non placuit. Geminian. dicto capit. final. de consuetud. in 6. numero 3. Anchar. ibidem in fin. versic. quod si ibi Canonici. Ubi reddit rationem, quia ius istud est facultativum, & ideo non amittitur possessio per non usum. Tusch. in verb. Optio, conclus. 163. numero 4.

12 Ampliatur, ut procedat etiam in commissis non adesse clausula, vocatis vocandis.

13 Iusta causa necessarii adesse debet; quia tamen præsumitur, dum tractatur de commutatione ultima voluntatis.

14 Episcopus est executor ultimarum piarum voluntatum, & per consequens illas manutenere debet: non autem illis derogare, aut contravenire.

15 Sorores Sanctæ Ursulæ, quæ tria vota non emiserunt, & strictam clausuram non servant, non sunt religiosæ, sed seculares.

16 Falsa demonstratio non vitiat legatum, quando constat de voluntate testatoris erga certum corpus, vel certam personam.

Testator quidam venerabilibus Religiosis, & Sororibus Sanctæ Ursulæ civitatis illius, in qua morabatur, nuncupatis de Luryn, domum suam & alia plurima bona reliquerat; sub ea tamen conditione, ut in eadem domo Monasterium erigerent, divina officia cantarent, & alias functiones facerent quas tales religiosæ facere consueverunt, & prout facere solent in civitate Avenionensi; & cum onere ponendi inscriptionem in porta Ecclesiæ, in qua fundatoris mentio fieret; & alias prout in legato continetur.

Mortuo testatore Vicarius Generalis, Sanctæ Ursulæ Sorores expulit, quamvis jam in dicta domo per aliquod tempus inhabitassent, & ad illam alterius possessionis Sorores & Religiosas introduxit. Respondi Sorores Sanctæ Ursulæ respondendas esse in pristinam domum possessionem; & in ea, aliisque bonis definitivè manutenendas, & conservandas.

De possessione quidem non erat dubium, si per viam manutentionis, si se pro spoliatis non habuissent; si per viam reintegrationis, si animo a possessione destitissent, vel suspicari fuissent se posse repelli: juxta text. cum ibi notat. in l. 3. §. 1. de iur. iudic. ff. de acquir. possess. Ludov. decis. 472. numero 9. Nec sufficeret quod sola Superior Monasterij, se habuisset pro spoliata: quia ejus factum toti Monasterio nocere non poterat. Sanch. decis. 1417. numero 3. Addent. ad Ludov. decis. 472.

De definitiva bonorum adjudicatione Sorores Sanctæ Ursulæ faciendâ, non videtur cum dubitari posse; cum pro ipsis clara sit voluntas & dispositio fundatoris, quam Vicarius commutavit, aut alterare non poterat, præsertim in tertio prædicto: & cum hæc alteratio, seu commutatio prædicta voluntatis fundatoris, sit contra jus: cap. nova voluntas, 13. quest. 2. cap. nos quidem, cap. si voluntas, cap. tua nobis, & cap. Joannes, de testam. c. 1. quia contingit, in princip. de relig. domib.

Non enim potest Episcopus, aut ejus Vicarius rogare legi, nisi in casibus à jure expressis. Abbas cap. cum dilecti, num. 10. de elect. Sanch. de monach. lib. 2. disput. 40. num. 1. & in terminis commutationis ultimarum voluntatum tradit Covarr. de testam. rna nobis, num. 7. & bene probat text. in dicta voluntas, quia contingit, in illis verbis: Salva Scitis Episcopi auctoritate. Sayr. in flor. decis. tit. de reb. Ecclesiæ alienam. decis. 2. Genuens. in prax. Episcopi, cap. 1. num. 1. Ubi hoc ampliatur, quamvis commutatio fieret in melius: & imò etiam accederet consensu hæredis; cum non agatur de voluntate ipsius, sed de observanda voluntate testatoris defuncti. Et quid circa hoc obiceretur.



CAPUT CXII.

De legato facto religiosis Sanctæ Ursulæ, quæ tamen religiosæ non erant, sed seculares: utrum Episcopus, aut ejus Vicarius possint legatum illud, non vocata parte, & sine causa, ad Monasterium religiosorum professorum transferre.

SUMMARY.

- 1 Qui se non habuit pro spoliato, manutenendus est; alioquin reintegrandus.
- 2 Superioris factum non nocet monasterio, ut dicatur se habuisse pro spoliato.
- 3 Commutatio, aut alteratio ultimarum voluntatum, est contra jus. Nota hic confundi nomen commutationis, & alterationis; & hoc nomen alterationis sumi largo modo.
- 4 Episcopus, aut ejus Vicarius legi derogare non potest, nisi in casibus à jure expressis.
- 5 Episcopus non potest ultimam voluntatem commutare, quamvis commutatio hæc fieret in melius: idem infra num. 145.
- 6 Amplia ut nec commutari possit dispositio testatoris, quamvis accederet voluntas hæredis.
- 7 Explicatur Concil. Trident. sess. 22. cap. 6. de reform. quo caveretur Episcopum posse commutare ultimas testantium voluntates.
- 8 Admittenda est oppositio habentium interesse, dum agitur de commutatione ultima voluntatis.
- 9 Nemo sine cognitione causæ à sua possessione amovendus est.
- 10 Etiam commissarius extrajudicialiter procedens ad commutationem ultima voluntatis, citare debet habentes interesse: intellige ut num. 11.

- Romæ, tradit Pyrr. Conrad. in prax. dispensat. lib. 9. cap. 7. num. 37. & seq. Et licet in Concil. Trident. sess. 22. de reform. cap. 6. constitutum fuerit, Episcopum tanquam sedis Apostolicæ delegatum, posse ultimas defunctorum voluntates commutare: hoc tamen intelligendum est ut procedat, dummodò summi Pontificis auctoritas interveniat: quod patet ex verbis dicti Concilii, dum dicitur: Episcopum tanquam sedis Apostolicæ delegatum, summarie & extrajudicialiter cognoscere debere; nihil in precibus tacita veritate, vel suggesta falsitate fuisse narratum; priusquam dictæ commutationes executioni demandentur: & per hanc rationem ita docet Didac. Spin. de testam. 1. part. rubric. num. 24. & post ipsum Eman. Roderic. tom. 2. quest. regul. quest. 125. art. 9. Et quod dispositio Concilii intelligenda sit in dicto cap. 6. de commutationibus ultimarum voluntatum auctoritate Pontificia factis, patet ex notatis per Monerem de commut. ultim. volunt. cap. 5. num. 409. qui plura de intellectu dicti Concilii in loco supra dicto proponit, in eodem tract. cap. 7. num. 36. & mult. & seq. Intelligendo tamen prædicta sub modificationibus, de quibus cap. 68. num. 7. cap. 23. num. 8. & cap. 25. num. 8. & juxta tradita per Barbof. de Episcop. cap. alleg. 83. num. 1.
- 8 Quidquid sit, non potest in dubium revocari, quin Vicarius nulliter processerit, non vocatis & renuentibus Sororibus Sanctæ Ursulæ, de quarum præjudicio agebatur; & quarum contradictio prævalere debebat ad tuendam ultimam voluntatem, & illam executioni juxta dispositionem testatoris demandandam. Genuen. in prax. Archiep. cap. 19. num. 3. Barbof. de Episcop. allegat. 83. num. 6. Nec æquitati convenit possessores non citatos, sine causa à sua possessione removeri, quamvis nullum possidendi colorem haberent. Oldrad. consil. 227. num. 3. ante finem, versic. nunquam autem, & probatur in cap. licet Episcopus 32. de præbend. in 6. cum etiam in processibus extrajudicialibus, in quibus quis lædi potest per commutationem ultimæ voluntatis, requiratur citatio illius, qui lædi potest. Moner. dict. tract. de commut. ultim. volunt. cap. 7. num. 278.
- 10 Quod non de propriè dicta citatione intelligendum est, quæ in extrajudicialibus locum non habet, sed de simplici vocatione, & monitione: ut ibi Moner. advertit. Et præmissa procedunt, etiam si in commissione non adesset clausula, vocatis vocandis: quia nihilominus vocari debent omnes illi quorum interest. Moner. dict. cap. 7. num. 344. & quod plus est, non solum citatio, sed etiam consensus eorum quorum principaliter interest, in ultimæ voluntatis commutatione requiritur: ut plurimis juribus, seu potius exemplis comprobatur idem Moner. cap. 7. num. 369. & seq.
- 12 Neque justa causa præsumitur in commutatione ultimæ voluntatis facta per Episcopum, seu ejus Vicarium, nisi de ea legitime constet. Valsq. controvers. illustr. cap. 2. num. 28. Moner. cap. 6. num. 56. de commut. ult. volunt. cum tamen ex Concilio Tridentino dicta sessio. 22. cap. 6. de reformat. necessariò justa causa in simili voluntatis commutatione requiratur: ut etiam notavit Ricc. collect. 558.
- 13 Et quamvis superius cap. 68. num. 8. dixerimus Episcopum ultimam testatoris voluntatem nondum effectuatam, seu executioni demandatam commutare posse, justà interveniente causà: tamen in casu proposito agebatur de voluntate jam effectuatà: quia Sorores istæ sanctæ Ursulæ, jam in effectu domus possessionem apprehenderant, & in ea exercebant solita pietatis officia. Unde Episcopus qui est

generalis executor ultimarum voluntatum, seu ejus Vicarius, nihil poterat facere contrarium ultimæ voluntati. Abbas in dicto cap. tua nobis, num. 4. & ibidem Covar. num. 7.

Nec obstat quod legatum factum fuisset religionis sanctæ Ursulæ; cum tamen dictæ Sorores non essent religiosæ, eo quod non emitterent vota perpetuales castitatis, & obedientiæ: & ided legatum non videbatur posse sortiri suum effectum, in favorem ipsarum.

Quia licet verum sit istas Sorores Sanctæ Ursulæ non esse veras religiosas, sed potius sæculares; & earum Collegium esse sæculare, ut docet Menoch. consil. 948. & Ciriacus controvers. 504. num. 9. ubi copiose de similibus Collegiis virginum dixerit: tamen falsa demonstratio non vitiat legatum, nec aliam dispositionem quando constat (prout in casu isto) de corpore, seu de substantia legati: si quis in fundi vocabulo, & ibi Bartol. num. 4. ff. de leg. 1. Surd. decis. 161. num. 27. & 29. & decis. 249. num. 22. Unde conclusum fuit, dictas Sorores Sanctæ Ursulæ restituendas esse, & definitivè conservandas in possessione dictæ domus, & bonorum, juxta piam testatoris voluntatem. De his quid in Gallia observetur, vide supra, cap. 2. per totum.



CAPVT CXIII.

De Oblatis Religionum, quomodo differant à Conversis, & in quo conveniant. Vtrum isti Oblati gaudeant privilegio fori, & an possint testari, contrahere, & de bonis suis disponere. Quis illis ab intestato morientibus succedere debeat. Et quid si Oblati votum fecerint pauperatis, castitatis, & obedientiæ; utrum ex hoc dicantur Religiosi.

SUMMARIUM.

- 1 Oblati quamvis votum emiserint, non propterea censentur religiosi.
- 2 Oblati non mutant habitum sæcularem; Conversi vero regulari habitu induuntur.
- 3 Nec Oblati, nec Conversi dici possunt religiosi, nisi votum in aliqua religione juxta institutum illius emiserint.
- 4 Oblati qui verè non sunt religiosi, non gaudent fori privilegio; nisi quando actualiter sunt in consorcio Monasterii, cui se obtulerunt.
- 5 Oblatio religioni fit aliquando animo profutendi, aliquando vero simpliciter: & hoc casu potest fieri vel quoad personam tantum, vel etiam quoad bona ipsius Oblati.
- 6 Oblatus si de bonis suis non disposuerit, illi proximiores succedunt ab intestato.
- 7 Oblatio simpliciter de bonis offerendis facta, intelligitur de bonis presentibus, nec extenditur ad futura, nec ad bona tempore oblationis reservata.
- 8 Vota simplicia non obligant ad certam religionem; sed respectu certæ religionis fieri debent, ut ad illam adstringant.
- 9 Votum simplex fit Deo immediate; votum vero religionis fit quidem Deo, sed mediante persona Superiorum ordinis.

10 Qui votum simplex emisit, potest à religione recedere, quando non fuit emissum Superiori illius ordinis, & respectu certe religionis.

DUbitatum aliàs fuit de obligatione Monasterii erga quendam adolescentem, quem pater Monasterio tradiderat, seu obtulerat, assignata ipsi alimentorum nomine, summa quingentorum scutorum: cum pacto expresse quod si ipse dimitteretur, Monasterium summam receptam restituere teneretur: pro cuius dubii explicatione, sequentia deducta fuerunt.

1 In primis dictum adolescentem nullo modo posse, aut potuisse dici religiosum, non obstantibus votis paupertatis, castitatis, & obedientiae per eum emissis; cum vota illa non emisit solemniter, & animo ingrediendi religionem: sed tantum pro bono vivendi modo: non enim aliorum regulam professus est, sed generalia vota emisit ad nullam certam religionem limitata: & modus ille profitendi valde diversus est à modo profitendi aliorum religionum ordinis illius, unde actus ille non debuit operari ultra illius intentionem, l. non omnis, ff. si certum petat, & ita docet Mirand. in manual. prelat. regul. part. 1. quest. 29. art. 2.

2 Secundò conclusum fuit, dictum adolescentem non posse dici Conversum, sed potius Oblatum: hæc enim inter Conversos, & Oblatos est differentia, quod illi mutant habitum secularem, & accipiunt regularem; Oblati verò in habitu seculari permanent. Abbas in cap. non est, de reg. num. 2. & post eum Mirand. loc. citat. Eman. Roderic. tom. 3. quest. regul. quest. 21. art. 1. Sanch. in decalog. lib. 6. cap. 7. n. 9.

3 Hoc autem tam Conversis, quam Oblatis commune est, ut non censentur religiosi, quamvis tria emittant vota, nisi sub certa regula, & religione, seu ordine certo emiserint: unde si quis ita voveat, Promitto paupertatem, castitatem, & obedientiam, non propterea dicitur religiosus, nisi addat secundum regulam huius, vel illius ordinis, &c. Roderic. dicto tom. 3. quest. 21. art. 1. Lezan. in summa regul. tom. 2. cap. 8. num. 4.

4 Hinc sequitur, quod cum non aliàs in tract. de prevent. judicial. cap. 29. num. 32. & 33. insequentem dispositionem Concilii Trident. sess. 24. cap. 11. videretur, exceptis tamen illis, dixerimus familiares religionum, qui actu illis inserviunt intra eorum septa, & Monasteria, viventes sub eorum obedientia, frui eodem fori privilegio, quo fruuntur ipsimet religiosi: intelligendo non de obedientia religiosa, ex professione debita; sed tantum de ea quæ debetur ratione muneris inuncti, dum actualiter famulantur. Eadem ratione dicendum est, istos Oblatos, qui religiosi non sunt, nec vota religionis emiserunt in certa regula, & ordine prefinito, non posse gaudere fori privilegio: nisi quandiu intra septa Monasterii, & sub obedientia, non quidem religiosa, sed ratione tantum muneris sibi inuncti debita, vivunt: ut dicit Lezan. dicto cap. 8. num. 13. tom. 2.

5 Terriò fuit dictum, duo esse Oblatorum genera: quidam enim se, & sua offerunt Monasterio; alii verò se tantum offerunt, non autem bona sua: ita distinguit Castrenf. consil. 69. volum. 1. ubi dicit quod isti actus dedicationis, & oblationis factæ Monasterio, sunt ex se indifferentes, & possunt intelligi ut facti sint ad effectum professionis, aut sine intentione profitendi: unde si appareat, quod ille qui se dedicavit Ecclesiæ regulari, voluit mutare habitum, & profiteri eo modo quo alii religiosi; colligitur ex eo, quod voluit renuntiare sæculo, neque reser-

vare sibi facultatem disponendi de bonis suis: & converso, illi qui se, & non bona sua obtulerunt Monasterio, non amittunt facultatem disponendi de bonis suis, quia verè & propriè non sunt religiosi, ut voluit Abbas consil. 102. versis, verum ad secundum, part. 2. & Tusch. tom. 5. liter. O, cõcl. 16. num. 7. & seq. ¶ Et si de bonis suis minimè disposuerint, succedunt ipsis post eorum mortem proximiores ab intestato viventes. Sanch. in præcep. decal. lib. 7. cap. 34. num. 1. ¶ Possunt autem tales Oblati, qui religiosi non sunt, omnia bona sibi reservare, vel partem aliquam: vel si simpliciter se, & bona sua obtulerint; illa oblatio & dedicatio de bonis presentibus intelligenda est, nec futura comprehendit. Sanch. dicto cap. 34. n. 1. Lezan. dict. cap. 8. n. 14. & 15.

Unde sequitur, quod cum iste juvenis illum fecisset novitiatum, & per consequens, si eum cum voluisset accipere tanquam religiosum, ejus professio nulla fuisset, ex notatis superius per eos cap. 77. num. 22. & ex Concil. Trident. sess. 25. de regul. cap. 15. ¶ Et cum vota paupertatis, castitatis, & obedientiæ, de quibus agitur, non possint dici vota solemnia religionis, nec facta fuerint per istum adolescentem actualis traditio ipsius animo religionem profitendi; non impeditur de bonis suis ad libitum disponere, & à Monasterio (servatis tamen votis) ad libitum recedere, vel ab eo dimitti, et traditis per Barbof. in cap. rursus, Qui clerici vel voveant. Bonacin. de matrim. quest. 3. punct. 4. num. 1. ¶ Hæc enim est differentia inter votum simplex, & votum solenne religionis, ut simplex soli Deo fiat immediate; solenne verò religionis votum fiat Deo mediante persona Ministrorum ab Ecclesiâ ex Deo commissione ad id deputatorum: ut ibidem explicat Barbof. plures alios referens. ¶ Ponit igitur illa, qui votum simplex emisit, & nulli Superiori, aut religioni sese obligaverat, recedere, vel dimitti maxime stante pacto in contractu receptionis, seu oblationis ipsius appposito; quod in casum recedens, vel dimissionis restituentur illi, vel suis, quingenti aurei à Monasterio tempore dictæ admissionis accepti: & ita fuit observatum. Quia adolescentem non fuit à Monasterio, illicque restitui fuit dicti quingenti aurei.



CAPUT CXIV.

De sepulturis quæ aliàs extra Ecclesiam, postea in atrio, denique in ipsa Ecclesia conceduntur fidelium corporibus humi reponendis; non tamen subitus atrio. De electione sepulture libera, etiam extra Ecclesiam parochialem. Religiosi utrum sibi sepulcrum eligere possint. Vtrum pater pro filio. An intra Ecclesiam Monialium benedictam, non tamen consecratam. Electio sepulture quomodo probetur. Vtrum possit alieni committi. Vxor, Filius familias, Canonicus, Beneficiarius ubi sepeliendi.

SUMMARIUM.

1 Olim sepultura extra Ecclesiam, deinde in atrio, nunc autem intra Ecclesiam conceduntur. 2 Corpori

Quæst. & Resol. benefic. Cap. CXIV. 201

- 2 Corpora infidelium, vel infantium non baptizatorum, intra Ecclesiam non sepelienda.
- 3 Sepultura nemini subitus altare concedenda; vel si fuerint concessa, annuenda sunt.
- 4 Electio sepulture cuilibet permittitur, etiam extra parochialem Ecclesiam, reservata quarta parochiali.
- 5 Eligens sepulturam extra parochiam, si in loco electo sepeliri nequeat, non est in parochia sepeliendus.
- 6 Religiosi, exceptis Prælati, non habent jus eligendi sepulturam; sed in proprio Monasterio sunt sepeliendi.
- 7 Fallit si loco à Monasterio remoto decesserint, ita ut ad illud commodè deferri nequeant: & tunc eligere possunt sepulturam, & non facta electione, sunt in parochiali Ecclesia sepeliendi.
- 8 Pater pro filio sepulturam eligere non potest, nisi talis sit consuetudo, qua probanda est.
- 9 Filius familias pubes potest sibi sepulturam eligere, non tamen impubes, nisi sit proximus pubertati.
- 10 Eligere quem possit sepulturam in Ecclesia Monialium benedictæ, & nondum per Episcopum consecrata.
- 11 Electio sepulture probatur per testes singulares.
- 12 Electio sepulture an possit alteri committi, ut eligat post mortem suam.
- 13 Vxor, & filius, utrum possint eligere sepulturam: & utrum filius pro patre mente capto, vel fratre, & tutor pro pupillo.
- 14 Canonicus, Rector Ecclesie, Vicarius perpetuus, Vicarius temporalis, Presbyter amovibilis, & stipendiatus, & ille qui canonicatui renuntiavit, ubi sint sepeliendi.
- 15 Utrum potius in patris, vel avi sepultura quis sepeliendus sit.
- 16 Filius spurvus, vel illegitimus ubi sepeliendus.
- 17 Vxor in sepultura mariti sepelienda: quid si ad secunda vota convolaverit.
- 18 His omnibus deficientibus, debet quis in parochia sepeliri, in qua recepit Sacramenta vivens.
- 19 Plura de sepulturis. Remissivè.

Variæ sæpius exortæ sunt controversiæ inter Ecclesias parochiales, & alias, super sepulturis; & quo in loco defuncti sepeliri debeant. Pro quarum resolutione, multa paucis, breviter, & resolutivè exponenda sunt.

Primo antiquis temporibus sepultura extra urbem habebantur; cap. sicumque 13. quæst. 2. Deinde crescente fidelium numero, sepultura prope Ecclesiam, in Cæmeterio concessa sunt: cap. sicut antiquitus, 17. quæst. 4. Postmodum in attio Ecclesie, dignitatis causa: cap. præcipiendum 13. quæst. 2. Denique & in ipsa Ecclesia, laicis concessa fuit sepultura. Cavalier. decis. 15. num. 1. Barbof. de jur. Eccles. lib. 2. cap. 10. num. 8.

2. Dummodo tamen non sepeliantur ibi corpora eorum, qui in infidelitate decesserunt, aut infantium, qui sacro baptismatis lavacro abluti non sunt; debent enim exhumari hujusmodi cadavera, si in Ecclesia sepulta sint, & discerni possint si verò discerni non possint, Ecclesia est reconcilianda, & corpora exhumanda non sunt. Tusch. litera S, conclus. 187.

3. Dummodo etiam sepultura non sint subitus altare: cap. præcipiendum, 13. quæst. 2. & determinavit Sacra Congregatio Episcoporum, teste Ricc. collect. 383. & si in effectu corpora subitus altare fuerint sepulta, non debet in illo altari celebrari, sed

debet interdici, donec corpora in alium locum transferantur. Sacra Congregatio relata per Ricc. loco citato. Barbof. in decis. Apostol. collect. 76. num. 2.

Secundò, sepultura electio cuilibet conceditur in loco sibi benevolito; quamvis locus ille esset minus religiosus quàm Ecclesia parochialis: text. est in cap. 2. §. final. de sepult. in 6. & in cap. fraternitatem, cum ibi notatis, eodem titulo, in Decret. Potest enim eligi sepultura in loco per eligentem ad libitum designando: can. soror, 13. quæst. 2. can. vos, & can. Ebron, ibidem. Bertachin. in repet. in verb. sepultura, num. 1. 2. & 3. dummodo parochia sua quarta reservetur. Capol. de servit. urban. prædior. cap. 82. de sepult. num. 8. & 9. & hoc usu receptum esse testatur Molfes. in summa, part. 13. cap. 8. num. 20. & 21. Atque ita determinavit Sacra Congregatio, teste Barbof. ad Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 13. num. 19. & in decis. Apostol. collect. 671. num. 10. his verbis: Sepultura electio in alia Ecclesia præter parochialem, non potest per Parochum impediri, dummodo illi reservata sit sua quarta funeralis.

Tertiò, si quis elegerit sepulturam in alia Ecclesia quàm Parochiali, & ibi propter aliquod impedimentum sepeliri non possit, non est sepeliendus in Ecclesia parochiali; cum jam animum suum declaraverit, quod ibi sepeliri non intendebat, sed in alio loco per Episcopum eligendo, vel per ejus Vicarium, prout arbitrabitur esse magis conforme voluntati, & intentioni defuncti. Prax. Genuens. cap. 61. num. 5.

Quartò, Religiosos sibi sepulturam eligere possit centuit Hostiens. in summa, tit. de sepult. num. 1. versic. eadem ratione. Quia, inquit, electio refertur ad illud tempus, quo ipse futurus est à iugo obedientiæ exemptus; cum mortui non subiacent obedientiæ. Sed hæc ratio non est bona, quia non inspicitur tempus executionis, ad judicandum utrum quis habilis sit ad disponendum; sed tempus dispositionis: cum ergo religiosus vivens, sit tamen mortuus mundo, nec habeat velle aut nolle, non potest etiam habere jus eligendi sepulturam: & ita, nempe religiosos non habere jus eligendi sibi sepulturam, sed in proprio Monasterio sepeliendos esse; Prælati exemptis, qui facultatem habent illam eligendi, tradit Lezan. in sum. regul. tom. 1. cap. 9. num. 10. 7. Nisi sint ita remoti à propriis Monasteriis, ut ad illa deferri nequeant: tunc enim possunt sibi eligere sepulturam, quam si non elegerint, in Ecclesia parochiali, in qua decesserunt, sepeliendi sunt. Barbof. de offic. Paroch. cap. 26. num. 30. Quod si extra claustra decesserint, debent nihilominus in suis Monasteriis sepeliri. Barbof. dicto num. 30.

Quintò, pater pro filio sepulturam eligere non potest de jure, secus de consuetudine; quæ tamen cum in facto consistat, est probanda: & pro hac probatione concedi potest remissoria. Ludovif. decis. 276. num. 1. Quod intelligendum est de filio impubere: nam si filius sit major 14. annis, potest sibi sepulturam eligere, nisi etiam in individuo probetur consuetudo, etiam in terminis filifamilias puberis: Cuman. in l. iam is, §. filius, num. 5. ff. de nat. caus. mort. Impubes autem sepulturam sibi eligere nullo modo potest: cap. licet, de sepult. in 6. nisi sit proximus pubertati. Molfes. in sum. tract. 13. cap. 8. num. 25. Ceterum, in hac civitate Avenionensi receptum esse consuetudinem illam, ut pater pro filio impubere sepulturam eligere possit, testatur Oldrad. consil. 225. num. 7.

Sextò, electio sepulture fieri potest in Ecclesia Monialium

Monialium benedicta, licet nondum consecrata, prout alijs de Ecclesia quadam in hac civitate Avenionensi, ita Respondi ad requisitionem Illustrissimi & Excellentissimi Domini Ducis de Vantadour, reclamantibus Parochis, ann. 1635. Ratio est, quia ad hoc ut cadaver in aliquo loco sepeliatur, sufficit quod locus sit benedictus, licet non consecratus.

Patet, quia Cœmeterium non consecratur, sed benedicitur: *cap. nemo, de consecrat. dist. 1.* & propterea Cœmeterium non potest proprie dici sacrum, sed duntaxat largo modo. Abbas in *cap. abolenda, de sepult.* & ita decidit Natt. *consil. 432. num. 13.*

11 Septimò, electio sepulturae sufficienter probata dicitur, quamvis de ea constet per depositionem testium singularium: Ricc. in *prax. rer. for. Eccles. in praxi sepult. decis. 664.* & sufficiunt duo testes. Praxis Genueus. *d. cap. 61. num. 16.*

12 Octavò electio sepulturae potest alteri committi, quia licet mandatum morte mandantis regulariter re integra expiret: tamen hæc regula non procedit in illo mandati genere, quod non nisi post mortem mandantis effectum sortiri potest: *cap. fin. §. fin. de testam. in 6.* Sicut potestas executorum durat, imò executionem non habet, nisi post obitum testatoris. Consultius tamen esset eligere sepulturam in Ecclesia, & tumulo quem eligens diceret se ad aurem dixisse hæredi, aut alteri personæ confidenti: quia licet alienæ voluntatis arbitrium alteri committi non possit, tamen committi potest alienæ voluntatis secretum: juxta *l. Theopompus, cum ibi notat. ff. de hoc. preleg.*

13 Nondò, si uxor, aut filius non elegerint sibi sepulturam, potest uxori maritus, vel filio pater sepulturam eligere: *cap. licet, de sepult. in 6.* & ibi DD. communiter. Ipsa tamen uxor, vivente viro, sibi sepulturam eligere potest: *cap. de uxore, de sepult.* Frater autem pro fratre sepulturam non eligit. Sebast. Med. *de sepult. quest. 8. num. 24.* Nec filius pro patre, quamvis mente capto, vel furioso. Idem *num. 25.* Nec tutor pro pupillo. Idem *d. quest. 8. num. 26.*

14 Decimò, si nulla fuerit facta electio sepulturae, si sit Canonicus, sepeliendus erit in Ecclesia in qua habet canonicatum, & præbendam. Innocent. in *c. 1. de sepult.* Rector Ecclesiæ parochialis in sua Ecclesia; sicut & Vicarius perpetuus, non autem temporalis: Capellani in Ecclesia in qua capellam habent, aut beneficium perpetuum; non autem Presbyteri amovibiles, qui habent stipendium à Capitulo, & quandocumque possunt amoveri: hi sepeliendi erunt in sua parochia, vel in sepulchro suorum majorum, sive sit familiare, sive hæreditarium. Renuncians beneficio, sive illud resignans, sepeliendus est in Ecclesia, in qua definit esse beneficiatus, seu Canonicus, aut Prælati: ita Medic. in *d. tract. de sepult. quest. 7. num. 8.* & multis seq.

15 Filius autem in sepultura parentum: *cap. 1. de sepult.* sed si alia Patris, alia Avi sit sepultura, præfertur illa in qua patris ossa quiescunt. Joan. Andr. in *cap. 15. de sepult. in 6.* §. Spurius tamen sepeliendus est in sepulchro matris, nisi vivo patre fuerit legitimatus: *argument. l. si qua illustris, Cod. ad Orfician.*

16 Legitimus verò potius in paterno, quam materno sepulchro. Medic. *loc. citat. num. 22.* & 23. §. Uxor verò in sepulchro viri, si fuerit ad ejus domum traducta, dummodo non intervenerit sententia separationis thori, nulla sequuta reconciliatione; & dummodo ad secunda vota non convolverit: tunc enim in sepulchro secundi mariti sepelienda est.

18 Medic. *loc. citat. num. 26.* §. His deficientibus, ultimo

loco, in parochia sepeliendus est defunctus, in qua Sacramenta recepit: nam sepulchrum majorem primum locum obtinet, & Ecclesiæ parochialis præfertur: *cap. 1. de sepult. cap. 2. eodem tit. lib. 6.* & reliqua, quæ ad materiam sepulturae spectant, fuisse prosequitur Sebast. Medic. in *dito tract. de sepulturis*, & Molfes. in *sum. dito tract. 13. cap. 8.* Ricc. in *dita praxi rer. for. Eccles. de prax. sepult.* Dabos. *de jur. Eccles. univers. lib. 2. cap. 10.* & in *tract. de offic. & potest. Paroch. cap. 25.* Hostiens. in *summa tit. de sepult.*

CAPUT CXV.

De pœna hæredi imponenda, qui testatoris defuncti animæ curam non habuit, illique ad mortem properanti Medicum spiritualem, hoc est Parochum non adhibuit. De obligatione Parochi visitandi parochianos suos infirmos. An & quomodo privetur successione defuncti, qui illum in Civitate peste infecta dereliquit, & ab illo loco aufugit.

SUMMARIUM.

- 1 Qui infirmo laboranti Medicum non adhibuit, sui successione indignum se reddit.
- 2 Maritus non potest se juxta patris lucrativum, si uxori infirma non adhibuit Medicum.
- 3 Idem dicendum in successione Majoratus: quia illo se reddit indignum, si ultimo possessori infirmo Medicum adhibere neglexit.
- 4 Regula generalis est, illum qui sperat lucrum ex morte alicujus, eo privandum esse, si Medicum infirmo adhibere non curaverit.
- 5 Mater qua liberos tempore pestis dereliquit, illorum successione privata fuit.
- 6 Curans, vel curari faciens infirmum, non reputatur indignus, si aliquid ex accidentibus mori fecit.
- 7 Qui infirmi curam habet, non tenetur ea negligenter culpa.
- 8 Imputandum est Parocho qui non visitavit infirmos, & illi Sacramenta Ecclesiæ non ministravit.
- 9 Parochus tenetur singulis diebus infirmos visitare, & providere ne sine Sacramentis moriantur.
- 10 Qui infirmi curam non gerit, excusatur, si aliter aliis qui curam suscipiebant, vel suscipere debebant.
- 11 Qui negligit animam, dicitur causam mortis animæ, quæ deterior omnino est morte corporis.
- 12 Qui uxorem, aut liberos peste infectos dereliquit in loco pestifero, non reddit se indignum, si eis providerit de omnibus rebus necessariis.
- 13 Impugnatur Castrensis sententia dicentis, non adhibendos Medicos, quando salus ægrorum probabiliter desperata.
- 14 Explicatur decisio Colerici, de qua supra, in qua ut locum habeat quando quis aufugit a loco pestifero, relictis personis, quarum curam habet.

Quæst. & Resol. benefic. Cap. CXV. 203

habet, veluti liberis, pupillis, matre, & aliis
similibus personis, quæ nondum erant peste in-
fectæ.

- 15 Mulier quæ accusabatur quod marito Sacra-
menta administrari non curaverat, fuit absolu-
ta: quia nulla ejus lata culpa, vel dolus proba-
tus fuit.

Honesta quædam mulier à marito hæres institu-
ta, indignitatis & ingratitudinis arguebatur,
quod marito in extremis laboranti, sacrosancta Ec-
clesiæ Sacramenta ministrari minimè procurasset;
qua de causa prætendebatur ipsam marito successio-
nem non mereri, & donationem illi factam ex capi-
te ingratitudinis revocandam esse.

- 1 Indignum siquidem illum dicimus, qui infirmo
testatori Medicum non adhibuit: Indignum, ibi: si
culpa & negligentia hæredis moriretur, ff. de his qui-
bus ut indigni. & ibi Glossa exemplificat in eo, qui
2 Medicum non adhibuit, vel malum. Idem in l. si
ab hostibus, §. fin. ff. solut. matrim. ubi maritus
non potest se juvare pacto lucrandæ dotis, si uxori
infirmæ non adhibuerit Medicum: & hoc deducit
ibidem Barbof. num. 1. juncto num. 35. versic. hanc ta-
me ampliationem, post Baldum consil. 26. Punctus,
num. 4. volum. 3. Ripa in l. final. num. 155. Cod. de
revocand. donat. & hoc casu perinde punitur uxor
privatione lucrorum, ac si maritum occidisset: l.
quod si nolit 31. §. si mancipium, ff. de Edilitio Edi-
cto, l. necare, ff. de liber. agnoscend. & Barbof. loc. ci-
tat. num. 32. versic. his ita expeditis. Molin. de pri-
mogen. lib. 3. cap. 2. num. 33. Ubi dicit, quod fili-
us primogenitus, qui parentem infirmum non cu-
ravit, aut ei Medicum non adhibuit, non succedit
4 in Majoratu. Mascard. conclus. 1286. num. 134. Idem
proponit regulam generalem, quod quicumque spe-
rat lucrum ex morte alterius, non debet illud acci-
pere, si causam dedit morti, aliquid faciendo, vel
negligendo: unde si maritus muliere peste laborante,
vel parturiente, aufugerat; lucra dotalia amittere
censuit Addit. ad decis. Coleti 257. num. 18. Et
viduam, quæ liberos tempore pestis à se in Xeno-
dochium repulerat, eorum successione privandam
esse fuit decisum apud eundem Coletum decis. 159,
num. 12. & 15.

Quod si præmissa procedant in eo, qui infirmita-
tem corporis neglexit, & Medicos corporis non
adhibuit: multò magis hæc vidua ingratitudinis, &
indignitatis notam incurrisse censenda est, quæ ma-
rito animam exhalanti Confessarium adhibere, &
Parochum in auxilium exeuntis animæ evocare no-
luit; forsitan ut facilius bona occultaret, aut ut ad
mortem facilius maritum propere permitteret, &
corporali carentem remedio, & salutaribus animæ
subsidiis destitutum.

Verùm, his non obstantibus, Viduam hæc ho-
nestæ conditionis, & vitæ, ac bonæ famæ mulierem,
non solum excusandam, sed etiam ab omni culpa
immunem declarandam Censui, ac à marito hæredi-
tate nulla ratione repellendam: prout in effectu ma-
riti bona postea pacificè possedit. Primò, quia vi-
dua durante mariti infirmitate, quæ longa & diu-
turna erat, sapius illum ad Ecclesiam in cathedra
deferri curaverat, ut ibi missam diebus festis audiret,
& sanctissimam Eucharistiam suscipere. Deinde in-
valescente morbo, ita ut ad templum deferri sine
periculo non posset, admoverat Parochum, in ad
illi quintodecimo ante mortem die, & extremam
Unctionem, & Sacratissimum Viaticum præberi
procuraverat. Quod si deinde subito, & non expe-

ctato eventu, mors inopinato tempore supervenerit,
nihil uxori imputandum est, quæ calum istum præ-
videre non poterat, ex notatis per Bald. in l. quæ for-
suerit, Cod. de pign. action. colum. 6. versic. venio ad
levissimam, num. 13. ubi dicit, quod curans, vel
curari faciens infirmum, non tenetur si aliquid omi-
serit ex contingentibus, propter quod verisimiliter
res salva esse potuisset: ista enim est levissima culpa.
Et is qui infirmi curam habere debet, non tenetur
de levissima culpa, Gloss. in dicta l. quod si nolit 31.
§. mancipium, in verb. culpam, ff. de Edilit. Edict.
textus autem in dicta l. indignum, qui loquitur de eo
qui mortuus est ob culpam hæredis, intelligendus est
de culpa lata, seu saltem levi; & non de levissima,
l. in venditione, §. de tempore, & ibi Gloss. in verb.
culpa, ff. de bon. author. judic. possid. & ibi Bartol.
& ideo qui nullum adhibuit Medicum, vel non ad-
hibuit petrum, tenetur quidem, & pro indigno ha-
bendus est, ut explicat Gloss. in dict. l. indignum. Sed
ista mulier non peccavit in substantialibus, adhibuit
enim Parochum, qui Medicus est spiritualis anima-
rum: unde si aliquid ex contingentibus eveniret,
non ideo indignitatem incurrit. Narr. consil. 462. &
post ipsum Mantica de conject. ult. volum. lib. 12. tit. 5.
num. 16.

Præterea si quæ adfuerit culpa, non ipsi uxori,
sed Parocho imputanda erat; cujus officium est, ad
visitandos infirmos accedere, eoque opportunis re-
mediis juvare; idque maximè, & majori cum obli-
gatione, quando infirmi incipiunt agonizare; cum
tunc sint in eo statu, à quo vel in bono, vel in malo
dependet æternitas: ut dicit Barbof. de offic. Paroch.
cap. 7. num. 26. Parocho igitur, non hæredi imputan-
dum est, si quid omisum fuerit, vel neglectum; cum
sit approbatus ab Episcopo, & in officio suo exper-
tus: argum. l. 1. ff. si mensor falsum mod. dix. l. illicitas,
§. scilicet, ff. de offic. Præsid. l. Medico, ff. de var. & ex-
traord. cognit. cap. proposuisti, & ibi DD. de probat.
Rota Aven. decis. 21. num. 2. Neque expectare de-
bebat Parochus ut moneretur; sed ex officio teneba-
tur sese informare de statu infirmi, & quotidie de-
bebat illum visitare, ne sine Sacramentis moreretur.
Ricc. in præxi ver. for. Eccles. in præxi penarum, de-
cis. 330. ubi dicit Parochum qui permiserat culpam seu
negligentiâ infirmum decedere sine Sacramentis,
fuisse suspensum ab exercitio sue Curæ per bien-
nium: quia cum in officio suo deliquisset, consequen-
ter debebat in eo puniri: sequitur ergo huic viduæ
nihil esse imputandum, nec illam de ingratitudine
erga maritum argui posse.

Unde non obstant rationes in contrarium ad-
ductæ: quia licet negari non possit hæredem, qui
salutem animæ defuncti neglexit, si dolo malo, vel
lata culpa id actum sit, perinde incidere in vitium
ingratitudinis, ac si corporis curam neglexisset:
(quando videlicet non aderant alii proximiores, vel
qui id muneris melius obire poterant;) ut explicat
Alex. consil. 123. num. 4. volum. 7. Ruin. consil. 139.
num. 3. & 4. volum. 4. quia quæ animæ salus prævalet
sanitati corporis: l. sancimus 17. & ibi DD. Cod. de
sacrof. Eccles. Et triplex est mors, una videlicet cor-
poris, alia spiritualis, tertia gehennalis: distinct.
ult. de penit. in fine, in illis verbis: qui autem im-
nitens moritur, omnino moritur: sed in casu propo-
sito nulla, nequidem levis aderat culpa; sed potius ca-
sus fortuitus; & nullo modo prævisus: quia cum
longa esset infirmitas, non tam citò, nec tam inex-
pectato eventu moriturus testator credebatur, ut
supra dictum est.

Quod autem de eo, qui defunctum peste affli-
ctum

Etum neglexit, superius dictum est; locum non habet si auferens à loco pestifero, uxorem vel liberos jam peste laborantes dereliquit; dummodo eis necessaria tam pro victu, quam pro cura infirmitatis reliquerit. † Nunquam enim approbarem doctrinam Castrenf. in dicta l. si ab hostibus 11. §. final. num. 3. ff. solut. matrim. dum voluit, quod si uxor tali peste erat infecta, ut inutilis esset Medicorum assistentia, quia omnes communiter moriebantur; nihil marito imputandum est, si uxori Medicos non adhibuerit: quia docuit experientia tempore acerbissimæ contagionis, multos qui desperati credebantur evasisse: & idem etiam in ultimo vitæ spiritu constitutis, & deploratæ salutis, semper remedia adhibenda sunt: quæ quamdium anima est, spes est. Rota Aven. decis. 21. num. 5. † Decisiones verò superius ex Colero allegatæ, veræ sunt in casu suo, nempe quando antequam liberi, mulier, maritus, aut similis persona peste inficerentur; mater, maritus, aut alii, apud quos harum personarum sollicitudo esse debebat, aufugerunt relictis illis personis in loco peste infecto: tunc enim negari non potest, quin incursum fuerit vitium ingratitude: & quin in morte subsecuta, culpæ latæ rei fiat: quia personas illas in loco peste infecto dimittere non debebant, ut tradit Rip. in tract. de peste, tit. de privil. contralt. num. 104. & post ipsum Barbof. in d. l. si ab hostibus 11. §. fin. ff. solut. matrim. num. 35. sed hæc nihil ad casum nostrum. † Ideo mulier ista ab hac prosecutione, seu persequutione immunis evasit.



CAPVT CXVI.

Matrimonio per verba de futuro contracto, quod & quale interesse peti possit contra reculantem adimplere illud in facie Ecclesiæ. Quid si per verba de præsentibus, & matrimonium nondum sit consummatum, & unus ex conjugibus, alio invito religionem profiteatur; utrum sit locus repetitioni expensarum, & petitioni lucrorum ex conventionibus matrimonialibus debitorum; an verò mors naturalis sit expectanda. Quid dicendum, si ambo conjuges consummato matrimonio profiteantur religionem. Quid si conjugium declaratur nullum ex capite impotentie, aut separatur tantum quoad habitationem, & chorum.

SUMMARIUM.

- 1 Qui sponsalia contraxit per verba de futuro, si promissionem adimplere recuset, tenetur ad interesse damni emergentis; non tamen lucri cessantis: quod exemplis demonstratur.
- 2 Interesse adversus reculantem adimplere matrimonium promissum, peti potest coram iudice Ecclesiastico, vel seculari.
- 3 Matrimonio per verba de præsentibus contracto, sed nondum consummato, potest alter ex conjugibus religionem ingredi: & datur illi tempus duorum mensium ad deliberandum super hoc.

- 4 Vxor nondum tradita ad domum mariti, non lucratur augmentum, nec iocalia, penam quosdam: quia dantur in premium virginitatis amisse.
- 5 Afferuntur DD. contrarium sentientes; alii vero afferentes hanc questionem Imperiali decisione indigere.
- 6 Statuto Avenionensi cavetur, lucra debentur statim post donationem corporum inter conjuges factam.
- 7 Lucra debentur conjugibus, dum alter ingreditur religionem, non expectata morte naturali, ex veteri Rota Romana sententia.
- 8 Mors civilis, & naturalis quando æquiparentur.
- 9 Quando idem statuendum sit in casu vero, & in casu ficto.
- 10 Implementum factum quando æquivalet veri.
- 11 Iocalia missa ad coniugem, si religionem ingrediatur, restituenda sunt.
- 12 Per ingressum in religionem Societatis Iesue, non dissolvitur matrimonium ratum, non consummatum.
- 13 Vbi adest impotentia, ab initio matrimonium nullum: nec datur dos, nec lucra tali casu.
- 14 Sed in hac questione distinguendi sunt casus scientia utriusque coniugis, vel ignorantia impedimenti in utroque, & scientia in donatore, ignorantia in donatario; vel e contra, num. 16. 17.
- 15 Quando uterque coniux, consummato matrimonio proficetur religionem, tunc de iure communis non debentur statim, sed dumtaxat post mortem naturalem.
- 16 Intellige si ambo proficentur: nam si unus tantum proficetur, qui remanet in saeculo, lucra facta alterius professione, lucra sua sunt.
- 17 De iure Gallico mors civilis æquivalere naturali, lucra debentur statim, non expectata morte, intellige ut num. 21.
- 18 Matrimonio ob coniugis sevitiam separato, lucra est restitutioni augmenti, & iocalium.
- 19 Si uxor, consummato matrimonio, à marito sine causa, & ex sola animi levitate recuset; tenetur marito reddere iocalia sua, si fecerit tulit.

PRout matrimonium variis modis dissolvitur, vel separatur; ita & variæ occurrunt quæstiones de ea augmentum, lucra dotalia, vestes & iocalia: ex consuetudine, vel statuto, aut etiam ex pacto inter conjugibus in casum superiorem debita, vel promissa: ideo singuli casus separatim tractandi, & considerandi sunt.

Primus casus est quando matrimonium factum tractum dumtaxat per verba de futuro, & unus ex sponfis recusat contrahere in facie Ecclesiæ per verba de præsentibus: & hoc casu duplex consideratur: primum interesse adversus sponsalia adimplere reculantem, alterum lucri cessantis, alterum damni emergentis. Interesse lucri cessantis in eo consistit, quod si unus, v.g. virum divitem habitura fuisset, & ab eo pensiones vituales, augmentum seu lucrum dotalis, & similia: aut vicissim maritus divitem uxorem fuisset habiturus, & ab ea amplam dotem, &c. & hoc interesse lucri cessantis peti non potest, etiam si antequam venisset pactum expressum de eo solvendo, tempore sponsalium contractuum initum: quia hoc matrimonium restringit libertatem, quæ magna in matrimonio esse debet. Præterea lucra huiusmodi non debentur, nisi occasione Matrimonii per verba de futuro

fenti contracti; adeo ut multi dubitent, utrum debeantur ante consummationem, ut mox dicitur: ergo nondum contracto per verba de præfenti matrimonio, minus debentur; aut in pactum quasi loco pœnæ deduci possunt. Quæ ratio locum non habet ratione interesse damni emergentis, quod non quidem peti potest tanquam pœnæ; sed tanquam verum, & reale damnum, passum ob culpam illius, qui fidem violat; & matrimonium perficere recusat. Unde si quis expensas fecerit in vestibus, conviviis, annulis, jocalibus, & similibus, damnum istud, quatenus verè & realiter passus fuit, repetere potest à reculante, & fidem promissam servare renuente: ita tradit Bonacin. de matrim. quest. 1. punct. ult. num. 6. post Sanch. de matrim. lib. 1. d. sp. 30. n. 14. 15. & 16. ubi hujus sententiæ veritatem adversus contrarium sentientes bene consummat, & sequitur Gutier. in cod. tract. de matrim. cap. 17. num. 14. Barbof. in cap. gemma, num. 5. de sponsal.

Istam autem actionem, pro restitutione damni emergentis, adversus sponsalia perficere per celebrationem matrimonii reculantem, coram iudice Ecclesiastico, vel seculari ad libitum intentare licebit: quia est distincta, & separata ab actione super validitate matrimonii. Nam si sponsus sponsam cogere vellet ad perficiendum matrimonium, quoad hunc articulum laicus jurisdictione caret. Sanch. loc. citat. disp. 29. num. 9. lib. 1.

Secundus casus est, quando matrimonium est quidem ratum, & contractum per verba de præfenti, nondum tamen consummatum: quo casu licet uxori, vel marito, aut utrique religionem ingredi; & illi qui declarat se velle religionem ingredi, datur bimestre ad deliberandum: juxta text. in cap. ex publico, de convers. conjug. Circa quod plura tradit Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 18. & seq. Et hoc casu, adhuc dubitatum fuit in facti contingentiâ, utrum is qui remanet in sæculo, per quem non stat quia matrimonium consummatur; petere possit lucrum dotis, seu augmentum jocalia & alia lucra in casum prædecessus superviventi promissa? Quæstio est pulchra & difficilis.

Primo enim, multi Doctores censuerunt, quod si uxor nondum fuerit ad domum mariti traducta, aut aliter matrimonium non fuerit consummatum, non est locus petitioni augmenti, & pactis de lucro dotis, aut similibus lucris; quæ non videntur deberi, nisi propter deflorationem uxoris, & in præmii amissæ virginitatis. Caneer. lib. 3. var. resol. cap. 11. de spons. num. 115. & seq. & lib. 2. cap. 1. quæst. 30. per totam, à num. 67. in novis. Tiraquell. ad leg. connub. l. 16. glof. 2. num. 18. & seq. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 19. num. 3.

Alii verò in contraria fuerunt sententia; nempe quod statim contracto per verba de præfenti matrimonio, augmentum illi deberetur per quem non stetit quominus matrimonium consummaretur. Molin. de pact. dotal. lib. 3. quæst. 16. num. 41. & seq. ubi alios citat. Boer. decis. 2. n. 33. quem citat, licet ipse nihil resolvat. Fontan. de pact. nuptial. claus. 6. glof. 1. part. 1. num. 29. & satis ambigue loquitur etiam in hac quæstione Cod. Fabrian. lib. 5. tit. 7. defin. 1. num. 9. Eandem sententiam, quod statim contracto matrimonio, licet nondum consummato, sit locus lucris dotalibus, tenet Gaill. lib. 2. observ. 80. num. 3. & seq. & adducuntur plures DD. pro utraque sententia asserentes pro se communem opinionem, ut dicit Cevallos commun. opin. quæst. 110. Rot. decis. 307. n. 2. part. 6. recent. & decis. 237. num. 3. & 5. eadem part. 6. adeo ut quæstionem istam Imperialis decisione indigere dixerit Minsinger. contr. 6. observ. 78.

Tom. I. Pars I.

Quod attendentes statutorum Avenionensium conditiones, prudenter statuerunt, augmentum dotis, seu donationem in casum prædecessus factam in contractu matrimonii, statim deberi, post traditionem corporum, seu matrimonii contractum in facie Ecclesiæ, per verba de præfenti: ut habetur lib. 1. rubric. 69. art. unic. his verbis: *Quia sœpe contingit fieri in contractu matrimonii etiam per verba de futuro, donationem per maritum uxori, si maritus ante uxorem moriatur: & hâbitatur an non soluta dote constituta, debeat in solidum dicta donatio; an vero pro rata tantum dotis soluta: huic dubitationi providere volentes, Statuimus quod si dos fuerit ab alio, quam ab uxore constituta, prædicta donatio debeat, etiam dote non soluta; cum marito imputari possit, quod dotem à constituyente non exegerit: quæ donatio locum habeat statim post donationem corporum.*

Dubium hoc aliàs in terminis uxoris religionem ingredientis, fuit decisum per Rotam Romanam decis. 92. d. v. part. 2. in qua conclusum fuit, lucra dotalia deberi, quando non stat per conjugem quominus matrimonium consummaretur; quamvis alter conjux religionem ingrediens, nondum naturaliter, sed tantum civiliter per ingressum religionis mortuus fuerit: quia mors civilis æquiparatur naturali, quando post mortem civilem frustra expectatur naturalis, ut ex communi opinione tradit Rota decis. 92. num. 10. quidquid alii in contrarium dixerint. Et quando casus verus, & casus fictus æquiparantur, dispositum in casu vero, locum etiam habet in casu ficto: ut ibidem per Rotam num. 5. & implementum verum, & fictum, ejusdem sunt virtutis, l. iure civili, ff. de condit. & demonst. & sic lucrum dotis debetur etiam non consummato matrimonio, si alter religionem ingrediatur, ex sententia Rotæ.

Quoad jocalia verò ad sponsam missa, & expensas occasione matrimonii factas, non videatur dubitandum, quin conjugi in sæculo manenti restitui debeant: ut fuit decisum per Rotam apud Ludovis. decis. 474. & in recent. decis. 113. part. 1. ubi dicitur hoc locum habere, tam in sponsa, quam in uxore, num. 2. & faciunt tradita supra num. 1. & seq. Quia si illa procedant in sponsa, multò fortius in uxore, in qua majus est vinculum, & majus damnum erga maritum: vel respectivè in uxore erga maritum dissolventem matrimonium contractum per verba de præfenti per ingressum religionis.

Notandum tamen prædicta non procedere in religionis Societatis Jesuitarum: quia per ingressum Societatis non dissolvitur matrimonium ratum, & non consummatum. Cum enim emittant professionem post longum tempus, non esset conveniens, ut alter conjux tanto tempore expectare cogere. Ita declaravit sacra Concilii Congregatio apud Barbof. in decis. Apostol. collect. 465. num. 30.

Tertius casus est, quando matrimonium fuit quidem celebratum in facie Ecclesiæ, & subsequenter uxoris traductio ad domum viri; sed postea detecta impotentia perpetua matrimonium dissolvitur: hoc casu videtur dicendum, non deberi jocalia, nec lucrum dotis, vel augmentum: quia ubi adest impotentia, matrimonium est à principio nullum, cap. 2. & ibi DD. de frigid. & malefic. Bonacin. de matrim. q. 3. puncto 13. num. 9. Sanch. lib. 7. disp. 92. n. 2. ubi autem non adest matrimonium, non adest dos, neque lucrum, neque donatio propter nuptias. Gom. ad l. 50. Tauri, num. 7. Barb. in l. 2. ff. solut. matrim. part. 1. n. 158. & ita determinavit Rota Romana decis. 237. n. 8. part. 6. recent.

Et tamen hæc Rotæ sententia non ita simpliciter, sed cum distinctione intelligenda est, & primo quidem videndum

videndum est, utrum is qui donavit vestes, jocalia, augmentum, vel lucrum dotis, & similia, sciverit, & notitiam habuerit suae impotentiae, aut alterius impedimenti; & donaverit ignoranti tale impedimentum: & hoc casu, quia donator fuit in dolo, non habet repetitionem, vel conditionem rerum donatarum, *l. antepenult. ff. de donat. inter vir. & uxor. Bellonus senior consil. 84.*

15 Si vero donans impedimentum ignoraverit, errans in facto, credens mulierem esse potentem, vel se etiam aptum ad matrimonium existimans: hoc casu ratione bonae fidei repetit data, & habet conditionem adversus tales promissiones, tanquam cessante causa propter quam facta fuerunt. Joan. Bapt. Cost. *de facti scientia, dist. 82. num. 7. centur. 1. Cavalcan. decis. 18. num. 23. part. 2. Vicent. de Franch. decis. 52. & ibi Addent.*

16 Secundò, si uterque conjux sciverit impedimentum, ratione malae fidei donationes non subsistunt, & pro non factis habentur. Idem si donans ignoraverit, donatarius vero sciverit impedimentum. Novarius in *Addit. ad decis. de Franchis 52. in 2. & 3. casu*, Sanch. *de matrim. lib. 6. disp. 2. per tot. Fontanel. de pact. dotal. claus. 4. gloss. 1. num. 66.* Intelligendo quod ibi dicitur de consuetudine, quando agitur de incestis nuptiis, aut alias à jure sub tali poena reprobatis: quia leges intelligendae sunt, ut poenam non extendant ultra casum ipsarum, ut bene notavit Peregr. in *tract. de jure fisci, lib. 5. tit. 1. num. 14.*

17 Tertiò, si uterque conjugum impedimentum ignoraverit, nulla debetur donatio, nec lucrum seu augmentum; sed data hinc inde restituantur conditione sine causa. Sanch. *lib. 2. disp. 2. & disp. 20. n. 3.* Barbof. *dict. l. 2. num. 158. ff. solut. matrim. Mantica. de tacit. convent. lib. 12. tit. 33. num. 50.* Novar. *ad dictam decis. 52. in 1. casu.*

18 Quartus casus est, quando consummato matrimonio conjuges zelo devotionis ducti religionem ingredi desiderant: qui casus mihi occurrit in negotio maximi ponderis, inter personas potentissimas, quarum summa pietas toti Galliae cognita est: & hoc casu Dixi diversimodè respondendum esse secundum juris communis constitutiones diversas ab iis quae in supremis Galliae Tribunalibus decideri solent. Nam ex juris communis dispositione nonnulli DD. existimant, ad hoc ut sit locus lucro dotis, expectandam esse mortem naturalem conjugis, nec sufficere mortem civilem per religionis ingressum: Ancharran. *consil. 438. num. 4. & consil. 273.* Roland. *de lucro dot. quest. 60. num. 6. 7. & 8. †* Quorum sententia vera est, quando ambo conjuges de communi consensu ingrediuntur Monasterium; sed si unus ingrediat, altero in saeculo remanente, servatis iis de quibus in *tit. de convers. conjugat.* & hoc casu verius videtur manentem in saeculo, statim luera matrimonialia acquirere post professionem, & mortem civilem conjugis, non expectatam illius mortem naturalem: text. est in *§. sponsalibus, in versio. si vero constante, & vers. seqq. de sanctiss. Episc. collat. 9. & ibid. Angel.*

19 De jure vero Gallico, mors civilis hoc casu aequiparatur morti naturali, statimque viro, vel uxore civiliter mortuis, locus est petitioni conventionum matrimonialium: ut decisum refert Add. ad Louet *lit. C. n. 26. †* Non tamen locus est petitioni illius summae, quam unus ex conjugibus sibi praecipuam, juxta Galliae consuetudinem stipulatus est; cujus respectu mors civilis locum petitioni non aperit: sed mors naturalis expectanda est. Idem Additionator Ad Louet *litera L. num. 14. versio. autre chose est du*

20 *praeceptu stipulè en cas de prédécès.*

Quintus casus est, quando matrimonii separatio fit duntaxat quoad thorum, & habitationem: jocalia, & alia lucra pertinent ad illum ex conjugibus, qui sine culpa est; & ille qui culpa sua divortio causam dedit, privatur illis lucris, nec mors conjugum expectanda est: *l. 3. Cod. de repudiis, si cum dote n. 2. ff. solut. matrim. l. cum querebatur 120. ff. de verb. signifi. cum aliis allegatis per Addent. ad Louet dicta littera L. num. 26.* Et quod hoc casu locus sit restitutioni dotis faciendae uxori, nec non augmenti, & jura matrimonialium, si separatio fiat propter sevitiam viri, tradit Vincent. de Franch. *decis. 244.* Scilicet *decis. 1318. & 1325.* Chenu *quest. 42. & de augmento Sord. de aliment. tit. 7. quest. 16. n. 31.* Gratian. *de sep. forens. 199. n. 9. & 10.* Farin. *de delict. carn. quest. 243. n. 188.* Menoch. *consil. 1124. n. 17.* Roland. *consil. 90. num. 4. & 16. vol. 1. Rota decis. 10. n. 7. part. 4. v. com. 2.* ubi alius casus proponitur.

Sextus casus, quando constante & consummato matrimonio uxor sine ulla mariti sevitia, aut alia causa cessante, ex muliebri levitate recedit à domo mariti, & secum jocalia sua extra ejus domum transportat: & hoc casu potest maritus obtinere ut mors cogatur jocalia asportata sibi restituere, & illam usum ab uxore revocare, non quidem actione rerum amotarum, sed actione legis Aquiliae: cum propter jocalium per maritum uxori traditorum, & ipsum maritum constante matrimonio pertinet, bene comprobatur Rota *dict. decis. 10. per totam.*



CAPUT CXVII.

De contractu matrimonii inter raptorem & raptam. Quid de eo qui alienam sponsam per verba de futuro, aut etiam de praesenti alteri conjugatam rapuit, & ad aliam civitatem & Monarchiam deducit, utrum, & quando civiliter & criminaliter hoc casu agi possit: & an causa criminalis sit prajudicialis actioni, super utilitate Praedictionum ex causa moris, aut alia, posterius intentatae. De penis raptus, tam de jure Civili, quam ex Concilio Tridentino. Denique utrum poenae hoc casu sit sequestranda, licet pendente.

SVM MARIUM

- 1 Actio civilis & criminalis si ab eodem fonte procedant; criminalis uti major, prius est decidenda, & tractanda.
- 2 Si ex diversis fontibus, separatim tractantur, una aliam impedit.
- 3 Si ex eodem fonte procedant, praedicta prior est tractanda, & sufficit possibilitas praedictae, locus est appellationi.
- 4 Si iudex nolit prius causam praedictalem tractare, locus est appellationi.
- 5 Causa raptus est praedictalis causa matrimonii respectu raptoris.
- 6 Ex Concilio Tridentino, matrimonium contractum inter raptorem & raptam, duntaxat hoc est constituta exera raptoris potestatem.
- 7 Rapiens desponsatam mulierem per verba de praesenti, prohibetur cum illa, & cum alia quacunque matrimonium contrahere; praesentibus si à raptore cognita fuerit.

8 Dispositio

Quæst. & Resol. benefic. Cap. CXVII. 207

- 8 Dispensationes matrimoniales non solent concedi nisi cum clausula, dummodo rapta non fuerit.
- 9 Ex mente Senatus Parisiensis, non potest tractari causa super fœdere matrimonii, nisi prius finita causa raptus.
- 10 Mulier, qua in rapto de ejus persona facta, culpam admittit, non potest cum rapto, nec cum alio matrimonium contrahere.
- 11 Poena, quibus quis prohibetur nubere ex causa delicti, in defunctum abierunt.
- 12 Hodie solum votum, sponsalia, & interdictum, præbent impedimentum matrimonio.
- 13 Causa adulterii quoad penas, præjudicialis est causa matrimonii, quando nullitas matrimonii fundatur in defectu consensu, veluti propter votum: secus si ob affinitatem.
- 14 Actio adulterii datur etiam adversus sponsam per verba de presenti.
- 15 Socrus potest pro rapto in personam nurus commisso querelare.
- 16 Index alius quam ordinarius Ecclesiasticus, de matrimonio indirecte cognoscere potest.
- 17 De jure Civili, poena raptus est poena mortis naturalis, si interveniant requisita ad raptum; & quæ illa sint.
- 18 Ad raptum requiritur traductio de loco ad locum.
- 19 Item quod sequatur copula cum vi, aut persuasionibus dolosis.
- 20 Mulier in dubio præsumitur seducta ad raptum.
- 21 Voluntas mulieris consentientis non excusat à poena raptus; si invititis, aut duntaxat ignorantibus parentibus, aut iis, sub quorum custodia erat, abducta fuerit.
- 22 Raptus in mulierem conjugatam gravius puniatur.
- 23 Quæ sit poena raptus, ex Concilio Tridentino.
- 24 Poena raptus ex Concilio imponenda non est locus, nisi factus fuerit causa matrimonii contrahendi.
- 25 Quo animo raptus factus fuerit, probatur consuetudine.
- 26 In dispensationibus matrimonialibus apponitur hodie clausula, dummodo propter hoc rapta non fuerit: id est, eo animo, ut matrimonium contraheretur.
- 27 Ad poenam juris civilis, contrarium probandum est, nempe raptum fuisse factum causa explenda libidinis.
- 28 In rapto sponse alienæ, etiamsi causa matrimonii, vel causa libidinis tantum, raptus sit commissus, locus est poenæ, tam Civili, quam Canonice.
- 29 Fautores, & auxiliares raptus, eadem poena quæ principales puniuntur. Quid de associantibus, ibidem.
- 30 Mulier agens ad nullitatem ob causam metus, sequestranda est lite pendente.
- 31 Multo magis si accusetur de delicto, poni poterit in sequestro loco carceris.

Contraxerat quidam nobilis adolescens matrimonium per verba de presenti, in facie Ecclesiæ, cum ejusdem conditionis puella, nondum tamen consummaverat: cum alius quidam puellam ad exteras civitates deduxit, & à parentum, sub quorum custodia, & sequestro extrajudiciali posita fuerat, ipsis invititis, vel saltem minime consentientibus, abstulit: ex quo proposuit fuerunt quæstiones sequentes.

Primo utrum correctè querelà & accusatione criminali contra raptorem, & non contra raptam, ipsa mulier agere possit ad nullitatem matrimonii, sub

Tom. I. Pars I.

prætextu quod illud metu impulsâ contraxerit, aut alia de causa, quandiu pendebit lis criminalis super rapto, contra solum raptorem intentata.

Et quid si contra utrumque, nempe raptorem, & raptam; utrum hoc saltem casu causa criminalis super rapto, sit præjudicialis; & faciat in civili super fœdere matrimonii supersederi, donec causa criminalis fuerit terminata.

Secundo, utrum aliqua ratione impediti possint, ne causa illa super matrimonii nullitate, coram Ordinario Ecclesiastico pertractetur.

Tertio, quam poenam mereatur raptor, tam de jure Civili, quam ex Concilio Tridentino.

Quarto, si puella redierit, utrum sequestranda esset, tam pendente lite super rapto, quam super nullitate matrimonii.

Pro resolutione primæ difficultatis repetenda sunt quæ nos aliàs diximus in tract. de prævent. judiciali, cap. 15. num. 24. & seq. Quod si causa civilis & criminalis oriuntur ex eodem fonte, quamvis civilis fuisset prius intentata: si tamen superveniat criminalis, ipsa tanquam major, & gravior facit ut supersedeatur in civili: l. 1. Cod. qui accusat. non possit. Rot. decis. 118. num. 1. part. 3. recent.

E converso, si procedant ex diversis fontibus, quælibet causa tali casu separatim potest intentari, nec una aliam impedit. Bartol. in l. 1. §. penult. ff. de verb. obligat. Gratian. discept. forens. cap. 394. num. 14.

Dum ex eodem facto oriuntur, una alteri præjudicialis producit exceptionem rei judicatæ respectu alterius; quod procedit, sive producat, sive possibilibile sit quod producat: quia quoad hoc, sola possibilibiles attenditur. Ludovici. decis. 470. num. 17. Et si iudex hoc casu procedat ad ulteriora, non obstante litis pendencia super causa præjudiciali, datur appellatio, l. 1. ff. de appellat.

His ita suppositis, videndum est, utrum in casu proposito causa criminalis sit præjudicialis causæ super nullitate matrimonii intentandæ. Quæ in re, duplex considerari potest respectus: Primo quoad raptorem. Secundo, quoad raptam.

Ratione raptoris, si ageretur de matrimonio inter ipsum, & mulierem raptam contrahendo: certum est ob causam criminalem super rapto, supersedendum esse in civili super fœdere matrimonii.

Licet enim verum sit secundum dispositionem Concilii Tridentini sess. 24. de reform. matrim. cap. 6. posse contrahi matrimonium inter raptorem, & raptam; dummodo rapta constituta sit in loco libero, & extra raptoris potestatem: Menoch. consil. 1083. num. 6. Farin. de delict. carn. quest. 145. n. 26.

Tamen quando raptus commissus est in mulierem alteri desponsatam per verba de presenti; tunc non solum locus est poenæ raptus, ut per Farin. dicta quest. 145. num. 30. sed in hoc casu prohibetur raptor matrimonium contrahere, tam cum illa, quam rapuit, quàm cum alia quacumque. Bonacin. in tract. de matrim. quest. 3. puncto 14. num. 13. maxime si copula cum tali muliere rapta subsequuta fuerit. Sanch. de matrim. lib. 7. disputat. 12. num. 43. 45. & 46.

Sed consideratione dignum est, quod supponitur, raptorem esse affinem mulieris rapte in gradu consanguinitatis, vel affinitatis, impediens matrimonium, adeo ut necessaria sit dispensatio Apostolica, ut inter ipsos matrimonium subsistere possit (etiam supposita nullitate matrimonii jam contracti) in talibus autem dispensationibus apponi solet, & ex stilo debet, hæc clausula, dummodo propter hoc rapta non fuerit:

& sic supposito raptu, non solet concedi dispensatio, ut bene advertit Pict. Comad. in *tract. de dispensat. lib. 7. cap. 6. num. 53.* & de hoc adeſt expreſſa regula Cancellariae 47. ergo cauſa raptus eſt præjudicialis cauſe matrimonii; quia ſupposito raptu, non obtineri ſolet diſpenſatio.

Et in effectu cum alius in Senatu Parisiensis simili
questio propolita fuisset; Senatus exstima-
uit causam raptus disceptionis causae super federe
matrimonii praedictam esse; nec hanc prius in-
tentari posse, quam illa finita & terminata esset: ut
habeatur apud Aegid. Magist. in placit. eiusdem Curie
lib. 12. tit. 7. de raptu, arrest. 1.

10 Respeu vero plus mulieris, eadem propemodum præjudicii ratio subsistit, si cum ipso raptore (declarat prius nullitate) nubere contendat: quia stante prædicta affinitate, dispensatio non concedetur, nisi cognito prius an rapta fuerit, ut mox dictum est.

Stante enim rapto, nec cum raptore, nec cum alio nubere poterit; supposito, quod ejus delictum, & culpa in rapto intervenierit, idque in penam delicti. Bonacin. de marim. quest. 3. puncto 14. num. 3. Sanch. lib. 7. diff. 12. num. 44. per textum expressum in can. statum 27. quest. 2.

31 Erit tamen advertendum, utrum poenae circa mat-
 rimonium contrahendum ratione raptus abierint
 in desuetudinem, etiam hoc casu, prout generaliter
 tradunt DD. teste Diana *resol. moral. parti. 3. traët. 4.*
 32 *cap. 259.* † solum enim votum, sponsalia, & inter-
 dictum, impediunt matrimonium hodiernis tem-
 poribus. Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 17. num. 9.* &
 in specie de poena dicti *can. statum 27. quæst. 2.*
 quod, hodie abierit in desuetudinem. Basil Pont.
de matrim. lib. 6. cap. 14. num. 3. versic. denique punitur,
juncto num. 4.

13 Tutius autem erit fundare preventionem in inactione adulterii per maritum intendenda, quam nullitas matrimonii, & acculationis ex capite adulterii: quia actiones tales sunt, ut una alteri præjudicet, si nullitas in defectu consensus, veluti propter metum, fundamentum habeat; secus si propter affinitatem. Farin. de delict. carn. quest. 141. num. 62. & quest. 142. num. 16. Ideo sententia ferenda in causa adulterii, exceptionem patris rei judicate in causa matrimoniali, saltem quoad amissionem dotis, & alias penas, si

14 De adulterio autem sponsum accusare posse, si per
verba de præsenti matrimonium intervernerit, non
est dubitandum: quia matrimonium qualecumque,
neque spem matrimonii violare permittitur: l. i. §. *pe-
nult.* ff. ad leg. Jul. de vi public. Farin. de delict. carn.
quest. 141. num. 50.

15 Pro raptu etiam in nulum commissio; Socero, criminali iudicio delictum prosequi, licet: l. si confidas 3. ff. ad l. Int. de vi publica.

16 Ad secundam questionem facilis est responsio:
quia causæ matrimoniales coram Ordinario Eccle-
siastico in prima instantia intentari debent, ex Con-
cilio expressa dispositione, *l. eff. 24. de reformat. cap. cau-
se omnes 20.* indirectè tamen, & incidenter potest
alius iudex de matrimonio cognoscere: ex *Pguer-
dis. 442. & ibi Addent.*

17 Ad tertiam quaestionem respondetur, distinguendas esse juris Civilis constitutiones, à juris Canonici, seu Concilii Tridentini sanctionibus: siquidem de jure Civilis poena raptus est poena mortis naturalis: l. 1. *Cod. de rapt. virg.* Farin. *quaest.* 145. *num.* 7. *Ciriac. contravers.* 355. *num.* 30. & praeterea poena amissionis bonorum, quae mulieri raptae debet applicari, *dd. unic.* Farin. *num.* 8. interducent tamen dummodo interveniant requisita ad essentiam raptus, de qui-

bus per DD. in d. lunic. Julius Clar. s. rapen, &
ibidem Baiard. Tufch. littera R, concl. 5. & 6. & Co-
mef. ad l. 80. Tauri. num. 36. & segg. Berlich. comm.
concl. tom. 5. concl. 41. a num. 1. usque ad 17. Bonacini
matrim. quest. 4. punct. 18. Barbof. ad Concil. Trident.
d. sess. 24. de reform. matrim. cap. 6.

Inter cætera requiritur traditio de loco ad locum.
Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 12. num. 20.* † Item quod
copula fuerit subsecuta, aut per raptorem deli-
terit quominus sequeretur: Gomez *l. 1. §. 80. Tract.*
num. 40. in fine. Thefaur. *decis. 217.* Fontanel. *de pati-*
dotal. claus. 5. §. 6. num. 12. Item requiritur quod in-
terueniat violentia, seu persuasiones dolosæ, & vio-
lente, quæ sufficientiam etiam ad penam. Sanch. *li-*
cet. num. 11. † In dubio tamen præsumendum est mi-
hierem coactam, & seductam fuisse raptam: Sanch.
num. 9. Genueli. *in praxi Archiepisc. cap. 20. n. 11.*
ubi etiam dicit † voluntatem mulieris aliquid contra
re ad excusationem delicti, quando ipsa fuit abducta
inuitis parentibus, sub quorum custodia erat: Pe-
tura: Thefaur. *decis. 217. n. 4.* Pegues. *decis. 47. n. 6.*
distinguendo tamen utrum puella volens, raptæ fue-
rit ignorantibus parentibus: an verò ipsis etiam in-
uitis, & reluctantibus: Fatini. *de quest. 145. num. 11.*
Sanch. *d. lib. 7. disp. 12. n. 13.* Barbosa. *in c. ex ca-*
sam 6. n. 3. de raptor. & incendiar. † Cæterum gravius
puniri raptum commissum in personam amicum
nuptæ, restat Thefaur. *decis. 217. num. 2.*

De jure verò Canonico novissimo, videlicet in
Concil. Trident. *sess. 24. de reform. matrim.* pro raptu
imponitur pœna infamiae, & excommunicationis.
Farin. *d. quest. 145. num. 16. 17. & 19.*

Huic tamen Concilii poenae locus non citatur, probetur mulieris traductionem factam fuisse ante contrahendum matrimonium, non enim ad hoc actum sufficit illam fuisse factam animo expulsi-
bidinis. Fatin. *d. quæst. 145. num. 24. Sauch. idem sup. lib. 7. disp. 13. n. 3.* & 4. Et ita declaravit laici Concilii Congregatio, teste Pirr. *Contra in præf. disp. 1. tit. 6. n. 48.* ¶ Qui quidem actus traductionis factus ante contrahendum matrimonium, probatur ex consensibus delinquentis, aut aliis præsumptionibus, conjecturis: c. 2. de renunciat. in 6. l. ad præsumptio-
Mascard. de probat. concl. 899. n. 5. & alii præsumptio-

Animus translationis facta ad effectum transla-
di matrimonium, multo magis est proxima, in re-
gatur ad impediendum matrimonium in causa de ca-
rate nullitatis matrimonii. Quia licet loquens in
dixerimus in dispensationibus matrimonialibus ap-
poni solitam clausulam, *Dummodo rapta non fuerit*
hodiernus tamen stilus hoc habet, ut sic concepiat
illa clausula, *Dummodo propter hoc rapta non fuerit*
id est quod raptus non fuerit factus ex intentione
matrimonium contraheretur, ut aduertit Pin. Cap.
rad. d. lib. 7. c. 6. n. 48. versio. unde cum prius, qui
dit, quod si raptus fieret utraque intentione, scilicet
libidinis & matrimonii: semper subsistens causa
bidinis sufficeret, ut ibidem, versio. ex quo
bidinis sufficeret, ut ibidem, versio. ex quo

Contrarium tamen observandum est, quod ad punitionem ex jure Civilis: quia omnino p^{ro}batum est traductionem, causâ libidinis fuisse. Salicet, in d.l. num. 6. verso. extra hanc causam, de raptu virginum. Mascard. de probat. Concl. 1253. ult. 1253. num. 33. & seq. lib. 3.

Sed quidquid sit in aliis causis, si flagitans
civilis nempe, & canonica locus erit, si flagitans
raptu in alienam sponfam commisso: quia hoc casus
etiam poenae locus erit, quamvis raptus factus sit
ritu animo contrahendi matrimonium: quia verum
raptus alienum perturbans matrimonium, undecim

Quæst. & Resol. benefic. Cap. CXVIII. 209

gis quam solius libidinis explendæ causa: hoc enim casu etiam libidinis effrenatum adest desiderium, dum attentatur nullum, & invalidum cum muliere conjugata (maximè verò affinitate junctâ) conjugium: ut optimè explicat Sanch. de matrimon. dict. lib. 7. diff. 12. num. 49.

29 Cæterum easdem penas incurrit fautores, & auxiliares raptorum. Peguer. decis. 43. n. 12. Farin. d. quæst. 145. n. 1. Item associantes, nisi igno- rantes, & casu fortuito id fecerint. Farin. ibidem, n. 35.

30 Ultima quæstionis resolutio pendet ex his quæ superius cap. 55. & 79. diximus: quibus addo, fuisse aliàs decisum per Rotam Romanam, quod si mulier alleget se metu inductam fuisse ad contrahendum matrimonium, quamvis hoc casu non detur possessorium marito, quia causa matrimonialis habet causam proprietatis annexam; & persona libera possideri non potest, si ab initio non consenserit; tamen talis possessio controversia terminari debet per sequestrum, seu depositum hujus mulieris: sicut aliàs sæpè causæ possessionis terminantur mediante sequestro. Ludov. decis. 351. n. 40. aliàs decis. 147. n. 28. part. 1. recent.

31 Et dictum sequestrum multò magis concedendum est, si mulier ipsa accusetur de adulterio, & rapto, cui ipsa consenserit, aut alio gravi delicto, adeo ut locus esset carcerationi: quia sæpius mulieres loco carceris reponuntur, & sequestrantur in Monasterio, aut alio loco, lite pendente, arbitrio judicis: ut notat Farin. de carcerib. & carcerat. q. 27. n. 52. & seqq.

CAPUT CXVIII.

Quando collator ordinarius conferre possit beneficia jurispatronatus laicalis, habenti pro se medietatem vocum. Quid si unus non habeat qualitatem Sacerdotii, ex fundatione requisitam. Quando sufficiat in beneficio Sacerdotali, provi- sum esse Sacerdotem habitu; an verò requiratur, quod sit actu celebrans, & ex quibus verbis hoc colligatur. De probatione jurispatronatus, dum inter ipsos Patronos contenditur. Patronus non potest variare, quamvis sit laicus, post institutionem; & dum admittitur varia- tio, illa debet fieri cumulativè. Vicarius Generalis sine speciali mandato, sicut etiam Vicarius Capituli, sede vacante, beneficia jurispatronatus conferre pos- sunt. Quando attendendus sit ultimus status, & observantia in provisionibus factis de beneficiis jurispatronatus: Et alia multa utilia ad materiam jurispa- tronatus exponuntur.

SUMMARIUM.

- 1 In beneficiis danda est manutentio illi, qui po- riora jura habet.
- 2 Provisio Apostolica ligat manus inferiorum colla- torum.
- 3 Preferendus est in dubio, qui est de familia, extraneo.
- 4 In dubio preferitur obtinens beneficium illi, qui beneficio destitutus est.
- 5 Vicarius Generalis non potest beneficia conferre

Tom. I. Pars I.

sine speciali mandato. Fallit ut infra, n. 35.
6 In beneficiis patronatus sufficit assensus Patroni, cum interveniens post collationem.

7 In beneficiis Sacerdotalibus, sufficit quod tempore collationis quis sit ad Sacerdotium capax, licet non sit actu Sacerdos: dummodo intra annum promoveri possit. Intellige ut num. 27. & seqq.

8 Attendi debet observantia, quando beneficium so- litum est concedi clericis non Sacerdotibus. In- tellige ut infra, num. 39.

9 Beneficium potest conferri non habenti qualitates ex fundatione requisitas, si interveniat consensus Patronorum: sed vide infra, num. 38.

10 Collatio facta per Ordinarios ad presentationem Patronorum, nulla est, si non interveniat edita, juxta formam cap. final. de elect. in 6. de quo tamen vide infra, num. 40.

11 Quasi possessio presentandi suffragatur quoad suc- cessorum Patronorum, & num. 18.

12 In patronatus in dubio presumitur hereditarium.

13 In patronatus est hereditarium, quando in funda- tione facta fuit mentio hereditum, & successorum.

14 Et quoties nulla facta est mentio descendendum, dicitur hereditarium.

15 Finita familia, in patronatus transiit ad heredes extraneos, nisi fundator fecisset taxativè men- tionem familie.

16 In iurepatronatus hereditario voces sunt com- putande in stirpes, & mille persone alicui succe- dentes, pro unica voce computantur.

17 Idem si iurepatronatus fuerit ab initio familiare, & postea deveniat ad extraneos: quia quoties in eo succeditur jure hereditario, voces computan- tur in stirpes.

19 In patronatus relictum Consulibus non dat jus presentandi Communitati; sed duntaxat solis Consulibus.

20 Patronus laicus re non integra variare non potest, & quando res non dicatur integra.

21 In casibus in quibus Patronus laicus potest va- riare, per secundam presentationem non potest recedere à prima; sed variatio admittitur cum- ulativè.

22 In presentatione cumulativa locus est gratificationi.

23 Gratificari non solum potest Episcopus hoc casu, sed etiam ejus Vicarius.

24 Quando ille qui presentatus fuit à medietate Pa- tronorum, obtinuit institutionem, perinde est ac si ab omnibus Patronis fuisset presentatus.

25 Per clausulam, dummodo alteri non fuerit jus quæsitum, Papa non censetur voluisse derogare juri quæsito per presentationem Patronorum.

26 Quando Sacerdotium de jure est annexum bene- ficio, sufficit quod provisorius sit Sacerdos habitus, & quod promoveatur intra annum.

27 Quando qualitas Sacerdotii fuit in fundatione adjecta verbo presentationis, veluti si dictum fuerit quod debeat presentari Sacerdos; tunc qualitas Sacerdotii debet adesse actu in proviso tempore quo fit presentatio.

28 Qualitas Sacerdotii debet intervenire actu, quan- do fundator usus est verbis negativis.

29 Eadem qualitas sacerdotii actualis requiritur, si fundator mandaverit quod presentatus debeat horis diurnis & nocturnis interesse, Ecclesia de- servire, & missas celebrare.

30 Presentatus à minori parte admittendus est, si sit actu Sacerdos, presentato à majori parte exclu- so, qui non habet hanc qualitatem, dum ex lege fundationis requiritur.

210 Petri Francisci de Tonduti Sanlegerij,

- 31 Quando major pars presentavit eum qui non habet qualitates requisitas, Ordinarius secundum multorum sententiam non potest instituere, nisi lapsa quadrimensi laicis Patronis dato.
Ius conferendi quando pertineat, vel non, iure devoluto, ad superiorem in beneficiis patronatus, ibidem.
 - 32 Patroni tenentur se informare de qualitatibus in presentando ex fundatione requisitis, nec fundationis ignorantiam allegare possunt.
 - 33 In iurepatronatus locus est iuri accrescendi: & si una pars presentaverit non idoneum, totum ius ad alios devolvitur.
 - 34 Quomodo sit verum illud, quod qui est de linea fundatoris ceteris est preferendus.
 - 35 Vicarius Generalis potest instituere in beneficiis patronatus, sine speciali commissione.
 - 36 Vicarius Capituli sede vacante potest conferre beneficia patronata.
 - 37 Si collatio fuerit facta non habenti qualitates ex fundatione requisitas, de consensu omnium Patronorum; hoc intelligitur pro unica vice, nec trahendum est in consequentiam.
 - 38 Non tamen derogari potest dictis qualitatibus ex fundatione requisitis, etiam cum consensu omnium Patronorum, ob prohibitionem expressam Concilii Tridentini.
 - 39 Observantia non suffragatur adversus qualitates expressas, & claras, requisitas ex fundatione, sed tantum in casu dubio.
 - 40 Edicta requiruntur in beneficiis iurepatronatus, juxta cap. fin. de elect. in 6. nisi tamen consuetudo sit in contrarium.
 - 41 Exceptio nullitatis institutionis ob non publicationem edictorum in beneficiis patronatus, iuxta cap. fin. de elect. in 6. non obstat in possessorio; sed ad petitorium est rejicienda.
- P**raetendebat provisorius Apostolicus se preferendum esse proviso ab Ordinario in prioratu, & secundaria, ac annexis; asserens se meliorem habere titulum: ideo preferendum, & sibi decernendum esse mandatum de manutenendo, juxta decif. Guid. Pap. 71. Natta consil. 572. num. 13. & 16. Alex. consil. 88. num. 9. lib. 5. & consil. 110. num. 4. lib. 1. Abbas & Felin. in cap. licet causam, de probat. Tusch. littera I, conclus. 286. num. 23. Postius de manutenent. observat. 71. num. 113. † Habere siquidem praetendebat consensum majoris partis Patronorum, cum provisione Apostolica, quae ligat manus inferiorum collatorum. Paris. de resignat. lib. 7. quaest. 11. num. 6. † Praeterea quia filius est unus ex patronis praesentis, & sic in dubio preferendus. Barbof. de Episcop. allegat. 72. num. 199. & 203. Burat. decif. 647. num. 16. & decif. 679. num. 12. † Item quia ipse beneficio destitutus, praefertur debet alteri, beneficium aliud obtinenti. Caesar de Grass. decif. 109. alias decif. 1. n. 9.
- 5 de iurepatron. † Praeterea non constabat de potestate Vicarii Generalis, qui beneficium contulerat; cum tamen Vicarius Generalis sine speciali mandato beneficia conferre non possit. Paris. de resignat. lib. 9. quaest. 7. num. 32. Garc. de beneficiis, part. 5. cap. 8. num. 181. † Assensus autem Patronorum sufficit, quamvis intervenerit post collationem. Paris. lib. 2. de resign. quaest. 4. num. 16.
 - 7 Nec obstat videbatur qualitas sacerdotis, quam habebat provisorius ab Ordinario: quia de jure in beneficiis sacerdotalibus sufficit quod quis sit sacerdos habitu, licet non actu; & quod intra annum pro-

moveri possit: cap. commissi 35. de elect. in 6. Paris. de resign. lib. 4. quaest. 8. num. 36. & 37. Seraph. de cis. 1328. num. 4. † Praeterea vero, quia ultima collatio facta fuerat non Presbytero, de consensu Patronorum: & sic ultimus actus, & observantia attendi debet in hac materia. Gratian. discept. forens. cap. 191. num. 13. † Maximè propter dictum patronorum consensum, qui sufficit ut Episcopus possit alterare qualitates in fundatione requisitas. Lambertin. de iurepatron. lib. 2. part. 1. in 5. quaest. princip. art. 6. num. 2.

Denique collatio facta per Ordinarium, nulla & invalida videbatur: cum non fuisset facta servata forma cap. fin. de elect. in 6. Videlicet non publicis edictis; quae tamen necessariò intervenire debebant. Licet enim text. in d. cap. fin. loquatur de electionibus, eadem tamen ratione procedere debet in praesentationibus, seu collationibus factis in vii praesentationis factae per Patronos. Gemin. in d. cap. fin. num. 17. in glof. in verb. praesentatione. Ricc. de praxi iurepatronat. decif. 160.

His tamen non obstantibus, Dixi provisorium ab Ordinario preferendum esse. Non enim negari poterat quin beneficium istud esset de iurepatronatus Laicali, quod non solum ex confessione provisorii Apostolici probatur, necnon ex ipso fundationis instrumento: sed etiam ex ultima provisione facta in Legatione ad praesentationem Patronorum litterarum; per quam inter ipsos provisos probatur quilibet possessio juris praesentandi. Rota cotam Durano decif. 200. num. 2. lib. 1. & eorundem Coccino decif. 86. num. 1. & decif. 469. num. 4. & 5. & decif. 515. 517. & 636. part. 4. divers. decif. 176. num. 1. 3. & 5. part. 4. recent. Marius Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 53. 54. resol. 60. num. 34. 40. & 42. Barbof. ad Concilium Trident. sess. 25. de reform. cap. 9. num. 77.

Secundo loco supponendum est, iurepatronatus de quo agitur, non esse familiare, seu gentilitium, sed hereditarium: cuius rei magnus est effectus, ut mox videbitur. † Quia in dubio praesumption est iurepatronatus esse hereditarium, & ad quoscunque haeredes transitorium, si non doceatur de contrariis. Rota decif. 707. num. 8. part. 1. & 756. num. 1. part. 2. recent. Peregr. consil. 27. num. 1. volum. 2. Duran. de iur. 285. num. 7.

Sed in casu isto verba fundationis cum dicitur: quia reservatum fuerat iurepatronatus Concilio, & Procuratoribus Communitatis; necnon rebus fundatoribus, eorumque haeredibus, & locutionibus; quae verba denotant iurepatronatus hereditarium. Duran. loc. citat. num. 6. versio. & ratio magis in unum num. 3. praemissa, in versio. tertio habetur in eodem instrumento. † Et generale est, ut iurepatronatus dicatur hereditarium, quoties nulla declaratione mentio facta est in ejus fundatione. Duran. decif. 122. num. 1. in fine, & num. 2. part. 1.

Sed omnis tollitur difficultas ex eo, quod illi qui modò praesentaverunt, sunt extranei; nec de nomine & familia fundatorum: non enim finitur iurepatronatus extincta familia, sed omnibus extraneis devolvitur ad haeredes extraneos, nisi limitaverit fundatum, & taxativè. Seraph. decif. 378. num. 1. & 8.

Tertio, hinc sequitur, voces inter duas haereditatis familias numerandas esse in stirpes, & non in capita. Clement. plures, cum ibi notat. de iurepatron. ab eo mille personae pro una reputantur. Duran. decif. 418. num. 12. Gratian. discept. 521. n. 14. † Idem dicendum est, quamvis iurepatronatus fuisset ab initio gentilitium, seu familiare; quia dum postea devenit ad extraneos.

Quaest. & Resol. benefic. Cap. CXVIII. 211

- neos, voces incipiunt computari in stirpes, & non in capita. Quod generaliter obtinet, quotiescumque succeditur in iurepatronatus, titulo hereditario: text. *Glof. & DD. communiter in d. Clement. plures, de iurepatron. Roch. de Curte in tract. de iurepatron. in verb. ipse vel is a quo, num. 5. Lambertini in eodem tract. lib. 1. part. 2. quaest. 1. art. 5. num. 7. & sequentibus, & num. 16. Burat. decis. 647. num. 4.*
- 18 Quamvis non est dubitandum de pertinentia iurepatronatus inter provisos, stante dicta quasi possessione praesentandi eorum, quibus Patroni moderni successerunt, ut supra dictum est, num. 11. Quibus addo Ludovici, *decis. 417. num. 14. Rot. decis. 337. num. 3. part. 2. recent. & decis. 534. num. 5. part. 4. recent. tom. 3. Intelligendo tamen juxta decis. 37. num. 4. part. 6. recent.* nempe ut hoc verum sit, nisi alii Patroni docerent de iure suo exclusivo juris praesentorum patronorum: quia praesumptio debet veritati cedere.
- 19 Quoad Consules vero, non potest dubitari quin eorum iurepatronatus ad ipsos uti Consules, non autem ad corpus Communitatis pertineat: ideo eorum voces & personae duntaxat sunt considerandae in hac materia praesentationis. *Duran. decis. 130. num. 2. part. 1. & decis. 285. num. 124. Rot. decis. 574. num. 8. part. 1. divers.*
- 20 Quinto advertendum est, quod licet unus ex Consulibus praesentationem fecisset in favorem provisi ab Ordinario, & post ejus institutionem legitime factam, Consul iste variasset; & una cum socio suo in Consulatu nominasset provisum Apostolicum; talis variatio nullius est effectus, tanquam facta re non integra, id est post Ordinarii collationem, *cap. cum autem 24. cum ibi notat. de iurepatron. cap. quod autem 5. cod. tit. Barbof. de Episc. allegat. 72. num. 151. & sequentibus.* Et in omnem eventum illa praesentatio censetur tantum cumulative facta, non recedendo a priori praesentatione, a qua sine justa causa rescindi non potest Patronus laicus. *Barbof. ibidem, num. 158. Ricc. in prax. rer. fori Eccles. decis. 173. num. 109. & 110. cum ibi citat. Garc. de benefic. part. 5. cap. 9. num. 211. & 213. Et sic licet secunda praesentatio esset valida, tamen prima remaneret semper in suo robore, in favorem provisi ab Ordinario: & per consequens cum hic haberet medietatem vocum, potuit Ordinarius uti gratificatione. *Barbof. de Episc. d. allegat. 72. num. 199. cui locus est etiam in casu variationis cumulativae, ut ibidem notat Barbof. & dictamque gratificationem non solum facere potest Episcopus, sed etiam ejus Vicarius. Ricc. in praxi rer. for. Eccles. d. decis. 218. ubi hoc confirmat allata Rotae Romanae decisione.**
- 21 Facta autem dicta institutione per Ordinarium, in favorem habentis medietatem vocum, perinde est ac si ipse solus, & nullus alius fuisset praesentatus: *d. Clement. plures, & ibi Vitalinus de iurepatron. Lambertini de iurepatron. lib. 2. part. 2. quaest. 9. art. 6. & 7.* Ergo proviso Apostolico obstat clausula, in Bullis apponi consuecta, dummodo tempore data praesentium non fuerit alteri ins quatuor: quia Papa non censetur voluisse derogare juri quaesito per praesentationem. *Rot. decis. 52. num. 3. part. 2. recent. Cavalier. decis. 231. num. 4.*
- 22 Ex alio etiam capite excludendus est provisus Apostolicus; quia non erat actu Sacerdos; quae tamen qualitas ex fundatione requirebatur: inerat autem in proviso ab Ordinario. Quamvis enim dum qualitas sacerdotii requiritur ex dispositione legis, sufficiat illam inesse habitu, & non actu, *cap. si quis, de praebend. in 6. cap. 2. de institut. in 6. Ferret.*
- consil. 305. ubi quod sufficit promoveri intra annum: & tamen quando in dispositione hominis, qualitas Presbyteri fuit adjecta ipsi praesentationi, veluti dum fuit dictum, quod praesentetur Presbyter, vel sacerdos; tunc illa qualitas debet adesse actu, & non sufficit quod insit habitu solo, idque tempore praesentationis; quia qualitas adjuncta verbo, debet inesse tempore verbi: ut bene probat Rotae decis. 216. num. 1. part. 2. recent. & decis. 496. num. 2. & 5. eadem parte 2. cum aliis citatis per Burat. decis. 680. num. 2. juxta distinctionem Abbatis in cap. cum in cunctis, §. inferiora, de elect. num. 11. Idque maxime locum habet, quia fundator usus fuerat verbis negativis, dicens quod voluit praesentari Presbyterum, & non alium; & quod in casum praesentationis non Presbyteri, talis praesentatio sit nulla: ut fatetur Gratian. discept. forens. 133. num. 2. Quod confirmatur ex sequentibus verbis dictae fundationis, dum dicitur, quod secundarius, & sui successores teneantur & debeant interesse in dicta Ecclesia in horis diurnis & nocturnis, & eidem Ecclesiae deservire, missasque celebrare alternis vicibus cum Parocho: ex quo etiam actualis sacerdotii qualitatem, tempore praesentationis esse necessariam, decum fuit per Rotam part. 4. divers. decis. 570. num. 1. videantur tradita supra, cap. 31.*
- Quamvis igitur provisus Apostolicus esset praesentatus a majori parte Patronorum, & esset fundatoris consanguineus; tamen praesentatus a minori, & habens qualitates ex fundatione requisitas, illi praefereendus esset: *Roch. de Curte de iurepatron. in verb. honorificum, quaest. 16. numer. 43. Burat. decis. 680. num. 1.*
- Sed hoc casu advertendum est, quod multi DD. existimant, quod quando major pars Patronorum indignum, aut non idoneum praesentavit, Ordinarius non debet confestim de beneficio patronato providere, sed expectare debet finem quadrimestris: ut per Lambertini. *d. lib. 3. part. 3. quaest. 4. art. 5. numer. 1. & 2.*
- Item advertendum est, quod lite existente inter praesentatos, non poterat Ordinarius, etiam post quadrimestre providere jure devoluto, quamvis Patroni aliam praesentationem fecissent. *Ricc. in praxi rer. for. Eccles. decis. 188. num. 191. Ludovici, decis. 94. num. 10. Rot. decis. 586. num. 6. part. 4. divers.* in qua decisione singulariter explicantur casus, in quibus ob negligentiam Patronorum, jus conferendi pertinet, vel non pertinet ad Superiorem jure devoluto.
- Quod si patroni allegare velint ignorantiam qualitatibus ex fundatione requisitarum, non sunt audiendi, cum de illis sese informare teneantur. *Cavalier. dicta decis. 231. num. 3.*
- Cum igitur Patroni male, & contra legem fundatoris non idoneum praesentaverint; totum jus praesentandi pro illa vice devolutum est per jus accrescendi ad alios, qui idoneum praesentaverunt. *Rip. in l. re continui, num. 234. in fin. ff. de legat. 1. Joan. Ant. Bellon de iure accresce. cap. 6. quaest. 48. num. 28. Cavalier. d. decis. 231. num. 2. Et ex his satis constat de meliori jure provisi ab Ordinario, adversus Apostolicum.*
- Neque obstant opposita in contrarium, & primo quod provisus Apostolicus est praefereendus, cum sit filius unius ex Patronis. Quia ultra quod non est de linea fundatoris, in quibus terminis DD. ex adverso citati loquuntur; obiectio procederet; si reliqua omnia essent aequalia, & provisus Apostolicus esset capax, & idoneus secundum legem fundatoris; quod

non concurrat in casu proposito, propter defectum Sacerdotii, de quo supra. In istis enim terminis, nempe data paritate, loquuntur DD. ut Barbol. *dist. alleg. 72. num. 202.* Roch. de Curte de *jur. patron. in verb. honorificum, quest. 18. num. 45.* Qui loquitur de duobus æque idoneis, quorum unus sit de sanguine fundatoris: sicuti Lambertin. *lib. 2. part. 3. quest. 5. art. 4.*

- 35 Non obstat secundò, quod opponitur, Vicarium Episcopi sine speciali mandato non habere facultatem beneficia conferendi. Quia posito quod de ea non constet, posset nihilominus Vicarius Generalis, nisi expresse ipsi prohibitum esset, præsentatum à patronis instituere. Barbol. de *Episcop. alleg. 54. num. 70.* ubi plures cum communi opinione allegat.
- 36 † Sicut videmus quod Vicarius Capituli sede vacante constitutus, licet beneficia Ecclesiastica conferre non possit, tamen potest præsentatum à Patronis instituere. Idem Barbol. de *Episcop. dist. alleg. 72. num. 183.* & in *tratt. de jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 3. num. 95.*

- 37 Non obstat tertio observantia allegata præsentandi simplices clericos. Quia si non constet, nisi de unica præsentatione, hoc non sufficit: quia multi DD. tenent, derogari posse per Episcopum de consensu Patronorum qualitatibus ex fundatione requisitis, pro unica vice tantum; & ideo non est trahendum in consequentiam. Seraph. *decis. 871. num. 4.*
- 38 † Quanquam ex mente Concilii Tridentini, non posse foundationibus etiam pro unica vice Episcopum, quamvis Patroni consentiant, derogare, multis ostendat, & explicet Garc. de *benefic. part. 7. cap. 1. num. 112.* & seq. Rota *decis. 216. num. 4. part. 1. recent.* & *decis. 496. num. 9. part. 2. recent.*

- 39 Præterea Respondetur, locum quidem esse observantiae, quando verba foundationis sunt dubia; secus ubi sunt clara, prout talia esse superius comprobatum fuit: ut in nostro casu docet Lotter. de *re benefic. lib. 2. quest. 47. num. 31.* Rota *d. decis. 216. num. 4. part. 1. recent.* & *decis. 496. num. 9. part. 2. recent.* Præsertim quia potest esse, quod simplices clerici, qui beneficium illud obtinuerunt, fuerint à summo Pontifice dispensati, ut consideravit Rota *d. decis. 216. num. 9. in fine.*

- 40 Ultimò non obstat quod opponitur, collationem factam ab Ordinario de beneficio patronato, nullitatis vitio laborare, propter defectum publicationis edictorum, quæ requiruntur, juxta text. in *cap. finali de elect. lib. 6.* Quia Respondetur, dispositionem illius textus, quamvis ex rationis identitate extendatur etiam ad præsentationes, & collationes beneficiorum de jure patronatus existentium; tamen locum non habere, quando adest consuetudo in contrarium: quæ consuetudo facile probari poterit in Dicecesi de qua agebatur, aliisque locis vicinioribus: quæ consuetudine probatà, institutio præsentati remanet valida, etiam non publicatis edictis. Lotter. de *re benefic. lib. 2. quest. 16. num. 20. 36. & 37.* Costa de *subsid. remed. 13. num. 3.* Marius Antonin. *lib. 1. variar. resol. cap. 108. num. 43. & 44.* † Qui *num. 43.* dicit hanc exceptionem edictorum non publicatorum, respicere petitorum, & non esse admittendam in iudicio possessorio.



CAPUT CXIX.

De alienatione aut concessionem in emphyteusim bonorum Ecclesiarum nondum incorporatorum: Et ex quibus probetur factam fuisse incorporationem. De validitate, aut nullitate pacti de renovando emphyteusim Ecclesiarum. De validitate transactionis factæ nomine Ecclesiarum, super hereditate delata quidem, sed litigiosa, & nondum plenè acquisita. Quando Prælatus possit bona in emphyteusim concedi solita, alteri concedere in præjudicium successoris, antequam facta fuerit devolutio: Et de vi, ac effectu investituræ abusivæ. Quomodo probetur bona solita esse alienari, vel in emphyteusim concedi. Quæ solita concedi, non tamen alienari possent, nisi ad utilitatem Ecclesiarum. Denique utrum lineâ finitâ, Prælatus propria auctoritate possit capere possessionem bonorum emphyteuticorum nomine sua Ecclesiarum.

S V M M A R I U M.

- 1 Bona Ecclesiarum nondum incorporata, alienari, vel in emphyteusim concedi possunt, sine solemnitatibus.
- 2 Pactum de renovando emphyteusim post lineam finitam, an & quando sit validum.
- 3 Ex quibus probetur bona fuisse incorporata Ecclesiarum.
- 4 Ecclesia potest transigere super hereditate delata, nondum tamen plenè acquisita, quatenus delat bona in manibus colligantur.
- 5 Renunciatio emphyteusim facta per Prælatum non subsistit, nisi post illius devolutionem.
- 6 Emphyteusim non potest concedi non competenti, ante ejus devolutionem, nisi prævia renunciatioe possessoris; & actuali missione in possessionem novi investiti.
- 7 Concessio in emphyteusim facta per Prælatum, non adstringit successorem, si ante devolutionem facta sit.
- 8 Investitura abusiva quæ dicitur; & quæ obligat successorem in Ecclesia.
- 9 In rebus solitis in feudum vel emphyteusim concedi, non valet investitura per Prælatum facta, quæ incipit habere robur tempore successorem eadem Ecclesia.
- 10 Investitura abusiva, vel verbalis, etiam si prætextu meritorum facta, non obligat successorem.
- 11 Gratia per prædecessorem in Ecclesia facta, consummata non fuerit, successorem non obligat.
- 12 Quæ sint necessaria ad hoc ut bona Ecclesiarum concedantur solita in emphyteusim.
- 13 Tempus quadraginta annorum non sufficit, quo vis eo tempore bona fuerint possessa in emphyteusim: sed vera requiritur solemnitas præsentis non prescripta.

Quaest. & Resol. benefic. Cap. CXIX. 213

- 14 Ex tempore quadraginta annorum requisito, ad probandum solummodo quoad emphyteusim, deducendum est tempus quo Ecclesia fuit sub potestate Praelati, qui erat affinis, vel consanguineus possessoris.
- 15 Solum concessio non sufficit probare in genere, sed probandum est specificè, quoad actus de quibus est controversia.
- 16 Etiam si constet de solio, tamen concessio emphyteusis non valet, si forma consueta fuerit alterata.
- 17 Concedi solita non possunt dari in emphyteusim, nisi interveniente Ecclesiastica auctoritate.
- 18 Probatio istius utilitatis fieri debet per emphyteutam.
- 19 Utilitas in concessione emphyteutica rerum Ecclesiasticarum, consideranda est habito respectu ad tempus concessiois.
- 20 Emphyteusi concessa ad certam generationem, si linea fuerit finita, dominus potest possessionem naturalem capere propria auctoritate.
- 21 Prædum non debet maneri adversus eum, à quo causam habet.
- 22 Dominus non potest capere possessionem, devoluta emphyteusi ob lineam finitam, nisi devolutio sit clara, hoc est, constet evidenter de dominio directo, de fine lineae, & de identitate bonorum, etiam si ante pactum capiendi possessionem auctoritate propria.
- 23 Emphyteuta finita linea manentendus est, si devolutio sit dubia.

Varij sunt casus, in quibus Ecclesia, aut Praelatus bona Ecclesiastica in alium, titulo emphyteusis sine solemnitatibus transferre possunt: de quibus in praesenti capite agendum est per distinctas conclusiones.

Prima conclusio: bona Ecclesiarum nondum incorporata possunt sine solemnitatibus in emphyteusim concedi, aut alio titulo alienari: unde si bona emphyteutica ad Ecclesiam revertsint, & devoluta propter non solum generationem, aut propter finitam generationem, quando limitatè ad secundam vel tertiam generationem concessa fuerant; non cogitur quidem Ecclesia ad renovationem emphyteuticam: imò potest illa, si velit ipsa seu Praelatus retinere, & mensse suae incorporare, quando nullum pactum renovationis in contractu emphyteutico fuit adjectum: ut fusiè comprobatur Gratian, *discep. forens. cap. 88. num. 5. & sequentibus. Mantica. decis. 10. per totam*, & bene ostendit Amicus in *tract. de iur. emphyteut. questione 64. per totam*. Dixi quando non fuit in concessione appositum pactum de renovando; quia licet pactum illud uti continens perpetuam alienationem bonorum Ecclesiarum, non valeat, ut dicit Gratian, *d. cap. 88. num. 10. Mantica. d. decis. 10. num. 4. & 14. Amicus. dict. quest. 64. num. 5.* tamen si appositum sit cum solemnitatibus, & causis in alienatione bonorum Ecclesiarum requisitis, dubitari non potest quin sit validum: & ita intelligi debent tradita per Mantica, *dicta decis. 10. numero 13.* & per Amicum, *dicta questione 64. numero 12.* ut non contradicant traditis per eos in eodem loco, *numeros praecedentibus*, ubi simpliciter dictum fuerat non valere pactum de renovando emphyteusim.

Hoc igitur casu, quo res emphyteutica reverfa est ad Ecclesiam; si senel fuerit incorporata, non potest alienari, aut titulo emphyteutico transferri, nisi de novo intervenientibus omnibus, in alienatione bonorum Ecclesiarum requisitis. Si verò bona nondum

fuerint incorporata, possunt dari in emphyteusim, (si sic concedi consueverint,) nullis solemnitatibus requisitis; Quare in *summa Bull. in verb. alienatio rer. Eccles. numero 40. versic. insuper supra affirmata conclusio*. Potest igitur Praelatus bona ad Ecclesiam reverfa incorporare, sed incorporata non potest alienare, ut dicit Redoan, *de reb. Eccles. non alienand. questione 62. numero 4.*

Incorporata verò bona dicuntur, si Praelatus expressè declaraverit suam intentionem, & voluntatem incorporandi: & eadem ratione non incorporata, si id Praelatus fuerit protestatus. Si verò de altero ex duobus expressè non constet, recurrendum erit ad conjecturas, nempe utrum Praelatus hanc bona, cum aliis suis mensse in libris Ecclesiarum descripserit, aut de illis tanquam incorporatis disposuerit, & alias prout ex facti circumstantiis iudex arbitratibitur, ut ostendit Redoan, *de reb. Eccles. non alienand. questione 62. numero 4. & 5. fusiè Mascard. de probat. conclus. 203. Menoch. lib. 6. praesumpt. 87. & consil. 79. per totum, & de arbitray. casu 433.*

Et per hanc rationem Consilium nuper, ad requisitionem quorundam Religiosorum, quod ipsi valide poterant inire transactionem super hereditate sibi delata, nondum tamen incorporata; (quoniam illam acceptassent cum beneficio legis, & Inventarij) etiam dimitendo bona in manibus adversarij: quia nondum bona illa erant eorum mensse unita, nec perfectè acquisita; imò inhibiti erant de capiendo illorum possessionem, pro quo lis vertebatur: quo casu Dixi + alienationem, & transactionem praedictam sustineri, nec alienantes ullam poenam incurrisse, non obstante defectu solemnitatum, per ea quae notat Alciat, *consil. 17. num. 8. lib. 1. & Natara consil. 441.* ubi dicit, quod quando Monasterium aliquid dimittit, quod non possidet, potest transigere: & transigendo, bona controversa penes adversarium dimittere sine solemnitatibus. Bald. in *l. praes. num. 6. colum. 2. versic. item secundum quosdam, Cod. de transact. Menoch. consil. 73. numero 8.* dicens quod quando res aliqua non est perfectè unita Ecclesiae, nec ejus mensse incorporata, tunc solus Praelatus potest illam dimittere transigendo cum adversario. Barbof. in *c. nulli 5. num. 13. versic. nisi translatio, de reb. Eccles. non alienand.*

Secunda conclusio: In casibus in quibus Praelatus potest renovare investituram, si talis renovatio fiat in favorem personarum, in praecedentibus concessionibus minime comprehensarum, concessio illa, seu renovatio nulla est, & invalida, si de illo tempore nondum devoluta esset emphyteusis ad Ecclesiam: sive devolutio fiat per obitum, sive per renunciationem possessoris, aut alio legitimo modo. Et praeterea requiritur, quod iste de novo investitus adeptus fuerit possessionem vivente Praelato, talem renovationem seu investituram concedente; ut est text. in *cap. 1. qui success. feud. dare possunt, in verb. feud. tit. 3. & in cap. 1. tit. 9. qui success. feud. rem. confirmare, alias incipit, Hic potest esse titulus, & nominatum Federic. Schenk. + ubi dicitur, quod investitura per Praelatum de feudo nondum aperto facta, successorem non adstringit, si vivente investitore feudum apertum non sit; cum praesentium duntaxat rerum, non etiam futurarum post mortem suam administrationem Praelatus habeat. Sufficit autem possessionis traditio: quia per eam negotium jam suam periodum & robur irrevocabilis juris adeptum fuerit, à nullo amplius dubio eventu dependentis. + Alioqui simplex verbalis investitura, quae apud feudistas abusiva nuncupatur, nulla reali traditione roborata,*

roborata, Prælaturam aut alium Ecclesiæ successorem non obligat. Alvarot. d. tit. 3. & Jacob. à sancto Georgio, uterque num. 1. Bald. in d. tit. 9. qui success. ien. feud. consir. num. 2. in 3. notabili. Petrus Raveau in epit. feud. lib. 1. tit. 3. & 9. Aernias d. tit. 3. n. 5. Jacob. de Ardizon in summ. feud. cap. 9. de investit. Prælatus, versic. si verò faciam investituram, & versic. si verò sub conditione, ubi requirit, & bene, quod missio in possessionem huius novi investiti, fiat de voluntate & consensu possessoris. Balzaran. de feud. lib. 1. tit. 9. num. 12. fusc. Rolent. de feud. cap. 6. conclus. 16. cum ibi notat. in glos. & cap. 4. conclus. 9.

Intellige prædicta vera esse etiam in casibus, in quibus agitur de rebus solitis in emphyteusim concedi. Jaf. in tit. de his qui feud. dar. poss. num. 11. & 12. ubi dicit, quod etiam solita infeudari, non possunt concedi per Prælaturam, quando secundum emphyteutata inciperet duntaxat frui effectu prima investitura esset finita: quod etiam dicit Balzaran. in dicto tit. 3. qui success. feud. dare tenent. colum. 6. versic. nota quod Prælatus.

10 Quod ampliatur ut locum habeat, etiam si investitura ista abuliva, & verbalis fuisset facta sub prætextu remunerationis: quia remuneratio, re integra, extinguitur superveniente morte remunerantis. Balzaran. d. tit. 3. colum. 4. versic. amplia & secundo. † Et generaliter gratia antecessoris valet in præjudicium successoris, quando gratia fuit consummata, durante vita concedentis: si verò non fuerit consummata, expirat adveniente morte illius; cum Prælatus non possit supplantare suum successorem, conferendo ea quæ vacatura sunt tempore sui successoris, ut dicunt omnes in d. tit. 3. qui success. & nominatim Baldus num. 4. & 5. & Dixi in tract. de Prævent. judiciali, cap. 26. numero 13. & 22.

12 Tertia conclusio: Ad hoc ut bona Ecclesiæ dicantur solita alienari, & in emphyteusim concedi, alterum de duobus probandum est: nempe aut quod adfit una alienatio solemnitas, & cum omnibus in simili alienatione requisitis facta, & effectuatæ; aut quæ minus solemnitas observatæ, & effectuatæ, durante spatio quadraginta annorum continuorum. Redoan. de reb. Eccles. non alien. quest. 65. per tot. cum adversus Ecclesiam non præscribatur minore spatio 40. annorum, cap. de quarta 4. & ibi Glos. in verb. quadragenaria, de præscript. & ita tenuit Rota decif. 241. num. 7. in recent. part. 4. tom. 2. & decif. 36. n. 7. part. 7. recent. ubi aliz decisiones allegantur.

13 Adeo ut non sufficiat præsumpta confirmatio alienationis, quæ oritur ex lapfu triginta annorum, aut etiam longioris temporis: quia verè & realiter intervenire debuit solemnitas, & de ea legitime & concludenter constare aliunde, quàm ex longissimi temporis præscriptione, si unica, eaque non solemnitas concessio producat. Seraph. decif. 434. numero 1. versic. nec obstat, & habetur in dicta decif. 36. num. 8. part. 7. recent.

14 Deducendum quoque est ex spatio quadraginta annorum, in casu de quo agitur, tempus illud quo Prælatus, vel Rector Ecclesiæ fuit affinis, aut consanguineus possessoris: quia cum tunc Ecclesia nullum habeat legitimum defensorem non suspectum, nullum ipsi tempus currere potuit. Rota decif. 689. num. 12. & sequentib. part. 4. recent. tom. 3.

15 Denique notandum est, quod non sufficit generalis soliti probatio, sed illa debent præcisè probari quoad actum, & casum de quo agitur; veluti si concessiones præcedentes factæ fuissent usque ad tertiam generationem masculinam, & Prælatus vel

let extendere concessionem ad lineam femininam, non suffragaretur probatio soliti, nisi probetur solitum fuisse etiam concedere feminis: solitum enim, seu observantia probari debet præcisè respectu illius casus de quo agitur. Barr. in l. 1. §. hæc interdictio, ff. de itinere altiusque privar. Cravet. consil. 30. numero 5. Natta consil. 575. num. 15. Surt. consil. 354. numero 26. & consil. 382. numero 80. & decif. 151. numero 10. & præcisè in istis terminis Rota decif. 376. numero 45. part. 5. recent.

Ratio est, quia etiam in casibus in quibus constat de solito, circa alienationem, & concessionem bonorum in emphyteusim, omnino observanda est forma consuetæ, nec illa alteranda est, aut extendenda in præjudicium Ecclesiæ: si enim solitus modus alteretur, tota concessio redditur nulla; & utile per inutile vitatur secundum mentem plurimorum Doctorum. Decias in Authent. quæ rem, numero 22. & 23. Cagnol. numero 8. Cod. de sacros. Eccles. Alexant. consil. 9. numero 3. volum. 2. Curt. Jun. in tract. de feud. part. 2. questione 6. quos citat & sequitur Rota coram Duran. decif. 250. numero 21. & hæc videtur esse sententia, quam fusc. tueretur Amic. de jure emphyteut. questione 62. per tot.

Quarta conclusio, in casibus in quibus Ecclesia vult renovare investituram, finita linea, vel sequi devolutionem, etiam si agatur de solitis concedi in emphyteusim, necesse est ad hoc ut talis concessio sit valida, quod fiat in evidentem Ecclesiæ utilitatem: ut decif. fuit per Rotam d. decif. 36. part. 7. numero 12. Adeo ut non sufficiat Ecclesiæ non fuisse damnificatam, sed præterea constare debeat ipsam tali concessione lucrum, & utilitatem percipere: itemdem Rota in recent. decif. 261. numero 15. part. 4. tom. 2. & ibidem num. 14. ubi quod utilitas ista debet esse evidens, clara & indubitata: & decif. 144. numero 25. eadem parte. † Quæ probatio debet fieri per emphyteutam, qui validam esse concessionem sustinet. Rota decif. 382. numero 1. part. 1. decif. 100. † dictaque utilitas adesse debet, non respectu temporis primæ concessionis in emphyteusim, sed respectu temporis quo fit renovatio, seu ultima concessio. Seraph. decif. 413. numero 2.

Quinta conclusio: Quando emphyteusim sit concessa usque ad certam generationem, & ita sit finita, eaque ratione devoluta fuit emphyteutæ, ad Ecclesiam reversa; nec illam potest, aut debet velle vult Prælatus iterum concedere; nec tunc solita concedi, tunc potest Prælatus propria auctoritate capere possessionem rei emphyteuticæ, & debet illi dari manutentio ex sua possessione civilis, quæ est efficax pro recuperatione naturalis contra heredes ultimi investiti, seu alios bonorum occupatores. Honded. consil. 21. numero 19. & sequentib. tom. 1. † Quia licet prædo veniat manutentendus regulatè; tamen regula illa locum non habet, quatenus agitur adversus eum, à quo illa causam habet, quod illis est emphyteuta adversus suum dominum, quod estum. Rota apud Marchef. decif. 24. num. 3. part. 4. recent. tom. 2.

Quod tamen non ita simpliciter intelligendum est, sed in eo casu duntaxat, in quo devolutio est casus, & non turbida; veluti quando evidenter constat de tribus, nempe de dominio directo, de fine lucra, & de identitate bonorum: ut decidit Rota decif. 196. num. 5. & per totam, part. 5. recent. Postius in tract. de manutent. observat. 16. num. 47. & 48. ubi loquitur etiam in terminis pacti de capiendi possessionem propria auctoritate, D. Argel. de legis. Generalis.

Quæst. & Resol. benefic. Cap. CXX. 215

quæstione 16. artic. 3. num. 51. & sequentibus, maxime numero 64. Rot. apud Marchef. decis. 14. numero 1. part. 1. fol. 959.

23 Si verò devolutio non esset clara, veluti quod dominium directum deduceretur in controversiam, vel non esset clara bonorum identitas, aut dubium aliquod probabile verteteretur circa finem lineæ, vel generationis, ad quam concessio facta fuit, tunc non esset Domino directo, vel Præfato, aut Rectori danda manutentio; sed potius possessor bonorum emphyteuticorum, donec legitime probata fuisset devolutio; & in his terminis procedit decisio Ludovici, 105. cum Addent. ibidem, numero 11. & 12. Menoch. consil. 503. per tot. Gabriel consil. 83. numero 23. volum. 1. cum multis aliis, qui in contrarium allegari possent.



CAPUT CXX.

De causis nullitatis matrimonij, & quis in illis sit iudex competens. An uxor alterius fori citari possit coram iudice Ecclesiastico domicilij mariti, ad declarationem dictæ nullitatis: Et ibi explicatur quoad hoc sensus cap. ex parte 14. de restitut. spoliat. & doctrina Abbatis ibidem expenditur. De nullitate, & defectu proprii Parochi. Quis in hac materia dicatur proprius Parochus. De metu in matrimonio, & quomodo de metu constare debeat. Matrimonij metu contracti ratificationem requiri expressam, & simultaneam, verbis, vel signis explicatam coram Parocho, & testibus: nec sufficere quod metus dicatur per cohabitationem purgatus: maxime durante eadem causâ metus.

SUMMARIUM.

- 1 Causa matrimonialis coram iudice ordinario Ecclesiastico petenda est.
- 2 Ad prorogandam jurisdictionem iudicis incompetens, requiritur speciale mandatum.
- 3 Clericus sine licentia Episcopi coram alieno iudice citatus, comparere non debet; sed aliud in laico statuendum est in causis spiritualibus: non tamen dum agitur de Sacramentalibus.
- 4 Causa dissolutionis sponsaliorum, aut nullitatis matrimonij coram iudice Ecclesiastico domicilij mariti tractanda est.
- 5 Expenditur doctrina Abbatis in cap. ex parte 14. num. 5. de restitut. spoliat. & num. 9.
- 6 Agens remedio l. diffamari, Cod. de ingen. manumiss. est rem originarius: & si habeat plures iudices, ille qui citatus fuit, potest eligere unum ex iudicibus competentibus citatis: & numero 8.
- 7 Ratione contractus quis forum sortitur.
- 8 Ille qui est actor originarius, eligit unum ex pluribus iudicibus rei originarii, si plures habeat.
- 9 Textus in cap. ex parte 14. de restitut. spoliat. supponit ambos conjuges esse ejusdem fori.
- 10 Quando nullitas sponsalium, aut matrimonij est

evidens, sufficit petere ab Episcopo licentiam transeundi ad aliud matrimonium.

- 11 Uxor per matrimonium efficitur de foro mariti, & ibi potest conveniri.
- 12 Ampliatur primo ut procedat, etiam si uxor a marito conveniretur.
- 13 Ampliatur secundo, etiam si vir & uxor nunquam simul cohabitaverint.
- 14 Limita nisi matrimonium esset nullum; tunc enim uxor non sortitur forum viri.
- 15 Sublimita, ut tamen sortiat, donec nullitas matrimonij sit detecta.
- 16 Infidelis, & fidelis, si litigent super divorcio, coram quo iudice agere debent: & quæ sit ratio diversitatis.
- 17 Papa dispensationes matrimoniales sæpe committit iudici domicilij conjugum.
- 18 Matrimonium coram proprio Parocho non contractum, nullum est.
- 19 Proprius Parochus ad matrimonium quis dicatur.
- 20 Quid in illis, qui propter pestem ausugerunt.
- 21 Quid de iis qui student in aliquo loco, aut seminantur, aut de puellis educationis gratia in Monasterio existentibus.
- 22 An matrimonium sit nullum, si partes data opera adierint locum, in quo Concilium Tridentinum non est receptum.
- 23 Matrimonium propter metum annullatur.
- 24 Uxor nondum cognita, licet traducta, metum allegans non est viro restituenda.
- 25 Metus non in genere, sed in specie quoad illum actum, de quo agitur, probandus est.
- 26 Quando, & ex quibus conjecturis metus probetur. Remissive.
- 27 Omnes actus gesti durante vita illius, qui metum intulit, quamvis hilaris animi specimen præ se ferant, censentur semper meticolosi.
- 28 Consensus est de forma, & de substantia matrimonij: sive illud respiciatur tanquam contractus, sive uti Sacramentum.
- 29 Contractu ex causa metus deficiente, non sufficit tacita ratificatio, sed novus consensus expressus, & simultaneus requiritur, verbis vel signis demonstratus.
- 30 Novus iste consensus præstari debet hoc casu coram Parocho, & testibus.
- 31 Occultum non dicitur quod testibus probari potest.

Præcipuas controversias circa causas nullitatis matrimonij, & quæ circa illas notatu digniora, & magis practicabilia sunt, ad sequentes conclusiones reducenda existimavi.

Prima ergo sit conclusio. Quod causa nullitatis matrimonij, coram iudice ordinario Ecclesiastico tractanda est; cui soli, & privative quoad omnes jurisdictionis competet: per text. in cap. accedentibus, de excess. Prælat. Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 20. vers. ad hæc, Barbol. de offic. & potest. Episcop. allegat. 84. numero 1. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 128. numero 22. Ricc. in prax. rer. for. Eccles. in prax. matrim. decis. 245.

Unde alias Consului processuras coram Archiepiscopo Tholosano factas adversus quendam originarium, & habitatorem Carcallonæ, qui ad nullitatem matrimonij conveniebatur, nullas esse ex defectu jurisdictionis; & litem instaurandam esse coram iudice Ecclesiastico Carcallonæ, qui iudex erat rei conventi: cap. cum contra, de foro competent. Idque

Idque non obstante comparitione procuratoris, qui prorogaverat jurisdictionem Archiepiscopi Tholofani; cum tamen non haberet speciale mandatum:

2. ¶ Quod tamen non sufficit, ut quis possit
prorogare jurisdictionem judicis incompetentis.
3. Guido Pap. *decis.* 285. numero 2. ¶ Tum etiam, quia
quavis ageretur de ipso principali, non tamen illi
licitum fuisset tacite, vel expresse prorogare jurisdic-
tionem alterius judicis, non solum laici (quod
indubitatum est) sed etiam Ecclesiastici incompe-
tentis. Nam licet verum sit, constituendum esse dif-
ferentiam inter prorogationem jurisdictionis, fac-
tam per personas Ecclesiasticas in favorem tribu-
nalis incompetentis, & eam quæ sit per personas
laicas, & sæculares: ut Ecclesiastici nullo modo
possint, sine licentia sui Episcopi, alienam jurisdic-
tionem prorogare; laici verò possint in causis etiam
spiritualibus, alicui Episcopo prorogare jurisdictionem;
tamen hoc procedit quando agitur de causis
simpliciter spiritualibus; veluti si ageretur de ec-
clesiis, vel de iurepatronatus, aut similibus; tunc
enim verum est, laicum posse coram alieno Episcopo
comparere, approbando & prorogando illius jurisdic-
tionem: secus autem est, si agatur de causis spi-
ritualibus Sacramentalibus; veluti si agatur de fec-
dere matrimonij: nam hoc casu laicus non potest
per suam prorogationem coram alieno Episcopo fa-
ctam, illi jurisdictionem contribuere, in præjudi-
cium Episcopi sui ordinarij, cui privative quoad
Sacramenta subditus est: sed requiritur ad hoc con-
sensus proprij Episcopi, per text. in *cap. omnis, de
penitent.* & in *can. 1.9. quest. 2.* ibi: *Nec alterius po-
testatem judicare:* & secundum communem DE
distinctionem in *cap. significasti* 18. de *for. compet.*
ibi per Socin. art. 6. *versic. secundum principalem casum*
Felin. *ibidem*, num. 1. Panormiti. num. 15. in 2. *ca.*
princip. August. Barbof. numero 10. & Petrum Bar-
bof. in l. 1. ff. de *judic.* art. 3. num. 197.

bol. in l. i. de iur. art. 3. num. 197.
 Cæterum, si inter virum & uxorem sit contentio
 de nullitate matrimonij, aut inter sponſos de nullitate,
 seu diſſolutione ſponſalium, & ſecundus eſt ju-
 dex domicilij mariti, quamvis maritus licentiam
 petat aliam ducendi: quia ipſe eſt reus originarius:
 notabiliter explicat Abbas in cap. ex parte 14.
 numero 5. in 4. notabili, de reſcript. foliis.

- 5 Sed advertendum est quod Abbas in dicto loco dup-
plici ratione nititur ad ostendendum, quod ista
licentia transeundi ad aliud matrimonium petenda
est coram Episcopo loci, in quo maritus habet do-
micilium.

Primum, quia maritus petens licentiam à iudice conuolandi ad aliud matrimonium, nihil petit à parte; sed tantum à iudice: ideo iudicem sui domicilij adire debet. Secundò quia maritus hoc casu est reus originarius, & propterea forsitur forum coram Ordinatio suo; cum non possit ab actore trahi extra forum sui domicilij.

Prima ratio non videtur subsistere : quia cum licentia transeundi ad aliud matrimonium, implicatim habeat dissolutionem sponsalium, vel matrimonij præcedentis; certum est licentiam illam, & declarationem nullitatis fieri non posse, nisi citata parte: & per consequens maritum esse actorem; & quæ de causa generi uxorem citare in foro ipsius uxoris, ex regula generali, quod Actor sequitur forum rei capit, sunt, cap. si clericus, cap. cum sit generale, de for. compet.

- Secunda ratio videtur posse retorqueri : + quia licet verum sit, quod quando maritus est reus originarius, debet causa tractari coram foro ipsius

mariti, ad instar illius, qui agit remedio l. diffamari.
Ced. de ingen. manumiss. juxta tradita per Rot. de
cis. 236. part. 1. divers. & per D. Cæsar. Argel. in
suo utilissimo & eruditissimo tractatu de legitim. con-
tradict. quest. 3. numero 190. & nos ostendimus in
tract. de prævent. judic. cap. 8. numero 4.

Ideo cum maritus ratione contractus matrimonij
sortiatur forum coram Episcopo loci contractus,
juxta cap. Romana, §. contrahentes, de for. comp.
in 6. videtur quod uxor possit illum convenire co-
ram proprio ipsius uxoris Episcopo, in cujus diocesi
matrimonium fuit celebratum, licet uxor postea ad
domicilium mariti, in alia diocesi, fuerit transla-
ta, cum is qui intendat remedia hujusmodi proponen-
do exceptiones per modum actionis, quavis for-
reus originarius, & coram suo iudice conveniendus
sit; † tamen si habeat plures iudices, & in diversis
locis sortiatur forum, est in electione citati in uno
distorum remediorum, reum originarium con-
veniens coram uno ex iudicibus ipsius rei originari-
ummodo sit competens: ut Dixi d. cap. 8. nota
de pravent. ex Covar. lib. h. variar. resol. cap. 1.
numero 6. & egregie Socin. sen. consil. 94. volum.
& sic intelligenda sunt quæ dixi cap. 7. numero 4.

Nodum hujus difficultatis non resolvit textus
dicto c. ex parte 14. de restitu. spoliat. quia ibi
erat Senensis, & maritum seu sponsum convoca-
bat coram Episcopo Senensi, qui etiam erat iudi-
domicilij mariti, qui erat pariter Senensis: unde
notat Abbas dicto num. 5. in fine, & Glorius in
ratione casus, in eodem cap. ex parte.

Præterea textus ille continet calum speciem
liquidum ibi agebatur de puella, quam legitur
minorem patruus desponsaverat, & nubilis facta
sponsalia adimplere recusabat: ideo cum eadem
clara esset nullitas sponsaliorum; non erat cogenda
mulier ad matrimonium perficiendum; & cum in-
ductio intervenisset non sequuta copula; & ma-
nionum esset notoriè nullum: ideo sufficiens erat
petere ad alia sponsalia transiendi, nec qua-
sierat aliqua declaratione nullitatis notoriè

erat aliqua declaratione nullitatis notenda
Sed dubium nostrum versatur in multitudine traditi
& cognita, quam à diocesi sua maritus ad pro-
prium domicilium, ac diocesim deduxit, quæ
quæ copula, post aliquid temporis ^{perpetua} ipse
maritus illam coram proprio fuo Episcopo con-
vixit desiderat: & hoc casu, saluo iurisdictione patris
Ego crederem posse licite intentari actionem
domicilij mariti, quamvis uxor ab alia diocesi re-
ducta fuisset: † Quia ratione matrimonij & cre-
ditiõis ad domum mariti, uxor fuit effectus de
ipsum. Molin. de ris. mpt. lib. 1. c. 10. par. 23. num. 4.
Petrus Barbof. in l. x. legere dorem 65. ff. de pte. in
mero 12. Duen. reg. 277.

Et ideo dicunt DD. quod si uxor litiget
marito, etiam si ab illo conveniatur, conventus
est, & litigare debet coram iudice sui mariti, &
ejus domicilio. Dec. in l. cum quidam pater, §. 1.
mero 8. ff. de jurisdic. omnium judic. §. l. c.
num. 1. in 2. ampliatur. Cagnol. num. 4. etiam in
pluribus. † Quod etiam ampliatur ut procedatur
vir & uxor simul non cohabitantes. † Et licet
ista regula non procedat, quando matrimonium
valuit, ut dicit Card. Tusch. littera V. c. 1.
numero 29. Felin. in cap. juravit 6. numero 2. ff. de
ignorabat pars, & in cap. 1. numero 25. ff. de jurisdic.
Bald. in d. cap. juravit, numero 2.

Tamen quando nullitas matrimonij non est
 xia, sed deducitur in controversiam; tunc licet per
 dente contractus manutenendus est, cap. *liberalis*,
 rita

Quaest. & Resol. benefic. Cap. CXX. 217

foliat. etiam ad instantiam illius qui agit ad rescissionem. Vincent. de Franch. *decis.* 373. *per tot.* & sic donec matrimonii nullitas sit detecta, uxor non privatur effectu matrimonii, ut viri forum teneatur sequi.

cap. 76. num. 8. & per totum, Sanch. lib. 4. disput. 12. & sequentibus.

Et adeo nullum est matrimonium metu contractum, ut si uxor nondum à viro cognita, alleget se per metum contraxisse, quamvis ad mariti domum fuisset traducta; non ideo tamen viro restituenda esset, lite pendente: tum ob periculum virginitatis, quod esset irreparabile; tum etiam, quia non potest dari possessio liberæ personæ, illius consensu deficiente, ut fuit dictum per Rot. *decis.* 147. *num.* 28. *part. 1. recent.* ubi dicitur quod hoc casu possessionem admixtam habet proprietatis causam: quæ decisio est repetita apud Ludov. *decis.* 351. *num.* 40.

Dum autem agitur de probando metu, tam quoad matrimonium, quam quoad alios contractus, dubitari potest utrum sufficiat, metum fuisse probatum in genere, an verò probandus sit in specie, respectu illius contractus de quo agitur: Dux sunt sententiæ, quarum prior vult satis esse metum probari in genere, quam tenet Rebus. *in consil.* Reg. *tom. 2. tit. de rescind. contract. art. unic. gloss.* 22. *num.* 5. ubi dicit sententiam Afflicti contrariam tenentis esse subtilem, & pulchram; sed in Gallia non servari. Craver. *consil.* 241. *num.* 20. *col. 10. vers. alibi scribit.* Thesaur. Jun. *lib. 1. quest. 15. num.* 7. Posterior sententia, quæ verior & receptor est, asserit metum in specie probandum esse respectu matrimonii, vel alterius actus de quo contenditur: quam tenent Afflicti. *decis.* 246. Menoch. *consil.* 389. *num.* 9. Matrill. *decis.* 140. *num.* 17. *part. 12.* Vivius *decis.* 507. *num.* 9. *part. 3.* & ideo cavendum est ab opinione Fontanel. *de pactis nuptial. tom. 2. claus. 7. part. 5. num.* 61. & sequentibus, quia adversus eum stat ratio, & communis opinio, necnon indicia supremorum Senatuum, ut eleganter comprobatur Joseph. Ramon. *consil.* 96. *num.* 20. & seq.

Quomodo autem, & ex quibus probetur metus in matrimonio, ultra DD. citatos, & tradita per Farin. *in fragm. in verb. metus*, videri poterit *decis.* Rotæ 86. apud Burat. & 203. & 205. apud eundem, & *decis.* 643. *part. 1. recent.* quæ est ejusdem Burati. Ludov. *decis.* 326. Giovagn. *consil.* 67. *lib. 1.* & est materia satis trita.

Quarta conclusio: Si matrimonium habet initium metulofum, nunquam purgatus censetur durante vita illius, qui metui causam dedit. Ludov. *decis.* 392. *num.* 5. & *per totum*, ubi ampliatur *num.* 3. etiam si tales actus præ se ferant lætum ac jucundum animum: in d. ex illis magis confirmari probationem metus existimat Theodol. Rub. *in singulari ad decis.* Ludov. *fol.* 19. Idem tenuit Rot. *decis.* 315. *num.* 9. & 12. *part. 5. recent.* Addent. ad Burat. *d. decis.* 205. *litera C. in fin.* Rot. *decis.* 179. *num.* 4. *part. 4. recent.* & *decis.* 172. *num.* 43. & 44. *part. 7. recent.*

Quinta conclusio: Sola conjugum habitatio per duos, aut tres annos continuata, non convalidat matrimonium quod habuit initium metulofum. Quia cum ipsum matrimonium sit ab initio nullum ex defectu consensus, qui quidem consensus est de forma, & substantia matrimonii, sive illud consideretur tanquam contractus, sive tanquam Sacramentum, ut pluribus citatis comprobatur Rot. *decis.* 124. *num.* 1. & 2. *part. 7. recent.* sequitur quod consensu propter metum deficiente, matrimonium consensu carens non potest reddi validum, nisi verbis, isque non tacitus, sed expressus signis aut verbis animum declarantibus significatus accedat consensus: & sic solam cohabitationem non sufficere, talémque consensum simultaneum, utroque conjugum interveniente

T

niente

16 Unde sequitur, quod si fidelis contrahat cum infideli, cum matrimonium regulariter nullum sit, ut docet Basil. Pont. *de matrim. lib. 7. cap. 46.* si fidelis agat ad divortium, debet convenire infidelem coram iudice seculari: ut dicit Sanch. *lib. 7. disp. 3. num.* 9. maxime cum infidelis non agnoscat forum conjugis fidelis: & sic actor sequitur forum rei. Sed dum matrimonii nullitas detecta non est, non videtur recedendum ab illa regula, quod uxor sequitur forum mariti, ut mox dictum est: quod tamen in facti contingencia, Consilii ut obtineretur commissio excitationis jurisdictionis, à summo Pontifice, directæ Episcopo domicilii mariti: quod sic fieri posse, & commissionem à summo Pontifice dirigi ad Ordinarium domicilii conjugum, fusè explicat Pyrr. Conrad. *in praxi dispens. Apost. lib. 7. cap. 7. n. 31. & 32.*

18 Secunda conclusio: matrimonium in locis ubi Concilium Tridentinum receptum fuit, celebratum sine assensu proprii Parochi, aut alterius ab eo licentiam habentis, est ipso jure nullum: ex Concilio Trident. *sessio. 24. cap. 1. de reform. matrim.* & sæpius fuit dictum per Rotam Romanam, nominatim in Toletana Matrimonii, *decis.* 629. *part. 2. recent.* *tom. 3. & decis.* 645. *num.* 1. *part. 1. divers.* quod proprius autem Parochus quoad matrimonium dicitur ille, cujus loco contrahentes, licet de novo venerint, habent animum stabiliendi domicilium, & ibi perpetuè vivendi. Diaz *in pract. crimin. canonic. cap. 73. de clandestinis nupt. interessentibus, vers. decimo quarto, ibi: si verò inter duos.* Ceval. *cap. 45. n. 35. & cap. 604. num. 44.* Gutier. *de matrim. cap. 63. per totum.* Bonacin. *in eod. tract. quest. 2. punct. 8. num.* 4. Gratian. *discept. forens. cap. 75. num.* 18. Sanchez *de matrim. lib. 3. disput. 23. num.* 14. Barbol. *ad dictum cap. 1. Concil. Trident. sess. 24. de reform. num.* 8.

20 Similiter proprius Parochus dicitur ille, qui curam animarum exercet in eo loco, ad quem matrimonium contrahere volentes aufugerunt, propter suspicionem pestis: ille enim Parochus potest confessiones confugientium audire, illorum matrimonia celebrare, seu solemnizare, & alia omnia peragere, exceptis iis quæ ordinum susceptionem concernunt. Sanch. *d. lib. 3. disp. 23. num.* 12. sequitur Gutier. *cod. tract. de matrim. cap. 63. num.* 19. apud quos reliqua de proprio Parocho quoad matrimonium videri possunt; idèd non sunt hic inutiliter repetenda.

21 Eadem ratione proprius Parochus dicitur, Parochus loci in quo mulier habitat causa famulandis; vel in Monasterio causa educationis, vel causa ad discendi virtutes. Gratian. *discept. forens. cap. 75. num.* 19. *lib. 1.*

22 Utrum autem matrimonium contractum, non servata forma Concilii, sit validum quando celebratum fuit in loco, ad quem conjuges diverterunt absque intentione ibi manendi pro majori parte anni; si talis sit locus in quo Concilium nondum fuit receptum: affirmativè resolvit Bonacina *de matrim. quest. 2. punct. 7. num.* 5. & punct. 8. *num.* 4. Barbol. *de Episcop. alleg. 32. num.* 77.

23 Tertia conclusio: matrimonium metu celebratum cadente in constantem virum; est omnino nullum, propter defectum consensus: qua de re, & tota metus in matrimonio intervenientis materia, fusè Basil. Pont. *lib. 4. cap. 10. & sequentibus.* Gutier. *Tom. I. Pars I.*

niente requirit: quidquid in contrarium dicat Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 73. num. 12. & sequentibus. Quia ejus sententiam pluribus bonis foundationibus impugnat Basil. Pont. de matrim. lib. 4. cap. 24. num. 9. & num. 5. ubi dicit hoc fuisse iudicio Ecclesie terminatum per felic. recordat. Clem. VIII. tunc summum Pontificem. Idem fuse comprobatur Gutier. de matrim. cap. 76. num. 32. quorum dicta hic repetere esset inutile.

Sexta conclusio: Non solum ad matrimonii per metum contracti validitatem, novus, expressus & simultaneus utriusque conjugis consensus requiritur; sed etiam consensus ille novus prestandus est coram Parocho, & testibus; juxta formam sacri Concilii Tridentini. Hæc conclusio est contra sententiam Sanch. dicto tract. lib. 2. disput. 37. num. 3. & seq. Bonacin. de matrim. quasi. 2. punct. 9. num. 4. cum ibi citatis. Sed vera est, quia actus ratificatus redditur validus ut ex nunc, non ut ex tunc: & ideo

omnes solemnitates requisitæ in actu principali adhibendæ sunt in ratificatione, cum ratificatio illa dicatur novus actus: debet igitur intervenire per Concilium requisita, perinde ac si antea nullum matrimonium præcessisset: & hæc fuit sacra Congregationis Interpretum Concilii sententia, ut testatur Seraph. decis. 960. quam ad hoc bene adducit Basil. Pont. lib. 5. de consens. clandest. cap. 6. & multis seq. Gutier. de matrim. dist. cap. 75. num. 32. & ad longum Rot. apud Ludovis. alias Gregor. XV. decis. 395. per tot. ubi loquitur etiam quando metus impedimentum fuit occultum. † Quamquam nec occultum dici possit, quando per testes probari potest: ut dicitur in dict. decis. 395. num. ult. quo casu, nempe magis notorio existente impedimento, ipsi etiam Sancher de ejus sententia sectatores fateantur solum conjugum consensum non sufficere, nisi iterum interveniat Parochus, & testes.

Hic primæ huic Parti finem impono, ad laudem Dei Omnipotentis & Gloriosissime Virginis Mariæ Patronæ meæ. Omnia subjiciens correctioni Sanctæ Matris Ecclesiæ. Et quacumque me ex Gallie moribus dicta sunt, approbare non intendens, si & quatenus jurisdictioni Ecclesiæ essent contraria: quid fiat potius illo casu referens, quam quid fieri debeat. Preterea me semper amplexurum opiniones Sanctæ Sedi magis favorabiles, summique Pontificis auctoritatem, cujus me fidelissimum Vassallum & Feudatarium esse profiteor, & usque ad mortem profitebor.

